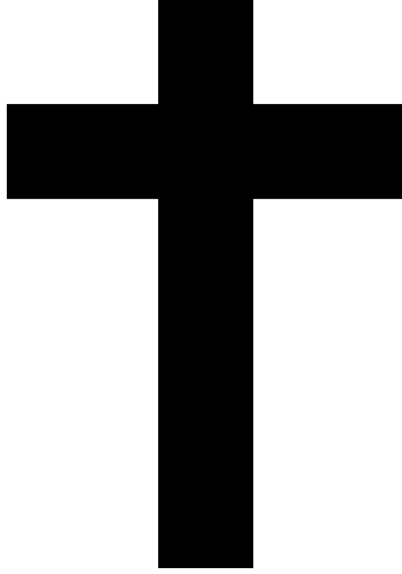

Deuxu Rybe
Tyyriti

New Testament in Karajá (BR:kpj:Karajá)

Deuxu Rybe Tyyriti
New Testament in Karajá (BR:kpj:Karajá)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Karajá

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Karajá [kpj], Brazil

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Karajá

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-27

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
55ce0bcd-101e-52a3-984e-847027efe150

Contents

MATEU	1
MARKU	47
LUKA	71
JOAÕ	113
AÕHEBO ROTÏÏNYRE	145
ROMA-Ò	189
1 ORITXI-Ò	209
2 ORITXI-Ò	225
ALATXIA-Ò	237
EFESU-Ò	243
FILIPÌ-Ò	249
ÒLÒSÒ-Ò	253
1 TESALONIA-Ò	257
2 TESALONIA-Ò	261
1 TXIMÒTXI-Ò	264
2 TXIMÒTXI-Ò	269
TXITU-Ò	273
FILEMO-Ò	276
HEBREU-Ò	277
Txiau	291
1 PEDRO	296
2 PEDRO	301
1 JUAÕ	304
2 JUAÕ	309
3 JUAÕ	310
JUDAS	311
APOCALIPSE	313

Mateu **Deuxu Rybe Wihikỹ Tỹmyra, Mateu Tyyritidỹỹdu**

¹ Kaheka Jesuisi Kristu labiehekỹ rare. Juhuu tahe Abraõ heka Davi labiehekỹ rare. Iribi tahe Davi heka Jesuisi Kristu labiehekỹ rare.

² Ibutumy ilabiebohonimy arelyykre. Juhuu tybynimy arelyykre idi iriõrenimy: Abraõ, Ijai, Ijaõ, ³ Juda, Peresi, (Peresi seriõre tahe Zera inire. Isereny tahe Tamara inire.) Esraõ, ⁴ Araõ, Aminadabe, Nasaõ, Salmaõ, ⁵ Boasi, (Raabe, Boasise rare.) Obede, Rute, Ijese, Kie.

⁶ Davi hãwyy heka Uria hãwyy juhUU raremyhỹ. Iribi Davi-wana roire. Salomaõ iriõre rare. Tii heka Roaboaõ tyby rare. ⁷ Idi Abia reare. ⁸ Idi Asa, Josafa, Joraõ, ⁹ Uzia, Jõtaõ, Aka, Ezekia, ¹⁰ Ezekia, Manase, Amo, ¹¹ Josia, Jekonia, taseriõre-wana.

¹² Babilonia-ribi rohonyreu tahe tiiboho reare, Jekonia riõre wahe: Salatieli (Tii Babilonia-ki reare.) Zorobabe, ¹³ Abiude, Eliaki, Azo, ¹⁴ Sadõki, Aki, Eliude, ¹⁵ Eliaza, Matỹ, Ijaõ, ¹⁶ Ijaõ tahe Jyje tyby rare, Jyje tahe Marie hãbu. Jesuisi tahe Kristu Deuxu deõdỹỹna rare.

¹⁷ Kia labiehekỹ sõwe tahe 14my rare, Abraõ-ribi Davi-õ wahe. Tule labieboho 14my rasõwerenyre Davi-ribi Babilonia hãwã-õ ridyreny ixideewimy aõkõ rõte-õ. Ixyby 14my rasõwerenyre. Iribi tahe Jesuisi reare.

¹⁸ Kawese heka Jesuisi Kristu reare. Juhuu Marie Jyje-wana roikremy rare. Tii ijadõmaule tahe Deuxu Tyytybytyhy ribõtõnyre. ¹⁹ Jyje hãbu õbiti rare. Tai tahe riixãwididỹỹnykemy rõhõtinyre. Kia õmo-õ rarybeõlere tuu. ²⁰ Kiau ýju tamy rarybere tarasina-ki: –Jyje, Davi riõre riõre. Ahãwyy, Marie, biteõnyõke. Tuu beXHãwyynykre. Iriõre dori Deuxu Tyytybytyhy riõre rare. ²¹ Jesuisimy raninykre. Kiani tahe irybereny rare: tarasadu. Ibutumy iny dori iõraruna-ribi ritakre.

²² Iwese Deuxu rybe ihetxiu rarybere wese tahe tii wiji riwinyre. Kia wese ihetxiu rybe rare:

²³ –Ijadõma rabõtõnykre. Iriõreni heka Emanueli rarekre.

Kiani tahe irybe-ki kia rare:

Deuxu iny-wana ratxireri.

²⁴ Iribi tahe Jyje dexixade tarasina-ribi. Iwese Inynyrỹreny tuu tamy rarybere wesemy heka tii riwinyre. Tii-wana ratxiõre. Tii aõhe risỹnyõre.

²⁵ Uladu reare xiery tii aõhe rira. Tamy niõ riwahinyre, Jesuisi wahe.

2

¹ Belẽ hãwã-ki Jesuisi reare, Judeia bedeki wahe. Iõlõ Herodi iõlõmy raremyhỹ. Iu reareu, Hãbu Erytyhy mahãdu taina tỹmyramy robirenyre. Tai tahe iõlõ mahãduõ doidenyde biura-ribi Jerusalẽ hãwã-õ. ² Tiiboho rỹỹraxirenyre: –Iule judeu mahãdu iõlõ aõbo kaki reare. Jiarỹboho itainamy rabirenyre tahe nadoidenyde riwowydnyrenykeny. Kaiboho teerytenyde aõbo titxibo ratxireri?

³ Tahe inyõ Herodiko relyyrenyre. Herodi kia roholareu sõwemy riõtĩnyre. Tule ibutumy Jerusalẽ hãwã mahãdu riõtĩnyrenyre. ⁴ Tahe Herodi ibutumy dinodu mahãdu ributunyre: Xiwena wahidỹỹdu dinodu, bedeki ywina tyyriti erydu mahãdu tule. Tahe tamyreny rỹỹraxire: –Titxibo Kristu reakemy tinybo tyyriti-ki rõtĩdỹỹmy roire? ⁵ Tiiboho tamy rarybere: –Judeia bedeki, Belẽ hãwã-ki wahe. Kia tahe ihetxiu rybedu riritinyre.

⁶ –Kai Belē hāwā mahādu. Judeia bedē hāwāō. Kai hāwā yja iny rōhōtinyre. Tahe inatyhy aōkō rare. Kai hāwā nihikỹre. Aribi dori dinoduō rōhōnykre. Wamahādu iòlòmý ronykre. Idinodumy rarekre, judeu mahādu dinodu wahe.

⁷ Tahe Herodi heka biura mahādu ributunyre ibutumy iny-ribi wasimy. Tamy rỹrỹraxire: –Tiutxubo taina rōhōnyre? Tahe rirawyōnyre. ⁸ Tamyreny rarybere: –Kaiboho boibenyke Belē hāwā-ò. Idi tahe uladu-ki mahabenykre. Iu wadee manarybebedenykre. Jiarỹ tule tamy arakre ariwowydynykremy. ⁹ Biura Hābu Erytyhy mahādu roholarenyre. Tahe roirenyre. Ryki ixityre tainamy robirenyre. Uladu tyrehekỹle ritoosōnyre. ¹⁰ Iu tahe sōwemy reysarenyre. ¹¹ Heto-ò rehemynyre. Tahe ralorenyre. Uladu rare Marie-wana. Tahe tatiowotimy reserenyre riwowydynykemy. Isaueny riraynyre tamy riwahinykremy: womati tỹrỹrỹhỹkỹ, hee aderòna, aderònatyhy wana. ¹² Idi tahe Biura Hābu Erytyhy mahādu rarasinyre. Deuxu tamy rarybere: –Kaiboho Herodi-ò bòòsebenyōke. Tai tahe rywityxira-di tasubed-ereny-ò ròòserenyre.

¹³ Biura mahādu tahe ròireny rahudi tahe Inynyrỹ ŷju nade Jyje-ò rybemy, irasina-ki tamy rarybere: –Ariòre, ise-wana bidyke Egito bedē-ò. Herodi dori uladu rubudỹmy ratxireri. Adeē tiu ararybekreule kaò bòdòòseke. ¹⁴ Tai Jyjeboho rummy rahenyrenyre Egito bedē-ò. ¹⁵ Herodi rubusỹtybymy tahe dòòsedenyde. Tii riwinyre iwese ihetxiu tyryiti rarybere wese, Deuxu rybedu rybe wahe:

–Wariòre Egito bedē-ribi nadidyde.

¹⁶ Herodi reburere. Biura Hābu Erytyhy mahādu dori tii riitxenanyre. Tai ibutumy uladu rirubunyre Belē hāwā-ki, tule ijō iòhò hāwā-ki. Ibutumy howỹtòdu rirubunyre inataō beòra ijōdikeki tahe rirubunyōre. Tai Jesuisi rirubunykeny risỹnyre, iwese tii rareu Biura Hābu Erytyhy mahādu tamy rarybere. ¹⁷ Kiamy ta rỹire iwese Deuxu rybedu rarybere wese, Jeremia wahe:

¹⁸ –Rama hāwā-ribi ibru-ò iny roholamyhỹre. Rakeli rare. Tii robumyhyre. Ibutumy iriòre ituere. Tai robumyhyre. Inyō riteysanyōtyhy iriòre rurureki.

¹⁹ Herodi tahe rurureu, Inynyrỹ ŷju heka Jyje rasina-ki tamy nade. ²⁰ Tamy rarybere: –Bòòsebenyke judeu bedē-ò. Uladu ise-wana bidyke. Kia rirubunykemy risỹnymyhyré tahe, rurure.

²¹ Tahe Jyjeboho ròirenyre judeu bedē-ò. ²² Akelau tahe Herodi riòre ronyre iòlòmý, tyby deròwomy. Tai kowa-ò Jyje ròirenyōre sỹmy. Rasina-ki rybeō rieryre Kalileia-ò ròirenykemy. Tai tahe ròirenyre kowa-ò. ²³ Nazare hāwā-ki rasỹnyrenyre. Kia tahe riwinyre iwese Inynyrỹ rybedu ihetxiu rarybere wese: –Nazare ludu tii rarekre.

3

¹ Kiau Judeia bederaky-ki Joaō Sebedỹdu heka iny-ò rarybemyhỹre: ² –Deuxu Iòlòna bededỹnana iòhòmý ratxireri. Aòraruna-ribi biixāwibenyke, bexirāhīke! ³ Joaōmy heka Isaia ihetxiu riritinyre kawese:

Inyō bederaky-ki ryrireri: –Inynyrỹ dee ryòbiti biwinyke. Biywinyke ryō tamy kanakemy. ⁴ Joaō kamelo radetyy ityy rare. Iròdutyw iwereysanare. Seihikỹle bidi-wana irỹsỹna rare. ⁵ Ibutumy iny tamy ròirenyre irybe-ò roholakemy iòhò hāwā-ribi, Jerusalē, Judeia, Jordaō bero-ribi wahe. ⁶ Tamy òrarunamy relyyrenyre rabedewomy tamy relyyrenyre. Tai tahe Joaō heka bero Jordaō-ki tii riratysebenyre. ⁷ Fariseu mahādu, saduseu mahādu doide tamy

riratysebenykemy. Kiau Joaõ tamyreny rarybere: —Hemylala mahãdu! Deuxu aõhõkỹmydỹỹnana-ribi mahenybenyõtyhy. Aõhe inatyhy? ⁸ Juhuu aõwiihikỹ widỹỹna biwinybeny. Tai tahe iny rierykre kaiboho aõraru-ribi inatyhymy texihutenynte. ⁹ Fariseu mahãdu, kaiboho tahõtinytenynte: Abraõ heka inylabiehekỹreny rare. Rikirãhĩõtyhy. Deuxu-ò kia aõ aõkõ rare. Tamy wikeki mana-ribi Deuxu heka Abraõ riòkòreõ riwinykre. ¹⁰ Woma tahe òwòru-ribi iòhòmỹ rỹira. Òwòru bederaty wiwihikỹ ihoõkeki, kedesekre. Rasõkre. Woma heka Deuxu aõhõkỹmydỹỹnana wese rare. ¹¹ Jiarỹ bedi araratisebedỹỹnyra aõraruna-ribi texirãhĩteki. Jesuisi tahe Deuxu Tyytybytyhy-di ròratisebedỹỹkre heòty-wana riratysebenykre. Tii waratyre awityhymy ratxireri. Jiarỹ riwaixỹrunymy watxireri iwa ariwykeki. ¹² Tii maixõmo risykre. Maixõmo ributunyre tahyna-ò. Irỹnysi heòty-di riworonykre. Heòty itueõna heka rare.

¹³ Idi tahe Kalileia bede-ribi Jesuisi nade bero Jordaõ-ò. Tii Joaõ-ò nade riratysebenykemy. ¹⁴ Joaõ aõkõmy rarybere: —Jiarỹ tahe aõ aõkõ rare. Kai biwaratysebenyke. ¹⁵ Jesuisi tahe tamy rarybere: —Deuxu deewina heka kia rare. Rikiwinykre. Tahe Joaõ riratisebedỹỹre. ¹⁶ Ròratisebenymy rahudi tahe Jesuisi ròtuòra. Biuwetyy rarayre Jesuisi tahe bòtòenimy robire, itxi dobehede, Deuxu Tyytybytyhy wahe. Rybeõ biu-ribi narybede: ¹⁷ —Kia heka Wariòre rare. Jiarỹ heka sõwemy tukure. Idi wadeysareri.

4

¹ Idi tahe Deuxu Tyytybytyhy heka Jesuisi ridyre bederahy-ò. Tai Satanasi riurihikemy tamy rehemynyre. ² Jesuisi heka 40 txumy, 40 rummy heka aõ rirỹsỹõhy bede idi rỹire. Sõwemy heka rama risamy tai raremyhỹ. ³ Taile Satanasi tamy nade. Tahe iurihiximy tamy rarybere:

—Kai inatyhy Deuxu Riòre ahãte wana heka mana-di orotxumy biwitxirany my biwinyke ahinamy.

⁴ Tahe Jesuisi dirawyònyde: Deuxu Ritidỹỹna-ki kiamy roire: —Iny heka orotxudile aõkõ irumy rỹirakre. Ibutumy Deuxu rybedile iny irumy rỹirakre.

⁵ Idi Satanasi heka Jesuisi ridyre Jerusalẽ hãwã-ò. Templo heto ratyre tahe ritidire.

⁶ Tahe tamy rarybere:

—Kai inatyhy Deuxu Riòre ahãte wana heka katyre-ribi ixi-di behukre bede-ò. Buruõtyhy heka besekeki. Deuxu taỹju kiditeònykre aramykemy. Bede-ò aõkõ beseke.

Ijõ tyyriti rarybere:

—Deuxu araywinykre taỹju-di. Tii ýju kiditeònykre tebò-di ariijekemy. Awa ritõmonyõtyhy manatyre-ki.

⁷ Jesuisi rirawyònyre: —Tyyriti tule rarybere:

—Deuxu uritere biurihiõke.

⁸ Iribi Diabo heka Jesuisi ridyre hãwãlòõ-ò. Tamy ibutumy bede iòlòna riteòsinyre. ⁹ Tahe tamy Satanasi rarybere: —Beseke atiowotimy tahe biwawowydynykeki, adee kia ibutumy iòlòna wiwihikỹ ariwahinykre. ¹⁰ —Make Satanasi, Jesuisi rarybere: —Tyyriti rarybere:

—Deuxu-ò sohojile deàlana, wowydyna biwahinyke. Tiile bityhinykre. Deòdu tamy sohojile mabeke.

¹¹ Satanasi tahe Jesuisi-ribi rexitare. Ýju mahãdu rehemynyre iyrubudỹỹmy.

¹² Joaõ òludu heka ròtenawo-ki ritidira. Kia Jesuisi roholareu, Kalileia bede-ò ròsere. ¹³ Nazare-ribi rare Kafanaõ hãwã-ki rasỹnykemy rare. Tii

aho-ki iòhòre, Kalileia aho wahe. Zebulò bede, Natali bede tahe inatxi hāwā ibiòwa rare. ¹⁴ Kia tahe Isaia Tyyriti rarybere wese:

¹⁵ —Zebulò bede, Natali bede, Jordaõ bero kowawe-ribi ijà-ò. Ahohokỹry-ki. Kai judeukõdu mahādu bede rare, Kalileia wahe.

¹⁶ Iny kowasỹ mahādu bede luru-ki rasỹnymyhỹre. Tahe tiiboho loosònahakỹmy robirenyre. Bede lurusỹ mahādu-ki tahe Deuxu loosòna ritoosònyre.

¹⁷ Iribi tahe Jesuisi ritelenyre Deuxu rybe ritỹnynykemy. Tii rarybere: —Aòraruna-ribi bexirāhĩke. Deuxu Iòlòna bededỹnana dori iòhòmý ratxireri.

¹⁸ Kalileia aho ijāti-ki Jesuisi rariamy ratximyhỹ. Tahe inatxi waxidu seriòremý robire, Simaõ Pedro, tule Andre ijõre. Rià-di utura rimymyhỹreny.

¹⁹ Jesuisi tamyreny rarybere: —Bodoike wahemy. Iny wadee bimykre. Iwese araerynanykremý bimýke. ²⁰ Aõwesele tahe tarià ririrenyre. Jesuisi-wana roirenyre. ²¹ Roirenyre tahe inatxi ijõ seriòre-ki Jesuisi robire. Txiau ijõni rare. Joaõ ijõre. Tiiboho Zebedeu riòre roire. Tiiboho talawo-ki ronyrenyri rià riywinyrenymý. Jesuisi tamyreny rarybere: —Wahemy bòdòike. ²² Tai tahe tybyreny ririrenyre. Jesuisi hemý ròirenyre.

²³ Ibutumý Kalileia bedey-ki Jesuisi rariamyhỹre. Tii judeu dohodỹyna heto-ki rarybemyhỹre. Deuxu Iòlònamý ritỹnynymyhỹre, Rybe Wihikỹ Tỹmyra wahe. Sõwemy webinadu mahādu riteytenyre. ²⁴ Jesusimý iny relyyre ibutumý hāwā hāwā-ki Siria bede ibutumý. Tai tahe sõwemy webinadu mahādu didydenyde tamy, iny tyytybybina-di, iny iumý imyremýrehekỹ wahe. Jesuisi ibutumý iny riteytenyre. ²⁵ Iny sõwehekỹ riheludunyre, Kalileia bede-ribi, Debòwiò hāwā-ribi, Jerusalē-ribi, Judeia bede-ribi, tule Jordaõ bero kowa-ribi.

5

¹⁻² Jesuisi inymý sõwemy robireu, raòwònyre hāwālò ratya-ò, Ierydỹyna mahādu tamy doidenyde. Taile rierynadỹynymý ronymyhỹre. ³ Deuxuko-ki iny ibinamý rỹimyhỹre. Kia iny tuu rexierymyhỹre, teysatyhy rare. Tii deysana sõwemy tai ratximyhỹre, Deuxu Iòlòna heka ihõrõrenymý rarekre.

⁴ Robumý rỹirakeki teysamý heka rỹirakre. Ibedewona wiòhedỹyna rybe-di heka tamy kanakre.

⁵ Kia inytyhy-di widee ratxireri, tii heka teysahymý ratximyhỹre. Ibutumý heka iny ihõrõlehekỹle rỹirakre. Bede bede heka ihõrõmý rarekre teysamý rarekre.

⁶ Inyõ-ò òbitinamý lobiximý rurukeki tahe teysamý rarekre. Deuxu tamy òbitina riwahinykre.

⁷ Inyõ ruxetòena-di ratxireri. Deuxu heka tamy ruxetòena-di rarekre.

⁸ Inyõ irayky òbitimý ratxikeki tii heka teysamý rarekre. Tii dori Deuxumý robikre.

⁹ Inyõ ywina-di wiwana rỹirake teysamý rarekre. Ywinaõ-di rarekré, teysamý rarekre. Tii dori rarinikre: Deuxu riòremý.

¹⁰ Inyõ aõhõkỹmý dỹynana reuròkeki, tii dori òbitimý rurukeki, tii tulesỹ teysamý rarekre. Deuxu Iòlòna dori ihõrõmý rarekre. ¹¹⁻¹² Inyõ umyreny relyykeki uritere hekỹle. Ruiybe-di umyreny relyykeki, aõhõkỹmydỹynana adee riwahinykre wana, tai tahe beysakre. Awimý mohõtinkyre. Kai dori biu-ò mahenykre. Tai tahe beysakre kai awimý nohõtinkyre. Uritere nohõti rosarenyõmý. Kia wese tule Deuxu rybemy rybedu aõhõkỹmý rotỹnyre.

¹³ Kaiboho heka saawesemy atximahātenyde, jyyra wesemy wahe bede mahādu iny-ò, kai dori kiamý bede mahādu tewiòhenanyde. Auri tahe urihimýò biõnonykeki tahe aurihixina heka urihimýòlemý releke. Kaa jyyra urile

idi adehu rÿikre iny ityre rariakremy. Awiòhedÿÿna biõnonykeki tahe aõma aõkõ beleke. ¹⁴⁻¹⁵ Kai loosõna wesemy atximahãte kabede mahãdu iny-ò. Hãwãõ hãwãlò ratyy-ki roikeyi, tiu heka rexiwòõtyhy itÿnyhy roimyhÿke. Loosõnaõ iny ritoosõnykeki, tule heka tiu heka hyna rawoõ-ki roiõtyhy roosõmy. Aõma roosõnanymyhÿre ibutu heto jurajuramy heka ibutu ritxux-anymyhÿre. Aõma tamana-ki rÿimyhÿreki wahe. ¹⁶ Kaiboho tule amahãdureny awiwihikÿmy robikeki tahe Deuxu-ò wowydyna riwahinykre.

¹⁷ Jiarÿ heka anaõde bedede ywina tuededÿÿmy. Anade aõ Deuxu dee rybedu tuededÿÿmy aõkõ heka anade. Anade ibutomy aõmybo rarybere widÿÿmy. Timybo rarybere wese heka ibutomy tuu rotÿÿnymy rarekre. ¹⁸ Inatyhymy adeeremy ararybekre bedede ywina tyyritiy-ribi tiu ijõ iõõtyhy ijõ sohoji ritiwedena yreõ reseõhykre. Ibutomy roikre aõhebo rotÿÿnymyhÿreò bedede konanako-txi. ¹⁹ Inyõ tõhõti urihimyo bedede ywina rosakeki rexide-lenymyhÿre iny ribedeerynyõkemy iny ritohonyõmyhÿkemy. Hãbu tahe iy-jamy Deuxuko-ò rarekre, Deuxuko-txi. Inyõ rityhynymyhÿre irybe iny rybedeerynymyhÿre. Tii tahe Deuxu Iòlõna-ò nihikÿmy rarekre. ²⁰ Kaiboho aõma fariseu mahãdu-ribi awityhymy ixi-di mohõtinybenykeki. Tiu heka Deuxu Iòlõna-ò aròterenyõmy. Kaiboho heka awi toite aõma fariseu mahãdu judeu mahãdu wedu ratyre heka awi boibeke. Kia aõkõkeki tahe malòbenyõtyhy.

²¹ Ihetxiu bedede ywina Tyyriti kawesemy rare:

—Kai inyõ birubunykeki heka iòwynamy iny akanarubunye. Kia heka bedede ywina heka rare.

²² Tahe warybe urihimyo iwitxira bedede ywina-ribi. Kai inyõ-ò maraykynykeki. Tai tahe brebunahakÿ-ki tate. Abiõwa-ò bininikeki itxÿtemy. Tamy kai marybekeki: —Kai aõki awiõre. Tai tahe akÿnadykre heka aõma ywisidÿÿduko-ò araòwynykre. Inyõ-ò kai makyaranykeki kai brebuna-ki texilòromy tate. Kai inyõ deramy mabekeki uriteremy nodu tamy marybekeki, tai brebuna-ki tate. Inyõ õsÿny aradykre wisidÿÿdu mahãdu-ò. Inydee ratyhymy mabeke wana aõkõ raremy marybekeki, heòty kõnana bedede-ò make lau brebuna-ki tate. Iòhãrure kai heòty bedede-ò makemy. ²³ Kaki aõma nieru xiwena wahidÿÿna-ò behemynykeki inyõ-wana aõhe widee botÿÿnykeki õhõti rosaõlemy ahãte wana. ²⁴ Deuxu heka axiwenatewahinyõhyymyhÿte aõma xiwena bire-ki heka birike. Tahe biijeke aseriòre juhoo. Aõma wana biòbitinybenyke widee marybebenyke. Iribi tahe tamy bedehemynyke xiwena wahidÿÿna-ò wahe tadevenymy atximahãte wana hãbuõ-ò. ²⁵ Aõma tai tahe iòraru-ki aòludumy relera wana. Tamy behemynyke aõma timybo tii-wana widi biywinykemy timybo adeve biòwynykeki tamy heka bitobiny òrale heka aõma rieryke urenana. Aradyhemy aõma ywisidÿÿna ube-ò, idi ywisidÿÿna mahãdu, idi soldado. Tai tahe bitobinyke bedede rierykemy. ²⁶ Inatyhy heka adee ararybekre ròtenawo-ki malòkeki. Tiu heka aòlòkòmy aõma iòwy mahumy adi ròhõtinykre. Idi mohõtinyke xiery heka bòhònyke.

²⁷ Juhoo ihetxiu heka kaweselemy Tyyriti-ki rarybere:

—Òtaõmy!

(Bede ywina tyyriti-ki wahe.) Kawesemy heka jiarÿ rebedeerynywãhãre. ²⁸ Òtamy ròhõtinykeki hãwyy-ò retehekeki òtamy rexinohõtinykeki. Tai heka tii òta òraru riwinymyhÿre. Iwese iwitxira hãwyy-wana roireri yrubule taheka òta òraru riwinymyhÿre. ²⁹ Arueõ òraruna-txi araatykeki, bitake. Awityhymy biu-ki malòke kawesekile heka awire, Deuxusÿ-ò malòke wahe. Arue wiòmy tahe awiõmy biu-txi arue yremy heòty bedede-ò make tahe ibinatyhyre. ³⁰ Tule eraõ bitake iurelemy era-di make biu-txi. Aumy ibutuhukÿlemy heòty bedede-ò

rakehärele tahe awiöre. ³¹ Bede ywina heka kawesemy rõhònnyre iny-ò juhuhu wahe:

–Inyõ tahāwyy ixi-ribi riteònykeki rixāwididỹnyra tamy tyyritiõ riritinymyhỹre. ³² Iwixira rybe-di jiarỹ arukile tahe hābu tahāwyy riatyra. Inyõ uritere òta òtana òraru-ki ixi-ribi tahāwyy riteònymyhỹre. Tai tahe hāwyy roimyhỹre hābu wixira hābuõ-wana. Tai tahe òta òtadumy kia hāwyy rininire. Adỹwe òraru-ò riteònyre tahāwyy riteònyre uritere òhyynaòle. Tai tahe tii adỹwe òrarunaòle heka riteònyre. Taile heka hāwyy hābu wixiramy heka roimyhỹre ahābuõ tahāwyy uritere hyynaòle riteònymyhỹre mahādu hābu heka. Tii heka tule òtadumy relemyhỹre hāwyy òta òtaduõ heka roireki wahe.

³³ Juhuhu heka ihetxiu kia wesemy Deuxu tamyreny kia rarybere:

–Taholatenyte kiamy Deuxu heka uritere ruiõmy atximahābenyke Deuxu-ò biwinybenykemy marybemy bimyekeki biwinybenyke.

³⁴ Tahe jiarỹ heka kiamy adeereny ararybekre. Aõwidỹmy ixi-di nohõtirenõmy ryberenyõmy iwidỹmy. Ixinohõtidiỹmy ryberenyõmy ariwinykre biwawiòhenanyke wana biu-ribi wawiòhenanykre wana. Uritere heka tuu ryberenyõmykre kia wesemy biubrò-ki aõkõ biu dori Deuxu rynana rare. ³⁵ Kiamy uritere rybeõmy bedebrò-ki aõkõ aõ biwinykemy aõmy mabekemy. Bede dori Deuxu idi ratximyhỹre rare. Deuxu waa elehyna dori bede rare. Jerusalẽ hāwābrò-ki tule aõkõ, tii dori Iòlòtyhy hāwā rare. ³⁶ Tule arade-di widỹmy uritere dori rybeõmy kai dori awixiranyõtyhy arade iura-ò ilyby-ò urile araykywydynakile tuu ratxike. ³⁷ Aõma araykywydynakile heka tuu riwixiranykemy idi tahõtinyinymyhỹte. Kiamy heka tarybemahāte iwidỹnamy teuremy tarybemyhỹte: –Kohe, kiale ariwinykremy marybeke ada aõkõre, ariwinyõtyhymy aõbo. Kiamy marybekeki iratylemy kohe, aõkõre myỹ aõbo. Sõwemy marybekeki tahe aõbina binahakỹle heka rõhònnykre.

³⁸ Ihetxiu bede ywina rõhònnyre.

Inyõ wixira rueõ ribinadỹnykeki, iny wixira tule iwesele riwinyke. Kia widỹdu rue heka ribinadỹnyke. Rue heka wilemy raòwynyre rueõwilemy. Juhu tasỹ yjuõlemy raòwynyre. Jiarỹ tahe rebedeerynyre kawesemy.

³⁹ Inyõ aõbinamy adee riwinykeki, aõ aõkõ tamy biwinyke. Inyõ aòsỹny rihetenyekeki, tule iwyò-di beake rehetenykemy. ⁴⁰ Uritere aòludu-ò ixiòwydỹõmy. Aõma ijõ atyy ritakeki heka tule tamy arahana biwahinyke. Inyõ sohoji urixinamy adee ixidinymy reake wana. Inatximy heka tii-wana beake. ⁴¹ Inyõ ixitòedỹmy aõ aribi riwykeki tamy biwahinyke tule inyõ aribi aõ huòtemy riwyke wana. ⁴² Abròrò itue-di tamy òkeseõmyke iwòde-ki ihuòtemy biwahinyke.

⁴³ Ihetxiu heka taholatenyte kawesemy:

–Kai heka aõ hāwā ludu mahādu luomy heka madònymyhỹke. Aòludumy aki ratxike wana tukumy atxike teramy atximahāke. ⁴⁴⁻⁴⁶ Tahe iwixiramy ararybekre. Aòludu heka arabedeerynyke. Tukumy mabekemy inyõ aõhõkỹmydỹnana rotỹnyreri wana tamy rexitòenyke. Kia wese-ki heka inytyby riòremy mabeke, Deuxu riòremy wahe. Tii dori juu riòlòdỹnymyhỹre inybina tyre-ki wahe. Tule iny wiwihikỹ tule-ki aõma biu heka tule riteònymyhỹre. Aõma iny òbitikõdu mahādu tule-ò. Tule òbiti mahādu tule riteònymyhỹre. Aõma tukumy ahāte sohoji ratximyhỹre sohojile kai itukukeki. Kia heka awi aõkõ rare ibutumy òraru mahādu heka tule riwinyremyhỹre kia wese. Aõma urile rybedỹỹ azry mahādu, Aseriòre mahādu. ⁴⁷ Tulesỹ

kia aōma aōkō rare aōma tule heka judeukōdu mahādu dori tule riwinyke, tii Deuxu rierykōre. ⁴⁸ Òbitityhymy kaiboho boibeke. Aōma jiarý heka arabedeerynyrenyneri biu-ki inytybyreny ratximyhýre dori òbitityhy rare.

6

¹ Wahisidýña wiihiký kai hāburu-ki iwahisidýñomy iny-ò. Kai itxerenaōnamy biwahinymyhý. Aōkōkeki tiu inytybyreny-ribi bitaōtyhy aōwy awahisidýña.

²⁻⁴ Kai biwahinykeu iny adee aōmybo rurumyhýreó. Uritere ibutumy iny itxerenamy iwahidýñomyhý. Inyō-ò òbiti mahādumy riwisýnymyhýre mahādu, kia wesemy heka tii riwinymyhýre heka. Dohodýñmy heto-ki tuu riwinymyhýre kia wesemy tule ibutumy hāwāhāký ruetyawetyamy tuu riwinyrerimy ihýre. Inatyhy dori adee rarybereri: –Aōma wahisidýñnatyhymy heka adee rarybereri: –Wahisidýñaō ixidee ritamyhýre. Aōbo Deuxu wahisidýñaō heka adee riwahinyōtyhy. Tai heka Deuxu wahisidýñnatyhy riwahinyōtyhy tamyreny. Iny-ò aō biwahinykeki, abiōatyhy-ò belyyōke. Wasilemy tamyreny awiōhedýña biwahinyke. Iny tybyreny dori ibutumy aōna aōna ròtena rieryre aōwahisidýña adee kidiwahinykre.

⁵ Iwese budu mahādu riwinymyhýre wese uritere iwidýñomyke. Kia wesemy aōkō heka bexitōenyke. Ibuturu-ò rexitōenymyhýre dohodýña hetowo-ki heka lamamy rexitōenymyhýre. Hāwāy-ki dori rexitōenymyhýre ibutu itxerenakemy. Inatyhymy heka adee rarybere: –Atarasana ibutumy ritare.

⁶ Inatyhy dori ritare.

–Bexitōenykeu malōke aheto jurawo-ò. Ixi-di biijòtòbònyke. Ierykōnamy boo ratximyhýreò heka bexitōenymy myike. Ibutumy heka boo aōbo wasimy iny riwinyriwinymyhýremy robimyhýre. Tai-ki tahe bedeywina wihiký heka adee kidiwahinykre. ⁷ Tule rexitōenymyhýreu uritere irehemy idi lamaōmy uritere ixityre ixityremy tamy ixitōedýñomy wiwesewesehyyle. Judeukōdu mahādu dori kawesemy riwinymyhýre. Kiamy heka raraykywydynanymyhýre aōma rexitōenyre ehehekýkeki heka roholatyhykemy rohōtinymyhýrenyre uritere widýñomy iwese tii riwinymyhýre wesemy. ⁸ Inytybyreny dori rierymyhýre aōmybo iny raraykynymyhýré. Inyboho heka rexitōenymyhýreu rierymyhýre aōmybo inyboho rurumyhýrenyre. Iny sōwemy rarybemyhýrele aōkō heka tii roholamyhýre. Aōmybo iny rurumyhýrenyre, heka bexitōenybenyke. Kia wese:

⁹ Wahareny, biu-ki atximahāte. Anityhy iny ibutumy rityhynykemy idi rierykemy watxireri.

¹⁰ Aiòlòna heka wymy kanake. Iny adeewile riwinykemy iwese biu-ki relemyhýre wese.

¹¹ Wadeereny txuō txuō rýsýna bidiwahinyke.

¹² Waòrarunareny òhōti-ribi bitosadýñnyke. Iwese jiarý inyō òraruna wanohōti iribi aritosadýñnymyhýre wese.

¹³ Isiratyhy urihixina-ribi heka biwayrubunyke, òraruna-txi reseke lau. Aōna aōna bina-ò bidiwaijebenyke. Iòlòna, ruru, loosòna heka ahōrōhy rare. Kie.

¹⁴⁻¹⁵ –Inyō ariixāwidinykeki iaōbina-ribi. Tule inytybyreny riwaiixāwididýñnyke. Deuxu iòraruna-ribi riixāwididýñnyke. Beinareheke wana.

¹⁶ Uritere aōsýny bedetiidýñomy iwese budu mahādu rýira wesemy. Tai heka byreōmy iny-di txuu rýimyhýremy widi retehemyhýre. Wiji òhōtirenre reake. Heka raòwynyra inarehena irareny. ¹⁷ Tai narehereheu

tainarehenyeteu. Atarina-di ahâtemy beake aôsŷny bisuhòke. ¹⁸ Inywitxira heka anaeryôtyhy kai tenarehemy atxiteri. Inytybyreny sohojile heka rierymyhyre. Inyô tuu robiôtyhy. Tii tahe ibutumy aôna aônamy robimy wasimy rŷiramy. Iribi tahe tii araòwynyrenyke.

¹⁹ Aôna aôna butudŷŷômy tyy, nieru, aôna aôna wiwihikŷ butudŷŷômy kabede-ki. Txudôera dori ibutumy kabede-ki tuu riroxike aôna aônamy. Aôma rararŷŷnyke iaômydŷŷna ibutumy rararŷŷnyke rahuke. Wasidu tamy ralòke. Iaômydŷŷna-ò sôweò wyremy rasinyke iaômydŷŷna-di. ²⁰ Kaki ibutudŷŷilemy heka biu-ò bibutunyke. Tai heka txudôera aô riròôtyhy tule rararyôtyhy. Tule wasidu aôkô rare. ²¹ Titxibo aômydŷŷnana ratxireri iwesele taheka arayky ratximyhyre. Biu-ki aôbo ada bede-ki aôbo. Aôma bede-ki araykywydyna ratxireri wana heka kakile taraykywydynanyte. Biu-ki araykywydyna ratxireri wana heka biu-ki heka arayky aômydŷŷna butuna raykywydyna ratximyhyre. ²² Arue heka loosôna wesemy rare. Aumy dee itŷnykeki heka aumy ibutumy loosôna-di tŷximy rarekre. ²³ Aumy ibinakeki tahe bede loro-ki matxike. Aumy bede lorohokŷ-ki ratxikeki ibinatyhymy matxike aôma butunale-di iny rôhôtinykeki heka tiu Deuxu iny riwiôhenyôtyhy. Deòdumy heka releôtyhy. ²⁴ Inatxi wedu-ki dori inyô rityynyôtyhy. Tule heka tii roholamyhyre ijô-ribi tahe tôhôtî rosamyhyre. Inyô Deuxu deòdumy releôtyhy tii aôna aôna butunadile rôhôtinymyhyreki. ²⁵ Tai heka tuu rarybereri adeereny. Uritere nohôtireômy arŷŷnany tule atyymy, idi matykynykemy. Aumy dori rŷŷna ratyre aônityhymy ratximyhyre. Tule aumy tyky ratyre aônimy ratximyhyre. ²⁶ Nawii-di inihe betehenyke. Tiiboho heka aôôworumy aôkô rôbrômhyhyreny. Aramyre heka aôma tarŷŷna wydymy bederahymy tarŷŷna riyrubunyôhyymyhyre heto nihikŷ-ò. Deuxu biu-ki ratximyhyré heka nawii riyrubunymyhyre irŷŷna tamy riwahinymyhyre. Kaiboho tahe iratyretyhy toite, Deuxu-ki wahe. ²⁷ Sôwetyhymy maraykywydynanykeki aôbohe, arumy aôbo arirarehemy mariake. Aôkôre. ²⁸ Uritere nohôtireômyke atyymy. Betehemyhy inihe noijasa-di. Aôma tiiboho heka raaômŷŷdŷŷôhykymyhyre. Tai tyky wihikŷ-di rexityynyke. Tyy ixidee riwinyôtyhy. Ihâre tahe Deuxu ritynywihikŷre heka tyy wihikŷ tamy riwahinyreri. ²⁹ Salomaô heka itykynihikŷra. Ihâre tahe ityky heka awityhy aôkô rare. Noijasa heka iratyre ityky wityhyre. ³⁰ Deuxu heka noijasa ritykynymyhyre aôma noijasa heka wijilemy idi ihŷre. Biurasômy tahe ixâwilemy reamyhyre, risôra. Tii heka tyky adee kidiwahinykre. Nohôtireômy tahe. Tii dori adee kidiwahinykre tykyô. Aityhyna dori ibutetyhyre heka. ³¹ Tahe raykyômy nohôtîômy titxiribibo arŷŷna bidiwykré, atyky amona. ³² Tyhydŷŷdukôdu mahâdu heka kiaòle heka ritôhôtîdŷŷnanyhyre. Inytybyreny heka rierymyhyre aômybo tarumahâte. Ibutumy heka araerymyhyre aômybo taruterimahâte. ³³ Tii Deuxu aôma dŷŷnana sohojidile. Manaykynykeki heka tii ibutumy adee riwahinykre. ³⁴ Uritere nohôtireômy aôbo biurasò kia aômydŷŷnana-ò. Rŷire dori sôwemy wiji biaômŷŷdŷŷnanykremy biwinykré. Iwitxiramy bidiwinykre iwitxira aômydŷŷnanaô.

7

¹ Iny witxira witxira-di ywisidŷŷôkeki. Aywisidŷŷna wesemy heka Deuxu ruxetôena-di ywisidŷŷmy araywinykre. ² Iny teywinymahâte wesemy heka Deuxu araywinykre. ³ Kai heka òwòru nihikŷereô arue-ki ijôdikeki, aôherekibo bederarasi sômo-di inywitxira rue-ribi bitakemy atxiteri. ⁴ Tai heka kai bobiôtyhy itarasa-ki wahe. Arue-ki dori òwòruere ijôdireki heka bobiôtyhy.

Òwòru ere dori àòraruna sòwemy r̄yire wesemy heka atximahâte. ⁵ Kai tex-ibònyteri. Àòraruna-ribi juhUU bexiòbitinykre. Idi tahe aseriòre òraruna-ki biwiòhenanykre. Àòraruny-di rierymy idi òbitimy betehекре iòraruna-ribi iixi-tarasad̄ȳmy biwiòhenanykemy.

⁶ Inyò heka utura rati mana wiwihik̄y-di rehuòtyhy aõma ix̄ȳni herina-txi. Ix̄ȳni dori ityre rariake tahe riònonyke adee heka kanakemy wahe. Iwese tule heka ijòròsa-ò biwahinyd̄ȳõmyke. Rybewiwihik̄y hãbu òrarudutyhy-ò iwahisid̄ȳõmyke.

⁷⁻⁹ Rexitòenykeki tahe bitake kia. Biekeki tahe tai mahake. Bihetenyekeki heka iny adee riraynyke ijòtòbòna. Inyò heka Tyby-ò r̄ys̄ȳnaõmy rexitòenykeki, mana heka tyby tamy riwahinyòtyhy. ¹⁰ Uturaõmy rexitòenykeki tahe hemylala binahak̄y tamy tiu riwahinyòtyhy. ¹¹ Kai aõna aõna wiwihik̄y biwahinyke heka teerymyh̄yte auladu-ò wahe, hãbu òrarudu hãrele wahe. Aõbo heka tule Deuxu inytybyreny inydeereny riwahinyke aõna aõnaõ wihik̄yõ. Rexitòenykeki tahe tamy ariwahinyke. Inytybyreny heka tamy riwahinyke. Iwese iny witxira teyrubunymahâte wesele heka iny araywinymy ixi-di tahòtinymahâte wese. ¹² Tule kai aõwiwi inyò ixidee aõhebo rot̄ȳnyh̄ȳkemy taruterí, kiaweselemy tamy bot̄ȳnymahãke. Kia heka Moisesi bede ywina tyyriti-ki roire. Kiale Deuxumy rybedu mahãdu ribedeerynyre.

¹³ Biu bede wiwihik̄y kia rȳijòh̄ȳt̄ȳdile malokre. Heòty ijò bederyijò heka nihik̄y rare. Iny kia ryhyk̄y irumy rakre heka isirare iny ibute kowa ralore. ¹⁴ Irumy nonona ijò tahe ih̄ȳt̄ȳre. Ryy heka ih̄ȳt̄ȳre heka ibutere iny ryh̄ȳt̄ȳ-di ròtedu timy bede eryd̄ȳkõdu-ò.

¹⁵ Bexiijebenyke kia mahãdu lau Deuxu rybe rybedu mahãdu tyhymy aõkõ lau wahe. Budoeni wese ratximyh̄ȳre inytyhy wesemy. Tawo-ki tahe inatyhy rare ahola debore wesemy heka ratximyh̄ȳre. ¹⁶ Teeryte wesemy ibederaty-ò betehেকেki. Hede-ò heka uvamy figomy tule tiu iratyõna. Iaõmyd̄ȳna-ò bierybenyke tibo roiré. ¹⁷⁻¹⁸ Tii heka bierybenyke aõhebo rot̄ȳnyre wana teerytenyete. Tii heka riitxenanyòtyhy kia aõma matyty matynimy heka tiu biitxenanyòtyhy. Tule betehেকেki, bierybenyke aõwesele heka òwòruõ bierybenyke. Aõma bederatyõ bir̄ys̄ȳkeki tiu heka bederaty wihik̄yõ ar̄ys̄ȳõna òwòru raty-ò, bederatybinahak̄y tule rierykre. ¹⁹ Òwòruõ bederaty wihik̄ȳmy raratynyòkeki heka hemy raòròròke rokoke. ²⁰⁻²¹ Kia weselemy heka iny teerytenyete. Aõhebo iny rot̄ȳnyke wahe. Tai tahe terytenyete heka, tetehetenyerikile wahe. Òbiti mahãdu wesemy rarybemyh̄ȳre. Tahe òbitimy aõkõre ih̄ȳre. Sòwemy heka iny tawedumy riwaninire. Ihãrele tahe biu-ò ralòòtyhy. Deuxu tyhyd̄ȳdule tahe ralokre. Ywisid̄ȳnatxu heka kawesemy wadee rarybekre. ²² Sòwemy iny wahe: –Wanyr̄ȳ, Wanyr̄ȳ, jiar̄ȳ hewa iny iwitxira sòwemy aijyy rarybemy rare wahe. Tule heka tyytybybina reteònymy rarewãhã. Tule deytenu wiwihik̄y heka ani-di rewinymyh̄ȳre. ²³ Tai tahe jiar̄ȳ tamy ararybekre heka: –Kõrehe, kaiboho aõ wamahãdumy aõkõ atximahâte. Umy reerykõre. Waribi bexitake. Àòraruna dori sòwere.

²⁴ Kawesemy heka iny bede eryna ratximyh̄ȳre. Warybe-ò roholamyh̄ȳre heka aõwesele riywinymy rityhynymyh̄ȳre. Kia hãbu hetowid̄ȳdu wesemy heka rare. Iheto heka manatyre-ki riwinyre. Tii heka ibedeery sòwemy ih̄ȳre. ²⁵ Biu heka beòra heka rariamyh̄ȳre. Iu tahe biu rejuxunymyh̄ȳre, yhy rebonyre. Tahe tiu reseòtyhy manatyre-ki dori riwinyre. ²⁶ Warybe ijohonadu tahe iwitxiramy ih̄ȳre. Hãbu itx̄ȳte tahe warybe-ribi aõwesele tòhòtirenny rosamy reamyh̄ȳre. Kaiboho aõbedeeryhyk̄y aõkõre roire. Tii heka iwese hãbu ñnarakile heto riwinymyh̄ȳ wese rare. ²⁷ Biu risebenykeu, beòra rareareu, yhy rebonyre tahe iheto reseke, ibutumy iõre, rahura.

28-29 Ibutumy heka Jesuisi rybe erysydỹna-ò bedede riòtiinyre. Tii heka hãbu erysydỹdu wesemy tii ribedeerymyhỹre. Aõ judeu wedu wesemy aõkõ ribedeerynyre.

8

¹ Tiu hãwãlò-ribi dobehedeu, sõwemy heka iny ihemy doidemyde webinadu, tybina heka tamy nade. ² Wowydyna rybe-di heka tamy rarybere: —Adee wikeki heka kai biwateytenyke. Jesuisi dirawyònyde: ³ —Wadee awire, arateytenykre. Tahe tamy tebò ritytere tamy reerimy. Itybinana riteytenyre. ⁴ Tahe Jesuisi tamy rarybere: —Boholakre, iny-ò uritere rybeõmy.

Kai tahe makre xiwena wahidỹdu-ò xiwenaõ biwahinykre. Idi tahe Moisesi bedede ywina raryberewesemy xiwenaõ biwahinykre. Kai tahe iny rierykemy heka yteny ratximyhỹre.

⁵ Jesuisi Kafanaõ hãwã-ò rehemynyre heka hãbu soldado weduõ tamy rehemynyre. Tii tahe Jesuisi-ò rexitòenyre: ⁶ —Wadeòdu biteytenyke raterenymy ratxireri waheto-ki. Sõwemy aõhõkõmy rotỹnyreri. Ibinatyhymy roireri rexisiranymy raratykõhykylemy. ⁷ Tai tahe Jesuisi tamy rarybere: —Rakakre, tai ariteytenykre. ⁸ Idi soldado wedu rariwyònyre: —Aõkõre, Kai hãbu wiwihikỹ tate. Jiarỹ tahe hãbu aõ aõkõmy jiarỹ watxiwãhãre. Waheto-ò manalõõtỹhy. Karibile marybekre tamy taile taile tahe wadeòdu reytekre. ⁹ Jiarỹ dori reyryre. Jiarỹ heka tule hãbu weduõmy watxiwãhãre. Soldado heka sõwemy riwatyhynymyhỹre. Iny sohoji-ò aõma rakremy rarybemyhỹre heka, ramymyhỹre. Tule ijõ dee rarybemyhỹre: —Manake, tai tahe namyhỹde. Ijõ dee rarybemyhỹre wana: —Kai biwinyke, idi riwinymyhỹre. ¹⁰⁻¹¹ Tai tahe Jesuisi ribedeòtiidỹnyre irybe-ki wahe. Tahe rarybere erydỹna mahãdu-ò: —Judeu mahãduy-ki tai rahaõre ijõ-ki kahãbu wesemy inatyhynana sõwerekì. Sõwemy heka judeukõdu mahãdu ritynykre kia weselemy. Ijõ txu aõ wiji aõkõ heka riroxirenyke: Abraõ, Ijai, Ijaò-wana biu-ki heka riroxirenyke bedede ludu iny mahãdu-wana. ¹² Judeu mahãduõ ròirenyõkre tamy. Tule kaibohoõ tahe aõhetykrebo. Ijõ mahãdu dori bedede lorohokỹ-txi resekre. Taiki tahe irynamy rurykre aõkõmydỹnana-ò. ¹³ Taita Jesuisi soldado dinodu-ò rarybere: —Makre, timybo wiji tahõtinyinmy tetyhynyte wesemy heka rarekre. Iurele teòdu reytere.

¹⁴ Iribi tahe Jesuisi Pedro heto-ò ralòre. Iriòre lahi heka aõma rubuna nihikỹ roimyhỹ. ¹⁵ Tahe Jesuisi rimyre tebò-di tamy rerire. Idi tahe irubuna iribi ròhònyre. Tai tahe tii ronyre. Ronymy tahe rỹsỹna riwinymyhỹ tamyreny. ¹⁶ Txiorotyhymy inyõ didyde aõma tyytybybina nihikỹ-di ratximyhỹõ. Iu Jesuisi sohoji rybeõmy rarybereu tahe aõwesele iribi ròhònyre. Kia webinadu didyde, tule reytere. ¹⁷ Iwese ihetxiu Isaia ryberiti rarybere wesemy heka tule riwinyre:

Jesuisi riwinyre. Kiamy wahe. Wabinanareny waribireny riwyre. Inatyhyre.

¹⁸ Iny sõwemy ributunyre. Tai tahe taerydỹna mahãdu-ò tii rarybere: —Rokoirenyhe kanawe-ribi ijà-ò. ¹⁹ Tai judeu mahãdu, bedede ywina bederydỹduõ tamy rarybere: —Awana arakre titxibo makre heka ahekile anakre. ²⁰ Tahe Jesuisi dirawyònyde tamy heka rarybereri: —Ijòrò heka ihãloo dire, ibỹtỹ dire, nawii bỹtỹ isỹ dire. Tahe jiarỹ, Deuxu Riòre Hãbutyhyhykỹ wahe, wahetoõre, waherinaõre. ²¹ Ka ijõ iheludu mahãduõ tamy rarybere: —Wanyrỹ, waha heka rurura. Tai heka juhuru arituunykre. ²² Tamy rarybere:

—Manake, wijile biwaheludunyke. Rubuõmy rÿira, rubu mahãdu heka ritu-
unykemy idi ratxireri.

²³ Jesuisi hãworo-ki ronyre tahe reurore. Ieryredÿÿna mahãdu riheludun-
yrenyre kia lawokile. ²⁴ Ahobetya-ki tahe yhy debore nihikÿ tamyreny
rehemynyre. Tahe òbò nihikÿmy resemÿhÿre. Uritereribile yhyhykÿ bee
riòbònyra hãwò rilÿmynyke iòhòtyhyre. Jesuisi tahe ròrõmy roimÿhÿ iu.
²⁵ Tai tahe ierydÿÿna mahãdu heka riixixadÿÿnyre. Tamy raryberenyre: —
Biwayrubunyke, Wanyrÿ. Aõkõkeki, rukururenykre. ²⁶ Jesuisi tamyreny
rarybere: —Aõherekibo kaiboho taberutenyteri? Aityhyna sõwe aõkõ atx-
itenyteri. Jesuisi tahe rÿimy reare. Yhy debure-ò, òbò-ò rarybere: —Biyrÿke,
bede binahakÿ. Tahe aõwesele ibutumy riyryra. ²⁷ Ierydÿÿna mahãdu
urile ribedeòtiinyre. Tiiboho raryberenyre: —Aõhãbubo tii ihÿre. Òbò, tahe
yhy-wana tamy roholare. Iwese tii rarybere wese rityhynyre. Irybemynale
riwinyre.

²⁸ Kalileia aho ijõ weribi ijana-ò ritehemynyre. Kowa bede heka Kadara
inire. Tule hãbu inatxi heka tyytybybina-di tai rasÿnyrenyre wabedewo-ki.
Kiary-ki tahe ibutumy iny ruberure. Iribi tahe ròhònymy reare. ²⁹ Aõwesele
heka ryrymy roirenyre Jesuisi-ò rarybekremy: —Aõwe wadireny tate, Deuxu
Riòre? Kai aõbina binahakÿmy wahõròdÿÿõmykre. ³⁰ Tahe kowa-ki ixÿni
juramy riroximy rÿimÿhÿ. ³¹ Tyytybybina tahe Jesuisi-ò rexitòenyre: —
Biwatòenybenykeki, ixÿni jurawomy aralorenykemy biwateònyke. ³² Tahe
Jesuisi rarybere: —Bòibenyke hãbuwo-ribi. Tahe ròirenyre ixÿniwo-ò. Ixÿni
jura tahe ibutumy rejuxunyre ijòtira-ribi. Berawo-txi tahe rabòròròre.
³³ Ixÿni-di itxeredu mahãdu tahe hãwã-ò roirenyre ijyymy. ³⁴ Kia hãwã ludu
mahãdu tahe roirenyre Jesuisi-ò itxeremy. Tai tahe tamy rarybere ibede-ribi
ròhònykemy.

9

¹ Ribererenyre aõma hãwò nihikÿro-ò reuròrenenykremy kanawe-ribi ijã-ò.
Tai tahe Jesuisi tahãwã-ò rehemynyre. ² Tai tahe didydenyde weryrybòõ
byre-di idi betyky-di ramyremyrenymy roimÿhÿre. Tahe hãbu mahãdu inaty-
hyna Jesuisi rieryreu heka hãbu dee rarybere: —Waexi, beysake, aòraruna
dori reixãwididÿÿnyra. ³ Tai tahe ritidÿÿna bederydÿÿdu mahãdu retehereri.
Ixideele heka rarybemahã: —Kia heka ibinamy Deuxumy rarybereri. ⁴ Iyky
Jesuisi rieryre tahe tamyreny rarybere: —Kai aõbo ibinamy waki tahateri
arayky-ki. ⁵ Timybo heka kaiboho tahòtinyteri. Aõma iòraruna ariixãwidinyke
aõbo ada iumy ariteytenyke aõbo? Aõbohe isiratyhyre wadee tahòtinyte wahe.
⁶ Deuxu-ribi waruru dire. Kabede-ki heka òraruna ariixãwididÿÿnyke jiarÿ
heka Deuxu Riòre Hãbu tyhyhykÿ rareki wahe. Tamy rarybekre: —Myike,
abyre bimykre ta mariakre asÿ-ò. ⁷ Tai tahe hãbu aõwesele rÿimy reare. Tahe
taheto-ò rare. ⁸ Tahe bede inysòwetyhy heka ribedeòtiidÿÿnyre. Deuxu heka
wowydyna riwahinyre. Tii iny-ò ruru riwahinyreki wahe.

⁹ Jesuisi iribi rariamy rare. Tai tahe tii Mateu-wana heka witxi reare ryki:
—Jiarÿ heka nieru butudÿÿna heto-ki ranymahã. Jiarÿ rebutunymahã aõma
inyòwydÿÿna heka rebutunymÿhÿre. Iu Jesuisi wadee rarybere: —Manake
waerydÿÿnaõmy heka beleke. Tai tahe jiarÿ tii-wana heka rare aõwesele heka
ihemy rare.

¹⁰ Tai jiarÿ retobinyre kanakemy waheto-ò. Waheto-ki riroxikemy
taerydÿÿna mahãdu-wana. Tai tahe sòwemy heka iny waery mahãdu
dòidenyde, òrarudu nihikÿ mahãdu wahe. ¹¹ Tule heka fariseu mahãduõ

tai ratximyhÿ. Tahe Jesuisi erydÿÿna mahãduõ kiaõ-ò heka rarybere: — Aõherekibo Jesuisi òrarudu nihikÿ mahãdu-wana riroxireri? ¹²⁻¹³ Tai Jesuisi roholarehe tamy rarybere: —Aõma òhotibedu heka, webinadu mahãdulemy aõnityhymy rarumahãre. Òhotibedu-ò kanakemy. Binadu mahãdu-ò tahe tiu ararariòwyõtyhy aõma òbiti widÿÿdu mahãduòle heka anade. Warurumy rurumyhÿle mahãdu ariwiòhenanykemy anade. Aõ awihikÿmy ixi-di rõhõtinyreriò aõkõ wahe. Deuxu Ryberiti-ki tahe kaweselemy roire:

Ixiwe heka wadee awiõre aruxetòena wadee awire.
Kaibohe bierybenyke aõbo katyyriti rare.

¹⁴ Tahe Jesuisi-ò rarybere Joaõ eryna mahãdu: —Aõherekibo Joaõ Sebedeÿÿdu kia erydÿÿna mahãdu renarehemyhÿre rexitòenykreu. Fariseu mahãdu erydÿÿna heka tule heka renarehemyhÿre. Ihãrele taheka aõherekibo abedeerydÿÿna mahãdu heka tiu iwesemy riwinymyhÿre. Aõherekibo ka. ¹⁵ Taita Jesuisi dirawyònyde: —Iu iny inyhãwyy my roimyhÿreu heka iny reysamyhÿre. Aõma kia weryrybò hãwyy kialina heka teysamy ratxirerimy ihÿre. Tiu rirubunyõhymyhÿre teti-ò. Tahe aõtxumy tahe weryrybò hãwyy my heridu heka inyõ ritakremy ratximyhÿre. Iu tahe renarehekre heka. ¹⁶ Uritere inyõ deratyby ritòbònyõtyhy tyytÿmyra-di. Inyõ itòbòna tÿmyra-di ritòbònykeki, raykake heka iura ranihikÿke. Aõma iwesele rare aõma vÿi tÿmyra iròdutyy tÿmyrahakÿle ritidikreu. Aõma itÿmyra-ò heka iròdutyy itÿmyrahakÿle raykake. ¹⁷ Aõhe tiu vÿi tÿmyra iròdutyy tyby-ò rihynyõtyhy. Inyõ kia wesemy riwinykeki taheka raykake heka rejuxunykre irube. Ihyna heka rabinake. Vÿi wihikÿ taheka aõma iròdutyy tÿmyra hynawo-ki ka awimy rÿike.

¹⁸ Iu dohodÿÿdu hetoõ bede erydÿÿduõ heka Jesuisi-ò nade tariòre rurureki wahe. Tai ta Jesusimy reàlãre tamy heka rarybere: —Aõma wariòre rarurura wahirari wahe. Kai waheto-ò manake wariòre ruru-ribi biixix-anykremy. ¹⁹ Tahe Jesuisi taerydÿÿna mahãdu-wana roirenyre tii wana wahe. ²⁰⁻²¹ Tahe hãwyy rõhõtinyre heka: —Jikarÿ heka ityky reroti-kò karirikrekule karekytekre.

Tii dori ihãlubu rihyõhyy raremyhÿre waò inatxi reurò beòramy. Iòhòmy iribi reare. Ireroti wereysanakile rimymy resere. ²² Taita Jesuisi ròðsemý reare. Tuu robire tamy rÿraxire: —Lerÿ, awi heka rare. Aityhyna heka arateyteynyre. Inatyhymy teyteta. Tai tahe hãwyy aõwesele reytemy reare. ²³ Idi tahe aõwesele rehemynymy reare. Judeu wiuna bedeerydÿÿdu heto-ò rehemynyre. Tai heka hãwyy sòwemy robumy rÿimyhÿ rubura-ki rawiunymy rÿimyhÿ. ²⁴ Tai tahe Jesuisi tamyreny rarybereri: —Bòibenyke hewahe. Hirarikhikÿ heka ruruõhyky roireri. Urile heka ròròmy roireri. Tahe iny rutxuenyre. ²⁵ Tai iny sòwemy ròhònyre iribi. Tahe Jesuisi ralòre titxibo hirarikhikÿ roireriò. Debò-ki rimyre tahe riteytenyre. Rexixare ixyby. ²⁶ Ibutu bede bedemyhe inina-ò roholare. Kia deytana riwinyraò.

²⁷ Tahe hãbu ruetà inatxi Jesuisi riheludunyre heka. Kia hetoy-ribi wahe. Tamy heka raryberenyre: —Kai heka iòlò Davi riokore tate. Tai tahe ruxetòena-di biwawotòenyke. ²⁸ Idi tahe Jesuisi taheto-ò ralore tai rasÿnymy ratximyhÿò. Iny mahãdu ihewomy rare tahe ralòre. Tamy rarybere: —Inatyhymy aõbo tetyhynytenyde, ixyby arãitxeredÿÿnykeò. Tiibohe raryberenyre: —Kohe Wanyrÿ, retyhynyre. ²⁹ Jesuisi rarybere: —Ainytyhynadireki arue tabita. Aõwesele robirenyre. ³⁰⁻³¹ Jesuisi heka rarybere tarurumy tamyreny uritere ijyõmykremy. Tai tahe aõma ròirenyre ibutuko relyyrenyde.

³² Idita tako-ò rexidorunymy reareki tasÿ kia hãbuõ-txi reare tyytybybina-di ratximyhÿò. ³³ Tahe Jesuisi-ò didydenyde hãbu irybeõna kia tyytybybina òraru-ki wahe. Jesuisi tuu òlòdÿÿnyre iribi. Iule tahe hãbu aõwesele heka

rarybere iroo-ki. Kia iny ibutumy ribedeòtiidỹnyre. Timy heka rarybeòhyyre iko-ki juhoo raremyhỹu. Tuu rabiòhe iwesedyỹnadumy. ³⁴ Idi tahe fariseu mahãdu rarybere: —Tyytybybina-di ratximyhỹre. Tai heka tyytybybinahakỹ reteònymyhỹre iny-ribi. Ihãrele heka Satanasi-di ihỹre. Tyytybybinatyhy wedu heka ratximyhỹre.

³⁵⁻³⁶ Idi tahe ibutumy hãwã hãwã-di Jesuisi rariamy rare ròbedeerydỹỹmy. Judeu mahãdu dohodỹỹna heto-ki relyymyhỹre, Rybewihikỹmy. Tai Iòlòna kia ritỹnynymy tuu relyymy. Ibutumy iny bina bina kia heka riteytenyre. Iny nade ihewo-ribi. Sòwemy heka iny aõna aõna bina binahakỹ riwinymyhỹre idi rỹimyhỹ. Titxibo rakre heka rieryòhykymyhỹre ta aõna aõna òraru-ki idinoduòreki wahe. Tai tahe Jesuisi riwotòenymyhỹre ibutumy tiiboho dori budoeni wese ratximyhỹre, itxeredu ihoòreki. ³⁷ Tai tahe taerydỹỹnana mahãdu-ò Jesuisi rarybereri: —Iny heka maixòmo sòwehekỹ rỹira wese heka iny ratximyhỹre. Aõma ibutelemy heka arixidu rỹira. ³⁸ Bexitòenyke Deuxu-ò. Tii heka bederomy maixòmo rỹira wedu rare. Bexitòenyke tamy aõbo maixòmo arixidu-ò kiditeònykemy. Irybe-di heka raaõmysỹdỹỹkre ibedero-ki. Ibutu bedero-ki heka idi raaõmysỹdỹỹkre.

10

¹ Ributunyre Jesuisi aõma tawa-ò inatxi reurò kia bede erydỹỹna mahãdu. Tamy heka ruru riwahinyre. Aõma tyytybybina riteònykemy. Tule tamy riwahinyre ibutu binana deytana heka riwahinyre tamy.

² Kia heka tadeòdỹỹmahãdurenynimy ararybekre. Juhoo heka Simaõ Pedro. Juhoo heka Simaõ inire, ihewomy tahe Pedromy naninide. Andre ijõ. Tii heka Pedro seriòre rare. Txiau, Joaõ-wana heka Zebedeu riòre rare: ³ Filipi tasỹ ijõ rare. Idi tahe Bartolomeu ijõre. Tome ijõre. Mateu ijõre, jiarỹ wahe. Jiarỹ nieru tarasaduõ rare, imposto tarasadu wahe. Ijõ Txiau tasỹ Afeu riòre rare. Tadeu ijõre. ⁴ Simaõ ijõre. Tii Kana bede luduõ rare. Judasi Isariò ijõre. Tii heka Jesuisi tyhedỹỹdu rare.

⁵ Jesuisi taerydỹỹna mahãdu waòinatxi reruòmy riteònyre. Tamyreny rarybere: —Judeukòdu mahãdu-ò aòkòkre reteònyre. Aõma Samaria mahãdu hãwã heka ralòòhyymyhỹre. ⁶ Kaiboho heka bòibenyke judeu mahãdu-ò sohojile. Tiiboho Israeli riokore mahãduò ihỹre. Aõma budoeni reòsamyhỹre mahadu wesemy tiiboho ratximyhỹrenyre. ⁷ Aõma tamy marybebentyke: —Deuxu Iòlòna biu-ki heka aòwesele kedehemynykemy ihỹre. ⁸ Webinadu mahãdu heka biteytenyke. Aõma iny rubu-wana witxi beakeki, biixixadỹỹnyke rubu-ribi. Tykybina yjy yjyhykỹ-ribi iny biteytenyke. Tyytybybina inywo-ribi biteònyke. Iwese aõ tetate wese iòwykò heka ijõ-ò biwahinymahãke, iòwykò wahe. ⁹ Uritere nieru wydyòmy, womati tỹrỹrỹhỹkỹ nieru aòkò, prata womati nieru aòkò, cobre womati nieru aòkò wahe. ¹⁰ Aõma anieru hyna nihikỹ wydyòmy, awa ijõ wydyòmy, ijõ dera wydyòmy. Aõma òwòru arirana wiòhedỹỹna wydyòmy. Aõmysỹdỹỹdu taòwy riwykre. Kia òbitire. ¹¹ Hetoõ malòke. Kia heka arayrubunykre. Adee riwahinykre ibutumy aõmybo rarumyhỹkre. Iu hãwã-ò malokreu, hãbu ityhydỹỹdu mahãduò biijekre. Taihyy bonykrehyy tahe iwitxira hãwã-ò iribihyymy makre. ¹² Iu hetoõ-ò malòkeu Deuxu ywina tamy marybekre, Deuxu deysanamy wahe. ¹³ Kai awimy ityhydỹỹdu hetomy rỹike wana, biwahinyke aalàna tamyreny. Kai òbitimy aòkò atxiteri wana tahe uritere tamy Deuxu deysanamy tamy wahidỹỹòmy. ¹⁴ Aõma tii arybe-ò roholaòkeki, kai hãwã-ribi bexitake taheto-ribi wahe. Tahe iribi bòhònykeu tahe awabrybyxi biubỹtỹnynymy bòhònyke. Tii tahe tamyreny rioimyhỹre. Aõma tamyreny ibinatyhykre. ¹⁵ Inatyhymy heka

adee ararybekre. Sodoma hãwã mahãdu, Komora hãwã mahãdu inatyhymy heka ibinare tamyreny tahe isiraõkre aõhõkõmy dõyõnana wahe. Aõma kia hãwã arybe-ò raholara heka kia ratyre heka tamy isiraõkre. Kia hãwã tahe aõnityhymy aõhõkõmy rotõyõnykre. Ywisidõyõna txu heka rõyekreu wahe.

¹⁶ Iwese budoeni ijõrõ aholay-ki rõyikre wese heka kaiboho boibekre. Hemy-lala erydõyõna wesemy heka maraykynykre. Idi tahe sõwemy aõma ywina-di maraykynybenykre bõtõewesena-di. ¹⁷⁻¹⁸ Uritere inatyhy heka aramykre ararõtentykre dohodõyõna hetowo-ò adi ralokre. Waõraru-ki heka bede dinodu mahãdu heka araywisidõyõnynakre. Judeukõdu mahãduko Rybewihikõ Tõmyra rarybekre. Tiiboho arahãtenykre. ¹⁹ Aõ heka belyyke ikoreny ibutumy roholakemy. Aramykeu heka uritere nohõtõõmyke aõmybo marybekremy ywisidõyõna-ki wahe. Bede heka ariwahinykre rybe ibededõyõnanau. Ry-beõmyke, urile rybeõmyke. ²⁰ Kai ixiwanaale aõkõ marybeke. Aõma Deuxu Tyytybytyhy arãwiõhenanymyhõreny. ²¹ Inyõ heka taseriõre rityhenykre. Tybyõ tule tariõre rityhenykre. Aõma iriõre tasõ tyby-ò icy reakre idi rirubunykre. ²² Ihyy ibyrymy heka aluu aõkõkre waõraru-ki. Ibutumy iny deramy rarehyyke waõraru-ki: Inyõ tule õbitimy rarekreki, ikonanatxu-u, Deuxu Iõlõna-ò ralokre. ²³ Tahe anatakre. Aõma hãwãhãkõyõ-ki atxikeki mahenykre ijõ hãwã-ò. Ihewoludu ikonana hãwã hãwãhãkõyõ-ribe behemynyke-ribe tahe adõõsekre. Judeu hãwãhãkõyõ-ò behemynykrekoõle tahe adõõsekre, jiarõ Hãbutyhyhykõ wahe.

²⁴⁻²⁵ Aõma bedeerydõyõdu mahãdu tahe aõma ierydõyõna mahãdu ratyre rare. Tule iwedu deõdu ratyre heka ihõre. Iwesereny tahe boibebenykre. Tahe awedu tate. Inyõ tahe riwarinimyhõre Satanasi, Belisibu wahe raremy. Tahe iwesele heka iny araninikre waweselemy, ibinatyhyre wahe. ²⁶⁻²⁸ Jiarõ adee wiji relyyleri. Biurasõmy heka tuu bedelyyke ibutu ijohonanamy adeereny relyyleri. Wasimy wijirumy adeereny relyyre. Biurasõmy tahe ibutu ijohonanamy tuu belyybenykre. Uritere ilau brebuõmy. Aõbo wasimy rõyre heka ibutumy ratõnykre. Uritere ilau brebuõmyke. Adeelekre rirubunykre atyytyby ta rirubunyõtyhy. Iruruõre dori atyytyby rirubunyké. Deuxule tahe bityhynyke. Tii dorihe iruru-di heka rare. Tii bede luru-txi heka atyytyby bede luru heõty-txi heka adi rehuke. Bityhynyke idile maraykynyke. Hãbu lau brebuõmy hãbu aõbina bina riwinymyhõre lau brebuõmy. ²⁹ Nawiiõ iny riwymyhõre womati nieru iyja-di, iõwy riõre iny heka riwymyhõre. Ibutumy heka Deuxu nawii rieryre sohoji sohojimy. Tiu heka Deuxu rieryõhyymyhõre nawii sõmo rurumyhõreu heka tiu rieryrykõmy idi reteheõtyhy. Kiawese aõbo tahõtõnymahãte. Aõkõre, inatyhymy idi retehemyhõre. Ijõ rurumyhõreu heka tuu robimyhõre. Aõma Deuxu heka anaerymyhõre nawii sõmo ratyre heka aumy rierymyhõre. ³⁰ Ara erymy heka aõma arati-ki tiwesebo radeti rõimyhõre heka rierymyhõre. ³¹ Breburenykõmykre, kaiboho dori nawii ratyre Deuxu-ò toite. ³²⁻³³ Kai marybeke: —Jiarõ retyhynyre dori tahe umy arelyyke. Jiarõ heka umy ararybeke inynyrõ dee biu-ki wahe. Iny sõwehekõyõ-ki riwatõõnykeki tule aratõõnyke jiarõ Wahako-ò. Jiarõ heka suõ anade.

³⁴ Aõ ywina wydymy aõkõre heka anade. Jiarõ heka ywina aõkõre diwyde. Bedejeiejidõyõmy anade iribi wadee wou rõyikremy. Hãbu heka tybe õludumy rarekre.

³⁵ Tule hãwy tadõ õludumy arisynykre. Tule iriokorese tariõrelahi õludumy arisynykre. Aõma inyõ õludu heka tasõ mahãdu õludumy rarekre.

³⁶ Boluu adireny boreny heka boibekre. Kia luumy heka boibekre. Tai tahe iratyremy boibekre aõkõkeki tahe waluuõkeki tahe wahõrõ mahãdumy aõkõ boibeke.

37-39 Kaweselemy boibeõkeki. Tai tahe kai wahõrõ mahådumy aõkõhe mabekre. Aõma biyrurubunytyhykeki tahe kai ihãrele aõkre. Aõma kai waòraru-ki aõhõkõmy botõnykeki wadee waaõmysõdõyõ òraru-ki inyõ anarubunykeki aõhe adee rutõnykeki. Tai tahe aumy ròhõnykre inyõ tasõ-ò aradykeki iwese tii tasõ-ò riwadyra wesele heka aradykre.

40 Tii riwadyra wana Deuxu heka ridymyhõre riwateõnyreki wahe. 41 Deuxu rybeduõ bidybenykeki. Tii Deuxu-ò arãwahinykre. Deuxu adee uriiõno kadiwahinykre. Adeereny kidiwahinykre. Wahisidõyõna ritakre wese heka tule kai bitakre. Adeereny ararybekre. Deuxu hõrõ mahãdu heka bimymahãbenyke. Aheto-ò bidybenyke hãbuwi ihõreny. Tiibohe dori wese uriiõno ritarenkykre wesele kaibohe bitabenyke. 42 Kai uladu-ò bemonãõ biwahinykeki bedi imonamy. Tai tahe kanakre inatyhymy adee aõ kidiwahinykre. Kai waòraru-ki ityhydõyõdu-ò bee biwahinykeki, inatyhymy heka aõwy adee kanakre.

11

1 Jesuisi heka rexihure aõma taerydõyõna mahãdu waòinatxi bedeerydõyõna-ribi. Kia bede ywina tamyreny riwahinyre. Rexihureu tahe rare ròhõnyre iribi hãwã-di. Aõma rybe ritõnydõyõmy rakremy hãwã hãwã-ò.

2 Idi tahe ròtenywokile heka iu Joaõ roimyhõ. Aõbo Jesuisi tahe iu aõna aõna wiwihikõ ritxienymyhõre heka Joaõ tamy roholare. Ròtenywo-ki roimyhõ-ribi. Idi tahe Joaõ taerydõyõna mahãdu riteõnyre Jesuisi-ò dõyõraximy: 3 –Kohe, anaraõdenyde tate. Aõma Deuxu deõdõyõna wahe kanakre aõbo ihewo-ribi. Ariraõrenykre aõbo urihimyõ. 4 Tai Jesuisi rirawõnyre: – Aõma bõõsebenyke ixbyyle Joaõ-ò. Belyybenykre ikò aõna aõna wiwihikõ rewinyre arureny-ki tule tabite wamyreny. 5 Aõma iruetãhãkõ heka. Reruedõyõny my rare wahe. Itiere tasõ retinywãhãre dinoduhukõ ity reytemyhõre. Aõma ijõ Rybewihikõ Tõmyra roholaõhyymyhõre tasõ tule reijohonadõyõnyre. Aõma rubu tule rubu-ribi reixixadõyõnyre. Rybewihikõ Tõmyramy heka retõnydõyõnyre ibutu iny-ò wahe, iny aõkõ mahãdu-ò wahe. Tule Joaõ-ò marybebenyke kaweselemy wahe. 6 Maratyhybenykeki, beysabenyke.

7 Iribi ròhõnyreu tahe Jesuisi heka rarybere Joaõ bededõyõnanamy. Aõmybo wahe Joaõ-di rõhõtinyreny aõmy tuu bedi nohõtinyreny tamy itxereny bederahy ròirenyreki wahe. Otxirarade wese yhy-ki tahõtinyteri. 8-9 Ada aõma hãbu urimynodutyhymy aõbo idi rõhõtinyreny. Aõma butõre wesemy idi rõhõtinyreny. Ada iwitxiramy aõbo idi tahõtinyteny hãbu tyywihikõdiremy idi rahõtinyteny. Iòlò taheto wihikõ-ki ratximyhõre. Aõkõre, kia iny heka aõ Deuxu rybeduõmybo tahõtinyteny. Inatyhy tii kia rare. 10 Iratyre heka tii rare. Aõma dori Tyyriti-ki rarybemyhõre:

–Tii heka wako-ki kadehemynykre ratximyhõre, wamy relyykemy, wary riywinymyhõre.

11-14 Inatyhy heka rare. Tii heka ibutu hãbu ratyre ratximyhõre. Ihãrele tahe heka Deuxu Iòlõna-ki heka ijõ iny iratyre ratximyhõre. Hãbu binahakõ heka Deuxu Iòlõna-ò raaõbinanymyhõre. Joaõ rexidelenyry rybe itõnydõyõmy rexidelenyreuhyyle heka ritelemy ralore. Tule wiji nalõmyhõde sõwemy. Iu Joaõ rehemynykõle heka tuu rarybemyhõre ibutu Deuxu rybedu mahãdu heka tuu rarybemy raremyhõ. Tule Moisesi bede ywina kia rarybere. Tii Eliasi wesele ihõre. Tetyhynyteny aõbo. Iwese Deuxu rarybereri wesemy heka tii nade. 15 Inyõ ierysymy rurukeki, roholake wiji. Aõmybo ararybekre kainymy tiwesebo rõimyhõremy. 16 Tiibohe heka iwese weryry

uladu risinymyhÿre wesemy ihÿrenyre. Kiamy heka tiinamahãdu-ò rarybemyhÿre: ¹⁷—Jiarÿboho heka aõma wiunawihikÿ-di rawinymyhÿrenyre. Idi tahe teysatenyõhyymãhãtenynte. Tahe wiuna bederarysyna-di heka rawiunymyhÿrenyre. Ta bedewoõhyymahãtenyteri. ¹⁸Joaõ Sebedÿÿdu heka riroxiõre. Vÿimy riõõre. Inywesereny tai tarybetenynte: —Tii raitxÿtemy ihÿre. Tyytybybina-di ihÿre. ¹⁹—Jiarÿ Deuxu Riõre heka rehemynyre Hãbutyhyhykÿ wahe. Jiarÿ reroximyhÿre. Reõmyhÿre tahe kiaboho heka waluu aõkõ heka toite. Urile heka wamy tarybemyhÿtenynte wabyre nihikÿremy wabemomohõkÿremy. Aõma òrarudu kia liinatyhy heka jiarÿ rare. Aõ ikõkõlemy heka taraykynymyhÿtenynte ihãrele taheka õbitilemy ixi-di tanohõtityhÿtenynte.

²⁰Jesuisi heka sõwemy aõwiwihikÿmy riwinymy raremy. Ihãrele heka imahãdu rityhynyõhyymyhÿre heka. Kia Jesuisi heka rarybere kia hãwã mahãdumy. ²¹⁻²²Orasi hãwã aõ heka adee binatyhymy kanakre amahãdu-ò wahe. Besaida hãwã mahãdu, kaiboho aõna aõna wiwihikÿmy tabitenynte ahãwãreny-ki. Tiu heka ixi-txi õhõtireny reaõhykymyhÿre. Jiarÿ aõma Tiro hãwã-ki Sidõ hãwã-ki aõna aõna wiwihikÿ ariwinyre wana inihe heka ixi-txi tõhõtireny reare iniheka saumy tyky rexityyntyre tule brybysi ixityrereny heka rexihumy. Sidõ hãwã Tiro hãwã heka urihimyo adeereny isirakre. ²³⁻²⁴Kafanaõ hãwã mahãdu! Kaiboho heka tule ixitxireny õhõtireny reaõhykyre. Aõma kaiboho heka awireny ixidireny tahoõtitymahãtenynte, awityhyremy. Kaiboho heka õhõtenamy bekoabenykre bedebina heõtyhykÿ-ò dori besebenykre. Sõwemy dori aõwiwihikÿmy kaiboho tabitenynte. Deysana wiwihikÿ-di wahe. Tiu heka ixi-txi õhõtireny reaõhykymy aõrarurenny-txi. Aõ wiwihikÿ Sodoma hãwã-ki rewinyre wana wahe. Tiu heka rabinaõhyyre inihe heka wiji-ò. Aõkõ botÿÿbenykre aõma Sodoma hãwã ratyre heka aõhõkÿmy botÿÿnybenykre, Deuxu ywisidÿÿnatxu.

²⁵Tahe Jesuisi rexitõnenyre Deuxu-ò: —Waha, biu bede-wana iwedu atximahãte. Kai uladu-ò aõna aõna tetÿnnynte. Tewõmahãte heka kia ibedeeryhykÿ lau heka tewõmahãte. Kai ixi-di bedeeryhykÿmy rõhõtityhÿre lau wahe. ²⁶Tii heka adeewinare. ²⁷Ibutumy heka Waha wadee riwahinyre tii heka riwaeryre. Jiarÿ tule tii reeryre. Aõma ixidee wikeki inydee ariteòsinyke. Timybo Waha rare. ²⁸Elehydÿÿmy buruke aõbo? Manake wadee. Jiarÿ heka araelehnykre. ²⁹Walõtityreherina ixidee bitidibenyke. Tai tahe wawana maaõmysÿdÿÿbenyke. Arabederynykre heka ywina-di. Aritidiõtyhy heka aõ utxiehekÿ atyrereny. Elehyna adeereny ariwahinykre awo araykyreny-ò. ³⁰Aaõmysÿdÿÿna adeereny rewahinymyhÿre isiraõre heka. Iutxiemy aõkõ rare.

12

¹Sabado txuu, judeu elehynatxu Jesuisi rariamy ròirenyre maixõmoni oworuru-ki. Tahe rekoarenyre aõma maixõmoni oworuro-di heka irenyre. Kia heka tahe Jesuisi taerydÿÿna mahãdu heka riarimyhÿre aõma riyrenykremy rama rahuraki. ²Iu-ki tahe fariseu mahãduõ retehemy ratximyhÿre. Tii-boho tahe rarybere kia Jesuisi-ò rarybere: —Kia hewa brebuna rare aõma sabadotxu riwinymyhÿré: —Aõherekibo aerydÿÿna mahãdu iu riwinyrereri. ³Tahe Jesuisi tamy rÿÿraxire aõma iyyymy ikoreny relyyre iwese Davi riwinyre wesemy heka riwinyrereri ramy rahureu. ⁴Davi riki heka ralõre Deuxu dohodÿÿna hetowo-ò heka ralõre. Tai tahe rirÿsÿmyhÿÿ kia aõma xiwena-ki heka riymy. Kia orotxu heka aõma xiwena-ò hidÿÿna mahãduòle rÿimy. Tahe ihãrele heka riyrenyre heka. Taijoi mahãdu-ò riwahinyre. ⁵Kia wesemy aõma tariakõte bede ywina tyriti-ki wahe. Aõma xiwena wahidÿÿdu heka rityynyõhyymyhÿre. Aõma sabadotxu kia wahisidÿÿna. Xiwena bede ywina

wahe. Iu dohodỹỹna hetowo-ki ratximyhỹu. Tii heka sabadotxu bede ywina rityhynyõhyymyhỹre. Tahe heka aõbina bina riwinyrenyõhyymyhỹre. Kia tahe heka tule heka bede ywina tyyriti heka ritidỹỹna roire. Idi tariatenyõte. ⁶Inatyhymy heka adee ararybekre. Inyõ kaki ratxikeki jiarỹ heka kaki heka inyõ ratximyhỹre aõma dohodỹỹnahakỹ heto-ki wahe. Dohodỹỹdu mahãdu ratyre heka watzimahãre jiarỹ wahe. ⁷Kiamy heka ritidỹỹna rỹimyhỹre. Jiarỹ heka xiwena luure ihãre tahe sõwemy heka iratyre ruxetõena luure. Jiarỹ aõma xiwena luure ihãre tahe iratyre heka aõma ruxetõena luure sỹ. Kaiboho terytenyete wana. Aõma heka ibinamy tarybehyynyhỹte inyõ teõsamy ratxikeò. Aõma aõ riwinyrenyõhyyre. Kiamy wahe. ⁸Jiarỹ dori Deuxu Riòre Hãbu watzimyhỹre. Jiarỹ tule aõma sabadotxu wedu wãhãre.

⁹Tai tahe Jesuisi nade heka ixyby aõma tohodỹỹnareny heto-ò. Ralòre heka sabadotxu. ¹⁰Hãbuõ ratximyhỹre debò binare. Debò rayjayja ihỹmyhỹre. Tahe fariseu mahãdu heka Jesuisi-di mynamy ratximyhỹre. Aõ rybebinamy rarybeke òraru-ki rinykemy. Tai tahe rỹỹraxire Jesuisi-ò: –Timyrebohe brebuna aõbo sabadotxu deytedyỹ ada aõkõre aõbo. ¹¹Tai ta Jesuisi rirariwõnyre: –Kaweselemy rõkõhõtinyrenyke. Kai heka aõmy abudoeni sohojilere. Sabadotxu heka reseke hãlooro-txi aribi. Timybo mohõtinyke aõma bitake hãlooro-ribi. Inatyhyre aõbo. Sabadotxu hãrele bitake. Kohe, inatyhyra. ¹²Hãbu heka budoeni ratyre heka iòwy rare. Aõma sabadotxu aõwaxinyre heka reyteke. ¹³Tai hãbu-ò rarybere Jesuisi: –Ebò biditytyke. Debò ritytyra ta wiwesele debò relere awimy. ¹⁴Fariseu mahãdu heka wii ributunyre, iribi ròhòrenyreu wahe. Widee raryberenyre: –Aõma timybo rikisỹnyrenykre rikimynyrenykre rikirubunyrenykre.

¹⁵Tahe Jesuisi rierymyhỹ kiamy rarybermyhỹreny heka roholamyhỹ. Tahe Jesuisi rierymy heka. Iribi irehemy ratximyhỹreny hãrele, rierymy heka. Iribi tahe rexitare heka hãwã-ribi wahe. Idi heka ihemy heka rare riheludunyre. Sõwemy heka webinadu ihemy rare. Ibutumy riteytenyre. ¹⁶Teyteydyỹna mahãdu-ò rarybere: –Uritere itỹnydyỹõmykremy tuu ijyyõmykremy inyko-ò. ¹⁷Ihexiu Isaia tyyriti-ki heka kawesemy rỹimyhỹre. Tii heka Deuxu rybeduõ rare.

¹⁸–Kaheka Wadeòdu rare. Tuure heka jiarỹ, tii heka retare. Rehitxinyre. Tii heka deysana wadee riwahinymyhỹre Tatytybytyhy tamy ariwahinykre. Ywisidỹỹna txuu heka ibutuko-ò relyykre.

¹⁹Tii heka rryrõtyhy rebureõtyhy heka inyõ-wana widee. Tiu heka inyõ roholaõtyhy irybe dee. Ryki heka inyõ irybe-ò roholaõtyhy.

²⁰Aõma bòtòreõ irybòhòmoy roikeki. Tii raòròõtyhy. Txuheõtyjurà loosòna urihimiyòkeki heka tiu ruriõtyhy eleti-di. Tii ritakre iaõbinana, inatyhynaõ binana wahe.

²¹Ibutumy heka iraròsòna iribi ritakre.

²²Hãbu rybeõ ruetàõ heka iny didydenyde Jesuisi-ò wahe ralòmehỹreki wahe. Tii tyytybybina iwo-ò ralòmehỹreki wahe. Jesuisi tyytybybina riteõnyre. Tai irue heka awimy relere rarybere. ²³Ibutu iny sõwe heka heka ribedeõtiidỹỹnyre. Widee tahe raryberenyre: –Ka heka Davi riore riòre òsana rare, Deuxu deòdyỹna wahe. ²⁴Tahe fariseu mahãdu-ò roholare. Tahe rarybere Jesusimy: –Tii inatyhymy tyytybybina riteõnymyhỹre inywo-ribi. Aõma tyytybybina wedu ruru-di heka riteõnymyhỹre. Belisibu ruru-di wahe.

²⁵Jesuisi heka rieryre iraykyreny. Tai tahe tamy rarybere: –Ijyyemy heka tamy rarybere. Iòlòna mahãdu wiribi ibutumy rexihitxinykeki tahe rexihukre ibutumy wiribireny. Tahe hãwã mahãdu taijoiy-ribi rexihitxinykeki, awi aõkõ rare tai wahe. ²⁶Wiribi rexihitxinyke wana. Tule awi aõkõ rare tai wahe. Aõma Satanasi rexideõnykeki tahe tayreny-ribi rexitake. ²⁷Belisibu

ruru-di tyytybybina ariteònyke wana aõdibohe aheludu mahãdu riteònykemy ratximyhÿre. Tiiboho heka aywisidÿÿdurenymy ratximyhÿre. ²⁸ Jiarÿ Tyytybytyhy ruru-di ariteònykeki heka kaiboho arurunareny Deuxu-ribi nade. Iòlòna adeereny rehemynyeri. ²⁹ Inyõ heka hãbu rurutere hetowo-txi ralòõtyhy wasimy wahe. Tai rawasinymy ratximyhÿkeki tahe urile juhuu hãbu ritaataake. Idi tahe iheto-ribi aõdibo rawasinyke. ³⁰ Inyõ wabiòwamy aõkõ ihÿre wana heka, waòludu rare. Inyõ wawana ibutumy ratxiõmyhÿre wana tahe raybàtàmehÿre. ³¹ Inatyhymy jiarÿ adee anarybekre. Ibutu òraruna kanaixãwididÿÿke. Hãbu aõtxile aõbina bina rarybemyhÿre. Sohojile taruxãwidÿÿõtyhy. Aõtxile inyõ aõbina binamy Deuxu Tyytybytyhy rarybekeki. Tii aõraru rataõtyhy. Kia heka òraruna tiiehyymy rarekemy ihÿre. ³² Hãbutyhyhykÿ heka Deuxu riòremy aõbina binamy iny rarybekeki, wamy wahe, tii tahe ixãwidina dire. Deuxu Tyytybytyhyhymy rarybekeki, tii tahe iixãwidinyõhyre. Tiehyy kia òraruna-di rareke. ³³ Jesuisi rawesenanyre iny òwòru wese rare. Òwòru awimy rÿike wana, tai heka iratywihikÿõ-ki iny rahake. Ruru rasunymyhÿre raruburerimy ihÿre. Kia tasÿ iratywimy aõkõ rÿike ibinamy. Aõma òwòru iny rierymyhÿre aõbo iribi iraty dejuxunymyhÿde òraru-ki iny rierymyhÿre, awire. ³⁴⁻³⁵ Kaiboho heka hemylala mahãdu wesemy atximyhÿtenyte. Kaiboho heka abinatyhymy ahãtenyte. Timybo heka kaiboho aõwihikÿmy marybebemyke. Arayky aõbina bina hakÿlemy tõhõtintyteri wana. Tai taheka ary tuu ròhònyke ary tuu rarybeke. Aõma hãbu wihikÿõ ratxiremyhÿre wana aõnana wiwihikÿle tarayky-ki riyrubunymyhÿre. Tii heka rarybemyhÿre. Hãbu bina tahe tarayky-ribi ibinalemmy rarybemyhÿre. ³⁶ Ibutumy aõmybo iny rarybemyhÿre heka ywisidÿÿna txu tuu rarybemyhÿre rierymy timykibo tuu rarybere wahe. ³⁷ Òrarukibo rarybere: –Arybe òraru-ki heka ywisidÿÿna-ki atxiteri. Bitakemy aõbo ada aõkõre aõbo.

³⁸ Bedeerydÿÿdu mahãdumy heka fariseu mahãduõ tamy rarybereri: –Erydÿÿdu, wadeereny biteòsinyke awiwihikÿõ. ³⁹ Jesuisi dirawyònyde: –Iny kamahãdu heka ibinatyhy rare aõ awiwihikÿ rexitòenymyhÿre. Abina binale wahe. Aõ wihikÿle bobiõtyhy. Tahe sohoji aõwihikÿõmy heka mohõtintyke. Jonasi widÿÿna wahe. ⁴⁰ Jonasi Deuxu rybeduõ widÿÿna wahe. Tii inataõ txu inataõ rummy uturahakÿ wona-ki ihÿmyhÿwesemy. Iwese Deuxu Riòre Hãbutyhyhykÿ bede-ki rarekremyhÿ wesemy inataõ txummy inataõ rummy. ⁴¹ Ninive hãwã mahãdu heka roholarenyntxi tõhõtireny reare. Iu Jonasi rybe ritÿnydÿÿreu wahe. Tahe inyõ kaiboho tamy taholatenyte. Sõwemy heka iny Jonasi ratyremy ihÿre. Ihÿrele kaiboho ixitxireny õhõtireny reaõre. Ninive tamahãdu tahe ibinany adeereny rarybekre. Ywisidÿÿnatxu wahe. ⁴² Iòlò Hãwyyõ heka ibòò irehe-ribi nade. Aõma Salomaõ bede erydÿÿna-ò roholakemy. Kaiboho heka inyõ-ò taholatenyte. Salomaõ ratyre heka sõwe inihikÿ ihÿre. Ihãrele ta ixitxi nohõtireny reaõre. Ywisidÿÿnatxu heka Iòlò hãwyy ibinanamy kÿnarybekre umyreny wahe. Ywisidÿÿnatxu. ⁴³ Aõma tyytybybina hãbu-ribi ròhònykreu tahe elehyydÿÿna riijekre. Aõma bedebinana tõteehekÿ tahe tuu reakre. Ihÿre tahe tai rahaõhykre elehyyna-ki wahe. ⁴⁴ Tai tahe ixidee rybekre: –Aròòsekre kÿhe. Iribi ranywÿhÿreò anakre. Tai tahe kia hãbu-ki rahara. Tyyrahakÿmy iwo-ki iruxeramy. ⁴⁵ Tai tahe ijõ-txi reare. Debò inatxi reurò tyytybybina-txi iratyre tyhy wahe ibinare. Tai tahe ridyke tahãbu-ki rasÿnyrenykemy. Kia hãbu heka iwese juhu raremyhÿre ratyre ibinamy ratximyhÿre. Kaiboho heka kia tyytybybina wese atximyhÿtenyte.

⁴⁶ Jesuisi tahe ijõ-ò rarybere ijõ ijojì-ò, tai tahe ise rehemynyre, iseriòreboho-wana. Sõwemy iny mahãdu-ò heka rarybere. ⁴⁷ Inyõ tamy rary-

bere: —Inyõ heka arãijereri adi ahelỹỹna. Kie heka rehemynyneri adee rarybekemy adi ratxireri. ⁴⁸ Jesuisi dirawyõnyde: —Mota heka nadireri, mota heka waseriõrereri? ⁴⁹ Tai tahe tebõhe riteõsiriteõsinyre taerydỹỹna mahãduõ-ò. Ka heka nadi rare. Ka heka waseriõrere. Ka ijõ heka waseriõre. ⁵⁰ Wahadeewi riwinymyhỹreki tahe, tii heka nadi rare. Waseriõre rare. Waha dori biu-ki ratximyhỹre.

13

¹ Itxu taheka Jesuisi rare heto-ribi Kalileia aho ijà-ò. Tahe tai ronyre. Tahe rexiterenyre Jesuisi iny ribedeernymy. ² Tai ibututyhymy heka iny wirotyre. Tai tahe Jesuisi rexitareny urihimyo hãworo-ò ronymy rexitarenyre. Iny sõwehekỹ mahãdu tahe aho ijãkile heka roholamy rỹimyhỹre. ³ Tii heka relyymyhỹre aõma ijyyõ relyyre: —Aõna aõna wese ijyy rawesenanyre. Hãbu alòbòròmy rara. Tii heka alòbòròna dehuu rare. ⁴ Ijõ heka idi rehumyhỹu heka ijõ ryro-txi resere. Nawii heka riròmyhỹre riore heka. ⁵⁻⁶ Ijõ tahe rejuxunyre aõma manarutysu-txi. Tii tahe raumynyre aõwesele. Iraruxiõlemy heka rỹimyhỹ suu ibutureki. Idi bedetòtee rimoedỹỹnyre. Idi tahe rurure. ⁷ Òwòrudỹỹ resere edey-txi. Idi ta ruhunyre edewanale. Idi tahe ede riòdesedỹỹnymyhỹre. Tai heka raratynyõlemyhỹre. ⁸ Ijõ tahe resere suwitzirawihikỹ-txi. Tai tahe sõwemy raratynyre. Sohoji òwòrutu-ribi tahe 30my raratynyre iraty wahe. Ijõ 60my raratynyre iribi. Ijõ ta 100my raratynyre. ⁹ Tahe Jesuisi heka rarybere: —Kia boholatyhymy bonyke. Òhõtirenydikeki boholabenyke.

¹⁰ Tai tahe ierydỹỹna mahãdu Jesuisi ritỹỹraxinyre: —Aõherekibo kai ijyy-di bierynanykemy atxiteri, rawesenanyreri wahe. ¹¹ Tai tahe dirawyõnyde: —Kaiboho aõmybo Deuxu reerynanyre kaiboho bierybenyke. Ijõ mahãdu tiu ijyy rieryõtyhy. Kaiboho dori Deuxu Òlòna teerytenyte. ¹² Hãbuõ iaõdikeki ijõ heka iratyre tamy ariwahinyke. Tai tahe sõwemy tamy rauhenyke. Tahe hãbu ihoõkeki ibutelemy ijõdikeki heka kiale iribi ibutumy aritakre. ¹³ Retehe my ihãre tahe robiõhyymyhỹrenyre tahe ririõhyymyhỹre. Tai heka ijyy-di reerynany watzireri. ¹⁴ Iwese Isaia tyryiti-ki roire wese heka tiiboho ihỹrenyre: —Roholamyhỹre, roholamyhỹre ihãre tahe rieryõhyymyhỹre. Retehe my ihãre tahe tiu robiõhykymyhỹre.

¹⁵ —Irayky tererenyreki wahe rieryõre heka. Òhõtireny heka ritòbònymyhỹre ta ijohonana-ribi. Tarue ribrenymyhỹre robike lau. Tahe wadee ròõseõtyhy. Aõkõre heka ariteytenykemy idi watzimyhỹre. Tibo heka terareny aõkõre.

¹⁶ Jesuisi ijõ relyymyhỹre tamyreny: —Kaiboho heka eysamy atxitenyteri. Kaiboho heka bobibenyke tahe bierybenyke. Aõmybo kaiboho tabitenyteri heka, taholatenyteri wahe. ¹⁷ Ihetxiu mahãdu, hỹỹna mahãdu wahe, tuu lobiximy riwisỹnymyhỹre. Aõma aõwobo kaiboho taholamyhỹtenyteò heka roholakemy riwisỹnymyhỹre tahe roholaõhyymyhỹre. ¹⁸ Tahe bohola heka adee aritỹnynyke aõbo ijyy rare. ¹⁹ Òwòrutu ryro-txi resemyhỹre heka iny ijoireny wesemy ihỹre. Ijohona tuuwesemy wahe. Tibo roholamyreny ihỹre tahe rieryõhyymyrenyre. Aõma Satanasi heka nade tai tahe warybe heka iribireny ritamyhỹre. ²⁰ Ijõ manarutysu-txi resemyhỹ mahãdu tahe ijõ ijohonadu wesemy heka roire. Tiiboho heka deysana-di roholamyhỹrenyre. ²¹⁻²² Tai tahe urihimyo le rityhynymyhỹrenyre aõhõkỹmy dỹỹnana kanakeu tahe aõwesele riatyke ririmy reake. Kia edey-txi resera tasỹ aõma ijõ ijohonadu mahãdu wesemy heka rare. Tiiboho heka aõma 1000 nierule aõnityhymy idi rõhõtynymyhỹrenyre nierudile. Tai tahe

rexibedewonymyhÿrenyre. Tiu heka Deuxu aõmydÿÿna riwinyõhyymyhÿre, Deuxu Rybe riwiõhenanyrenyre. ²³ Kia suwitzira wihikÿ-txi resera wana tahe iwitxira ijohonadu mahãdu wesemy heka rare. Tiiboho heka roholamyhÿrenyre rityhynymyhÿre sõwemy Deuxu dee roholamyhÿrenyre heka. Ijõ 100my wesemy raratynyre. Ijõ 60my raratynyre ijõ 30my raratynyre. Iny sohoji sohojiõ heka Deuxu-ò aõ riwinyrerimy ihÿre.

²⁴ Idi tahe iwitxira ijyymy relyyre Jesuisi tamyreny: –Deuxu Iòlõna heka kia wesemy ihÿre. Oworudu heka aõma alòbòrõna wihikÿõ ritòbrònymyhÿre taoworuro-ò. ²⁵⁻²⁸ Tahe iòluduõ rummy heka tamy nade. Tahe iu ibutumy iny rõrõmyhÿreu, asibinaty-di tamy rehure. Tai tahe alòbòrõna asibina-wana ruhunyre kia aõma ede wana wimy urilemy. Taiki tahe kia aõma oworudu kia aõmysÿdÿÿdu mahãdu. Tuu heka ijyy-di nade tuu ijyymy. Idinodu rarybere: –Aõma waòludu heka kia riwinyre wadee. Idi oworudu narybede: –Aõhebohe arotÿÿnyrenykre? Ta idile aõbohe arisiherenykre araxirenyre. Tai tahe rirawyònyre: ²⁹⁻³⁰ –Aõkõre wahe, kia ibutumy alòbòrõna rirarutxinykre. Ixinamy heka ratybienykre tii-wana wiurilemy kia maixõmo arixina bededÿÿnamy bede relerekeu tahe iribi raarike. Ararybekre heka tamy kia aõma oworu-di raaõmysÿdÿÿkreò. Juhu delemy asi arisykre. Tahe ritoonykre. Idi tahe maixõmo heka riarikre kia maixõmo hetowo-ò riyrubunykre.

³¹ Tahe Jesuisi ijõ ijyy witziramy relyymyhÿre: –Aõma Deuxu Iòlõna heka aõma alòbòrõna sõmo sõmo wesemy ratximyhÿre. ³² Aõma raumynreri heka aõma òwòru iyjatyhymy ibutumy òwòruty-ribi rariwesele relemyhÿre.

Taiki tahe kia nawiile tuu rÿtÿnymyhÿre kia òwòru-ò.

³³ Uri paõ uri ixiòlòdÿÿna heka Deuxu Iòlõna wesemy heka kia ihÿre. Hãwyy heka paõ riwinymyhÿreu, riurinymyhÿreu tahe ibutumy raubÿtÿmyhÿre kia ibemy.

³⁴ Tai tahe rexiòlònymyhÿre Jesuisi heka sõwemy tuu relyymy raremyhÿ. Iu iny ribedeernymy raremyhÿu. Tiiemy heka Jesuisi relyyhy raremyhÿ iu ròbedeerydÿÿmy raremyhÿu. ³⁵ Deuxu rybedu dori ihetxiu rarybere:

–Jiarÿ ijyy-di rebedeernymyhÿre. Aõma tuu relyymyhÿre heka ierykõna rare. Tiuhe rieryõhyymyhÿre. Iu bede rexideelenyrauhyyle.

³⁶ Idi tahe Jesuisi rexitare iny sõwey-ribi rexitare. Hetoõ-ò heka ralore. Tai tahe aõmybohe wakoreny inihe bedelyyke. Aòludu inybo arasÿnyremy. Kia ijyy heka aõma hãbu ede-di rehure ioworu-ò, taòludu oworu-ò. Kia inihe wadee bitÿnynyke aõbo rare wahe. Kia ijyy telyyté. ³⁷ Tai tahe Jesuisi tii dirawyònyde: –Kia hãbu alòbòrõna wihikÿ ribòrõnyre heka Deuxu Riòre Hãbutyhyhykÿ, rare wahe. ³⁸⁻³⁹ Ioworu heka ibutu bede heka roimyhÿ wesemy roimyhÿre. Aõma alòbòrõna wihikÿre heka ityhydÿÿdu iwese rÿirawesemy rÿira. Asi tahe kia ityhydÿÿdukõdu mahãdu wesemy heka ihÿre. Aõma kia iòludumy rarybereri tahe kia Satanasile heka ihÿre. Kia iyresynamy rarybereri aõbo bedekonana heka tuu rininimy heka tuu rarybereri. Kia ÿju heka iyresydumyhÿ tuu rarybereri. Kia rimumy ede riorokremy rarybereri heka aõma ityhydÿÿdukõdu mahãdu heka tuu rininimy rarybereri. ⁴⁰ Ritakre heka rihitxinykre. Heòty bedehkÿ heka idi rehukre risòkre iu wahe. Iwesele taheka bedekonana heka rarakre. ⁴¹ Deuxu Riòre, Hãbutyhyhykÿ heka aõma ÿju riteònykre ibutu iny ributunykremy.

Ityhydÿÿdukõdu mahãdu ijõ iny òraruna-txi rityhedÿÿdu mahãdu heka ibutumy ributunykre widee. Ibutumy aõbina bina widÿÿdu wahe.

⁴² Idi tii rihukre. Tai tahe ryrykre aõkÿmy rotÿÿnykre tai. Robumyhÿre taju.

⁴³ Kiau aõma

Deuxu hõrõ mahãdu tahe Waha Iòlòmý ronymyhÿre kie ronykre. Tiiboho loosòny wesemy heka ritoosònanykre txuu loosòna wesemy.

Õhõtirenýdikeki ibutumý heka bohólabenyke.

⁴⁴Deuxu Iòlòna tahe nieru wesemy ratximyhÿre. Aõma nieru heka hynaõ-ki rahara nieru-di tÿximý aõma surawo-ki idi hãbu ixyby riwore. Tai tahe tii reysatyhymý ròðsere. Kia ibutumý taaõmydÿÿna-di heka rohonyre. Kia bedero riwykremy.

⁴⁵⁻⁴⁶Ijõ tahe tule Deuxu Iòlòna wesemy ka ratximyhÿre. Iwese ixiura wydydu ihÿre wesemy heka Deuxu Iòlòna ihÿre. Iwydydu heka iijese ijesemy riwymyhÿre. Aõwi riererimý riererimý heka tai rahamyhÿre iruxera-ki tii tahe riwymyhÿre. Kiau tahe tai rahare aõ òwyhykÿõ-ki heka rahare. Tii idi tahe rohonyre ibutumý taaõmydÿÿna-di idi tahe kia iwydymý idi ratxirerìò riwyre.

⁴⁷Riãõ wese heka tule Deuxu òlòna ihÿre. Aõma rià-di iny rehumyhÿre wana heka ibutumý utura rimymyhÿre. ⁴⁸Kia aõma idi tahe idi raixÿnymyhÿre riarimyhÿre iky-ribi. Aõma awi-di awihe riarirerimý iky-ribi. Ibinare rihitxinymý iribi. ⁴⁹Kia bedekonana tahe iweselemy heka rarekre. Kia aõma ÿju heka riarikre awi heka ibinau-ribi riarikre. ⁵⁰Rehukre heòty bedebinakÿ-ò wahe. Tai ki tahe rirajuamyhÿkre ta aõhòkÿmy rotÿÿnymyhÿkre. Txuu rikyinyamyhÿkre

⁵¹Tahe Jesuisi tamy rÿÿraxire: —Kiamý ibutumý teerymyhÿtenyte? Tiiboho riraòwònyrenyre: —Kohe, reerymyhÿrenyre. ⁵²Idi Jesuisi rarybere: —Inyõ bedeywina bederydÿÿna heka rityhynyre, waheludu rarekreu wahe. Tii tahe iwese hãbu butudÿÿdumý ratximyhÿre wese heka ronymyhÿre. Tii heka ibutudÿÿna heto-ribi ritamyhÿre, tasÿ mahãdu-ò riwahinykemy. Aõ tyby aõ tÿmyra. Ibutumý heka ritamyhÿre.

⁵³Tahe iribi Jesuisi rexitareu, ⁵⁴tahe tahãwã-ò ròðsere. Judeu dohodÿÿna heto-ki ribedeerynyre. Tahe ibutumý ribedeòtiidÿÿnyre. Tiribibo heka tii bederyna rierymyhÿre: —Timyrekibohe aõwiwihikÿ rierymyhÿre. Tii kÿny heka aõma òwòru besedÿÿwidÿÿdu riòre heka rare. ⁵⁵Jyje riòre wahe. Marie heka tule rare ise wahe. Txiau, Simaõ, Jyje, Judasi-wana iseriòre ihÿre tule wahe inatyhy? ⁵⁶—Iseriòre hãwyy heka tule kaki rasÿnymyhÿre inatyhy. Timyrakibohe aõna aõna ikòkò rierymyhÿre. ⁵⁷Tahe rityhynyõhymyhÿre heka tai wahe. Jesuisi tamyreny rarybere: —Deuxu Riòre Hãbutyhyhykÿ heka tiu tauludu wijirana hãwã-ki inyõ rityhynyòtyhy rybeduõ ihetomy ijirana-ki. ⁵⁸Tai tahe aõna aõna wiwihikÿ heka tai riwinyõhyre, rityhynyõmyhÿreki.

14

¹Kia bedeu tahe Herodi, Kalileia iòlò, Jesusini-ò roholare. Aõikòkò heka riwinymyhÿre. ²My heka rarybere teòdu mahãdu-ò: —Kia Joaõ Sebedÿÿdule aõbohe rubu-ribi riixixadÿÿnyre. Tai tahe tii aõikòkò riwinymyhÿre. ³Herodi tahe juhúu Joaõ ròtenawo-ki riteònyre. Tii taseriòre hãwyy òraru-ki kia wesemy riwinyre, Herodia òraru-ki wahe. Herodia heka Filipi hãwyy rare. ⁴Juhúu Joaõ Herodi-ò rarybere: —Awi aõkò rare. Kai dori aseriòre hãwyy-wana atxiteri. Uritere heriòmyke. ⁵Tai tahe Herodi heka Joaõ rubudÿÿmy riwisÿnyre. Urile ruberumý judeu mahãdu lau. Tamyreny Deuxu rybeduõmy rÿiramy Joaõ Sebedÿÿdu rare. ⁶Herodi kai beòramý bedeyreare tahe worana bedehesi ritxienyrenyre. Herodia riòre ijadòma heka iko-ò resemyhÿre. Iixe-ki tahe awimý Herodi rahare, Ijadòma luure wahe. ⁷Tii tahe tamy rarybere kanakemy. Aõmybo wadee bexitòenykre. Inatyhymý adee ibutumý ariwahinykre. ⁸Tai ise ijadòma-ò rarybere: —Aõma bexitòenykre: Sebedÿÿkÿdu

ratilemy tamy bexitòenykre. Tai tahe ijadòma tamy rexitòenyre: —Wadeke bidiwyke Joaõ Sebedỹkỹdu rati, pratoro-ki. ⁹ Tai tahe iòlòhe rabadewore. Ibutu ijohonaru-ò dori tuu rarybere ijadòma-ò. Tahe ibutumy riwinyke rỹire. ¹⁰ Tahe ihãrele iòlò heka soldadoõ riteònyre ròtenawo-ò kia Joaõ rati resymy. ¹¹ Inyõ diwyde pratoro-ki. Ijadòma-ò heka riwahinyre. Tahe tii tadi-ò idi rare. Riwahinyre. ¹² Idi tahe Joaõ erydỹỹna mahãdu dioryde iumy, riwykremy, rituunykremy. Iribi tahe roirenyre Jesusiko relyyre.

¹³ Kia roholareu tahe Jesuisi ròhònyre ixisojojilemy bederahu-txi. Hãwò-di rexitaranyre rare. Iny sòwemy bedè-di ròirenyre ihemy titxibo iru-ki rakemy. ¹⁴ Rehemynyreu tahe iny sòwehekỹmy Jesuisi robire. Tai tahe Jesuisi riwotòenyre. Ibutumy riteytenyre webinadu mahãdu. ¹⁵ Tahe ratxioronyre. Tahe ierydỹỹna mahãdu tamy nade. Tamy rarybere: —Txuu ratxioronyra. Bederahy-ki dori atxiteri. Iny tahe biteònykre hãwã-ò tai rỹsỹna ixidee riwykemy. ¹⁶ Tahe Jesuisi rirawyònyre: —Aòkõre, ariteònyòtyhy jiarỹ. Kai-bohole tahe aõ tamy bidiwahinybedenyke. ¹⁷ Jiarỹboho kỹny diwatxiònyreri iruyre orotxu-di, utura inatxire. ¹⁸ Tai tahe Jesuisi narybede: —Bidiwahiny wadee. ¹⁹ Jesuisi tahe ibutumy iny asityre-ki ronykemy risỹnyre. Orotxu inaubiòwa, utura inatxi rỹire, utura-wana rimyre tahe ritehere biu-txi àlana Deuxu-ò riwahinyre. Idi tahe paõ riyreyrenymyhỹre teòdu mahãdu-ò riwahinyre. Idi rare iny sòwehekỹ-ò. ²⁰ Ibutumy iny riroxirenyre ihãre rihydyre. Kia iuhe-di ierydỹỹna mahãdu 12 weriri ritỹxinyre. ²¹ Hãbumy 5000 òsana rỹimyhỹre. Ihãre tahe uladu-di rariaòhyyre hãwyyboho-di.

²² Tahe Jesuisi taerydỹỹna mahãdu riteònyre aho kanawe-ribi ijà-ò reuròrenykemy hãwò-di. Jesuisi tahe rarire iny sòwehekỹ mahãdu rirybedỹỹmy. ²³ Jesuisi heka iny tahetoreny-ò riteònyremy rahudi tahe tii raòwònyre hãwãlò ratyy-ò ixitòedỹỹmy. Taihyyle idi bedè roronyre ixi sohojihyyle. ²⁴ Kiaule hãwò ahotya-ki rare. Òbò nihikỹy-txi ixinalemy ratximyhỹre. Tiò tiò òbò riwelòrò riwelòròmmy idi rehumyhỹ. Yhy deade txura-ribi. ²⁵ Rudile tahe Jesuisi biura-di heka rare taerydỹỹna mahãdu-ò, beratyredile heka rare. ²⁶ Iu Jesuisile betyredile tamy rarau tahe, tiiboho heka ruberurenre. Rirajuarenre: —Worỹsỹ òsana inydee rareri. ²⁷ Tai tahe Jesuisi rarybere: —Aworeny bitamadỹỹnybenyke. Jiarỹle watxireri. ²⁸ Tahe Pedro rarybere: —Wanyrỹ, inatyhymy kai atxiteriwana heka wadee manyarybeke betyre-ki arariakemy. ²⁹ Tahe Jesuisi tamy rarybere: —Manake wahe. Aòwesele tahe Pedro hãwò-ribi ròhònymy reare, Jesuisi-ò rakemy. Betyre-ki rariare. ³⁰ Yhylemy tahe robure. Tii urile ruberure. Tai ijirahakỹlemy riwisỹnyra berahatxi-ò. Tai tahe Pedro rarybere: —Biwatakewa Wanyrỹ. ³¹ Tahe Jesuisi rimyre: —Ainatyhynakỹny ibutelemy atxiteri. Aòherekibo heka tiwatyhynyòteri. ³² Idi hãworo-ò wiwana rorukurenre. Yhy ruhure. ³³ Ierydỹỹna mahãdu Jesusimy reàlære. Inatyhymy heka kai Deuxu Riòretyhy tate.

³⁴ Tai tahe reuròrenyre Kenesare bedè-ò. ³⁵ Ibutumy iny kowa Jesuisi rieryrenyre. Ti ibutumy webinadu mahãdu-ò relyyrenyre Jesusimy. Tahe hãwã ikòkõ-ribi ritelenymy didydenyde. ³⁶ Tahe Jesuisi-ò rarybere. Ixinamy watyky-ò rerike, awimy relerenykemy. Ibutumy tamy rerire heka reytere.

15

¹ Jerusalẽ hãwã-ribi bedè ywina bedè erydỹỹna mahãduõ dehemynyde Jesuisi-wana rarybekemy. Tiiboho-wana tule fariseu mahãduõ dehemynyde. Tiiboho heka Jesuisi-ò rỹỹraxirenre: ² —Aòherekibo aerydỹỹna mahãdu tebòreny risuhòkõreri roxiko-ki. Inydeereny kia bedè ywina rare.

Aõherekibo rityhynyõteri ihetxiu lahi rybe. ³ Jesuisi rirawyònyre ÿÿraxina-di: —Aõherekibo kaiboho Deuxu rybe tetyhynyõteri kaiboho lahirybele tetyhynytenyte. ⁴ Deuxu bede ywina kawesemy rarybere:

—Boo adi-wana ibutumy heka bityhynybenyke. Inyõ rybebina tadi-ò tyby-ò rarybekeki. Tii tahe ruruke, tuu bede ywina rybe wahe.

⁵ Kaiboho tahe kawesemy tebedeerynytemy tewitxiranyte: Inyõ tadimy tybymy rarybekeki Wanieru Deuxu-ò wahisidÿÿnamy. ⁶ Tai tahe inieru-ei tyby tadi-wana riwiòhenanyõre kia bede ywina wixira tewinymahâte. Deuxu bede ywina rityhynyõreki. ⁷ Kaiboho itxerenadu mahâdu atxitenyteri. Isaia inatyhymy umy rarybereu:

⁸ —Kia mahâdu wadee rybe-di riwadealànanyrenyrene. Wowydyna wadee riwahnymyhÿrenyrene. Inatyhymy aõkõ heka kai tarybemahâte. Arayky dori Deuxu-ribi irehemy ratximyhÿre. Teerytyhyõlemy heka atximahâte.

⁹ Iwowydyna heka wadee aõ aõkõ rare. Wabede ywina ribedeerynyõtyhy. Texibedeerynymahâtenyte abede ywinarenydile.

¹⁰ Jesuísí rexidelenymy ribedeerynyre: —Boholabeny warybe-ò. ¹¹ Brebuna roxina-di biroxibenykeki, aõ adeereny ibinaõtyhy aõ aryrenymy ralòmehÿre aõkõ heka ibinare. Ryribi ròhòmehÿre heka ibinare, arybe wahe. ¹² Tai tahe Jesuisi erydÿÿna mahâdu Jesuisiko rarybere: —Fariseu mahâdu kÿny tamy awiõre kia wiji tuu tarybeta wahe. ¹³ Tahe Jesuisi rarybere: —Aõhere aõkõ rare. Timyre aõkõ rare. Ixinamy tuu raryberenyre. Iorutere-di nohõtirenyõmy. Kia fariseu bedeeryna lòbòrona wese rare. Waha ribòronyõre. Ibutumy waha ribòronyõre suribi mahâdu ritakre. ¹⁴ Inatxi hãbu ruetà widee ryò ritÿnynymyhÿre wese. Hãwãry-ribi wiwanale hãloo-txi resekre. Tiiboho ixinamy biribenyke. ¹⁵ Tahe Pedro Jesuisi-ò rÿÿraxire: —Wakoreny inihe biditynynyke, roxina brebuna ijyy wahe. ¹⁶ Kaiboho ibutu wese atxitenyteri. Teeryõtenyte. ¹⁷ Ibutumy iny aõ rirÿsÿmyhÿre weryri-di ramyhÿre tahe ròhòmymyhÿre. ¹⁸ Tahe inyõ rybebinamy rarybemyhÿre. Tii iwo ibinare, irayky ibutumy ibinare tai wahe. ¹⁹ Raykywydyna binahakÿ-ribi heka òtaòtana, rubuna, wasina, ruina ujõmo inyry-ribi ròhòmymyhÿre. ²⁰ Kia aõmydÿÿnana iny risurisumyhÿre, inydee ibinare. Tahe roxinako-ki iny tebò risuhòmehÿré, kia tahe aõ aõkõ rare, ibina aõkõ rare.

²¹ Iribi tahe kia-ribi ròhònyreu tahe Jesuisi rare irehetytymy Tiro hãwã-ò Sidõ hãwã-ò. ²² Kana bede hãwyyõ tamy nade. Tahe tamy rexitòenyre: —Wahĩ, Davi riòkòre, biwaruxetoènyke hewa. Waritxòre heka tykytyby bina-di iwoku-ki ratximyhÿre. Anohõkÿmy heka idi rotÿkÿnymyhÿre. ²³ Tahe Jesuisi aõmy rarybeõhyre tamy. Taerydÿÿna mahâdu tahe rarybere: —Biteõnyke hewa. Inyboho dori riixiranyrenyteri. ²⁴ Jesuisi tahe rarybere: —Jiarÿ Deuxu riwateònyre judeu mahâduòle, tabudoeni mahâdu iõre mahâdu wese wahe. ²⁵ Hãwyy ixityre nade. Tatiowotimy resere. TAhe ixityre tamy rarybere: —Biwawikòhenanyke hewa, Wahĩ. ²⁶ Jesuisi rirawyònyre: —Awiòhedÿÿna kia wese rare aõma hãbuõ tariòre-ribi rÿsÿna riwya tahe idi rehura ijòrsaòle. Kiawese rarekre, jiarÿ arawiòhenanykeki. ²⁷ Hãwyy rarybere: —Inatyhy rare. Kuladu-ribi ano rÿsÿna resemehÿre bede-txi, tiki tahe itxòrsa ritxòre idi riwymy reakamy riròmehÿre. ²⁸ Inatyhymy Jesuisi rirawyònyre: —Kai ainatyhyna sòwere. Adee ariwinykre aõmybo textitòenyteri. Iule iriõre reytemy rare.

²⁹ Tahe Jesuisi ròsere ixityre Kalileia ahohokÿ-ò. Raòwònymy rare hãwãlò-ò. Iratytyre ronyre. ³⁰ Sòwemy heka iny webinadu didyde: itiere mahâdu, iruetà mahâdu, irybeõ mahâdu, aõ ikõkõ heka bina bina wixira wixira idi rare. Jesuisiko-ò heka ritidirenyreki ibutumy riteytenyre. ³¹ Iny

ruetà r̄yira mahādu itxeretyhymy riwinyre. Rarybekōmy r̄yira mahādu, rarybemy r̄yimyh̄y teysamy. Itiere r̄yira mahādu, rariamy r̄yimyh̄y. Tai ibutumy iny ribedeòtiid̄ȳnyre heka tahe judeu mahādu Deuxu-ò wowydyna riwahinyre.

³² Jesuisi rarybere taeryd̄ȳna mahādu-ò kanakemy. Tahe tamyreny rarybere: –Jiar̄y k̄ȳny rewotòenyre ri kainya mahādu r̄yireridi. Inataō txumy bederiera waki. Aō heka ihokōre rir̄ys̄yrenykemy. Iòwed̄ȳkōlemy ariteònykeki heka ijō reseke ryrowetyakile. Rama riatyke. ³³ Tai tahe ieryd̄ȳna mahādu rarybere: –Inyboho bederahy-ki, titxibo heka r̄ys̄ȳna arimykre iny sōwehek̄y-ò ariwahinyrenykemy? ³⁴ Tahe Jesuisi tamyreny rit̄ȳraxyre: –Tiwesebo roxina-di atxitenyteri. Tahe rirawyònyre: –Debò inatxi reurò orotxu sōmo sōmomy idi watxireri utura deyre ijō rare. ³⁵ Jesuisi rarybere ibutumy iny ronykemy. ³⁶ Tahe t̄i r̄exitòenyre Deuxumy reàl̄are. Orotxu, utura-wana riereerenyre tahe taeryd̄ȳna mahādu-ò riwahinyre idi rakremy. ³⁷ Ibutumy riroxire heka kia iny sōwehek̄y ta rihydyre. Tabyre rahudi tahe riarire ieryd̄ȳna mahādu. Tai tahe rahure t̄yxihik̄ȳlemy. Debò inatxi reurò weririmy heka rit̄yxinyreny. ³⁸ Tahe 4000 hābumy riòweny, kia txuu wahe. Uladu, hāwyy-di rariaōhyre. ³⁹ TAhe Jesuisi iny-ò rarybere tas̄y-ò ròðsekemy ixyby. Iribi tahe Jesuisi hāwò-di reurōmy rare Magadā hāwā-ò.

16

¹ Fariseu mahādu saduseu mahādu nade Jesuisi-ò iurihixid̄ȳmy riitxenanyrenykemy: –Aōbedeeryd̄ȳnabo heka biu-ki iribi r̄exitòenyre. Biwateòsinyke heka aōwiwihik̄y-di biu-ò jiar̄yboho arieyrenykre, kai inatyhy tate wahe. ² Idi tahe Jesuisi rarybere: –Kaiboho heka awirenyre biuwetyky ersy-ki. Jesuisi rarybere: –Kia rybe tarybemahāte. Txiorotxumy heka biuwetyy isòhòk̄yra-ki, biurasòmy tahe awimy txu kedekre. ³ Biurasou ibede lyby lybimy txu-di kedekreki tahe biu ròahyyhy bede txu rariakre. Myhe tarybemahāte. Kaiboho heka iwitxira aōhebo rot̄ȳnykre heka teerytenykōlemahāteny. ⁴ Iny kamahādu heka ibutumy ibina binare. Tiu heka rityhynyōhyymyh̄yreny. R̄exitòenymyh̄yreny heka biu-ò rityhynykemy. Tahe riwahinyōtyhy heka aōma bederynaō. Kia Jonasi-ò bederyna rareōle tahe tamy rakre heka. Tahe Jesuisi r̄exitamy rare iribireny.

⁵ Idi tahe aho weribijā-ò reuròenyre tahe, tōhōtiren̄y rosare tar̄ys̄ȳnaren̄y-ribi. ⁶ Jesuisi tamy rarybere: –Fariseu mahādu, saduseu mahādu iurina-ò bexiebenyke. ⁷ Ieryd̄ȳna mahādu tahe widee rarybere: –Tii kia rarybere iny orotxu diwyòdeki. ⁸ Jesuisi roholare aōmybo raryberenyre tahe tamyreny rarybere: –Aityhynaren̄y urihim̄yōre. Aōherekibo orotxumy jiar̄y rarybererimy tahōtinyteny? ⁹ Tiu kaiboho bierybenyōtyhy. Iruyre orotxumy remyre. Idi 5000 hābumy reòweny. Ihāre tahe weriri tx̄xi t̄yxihik̄ȳlemy r̄yimyh̄yre rauheny. Itxi aōbo òhōtiren̄y reakōmyh̄y. ¹⁰ Ixityre tas̄y 4000my reòweny, debò inatxi reurò orotxu-di. Ixiyrubule rauheny. ¹¹ Jiar̄y orotxumy rarybeōre. Fariseu mahādu, saduseu mahādu urina-ribi bexiebenyke. ¹² Tai ieryd̄ȳna mahādu rieryreny aōmybo rarybemyh̄ymy Jesuisi heka fariseu saduseu bedeeryd̄ȳny rarybereri.

¹³ Idi tahe Sesaria Filipi hāwā iòhòm̄y rehemynyre. Jesuisi r̄ȳraxyre taeryd̄ȳna mahādu-ò: –Iny wamy rarybereri. Mobo heka jiar̄y raremy heka wadi r̄yireri. Jiar̄y Hābutyhyky rare, Deuxu Riòre wahe. ¹⁴ Ijō k̄ȳny rarybemy r̄yireri: –Kai riki heka Joaō Sebed̄ȳdu atxiteri. Ijō riki Elia atxiterimy adi r̄yireri. Ijō tahe Jeremiamy adi r̄yireri. Ijō heka Deuxu rybeduō

riki heka atxiterimy adi rÿireri. ¹⁵ Tai tahe Jesuisi rÿÿraxire taerydÿÿna mahãdu-ò: —Mowexe watzirerimy wexe wadi tahõtinytenyteri. ¹⁶ Simaõ Pedro heka rarybere: —Kai Kristu atxiteri Deuxu deòdÿÿna heka tate. Kai heka Deuxu Riòre tate. ¹⁷⁻¹⁸ Tahe Jesuisi rirawyònyre Pedro-ò: —Inatyhymy Pedro tate, Waha, biu-ki Mana ani rare. Boholake, ratximyhÿrele kia adee riteòsinyre. Iny aõkõ kia adee riteòsinyre. Wadohodÿÿna mahãdu kia mana tyre-ò ariwinykre. Rubu dori heka tiu ituedeõna. ¹⁹ Waiòlòna rayna heka adee ariwahinykre. Kabede-ki aõwidÿÿ adee binakeki tule biu-ki ariijònykre. Aõtxiletixibo aõwidÿÿmy burukre tasÿ biu-ki tule adee ariwinykre. ²⁰ Jiarÿ inatyhymy Deuxu deòdÿÿna rare. Tuu iyyrenyõmyke.

²¹ Iribi tahe Jesuisi itÿny relymy taerydÿÿna mahãdu-ò. Rurukremy heka relyre: —Arakre heka Jerusalẽ-ò. Tai heka matuari mahãdu, õnosõna be-deeryna mahãdu, xiwena wahidÿÿdu mahãdu-wana riwarubunykre. Inataõ txu-di tahe ixiby rubu-ribi adexixakre. ²² Idi tahe Pedro heka Jesuisi ridyre ijõ erydÿÿna-ribi tahe tamy rarybere: —Aõkõre, Wanyrÿ, tiu heka tiibohe ararubunyrenyõtyhy. ²³ Tahe Jesuisi rarybere Pedro-ò: —Waribi bexihitxinyke. Kai heka Satanasi weselemy atximahãte. Iwese kai taraykynmahãte heka aõ Deuxu deewinamy aõkõ tuu tahõtynmahãte hãbudeewile rare. ²⁴ Idi tahe Jesuisi rarybere taerydÿÿna mahãdu-ò: —Inyõ wawananomy rurukeki, ixi-ribi heka tõhõti rosake. Nomy rurukeki heka taitxeò rimyke idi tahe wahemy kanake. ²⁵ Inyõ wahemy rariakemy ixi-di rõhõtinyhyke wana heka irumy inonana irehemy ixi-di ratxikeki heka tii ihãrele ruruke. Inyõ taumy riõnonykeki waòraru-ki tai tahe tii ròtake. ²⁶ Inyõ heka ibutumy aõna aõna bede-ki ributunyekeki. Tahe ihãrele heka tii ruruke. Tule umytuedeõna riõnonyre. Aõ tarasana tamy aõ aõkõ rare. Iny iruna riòwynyõhymyhÿre, ixiby tamy kanake wahe. ²⁷ Jiarÿ, Deuxu Riòre, Hãbutyhyhykÿ dori kanakre wana aõwesele. Taÿju loosõna-ki tii kanake.

Iny ibutumy ariòwynykre bibutunymy aõbo iny riwinymyhÿré heka aõwiwihikÿ aõbina bina.

²⁸ Iu jiarÿ, Deuxu Riòre, Hãbutyhyhykÿ, kanakeu tahe inyõ kaiboheõ tuu robikre, Iòlòmÿ kanakreu.

17

¹ Reare heka debò sohoji reurò txumy. Tahe Jesuisi ridyre Pedro, Txiau, Joaõ-wana. Joaõ tahe Txiau seriòre rare. Tahe raòwònyre tiibohe-wana hãwãlò ratòhòkÿ ratyy-ò. Inyõ heka tii wana raõhyre. ² Ikoreny-ki tahe Jesuisi rexiwixiranyre. Iòsana heka roosòre. Txuwesehekÿle relere iòsana heka ratÿrÿrÿnyre. Ityky tasÿ rauranyhÿkÿre. Tahe roosõna itoosònadihikÿre. ³ Iu tahe tuu robire Moisesi rubu, Elia rubu, Jesuisi-wana widee rarybemyhÿreny. ⁴ Tahe Pedro tamy rarybere: —Awire, Wanyrÿ, kawese watzirenyreri kaki. Adee wikeki hetomy ariwinyrenykre ijõ adeekre, ijõ ta Moisesiòkre, ijõ Eliaòkre. ⁵ Iu Pedro rarybereriule tahe biuwetyky urahakÿ relere. Iyribile rybeõ narybede: —Kia heka Wariòre waluu heka rare. Boholabeny irybe-ò. ⁶ Idi tahe ierydÿÿna tamy roholareu, tahe ruberure. Tahe reserenyre iòsanareny bede-ò. ⁷ Jesuisi tamyreny nade: —Breburenyõmyke hewa bodorukubedenyke heka. ⁸ Reteherenyre tahe Jesuisi sohojile tai rÿire.

⁹ Iribi tahe diberenydenyde hãwãlò ratyy-ribi, Jesuisi narybede: —Uritere waijyyõmyke inyko wiji tuu tabitimy. Iu jiarÿ, Deuxu Riòre Hãbutyhyhykÿ, rubu-ribi riixixanykreu tahe tuu belyykre. ¹⁰ Tahe ierydÿÿna mahãdu Jesuisi-ò rÿÿraxire: —Aõherekibo tarybetenyteri —Elia juhuhu kanakemy ako-ò juhuhu kanakemy. ¹¹ Jesuisi rirawyònyre: —Inatyhy rare tii juhuhu kanakre.

Ibutumy heka bede riywinykre. ¹² Tule ararybekre kiamy: —Elia nade tahe ihârele heka iny rieryôhyyre. Aôhokÿmy risÿnyre. Iwese Elia aôhokÿmy risÿnyre wesele tahe Deuxu Riôre Hâbu heka aôhokÿmy risinykre, jiarÿ wahe. ¹³ Tai tahe Jesuisi erydÿÿna mahâdu rieryrenyre aomybo Eliamy tii raryberemy Joaô Sebedÿÿdule tahe Jesuisi rarybere.

¹⁴ Iribi tahe dòosedenyde iny sôwemy riraomy rÿimyhÿre. Hâbu-ò nade Jesuisiko-ò tatiowomy resere: ¹⁵ —Wanyrÿ, ruxetôena wariôre-di biwahinyke. Irayky awimy aokô ratximyhÿre. Bera-txi resemihÿre. Heòtyru-txi resemihÿre. Ibutumy aona aona riwinyrerimy ihÿre. ¹⁶ Aerydÿÿna mahâdu-ò heka adidyde tahe tiu riteytenyôtyhy. ¹⁷ Jesuisi rirawyònyre tamyreny: —Kaiboho isira mahâdu atxitenyteri. Aô heka inatyhyna heka akireny ijokôre. Tiwese bede dÿÿnana bohe araòludunyrenykre. Bedese inihe bididy uladu wadee. ¹⁸ Tahe Jesuisi rarybere kia uladuwo-ki ratximyhÿò: —Iribi wa bohonyke! Tahe uladu reytemy reare.

¹⁹ Idi ierydÿÿna mahâdu Jesuisiòle rarybere: —Aôherekibohe jiarÿboho tyytybybina iribi reteònykôrerî? ²⁰ Aômareki kiehe ainatyhyna ibutetyhyreki òwòruty sômowesele ainatyhyna dikeki heka kai aôwiwihikÿ biwinyke. Kai hâwâlô-ò marybeke: —Iribi bexitake! Tai tahe hâwâlò rexitake iwitxira suò. Aô aokô adee isirake, ainatyhyna direki wahe. ²¹ Kia tyytyby bina iwitxira rare. Isiratyhyre heka. Kaiboho bexitòenybenykeki, binarehebenykeki, ixiery tyytybybina biteònybenyke.

²²⁻²³ Kalileia bedeki Jesuisi taerydÿÿna mahâdu-wana ributunyre. Tai Jesuisi rarybere tamy: —Jiarÿ, Deuxu Riôre Hâbu, rare. Tai inyô riwahinykre hâbubinaò-ò warubudÿÿmy. Inataô txu-di tahe rubu-ribi adexixakre. Tai tahe ierydÿÿna mahâdu rabadewo nihikÿre.

²⁴ Iu tiiboho heka Kafanaô hâwâ-ò ritehemynyreu, inyô Pedro-ò nade. Tii dohodÿÿna òwy butudÿÿdu rare. Tahe rarybere: —Awedu aôbohe tii rexiòwynykekô. ²⁵ Pedro rirawyònyre: —Tii riòwynymyhÿre. Tai tahe Pedro rakemy reare. Iu Pedro tuu Jesuisi-ò rarybekemy hetowo-ò raloreu, Jesuisi juhuu rarybere: —Moribibo iòlò rexitòenymyhÿre òwydÿÿnany. Mynydu mahâdu-ribi aôbo ada ta taijoiribile aôbohe rotamihÿre. ²⁶ Pedro tahe rirawyònyre: —Mynydu mahâduòle rexitòenymyhÿre. —Inatyhy rare, Jesuisi rarybere. Ijoi mahâdu òsana riòwynyôhykymyhÿre. Jesuisi rarybere: —Ihâre tahe ròkòdwydÿÿkre. ²⁷ Òbitimy rakaòwònyrenykre. Kia Templo heto òwomy. Ibinamy kia iny-ò ariwinyôtyhy. Kai heka makre ahohokÿ-ò awaxi-di behukre. Juhu utura kanakrele heka bidimykre. Idi iry biraynykre. Tai nieruò-ki mahake. Iribi biditamya tahe makre iny òwydÿÿmy.

18

¹ Iule tahe Jesuisi erydÿÿna mahâdu tamy rehemynyre rÿÿraxire: —Mobohe Deuxu Iòlòna-ki nihikÿmy rarekre. ² Jesuisi heka ratximyhÿ uladuò ibire-ki. ³ Idi tamy rarybere: —Kai uladu weseleomy mabeòkeki, Deuxu Iòlòna-ò malòbenyôtyhy ⁴ Uladu wese maraykynybenykeki heka, tii tahe Deuxu Iòlòna-ki inatyhymy rÿirakre. ⁵ Kai waòraru-ki uladu kawesemy biwiòhenanykeki tiwawiòhenanymahâte ⁶ Kai uladuò òraruna-txi resekemy risÿnykeki, kai abinatyhymy atximahâte. Inyô òy ritakamy reroti-di aratakemy heka inyô adi rehuke bera-txi. Tii tahe awityhyre adee.

⁷ Sôwemy heka aona aona rÿira wary-ribi iny riatykemy. Tii adee ibinatyhyre. Tiiemy heka tuhy rarekre. Inydee heka ibinakre heka. Wary-ribi riòlòdÿÿnymyhÿre heka tamy ibinakre. ⁸ Ebò òraru-ki tahe wainatyhyry-ribi bexitakeki, ebò biòròmy idi behuke. Awityhyre heka adee Deuxu Iòlòna-ò

malòkre sohoji ebòdile. Inatxi ebò-di heòty bedebina-ò malòkeki, awiòre heka. ⁹ Tule arue sohoji òraru-ki kia òrarunamy beseke lau, urile bitake idi behuke. Arue wiò-di heòty bedebina-ò malòheny arue-di wiòle. Biu bedewihikỹ-ò malòke tahe awire heka arueyremy. ¹⁰ Iny nihikỹ ityhy iny yja mahādu heka tuuòre. Uritere heka iweserenyòmy atxibenyke kaibohe bexiijebenyke tamy. Iny aòkò mahādu dori tii iỹju dire heka. Iỹjurenny heka Deuxuko tii ibutumy relyymyhỹre turenny. Idi òhòtirenny-ribi bosabenyòke. ¹¹ Jiarỹ Hābutyhyhykỹ rare, Deuxu Riòre wahe. Ityhydỹỹdukòdu mahādu ibutumy aritakemy anade. ¹² Rakawesenanykre heka kaijyy wesemy. Rakarybekre heka kahābu 100 budoeni ijòdire wesemy. Sohoji heka iòre iy-ribi. Kia hābu idi itxeredu tahe iy-ribi iòre rakre ijesemy. Iuhe tahe hāwālò-ki riroximy ririre. ¹³ Tai rahakre wana heka teysamy ratxikre. Kia sohoji òrarukile reysakre. ¹⁴ Iwesetyhylemy taheka inyò iòòtyhy Waha-ribi. Tamy dori kia ibinare.

¹⁵ Inyò adee rexiòrarunyeky tahe tamy makre rybemy. Uritere inywitxi-rako-txi rybeòmy tuu. Tahe tamyhyulemy marybeke. Aityhydỹỹdu seriòre heka arybe-ò roholakeki, tahe ixi-txi tòhòti reake wana, ixi dee ibinamy ròhòtinyra wana, tai tahe kai ixyby tii-wana ityhydỹỹdu seriòre biòwamy beleke. ¹⁶ Aòhe wana tahe arybe-ò roholaòhykry, tahe ixityre make inyò wana rexibiòwanymy.

Iny inatximy ixihe-ki bidyke. Tii tahe arybe-ò ijohonaduke inatyhy raremy arybera-txi resekemy wahe. Iu dohodỹỹna-ki rarybekre, tai tasỹ tii rarybeke teòsamy aòkò ratximyhỹrelemy rarybeke. ¹⁷ Tii irybereny-ò roholaòkeki, tai tahe dohodỹỹna mahādu-ò belyyke. Tii irybereny-ò roholaòkeki, tai tahe biteònyke. Tii iwese òrarudu mahādu heka adee rarekre, bede dinodu-ò nieru wydydu wese wahe. ¹⁸ Iwese kaibohe waityhydỹỹdu mahādu kabede-ki ròhòtinyre wesele, tule araykywesityhyle Deuxu biu-ki ròhòtinykre. Aòbo adee kabede-ki aòwidỹỹ ibinare ada awire heka tule biu-ki ibinamy rarekre, awimy rarekre. Arybe riwitxiranyòtyhy kowa biu bede-ki. ¹⁹ Iwitxiraòmy adeereny ararybekre: —Ijò titxibo inatxi ada inataò ityhydỹỹdu seriòre wiweselemy raraykynykre. Waha-ò rexitòenymyhỹreki iwese rexitòenyre wesele heka tamy riwinykre biu-ki. ²⁰ Titxibo waniòraru-ki inatxi, inataò wii ributunykry heka, jiarỹ taile watxireri.

²¹ Tahe Pedro rỹraxire Jesuisi-ò: —Bede erydỹỹdu! Waityhydỹỹdu seriòre heka wadee rexiòrarunyeky, tiwesebo sòwe ariixāwididỹỹnykre ixi-ribi debò inatxi reurò, my aòbo? ²² Jesuisi rirawyònyre: —Aòkòre, debòinatximy aòkòre, 490 wesemy wahe. Ixityre ixityre biixāwidỹỹnykre. ²³ Deuxu Iòlòna kawesemy rare: —Iòlò heka teòdu mahādu kia contamy robikemy idi ratxireri. Tiwesebo inieru-di rasiranyre wesemy wahe. ²⁴ Sohoji teòdu juhū dehemynyde. Sòwemy heka tevedỹỹna ratximyhỹre, 1000,000 womati tỹrỹrỹhỹkỹ nieru wahe. ²⁵ Inieruòre heka iòwydỹỹna wahe. Idi rohonykemy heka iwedū riteònyre deòdu mahādu wesemy. Tariòre-wana tahāwyy-wana ibutumy deòdumy roirekemy. Aòbo tai rỹimyhỹ heka ibutumy idi rohonyre. ²⁶ Tai kia deòdu heka tatiowotimy resere kia iòlòko-txi: —Waiòlòreny, txiòinihe biwaraòkre ariòwynykry ibutumy. ²⁷ Tai tahe iòlò riwotòenyre aòma ixi-nahykylemy ritusanyre. ²⁸ Tai tahe kia hābu he rare kia urihimyo tamy radevenymyhỹò heka rexinohòtidỹỹnyre. Tai tahe hābu lòtikile rimyre. Rierenymy resere ribòtòrarytxynyre: —Bidiwaòwynykry kỹnyhe wijityhyle. ²⁹ Tai tahe tatiowomy resere, rarybere: —Txioke inihe ariòwynykry ibutulemy. ³⁰ Tai tahe rirutyre ròtenawo-ò idi riòtenyrene. Riwotòenyreòhyyre. ³¹ Itxeredu mahādu heka rabadewore tai tahe ibutumy relyyre iòlòko. ³² Tai tahe

ixityre tamy rarariòwyre tamy rarybere: —Aõherewe, deòdu binahakỹ, jiarỹ araixãwididỹnyre ibutумы inatyhy? Kai dori ixitòedỹna wadee tewinyta. ³³ Aõherekibohe aleina kia adee nadevenymyhỹde kia teixãwidinyòta, iwese jiarỹ araixãwidinyre wese. ³⁴ Tai tahe tii rimyre reburere itere iòlò, tai imynomy riteònyre rotenawo-ò riòwynykre xiery riòlòdỹnykremy. Tai aõhòkỹmy rotỹnymyhỹre. ³⁵ Jesuisi rexihura narybede: —Kiawesele heka adeereny rarekre. Ityhydỹdu seriòre taseriòre riixãwidinyòkeki heka iwesele heka waha adi riwisỹnykre.

19

¹ Jesuisi ibedeerydỹna-ribi rexihureu, Kalileia bede-ribi ròhònyre. Bero Jordaõ weribijà-ò reurore, Judeia hãwã bede kanawe-ribi ijà-ò rehemynyre.

² Tai tahe sòwemy iny webinadu mahãdu rỹire. Idi tahe ihemy rare. Ibutумы riteytenyre. ³ Fariseu mahãdu imynomy idi riwisỹnymyhỹre aõbinamy rarybekeki rimykyre. Tai tahe tamy dỹraxyimy namyhỹde aõsirahakỹmybo: —Iny bede ywinareny tahãwyy riteònymyhỹre urirybelemy, wiribi resekyre.

⁴ Jesuisi dirawyònyde: —Ritidỹnyamy aõbo tariaõmyhỹte idi?

—Deuxu ibutu widỹdu heka juhoo hãbu hãwyy-wana riwinyre.

⁵ Idi tahe rarybere:

—Hãbu heka tybyboho-wana tadibocho-wana wiribi rexihitxinymyhỹre tai tahe tahãwyywanale wii ributunomy rỹira.

⁶ Inatxi heka sohoji weselemy rarekre, hãbu tahãwyy-wana. Deuxu heka hãbu tahãwyy-wana ributunyre, inyò heka tiu rihitxinỹtyhy. ⁷ Tahe ijõmy fariseu mahãdu ritỹraxyre: —Aõherekibo Moisesi kawesemy juhoo rarybere:

—Hãbu tahãwyy riteònykeki juhoo urile tyyriti tamy riwahinyke riteònykekoki.

⁸ Tahe Jesuisi kawesemy rarybere: —Kaibocho heka ieryna urihimỹlerekiki aõ isirareki heka kia riwinyre. Juhoo tahe kawese aõkõ rỹire. ⁹ Aõmale tahe ixinamy riteònyke ixi-ribi òta òtadule heka aõwaxiny tuu riteònyre ixi-ribi.

¹⁰ Tai tahe ierydỹna mahãdu rarybere Jesuisi-ò: —Tahe kiawesekeki heka uritere heriõmy hãwyyõmy, hãbuõmy. ¹¹ Jesuisi tahe dirawyònyde: —Kaa bede eryna heka aõ ibutuhukỹ-ò aõkõ tureri aõma Deuxu bede eryna tamy riwahinymyhỹreòle heka tureri. ¹² Aõtxi-ki tahe tuu hãbuõ rỹira hãwyyimy heridumy aõkõ rỹira. Ijõ hãbuõ tahe tiemy tunodumy rỹirerimy ihỹre. Iwixira hãbu-ò rexiwahinomy rỹireriki heka tuu rỹirerimy ihỹre. Ijõ tahe tuu rỹirerimy ihỹre aõma Deuxu aõmysdỹna òraru-ki wahe. Kaa rybe tahe inyò tahe rityhinykeki tii inatyhomy rityhinyke.

¹³ Inyò didyde uladuõ Jesuisi-ò tamy rexitòenykemy tebò iraty tyre-ki roirerilemy. Ierydỹna mahãdu tahe uritere iixiradỹõmyke. ¹⁴ Tahe Jesuisi rarybere: —Ixinamy kanamyhỹke uladu wadee. Uritere itinysỹrenyõmy. Uladu wesemy dori Deuxu Iòlòna ròtedu mahãdu ratximyhỹre. ¹⁵ Jesuisi tahe iratytyre tebò ritidire tamy rexitòenyre. Idi tahe Jesuisi rare.

¹⁶ Aõu tahe hãbuõ Jesuisi-ò nade: —Erydỹdu, aõhebo arotỹnykre. Aõma, timykibo umytuedeõna aritakemy wahe. Aõwidỹ wiwihikỹbo ariwinykemy.

¹⁷ Jesuisi rarybere: —Aõherekibo wadee aõwiwihikỹmy widỹ tỹraxyiteri? Iny sohojile awi rare, Deuxule wahe. Kai bede ywina ibutумы bityhinyke, umytuedeõna hakỹ-ò molokre. ¹⁸ Aõbedeywinabo arityhinykre? Tahe Jesuisi rirawyònyre:

—Rubudỹõmy, Òta òta widỹõmy, wasiõmy, ruiõmy,

¹⁹ Adi boo-wana bityhinyke, iwese ixiluure wese heka abireludu mahãdu luuke.

20 Hābu rarybere: —Kia heka aōu aōu jiarỹ retyhynyre. Aōijōmybo arotỹnykre? 21 Jesuisi rirawyōnyre: —Kai òbitimy mabekekile aōmydỹna-di ibutumy. Kia idi bohonyke òwy tahe biwahinyke urimynodu mahādu-ò. Tai sōwemy aōna aōna biu-ki ahōrōmykre. Iribi tahe biwaheludunyke. 22 Iu hābu kia roholareu tahe rabeledewonihikỹre inieru sōwereki heka rabeledewore.

23 Tai tahe Jesuisi taerydỹna mahādu ribedeerynyre: —Isiratyhyre heka biu bedè-ò ralòke aōma ityhy nihikỹkeki. 24 Isirare heka aōma kamelo tyy rurena òtumy ralòke heka isirare, inatyhy? Tai tahe aōma ityhy mahādu ralòke tarasanamy reake heka isirare. 25 Jesuisi erydỹna mahādu ribedeòtiinyre kai-ò roholareu. Tai tahe rōhōtinyre: —Aōkōre isiratyhyre tuu ròte. Inyō tarasanamy reaōtyhy. 26 Jesuisi tamyreny retehere tahe rarybere: —Inatyhy rare hābu-ò isirare. Deuxu dee tahe isiraōle rare. 27 Tai tahe Pedro rarybere: —Jiarỹboho ibutumy aōmydỹnareny adiridenyde. Araheludunymy watxiwāhāre. Aōma ritarenykre? 28 Jesuisi tahe dirawyōnyde: —Kiamy heka adee ararybekre. Jiarỹ Deuxu Riòre Hābu tyhyhykỹ wahe. Kaiboho heka tule borukubenyke aiòlònaryna-ki iu ibutumy ratỹmyrakre. Kaiboho iny sohoji sohojimy judeu ijoio biywisidỹnanybenykre, waijoi waòinatxi reurò mahāduō wahe. 29 Inyō kia ibutumy aōbo waòraru-ki ririmyhỹre iwese taheto ririmyhỹre waòraru-ki, taseriòre, tadi, tyby, uladu, taoworu, ririmyhỹre. Kia sohoji sohoji-ribi heka aō sohoji sohoji òwymy 100 ritakre. Tule umytuedeòna ijōmy ritakre. 30 Inyō nihikỹmy ityhymy ratxirerimy ihỹre, tii iyjalemy relekre, aōma aōkō tai relekre. Tule iyja nihikỹmy relekre. Sōwemy urimynodu kaki rỹirerimy ihỹre tahe biu-ki inihikỹmy rarekre.

20

1 Jesuisi tasỹ riteòsinyreri ijyyō timyrebo Deuxu Iòlòna. Hābu aōmysỹdỹdu heka oworu widỹmy heka riteranymy tamy rarybemihỹre: 2 —Aōmamy araòwynykre, sohoji prata womati nieru, iwese ibutumy raòwynymihỹre wese, sohoji txuòwy wahe. Tai tahe tii raaòmysỹdỹre uva oworu-di raaòmysỹdỹmyhỹ. 3-4 Idi tahe tii reare 9 horau tule, txutyeyu tule, titxibo iaòmysỹdỹna rỹireri titxibo hābu teaòmysỹdỹmyhỹò. Tahe tuu robire urile ratximyhỹmyhe idi retehemyhỹ. Tai tahe tamy rarybere: —Maaòmysỹdỹke hewa, waoworu-ki. Ikonana txu heka òbitihyky araòwynykemy adi watxireri. 5 Tiiboho raaòmysỹdỹre tule. Txutyeyu tasỹ ixiryubule ijō riteranyre aōma iwese kia juhū ijō-ò rarybera wesele. 6 Txuinyòbira-ò ijō rimyre, tule ijō txiorotxure. 7 Iruyre hora-ò ijō tasỹ riteònyre. 8 Tahe txiorotxumy rōhònyra tahe kia iòwydỹdu tamy rryre. 9 Tahe 1 womati nieru tamy riwahinyre, sohoji hora raaòmysỹdỹre mahādu wahe. 10 Tahe txusohojimy raaòmysỹdỹre tahe iratyre ròtakremy ixi-di rōhōtinyre. Tahe tule riòwynyra iwese ijō riòwynyra weselemy, 1 womati nieru, sohoji sohoji wahe. 11 Tai tahe rimyre nieru urile tamy rexibinanymy rarybere: 12 —Kowa heka sohoji horale raaòmysỹdỹhārele heka 1 teòwynyta. Jiarỹ boho tahe txuhyy raaòmysỹdỹra, bedè tòtee-ki wahe. 13 Tahe iwedu rarybere: —Wabiòwa, adeereny rarybera. Wiji 1 womati nieru ariwahinykremy heka inatyhy? Tuheka adeereny rewahinyre. Aribi rawasinyora. 14 Boibenykre heka ibutumy araòwynyreri. Wiwesetyhylemy heka araòwynyrenyreri, iwese rarybere wese. 15 Hora sohojilemy raaòmysỹdỹraò sohojimy wanieru ariòwynykre inatyhy. Tamy wanieru ariwahinykemy ixideewimy, aōhe inatyhy? Aōherekibo tebureteri? Jiarỹ urihimyo raaòmysỹdỹraò wawiremy tarybetenyteri wahe. 16 Jesuisi tahe rexihure kia rybe-di, kiamykre bedè: —Ikoludu heka ihewoludu-ò resekre. Ihewoludu tasỹ iko-ò resekre.

¹⁷ Tai tahe Jesuisi ròwònyre Jerusalē hāwā-ò. Iny-ribi tawaò inatxi reurò mahādu rihitxinyre. Tamy relyyre timybo aõhebo rotỹỹnykremy Jerusalē hāwā-ki: ¹⁸ —Jiarỹ, Hābutyhyhykỹ adee ararybekre: —Inyõ riwawahinykre aõma-ò Xiwena wahidỹỹdu wedu mahādu-ò. Tule diwatyhenykre judeu wedu mahādu-ò. Tahe riwarubunyky heka tiiboho wamy rarybekre ijõ iny-ò. ¹⁹ Tii heka riwamykre tahe riwawahinykre Roma iòlò-ò, judeukõdu mahādu iòlò wahe. Ibinatyhymy aõhebo riwasỹnymy riwahetenyre. Itxeò nihikỹ-ò riwatamadỹỹnykre. Tahe txu inataõ-di rubu-ribi areixixanykre.

²⁰ Zebedeu riõrese Jesuisi-ò nade. Tatiowotimy resere tahe rexitòenyre aõmybo Jesuisi-ò tariõre-wana nade. ²¹ Jesuisi tamy rarybere: —Aõbo rare hāwyy rarybere: —Waritxòre inatxi hābu rare. Tikiboho kỹnyhe, aikòlònykuna rynana-ki ronykre awana. Ijõ aruruna-txi, ijõ ahywe-txi wahe, kai aikòlòkuna-kò malokreku wahe. ²² Jesuisi heka iriõre-ò rarybere: —Kaiboho aõmybo texitòenyteri teerykõleterì. Kai Txiau, kai Joaõ, teerytenyte aõbo aõhebo wadi rotỹỹnykre arurukre dori jiarỹ kaiboho tulekre? Tiiboho dirawyònyde: —Tulekre. ²³ Tahe Jesuisi rarybere: —Inatyhy rare kaiboho tule aõhòkỹmy botỹỹnybenykre. Tahe mobo warora-txi ada waruruna weribi rynana-txi ronykre. Jiarỹ reerykõre. Wahale heka rieryre. Tiile tamy riywinyre. ²⁴ Idi tahe debòwiò ierydỹỹna mahādu kia rieryre aõmybo Txiauku Joaõboho rexitòenyrenyrá. Tai tahe tiiboho rakyarananyrenyre. ²⁵ Tahe Jesuisi ibutumy taerydỹỹna mahādu tamy kanakemy rarybere: —Iny iòlò iruru dire. Ibutumy dinodu tahe kia weselere —taijoi mahādu riteònymyhỹre. Teòdu mahādu riteònymyhỹre. ²⁶ Tahe aõ tuukre aõkõ heka rare ayreny-ki. Inyõ dinodumy ixidikre heka deòdumy rarekre. ²⁷ Kia iny nihikỹmy ixi-di rexinohòtynyreri tasỹ aõ aõkõ tii rarekre. ²⁸ Iwese jiarỹ riwinyre wesemy heka rarekre. Hābutyhyhykỹ aõ dinodumy aõkõ anade. Iwese deòdu rỹira wesemy heka nade waumy riwahinykremy rubu-ò kabede-ki. Tai sòwemy iny ritakre.

²⁹ Iu Ijeriò hāwā-ribi ròirenyreu, tahe sòwemy iny riheludunyre. ³⁰ Inatxi iruetàmy heka rononymhỹ iu Jesuisi ibire-di rareu. Tiiboho roholarenyre kia Jesuisi raremy. Rexitòenyre ryryre Jesuisi-ò: —Davi riokore, wadee hewa ruxetòena biwahinyke. ³¹ Tai tahe iòhòmny iny iribi rỹimyhỹ rarybere: —Txioke inihe, biyryke! Ixityre ryryre tarurutyhy: —Inynyrỹ Davi riokore, Biwawotòenyke hewa. ³² Jesuisi tamy rarybere: —Aõwexe adeereny ariwinykre. ³³ —Wanyrỹ, Kai wa bidiwaruenykre warue biraynykremy. ³⁴ Tahe Jesuisi riwotòenyre iruebymy reare tebò-di. Aõwesele tahe ruòmny reare. Tai tahe Jesuisihe riheludunyre.

21

¹ Jesuisiboho tahe rehemynyrenyre Jerusalē hāwā iòhòmny. Betabaji hāwā-ò heka rehemynyre. Kia Oliveira hāwālò-ribi irehemy aõkõ ihỹre. Tahe Jesuisi inatxi iny riteònyre hāwā-ò, taerydỹỹna mahādu wahe. Tamy rarybere: ² —Juhu hāwā dele-ò malokreule aõma bobikre, jumenta tariõre-wana. Tahe bitaanalawekre ta bididykre kaò. ³ Inyõ aratỹỹraxinykre wana, tai tahe kiamy bisỹnykre aõma: —Wawedu hewa idi ratxikemy ròhòtynyreri. Tai ki tahe ahemy kiditeònykre. ⁴ Kia ihetxiu ritidỹỹna tuheka relemy roimyhỹre. Kamy rarybere: ⁵ —Marybeke heka Jerusalē hāwā-ò:

—Deuxu Iòlòna heka kanakre adeereny wahe. Tii inihikỹ wesemy aõkõ kedehemynymy, jumenta tyre-ki heka kedehemynykre.

⁶ Tahe ierydỹỹna mahādu riwinyre iwese Jesuisi rarybere weselemy. ⁷ Didyde tahe jumenta tariõre-wana. Ihetyreny jumenta tyre ritidire. Jesuisi ityre ronyre tahe idi rare. ⁸ Tahe inyõ sòwemy-ribi tahetyreny-di rehumyhỹre

iryko-txi idi rariakemy ityre-di. Ijõ tasỹ hereru-di iryko-txi rehure iryube hetymy ityre-di rariakemy. ⁹ Sõwemy tai iny rirajuamy rỹimyhỹ iko-ò, ihewo-ò:

—Iòlò Davi riokore heka sõwemy iny wowydyna tamy iny riwahinyreri. Tii Deuxu Riòre Hãbu rare. Deuxu deysana heka tamy biwahinyke!

¹⁰ Jesuisi hãwãy-ki rehemynyreu, ibutumy iny ribedeòtiidỹnyre: —Mohãbuwe kia ralòteri Jerusalẽ hãwã-ki wahe? ¹¹ Tai tahe iny mahãdu rarybere: —Aõkõre, kia Deuxu rybeduõ rare. Jesuisi inire Kalileia bederibi Nazare hãwã-ribi dehemynde.

¹² Tahe ralore Deuxu dohodỹna heto-ò. Tai kia aõna aõna-di rohonyreri heka riteònyre. Kia aõma nieru wiurõna iòwòruwebese tahe riatyre. Kia aõma bòtòe dohodỹdu ryna ibutumy ritxiwire riatyre. ¹³ Tahe Jesuisi rarybere: —Deuxu Tyyriti rarybere:

—Dohodỹna heto heka waha heto rare, ixitòedỹna heto rare.

—Kaiboho heka inywasidu mahãdu-di tetỹxinytenyta. ¹⁴ Sõwemy iny itiere, iruetà, nade Jesuisi-ò dohodỹna heto-ò. Jesuisi taile riteytenyre. ¹⁵ Tahe xiwena wahidỹdu wedu tuu robire. Tule judeu bede ywina bede eryna mahãdu robireu tahe, aõma uladu templo-ki rryrmy rỹimyhỹò aõma: —Davi riokore heka Deuxudeewina rare. Tai tahe kia rybe-ò reburerenyre.

¹⁶ Tiiboho tahe raryberenyre Jesuisi-ò: —Kai aõbo taholate aõbo rarybereri. Jesuisi rirawyònyre: —Kohe, raholare. Kaiboho teeryòtenyte:

—Uladu dori wowydyna tamy riwahinykre. Tiu aõbo tariatenyõhyymahãte kia Tyyriti-ki.

¹⁷ Tahe Jesuisi iribi ròhònyre Betỹnia hãwã-ò. Taile tahe ruu idi rỹire.

¹⁸ Biurasò txumy tahe tii dòòsede Jerusalẽ-ò. Tahe rama risare iu.

¹⁹ Òwòruõ tai rỹire. Tai tahe diaride figoraty-ò. Tahe iratyõre, txirule rỹire. Tai Jesuisi rarybere òwòru-ò: —Tiu heka kai maratynyõtyhy aõwesele tahe irade rairuxỹrure. ²⁰ Tai tahe ierydỹna mahãdu heka ribedeòtiidỹnyre: —Timykibo heka aõwesele rairumyrõmy reareri. ²¹ Tahe Jesuisi tamy rarybere: —Kai ainatyhyna ijòdikeki heka iwesele biwinyke. Iratyre biwinyke. Kaiboho heka bitxiõnyõkeki kaa hãwãlò-ò dori marybekre kiamy: —Iribi bexitake tahe aho-ò boikre. Tai hãwãlò-ò aõwesele heka ahoro-ò roikre. ²² Aõtxile kai bexitòenykre heka adee ijõ rỹikre. Bityhynytyhykeki, tahe ibutumy bitake.

²³ Tai Jesuisi dehemynde Deuxu dohodỹna heto-ò. Tai tahe ròbedeerydỹmy ratximyhỹ. Tahe xiwena wahidỹdu mahãdu, tule judeu bede ywina erydỹna mahãdu tule tamy dỹraxyimy nade. Tai tahe Jesuisi-ò rỹraxyire: —Morurudibo heka kai aõmydỹnana tewinymahãte? Mobo heka arateranyre kia biwinykemy. ²⁴ Tai tahe Jesuisi tamy rarybere: —Kai aõbo myraxyikeki wadee tai ako tuu arelyykre. Kai dỹraxyinaõmy bidiwatỹnyneki tahe, adee tuu arelyykre. ²⁵ —Joaõ Sebedỹdu heka morurudibo nade morybekibo tuu tadiwinymahãte wesemy. Morybekibo Joaõ iny risebenymyhỹre. Deuxu Rybe-ki aõbo ada iny rybe-ki aõbo. Tai tahe widee rarybe raryberenyre: —Aõma Deuxu Rybe-ki tuu ròsebedỹmyhỹre. Mykeki rakarybenykre taheka: —Aõherekibo tetyhynytenyõte myle tii risỹnykre. ²⁶ Aõmamy rikisỹnyrenykeki: —Iny rybekile tii tahe nade. Myỹ rikisỹnyrenykeki tasỹ kia ijoi inydeereny rakyarananyke. Joaõ Sebedỹdu dori ibutumy iny rityhynyrenyre moma tii Deuxu deòduõ ratximyhỹre heka. Rakarybenyõkre tahe. ²⁷ Tai tahe Jesuisi-ò raryberenyre: —Aõkõre, reeryrenyõre heka irawyòdỹ titxiribibo iruru nade. Tahe Jesuisi rirawyònyre: —Tule jiarỹ rỹraxyina adeereny aritỹnyrenyõtyhy. ²⁸ Ijõ Jesuisi relyyre: —Timybo maraykynybenykre ka ijyymy arelyykre. Hãbuõ heka

inatximy iriòre raremyhỹ. Tariòre dela-ò rarybere: –Dàa, maaõmysỹdỹỹkre waoworu-ki, wiji wahe. ²⁹ Tahe tamy dirawyònyde: –Waha, araõkre hewa. Ihãrele tahe tawo rirahòrere rakremy. Tahe rare. ³⁰ Idi tahe tyby rarybere helỹỹna-ò: –Kai tule makre waaõmysỹdỹỹna biwinykremy: –Dei wahe, arakre araaõmysỹdỹỹkre. Ihãrele tahe tii raõhyyre. ³¹ Adeereny inihe araỹraxikre. –Tibohe weryrybò aõma tybyrybe rityhynyre? Tai tahe dirawyònyde: –Juduludule irybe rityhynyre. Tai tahe Jesuisi tamy rarybere: –Iny òrarudu tyhy heka wydena-wana ralòkre biu bede ròtena-ò. Ihãrele tahe kaiboho birònybenyõtyhy. ³² Joaõ Sebedỹỹdu dori adeereny rarybere. Ihãrele tahe kaiboho ixitxireny aòrarureny-txi õhõtireny reakemy Deuxu bityhynykemy. Kaiboho heka teramy tekoamahãte tahe sòwemy òrarudu mahãdu wydena mahãdu rityhynyreny. Kaiboho tuu tabitenyte ihãrele teertyenykòte.

³³ Ijõ ijyymy arelyykre:

–Hãbuõ heka uva oworuhukỹle ritòbrònyre. Tahe òtityna riwinyre. Tai tahe utà riwinyre yrubudỹỹdu mahãdu itxerenamy.

Tai tahe rihuòtere oworu wahe hãbu mahãduõ-ò. Tii tahe rabetetỹinymy rare taheto-ribi. ³⁴ Iu uva bederaty kia siredenamy bede reareu, riherehe txuramy ixidee ritxuakemy wahe. ³⁵ Tai tahe huòtedu mahãdumy heka teòdu mahãdulemy raòhòtere. Ijõ tahe rirubunyre ijõ manadile tamy rehunanymy rỹimyhỹ. ³⁶ Iribi tasỹ teòdu mahãduõ didyde sòwetyhymy juhuna ludu ratyre. Tahe ixybyle tuu raòhòtere juhoo iwese tuu rotỹỹnyra wesele. ³⁷ Tahe iwedytyhy ròhõtynyre: –Aõma wariòrele kòri ariteònykre. Tai tahe wariòre rityhynykre heka. Tahe tariòre diteònyde. ³⁸ Tahe huòtedu mahãdu weryrybòmy robireu, tahe wideereny rarybere: –Kaa heka iwedu riòrele rare. Aõma iwedu rurukreu iaõna aõna, ioworu heka ixideereny rikimynyrenykre. ³⁹ Tahe rirubunyreny iumy-di rehurenyre oworuro-ribi. ⁴⁰ Tahe Jesuisi rarybere: –Adeereny araỹraxikre aõbo iwedu tamyreny riwinykre huòtedu mahãdu-ò iu tii rehemynykre wahe. Timybohe tii riwinykre? ⁴¹ Tiiboho dirawyònydenyde: –Kia rirubunykre ibutumy hãbu bina. Inywitxira-ò huòtenamy ele elemy wijuramy riatykre-ò riwahinykre. ⁴² Tahe Jesuisi tamy rỹỹraxire: –Kaiboho aõbo Ryberiti-di tariaõletenyteri:

–Mana-di heka heto widỹỹdu rehumyhyre kia manale heto hàtxi-ki ritidimy roimyhỹre. Jiarỹ kia mana wese rare. Inynyrỹ Deuxu kia riwahinyre. Tai awi heka rare. Ijõ riwiòhenanyre, mana wahe.

⁴³ Tahe Jesuisi tamyreny rarybere: –Tule jiarỹ adeereny ararybekre: –Deuxu Iòlòna heka aribi ritakre. Tahe inywitxira-ò aribi riwahinykre. Inyõ txura wylemy riwahinykremy Deuxu-ò. ⁴⁴ Kia iny mana tyre resemyhỹkre heka tii heka wiòròmymy ixòdumy rare. Mana inytyre resekeki tasỹ iny risururunya. ⁴⁵ Inyõ roholakeki kia aõbo aõma xiwena wahidỹỹdu mahãdu roholamy rỹimyhỹ tule fariseu mahãdu. Tule rexierymyhỹrenyre tiiboho Jesuisi turenyle rarybereri heka rierymyhỹreny. ⁴⁶ Tai heka tii mahãdu rimykemy idi riwisỹnymyhỹ tahe iny sòwehekỹ lau ruberumyhyreny. Iny mahãdu dori idi ròhõtiny tii Deuxu rybeduõ ratximyhỹremy.

22

¹ Jesuisi heka rexidelenyre ijyymy relyykre: ² –Timybo Deuxu Iòlòna rare ijyymy heka relyykre. –Iòlòõ heka tariòre herinamy worana bedehesi riywinyre. ³ Iaõmydỹỹnana ròrarukòmymy rỹidi tahe teòdu mahãdu iòrysmy roire. Rexihumy rỹireriki iaõmydỹỹnana, kanakremy wahe. Tahe òrysna noderamy reare. ⁴ Ijõ riteònyre teòduõ iny ritobinykremy. Aõhere tahaka, wabroreni

kŷnyhe rerubunyre heka. Ibutumy heka waaõmydŷŷna rehumy rŷireri. Tahe kedeake kedeake heka kòdòidenyke heka. ⁵ Tahe timy heka irybe rityhynyrenyõhyyre. Iny sohoji sohoji tatyresi-di ijohona-ò, ijõ taaõmysŷdŷŷna-ò rea reare, ijõ taoworu-ò reare. ⁶ Ijõ lobidŷŷna reburere teòdu mahādu dee. Tii teòdu dee heka rawobinare. Ijõ aõbina bina heka ritxienyre ijõ rirubunyre dori. ⁷ Tai tahe iòlò reburere lobidŷdŷna mahādumy bina bina raòhòtedŷŷnyre, rirubunyre. Ihāwā ritoonyre. ⁸ Tai iòlò rarybere teòduboho-ò: —Waworana bedehesi rexihumy rŷireri ibutumy. Kia iny mahādu ijoi juhū retobinyra heka aõ ibina heka roire. Urile riòmysanymhŷrenye. ⁹ Tai tahe ibutumy boibenykre hāwā-ò ibutumy iny-txi bekoabenybeker heka bitobinybeny-beker ibutumy waworana bedehesina-ò kedeake kedeakremy. ¹⁰ Tai tahe didyde iny wiwihikŷ, iny ityhy iny bina mahādu. Hetowo tahe ritŷxire tŷmyra mahādu-di. ¹¹ Tahe iòlò ralore hetowo-ò kia iny mahādu dee rybemy. Tahe tii robire hābuõmy kia worana bedehesi kia tykyõmy ratxirerimy. ¹² Tai tahe tamy iòlò rarybere: —Waliiny, aõherekiwe worana bedehesi kia tyky-di aõkõ atxiteri? Kia tahe hābu rybeõmy riijere. ¹³ Tai tahe iòlò aõma rarybere teòdu mahādu-ò: —Bimybenyke kaa hābu. Waa bitaataabenyke imy behubenyke tahe idi diòlòdŷŷmy idi rehukre luruhukŷ-ò. Tai Aõhõkŷmy dŷŷnana-ki tai txuraruti rikyikyiny. Tai rahinykre. ¹⁴ Tai tahe Jesuisi rarybere: —Sõwemy iny heka kidirahukre tahe ibutemy kanaarikre.

¹⁵ Tai tahe fariseu mahādu ròhònyre wii rotyre. Aõbinamy Jesuisi rarybekeule heka rimykyidi rŷimyhŷ. ¹⁶ Kia aõma fariseu ijoiõ heka riteònyre Jesuisi-ò. Tule Herodi ijoi mahādu riteònyre. Rŷŷraxire Jesuisi-ò: —Erydŷŷdu, kai heka hābuwi tate, hābu òbiti. Kai heka tòbedeerydŷŷmahāte Deuxu deewinamy. Awire aõbo ariòwynyrenykre Roma hāwā mahādu dinodu-ò. ¹⁷ Kai heka ixinamy aõma adee iny rarybererimy ihŷre. Timybo iny raraykynyrerimy ihŷre. Iny bede ywinareny aõbohe ixinamy nieru aõna aõna òwydŷŷnamy ròhònyke aõbohe awire? ¹⁸ Tai Jesuisi heka rierymyhŷ aõma awimy aõkõ tai rahareri heka rexierymyhŷre: —Kaiboho òbitimy aõkõ toite. Aõherekibo heka kai biwaitxenanybenykyemy wamynomy wadi atxitenyteri? ¹⁹ Timybohe nieru-ki rakaharenykre aõna aõna òwydŷŷnamy. Biditeòsinyke kia-ò arierykremy. Tai tahe tamy riteòsinyre womati nieruõ. ²⁰ Tahe Jesuisi ritŷŷraxinyre: —Motyytybybo koa rŷire. Monibo ityre-ki koa roire? ²¹ Tai tahe rirawyònyre: —Roma hāwā iòlònile tai roire. Tai tahe Jesuisi rarybere: —Tibo Roma hāwā iòlò nierubo heka tamy biwahinykre. Tibo Deuxu nierule tasŷ tamy biwahinykre. ²² Tai tahe urile ribedeòtiidŷŷnyre. Tai ririrenyre ròirenyre.

²³ Tahe kia txule saduseu mahāduõ heka dòidenyde Jesuisi-ò. Rityhynyõhyymyhŷre kia aõma rubu-bibi ixixana heka rityhynyõhyymyhŷre, saduseu mahādu wahe. ²⁴ Tamy rarybere: —Erydŷŷdu, Moisesi tyyrity heka kawesemy ribedeerynyre:

—Aõma hābumy hāwyy heridumy roikeki aõbohe timykibo hāwyy uladu-di ratxikeki. Hābuõ iriòrekõ-di rurukeki tai tahe iseriòre heka iriòrese tyby-wana roike. Tai heka kia hābu rubuweleu, kia deròwymy heka uladu ritybinyke.

²⁵ Aõu heka debò inatxi seriòremy kaki rasŷnymy raremyhŷ. Telareny heka roire hāwyy tahe iriòrekòlemy rurure. Tahe ihāwyytybyhe kia iseriòrewanale roire. ²⁶ Ihelŷŷna sŷ tule rurure. Kia heka ibutumy debò inatxi reurò tii-wana roihyyre iriòrekòule. ²⁷ Tahe hāwyy heka tule rurure. ²⁸ Tai tahe kia ruru-ribi rexixakreu tahe, tiwexe ihābukre? Ibutumy dorihe tii-wana heka roilehekŷlera. ²⁹ Tai tahe Jesuisi rirawyònyre: —Kaiboho teerytenykòlemahāteny

timybo Tyyriti-ki roimyhÿre. Deuxu ruru tule teeryôte. ³⁰ Tiu iny rubu-ribi rexixakreu iwitxiramy rexixakre. Ÿju wesemy ronykre. Timy heka hãbumy hãwyymy roiôtyhy. ³¹ Kaiboho heka tetyhynytenyôhyymahãtenyete rubu-ribi ixixana. Idi heka tariatenyôhyymahãtenyete timybo Deuxu rarybere? ³² Kiamy heka rarybere: –Jiarÿ heka Abraô Deuxu rare. Ijai Deuxu rare. Ijaò Deuxu jiarÿ rare. Tii heka iru mahãdu Deuxu heka tii ihÿre rubu mahãdu Deuxu aôkô wahe. ³³ Iu iny sôwe ribedeerynyreu, tahe urile iny ribedeòtiidÿÿnyre.

³⁴ Fariseu mahãdu doidenyde Jesuisi-ò wii rotyrenyde. Roholareki wahe aôma saduceu mahãdu ribedeòtiidÿÿnyrenyde. ³⁵ Bede ywina erydÿÿna mahãdu rÿÿraxire heka aômybo Jesuisi-ò. Tii rimyky heka idi riwisÿnyky kia rybebinaômy rirawyònykeki rimyky. ³⁶ Tahe rÿÿraxire: –Erydÿÿdu, ti-bohe aôbo bede ywina kia-ribi aônityhymyhewe bedeòtiidÿÿnyky ratximyhÿre. Wakoreny inihe tuu bedelyyky. Tibo kidiòtiidÿÿnyky ihÿre. ³⁷ Tahe Jesuisi dirawyònyde: –Iny Deuxureny iny iòlòreny luuke heka. Ibutumy awo-ribi heka iluuke, ibutumy aruruna-ribi, ibutumy arayky-ribi luuke heka. ³⁸ Tii heka inatyhy bedeòtiidÿÿnyky tyhymy ratximyhÿre ibutu bede ywina-ribi. ³⁹ Ijô ihelÿÿnyky tahe iwesele heka rare: Iwese ixiluure wese heka ibutu luuke. ⁴⁰ Ibutumy Moisesi bede ywina heka juhoo rare. Tule Deuxu rybedu mahãdu erydÿÿnyky heka iribile rare. Kia bede ywina inatxi-ribi heka ibutumy iny bede eryna ròhònyre. Kia inatxi bityhynymy bohonykeki iuhe heka tetyhynmahãte.

⁴¹ Iu fariseu mahãdu iweroramy rÿimyhÿò tahe rÿÿraxire Jesuisi tamy: ⁴² –Mobo Deuxu deòdÿÿnyky ihÿre, Kristu wahe? Moriòrebo tii ihÿre. Tai tahe tiiboho rirawyònyrenyde: –Moma Davi riokore òsana. Tahe ijô Jesuisi rÿÿraxire: ⁴³ –Tai tahe aôherekibo Davi heka Wanyrÿmy rininire Deuxu Tyytybytyhy irybe riwiòhenanyreu wahe. Davi dori kawesemy rarybere: ⁴⁴ Deuxu wawedu-ò rarybere.

–Bodonyke warurunawe-ribi, jiarÿ heka aòludu mahãdu-di arawo-txi.

⁴⁵ Davi tawedumy Kristu rininirehãre, timykibo Kristu iriokore riokoreky.

⁴⁶ Tahe inyô heka Jesuisi rirawyònyôhyre. Tai tahe ruberumyhÿre tamy rÿÿraxike lau.

23

¹ Jesuisi heka iny sôwe nihikÿ ribedeerynymyhÿ taerydÿÿnyky mahãdu-wana. Tii rarybere: ² –Judeu bederydÿÿdu mahãdu heka Moisesi bede ywina bede erydÿÿnyky mahãdu rare. fariseu mahãdu tule bede ywina riwinymyhÿrenyde. ³ Iwese ribedeerynyre wese tahe bityhynyky. Uritere iwese tii riwinymyhÿre wese uritere iwidÿÿnyky. Aôwidÿÿnyky rarybemyhÿrenyrehãre tahe aôwitxira heka riwinymyhÿrenyde. ⁴ Tiiboho heka atyreny riòdònynihikÿmyhÿre bede ywina. Ihãre tahe rityhynyrenyôhyymahãrenyde. ⁵ Aôma òbitimy ratxike sÿny heka iny tamy roholamyhÿre ixi-di ratxirerimy ihÿre. Aôma walabu riòreô heka rÿimyhÿre axiò-ki bede ywina heka ritidimy roimyhÿre ityky ijete retydyna bede ywina-txi tòhòti reakemy tuu riwinyrenyde. Sôwemy heka iretydyna riwinyrenyde. ⁶ Ronymyhÿre heka ikoòhòkÿle ronymyhÿre, worana bedehesina rÿi-wana wahe. Dohodÿÿnyky heto-ki heka tule ronymyhÿre, iko-ò tuu rexisÿnymyhÿ. ⁷ Hãwã-ki iny tamy ryrmyhÿre: –Waerydÿÿdu, Habimy, kia tahe irybe-ki bede erydÿÿdu rare. Tii tahe tamyreny awire. ⁸ Tai tahe Jesuisi tamyreny rarybere: –Kaiboho heka uritere Habimy inyô adeereny irykômy ihÿke. Deuxu sohojile bede erydÿÿdu heka rare. Ibutumy kaiboho seriòre wesemy atximahãtenyete. ⁹ Kasu-ki taheka inyô heka tiu wahamy inyô widee rarybeòtyhy Deuxu

biu-ki ratximyhÿrele tuu bininibenyke heka. ¹⁰ Uritere Wawedu myÿ inyõ kia nidÿÿõmy. Deuxu deòdÿÿnale heka awedu ratximyhÿre Mesia wahe. ¹¹ Anihikÿmy ixi-di mohõtinykeki tahe, kia iny biwiòhenanyke. ¹² Kia ityhy rare ixi-di rõhõtinyhÿre, tii heka ihewo-ribi rabedewokre. Ihewo-ribi tahe aõma aõkõ relekre. Kia iaõkõmy ixi-di rõhõtinykre tahe nihikÿmy heka relekre. ¹³ Belàhàxe! Kaiboho itxenadÿÿluku. Ibina adeereny kanakre, kai bede erydÿÿna mahãdu, fariseu mahãdu. Kaiboho uritere iny ròtedÿÿrenyõmy Deuxu Iòlòna-ò. Kaiboho birònybenyõtyhy tule iny ròtedÿÿ-ò biebenyke. Kaiboho bexisÿnybenyke òbitinamy. ¹⁴ Aixitòedÿÿna rehereheki wahe hãwã ube-ki. Kaiboho urile iny teitxenanyamahãtenyete. Aõma wytese urimynodu heka iheto-ribi teteònymahãtenyete kaiboho heka abinarenyre. Tai heka kaiboho yla aõkõ aõhõkÿmy botÿÿnybenyke. ¹⁵ Belàhàxe! Kaiboho ibutumy iny aratyhynrenykeny ixi-di tahõtinyamahãtenyete. Tai heka iny tesÿnymahãtenyete òrarudutyhymy wahe ixiratyre heka teijiradÿÿnymahãtenyete. Aòraru-ki heka aõhõkÿmy botÿÿnybenyke. Iny-di atxikemy heka tahõtinyamahãte. ¹⁶ Kaiboho ruetà mahãdu wesemy kai ahãte. Kaiboho heka kia wesemy tebedeerynytenyete. Inyõ heka Deuxu bede eryna heto riwawiòhenanykeki heka aõna aõna ariwinykre. Myÿ marybebenykeki, heka aõ aõkõ heka rare. Deuxu dohodÿÿna heto womati tÿrÿrÿhÿkÿ-di marybekeki heka, tii heka rityhynyhy. Ibutumy heka kia bede ywina òta òta tewinymahãtenyete. ¹⁷ Kaiboho heka bede erydÿÿdu bede erytyhykõ mahãdu atxitenyeteri dohodÿÿna heto kia-ò ralòkeki. Aõbo bedeòtiidÿÿna tyhyre womati tÿrÿrÿhÿkÿ aõbo ada dohodÿÿna hetole aõbo teeryõte, Deuxu Dohodÿÿna heto wahe. ¹⁸ Kaiboho tule tebedeerynyte kawesemy. Inyõ tarybe inatyhy-di rarybekeki, tai heka kia xiwena wahidÿÿna-di rarybekeki, tai tahe tii rityhynyõkeki, awira. Tahe tii xiwena wahidÿÿna tyre-ki rarybekeki tahe, tii òbitimy heka rarybeke. ¹⁹ Kaiboho ruetà mahãdu wese, kaiboho heka erydÿÿnakõdu mahãdumy toite. Aõbo awityhyre? Xiwena wahidÿÿna aõbo ada ityre-ki wahidÿÿna roimyhÿre aõbo? ²⁰ Wahisidÿÿna heka wiwesele rare. Aõma xiwena tyre-ki roire wana tule wiwesele rare. Aõma xiwena tyre-ki roiõre wana wahe heka aõ aõkõ rare. Xiwena utàle heka rierymyhÿre inatyhy rare. Myheka kai mararybekeki heka tai tahe kai heka xiwena utàlemy tarybeteri. Ibutumy iny ityre-ki rÿire bohomy tule heka tai tuu tarybeteri. ²¹ Deuxu dohodÿÿna heto òraru-ki kai koityhyxemy marybekeki heka tai heka kai dohodÿÿna hetomy tarybeteri hãre tahe Deuxu iwo-ki ratxirerilemy tuu tarybeteri. ²² Biu òraru-ki ka koityhyxenyeteri marybekeki, Deuxusÿmy tarybeteri. Tii dori tarynana-ki ronyreri. ²³ —Belàhàxe! fariseu mahãdu! Kaiboho heka itxenadÿÿdu mahãduõ toite. Tule bede ywina bede erydÿÿdu mahãdu. Adeereny heka ibinamy ratxikre. Arÿsÿna uri juraõ heka kai Deuxu-ò tewahinyete, hortelã, erva-doce, cominho wahe. Kaiboho heka aõninihikÿ tetyhynytenyõhymahãtenyete. Iwese òbitina, ruxetòena, inatyhyna kia-ribi heka õhõtì losamyhÿre ibutumy. Aõmydÿÿna jura wahisidÿÿna heka awi rare. Tahe tule uritere õhõtì losaõmyke aõwitzira-ribi wahe. Aõbo bedeòtiidÿÿnare bede ywina-ki. Kaiboho heka bede erydÿÿdu toite hãre tahe teerytenyõte. ²⁴ Belàhàxe! Kai hãbuõ wese rare. Tiiboho imona berareny-ribi ohoruxõmo riarimahãre. Ihãrele tahe tiiboho iròdu nihikÿ rirÿsÿmyhÿre. Iwesele kaiboho tule terÿsÿmyhÿtenyete. ²⁵ —Belàhàxe fariseu mahãdu, bede ywina bede erydÿÿna mahãdu. Amona deoreny tesuhõmahãtenyete iwe. Iwo tahe ka isuhukÿlemy rÿimyhÿre. Itxenadÿÿna rÿire. Aõma aumy weselemy heka kia ratximyhÿre. Aõma aumy heka webòròsityy tyrare heka. Araykywo-ki tahe

ibutu itxenadỹỹ heka tai rỹimyhỹre. ²⁶ Belàhàxe fariseu mahãdu! Kaiboho taruetà mahãdu. Kai mona hynawo bisuhòke heka biòtinyke. Aõma bisuhòke ihỹre tahe arayky bityranykre. Tahe ibutumy heka aumy ryranykre. ²⁷⁻²⁸ — Belàhàxe fariseu mahãdu! Kaiboho heka koityhyxenyteri. Rubu heto wiwihikỹ ixideereny tewinymahãtenynte. Kaiboho heka iwesetyhylemy toite. Aõma webòròsitylydu heka iruxeramy idi toite. Aõma aworeny-ki tahe aõma iny rubu idi ròhòkỹdileka atxitenyteri mahãtenynte. Ibutumy aõbina bina awo-ki arayky-ki idi atxiteri mahãtenynte. Aumyreny-ki heka tykywihikỹ textykynty mahãtenynte. Aõma hãbu wihikỹwesemy. Hãbu òbitimy matxibenyke myheka iny adi ròhòtirenkyemy heka tuu textykyntymahãtenynte. Araykywo-ki tahe arimyrewo-ki tahe ibutu itxenadỹỹna-di heka toite, òrarudu mahãdu toite. ²⁹ Belàhàxe! Tai heka kaiboho Deuxu rybedu mahãduõ rirubunyre. Kaa nohòti ijaranamy tuu tewinymahãtenynte. Awabederenywo-ki heka noijasa ruxerahakỹle tetidite. ³⁰ Kaiboho heka tarybemahãtenynte. —Tiu wahareny riwinyre wese heka ariwinyrenyòtyhy. ³¹ Kiamy tarybeteu heka hãbu bina riòremy texininite. Bowesele toite. Iriòre toite. ³² Iwese juhoo ibinamy riwinyre wese heka iwesetyhyle aõhebo tatỹỹnymahãtenynte. ³³ Iwese hemylala deborehekỹ wesemy heka kaiboho atximahãtenynte. Boreny tule iweselere. Timybo heka kaiboho heòty bede-ribi mahenybenyke? Kaiboho heòty bede-ò boibenyke. ³⁴ Adeereny ariteònykre aõma Deuxu rybeduõ hãbu erydu, tyyriti erydu wahe. Kaiboho bidirubunybedenykre. Ohodỹỹna heto-ki ijõ bidihetenybedenykre awaru hetenaõ-di. Itxeòtyre-ki ijõ bidirubunybedenykre. Ijõ heka biheludumykre hãwã hãwã-ò tamy ibinamy riwinykremy. Aõhòkỹmy dỹỹnana heka tamy biwahinybenykre ijõ hãwã-ò rakreu. ³⁵⁻³⁶ Kia heka hãbu ibutumy rurure tyby òraru-ki wahe. Dohodỹỹna hetowokile rirubunyrenyre. Kaiboho Abeli juhoo terubunytenynte ikonana tahe Zacaria, Barakia riòre wahe. Òbitytyhy juratya-ki heka tuu tewinytenynte. Wijinabòdu mahãdu tai aõhòkỹmy rotỹỹnykre. Ibutumy ibinamy kai atyre-ò kedesekre. ³⁷ Jesuisi ikonana tahe rarybere: —Jerusalẽ hãwã mahãdu, kaiboho heka terubunytenynte Deuxu rybemy rybedu mahãdu. Jiarỹ heka aramykemy adi rewisỹnyreri wariòre wesemy tahe waderarenyre kaiboho. Iwese hãnieõ iriòre ridyre wese idewo-ki. ³⁸ Aheto heka ixisohojilemy rỹimyhỹre. ³⁹ Kaheka ararybekre adeereny: —Wamy heka bobiòtyhy ixityre. Kai heka Deuxu deòdỹỹna bidykreule wamy bobikre. Iu rarybereu, Deuxu deysanamy, wamy bobikre.

24

¹ Iu Jesuisi ròhònyreu dohodỹỹna-ribi, ierydỹỹna mahãdu tamy rarybere dohodỹỹna heto itxeremy ròikemy, eleri-ò wahe. Tai tahe Jesuisi dirawyònyde: ² —Inatyhy rare, awi heka rare. Urile tahe kidiixãwididỹỹnykre heka. Timy heka manaõ wityre-ki roiòhykre. Ibutumy bede-ò idi rehukre. ³ Iribi tahe Jesuisi rehemynyre Oliveira hãwãlò-ò heka ronyre. Tai tahe erydỹỹna mahãdu tii ritỹỹraxinyre iny sòwe-ribi: —Tiubohe ibutumy kedeixixãwididỹỹnykre. Tiuboho ibutumy bede konanadỹỹnany reakre. Timybohe rikieryrenykre kai bedehemynyke aõma bede ibutumy rexihukre. ⁴ Tahe Jesuisi tamy rarybere: —Uritere inyõ aitxenadỹỹòmykre. ⁵ Sòwemyhe iny itxenadỹỹnany rỹirakre. Jiarỹ Kristu rare, Deuxu deòdỹỹna heka jiarỹ rare, myheka adee kanarybekre. ⁶ Kaiboho heka boholamy mabekre iny aõbina ròhònymyhỹkre: boholamahãkre. Ihãre tahe iny rarybekre aõma: —Karibi heka aõbina urihimyò ròhònykre. Myhe rarybemahãkre. Ihãrele tahe kòdòòseòkre aõma ikonana urihimyò. Ibutumy heka kia wesemy relekre. ⁷ Aõma kia wesemy heka

bede roimyhỹ rarekre aõbo iny witzira witzira heka ibutumy iòlõna heka riteranymyhỹkre. Aõbinamy. Tai heka raaõbinanymy rỹirakre. Aõma rama ijara reakre. Bede ibutumy ramytatakre hãwãõ-ki. ⁸ Kia heka iwese hãwyy uladu dese wesemy robumyhỹre wese tukre. ⁹ Adeereny heka aõhõkỹmydỹnana tiiboho riwahinykre aõma wani òraru-ki wahe. Ijõ kaibohoõ heka ararubun-nyrenykre. ¹⁰ Sõwemy heka iny riatymyhỹkre wary-ribi heka riatymy rir-imyhỹkre. Wii rityhenymyhỹkre. Widee rakyarananymyhỹkre. ¹¹ Rybebina rybeduõ heka sõwemy kedehemynykre tahe kia heka sõwemy iny riitxen-
 nanymyhỹkre. ¹² Iu heka òraru nihikỹ iu ròhònykremy roimyhỹre. Sõwemy heka luuna-di rỹiramyhỹ katahe wiji ixãwikre heka ihomy aõkõ relekre. ¹³ Kia idi hyy rỹirakre ikonana-ò. Tii mahãdu tahe tarasanamy reakremy rỹira. ¹⁴ Ibutumyhe kia iny-ò rybe tỹnydỹnamy reakremy rỹira, Deuxu Rybewihikỹ Tỹmyra wahe. Ibutu iny witzira witzira heka roholakre rybe wihikỹ-ò. Kia rahudi hikỹle heka taheka kedehemynykre heka ikonana. ¹⁵ Aõbinahakỹ tyhybohe ibinatyhy rỹikre. Tii heka rỹikre heka aõma Deuxu ubetyre-ki, Deuxu isỹ-ki, kiaweselemy heka rỹikre. Bieryke aõbo kia rare. Bieryke aõbo kia rare Danieli heka Deuxu rybeduõ ihetxiu kiamy heka rarybere:

¹⁶ –Judeia mahãdu bede-ribi tahe kia bihenybenyke. Ibutumy heka bõibenykre hãwãlò bede-ò biòturònykre.

¹⁷ –Kia bededỹnana heka tiu aõ bimyoõtyhy ahetowo-ribi. Tiiemy heka ròhònyhkykre rakre aõwesele wahe.

¹⁸ Iu bedero raaõmysỹdỹkrey heka tiu kòdòdõseõtyhy tatyky itxemy. ¹⁹ Tule aõma hãwyy bõtòmỹ rỹira kia bedeu aõhõkỹmy rotỹnykremy rỹira. Kia tohouã-di ratxireri tahe tamy isirakre heka itybiedỹỹ idi rakeò heka isir-akre. ²⁰ Bedejutytykõkemy heka bexitòenyke ahena mahenykeu. Tule sabado txu aõkõkemy bexitòenyke. ²¹ Tiu heka aõhõkỹmy dỹnana iny rotỹnyõhyymyhỹre kaa aõhõkỹmy dỹnana nihikỹmy. Tule tiu tuu ro-biõhyymyhỹre. ²² Kia Deuxu irokorehemynykre wana heka ibutumy iny ituekre. Kaa urihimyòlekre wana tahe kai Deuxu hõrõ mahãdule tuukre. ²³ –Aõma Mesia heka kowa-ò rehemynyra, Deuxu deòdỹna wahe. Ihãre tahe kai heka inyõ adee rarybekeki tahe tetyhynyõhyte heka. ²⁴ Kia iu kedehemynykre tahe aõ Kristu tyhy aõkõ heka rarekre. Aõma rybedu itxenadỹỹdu heka tule aõna aõna wiwihikỹ riwinykre. Aõma ityhydỹỹdu dori riitxenanykemy idi riwisỹnykre: ²⁵ Boholake, juhoo dori adee relyreri ibutumy aõhebo rotỹnykre. ²⁶ –Aõma arateòwarinyre dori tuu. Kia Mesia, Deuxu Deòdỹna heka ròdsereri. Beteheke bederahy-ki, tule hetowo-ki. Iu tahe timy heka tamy itxeremy raõtyhy inatyhy aõkõreki. ²⁷ Iu jiarỹ Deuxu Riòre Hãbutyhyhykỹ arehemynykreu ibutumy heka rierykre loosõna delaana wesele heka wadehemynyna heka rarekre biu ibutumy ritỹxinykre. ²⁸ Iwese aõ rubu roimyhỹre, rara heka tamy rabutumyhỹre. Kaiboho rierykre iu rehemynykreu. ²⁹ Iu kia bede dỹnana reakre tahe txulyby heka kòdòhònykre. Ahãdu tule rybinykre. Taina tule ixewesehekỹle kanakre. Ibutumy ramytatakre biu-ki. ³⁰ Iule tahe kia wadehemynynamy iny robikre. Sõwemy heka hinana ibrunana bede bedemy rỹirakre. Ibutumy heka iny robikre wadehemyn-
 namy biuwetyky-ki, jiarỹ dori, Deuxu Riòre, Hãbutyhyhykỹ rare. Loosõna ruruna sõwekre, tahe arehemynykre. ³¹ Tule wajurõna-dì, ýju aditeònykre iu, ajurõna wodỹhỹkỹ-di. Tahe ibutumy wahõrõ mahãdu he ixidee aribu-
 tunykre bede bede-ribi, ibutu rehetyhy-ribi wahe. ³² Jesuisi tule relyyre: –Ijyyõmy heka ako arelyykre. Kai heka ibede erynamy bimykre. Iu kia figueira òwòru hãbu wiji tybiehekỹ. Kia aõma iruru tỹmyra rurunymyhỹré. Tule aõma txirubò tỹmyra ròhònykre. Tiu tahe bierykre. Kai iòhòra bohe wyra.

Myhe tamy besekre. ³³ Iwesetyhyle taheka kai heka bierykre. Aõma wadehemynyna rõhõny relekre wahe aõbitikre wadehemynyna iu, aõhõkõmydõõnana wahe. ³⁴ Tiu kia bededõõnanaule heka bedekõnyna rexihukre. ³⁵ Biu heka bede-wana ituekre warybe tahe aõu aõu heka rõihyymy rarekre. ³⁶ Inyõ heka rieryõhyymyhõre. Tiubo txuu ruu kai konany rõiymyhõre wahe Ýju dori tiu rieryõhyymyhõre. Aõma, jiarõ Deuxu Riõre dori rieryõre. Aõma Waha Deuxule tahe rierymyhõre. ³⁷ Noe bededõõnana wesemy heka rõiymyhõkre iny risinykre kia bedeu. ³⁸ Ibutumy heka worana bedehesi rõikre kiau. Lisisõ tahe rõikre. Herina lisina aõma hãwyymy herina. ³⁹ Tahe Noe bededõõnana wesemy heka reakre. Iu heka beõra rariare. Tahe rityyhynyõhyre tiibohe. Tahe heka raõwõnyre rariare ibutumy ituere. Iwesele tii heka rarekre heka, wadehemynyna Deuxu Riõre Hãbutyhyhykõ wahe. ⁴⁰ Inatxi hãbu heka oworu-ki raaõmysõdõõkre. Ijõ heka rakre dynamy reakre. Ijõ tahe rarikre. ⁴¹ Tule inatxi hãwyy heka raaõmysõdõõkre heto-ki ratxikre mai risyrenykre. Ijõ heka dynamy reakre ijõ heka rarikre. ⁴² Tai heka iny rexiwinymy rõiymyhõkemy rybe roimyhõre awedureny kanakreki. Tiubo rehemynykre, teeryõte. ⁴³ Aõma hãbuõ kanakeki heka tiu aõma hãbuõ itxeredumy ronykeki heka, tiu hãbuõ iribi rawasinyõtyhy. ⁴⁴ Bexiywinymy heka wadehemynyna biijemy bonyke, jiarõ Deuxu Riõre Hãbutyhyhykõ wahe. ⁴⁵ Ijõ Jesuisi relyyre: –Inyõ tadinodu deõdutyhymy ratxikeki, tii aõmysõdõõna riwinyhyy ronymyhõke tamy. Iheto riywinyhyke. Teõdu mahãdu txuõ txuõlemy riywinymahãke. ⁴⁶ Kia riwinykeki, deysamy rarekre teõdu rehemynykreu. ⁴⁷ Inatyhymy ararybekre: –Kia deõdu tadinodu aõmydõõnana ibutumy idi riywinykre, riyrubunykre. Tii ibutu wedu rarekre. ⁴⁸⁻⁴⁹ Ibinamy tahe tii rõhõtinykeki, kiawesemy riwinykre: Deõdumy raõhõtemyhõ, lisilemy ronymyhõ, riroximyhõ momodu mahãdu-wana riõmyhõ. Tii ixidee rarybekre: –Wawedu kedehemynyõtyhy, aõtxile ariwinykre. ⁵⁰ Iu rehemynyõkremy rõhõtinyre, iwedu kiaule rehemynykre. ⁵¹ Tai tahe raõhõtebinakre. Heõty bede-õ riteõnykre, Iwese itxena mahãdu tii riteõnykre wese. Kia-õ rahinykre, robukre, txuraruti rikyikyinyemy aõhõkõmy dõõnana õraru-ki.

25

¹ Jesuisi ijõ relyyre: –Kia txu heka Deuxu Iõlõna ka ijyy wesemy rarekre. Debõwiõ ijadõma heka hãbumy herina riraõmyhõrenyrene. Iny sohoji sohoji heka toosõna riwyre iximynamyna. ²⁻⁴ Iruyrene tahe tõhõti reare aõma adõõ-di ritõxinykemy. Ihony tahe tõhõti rosare iruyre wasõ, ijõ tule ihyna-ki riwykemy. ⁵ Weryrybõ rehemynyõre, tai tahe ijadõma mahãdu ele rihynymy rõiymyhõ themynyna riiraõmyhõrenyrene. Iny sohoji sohoji heka toosõna riwyre iximynamyna. ⁶ Tai tahe rarybera: –Tõmyra mahãdu-õ wahe rehemynyreni. Birybenybenyke ruwetya. ⁷ Tai tahe ijadõma mahãdu he rituranymy rõiymyhõre. Toosõ itõnytyhymy rookemy. ⁸ Kia ijõ tahe tõhõti rosare mahãdu tahe uritere riijere. Itoodõõmy idi riwisõnymyhõ. Aõma widee he rexitõenyre: –Urihimykõ inihe wahõrõ-kõ biditxiwike karihukõtekre. ⁹ Tai tahe kialemy risõnyre: –Anokõre wadehunale dokuri rõire. Bikõryke tahe ijõ itxe tahe. Maa. ¹⁰ Idi tahe rõireny iõbradõõmy. Tai titxi tai rohonomyhõreõ. Iõrysomy iõbradõõmy rõirenyra rookile tahe dehemynyde kia tõmyra mahãdu wahe. Tahe rironyrenyrene ibutumy riroxikemy. Riratõbõnyrenyrene. ¹¹ Tai tahe kia iruyre ijadõma iõbradõõmy rare tahe dehemynyde: –Wahõ, itxõtõbõna wadeke bidiraknybedenyke! ¹² Tai tahe kialemy rirawyõnyre: –Jiarõ umyreny reeryõre. Kie riki ijyy. ¹³ Tahe Jesuisi rarybere: –Tai kaibohe

bexiywinymy ahābenyke wadehemynyna biijebeny. Teerytenykōte dori tiubo adòòsekre.

¹⁴ Tii ijō rarybere: —Ijō ijyymy adeereny arabedeerynykre timybo Deuxu Iòlòna raremy. Inyō heka rakemy ratximyh̄re ijō bede-ò rat̄inykemy. Tii tahe taaōmys̄d̄ȳnana ririre teòdu mahādu-ki. ¹⁵ Tanieru tahe tamy riwahinyre timykibo isiraōmy nieru ritamyh̄re myheka tamy riwahinyre. Ijō-ò 5000 riwahinyre. Ijō-ò 2000 riwahinyre. Ijō-ò 1000 riwahinyre. Idi tahe tii rare tabede t̄inamy. ¹⁶ Kia iruyre ritara heka aōna aōna riōbranyh̄re. Diwymyh̄re tas̄y idi rohonyrerimy ih̄re. Tai wylemy heka inieru rabuture. Ijō ixityre iruyremy ritxienyre iratyretyhy. ¹⁷ Kia ijō inatximy tamy riwahinyre tas̄y tulere aōwesele raaōmys̄d̄ȳre ta ròtare tule ijō inatximy ixityre. ¹⁸ Kia sohojimy tamy riwahinyre tahe urile riyrubunyre inieru hāloole riare tamy tahe riyrubunykyre heka riare. ¹⁹ Sōwemy rabadēd̄ȳnana-ribi tahe iwedureny dehemynyde. Tahe tamyreny rarariòwyre takòtareny riòbitinykremy. ²⁰ Iruyre riwyre heka debòwiò diwyde: —Beteheiny wawedu ijō iruyre anieru tyre rebutunyre. ²¹ Tahe tawedu sōwemy riwowydunyre iaōmys̄d̄ȳna wiihik̄ȳm̄y ròhònyraki wahe. Kiamy heka tamy rarybere: —Òbitimy idi taaōmys̄d̄ȳteki heka. Sōwemy heka adee ariwahinykre riywinykemy. Aōwaxinyhe bitelenykre aōmys̄d̄ȳna. Kai heka wawana beysanihik̄ȳkre. ²² Idi tahe kia inatximy ròtaré s̄y dehemynyde: —Beteheke, inatxi tas̄y inaubiòwa ixityre adee rewinyra. ²³ Tahe iwedu rarybere: —Awityh̄myhe taaōmys̄d̄ȳta! Kai heka deòdu wihik̄ȳ tate. Kai ibutedile sōwemy tewinyte tahe sōwemy ixityre adee ariwahinykre riwahinykemy. Kai heka wawana beysanihik̄ȳkre. ²⁴ Kia sohojimy tamy riwahinyre tahe rarybemyhe retximyh̄: —Kai heka hābu nieru tarasaery heka tate. Aō taaōmys̄d̄ȳteri-ribi aōkō heka nieru tetamahāte. ²⁵ Tai heka jiar̄y raberumahā alau watxireri. Tai heka rewore iny lau. Tahe tii sohojidile ratxireri. ²⁶ Iwedu rarybere: —Kai heka eoruxerere, awi aōkō heka tate! Inyō tehuòtekōta heka idi urihimyò ityre ròtakelemy wahe. Kai tiwaeryte wahe. ²⁷ Aōherekibo banco-ki aōkō tetidite. Kia huòteòwy wanieru-ribi ritarerimy ih̄re. ²⁸ Bitabohe kia nieru-di atxitere, tahe kia debòwiò ritaraò wahe biwahinykre. ²⁹ Kia òbitimy raaōmys̄d̄ȳra heka sōwetyh̄my ròtakre. Kia òbitimy raaōmys̄d̄ȳōmyh̄re kia heka ròñnod̄ȳkre. ³⁰ Kia deòdu bimybennyke. Tii dorihe ibinatyhyre inihe bede luruhuk̄ȳ-ò idi behubenykre. Tai heka tii aōhōk̄ȳm̄y rot̄ȳnykre rahinykre.

³¹ Jesuisi tahe ikonana rarybere: —Iu jiar̄y, Deuxu Riòre Hābutyhyhyk̄ȳ, arehemynykreu heka Waiòlònary-ò aronykre. Arehemynykre wāju mahādu-wana. ³² Ibutumy heka bede iny mahādu wako-ki ributunykre. Iwese budoeni itxeredu heka tabudoeni, budòe-wana wiribi rihitxinymyh̄re wese heka bede iny mahādu wiribi arihitxinikyre. ³³ Wabudoeni heka warurunawe-ribi aris̄ȳnykre. Budòe tahe wahywe-ribi arihitxinikyre. ³⁴ Idi tahe waruruna ludu-ò ararybere: —Manake hewa, beysabennyke. Waha Iòlòna-ò rokonykre. Myheka tamy ararybekre. Juhuu bedeu ihetxiu heka ywimy adireny kia r̄ȳimyh̄re. ³⁵ Rama tahe riwasanyreu r̄ys̄na wadee tewahinytenynte. Iu bemy rarureu, wadee tewahinytenynte. Jiar̄y heka tori rare as̄y-ò tiwadytenynte. ³⁶ Jiar̄y heka watykyhoho aōkōu, kaibohole wadee tewahinytenynte. Binamy r̄ȳimy rarewāhā, waroramy tadòitenynte ròtenawo-ò. ³⁷ Tai tahe òbiti mahādu rarybekre: —Wanyr̄y, tiu taheka ramamy heka wadeereny teate —Adee rewahinyrenyre? Tiubo heka bemy tarumy tatemahā adee rewahinyrenyre? ³⁸ Tiubo heka kai torimy tatemahā idi wahetoreny-ò aradyrenyre. Tiubo atykyōmy tatemahā-di, tyky

adee rewahinyrenyrene. ³⁹ Tiubo ròtena-ki t̃yimy tatemahã-ò ada webinadumy tatemahã-ò, aroramy ròirenyrene. Wanohõti atxi reaõhyymyh̃yre. ⁴⁰ Tai Jesuisi rarybere: —Jiar̃y, Iòlò, tamy ararybekre: —Iu kaiboho waityhyd̃ỹdu seriòre mahãdureny-ò waòraru-ki tewinymy toitemahãu, wadeele tuu tewinytenyete. ⁴¹ Idi tahe kia wahywenawe-ribi ludu tamy ararybekre: —Boibenyke karibi kaiboho heka abinarenenyrene heòty bede-ò ihyymy boibenykre ixì-di ariteònykre. Diabo tatytybybinas̃y-ò idi boibenykre. Deuxu is̃y tamy riwinyrene. ⁴² Tiu rama riwasareu r̃ys̃na kaiboho wadee tewahinytenyõhyyte. Iu bemy rarureu heka ijõ wadee tewahinytenyõhyyte. ⁴³ Torimy rarewahãu, tiu tiwatobinytenyõhyyte. Tykyõ wadee tewahinytenyõhyyte. Binamy rãimy rarewãhã ròtenawo-ki wororana webinadumy tahe tòiõhyyte. ⁴⁴ Tai tahe kiamy rarybekre: —Wanyr̃y, tiubohe tuu rewinyrenykrõre. Wanohõti heka reaõhyymyh̃yre aramamy rubuna-txi, abemy rubuna-txi, torimy tatemahãu, atykyõmy tatemahãu, ròtenawo-ki webinadumy tatemahãu wahe. ⁴⁵ Tahe jiar̃y Iòlò tamy ararybekre: —Kaiboho heka waityhyd̃ỹdu seriòreõ tewiòhenanyõmahãtenyete tai heka tiwawiòhenanytenyõte. ⁴⁶ Tahe Jesuisi ikonanamy rarybere: —Tai tahe tii tiuhyymy rakre heòty bede-ò, aõhõk̃ymyd̃ỹnana-ò. Òbiti mahãdu heka umytedeõna-ò rakre.

26

¹ Kia taijy rahudi tahe Jesuisi taerymahãdu-ò rarybere: ² —Ixityre inatxi txu-di tas̃y aõma Pascoa worana bedehesimy r̃yikre. Kaiboho tahe kia teerytenyete. Iu iny riwatyhenykre Deuxu Riòre Hãbu wahe. Irahudi tahe itxeònihik̃y-ò riwatamad̃ỹnykre. ³ Tahe aõwesele heka xiwena wahid̃ỹdu wedu mahãdu ributunyre heka judeu wedu mahãdu-wana wahe. Kaifa heto wii rotyre. Xiwena wahid̃ỹdu mahãdu wedu wahe. ⁴ Wiwana heka raryberenyrene: —Timybohe Jesuisi aõhebo rikis̃nyrenykre aõma teburemy ijiranakõnahak̃yle. Timybo rikisiraõnyrenykre, rikimyrenykre, rikirubun-nyrenykre. Urile iny tuu rierykrõre. ⁵ Pascoa worana bedehesi r̃yireu tahe aõkõlemy idi r̃yire. Kia worana bedehesiko-ki iny raaõbinanykeki dori ibutuhuk̃ylemy heka raaõbinanyke.

⁶ Jesuisi heka rare Bet̃yña hãwã-ò hãbu tykybinaõ-wana heka is̃y-ò rare, Simaõ heto-ò wahe. ⁷ Iu iheto-ki riroximyh̃yreu tahe hãwyyõ tamy rare aderõna l̃nyrehek̃yõ-di manaurahyna-ki. Tai tahe Jesuisi tyre ritxiwire, iratityre. ⁸ Ieryd̃ỹna mahãdu heka urihimyo heka rebure riòre iòraru-ki. ⁹ Iòwy nihik̃ythyre dorihe. Tai heka tanieru uriterehek̃yle rahuraki heka tai rawobinamy. Idi rohonykewile heka rare aõma iòwy tahe iny aõkõ mahãdu-ò riwahinykewihik̃yle tii rõhõtunyre. ¹⁰ Tahe Jesuisi rierytyhymy aõmybo tuu raryberenyrenyrene: —Aõherekibo kaiboho ibinamy tarybetenyteri hãwyy-ò. Aõwid̃ỹnana wihik̃y wadee riwinyreri. ¹¹ Aõma kaiboho heka urimynodu mahãdu-wana ihyymy boibekre. Ibutulemy awanareny jiar̃y watxiwãhãde. ¹² Tii heka wahãlood̃ỹna riwaywinyra aderõna watyre ritxiwireu. Kia tahe wadee riwinyrene. ¹³ Boholake, iny itxi tõhõti reahyy r̃yirakre iòraru-ki. Rybewihik̃y T̃ymyramy rit̃nydỹmyh̃ykre heka rierymyh̃ykre bede bedemy wahe.

¹⁴ Iribi tahe Judasi Isariò, tii waò inatxi reurõõ rare, tii heka ròhõnyre ieryd̃ỹna mahãdu-ribi. Tahe rare xiwena wahid̃ỹdu mahãdu wedu-ò. Tahe tamy rarybere: ¹⁵ —Adeereny Jesuisi ariwahikre wana heka tiwesebo biwaòwinybenykre? Kiamy tahe 30 prata womati nieru myhe tamy

riwahinyre. ¹⁶ Judasi kia ribile rarunymy raremyhỹ dohodỹỹnaõmy Jesuisi tamy riwahinykremy. ¹⁷ Pascoa worana bedehesi rỹireule rexidelenyre, Paõ iuridỹỹkõ, kia txu rỹimyhỹ wahe. Jesuisi erydỹỹna mahãdu tai ritỹỹraxinyre: –Titxiwexe rikirỹsỹkre Pascoa worana bedehesi jiarỹboho dori ariywinyrenykemy? ¹⁸ Tahe Jesuisi rirawyõnyre: –Hãbuõ hãwãhãkỹ-ki ratximyhỹre tii riwaeryre. Tahe tamy marybekre: –Wawedu kỹny rarybereri aõma aheto-ki heka Pascoa worana bedehesina rirỹsỹkremy taerydỹỹna mahãdu-wana. Ibededỹỹna dori iõhõre riki. ¹⁹ Tai tahe taerydỹỹna mahãdu kia riwinyre idi kowa worana bedehesi rỹsỹna riywinyre.

²⁰ Bedesõmy tahe tai riroximy rorukumyhỹreny, taerydỹỹna waõ inatxi reurõ mahãdu-wana wahe. ²¹ Aõma inyõ heka riwatyhenykremy ratximyhỹre. Jesuisi heka tuu rarybere: ²² –Mowexe tii rarekre. Tiiboho rabedewomy roire, tai tahe widee rarybere: –Jiarỹ kõaõboka. ²³ Tahe Jesuisi rarybere: –Kia wawana pratoro tebõ rearerile taheka tiikre. ²⁴ Iwese Deuxu Tyyriti-ki Rybe roire wese heka arurukremy jiarỹ Deuxu Riõre Hãbutyhyhykỹ watxiwãhãre. Kia hãbu riwatyhenykre tahe tamy heka ibinatyhykre. Ratybienykõre wana inihe awityhyre. ²⁵ Tai tahe Judasi ityhedỹỹdu rarybere: –Erydỹỹdu, jiarỹ aõbohe rare? Tahe Jesuisi tamy rarybere: –Kaityhy wahe tate. Kaile tarybeta.

²⁶ Tai tahe Jesuisi orotxu sohojiõ rimyre ibutumy riroxireu, tahe riyreyrenymyhỹre tahe inysohoji sohoji-õ riwahinyre. Tai tahe tamy Jesuisi rarybere: –Kia biybenyke heka. Waumy wese heka kia ratxireri. ²⁷⁻²⁸ Idi vỹi monahynaõ rimymy rexitõenyre Deuxu-õ. Idi tahe tamy riwahinyre iribi sohoji sohoji riõrenykemy. –Biõrenyke kaa dori wahãlubu wesemy ratxireri. Tai sõwemy iny biu-õ rahenykre Deuxu dee. Ibutumy õraruna ixãwididỹỹmy heka tuu rõhõnyra. Wahãlubu heka Deuxu, iny-wana wii riwoàxinykre rare. ²⁹ Tahe boholake warybe-õ. Awanareny heka ixityre vỹi monamy ariõõtyhy. Kia Waha Iõlõna-õ dehemyrynahykyle tahe awanareny ixyby tuu ariõkre.

³⁰ Idi tahe wiuõ rawiunyrenyre idi tahe Oliveira hãwãlõ-õ rõirenyre.

³¹ Jesuisi tamyreny rarybere: –Wijiru heka ibutumy kaiboho biwaribenykre. Tyyriti-ki heka roire kiawesemy: Budoeni-di itxeredu rirubunykre. Ibutumy budoeni raubỹtỹkre bede bedemy.

³² –Waixixana kỹnyikre tahe Kalileia bedeki awanareny aratxikre.

³³ Pedro tahe rarybere: –Ibutumy ararirenykre wana tahe jiarỹ aõkõre. Ararirenyõtyhy. ³⁴ Tai Jesuisi heka Pedro-õ rarybere: –Kai heka hãnie dele robukõdile biwatxiõ-ribi bexihukre, inataõmy wahe. Tuu wijiru rarekre.

³⁵ Pedro dirawyõnyde: –Aõkõre wa, arurukre heka tahe urile aratxiõnyõtyhy. Tule ibutumy ijõ ierydỹỹna tule Pedro wesele rarybere.

³⁶ Tahe Jesuisi ridyrenyre bederaty oworuõ-õ, aõma Kesemani ninadu-õ ridyre: –Kakile bonykre arakre dori ixitõedỹỹmy kowa-õ. ³⁷ Tahe Jesuisi heka Pedro ridyre ixi-wana. Tule Zebedeu riõre wiwana ridyrenyre. Tahe Jesuisi rabedeõtiidỹỹre aõhõkỹmy rotỹỹnyre bedeõtiidỹỹ õrarukile. ³⁸ Tii tahe tamy rarybere: –Kaki wawanale atxibekre. Watyytyby heka tỹxihikỹlemy bedeõtiidỹỹ-di ratxireri. Waki bexiebekre. ³⁹ Urile tahe tako-õ rariareu tahe resere bede-õ. Jesuisi tahe tyby-õ rarybere: –Waha, rubu mona waribi bitake adeewikeki. Aõkõkeki tahe ariõkre, arurukre adeewilemy aõhebo arotỹỹnykre. ⁴⁰ Idi tahe dõõsede kia ierydỹỹna inataõ tai rõrõmyhỹõ heka ixyby dõõsemy nade. Jesuisi rarybere: –Pedro! Kai heka timy sohoji horamy adi bede rỹiõtyhy wawana. ⁴¹ Bexixaruhy atxibeke bexitõenymy. Aõkõkeki tahe õraruna kanamykre. Kai heka õbitimy matxikemy tahõtinymahãte. Amy tahe

ibinare heka arurukõre wahe. ⁴² Ixityre rare rexitòenykemy. Tahe Jesuisi rarybere: —Waha, adeewinale ariwinykre. Aõhõkõmydõõnana monamy heka ariõkre. Kia mona waribi bitaõkeki ihãrele heka arurukre. ⁴³ Tai dõõsede tai rõrõmyhõrenyõle heka nade. Tiiboho ixixamy rõiõhyyre. ⁴⁴ Tahe rõõsere ixbyyle ikonanamy. Iweselemy rexitòenyre tyby-ò. ⁴⁵⁻⁴⁶ Idi tahe dõõsede taerydõõna mahãdu-ò rarybere: —Bexielehynybeny. Watyhedõõdu naderi. Rexihumyhe rare. Hãbubina mahãdu rehemynyre. Jiarõ Deuxu Riõre Hãbutyhyhykõ, wahe. Bexixabeny, rakakre watyhedõõdu dori rehemynyre.

⁴⁷ Tahe Judasi dehemynyde waõinatxi reurõõ wahe. Jesuisi rarybereu, tii nade sõwemy hãbu-di mayrehe-di, õhõte-di tõnori-di widotyde. Judeu mahãdu wedu tahe iteõdõõdure xiwena wahidõõdu wedu wana wahe. ⁴⁸ Juhuu Judasi tamyreny bedede riywinyre. Kamy rexirybeny: —Iõõny-ò aruwokrele heka tiikre. Tiile bimynykre. ⁴⁹ Tahe Judasi rarybere: —Rareri, Wawedu. Iõõny-ò ruwore. ⁵⁰ Tahe Jesuisi rarybere Judasi-ò: —Iõ, aõwaxiny aõbo biwinykre iwidõõmy tateri. Tahe Jesuisi imahãdu rimyre. Ritaataare. ⁵¹ Tahe Jesuisi mahãduõ mayrehe-di rimy resere. Tai hãbuõ-ò reare. Tai tahe tõhõtile rikõrõmy idi reare, xiwena wahidõõdu wedu deõduõ wahe. ⁵² Tahe Jesuisi tamy rarybere. Aõkõre amayrehe birutyke irasirahanawomy. Kia dori inyõ maydese rimy resekre heka tule rurukre maydeselemy. ⁵³ Karibi ixitarasamy arurukreki dori wahaõle ararybekre. Tai tahe waha sõwemy õju kiditeõnyke, 12 aõbinadu ijoi mahãdu wahe. Kia teeryõtenyke. ⁵⁴ Ihãrele tahe ibutumy tuu bededõõnana relekre iwese ritidõõna-ki roimyhõre wese. ⁵⁵ Tahe Jesuisi rõiõxire tamyreny: —Aõbo jiarõ raremy wadi tahõtinytenyteri. Wasidu aõbo. Kai dori waõrysmy tehemynte maydese-di, tõnori-di. Aõherekibo wahe. Jiarõ heka arabedeerynyre txeõ txeõlemy wahe Deuxu dohodõõna heto-ki. Aõherekibo taile tiwamytenykõte kowa watxiwãhãure. ⁵⁶ Kia ibutumy Deuxu Ritidõõna-ki roimyhõre. Tai tahe tuu bededõõnana relekre iwese Deuxu rybedu mahãdu rarybere. Ibutumy aõna aõnamy rotõõny raremyhõ. Tai tahe taryberahu-di. Ibutumy iery mahãdu iribi tahe robõõtyre.

⁵⁷ Tiiboho heka Jesuisi ridyrenyre Kaifa heto-ò, xiwena wahidõõdu wedu wahe. Tai ibutumy judeu mahãdu wedu ributunyre bedede ywina erydu mahãdu tule wahe. ⁵⁸ Pedro irehetyty-ribi riheludunyre. Iheto ube-ki tahe ronyre yrubu dõõdu-wana. Tahe rehere aõhebo rotõõnykemy. ⁵⁹ Xiwena dinodu mahãdu tahe ributunyre Jesusimy raruikre heka riijemy. Aõma rirubunykre õbirele heka tuu rarybemyhõ. ⁶⁰ Tahe inyõ-ki heka rahaõhyyre turybedu wahe. Iny sõwemy tahe relyyre. Ihãrele rirubunyõhyyre. Iroona-ribi tahe inatxi hãbu dehemynyde. ⁶¹ Tai tahe kiamyhe tuu relyyre: —Aõma Jesuisi rarybere: —Aõwesele heka Deuxu dohodõõna heto ariatmy idi areake. Inataõ txudi tasõ ixityre aditamadõõke, ibutumy adiwinyke. ⁶² Tai tahe xiwena dinodu heka Jesuisi-ò ryyraxire: —Aõbo marybekre kia umy ijyy rohonyreriki? ⁶³ Jesuisi tahe rybeõlemy ronyre roholare. Ixityre tamy rõiõxire: —Kai heka inatyhy tyhymy Deuxu Riõremy kai atximahãte. Mesia aõbohe kai tate? Deuxu riwaeryre inatyhymy rarybereri. ⁶⁴ Jesuisi dirawyõnyde tamy: —Kaile kia tarybete. Ibutumy iny-ò ararybekre: —Kaiboho ibutumy bobibenykre

Deuxu Riõre Hãbutyhyhykõmy, jiarõle wahe. Tii heka Deuxu rurunawe-ribi heka ronykre. Iribi tahe kanakre biuwetyky-ki. Jiarõle wahe tiire.

⁶⁵ Tai tahe xiwena dinodu tatyky riykare. Reburere kie: —Aõhere tahaka. Deuxumy heka ibinatyhylemy tarybemahãte. Ijõ iny-ò aroholaõkre, rexihura! ⁶⁶ Ibutumy kaiboho irybe-ò taholatenyteri, inatyhy? Aõbo rikiwinykre tii ibinatyhõre dori, rikirubunyrenykre tahe. ⁶⁷ Tahe iõõny-ò rarybexinyre.

Rihetenyre. ⁶⁸ Tamy ihetedỹỹdu rarybere: —Marybeke Kristu, mobo arahetenyra inihe.

⁶⁹ Pedro tahe ube-ki rononymhỹ. Tahe ijadõma heka deõduõ tamy rehemynyre: —Kai anõbo Jesuisi Kalileia ludu-wana atximahã. Kumymy rabire. ⁷⁰ Iny ibutuko Pedro rarybere: —Aõkõre, aõmybo arybe reeryõhykyreri. ⁷¹ Tai tahe rare ijõ-ò. Ijõ ijadõma deõduõ rarybere kamahãduko: —Inatyhymy heka tiki Jesuisi Nazareludu mahãduno tiki rare. ⁷² Ixityrele Pedro ritxiõnyre: —Reerykõre wahe hãbu. Tiu heka rabiõwãhãre. Inatyhy rare. ⁷³ Idi hãbuõ heka narybede tamy: —Inatyhy rare. Kakỹny irybe weselemy tarybeteri, Kalileia rybe wahe. ⁷⁴ Tahe Pedro rarybere: —Jiarỹ reerykõreri, tuu heka rabiõwãhãre. Deuxu riwaeryre inatyhymy rarybereri. Iule taheka hãnie hãbu robumy reare. ⁷⁵ Tahe Pedro tõhõti itxi reare. Jesuisi rarybere weselemy heka tii riwinyra. Ritxiõnyre. Tai tahe Pedro rõhõnymy reare heka rahinyhyre.

27

¹ Ijõ biurasò ruidile tahe rỹire. Xiwena wahidỹỹdu wedu ributunyre judeu mahãdu wedu-wana. Timywexe aõhe rikisỹnyrenykre. Rikirubunynyrenykemy heka idi watxiwãhãre. ² Roma dinodu-ò òsana rikidyrenykre. Tahe tiiboho Jesuisi ritaataare idi ridyrenyre tamy, Pilato-ò.

³ Judasi heka rieryre. Tai tahe tii rabadewonihikỹre rityhenyrekiki wahe. Tai tahe raraykynyre tawo-ò raõhõrere. Tahe nieru õkesedỹỹmy idi rõhõtinyre. Tahe nieru diwyde, 30 prata womati nieru tahe riõkesedỹỹnykremy judeu wedu mahãdu-ò, Xiwena wahidỹỹdu mahãdu-ò. ⁴ Tahe Judasi rarybere: —Ixãwirahe, jiarỹ raõrarunyra hãbu õbitityhymy ratximyhỹrele retyhenyre heka. Tahe judeu mahãdu dinodu rarybere: —Jiarỹboho, kia aõ aõkõ rare. ⁵ Tahe Judasi nieru-di bedetyrele rihure. Tahe rõhõnyre iribi. Tahe rare. Rerotihikỹ-di rexibõtõtaare. Rexirubunyre. ⁶ Tai tahe xiwena wahidỹỹdu wedu riwyre nieru bede-ribi: —Aõwexe kanieru rikiwinyrenykre? Dohodỹỹna hetowo-ò rikirutyrenyke heka aõkõre. Aõma dori rare rubuõwymy iwahidỹỹ heka rare. ⁷ Urile suõle rikiwyrenykre idi. Tai tamy wabede rikiwinyrenykre. Aõma tori kaki rurukreu tahe rikitoonyrenykre tamyle wahe. Tai tahe tiiboho riwyrenyre aõma butxi widỹỹna subede heka riwinyrenyre. Kia heka inire suni wahe. ⁸ Kia bedero tahe rininire aõma Hãlubu Bederomy heka rininire. Wiji tule ini rare. ⁹⁻¹⁰ Iwese Jeremia tyriti-ki roire wesele heka tii riwinyre: Tahe 30 —Womati nieruõ-di heka bedero riwyre butxiwidỹỹdu-ribi. Iwese kai riwateõnyre wese. Kia iõwy rare judeu mahãdu-ò tamy riwahinyre wahe. Txiõdỹỹna õwy wahe.

¹¹ Jesuisi heka Pilato, bede dinodusỹ-ki ratximyhỹ. Pilato tahe tamy rỹỹraxire: —Kai aõbo judeu mahãdu iõlò atxiteri? Jesuisi dirawyõnyde: —Kai tuu tarybeta. ¹² Xiwena wahidỹỹdu wedu heka tamy rarybere: —Jesuisi rirawyõnyõhyre. Judeu mahãdu wedu-ò tule rirawyõnyõre. ¹³ Pilato tahe tamy rarybere: —Kai aõbohe rybe-ò taholate. ¹⁴ Tule tamy Jesuisi dirawyõnyõhyde. Byy! Urile Pilato ribedeõtiidỹỹnyre. ¹⁵ Pascoa worana bedehesi bededỹỹnana tikiemy tuure. Rõtenawo-ribi heka sohoji beõra beõrahyyle ixinamy inyõ rexideõnymyhỹ, inysõwe rybe õraru-ki wahe. ¹⁶ Kia beõra tahe hãbu ibinatytyre rõtenawo-ki rỹire. Baraba inire. Ibutumy iny tuu rieryre. ¹⁷ Aõma Pascoa worana bedehesi rỹireu ibutumy iny ributunyre. Tahe Pilato ritỹỹraxinyre: —Tibohe ixinamy ariteõnykre Jesuisi Kristu aõbo ada Baraba aõbo? ¹⁸ Tahe iny heka ibutumy urile Jesuisi Kristu luure heka. Tai tahe judeu dohodỹỹdu

wedu mahādu tahe aōkō tamy waritimy rityhenyrenyrene. Pilato kia riereyre. ¹⁹ Iu tabede ywina dohodỹna-ki Pilato rỹireu, ihāwyy tamy tyyriti riwahinyrene. Kawese heka rarybere aōma: —Ixinamy Jesuisi bitekōnykre. Anobinatytymybo dokuri rarasino txu wadi reakareri. Jikarỹ anohōkỹmy dỹkỹnana sōwemy ratỹkỹnyre Jesuisi kōraru-ki wahe. ²⁰ Iny sōwehekỹ-ò heka xiwena wahidỹỹdu mahādu wedu rarybere: —Kaiboho mararybebenyke: —Baraba ixinamy bitekōnykre. Tiiboho dirawyònyde: —Jesuisi birubunykrene. ²¹ Iribi Pilato rarybere: —Tiwexe ixinamy aritekōnykre? Tiiboho dirawyònyde: —Baraba bitekōnykre. ²² Pilato tahe rỹỹraxire: —Aōhebo tahe arotỹỹnykre Jesuisi-di, Kristu-di? —Itxeò nihikỹ-ki bitamadỹỹnykre. Birubunykrene. ²³ Pilato tamy rỹỹraxire: —Aōbinahakỹ aōbo riwinyraki? Tai tahe ibutumy iny rirajuamy rỹimyhỹ: —Birubunyke kia bitamadỹỹnykre. ²⁴ Pilato iny sōwe-di aō riwinyōhyre aōbinatyhy òsana ròhònykremy idi rōhòtinyre, tai tahe inyò rarybere: —Bee kidiwykremy baciaro-ki. Tahe tebò risuhore iny sōwehekỹko-ki. Tamy rarybere: —Jiarỹ kỹny waòraru-ki aōkō heka rurukrene. Kaiboho heka irubudỹỹ erydumyhe boibekrene. ²⁵ Tahe ibutumy iny rarybere: —Awire, inyboho heka irubudỹỹdu erydumy rokoirekrene, tule wariòreny òraru-ki wahe ihālubu rejuxunykrene. Soldado ridyre itxeò nihikỹ-ò ritamadỹỹnykremy rirubunykremy. ²⁶ Tai tahe Pilato heka Baraba ritekōnyre ixinalemy. Iribi tahe Jesuisimy raòhòtere.

²⁷ Pilato soldado mahādu urile idi juhu risinyre, soldado tyamy ritidire. Pilato heto-ò ridyre. ²⁸ Ityky iribi ritare tahe aōma tykysò-di ritidire heka juhu rihetyntyre. ²⁹ Iòdỹỹmy tahe idi ede lòrilòrihikỹ irati-ò ridekremy. Òwòruò tebò-ò ritidire. Tai iko-ò resere tatiowotimy. Raryberenyre: —Awire, kai judeu Iòlòtyhy. ³⁰ Ityre rarybexinyre. Òwòru rimyrene tahe iratimy tuu raòhòtere. ³¹ Iribi ritarenyrenyrene ihòrò itykyle ixityre rirutyre ityre-ki. Idi tahe ryò ròirenyre.

³² Iu ròhònyreu, hābuò Sireni bede luduò-wana witxi reare. Tamyhe rarybere Jesuisi itxeò riwykemy.

³³ Tahe Kòkòta hāwālo-ò rehemynyrene. Aōma, rubu ratityby wesemy heka rare. Tai tahe Kòkòtamy heka rininimyhỹrenyrene.

³⁴ Tii vỹ riurinyrene bee ihyra-wana, idi tahe Jesuisi-ò kia riwahinyrene. Iurihi-di teramy reare.

³⁵ Tahe itxeò nihikỹ-ki ritamadỹỹnyrene. Irahu-di tahe ityy heka ritxuatxuaenyrene wimy rarudeòsanyrene tibo iwydydukemy.

³⁶ Idi tahe retehemy rorukumyhỹrenyrene. ³⁷ Irati tyre-ki tahe ritidỹỹnaò roire: —Kia Heka Jesuisi Rare, judeu Iòlò Mahādu.

³⁸ Tule wasidu brebunahakỹ tii-wana ritamadỹỹnyrenyrene itxeò hòkỹ-ki, ijò iruru-ribi, ijò ihywe-ribi. ³⁹ Iny ibire-di reamyhỹ idi risinymyhỹ kamy rexirybenymy: ⁴⁰ —Kai inihe bexitake, kai Deuxu Riòre tateki. Bodobeheke itxeò nihikỹ-ribi. ⁴¹ Kai heka arurudiremy iximy tarybemahāte. Dohodỹỹna biatykemy heka iximy tarybete tahe inataòtxu-di heka biwinykemy tarybeta. Tule xiwena wahidỹỹdu wedu mahādu idi risinyrene. Tii tahe rarybere: ⁴² —Tii heka iny iwitxira witxira aōbina bina-ribi ritamyhỹre ihāre tahe taaōbina bina-ribi rexitaòtyhy. Tii heka aō judeu mahādu iòlò aōkō rare. Myheka tuu rarybemyhỹ. Kia itxeòhòkỹ-ribi kedexiberesedỹỹnykekile tahe rikityhynyrenyrene inatyhymy. ⁴³ Tii heka iximy rarybemyhỹre Deuxu Riòre raremy, Deuxu rityhynymyhỹremy. Reketeherenykre inihe aōbo Deuxu riwiòhenanykremy wahe. ⁴⁴ Wasidu mahādu kia itxeò nihikỹ rỹire iwesele heka tamy rarybere.

⁴⁵ Txutyeyu tahe bede luruhukỹ bede reare, txioro tirehehekỹule bede kamy reare. ⁴⁶ Kiaule tahe bede ratỹnyre Jesuisi iu ryryre:

—Eli Eli Lema Sabatani.
Kiamyhe rarybere:

—WaDeuxu, WaDeuxu, aõherekibo waribi õhõti rosare?

⁴⁷ Tai tahe iny sõwe mahãdu irybe-ò doholade. Ijõ kiamy narybede: —Eliasi-ò hòwa ryryreri. ⁴⁸ Kia ele elemy riwinyre noseõ. Idi tahe vñõ riryrymy tamy idi riteònyre. Teòrehemy riwinyre bemy rimonykremy. ⁴⁹ Ijõhe raryberenyre: —Txioke inihe inatyhymy aõbo reketeherenykre inatyhymy aõbo Eliasi iwiòhenadỹỹmy kanakremy aõbo inihe. ⁵⁰ Jesuisi ixityre rirajuare. Rurure. ⁵¹ Kia dohodỹỹna heto-ki heka ixiwòtenaõ rỹimyhỹre ierykõna. Tahe urile idi ixivanale ruamy reare iratyre-ribi bede-ò. Suuhe ramytatare. Mana rabòhòbòhònyre. ⁵² Wabede hãlooõ heka riraynyre. Deuxu hõrõ mahãdu sõwemy rubu-ribi riixixanyre. ⁵³ Wabede-ribi ròhònyrenyryre. Iu Jesuisi rubu-ribi riixixareu tahe Jerusalẽ-ò ròirenyre. Tai tahe sõwemyhe iny tuu robire. ⁵⁴ Tai heka soldado dinoduõ ratximyhỹre idi retehemy. Tule soldado mahãduõ tii-wana ratximyhỹre. Ibutumy tuu robirenyre. Tai tahe tabrebu-ribi narybedenyde: —Tii inatyhymy Deuxu Riòre heka rare. ⁵⁵ Hãwyyõ tule retehemy ratximyhỹre irehe-ribiidi. Aõma hãwyy Jesuisi riwiòhenanymy raremyhỹ heka idi retehemyhỹre. Tiiboho Kalileia bede-ribi doide. ⁵⁶ Marie Madalena, Marie Txiause Jyjese, Zebedeu riòrese tule tai ratximyhỹ.

⁵⁷ Bedesòmny Jyje rehemynyre. Tii ityhy heka rare Arimatea hãwã luduõ ratximyhỹre. Tii Jesuisi tyhydỹỹduõ ratximyhỹ. ⁵⁸ Tai Jesuisi umy rexitòenyre Pilato-ribi. Tai tahe Pilato rarybere: —Tamy biwahinykre. ⁵⁹⁻⁶⁰ Tahe Jyje linho tyky rirahananyry. Tai tahe aõma wabede tỹmyrahakỹ riamy roireriò heka rituunykre idi rara. Idi mana nihikỹ ritidire txiò. Idi ròirenyre. ⁶¹ Marie Madalena ijõ Marie-wana taile retehemy ronyre wabede-ki.

⁶² Ijõ txu tahe fariseu mahãdu wedu tule xiwena wahidỹỹdu wedu heka Pilato-ò sexta feira rahudi tahe, judeu mahãdu elehyna txu wahe ituere. ⁶³ —Jesuisi irumy raremyhỹu tii rarybere:
—Rubu-ribi heka ariixixanykre inataõ txu-di.

⁶⁴ Ruimy rare tahe ihãrele tahe biyrubunyke iwabede. Aõkõkre-wana tahe ierydỹỹna mahãdu heka iumy riwykre. Tai tahe rarybere: —Tii rexiixixanyre. Tai tahe ibutu rityhynykre iruina. Kia ibinatyhymy rarekre. ⁶⁵ Tai tahe Pilato riteònyre soldado mahãduõ txiò-ki. Tamy rarybere: —Awimy biyrubunyke! ⁶⁶ Kia bede erynaõ heka tamy ritidire. Txiò-ribi resekreule heka rieryrenykre. Tahe soldado mahãdu riyrubunymyhỹre.

28

¹ Ijõ txu rudile tahe Marie Madalena, Marieõ-wana rare ihãloona-ò itxeremy, domingo, nobiutxu wahe. ² Aõwesele tahe iu suu ramytatare. Wanyrỹỹju heka dobehede biu-ribi iu. Tahe hãloo ijò-ribi mana ritamy ityre ronyre. ³ Iòsỹny heka urile ritoosònyhỹkỹre. Ityky tasỹ iurahakỹre. ⁴ Idi itxeredu mahãdu heka aõma ruberunihikỹrenyryre. Urile ròhõtiberemy reserenyryre. ⁵ Ýju rarybere hãwyy-ò: —Uritere berebuõmyrenyke. Kai aõbo Jesuisi teijeteri, inatyhy? Aõma itxeò ritamadỹỹnyrenyryre wahe. Reeryre kia. ⁶ Aõkõre kaki aõkõ heka ratxireri. Tii dori rubu-ribi rexiixixanyre iwese tii iximy rarybere wese wahe. Beteheke inihe iherina tyby-ò tai juhu roimyhỹò. ⁷ Make karibi ele elemy ierydỹỹnako belyykre tii rubu-ribi rexiixixanyraki. Tii heka rara Kalileia-ò tamy wirotyreriò. Matahe, relyyra dorihe adeereny. ⁸ Tai

tahe rakòrunyrenyrene, hãwyyboho. Ruberumy ròirenyre tasỹ reysamy ròirenyre. Ierydỹỹna mahãdu-ò heka riijemyhỹre aõma ýju rybemy ikoreny relyykemy. ⁹ Iu rakòrunyrenyraule tahe wii reòbynyra. Jesuisiwanale heka itxi rekoare. Idi tamy rehemynyre iòhòmy. Iwa rimyrenyrene tahe riwowydynyrene. Jesuisi tamy rarybere: –Toiteri aõbo! ¹⁰ Uritere breburenyõmyke. Boibeny tahe ijyymy waityhydỹỹdu mahãdu seriòre-ò heka Kalileia-ò aròirenykemy. Tai tiiboho-wana wii areòbynyrenykemy.

¹¹ Tai tahe tiiboho ròirenyre. Kiaule tahe wabede soldado itxeredu rehemynyre xiwena wahidỹỹdu wedu-ò wahe. Tahe ibutumy relyyre iko. ¹² Tai tahe nieruõ riwahinyre ruiõmy relyykemy. ¹³ Tamyreny raryberenyrene: – Ierydỹỹna mahãdu heka ridyra watỹireny reòbylemy. ¹⁴ Tai tahe bedede dinodu rierykreu heka aõ adee beleõtyhy aõbinahakỹõ. ¹⁵ Tai tahe nieru sòwemy riwyrenymy tahe tuu ròirenyre ruimy. Wiji dori tuu ijy rỹira. Ibutumy judeu mahãdu kia rybe-ò rityhynymyhỹre.

¹⁶ Idi tahe ierydỹỹna mahãdu ròirenyre Kalileia-ò. Tiobo Jesuisi riteònyrenyremy juhutyhy. ¹⁷ Jesuisimy robirenyreu tahe tiiboho bedede-ò reserenyrene tahe riwowydynyrenyrene. Ijõ mahãduõ riseõnylemy idi rõhõtynymyhỹre. ¹⁸ Tai tahe Jesuisi iòhòtyhymy tamyreny relere kiamy tamy rarybere: –Waruruna heka ibutu ratyre ratximyhỹre kabede-ki tule, biu-ki tule. ¹⁹ Tai kaiboho waha deòdumy boibenyke ibutumy iny bedede bedede mahãdu-ò, bedede bedede konananahakỹ mahãdu-ò ihyy behemynybenyke. Waityhydỹỹdumy heka bitxienybenyke. Wahanimy, tule Deuxu Riòrenimy, tule Deuxu Tyytybytyhynimy, tahe bòratisebedỹỹnybenyke wadeòdurenymy, Waha, Ityytybytyhy, Iriòre kaboho deròwumy wahe. ²⁰ Ibutumy aõbo wabede ywina adee rewahinyredi bibedeerykre. Uritere nohòti losarenyõmy awanarenhyhy dori ararekre bededỹỹnanahyy rekehemynykre.

Marku Deuxu Rybe Wihikỹ Tỹmyra, Marku Tyyritidỹđu

¹ Kaki heka Rybe Wihikỹ juhu kaki roire. Ka Rybe Wihikỹ Jesuisi Kristumy heka rarybereri. [Tii heka Deuxu Riòre rare.] ² Myheka Isaia tyyriti-ki kia rybe rỹire:

Deuxu rarybere: —Boholake, waõwàđadu ariteònykre akomy. Tii ary ri-winykre.

³ Tii ryrymyhỹ bederahy-ki: —Kai biwinykre rywihikỹ Wanyrỹ dee. Òbiti tamy biwinyke.

⁴ Joaõ Sebedỹđu bederahy-txi taile ihỹmyhỹ rybe tyyriti ritỹnynymyhỹ. Tii sebenaõmy riòbitinymyhỹ. Kia riwinykemy ixi-txi tõihti reakemy taòraru-txi kia Deuxu ritakemy. ⁵ Ibutumy Judeia bede ludu mahãdu Jerusalẽ hãwã mahãdu-wana rare bederahy-ò. Taòrarumy relyymy rahudi tahe, Joaõ risebenyre bero Jordaõ-ò. ⁶ Joaõ rexityynyre kamelo rade tyy-di, tule iròduty wereysana iwetya-ki roimyhỹre. Irỹsỹna raremyhỹ, seihikỹle bidi-wana. ⁷ Joaõ rybe tyyriti ritỹnynyđỹmy rarybemyhỹ: —Jiarỹ aõ aõkõ rare, waruru-di aõkõ. Inyõ wahewomy kanakre tahe iruru waruru ratyredỹđnadu rare. Waratyre awityhyke. Jiarỹ riwaixỹrunymy watxireri iwataana ese-ki. ⁸ Jiarỹ bedi arãsebenyre. Tii heka Deuxu Tyytybytyhy-di arãsebenykre.

⁹ Kiatxu Jesuisi nade Nazare Kalileia bede ludu-ribi. Joaõ tii risebenyre Jordaõ bero-ò. ¹⁰ Tii bera-ribi dotuodeu biuwetyky rarayre. Deuxu Tyytybytyhy heka bòtòe wese tamy dobehede. ¹¹ Deuxu rybe-ò roholare biu-ribi: —Kai heka Wariòre waluu tate. Adi wadeysawihikỹreri.

¹² Aõwesele Deuxu Tyytybytyhy heka Jesuisi riteònyre bederahy-ò. ¹³ Tii bederahy-ki 40 txumy bede idi rỹire. Satanasi aõhõkỹmy risỹnymy Jesuisi raremyhỹ. Iròdu deborehekỹ tai rỹiramyhỹ. Ýjureny iyrubudỹđmy rehemynyre.

¹⁴ Joaõ rare ròtenawo-ò, idita Jesuisi Rybe Wihikỹ ritỹnynykremy dehemynyde Kalileia-ò. Jesuisi heka Rybe Wihikỹ ritỹnynyđỹre: —Deuxu Iòlòna bede-ò wahe. ¹⁵ Jesuisi rarybera: —Bedeđỹđnanaha bede reara. Deuxu Iòlòna bedehe iòhòra. Kaiboho ixi-txi õhõtireny reake aòrarureny-txi bityhynybenyke Deuxu Rybe Wihikỹ.

¹⁶ Jesuisi aho ijàti-ki rariamy ihỹmyhỹ. Tii robira tuureny taseriòre-wana ihỹmyhỹ-ò, Simaõ Pedro, Andre-wana. Tiiboho rehumy ihỹmyhỹreny rià-di. Tiiboho heka waxidu roire. ¹⁷ Jesuisi rarybera tamyreny: —Kaiboho bodoibedenyke wahemy. Tai tahe araerynanyrenykre iny rimyky utura temyta wese. ¹⁸ Tahe aõwesele rià ririrenyre. Roire Jesuisi-wana. ¹⁹ Iko roire Joaõ, Txiau, taseriòre-wana. Tiiboho heka Zebedeu riòre roire. Tiiboho hãworo-ki ratximyhỹreny rià riywinymyhỹreny. ²⁰ Jesuisi tamyreny rarybera: —Wahemy bòdòike. Tahe aõwesele tybyreny ririrenyre teòdu-wana. Tahe tiiboho roire Jesuisi-wana ierydỹđnany roirekemy.

²¹ Tiiboho rirònyrenyre Kafanaõ hãwã-ò. Judeu mahãdu aõmysỹđỹna txu aõkõ. Jesuisi ralore judeu mahãdu dohodỹđna heto-ò erydỹđmy. ²² Kowa mahãdu urile bede riòtiinyre irybe-ki. Tii heka irurutyhy-di rierynanyre, ierydỹđdu mahãdu wese aõkõ rohodỹđnanyrehỹre. ²³ Kia bedeu heka hãbu tyytybybina-di ratximyhỹre dohodỹđna heto-ki. Tyytybybina hãbuwo-ribi rarybere: ²⁴ —Aõhebo wadi botỹđnykre Jesuisi Nazare ludu. Biwahubenykre

aõbo? Jiarÿ araeryre mobo kai tatehe, kai heka hãbuõtyhy inatyhy Deuxu-ribi kai tate. ²⁵ Jesuisi tarurumy rarybere: –Kai rybeõmyke. Iribi bõhõnyke tyytybybina. ²⁶ Tyytybybina hãbu riatyre riworÿsÿworÿsÿnylemy. Tyytybybina ryryre rybe iteremy, idi rõhõnyre. ²⁷ Ibutumy iny ribedeõtiinyre. Ritÿÿraxinyre ijõ: –Aõwexe ratxireri, aõerydÿÿnatÿmyrabo ratxireri. Tii riteõnyre tyytybybina. Tyytybybina Jesuisi rityhynyre. ²⁸ Ityhynina Kalileia bede bedemy reare.

²⁹ Tahe dohodÿÿna heto-ribi rõhõnyrenyrene. Jesuisi, Txiau, Joaõ-wana roirenyre Simaõ, Andreboho heto-ò. ³⁰ Simaõ riõre lahi roimyhÿ rubunamy. Tahe aõwesele tuu relyyre Jesusiko. ³¹ Jesuisi rimyre tebò-ki, tahe, aõwesele irubuna ixãwira. Idi tahe hãwyy tamyreny bede redere.

³² Txu ralõmy rahudi, ibutumy tamy didydenyde inybina bina. Tule iny tyytybybina tamy didydenyde. ³³ Ibutumy iny hãwã ludu iheto ijõ wirotyre. ³⁴ Tii ibutumy binana òta òta riywinyre. Sõwemy tyytybybina riòlòdÿÿnyre. Tyytybybina Jesuisi rierymyhÿre. Tai tahe Jesuisi riijõnyre tyytybybina rarybekeò.

³⁵ Rudile Jesuisi rare bederahy-txi rexitõenykremy. ³⁶ Simaõ, ijõ mahãdu-wana Jesuisi ijesityhymy roire. ³⁷ Tiiboho Jesuisi raharenyre. Tamy rarybere: –Ibutumy iny arãijereri. ³⁸ Jesuisi tamyreny rarybere: –Rokoikehe rekexinoranyrenyke hãwã wixira-ò. Jiarÿ tamyreny rybe tyyriti aritÿnynykremy. Iurenana tahe jiarÿ anade. ³⁹ Jesuisi rare ibutumy Kalileia bede-ò. Tyytybybina iny-ribi riteõnyre. Tule dohodÿÿna heto-ki tii rybe tyyriti ritÿnynyre.

⁴⁰ Hãbu tyybina mahãduõ Jesuisi-ò nade. Tii tatiowotimy resere Jesusiko-ò. Tahe Jesuisi-ò hãbu rarybere: –Adee awikeki tahe, biwateytenyke. ⁴¹ Jesuisi juhu urile riwotõenyre. Tii hãbu ritorunyre. Tahe rarybere: –Wadee awire, atyy awimy relekre. ⁴² Tahe aõwesele ityybina reytera. ⁴³ Jesuisi hãbu riteõnyre. Rarybere: –Kai tahe inyõdee rybeõmykre. ⁴⁴ Kai bexiteòsinykre Deuxu aõmysÿdÿÿdu-ò. Iwese Moisesi ròerynadÿÿnyre wese, kai bexiteòsinykre. Kia heka inydee deòsinamy riteòsinyre. Kia iny rieryke tinybo teytemy atximahãtemy. ⁴⁵ Tahe hãbu rare ibutumy inyko relyyra. Kia heka Jesuisi tahe uritere hãwãhãkÿõ-ò ralòõhyre. Tahe bederahykile rarire. Ibutumy iny tamy rare ibutumy bede bede-ribi.

2

¹ Tiutxuõmybo Jesuisi dòòsede Kafanaõ-ò. Idi tahe rybe reare rehemynymy ratximyhÿ heto-ki. ² Tahe iny, aõriõre aõkõ, tamy wirotyre heto ijõ-ò. Tahe Jesuisi relyymyhÿ Deuxu rybemy. ³ Hãbu inaubiõwa heka hãbubina-di tamy de-tyydenyde. Kia hãbu rawòronyre taumy-ki. ⁴ Jesuisi-ò rehemynyõhykylere iny sõwereki. Tahe raòwõnyrenyrene idi heto ratyytyre-ò. Hetotyre riraynyrenyrene tahe reru-di diberesedÿÿnydenyde byretyre-ki Jesusiko-ò. ⁵ Jesuisi rieryre hãbu rityhynyrenyrene, tai rarybere hãbubina-ò: –Waexi aõraru-ribi araixitarasadÿÿnyre. ⁶ Bede ywina erydÿÿ mahãdu rorukurenryeri, ixideele rarybemy rÿimyhÿre: ⁷ –Aõherekibo hãbu kiawese rarybereri. Tii iõwe òwelemy rarybereri. Deuxu dee aõbina binalemy rarybereri. Mobo tahe òraru-ribi iny ritake. Deuxule òraru-ribi iny ritake. ⁸ Jesusile roholaõlere ihãrele rieryre aõmybo raryberenyrene. Tai tahe Jesuisi tamyreny rarybere: –Aõherekibo kiawese tarybetenyteri. ⁹ Tibohe isiraõtyhyre, tuu ararybeke: –Aõraru-ribi anaixitarasadÿÿnyre ada myike, abyre bimyeke, mariake. ¹⁰ Kaiboho bierykemy Deuxu Riõre Hãbutyhyhykÿ irurudire iny òraru-ribi iny ritakemy. ¹¹ Tahe hãbubina-ò rarybere: –Boholake, myike, abyre bimyeke

tahe makre aheto-ò. ¹² Tahe hãbu rÿire, tabyre rimymy tahe rare ibutumy inyru-ò. Ibutumy bede riòtiinyre tahe reàlàre Deuxumy. Ibutumy rarybere: —Tiu heka aõmy kawese rabiõhyymhÿre.

¹³ Jesuisi rare ahohokÿ ijà-ò. Ibutumy tamy doide. Tii iny ribedeerynyre. ¹⁴ Levi, Afeu riòre, ronymhÿ nierumynydu hetowo-ki. Jesuisi ibire-di rareò, tii robira. Jesuisi heka Levi-ò rarybere: —Waijoimy mynake. Tahe rÿimy reare Jesuisi ijoi-ò ralore.

¹⁵ Jesuisi taerydÿÿna-wana rorukure Levi hetowo-ki. Tule nierumynydu mahãduõ ronymhÿre òrarudu-wana. Ibutumy riroximyhÿrenyire. Sõwemy heka kia iny mahãdu Jesuisi riheludunyenye. ¹⁶ Bede ywina erydÿÿ mahãdu, lahi rybe-di erydÿÿna mahãdu tuu robirenyra. Idi raryberenyre Jesuisi erydÿÿna mahãdu-ò —Aõherekibo tii riroxireri òrarudu-wana, nierumynydu-wana. ¹⁷ Jesuisi roholareu, tamyreny rarybere: —Iny ibinaõkeki tahe luahidu tamy kanaõtyhy. Tahe iny ibinakeki, tamy kanake bina-ò. Òbiti mahãdu itxemy aõkõ anade. Tahe òrarudu mahãdu itxemy anade.

¹⁸ Joaõ erydÿÿna mahãdu, lahi rybe-di erydÿÿdu mahãdu-wana byreõhyky txuu tutyhyle rÿimyhÿrenyire. Tahe roire Jesuisi dÿÿraxidÿÿmy. Inyõ Jesuisi ritÿÿraxinyre: —Aõherekibo Joaõ erydÿÿna mahãdu byreõmy rÿiõmyhÿre. ¹⁹ Jesuisi rirawyònyre: —Heriduõ, itxeredu-wana ratxireriu, byreõmy rÿiõtyhy tutyhylemy. ²⁰ Tiutxulemybo tahe heridu iribi kanatakre, tai tahe byreõmy kÿnyikre tutyhylemy. ²¹ Moheka tyytÿmyra dòbõna ritidikre tyytyby-ò. Idi inatyhymy dòbõna rayjakre tahe tyytyby sõwemy raykake. ²² Moheka òteti bederatyrybe tÿmyra rihynymhÿre iròdutyy walabuutybywo-ò. Idi tahe raberyrònymhÿreu, urile iròdutyy walabuu raykake tahe irube rejujuke. Tule iròdutyy walabuu ribinadÿÿnymhÿre. Irubetÿmyra awire heka iròdutyy walabuu tÿmyrarokile.

²³ Judeu elehydÿÿnareny txu Jesusiboho ririranymhÿrenyire maixõmo wesena oworumy, tai ierydÿÿna riòròmyhÿrenyire riroxirenykemy. ²⁴ Tahe lahi rybe-di erydÿÿdu mahãdu rarybere Jesuisi-ò: —Aõherekibo aerydÿÿna mahãdu riwinyreri aõwidÿÿna aõkõ karare sabado txu. ²⁵ Tahe Jesuisi tamy rarybere: —Kaiboho aõbo teriranyõletenyta tyyriti-di. Iwese Daviboho-wana aõhebo rotÿÿnyreri aõmy rekoarenymahãu, rama rahumyhÿrenyu. ²⁶ Tii ralore hetotyhy-ò. Tai tahe orotxu sira ybina riyre, tule tamahãdu-ò riwahinyre. Kia tahe Deuxu deòdule rirÿsÿmyhÿre. Kia Davi aõhebo rotÿÿnyre Abiata heka Deuxu deòdu wedurau. ²⁷ Jesuisi tamyreny rarybere: —Sabado txu heka rawidÿÿre inydee, iny tahe rawidÿÿõre sabado txu dee. ²⁸ Deuxu Riòre Hãbutyhyhykÿ tahe sabado txu wedu rare.

3

¹ Ixityre Jesuisi ralore dohodÿÿna hetowo-ò. Hãbu debò binahakÿõ tai ratximyhÿ. ² Lahi rybe-di erydÿÿdu mahãdu Jesuisi retehemyhÿrenyire. Jesuisi sabado txuule riteytenykeki, tiiboho rarybekemy aõbinabinakibo raharenykemy Jesuisi. ³ Jesuisi heka hãubina-ò rarybere: —Manake. ⁴ Tahe Jesuisi ijõ mahãdu-ò rarybere: —Aõwihikÿwidÿÿ awire ada aõbinalemy widÿÿ awire. Tibohe awire, itarasa-ki aõbo ada rubu-ki aõbo. Hãbu mahãdu urile riyryre. ⁵ Jesuisi tamyreny retehere raõbinamy. Tii heka iaõna aõna riwotòenyrenymhÿ. Jesuisi hãbu debò bina-ò rarybera: —Ebò biterenyke. Tai tebò riterenyreu, aõwesele awimy relere. ⁶ Lahi rybe-di erydÿÿdu mahãdu rara Iòlò Herodi mahãdu-ò. Tiiboho raryberenyre timybo tahe Jesuisi rirubunyenye. ⁷ Jesuisi rexitare taerydÿÿna mahãdu wana aho-ò. Tahe sõwemy iny Judeia mahãdu, Kalileia mahãdu riheludunye. ⁸ Ibutumy aõna

aõna roholare Jesuisi riwinyreò. Tahe sõwemy tamy nade: Jerusalẽ hãwã mahãdu, Idumeia hãwã mahãdu. Iny Jordaõ bero ijã-ribi tule nade. Tule iny Tiro hãwã, Sidõ beà hãwã-ribi iòhòmy tamy nade. ⁹ Tahe Jesuisi taery mahãdu-ò rarybere: –Walawò bidiwykre. Iny sõwemy dori rehemynyeri. Kidiwawotõmonykre òsana. ¹⁰ Ibutumy bina mahãdu ibymy tebò reareri ixideyedỹmy. Urile iny sõwemy riywinyre dori. ¹¹ Tyytybybina Jesuisi reteherenyreu, urile iko-txi resere ryryreri: –Kai Deuxu Riòre tate. ¹² Tai tahe Jesuisi rarybere tyytybybina-ò, uritere iteòsidỹõmykemy.

¹³ Tii raòwònyre bederatòòm. Tahe taerydỹna-ò ryryre tibo tamy reòbykemy. Tahe tamy nade. ¹⁴ Tahe ierydỹna waòinatxi reuròm rarynyre tii-wana rarekemy, rybe ritỹnynydyỹkemy. ¹⁵ Tule iruru-di rarekemy inybina riteytenykemy. Tule irurudikemy tyytybybina riteònykemy. ¹⁶ Kie ierydỹnanirenyre: Simaõ, (tii tahe Jesuisi ijõni riwahinyre, Pedromy) ¹⁷ Txiau ijõ, tii Zebedeu riòre rare. Kia seriòre Jesuisi rininirenyre, Boanejimy, inireny. Kia heka irybereny rare, Biumytxy riòreneny. ¹⁸ Ijõ heka Andre, Filipi, Bartolomeu, Mateu, Tome, Tadeu, Txiau. (Kia Txiau heka Afeu riòre rare.) Ijõ Simaõ iwitxira, (tii brebuõmy rybe-ki, tasubedeluudu wahe.) ¹⁹ Judasi Isariò ijõre, kia heka Jesuisi riwahinyre iòludu-ò.

²⁰ Tahe Jesuisi nalode taheto-ò. Ixityre iny sõwemy tamy nade. Tai tahe Jesuisi taerydỹna-wana riroxiòhyre. ²¹ Idi tahe Jesuisi leinarenny itxỹtesana roholarennyre, riòryrennyre. Tiibohe raryberenyre: –Jesuisi itxỹte iòhòlere. ²² Bede ywina erydỹ mahãdu doide Jerusalẽ-ribi rarybemyhỹrennyre: –Belisibu idi ratximyhỹre. Tyytyby wedu ruru-di tyytybybina iny-ribi riteònyreri. ²³ Jesuisi inyko ijyymy relyyre: –Timy taheka Satanasi rexiteònykre Satanasi. ²⁴ Iòlòna wiribi rexihitxinykeki tahe, rexihukre ibutumy wiludu. ²⁵ Tahe sỹro luduõ wiribi rahitxikeki, rỹiòtyhy. ²⁶ Satanasi rỹikeki reburemy, tii ixiòbitile rexirubunyke. ²⁷ Inyõ heka hãbu rurutere hetowo-txi ralòòtyhy. Tai rawasinykeki, urile iny ritaataake. Urile hãbu rataataakeki, iròòbymy iny rawasinyke. ²⁸ Inatyhy jiarỹ adee ararybereri, ibutumy òraru heka kanaixãwidinykre hãbu dee aòtxile aõbina binamy rarybemyhỹre. ²⁹ Kia inyõ aòtxile aõbina binamy Deuxu Tyytybytyhymy rarybekeki, tiu heka iòraru rataòtyhy. Kia òraru riwinyre tiiehyymy rarekemy. ³⁰ Jesuisimy kiamy narybedenyde: –Tii heka tyytybybina dire.

³¹ Tadi tahelỹna-wana nade. Tahe ahanakile ritamanyre. Tamy riteònyrennyre iòrysmy. ³² Iny sõwemy iwerora-di ronyre. Tahe Jesuisise-ò rarybere: –Adi aseriòre-wana ahanakile nyide, araijereri. ³³ Jesuisi rarybere: –Mowe nadi rare, waseriòreboho rare. ³⁴ Juhu urile idi retehereri iwerora-ki. Tahe rarybere: –Betehekre, kaibohe ibutumy kaki nadiwesere, waseriòre wese toite. ³⁵ Inyõ aõna aõna riwinymyhỹkeki, Deuxu dee awira. Kia heka nadi, waseriòre roire.

4

¹ Jesuisi ròõsera ahobero ijã-ò iny dohodỹmy. Sõwemy iny wirotyre. Tai Jesuisi ronyre hãworo-ò tahe rexitaranyre ahoro-ò. Aho ijã-ò iny wirotyre ijohonamy. ² Tii aõna aõna sõwemy roerydỹnanyre ijyutyhydile. Kaa ijyymy tii relyyre: ³ –Boholake, alòbòròna-di dehudu rara alòbòrònamy. ⁴ Alòbòròna-di rehumyhỹu, ijõ ryro-txi resere. Tahe nawiixõmo rirore. ⁵ Ijõ rejujure manarutãsu-txi. Tahe aõwesele raumynyre iraruxiòlemy su dori ibutere. ⁶ Irauxiòreki, bede tòtee alòbòròna rimoenyre idi rurura. ⁷ Ijõ oworuty resere edehu-txi idi ruhunyre edewanale. Tai tahe ede-ò riòdesenyre tai raratynyòlere. ⁸ Ijõ resere su witxira wihikỹ-txi. Kia tahe raumynyre.

Take sohoji oworutyō 30my iraty raratynyre. Ijō oworuty 60my raratynyre. Ijō tahe 100my raratynyre. ⁹ Tii rarybera: —Kaiboho aōbo ōhōtidirenyre, inatyhymy warybe-ò boholake. Adee awikeki, bierybenyke.

¹⁰ Iny robýtýre, ijō rarilere ierydýna mahādu-wana. Tiiboho rýraxire Jesuisi-ò: —Aōhekyemybo telyyta ijyymy. ¹¹ Jesuisi tamyreny rarybera: —Deuxu Iòlòna rybemy Deuxu araerynanykre. Kia heka tuu teeryōmahāte. Kowaboho-ò jiarý urile ijyymy relyyra. ¹² Tai tahe kia wesele relyyra. Iny rethemyhýkemy tahe robiōhyymyhýre. Roholamyhýre ta, rieryōhyymyhýre. Tai tahe ralòkemy aōkō, taòraru riixāwididýnakemy aōkō.

¹³ Tii tamy rarybere: —Kaiboho aōbo teeryōhyyletenyteri ijyy. Ihāre tahe timykibo bierybenyke ijyy ibutumy. ¹⁴ Aloborodu rehumyhý alòbòròna-di. Kia oworuty heka rybe wese rare. ¹⁵ Oworuty ryjāti ludu heka iwese urijohonadu wese heka rare. Rybe-ò roholarenyre, Satanasi nade rybe iwo-ribi ritakremy. ¹⁶ Manarutāsu ludu iwese iny reysamy roholareri. ¹⁷ Iny urihimyòle rarorehenymyhýre iraruxi sōweòreki. Idihe rasirara irybe. Tule iny ralahatxinamyreki, ihyyle tahe riixāwidinyra. ¹⁸ Ede rawo ludu iwese iny witxira roholareri. ¹⁹ Tiiboho taaōmydýnadile rōhōtinymyhýre. Sōwemy nieru-di ratxikemy rexinohōtinymyhýre ta nieru riitxenanymyhýre. Ijō aōna aōnadile rexinohōtinymyhýre. Kia aōna aōna rybe rirarutxinymyhýre. Tai tahe rybe raratynyōmyhýre. ²⁰ Suwihiký ludu iwese iny witxira roholareri. Kia inatyhymy rýireri heka raratynyre alòbòròna raratynyre wese. Ijō raratynyre 30my, ijō tahe 60my raratynyre. Ijō tahe 100my raratynyre.

²¹ Tii rarybera tamyreny-ò: —Uritere loosòna ideōmyke butxi worawo-txi ada herina raworawo-ò-txi aōbo. Loosòna bidekre bedewiō-ò. ²² Inyō iwòteōmy aōna aōna tiiehyymy. Tiutxulemybo ratýnykemy ihýre. Iwòteōmy atximahābenyke aōu bodobikemy atximahātenyete. ²³ Kaiboho aōbo ōhōtidirenyre, inatyhymy boholake. ²⁴ Tahe Jesuisi tamyreny rarybera: —Kaiboho inatyhymy boholabeny tamy taholamahātenyete. Urihixina iwese teòteri wesele, kai biwykre. Ihāre tahe biwykre ijō teòta-ribi ritamy. ²⁵ Hābuō ijōdikeki tamyle rawahidýke, tahe hābuō ijōòkeki iribi ratatyhyke.

²⁶ Jesuisi relyyra kia ijyymy: —Deuxu Iòlòna kia ijyy wese rare. Hābu rehumyhýre alòbòròna-di suò. ²⁷ Hābu rummy rōrōmyhýre txulemy rexixamyhýre. Tii rieryōlemyhýre timybo alòbòròna ratybienymyhýre. ²⁸ Suu ixi dee sohojile raratymyra. Juhuu iòle ramyhýre. Idi tahe raratynymyhýre, ihewonau, tahe, iraty rasònymyhýre. ²⁹ Bederaty rasònymyhýre, iyresydu riteònymyhýre. Mayrabu-di riòròkemy bederatysò butudýna dori rexihumyhýre.

³⁰ Tii rarybera, Deuxu Iòlòna wexe aōwesere. Aō-ò wexe rikioirenykre. Tiwexe ijyy kawesere. ³¹ Kia heka mostardaty wesere. Tii heka iylatyhymy ratximyhýre kabede-ki. ³² Tahe tii raumynymyhýre wana, ireitòbòròdý ratorye rarururunymyhýre. Tahe nawii tamyle rasýnymyhýre. Iubòròrò rawolemy taheto riwinyre.

³³ Tahe Jesuisi Deuxu rybemy rierynanymyhýre. Kia ijyy wese sōwemy ijyy rierynanymyhýre. Kialemy iny-ò Jesuisi relyymyhý ibutumy tamy reny ritynynymyhýreki. ³⁴ Kia-ò riòbitinyòlere ijyyō. Tahe iny-ribi irehemy taerydýna-ò riòbitinyre.

³⁵ Iu txu txiorolemy Jesuisi rarybere taerydýna-ò: —Rikiòhòrerenyke kowa weribi ijà-ò. ³⁶ Sōwemy iny rarire aho ijà-ki. Tahe taerydýna tamy ralore. Roire hāwò-di. Tahe ijō hāwò idi ratximyhýre. ³⁷ Tahe bede binahaký rexidelenyre yhymy. Tahe òbò hāwò rihātenymyhý tai ritýmnykemy rite-lenyre. ³⁸ Tai tahe Jesuisi rōrōmy roimyhý tòro-ki irati tarahynatyre-ki.

Tai tahe riixixanyre. Ijõ rarybere: –Waerydÿÿdu, adeehe awimy aõbo iny ituerenykre. ³⁹ Rexixamy Jesuisi. Tii yhy riixãwididÿÿnyre. Tii ahohokÿ-ò rarybere: –Biyryke! Tai bede ruhuwihikÿre. ⁴⁰ Tamyreny rarybere: –Aõherekibo kaiboho taberutenyteri? Deuxu aõbo tetyhynyõmahãtenyte? ⁴¹ Tai tahe tiiboho bede riõtiinyrenyra. Tahe widee raryberenyre: –Mowexe tuu yhy ahohokÿ-wana irybe riywinyke.

5

¹ Ritehemynyrenyrene ijõ berohokÿ weribi ijãna-ò. Kowa heka ibutumy hãwãhãkÿ Kadarena inirenyre. ² Jesuisi hãworo-ribi resereu, hãbu tyytybybina-di robire ròhònyreri wabede-ribi. ³ Kia heka tiemy rasÿnyny raremyhÿ wabede-ki. Katahe wiji moheka womati reroti-di rataataaõtyhy. ⁴ Aõdorihe òhòõre tebò iwa rataataare womati reroti-di. Tiemy heka rimoenymyhy. Teòrutu ludu tawararu ludu tule ritòtynymyhyre iyresomy. Moheka iruruõre iny erydÿÿmy. ⁵ Txuu ruu-wana heka tii rasÿnyre wabedewo-ki. Tii rariamyhyre bederatòõmy. Tule rirajuamy tai rexihãtenyre mana-di. ⁶ Tai tahe Jesusimy robireu, tii raijaranyre Jesuisi-ò. Resere tatiowotimy Jesusiko-ò. ⁷⁻⁸ Jesuisi tyytybybina-ò rarybere: –Iribi bòhònyke. Tahe tyytybybina rarybera: –Aõwe wadi tate. Kai, Jesuisi, ibutumy inyõ dee inyratyre tate. Kai Deuxu Riòre tate. Lãhãmy lãhã, uritere aõbina binahakÿmy wahòròdÿÿõmykre. ⁹ Jesuisi ritÿÿraxinyre: –Mobohe anire. Tyytybybina rirawyònyre: –Wanireny sòwetyhyre wasòwerenyreki. ¹⁰ Urile karibi wateòdÿÿrenyõmykre. ¹¹ Tahe kowa-ki ixÿni juramy riroximy rÿimyhÿ bederatò-ki. ¹² Ibutumy tyytybybina rexitòenyrenyrene: –Biwateònybenyke ixÿni jurawomy aralòrenykemy. ¹³ Tahe Jesuisi riteònyre. Tyytybybina aõwesele ròhònyre tahe ixÿniwomy ralore. Ixÿni jura tahe raòrunyre rejuxunyre ijòtira-ribi. Berawo-txi tahe rabòròròre ahohokÿ-ki. Inatxi mil ixÿni rabòròròre. ¹⁴ Ixÿni-di itxeredu reare ijyymy ibutumy hãwã hãwãmy relyyrenyre. Tahe iny dirahude tamy itxeremy. ¹⁵ Tiiboho Jesuisi-ò doideu, tuu robirenyra hãbu tyytybybina-di raremyhÿ. Tii rexitÿynymy ronymyhyre. Tii heka òbitimy ròhòtinymyhyre. Tai iny mahãdu rabedeòtiidÿÿnyre. ¹⁶ Tiiboho tuu robirenyre, ijõ-ò relyyrenyre ixÿni ijyymy, timybo aõhebo rotÿÿnyremy hãbu tyytybybina-di ratximyhyre. Tule relyyrenyre timybo rotÿÿnyre ixÿni jura. ¹⁷ Iny rexitòenyre Jesuisi-ò rexitakremy isureny-ribi. ¹⁸ Jesuisi hãworo-ò ralore. Tahe hãbu tyytybybina-di ratximyhyre, rexitòenyre Jesuisi-wana rakemy. ¹⁹ Tahe Jesuisi idy derare. Tamy rarybera: –Mahe asÿ-ò, aijoi-ò belyyke aõna aõna Deuxu adee riwinyremy, iwese tii araruxetòenymyhyre wese. ²⁰ Tahe hãbu rare Debòwiò hãwãreny-ò. Ibutumy Jesuisi aõna aõnamy ixidee riwinyremy relyyre. Ibutumy iny ribedeòtiidÿÿnymyhyre.

²¹ Ixityre Jesuisi rare ahohokÿ weribi ijã-ò. Ixidee iny sòwemy ributumyrene. Tii heka ihÿmyhÿ ahohokÿ ijã-ki. ²² Tahe dehemynyde tamy dohodÿÿna heto weduõ. Ijairu inire. Tii Jesuisi robireu, resere tatiowotimy iko-txi. ²³ Ijairu rarybere Jesuisi-ò: –Wariòre irubu iòhòtyhylemy roireri. Kai manakre tamy ebò bitidikremy. Tai awimy relekre, ruruõtyhy. ²⁴ Tahe Jesuisi tii-wana rare. Iny sòwemy tule rare iòhòkile tamy rÿire.

²⁵ Kia heka hãwyyõ binamy ramyhyre. Ihãlubu rejuxunymy raremyhÿ. Beòra waòinatxi reuròmy rejuxunymyhyre, rihuõhyy raremyhÿ. ²⁶ Tii aõhòkÿmy rotÿÿnymyhyre sòwemy òhotibedu mahãdu-di. Tahe awimy rotÿÿõlemyhyre. Urile tanieru ibutumy rahure òhotibedu mahãdu-ki. Awimy releõlemy, ire bede-ò resere. ²⁷ Tahe roholare Jesuisi nina-ò tahe iòhò-ki nade inyy-ki. Idi ihewo-ribi rimyra ityynora-ki. ²⁸ Hãwyy ixidee rarybemyhyre:

—Krule itykynora-ki karimykeki, karekyteke. ²⁹ Tahe aōwesele ihālubu ijera ixāwire. Ixidee awimy rōhōtinyre. ³⁰ Jesuisi rieryre iruru iribi rōhōnyremy, tai rarybere: —Mobo watyynora rimyra. ³¹ Tahe ierydỹna raryberenyra aōherekibo tuu tarybeta ibutumy taheka iny abirelemy rỹireri. ³² Jesuisi retehemyhỹre urile mobo rarekemy. ³³ Hāwyy rierymyhỹ aōhebo rotỹnyre. Tii ruberumy Jesuisiko-ò resere relyykemy iko. ³⁴ Jesuisi rarybera: —Lerỹ, atyhydỹna kỹnyhe aratara. Mahe, kai dori texiywinyta.

³⁵ Tii rarybemyhỹò, dohodỹna wedu deòdu rehemynyrenyneri. Tiiboho raryberenyra: —Wawedu, Ijairu, ariòre rurumy roireri. Aōmybo tahe Erydỹdu-di atxiteri. ³⁶ Jesuisi kia-ò roholara tahe rarybera dohodỹna wedu-ò: —Brebuōmy, urile bityhynykre. ³⁷ Jesuisi-wana roire, Pedro, ijō Txiau, ijō Joaō. Joaō heka Txiau seriòre rare. Kaòle heka reòbyre tii-wana rakemy. ³⁸ Dohodỹna wedu heto-ò dehemynydeu, ixiyjadỹ-ò roholara, robureriò, rirajuareriò. ³⁹ Jesuisi ralore tahe rarybera: —Aōherekibo tabutenyteri. Hirar-ihikỹ rurumy aōkō roireri. Tii urile rōrōreri. ⁴⁰ Juhu urile tai rutzuenyrenyra Jesuisi-ki. Tahe Jesuisi ibutumy iny riòlòdỹnyra hetowo-ribi. Tahe iseles, tybyle, ixidee rimyrenyra ratxirenykemy. Tahe tamy rirōnyrenyre tai hirar-ihikỹ roimyhỹò. ⁴¹ Jesuisi hirar-ihikỹ debò rimyre tahe rarybera: —Talita kumi. (Katahe iwitxira rybemy rarybera. Kiamyneri heka, mynykemy.) ⁴² Aōwesele hirar-ihikỹ rỹimy reara. Tahe rariara aōmyreki iwyrwa waòinatxi reuròmy iwyrumy. Tahe urile bedede riòtiinyrenyre. ⁴³ Jesuisi riteranyre moò rierydỹkemy aōkō. Jesuisi tule rarybere: —Rỹsỹna tamy biwahynykre.

6

¹ Jesuisi dexitade kowa bedede-ribi. Tahe tauladu tybiena hāwā-ò dehemynyde. Taerydỹna mahādu riheludunyre. ² Sabado txumy rierynanyre dohodỹna heto-ki. Sōwemy iny roholamy rỹimyhỹ bedede riòtiinyre. Tahe rarybere: —Tiribibo kia hābu aōna aōna bedede rieryre. Aōbedeeryhykỹbo ratximyhỹre. Timyta heka bededeby riwinyre. ³ Kia aōbohe aōwidỹdule ratxireri, Marie riòrele. Tiiboho aōbohe Txiau, Jyje, Judasi, Simaō, seriòrebohole ratxirenyneri. Terỹboho aōbohe tule kakile ratxireri. Ibutumy iny heka Jesuisi derarenyre. Irybe rityhynyōre. ⁴ Jesuisi rarybere tamyreny: —Deuxu rybedỹdu heka tyhydỹna ritaòlekre tahāwāreny-ribi, taijoi-ribi, tasỹ-ribi. ⁵ Tahe Jesuisi kowa-ki bededeby riwinyōlere. Urile tebò ritidire inybina bina tyre, taile riteytenyre. ⁶ Jesuisi urile bedede idireny riòtiinyre rityhynyōlemyhỹrenyreki. Tahe Jesuisi reurore hāwā hāwā-di erydỹmy.

⁷ Tii ixidee ributunyre tawaòinatxi erydỹna mahādu. Tii riteònyre inatxi inatxi iubỹtỹnyre. Tamyreny taruru-ribi riwahinyre tyytybybina deòdỹki. ⁸ Jesuisi tuu rarybere: —Urile biwykre adebòna. Uritere orotxu aōkō, nieruhyna aōkō, nieru wereysanawo-ki aōkō, iwydysyrenyōmykre. ⁹ Uritere waubehetyōmy noōmykre. Uritere inatximy wirawomy tyy-di ixitydỹōmykre. ¹⁰ Hāwā-txi malòkeki, tiemy taile bonykre tiubedemybo iribihyyle bōhōnykre. ¹¹ Titxi behemynybenykeki, uritere iny erarenymy reakeki, roholaòkeki, txiòrare, urileta awareny bitòtynykre bedede erynamy. ¹² Tahe tiiboho roire. Rybe ritỹnydỹmyhỹre iny ixidee rexirahĩrenykeki. ¹³ Tyytybybina irehemy iny-ribi ririradỹnykemy. Sōwemy inybina tyre òlỹre ritxiwire. Tai tahe riteytenyre.

¹⁴ Kia heka iòlò Herodi roholara. Jesuisini dori erynatyhymy raremyhỹ. Tahe ijōboho rarybemyhỹreny: —Joaō Sebedỹdu rexixara rubu-ribi. Ijō rarybemyhỹreny: —Eliale ratxireri. ¹⁵ Ijō rarybera: —Deuxu rybedỹdu ratxireri. Deuxu rybedỹdu wese heka ratxireri. ¹⁶ Herodi roholareu

aõbo Jesuisi riwinyreu, rarybera: —Kia hãbu Joaõ ratxireri. Kia heka irati reorore heka rare. ¹⁷ Kia heka iòlò Herodi riteònyre imynamy. Idi tahe ritisanre ròtenawo-ò. Taseriòre hãwyy òraru-ki kia riwinyre. Filipi iseriòreni rare. Iseriòre hãwyyini Herodia rare. Herodi, Herodia-wana roire iseriòre riòrese-wana. ¹⁸ Juhuule Joaõ rarybere Herodi-ò: —Kai aõkõre aseriòre hãwyy-di mabeõtyhy. ¹⁹ Herodia tamy iky reamyhỹ rirubunykemy ratximyhỹ tahe aõkõhyllere. ²⁰ Herodi tahe Joaõ rityhynyre. Tii rierymyhỹre Joaõ hãbu wihikỹõ ratximyhỹ. Tai riyrubunyre ròtenawo-ki. Herodi Joaõ roholareu, urile bedede riòtiinyre urile roholawihikỹre. ²¹ Kia txuu ibeòra reare Herodi lisina berenamy riwinyre. Tahe ibutumy hãwã dinodu, soldado wedu mahãdu, tule ibutumy hãbu ninihikỹ Kalileia mahãdu-ribi rihuòtere. ²² Ijadòma ralore resere, Herodia riòre. Herodi, iny huòtedu mahãdu-wana tamyreny awire. Iòlò ijadòma-ò rarybera: —Aõtxile aõma wadee bexitòenyke, adee ariwahinykre. ²³ Inatyhymy adee ararybekre. Waaõna aõna iweeremy bexitòenykeki, adee ariwahinykre. ²⁴ Ijadòma tadi ritỹraxyre aõmybo tahe tamy rexitòenykre. Ise rarybera: —Joaõ Sebedỹkỹdu rati kai bexitòenykre. ²⁵ Tahe ijadòma ròsere iòlò-ò. Tahe ijadòma rarybera: —Joaõ Sebedỹkỹdu rati kai biwahinykre hyna tyre-ki. ²⁶ Iòlò sòwemy rabadewore irybe-ki. Rexitxiõnyõlere iny dori sòwemy ibire-ki. ²⁷ Iòlò soldado rariare Joaõ rati òrysymy. Tahe irati riorore ròtena-ki. ²⁸ Tahe irati diwyde besetyre-ki. Ijadòma-ò riwahinyre, tahe ijadòma tadi-ò riwahinyre. ²⁹ Joaõ erydỹna rieryreu tahe, nade iumy òrysymy. Tahe iumy riwyre wabede-ò.

³⁰ Jesuisi erydỹna mahãdu ròserenyre Jesuisi-ò. Tahe relyyrenyra ibutumy aõmydỹnana tule ibutumy rierynanyhỹre. ³¹ Jesuisi tamy rarybere: —Inyboho sohojile rokoireny bederahy-txi ixielehydỹmy. Tii dori rarybera tamy heka byrena iòhòtyhyõlere tamy roxina raòhòõlere. Iny sòwemy tamy wii reutydynyri. ³² Tahe tiiboho sohojile hãwò-di roire bederahy-txi inyò-ò. ³³ Iny sòwemy tuu robira ròhònyrerimy. Tahe iny ibutumy hãwã hãwã ludu rajaranyre tòròsòna-ò. Tiibohole juhu rehemynyre iko-ki. ³⁴ Jesuisi rororeu, tahe inymy sòwemy robire, riraòrerio. Jesuisi tamy ratòenymyhỹre. Tiiboho dori iwese budoeni idi itxereduõmy rỹireri wesemy. ³⁵ Txuu raloreu, ierydỹna mahãdu Jesuisi-ò roire. Tiiboho rarybere: —Ka kỹnyhe bederahy roire txuuke rexihura. ³⁶ Kai tahe iny biteònykre hãwã hãwã mahãdu-ò rỹsỹna ixideereny õbradỹmy. ³⁷ Jesuisi tamyreny rarybera: —Kaiboho tamy rỹsỹna biwahinykre. Tahe raryberenyre: —Timybo tahe inyboho 200 prata womati nieru-di orotxu rikiõbranyrenykre. Timy wexe tamyreny rỹsỹna rikiwahinyrenykre. Jesuisi tamyreny rarybera: ³⁸ —Tiwese orotxu bohe rỹire. Maa tamy itxeremy. Idi tahe rieryrenyreu, rarybera: —orotxu iruyre, utura inatxi. ³⁹ Idi tahe Jesuisi iny rabòròhòkỹ asityre rorukukremy. ⁴⁰ Idi tahe iny rabòròhòkỹ wii rirareare, ijõ s̄wètamy, ijõ 100my. ⁴¹ Jesuisi orotxu utura-wana rimyre tahe retehere biu-ò Deuxu-ò rexitòenyre. Idi tahe orotxu reòròòròre. Riwahinyre taerydỹna mahãdu-ò riwykremy iny-ò. Tule utura inatxi wirarea riwahinyre iny mahãdu dee. ⁴² Ibutumy iny riroxire. Rihydymy rỹimyhỹ. ⁴³ Idi tahe ritỹxinyre waòinatxi reurò weririmy orotxu yre yre utura-wana rauhenyredi. ⁴⁴ Kia heka rerỹsỹre 5000 inymy rỹsỹna-di.

⁴⁵ Juhu Jesuisi riteònyre taerydỹna mahãdu ixiko-ò kanaijõwe-ribi ijà-ò, Besaida hãwã-ò. Tii tahe ririre iny riteònykremy. ⁴⁶ Tahe riteònyreu, tii rare ixitòedỹmy bedede ratòhòkỹ-ò. ⁴⁷ Txioro bedesou hãwò ahotyia-ki ratximyhỹre. Jesuisi suki ratximyhỹre ixisojile. ⁴⁸ Tahe yhy rebònymyhỹ iutedereny-ribi. Hãwò rariaõlemyhỹ. Tahe Jesuisi tuu robire txu ijera iòhò-di. Tahe betyredile tamyreny rariare. Jesuisi iratyreny wese rariakre. ⁴⁹ Tahe tuu robireu,

betyre-di rariareriò, tiiboho unisÿna rōhōtinyrenyire, rirajuarenyre. ⁵⁰ Tahe ibutumy tuu robira ibutumy ruberurenyre. Jesuisi aōwesele rarybere: —Urile beysabeny, breburenÿomy. Jiarÿle watzireri. ⁵¹ Tii ralore tamyreny hāworo-ò. Yhy urile ixāwire. Ierydÿÿnaboho bede riòtiinyrenyre. ⁵² Tiiboho ruberurenyre, orotxu bedeòbyna dori rierykōrenyre.

⁵³ Tiiboho riòhòrenyre, ritehemynyre Kenesare-ò. Kia-ki hāwò ritisarenyra. ⁵⁴ Tahe hāworo-ribi ròtuòerriu, ibutumy iny Jesuisi rieryra. ⁵⁵ Juhu raòrunyrenyre bina bina mahādu òrysomy. Idi tahe didydenyde roholarenyre titxibo tai Jesuisi ratximyhÿò. ⁵⁶ Tii raloreu iny hāwā-ò aōbo ada hāwāhākÿ-ò aōbo ada bedero-ò aōbo, tiemy iny bina bina mahādu iryko-txi ritidire. Tai tamy rexitònihikÿre tamy debò reakemy ityynora-ò. Ibutumy tamy debò reareu, tahe riteytenyre.

7

¹ Jesuisi-ò ributunyre fariseu mahādu lahi rybe-di erydÿÿdu mahādu wahe. Tule bede ywina erydÿÿ mahāduributunyre. Jerusalē-ribi ritehemynyreri. ²⁻⁵ Jesuisi erydÿÿna mahādu tebò risuhòomy riroxireri. Fariseu mahādu, Bede ywina erydÿÿ mahādu-wana Jesuisi-ò ritÿÿraxinyrenyre: —Aōherekibo aerydÿÿna tebò risuhòomy riroximyhÿrenyre. Aōherekibo ihetxiu bede ywidÿÿnana rityhynyōreri. Lahi rybe-di erydÿÿdu mahādu judeu mahādu-wana ihetxiu iwidÿÿnana riwinymyhÿrenyre. Tii heka tebò tiu suròduomy riroxiōmyhÿre. Tiiboho aōna aōna wydyna heto-ribi dòsemahādeu, tiu heka rōhōòdile riroxiōmyhÿre. Sōwemy iwidÿÿnareny rityhynymyhÿre. Bemona butxi, womati bese-wana risuhòrenyre. ⁶ Jesuisi tamy dirawyònyde: —Isaia juhuule rarybere tiwesebo kaiboho toite. Kaiboho itxenadÿÿdu toite. Riritinymy rÿire:

—Kaiboho riwawowydynymyhÿre tary-di. Tahe awo-ribi waluuòlemyhÿre.

⁷ Kaiboho riwawowydynyre tahe watxi nohōti ijeraòlerenymy. Kai teerynanyteri erydÿÿna-di iny nohōti-ribi namyhÿdeòle.

⁸ Kai Deuxu erydÿÿna tyhydÿÿōmy. Iny erydÿÿnale tetyhynytenyte. ⁹ Tii tamyreny rarybera: —Kaiboho aōbo ijō bihōrōnybenyleke, biaōmysÿnybenyke. Deuxu rybe bede ywina kaiboho tetyhynyòlemyhÿtenyte. Arybe bede ywinale tetyhynyòlemyhÿtenyte. ¹⁰ Moisesi rarybera:

—Kaiboho biytyhynybenyke adirybe-ò, tybyrybe-ò. Inyō tadimy tybymy iehehemy rarybekeki, aōtaxiny ruruke.

¹¹ Kaiboho teerynanyteri hābuò-ò tadi tybywana-ò rarybekemy: —Wanieru waribi bitaōke. Ariwahiny dori Deuxu-ò. Wanieru heka korbÿ rare. (Korbÿ heka uri wahidÿÿna rare, iwitxira rybe wahe.) ¹² Jesuisi rarybehymy rare: —Kiawese rierynanymy raremyhÿ, kaiboho uritere hābuò tadibo-ò aōmydÿÿōmy rarekemy. ¹³ Kawese ityhydÿÿrenyōmy Deuxu rybe, aerydÿÿna òraru-ki. Sōwemy aōna aōna kawese tatÿÿnytenyte. ¹⁴ Tahe Jesuisi ixityre rarybera inysōwe-ò: —Bodoholabenyke, ibutumy bierybenykemy. ¹⁵ Aōbo iny-ò ralòmyhÿre, kia tahe iny risunyòlemyhÿre, inywo-ribi tahe namyhÿde kia tahe iny risunymyhÿre. ¹⁶ Inyō bierybenykeki, bohohawibenyke. ¹⁷ Tahe iny-ribi ròhònyreu, heto-ò raloreu, ierydÿÿna mahādu tahe tamy rÿÿraxire ijyymy. ¹⁸ Tii tamyreny rarybere: —Kaiboho tule aōbo teeryōmahātenyte. Aōbo iny-ò ralòmyhÿre, kia iny risÿnyòlemyhÿre. ¹⁹ Tawotyhy-ò dori ralòòlemyhÿre. Urile weryri-ò ralòmyhÿre idi umy-ribi ròhònymyhÿre. (Ibutumy rÿsÿna tahe awire riki.) ²⁰ Tule rarybere: —Aōbo iny-ribi namyhÿde, kia risurisunymyhÿre. ²¹ Inywo-ribi tahe ròhònymyhÿre ibutumy nohōtinana binahakÿ. Kia heka rare nohōtinana binahakÿ: òta òtalemy, wasilemy, rubudÿÿlemy, ijō

hãbu riðrese ridymy, ²² ibutumy aõna aõna wedu iny ratyrekemy, binamy røhõtinyhÿre, ruilemy, aõbina binaõle, itxeredu, aõbina binalemy rybedu, tule itxÿtelemy. ²³ Kia heka ibutumy bina bina inywo-ribi namyhÿde. Kia heka iny rexisunymyhÿre.

²⁴ Jesuisi rexitare. Tahe r re Tiro hãwãreny-ò, Sidõ beà hãwã hãwã-ò. Tahe tii ralore hetowo-txi tahe moõ rierykõdi ixidire hetowo-txi. Ralòrau tahe, rexiwòke aõkõ. ²⁵ Jesuisi tyhynina-ò hãwyy roholare, tahe tamy nade, tatiowotimy resere. Iriðre-riki tyytybybina dire. ²⁶ Kia heka hãwyy Grego mahãdu rare. Ilahinanire heka Siru Senisia. Tii Jesuisi-ò rÿÿraxire tyytybybina iriðre-ribi deòdÿÿmy. ²⁷ Tahe Jesuisi tamy rarybere: –Txioiny, juhu inihe uladu mahãdu riroxikre. Wadee awiðre uladu-ribi rÿsÿna ritake ijòrsa-ò. ²⁸ Hãwyy rirawyònrya: –Inatyhy rare, Wãhĩ. Kurile rÿsÿna kyre kyre rejumamahãre. Kòwòruku bese-ribi, kuladu-ribi. Kiamy heka itxoòrsa rirakuximyhÿre. ²⁹ Tahe Jesuisi tamy rarybera: –Kia rybe òraru-ki heka kaa tarybeta tyytybybina ariðre-ribi rohonyra. Kia bòðsekre aheto-ò. ³⁰ Hãwyy taheto-ki rehemynyreu, iriðre-ki rahara byretyre-ki roire. Hãwyy rieryre tyytybybina iribi ròhònrye.

³¹ Tai tahe Jesuisi ixityre rexitare Tiro hãwãreny-ribi, Sidõ beà hãwã reny-ò rara Kalileia aho-ò. Tii raremyhÿu, Debòwiò hãwã hãwã reny ririre. ³² Tahe tamy didydenyde hãbuõ nohõtityõ. Tii roholaõlemyhÿre. Tule awimy rarybeõhyylemyhÿre. Tahe rexitòenyrenyrya Jesuisi-ò, tebò ityre ritidikemy. ³³ Jesuisi tii ritare inysòwehekÿ-ribi tahe tebò ritidire tõhõtì-ò. Tahe rarybexinyre tahe idi tòròtòbymy reare. ³⁴ Tahe Jesuisi tarue ruwyre biu-txi, ele-di reare. Tahe rarybere: –Ebata. (Kia heka rybe riwiuròsòdÿÿmy rare, –Biraynyke.) ³⁵ Aõwesele tõhõtì riraynyre. Tòròtò riykoykonyre. Tii aõwesele awimy rarybere. ³⁶ Jesuisi rarybere: –Uritere iny-ò ijyyõmykremy. Ihãrele tahe ibutumy kiamy iny-ò relymyhÿre. ³⁷ Idi bede riòtiinyrenyrye. Tahe raryberenyre: –Ibutumy tii riteytenymyhÿre. Tii nohõtity aõwesele roholamyhÿre. Hãbu rybeõ aõwesele rirybedÿÿnymyhÿre.

8

¹ Kia txuu ixityre iny sòwemy ributunrye. Kiau tule aõrÿsÿnamy ijõõhyllere. Jesuisi taerydÿÿna mahãdu ixidee ributunrye. Tahe tamyreny rarybere: ² –Jiarÿ inysòwe rewotòenyre. Tiiboho txuu inataõ waki rÿireri byreõlemy. ³ Jiarÿ byreõlemy ariteònyrenykeki, ryrowetyakile reserenykre iðderawyrinymy. Tule, iny sòwemy irehe-ribi nade. ⁴ Ierydÿÿna tamy dirawyònrye: –Timytaka inyboho tamyreny orotxu rikiwahinyrenykre kabederahy-ki. ⁵ Tii ritÿÿraxinyre: –Tiwesebo orotxu kai ijòdire. Tiiboho rarybere: –Debò inatxi reuròmry. ⁶ Jesuisi iny sòwemy risÿdÿÿnykremy sutyre-ò. Tii orotxu debòinatxi reuròmry rimyra. Tii rexitòenyreu tahe riorore. Tahe riwahinyre taerydÿÿna mahãdu-ò riwykemy iny sòwe-ò. ⁷ Tule utura ibutemy rÿimyhÿ. Tahe rexitòenymy rahudi tahe taerydÿÿna-ò rarybere: –Kaa tule biwybenyke iny sòwe-ò. ⁸ Tiiboho riroxirenyremy tahe rihydymy ratximyhÿ. Iyre yre rauhenyrye riwyrenyrye weriri debò inatxi reuròmry riwyrenyrye rÿÿximy. ⁹ Inaubiòwa mil iny iòhòmry rÿimyhÿ. Tahe Jesuisi rexideòwarinyrye iny sòwe-ò. ¹⁰ Tii ralore hãworo-ò taerydÿÿna-wana. Tiiboho roire Damanuta hãwãreny-ò.

¹¹ Lahi rybe-di erydÿÿdu mahãdu nade fariseu mahãdu wahe. Tiiboho tamy nade rybe òbitidÿÿmy. Tiiboho rÿÿraxirenyrya bede erydÿÿnaõ kiditeòsinykremy. Lahi rybe mahãdu rierykemy tii inatyhy rare urenana. ¹² Tii raelewesenanyre tawo-ki rarybere: –Aõherekibo kaa iny mahãdu rÿÿraximyhÿre bede erydÿÿnamy. Inatyhymy jiarÿ ararybekre: –Bede erydÿÿna heka tamy

rawahidỹỹõtyhy. ¹³ Tahe idi Jesuisi rexitare. Hãworo-ò ralore. Idi rohorere kanawe-ribi ijà-ò.

¹⁴ Ierydỹỹnaboho tahe tõhõti rosare orotxu wydysy-ribi. Sohojityhyle heka orotxu roimyhỹ hãworo-ki. ¹⁵ Jesuisi tamy ribedeerynyre: —Beteheiny, biyrubuny, lahi rybe mahãdu, Herodi mahãdu-wana wirỹsỹna uri-ribi. ¹⁶ Jesuisi erydỹỹna mahãdu ixideele rarybere: —Aõherekibo Jesuisi kia rarybereri. Inyboho iorotxurenyõreriki òsana. ¹⁷ Jesuisi heka rieryra tahe rarybera: —Aõherekibo raryberemy orotxu ijõõremy. Kaiboho aõbo teerytenyõte. Kaiboho aõbo arawoxierynyrenyõre.

¹⁸ Kaiboho aõbo arueõrenyre. Tabiõletenyteri. Kaiboho aõbo itxi õhõtireny reaõlereri.

¹⁹ Jiarỹ 5000my iny-ò orotxu reareareu, tiwesebo weririmy orotxu yre yre-di ritỹxinyre. Tahe tiiboho rirawyõnyre: —Waõinatxi reurò weririmy. ²⁰ Tahe debòinatxi reurò orotxumy reòròra 4000 iny, tiwesebo weriri orotxu yre yre-di ritỹxinyre. Tiiboho rirawyõnyre: —Debòinatxi reuròmỹ. ²¹ Tahe tamyreny rarybere: —Timyrekibo tahe teerytenyõte.

²² Dehemynyde Besaida hãwã-ò. Tahe hãbu ruetà-di tamy didydenyde. Rexitõenyrenyre tamy debò reakemy. ²³ Jesuisi tebòmỹ rimyre tahe ridyre hãwã-ribi bederahy-ò. Iruetyre rarybexinyre. Tebòmỹ tamy reare. Tahe ritỹỹraxinyre: —Aõmybo aõbo tabiteri. ²⁴ Hãbu tahe biu-txi tarue riukora, tahe rarybera: —Hãbumy rabira, òwòru wese rỹireriò, rariareri. ²⁵ Ixityrele Jesuisi tebò reare irue-ò. Hãbu heka irue reyteramy òbitilemy retehereri. Robire irehetyhy-ò itỹnyhỹkỹlemy. ²⁶ Tahe Jesuisi riteõnyre isỹ-ò urile ihãwã-ribi ròðseõmykre.

²⁷ Jesuisi taerydỹỹna mahãdu-wana ròhõnyrenyre Sesaria Filipi hãwãreny-ò. Ryki taerydỹỹnareny-ò ritỹỹraxinyre: —Mowe hãbureny wamy raryberenyra jiarỹ raremy. ²⁸ Tiiboho rirawyõnyra: —Joaõ Sebedỹỹdu riki, ijõ Eliasi riki, ijõ riki Deuxu rybedỹỹduõ. ²⁹ Tahe Jesuisi tamyreny ritỹỹraxinyra: —Kaiboho, mobo tarybetenye jiarỹ raremy. Tahe Pedro rirawyõnyre: —Kai Kristu atximahãte. ³⁰ Tii raraybinihikỹmy ixi-ki rarybera: —Inyko wamy ijyyõmykre.

³¹ Jesuisi rexiranyre erydỹỹmy: —Deuxu Riòre Hãbutyhyhykỹ heka aõna aõnamy aõhõkỹmy rotỹỹnynihikỹkre. Matuari mahãdu heka ixideramy ryanakre. Tule Deuxu aõmysỹdỹỹdu wedu, Bede ywina erydỹỹ mahãdu ixideramy ryanakre. Jesuisi kudurukre idi tahe txu inataõ rỹidi kedexixakre rubu-ribi. ³² Idi tahe iòrurehekỹlemy tamy rarybere. Pedro iny-ribi Jesuisi ritare, tahe tamy rarybere: —Kawese rybeõmyreke. ³³ Jesuisi ròðsemy reare, retehemyhỹ taerydỹỹna-ò tahe Pedro-ò rarybere: —Bexitake wako-ribi Satanasi. Kai dori Deuxu ijoi aõkõ atximahãte. Kai hãbu ijoi tate. ³⁴ Jesuisi ributunyre iny sõwehekỹ, taerydỹỹna-wana tahe rarybere: —Inyõ wahemy kanakeki, ixideele rexirahĩke, tahe taitxeò rimyke riwaheludunykemy. ³⁵ Mobo taumy tarasamy rurukeki, riononykre. Tahe aõtxile iny waluukeki, Rybewihikỹ luukeki, taumy wadee riononykeki, kia heka taumy ritakre. ³⁶ Aõbo tahe awire, ibutumy aõna aõna bitake tai aumy biononyke. ³⁷ Aõbo tahe iny riwahinykre taumy wydyna òkesena aõbo. ³⁸ Kai wijinabòdu òrarudu mahãdu rare, òta òtadu rare. Aõtxile iny walau warybe lau raixỹrukeki, tule Deuxu Riòre Hãbutyhyhykỹ ilau kanaixỹrukre tii nadeu jjuwihikỹ-di boo wowydyna-ò.

9

¹ Tii tamyreny rarybere: —Inatyhymy adeereny ararybekre. Ijõõ kaki ratximyhỹre ruruõtyhy Deuxu Iòlòna taruru-di kedehemynykreu.

² Tahe debò sohoji txuu r̄yidi, Pedro, Txiau, Joaõ-wana Jesuisi ridyre. Tiiboho sohojile bederatò-ò roire. Jesuisi tamyreny rexiwitxiranyre. ³ Ityy heka urile rabòtòranyre. Iurahak̄my relere suròna ratyre heka rauranymy ritoosònyre. ⁴ Tahe tamyreny dexit̄nynde Eliasi, Moisesi-wana tahe rarybemyh̄re Jesuisi-wana. ⁵ Pedro rarybere Jesuisi-ò: –Wawedu, awityhymy inihe kaki ratxirenyreri tahe rikiwinyrenykre inataõ hetomy, ijõ adee, ijõ Moisesi-ò, ijõ Eliasi-ò. ⁶ Pedro rieryõlemyh̄re aõmybo rarybekemy ruberumyhyremy. ⁷ Nonoe dobehede iubòròna bede ritòbònyre. Tahe rarybere reare rybeuni iy-ribi: –Kia heka wariòre waluu rare. Kaiboho tamy boholabenyke. ⁸ Tiiboho reteherenyre tahe inyõ robiòlerenyre. Jesusilemy robirenyre.

⁹ Dohedeu tahe inydee Jesuisi rarybere: –Uritere inyõ-ò tuu ijyyõmykre aõmybo tobitemy. Uritere Deuxu Riòre Hãbutyhyhyk̄y rubu-ribi rexixareu, tai tahe tuu belyybenykre. ¹⁰ Kia rybe wasimy riworenyre. Ixideerenyle wii rit̄ȳraxinyreny: –Aõmybo rarybereri, rubu-ribi rexixamy nade. ¹¹ Tiiboho tamy r̄ȳaxirenyre: –Aõherekibo bede ywina eryd̄ȳ mahãdu rarybere Eliasi juhu kanakremy. ¹² Tii rirawyònyre: –Inatyhymy, Eliasi juhu nade. Ibutumy aõna aõna riywinykremy. Tewesebo raritinanymy r̄ȳireri: –Deuxu Riòre Hãbutyhyhyk̄y aõna aõnamy aõhòk̄my rot̄ȳnyhik̄y. Tahe tii inydee awiòhykre. ¹³ Adeereny ararybekre: –Eliasi nade. Tule iny ixideewilemy tamy riwinyrenyre. Kaheka iaõmyd̄ȳnana riritinanymy r̄ȳire.

¹⁴⁻¹⁵ Jesuisi dehemynydeu taeryd̄ȳna mahãdu-ò, tahe robire iny sòwehek̄my tahe bede ywina eryd̄ȳ mahãdu taeryd̄ȳna-wana ritxiònymyhyre. Tahe Jesusimy robireu, tahe tiiboho riumysaõnyrenyre. Raòrunyrenyre irybed̄ȳmy. ¹⁶ Tamy r̄ȳraxire: –Aõmybo tamyreny tat̄ȳraxinyteri. ¹⁷ Inyõ rirawyònyre: –Eryd̄ȳdu, wariòre adee redyneri. Tii tyytybybina rybeòhòk̄y-di ratxireri. ¹⁸ Tyytybybina rimyreu tahe riatyre bede-ò. Idi tahe urile txuu riyiyinyre. Tahe tii rubureriwesele roire. Aeryd̄ȳna-ò jiar̄ȳ rarybera tyytybybina riteranykremy, tahe tiiboho iruruòhyymyhy. ¹⁹ Jesuisi tamyreny rarybere: –Tiwesebeded̄ȳnanabo wijinabòdu ityhyòlemy r̄ȳira. Tiwesebeded̄ȳnanabo awanareny ariijekemy. Wadee uladu bididyke. ²⁰ Tahe didydenyde Jesuisi-ò. Jesusimy robireu tahe tyytybybina urile raitx̄ȳteitx̄ȳtenymy resere. Idi tahe urile bedeki rara òhòremy raratymyhy rybexi irywomy ròhònymyhy. ²¹ Jesuisi r̄ȳraxire uladutyby-ò tiubedemybo taheka kaa binana tamy dehemynyde. Tii rarybere: –Uladuylale idi ròrarunyre. ²² Tiwese wese aõkò idi rehure bera-ò, heòty-ò rahukemy. Aõ biwinykeki, jiar̄ȳboho biwawiòhenanyke wijile. Kai biwaruxetònybenyke. ²³ Jesuisi rarybere: –Kai bityhinykeki, ibutumy aõna aõna r̄ȳimyh̄re. ²⁴ Aõwesele uladutyby rryre idi tahe rarybere: –Jiar̄ȳ retyhinyre, biwiòhenanykre aõbo rauhenyre. ²⁵ Jesuisi iny sòwemy robire wii rotyrerimy, tahe riteranyre tyytybybina-ò: –Kai tyytyby rybeò tule roholaõ iribi bòhònykre, tiu ixityre malòòtyhy. ²⁶ Tyytybybina rryre. Uladu ritx̄ȳtenyre idi tahe ròhònyre. Uladu rubuwesele roire herimy. Tahe iny sòwemy rarybere: –Tii rurura. ²⁷ Jesuisi rimyre tebò ritamad̄ȳnyremy tahe uladu r̄ȳire lamamy. ²⁸ Heto ralorenyreu ieryd̄ȳna mahãdu tamy r̄ȳraxirenyre: –Aõherekibo jiar̄ȳboho tyytybybina riteònyõrenyra. ²⁹ Tamyreny rarybere: –Kaiboho bexitònybenykeki byreõna-di bonybenykeki, kiawesele heka ròhònyre.

³⁰ Iribi ròhònyreu, Kalileia lowysy-di roirenyre. Jesuisi heka inyeryd̄ȳderamyhy tai ratximyhyki. ³¹ Taeryd̄ȳna mahãdu Jesuisi rierynanymyhyre. Jesuisi tamyreny rarybere: –Deuxu Riòre Hãbutyhyhyk̄y

heka rawahidỹỹkre hãburenyõ-ò. Tii hãbureny rirubunykre. Idi tahe txu inataõ txuu rỹidi tahe kedexixakre rubu-ribi. ³² Tiiboho rierykõlere tahe ruberurenyre tỹỹraxidỹỹki.

³³ Idi tahe rehemynyre Kafanaõ-ò. Ralore heto-ò. Jesuisi tamyreny rỹỹraxire: —Aõmywe widee tarybetenyteri ryro-ki. ³⁴ Tiiboho urile roholarenyre rybeõlemy. Ryro-ki dori rarybemyhỹ mowexe wiribi aõnimy ròhònykre. ³⁵ Tahe Jesuisi ronyrenyredi, Jesuisi taerydỹỹna mahãdu ributunyre erydỹỹmy: —Inyõ juhuludumy rarekemy ratxikeki, tai heka tii ihe-woludukre. Tule tii reakre ibutumy deòdumy. ³⁶ Tahe Jesuisi uladuõ rimyre risỹnyre iubetya-txi tahe taerydỹỹna-ò rarybere: ³⁷ —Moõ uladu kawese wadee riwiòhenanykeki, riwawiòhenanyre. Moõ riwawiòhenanykeki, tule wa-teòdỹỹdule riwiòhenanyre.

³⁸ Joaõ tamy rarybere: —Erydỹỹdu, jiarỹboho tuu rabirenyra inyõ tyyty-bybina-di ani-ò rehureriò. Tahe iny mahãdureny aõkõ rare. Tahe jiarỹboho tamy reijõnyrenyre iny mahãdureny dori aõkõ rare. ³⁹ Tahe Jesuisi rarybere: —Biijõnybenyõkre. Inyõ wani-di bedeòby riwinykeki, wanimy heka ibinamy rarybeõtyhy. ⁴⁰ Iny òluduõkeki, tii heka iny ijoi rare. ⁴¹ Inyõ beõ adeereny waninamy riwahinykre-wana, kai waerydỹỹna dori tate, inatyhymy adee ararybekre. Tii tawahidỹỹna ritakre. ⁴² Inyõ kaa uladu ityhydỹỹdu riatykre òraruna-txi, kia heka tamy awire tòti-ki myna ritaamy idi bera-txi rehure. ⁴³ Ebòle araatykeki òraruna-txi, juhuule adee awire ebò biòròke. Kia heka awityhykre iny welytyle ralokre biu-ò, tahe awiòtyhykre heòtytòteehekỹ-ò ralòkeki debò inatxi-di. ⁴⁴ [Tai mohõ ruruõtyhy. Heòty ruruõtyhy.] ⁴⁵ Awa araatykeki òraruna-txi, juhuule adee awire awa biòròke kia awire iny rariake awa sohojilemy, awiõre heka heòtytòteehekỹ-ò ralokre awa inatxi-di. ⁴⁶ [Tai mohõ ruruõtyhy. Heòty ruruõtyhy.] ⁴⁷ Arue araatykeki òraruna-txi, bitake idi behuke juhuule adee awire arue sohoji-di Deuxu Iòlò biu-ò ralokre, tahe awiõre heòtytòteehekỹ-ò ralokre arue inatxi-di. ⁴⁸ Tai mohõ ruruõtyhy. Heòty ruruõtyhy. ⁴⁹ Ibutumy iny heka heòty-di rijyyranykre. ⁵⁰ Jyyra heka awire, saa wahe. Urile taruru riononykeki, tiwesebo tarỹsỹna uri ixybyle tawo-ki bitidikre. Kaiboho ibutumy widee eysarenylere.

10

¹ Jesuisi iribi rexitare. Tahe rare Judeia bede bede-ò, tule Jordaõ kanawe-ribi ijà-ò. Iny sõwemy tamy ributunyre, tahe tiiboho Jesuisi rierynanyre. Tii reòarimy tuu ratximyhỹre.

² Tamy lahi rybe-di erydỹỹdu mahãdu dehemynydenyde irutaadỹỹrenymy. Tahe tamy rỹỹraxinyre: —Hãbu aõbo tahãwyy ririleke, awire aõbo ibinare aõbo. ³ Tahe Jesuisi tamyreny rirawyònyre: —Aõrybe bede ywina-di Moisesi rierynanyre. ⁴ Tahe tiiboho Jesuisi-ò dirawyònydenyde: —Tii rierynanyre iny tahãwyy ririkemy. Urile juhuu hãwyy bede erydỹỹna rybe tyyriti riwinykemy, idi tahe tahãwyy ririkemy. ⁵ Jesuisi tamyreny rarybere: —Õhõtixyre dori Moisesi kia rybe bede ywina adee riwahinyre. ⁶ Juhu bedeu Deuxu riwinyre hãbu, hãwyy-wana.

⁷ Iurenana tahe hãbu tadibohosỹ-ribi ròhònymyhỹre tai roimyhỹre hãwyy-wana.

⁸ Hãbu inatyhy hãwyy-wana roimyhỹreu, sohoji tyhylemy radenymyhỹre. Iny inatxi inymy aõkõ rỹimyhỹre, sohoji tyhylemy rỹimyhỹre. ⁹ Hãbu hãwyy-wana Deuxu ributunyreu, iny iwitxira wiribi ritòhòrarienyõtyhy. ¹⁰ Hetowo-ki tahe ierydỹỹna ritỹỹraxinyre kia rybe-ki. ¹¹ Jesuisi tamyreny rarybere: —Aõtxile hãbuõ tahãwyy ririkeki tahe ijõ-wana roikeki, kia heka

òtadu rare. ¹² Hāwyy tahābu ririkēki tahe ijō hābu-wana roiēki, kia heka wedena rare.

¹³ Tiiboho tamy didydenyde uladu tamy debò reakemy. Tahe ierydỹña riononymy rarybere tamy idyrenyōmykre. ¹⁴ Jesuisi kiamy robireu, rikyaranyre rarybere: –Txiò, kididyke uladu wadee. Uladu wese dori Deuxu Iòlòna rare. ¹⁵ Inatyhymy ararybekre: –Moō heka uladuwesemy Deuxu Iòlòna ralòōkeki, kia heka Deuxu Iòlòna-ò ralòōtyhy. ¹⁶ Tahe Jesuisi rexiranyre uladu manamy taaxiò-ò rimyre. Tahe tebò iratyytyre ritidimy tamyreny rarybewihikỹre.

¹⁷ Tahe Jesuisi rydi raloreu, hābuō tamy reare. Tahe hābu iko-txi resere tatiowotimy. Rarybere: –Erydỹdu wihikỹ, aōwexe ariwinykre biu-ò hena aritakremy tiiehyymy umywhikỹ-di ararekremy. ¹⁸ Jesuisi tamy rarybere: –Aōherekibo wihikỹmy wadee tarybeta. Hābu awiōre. Deuxu sohojile tahe awire. ¹⁹ Bede ywina kai teeryte: rubudỹōmykemy, tule òta òtaōmykemy, wasiōmykemy, tule ruiōmykemy, iny wii itxenadỹōmykemy, adi bityhynykemy, boo tule. ²⁰ Hābu tamy rarybere: –Erydỹdu, kia bede ywina rewinyhyylere, uladuule wiji-ò. ²¹ Jesuisi tamy retehere tuu reòarire tahe rarybere: –Kai sohoji aōmydỹñnale aki nasiranyde. Kai makre, ibutumy aōna aōna-di bōhònykre, idi tahe idi biwahinykre iny aōkō mahādu-ò. Kia tahe aōmydỹñnadikre biu-txi. Tahe manakre biwaheludunykre. ²² Kia rybe-ki heka hābu rabadewore. Rexitare ibedewomy urile iaōna aōna sōwetyhyreki.

²³ Jesuisi retehemy iwerura-di tahe rarybera taerydỹña-ò: –Kia iny iaōna aōna sōwemy rỹireri, tamy Deuxu Iòlòna-ò ralòke isirare. ²⁴ Ierydỹña mahādu bede ribedeòtiinyrenyryre irybe-ki. Jesuisi ixityre rarybere: –Waexiboho, isiratyhy rare Deuxu Iòlòna-ò ralòkemy. ²⁵ Kamelo tyyrorenawo-di ralòkemy isirakeki, kia-ribi isiratyhyre iny iaōna aōnadikeki ralòke Deuxu Iòlòna-ò. ²⁶ Tiiboho bede ratiinyre sōwemy. Widee rarybere: –Mobo tahe iòraru-ribi iny ritakre. ²⁷ Jesuisi iwerora-di retehere tahe rarybera: –Inatyhymy kōaōboka hābu-ò isiratyhyre. Deuxu-ò tahe ibutumy aōna aōna isiraōre. ²⁸ Pedro rexiranyre rarybere: –Boholake, jiarỹboho ibutumy rerirenyra araheludunykre. ²⁹ Jesuisi rarybere tamy: –Inatyhymy adeereny ararybekre. Moō waluukeki, rybewihikỹ luukeki, kia heka ririkre: heto, taseriòre, tyby tadi-wana, tariòre, tabede, ibutumy ririkre. ³⁰ Wijile itarasamy rarekre: 100 sỹmy, 100 seriòre, 100 tybyboho, 100 tadiboho, 100 tariòreboho, 100 tabede. Iny tamy rarybebinanykre tule. Ijō bede kanakre tahe taumy tỹmyra-di tiemy rarekre. ³¹ Tahe sōwere juhu ludu ihewomy ròhònykre. Ihewo ludu ijō iko-ò ròhònykre.

³² Tiiboho rydi raòwònyrenyryre Jerusalē hāwā-ò. Jesuisi heka rare iko-renymy. Ierydỹña mahādu bede ribedeòtiinyre. Tiiboho Jesuisi riheludunymy ihewo-ribi. Tahe Jesuisi reraòmyhỹ idi rare waòinatxi reurò taerydỹña mahādu-wana. Tii relyyre ixityre aōbo ixidee kỹnyikremy. ³³ Boholabenyke inyboho roirenyreri Jerusalē-ò. Kowa, jiarỹ Deuxu Riòre Hābutyhyhykỹ, inyō riwawahinykre Deuxu aōmysỹdỹdu mahādu wedu-ò, bede ywina erydỹ mahādu-ò. Kia warubudỹmy riwawahinykre tori-ò. ³⁴ Tiiboho kidiwalahikre. Watyre kanarybexinykre. Òhòte-di kidiwahātenykre. Idi tahe kidiwarubunykre inataō txu-di. Tahe rubu-ribi adexiakre.

³⁵ Joaō, ijō Txiau, wii Zebedeu riòre, tamy nade. Tahe rarybere: –Erydỹdu, kai aōma aō wadeereny biwahinykre. ³⁶ Jesuisi rarybere: –Aōbohe jiarỹ adeereny ariwahinykre. ³⁷ Tahe tamy rarybere: –Kai, aiòlònasỹ-ò kedehemynykreu, aruruwe-ribi aronykre, waseriòre ahywewe-ribi ronykre. ³⁸ Tahe Jesuisi rarybere: –Kaiboho teeryōlemahāte aōmybo textiòenyteri.

Kaiboho aõbohe wabemona-di biõbenyke idi Jerusalẽ-ò adiõkremy wahãredi. Kaiboho aõbohe wasebena-di mohõlebenyke idi jiarỹ anohõkremy wãhãredi. ³⁹ Tiiboho dirawyònyde: —Kohe tulekre. Jesuisi tamyreny rarybere: —Bemona-di ariõkre kaiboho tule idi biõbenyke. Sebena-di jiarỹ adohõkremy, kaiboho tule idi mohõbenyke. ⁴⁰ Tahe mobo wabire ronykre ruruwe-ribi hywewe-ribi kia heka jiarỹle ariwahinyõkre. Kia tahe iyrubudỹỹmy rỹireri Deuxule kidiwahinykremy. ⁴¹ Tai debòwiò erydỹỹna mahãdu heka Joaõ-ò, Txiau-ò tamyreny iky reare. ⁴² Jesuisi tamyreny ryryre tamy kanakemy, tahe rarybere: —Kaiboho teerytenyete toriwedu irurusõwe dire. Iny nihikỹ heka inymy deòdu luure. ⁴³ Jesuisi kiamy rarybere: —Kia wese tahe aworeny-ki aõkõkre. Kaiboho aõtxile mobo bõityhynyhykre, ijõ iny deòdumy rarekre. ⁴⁴ Mobo juhutyhy rarelekre, deòdumy rarekre. ⁴⁵ Deuxu Riòre Hãbutyhyhykỹ nade teòdu sõwekemy aõkõ tahe ixilemy reòdunykemy. Nade taumy wahidỹỹmy sõwemy iny tarasamy.

⁴⁶ Idi tahe roire Ijeriò hãwã-ò. Jesuisi taerydỹỹna-wana iny sõwehekỹ-wana ròhònyrenyra. Tahe rahare Bartimeu ruetàhàkỹ-ki. Bartimeu tahe Timeu riòre rare. Tii ronyre rywe-ribi aõna aõnamy rexitòenyneri. ⁴⁷ Tii roholare Jesuisi Nazare ludu kia rare tahe tamy ryryra: —Jesuisi, Davi riòre, wadee maruxetòekre. ⁴⁸ Sõwemy tamy rarybere: —Rybeõmyke. Tahe aõhe-wana tii rarybemyhỹre: —Davi riòre wadi mawotòeke. ⁴⁹ Jesuisi riyryre tahe rarybere: —Tamy byryke wadee kodoikemy. ⁵⁰ Tahe rexitareu rỹire, wylemy nade Jesuisi-ò. ⁵¹ Jesuisi tamy rarybere: —Aõmybo kai taruteri adee ariwahinykremy. Tahe hãbu ruetàhàkỹ tamy rarybere: —Wawedu, ixityre arobikremy. ⁵² Jesuisi tamy rarybere: —Makre, atyhydỹỹna kai arateytenyra. Kialehe rare. Aõwesele ixityre tii robire. Tahe Jesuisihemy rare, ryki.

11

¹ Jerusalẽ iòhòmy ritehemynyrenyreu, tahe inatxi taerydỹỹna riteònyra hãwã-ò. Inatxi hãwã-ò iòhòmy, Betabaji, Betỹnia-wana. Kia-ò Oliveira hãwãlò roire. ² Jesuisi rarybere: —Kaiboho boikre kowa hãwã-ò. Kowa-ò birònykreu jumentinho mahabenykre. Moheka ityre rariaõlemy ratximyhỹre. Bieseke, wadee bididyke. ³ Inyõ adeereny rarybekeki: —Aõhekremybo idi atxitenyteri. Tahe tamy marybebenykre: —Wanyrỹ tuu rurureri. Ixityre kaò kidiòkesedỹỹnykre. ⁴ Tahe hãbu roire. Jumentinho ryro hetoiò-ki ritisanymy rỹimyhỹ. Tai riesere. ⁵ Kia hãwã mahãdu rarybere: —Aõherekibo jumentinho kaiboho tetatenyta. ⁶ Tai tiiboho Jesuisi rybe tamy riwahinyra. Tai hãwã mahãdu jumentinho riwahinyre. ⁷ Tahe ridyrenyre jumentinho Jesuisi-ò. Tiiboho tatyreny ritidirenyre jumentinho tyremy. Tiiboho risỹnyrenyre Jesuisi ityre-ò. ⁸ Ijõboho tahe horerule ritidire ryromy, ijõ tahe tauwòhi ryromy ritidire ityre rariakemy. ⁹⁻¹⁰ Ihewo ludu, iko ludu rawyhyrarònyneri, tule ryryreri: —Tii heka wowydyna rare. Tii heka Wanyrỹ niwesekemy naderi. Wowydyna rare iny labie Davi Iòlòna. Kai Iòlòna kanakre. Wyhyrarò biu-txi kodoholakre.

¹¹ Kia wese Jesuisi ralore Jerusalẽ-ò. Dohodỹỹna heto-ò ralore, ibutumy retehere, idi tahe ròhònyre txiorotyhyreki. Tahe Betỹnia-ò roirenyre.

¹² Ijõ txu biòwamy tahe Betỹnia-ribi rexitarenyreu tahe tii rama rahure. ¹³ Òwòru figueira rademy robirenymy irehe-ribi. Tahe tamy ritehemynyreu iraty-ki raharenyòlere, aõmyreki figueira raty bededỹỹnanamy aõkõ bede rỹimyhỹre urenana. ¹⁴ Òwòru figueira-ò Jesuisi rarybere: —Tiu heka moõ araty ritòõtyhy. Tahe ierydỹỹna roholare.

¹⁵ Tahe ritehemynyrenyere Jerusalē hāwā-ò. Tahe Jesuisi dohodỹỹna hetowo-ò ralore. Tahe kia-ribi aōna aōna-di rohononymhỹre mahādu, õbradu mahādu diteònyde. Tahe nieru wibydyỹdu mahādu, òwòrubesedyỹ-di Jesuisi rehure. Bòtòe dinodu mahādu rynana-di Jesuisi rehure. ¹⁶ Inyõ heka ritxyydyỹnyõlere dohodỹỹna hetowo-ki. ¹⁷ Rierynanymyhỹre tahe tamy rarybere: –Raritidyỹõlemy aõbo rỹireri:

Waheto kōaõboka inatyhymy ibutумы iny witzira witzira dee ixitòedỹỹna hetomy rỹirakre. Waheto tewinytenyete wasidu hetowesele.

¹⁸ Bede ywina erydyỹ mahādu, Deuxu aõmysỹdyỹdu wedu mahādu roholarenyre, rōhõtynyrenyre: –Timybo inyboho Jesuisi rubudyỹmy rokiwisỹnykre. Tiiboho ruberumyhyrenyre iny sōwemy dori bede riõtiniymyhy ibedeerydyỹnareny-ki.

¹⁹ Txioromy dehemynydeu, tiiboho rexitarenymyhyre hāwāhākỹ-ribi.

²⁰ Txu rōhòny-di, rehemynyrenyre òwòru figueira-ò. Tiiboho robirenyre rarubumy rỹireriò, taru-wana, tararoti-wana. ²¹ Pedro ixixi-txi tōhòti reare tahe rarybere: –Erydyỹdu, betehe inihe aõma òwòru figueira rarubumy rỹire arybebina-di tamy tarybetaki. ²² Jesuisi dirawyònyde: –Kaiboho Deuxu bityhynymyhybeny. ²³ Inyõ rarybekeki kaa bede ratòòhòkỹ-ki: –Kai myike, adi adehu rỹikre berohokỹ-ki. Tahe irybe heka kedelekre. Tai inyõ rityhynykeki, tумы heka kedelekre. Tahe uritere iseòdyỹõmykre urile bityhynykre, irybe heka kedelekre. ²⁴ Iurenana adee ararybekre: –Aõtxile aõ bexitòenykre, kia heka bitakre. Bityhynykeki, inatyhymy bitake. ²⁵ Kaiboho textòenytenyteri wana aõbo inydee aky reamyhyre kia biixāwididyỹnymyhyke ratximyhyre, Deuxu dori riixāwididyỹnyke aõrarurenry-ribi. ²⁶ Kai iny witzira òraru biixāwididyỹnyòkeki, boo biu-ki ratximyhyre aõraru riixāwididyỹnyòkre.

²⁷ Tiiboho ixityre doide Jerusalē hāwā-ò. Ririranymyhyrenyre dohodỹỹna hetowo-ki, bede ywina erydyỹ mahādu, Deuxu aõmysỹdyỹdu wedu mahādu, matuari mahādu tamy doide. ²⁸ Tiiboho tamy ritỹỹraxirenryre: –Mowe ateòdyỹdu kia aõna aõnamy tatỹỹnymyhyte. ²⁹ Jesuisi dirawyònyde: –Adeereny tule araỹraxikre. Kaiboho bidiwawyònykeki, tahe jiarỹ akoreny yraxina arelyykre, aõrurudibo aõna aõna rewinymyhyre. ³⁰ Tahe Jesuisi ritỹỹraxinyre: –Ratysebedỹỹna, Joaõ hõrõ, kia heka tiribibo nade, biu-ribi ada hābu mahādu-ribi. Kia manarybeke. ³¹ Tiiboho widee rarybera: –Biu-ribi inyboho raryberenykeki, tai tii rarybekre: –Aõherekibo tahe tii tetyhynytenyõte. ³² Hābu-ribi inyboho raryberenykeki, iny aruberumyhyrenykre. Ibutumy iny rityhynyre Joaõ heka Deuxu rybedu raremyhy. ³³ Tai tahe tiiboho raryberenyre: –Inyboho reeryõrenyre. Tai tahe Jesuisi rarybera: –Hebo, jiarỹ adee arelyyõtyhy modeòdyỹdubo jiarỹ watzireri.

12

¹ Iribi tahe Jesuisi tamyreny ijyy-di rierynanymyhyre: –Hābu uva oworuõ wese ròbròre. Tahe riõtitynyre. Tahe hāloo riare oworuubetya-ki, ruỹdyỹnymy. Tahe utò riwinyre. Idi tahe rihuòtere hābu mahādu-ò. Tahe rexitare tasỹ-ribi ijõ bede-ò. ² Tahe bederatysiredemy bededyỹnana rehemynyreu, iwedu teòdu riteònyre bederaty ritakemy. ³ Huòtedu mahādu teòdu rimyrenyre, rihetenyre tahe riteònyre ixihyykemy. ⁴ Ixityre oworuwedu teòduõ riteònyre. Kia heka irati rihetenyre ta tamy rawobinarybenyre. ⁵ Ijõ riteònyre. Kia heka rirubunyrenyre. ⁶ Tahe oworuwedu iriòre sohojilere, tahe iluumy raremyhy ihewomy tii riteònyre. tahe wedu rarybere: –Wariòrele heka tiiboho rityhynyrenykre. ⁷ Kia huòtedu mahādu widee raryberenyre: –Kia heka wedu aõna aõna tarasadu rare. Rikirubunykre tahe iaõna aõna inydeerenykre.

⁸ Tahe rimyrenyre idi rirubunyre tahe idi rehurennyre oworu-ribi. ⁹ Jesuisi ritỹ̃raxinyre: –Aõhebo tahe oworuweddu rotỹ̃nykre. Tii kodoikre huòtedu mahãdu hudumy, tai tahe oworu riwahinykre inywitxira-ò. ¹⁰⁻¹¹ Ritina-di aõbo tariaõletenyte kia ryberiti:

–Mana-di hetowidỹ̃du rehura. Kia mana heka hetohãtxi-ki ritidimy doide. Kia heka Wanyrỹ riwinyre kia iny ruereny dee aõna aõna nihikỹ rare.

¹² Tai ijohonadu mahãdu Jesuisi mynymy ratximyhỹ tii dori rieryre ixidee lau Jesuisi ijyymy relyymyhỹre. Tiiboho ruberurennyre iny sõwehekỹ lau. Tahe rexitarennyre, rexixãwidinyre.

¹³ Idi riteònyrennyre Lahi rybe-di erydỹ̃du mahãdu, Herodi mahãdu-wana tamy imynamy irybe-ki. ¹⁴ Tiiboho rarybere Jesuisi-ò: –Erydỹ̃du, jiarỹboho araerymy adi watxiwãhãrennyre kai inatyhy hãbu tate. Iny ibutumy adee wiwese wiweselere. Inatyhymy iny-ò Deuxurymy teerynanymahãte. Tahe tiiboho ritỹ̃raxinyrennyre: –Awire aõbo ada ibinare aõbo nieru rawahinymyhỹre bede dinodu-ò. ¹⁵ Timybo tahe, rikiòwyny aõbo ada aõkõre aõbo. Jesuisi rierymyhỹre tõhõtinanarenny, tahe ritỹ̃raxinyra: –Aõherekibo kaiboho tiwaurihitenyteri. Wadee womati nieruò bidiwy waitxerenamy. ¹⁶ Tahe tamy diwydenyde. Tahe tii ixityre ritỹ̃raxinyra: –Kawe moõ tyytarasana rare, katahe moõ tyyritina rare. Tiiboho dirawyònyde: –Kiahe bede dinoduhõrõ rare. ¹⁷ Jesuisi rarybere: –Hỹdebo, bede dinoduhõrõ tahe tamy biwahinybeny tule tahe Deuxu aõna aõnahõrõ tamy biwahinybeny. Tiiboho bede riòtiinyrennyre.

¹⁸ Saduseu mahãdu tamy nade. Kia heka iny rubu-ribi rexixamy aõkõre-riki rierynanymyhỹre. Tiiboho ritỹ̃raxinyre Jesuisi: ¹⁹ –Erydỹ̃du, Moisesi raritinyra bede ywina-di: –Hãbuò rurukeki, tahãwyy iriòre ijõdiõkeki, tahe kia hãwyy tahãbu seriòre-wana roike. Iriòredikre taseriòre rubuòwymy roikre. ²⁰ Seriòre debòinatxi reuròmymy raremyhỹ. Juhuu ijõ roire hãwyy-wana. Tahe tii rurure iriòreõlemy. ²¹ Tahe ihewo ludu iseriòre wytese-wana roire. Tii rurure iriòreõlemy. ²² Ihewoludutyhy tule ibutumy roire wytese-wana, tahe ituerennyre iriòreõlemy. Iròòbymy tahe hãwyy tule rurure. ²³ Ixixanau tahe mohãbubo tuu rarekre. Ibutumy dori wytese-wana roire. ²⁴ Tai tahe Jesuisi tamyrenny rarybere: –Kaki kaiboho teòsamy toite aõma ritina teeryòtenyteki. Tule Deuxururu teeryòtenyte. ²⁵ Ixixanau heka moõ roiòtyhy. Ibutumy iny ýju wese rarekre biu bede-txi. ²⁶ Kaiboho aõbo tatyryritinytenyõta iny rubu-ribi kedexixakremy. Kia heka raritinyry rỹire Moisesi tyyriti-ki, òwòrusõmo ijyy-ki rỹimyhỹ. Iwese Deuxu rarybere Moisesi-ò: –Jiarỹ heka Abraõ Deuxu rare. Ijai Deuxu rare. Ijaò Deuxu jiarỹ rare. ²⁷ Jiarỹ heka rubu mahãdu Deuxu aõkõ rare, tahe iru mahãdu Deuxu jiarỹ rare. Kaiboho teòsamy toite.

²⁸ Bede ywina erydỹ̃ mahãduò nade ijohonamy. Tahe tiiboho widee raryberennyry roholareu, Jesuisi tamyrenny rirawyònywihikỹreu, tahe tii Jesuisi-ò ritỹ̃raxinyre: –Tibo rybe bede ywina juhuure. ²⁹ Jesuisi rirawyònyre: –Ka heka juhu ludu rare: –Boholake Israeli mahãdu, judeu ijoi mahãdu wahe. Wanyrỹ, iny Deuxu sohojile rare. ³⁰ Kia aDeuxu luuke ibutumy awo-ribi, amytytyby-ribi, ibutumy aruru-ribi. ³¹ Ka heka ihewo ludu rare: –Kai abireluduluuke iwese ixiluuke wese. Ijõ bede ywina heka ka ratyreõre. ³² Tahe Bede ywina erydỹ̃ mahãduò rarybere: –Inatyhymy kai tarybeta. Deuxu heka sohojile ratximyhỹre. ³³ Ibutumy awo-ribi iluukemy. Ibutumy aruru-wana iluukemy. Tule ibutumy aeryna-wana iluukemy. Iwese kai ixiluure wese, abire ludu mahãdu luukemy. Kia heka ibutumy iròduxiweloo ratyre rare. Ibutumy wahidỹ̃naloodỹ̃na ratyre rare. ³⁴ Jesuisi rieryre kia

hãbu rirawyònywihikỹre tai tamy rarybere: –Kai heka Deuxu Iòlòna-ribi irehemy aòkõ. Tai tahe ibutumy ilau ruberure tỹraxidỹỹki.

³⁵ Jesuisi dohodỹỹna heto-ki rierynanymyhỹreu, rarybere: –Timybo Bede ywina erydỹỹ mahãdu rarybemyhỹre Kristu Davi riòre raremy. ³⁶ Davi rarybere aõmybo Deuxu Tyytybytyhy tamy narybedemy: –Wanyrỹ rarybere Wanyrỹ-ò: –Bodony warurunawe-ribi. Txiòhe rare, aòludu awarawo-txi aridikre. ³⁷ Tahe Davile Wanyrỹ rininire. Timybo tahe Davi iriòremykre. Tahe iny sõwemy deysana-di roholarenyre.

³⁸ Tii rierynanymyhỹreu, rarybera: –Bexiemyhỹbeny bede ywina erydỹỹ mahãdu lau. Tiiboho heka tyyrehe-di riraluurenyre. Tiiboho heka rybedỹỹluurenyre hãwãhãkỹ riranaki. ³⁹ Dohodỹỹna heto-ki juhurnana luurenyre. Tule ta anarỹỹ rỹiwana, juhu ryanadile tamyreny awire. ⁴⁰ Tiiboho tule wytese urimynydu aõna aõna ritarenyre. Ixitòedỹỹna re-hehekỹ rexitòenymyhyrenyre. Tiiboho heka aõnihikỹmy aõhõkỹmy dỹỹnana riòwynyrenyre.

⁴¹ Jesuisi retehemy rỹimyhỹ dohodỹỹna heto nieruhyna ratya-txi. Tii retehere timybo iny sõwemy tanieru-di tamy rehumyhỹ. Tahe ityhynihikỹ tamy sõwemy nieru-di rehure. ⁴² Tahe nade wytese iaòkõdu mahãduõ tii rare. Tii inatxi nieru sõmo-di rehure. Tanieru tahe nierukonana rare. ⁴³ Jesuisi ryryre taerydỹỹna-ò: –Inatyhymy adee araybekre. Kowa heka wytese nieru-di rehure ibutumy iny witxira ratyre. ⁴⁴ Kaa mahãdu ibutumy nieru-di rehure rauhenyredile. Tahe wytese idi rehure ibutumy tanieru-di rexihumy taumy-ribi idi rehure.

13

¹ Dohodỹỹna heto-ribi ròhònyreu, ierydỹỹna tamy rarybere: –Erydỹỹdu, beteheke inihe mana nihikỹ-ò, hetohokỹ-ò. ² Jesuisi rirawyònyre rarybere: –Kaiboho betehebennykre heto nihikỹ-ò. Kia heka mana ijõ wityre-ki rỹiõtyhy, ibutumy heka kedejuxunykre.

³ Oliveira bederatòhòkỹ-ki tii ronyreu dohodỹỹna hetoko-txi, tahe Pedro, Txiau, Joaõ, ibutumy tamy doide rỹraximy iny-ribi irehemy. ⁴ Wakoreny bedelyyke, tiubo kia kỹnyikre. Ibutumy aõna aõna kỹnyikre wana tibo iny be-deerynyrenykre. ⁵ Jesuisi rexiranyre tamyreny rarybere: –Kaiboho anaitxenanydenyheny lau bexiebennyke. ⁶ Sõwemy dori roikre wanimy rarybemy rarekre: –Jiarỹ dori Kristu rare. Tahe iny sõwemy anaitxenanykre. ⁷ Kaiboho wounarybe-ò, aõbinarybe-ò, boholakreu, breburenyõmykre. Kia heka kanakremy ratximyhỹre. Urile bededỹỹnana ikonanamy aòkõhyylemyhỹre. ⁸ Uritere inylahinareny, ijõlahinareny-wana wii kidiaõbinanykre. Tule iòlòna mahãdu ijõ iòlòna mahãdu-wana wii kidiaõbinanykre. Bede bedesu ijõ hãwã-ki kanamytatakre. Tahe aòkõre rama kedeakre. Kia heka juhu aõhõkỹmydỹỹnana rarekre.

⁹ Kai bexiekre anamydenyheny lau. Tiiboho anawahinydenykre aòludu wedu-ò, iòlò-ò. Tiiboho anahatenydenykre dohodỹỹna hetowo-ki. Ki-abohoko-txi wadee kaiboho kedelyykre inatyhymy aõna aõna rỹiremy. ¹⁰ Rybewihikỹ juhuru ibutumy bede hãwã hãwã-ò kiditynydỹỹnykre. ¹¹ Tiubo aradyrenykeu, urile nohõtĩõmy aõbo kaiboho marybebennykre. Kiautyhyle aõmybo rarybekremy bierykre. Kia tahe marybekre. Kai dori aòkõ tarybemahãte, Deuxu Tyytybytyhy tahe rarybemyhỹre. ¹² Seriòre seriòrele wii kidirubunykre. Tyby heka tariòre kidirubunykre. Uladule tadi, tyby kidirubunykre. ¹³ Ibutumy heka iny iy kedeakre wani òraru-ki. Kia heka ikonana-ò riijekreu, taumy tarasanakre.

¹⁴ Aõna aõna binahakỹ kanakreu, ibutумы rahukemy. Tiiboho kanakeu itxinonana-txi aõkõ rarekemy, kaiboho mahenybenykre bederatòòhòkỹ-ò, Judeia hãwã hãwã-ki ratxikeki, mahenybenykre. ¹⁵ Inyõ hetotyre-ki ratxikeki, urile ròteõmy aõna aõna wydysymy. ¹⁶ Inyõ bedero-ki ratxirekeki, uritere òkeseõmy tyy òrysymy. ¹⁷ Kobexe heny hãwyy bòtõmy rỹira, tule hãwyy tariõre ritõnomy rỹira. ¹⁸ Bexitõenykre kia kanaheny bededỹỹnana sirau. ¹⁹ Aõhòkỹmydỹỹnana kanakre tiu heka tuuõre. Juhule Deuxu bederiwinyreule wiji tuu yrubule bederoiomyhỹre. Tiu heka kiamy bederoiõtyhy aõhòkỹmydỹỹnanamy. ²⁰ Deuxu bederìhòmy rirawetyyòròkeki, moheka irumy ròhònyõtyhy. ²¹ Inyõ adee rarybekeki: –Kaki heka Kristu ratxireri. Kowa-ki ratxireri. Uritere ityhydỹỹõmy. ²² Sõwemy Kristu kanakre, urile Kristu inatyhy aõkõ rarekre. Tule Deuxu rybedỹỹdu kanakre. Kia Deuxu rybedỹỹdu inatyhy aõkõ rarekre. Tiiboho heka bedeòby riwinykre tule bederyna. Deuxu hõrõ riitxenanykemy inatyhymy kõaõboka. ²³ Kaiboho warybe biyrubunykre. Adee ibutумы juhuule reòbitinyre.

²⁴ Idi webòhòna rỹira txuu, aõhòkỹmydỹỹnana itue-di, txuu heka rurunykre. Ahãdu tule rurunykre.

²⁵ Taina heka kedejuxunykre biu-ribi. Biururu raòweòwenykre.

²⁶ Iny retehekre Deuxu Riòre dehemyryna-di. Biurawetyky-ribi kodobehekre. Kia heka lobixina kanabòtòranykre. ²⁷ Tahe taỹju kiditeònykre tawedu ijoihõrõ butudỹỹmy.

Kidibutunykre ibutu bederòkonana-ribi, tule ibutu biukonana-ribi.

²⁸ Tahe figueira òwòru-ribi erydỹỹna bierybenykre. Tahe iruru raixinykreu tahe, txiru ròhònykreu, tai tahe bierybenykre wyra òhòreri. ²⁹ Tule kia aõna aõnamy bobibenykreu, tii òhòlereri. Ijòkile wese nyide. ³⁰ Inatyhymy adee ararybekre, kia wijinabòdu itueõtyhy aõna aõna rỹikre hãrele. ³¹ Biu, bederòwana ituekre, tahe warybe itueõtyhy. ³² Moõ heka rieryõtyhy tiubededỹỹnanamybo tii kòdòòsekre. Tule ýju biutxile rieryõre. Tule iriòre rieryõre. Tule tyby sohojile rieryre.

³³ Kaiboho bexieke, beteheke. Kai dori teeryõtenynte tiubededỹỹnanamybo kòdòòsekre. ³⁴ Kedehemyrykremy dori iwese hãbu tỹimy rarewese tii rexitareu, ririre tadeòdu. Tadeòdulemy tule ridyre itxeredu retehemyhỹkemy. ³⁵ Tahe betehe inihe teeryõteri dori tiubo kanakre heto wedu, txioromy ada ruwetya aõbo, ada hãnie hãbu ryry-di aõbo, ada txumy aõbo. ³⁶ Betehe inihe iny araraòòlemy tii rehemynyryeri aki rahakre atỹi-ò. ³⁷ Aõna aõnamy jiarỹ rarybemyhỹre, rarybera ibutu-ò: –Bijebeny.

14

¹ Kia-ribi inatxi txumy riuhenymy ratxireri anarỹỹ kodohònykremy. Kia anarỹỹ wehityhynamy heka iny ratya-di reare. Tule orotxu anarỹỹ kia ròhònyre. Tule Deuxu aõmysỹdỹỹdu wedu mahãdu tule bederòrydỹỹdu mahãdu Jesuisi rimyky ratxireri idi rirubunykemy. ² Tiiboho rarybemyhỹrenyrye: –Kiahe aõkõre anarỹỹ rỹireriu, iny sõwemy inydeereny kana aõbinanyheny.

³ Jesuisi Betỹnia hãwã-ki ratximyhỹu, Simaõ tyybina heto-ki ratximyhỹre. Jesuisi òwòru besedỹỹbire-ki roimyhỹ. Tahe hãwyy aderòna òwynihikỹ-di lỹnyrena wihikỹ-di nade. Tai ihyna riwebòhònyra tahe Jesuisi ratityre-ò ritxiwira. ⁴ Inyõreny rexiykaranyke. Tahe widee rarybera: –Aõherekibo aderòna rahura. ⁵ Inywitxira tahe òwonykewi sõwemy nierumy kia-ò. Kia nieru-di tahe iny aõkòdu-ò rawahidỹỹnykre. Tahe tiiboho rexibynyryeri hãwyy dee. ⁶ Tahe Jesuisi rarybere: –Txiohe rare, uritere ixibydỹỹõmyke. Tii heka

aõwihikỹbo wadee riwinyra. ⁷ Kiamy aõu aõu iny aõkõdu rỹikremy. Aõule heka tamy aõwihikỹ biwinybenyke. Jiarỹ tahe, aki aõu aõu aõkõlekre. ⁸ Tii heka rexikonananany ròwidỹyre. Aderòna-di watyre ritxiwire wabede-ò jiarỹ raõule. ⁹ Inatyhymy adeereny ararybekre. Aõtxile Deuxu Rybewihikỹ iny relyykre. Kia-ò kahāwyy ijyymy relyykre, ibutumy iny idi rōhõtinkyremy aõbo riwinyredi.

¹⁰ Tahe Judasi Isariò Deuxu aõmysỹdỹdu-ò rara Jesuisi tamy rawahidỹkemy. ¹¹ Tiiboho tamy roholarenyre, reysare. Tahe tamy nieru riwahinykemy riurenanyre. Tahe Judasi riijemyhỹre aõu aõu bedewihikỹ tamyreny riwahidỹnykemy.

¹² Juhu orotxu anarỹtxure budoeni xiweloo rirubuny rahudi tahe Jesuisi erydỹna mahādu tamy rarybere: –Titxibo anarỹ rỹsỹnamy biroxikemy atxiteri. Jiarỹboho kowa-ò aroikre. ¹³ Tahe Jesuisi tamy rarybere: –Kaiboho boikre hāwāhākỹ-ò. Tahe hābu-wana wii biòbinykre butxi-di riwyrieriò. Tahe tii biheludunybeny. ¹⁴ Aõtxile hetoõ-txi ralòke, kaiboho marybebenyke hetowedu-ò: –Waerydỹdu rarybera: –Titxiwexe anarỹ rỹsỹna arirỹsỹkre waerydỹna-wana. ¹⁵ Tii heka adee kiditeòsinykre hetowowitxiraõ biu-txi. Ibutumy rexihumy rỹire inydeereny. Kowa rỹsỹna inydeereny biwinykre. ¹⁶ Tahe ierydỹna rexitare. Roire hāwāhākỹ-ò. Tahe rōhònyre iwese Jesuisi relyyre wese. Tahe ibutumy rexihurenyre anarỹ-ò.

¹⁷ Txiorou Jesuisi nade taerydỹna waòinatxi reurò-wana. ¹⁸ Tiiboho òworubesedỹ riroximahāu, Jesuisi rarybere: –Kaiboho wawana teroxitenyteri sohojiò biwawahinykre. ¹⁹ Tahe urihimyo rexiranyre rabadewomy. Tahe widee raryberenyre: –Jiarỹle heka ariwahinykre. ²⁰ Tii rirawyònyre: –Kaiboho, waòinatxi reurò mahādu sohojiò. Kia mahāduõ orotxu-di wawana rebenymhỹ besero-ki. ²¹ Inatyhymy Deuxu Riòre Hābutyhyhỹ rakre iwese iritina rỹirewesele. Kobexeheny kowa hābu heka kidiwahinykre. Tamy iny awire kedaõlede.

²² Tiiboho riroxireriu, Jesuisi orotxu rimyreu, raorore, rexitònyre, tahe tamyreny riwahinyre. Rarybere: –Āhāxe, kia heka waumy wese rare. ²³ Tahe vīhynamona rimyreu, rexitònyre, tahe tamyreny riwahinyre. Ibutumy ibute bute iribi tuu riòrenyre. ²⁴ Tamyreny rarybere: –Kia wāhālubu wese rare. Kia hālubu heka rybe tỹmyra ywidỹna hālubu rare. Kia inyboho kidinohõtijuadenykre. Wahālubu heka kedexuxunykre iny rabòronihikỹ dee. ²⁵ Inatyhymy ararybekre: –Ariõotyhy heka òtetibederatyrupe tỹmyra ihyy tahe tiutxumybo Deuxu Iòlòna-ki ariòkre.

²⁶ Deuxuwimy rawinyrenyre, tahe rexitarenyre Oliveira beder-atòhòkỹ-ò.

²⁷ Jesuisi tamyreny rarybere: –Kaiboho ibutumy wijirumy biwaribenykre. Kia heka iritina rỹire.

Itxeredu tahe riròrenykeki, budoeni rahenykre.

²⁸ Tahe rubu-ribi adexixakreu, arakre akomy Kalileia-ò. ²⁹ Pedro rarybera Jesuisi-ò: –Ibutumy ararikeki, arariòtyhy. ³⁰ Jesuisi tamy rarybera: –Inatyhymy ararybekre. Wijirumy hāniehābu inatxi kidyrykreule, kai iny witxira-ò biwatxiõnykre inataõ bedemy. ³¹ Tahe Pedro rarybera tarurutyhymy: –Aõkõre, aratxiõnyõtyhy, ihārele tahe awanale arurukre. Ijõ mahādu tule kia wese rarybera.

³² Tahe roire Kesemani hāwāmy ninadu-ò. Taerydỹna-ò rarybera: –Biwaraõmy bonykre kakile. Kowa-ò arexitònykre. ³³ Tii ridyrenyre Pedro, Txiau, Joaõ-wana. Jesuisi rexiranyre rabadewomy ihyy rexitònyre. ³⁴ Tahe tamy rarybera: –Watyytyby heka rabadewomy ratxireri rubuhyy-ò. Kaki

bonykre biijemy. ³⁵ Tahe iko-txi urihimyò rareu, resere. Rexitòenyre: — Waha, adee arexitòenykre. Adee awikeki, kia òraule tiu waròteòna. ³⁶ Tii rarybere: —Waha, adee ibutumy isiraòre. Kia bemona inyhe waròbi bitake inihe. Tahe wadeewi wadeewi-ki aòkò watzireri, tahe adeewi-ki. ³⁷ Tii rehemynyre tai rahare ròròrenymy roireriò. Rarybere Pedro-ò: —Simaò, Taròteri aòbo. Biijeòtyhy sohoji òramy bededÿÿnana. ³⁸ Biijebenykre, bexitòenykre, uritere rutaanamy ròteòmykre inatyhymy atyytyby irurudire tahe ade iruruòre. ³⁹ Tahe Jesuisi ixityre rare rexitòenyre ixiwesele. ⁴⁰ Ròòsereu, ijò-ki rahare ròròmy ixiwesele, irurureny rautxienymyhÿ dori. Tiiboho rierykòre idi rirawyònyrenyre. ⁴¹ Tahe ixybyle ròsere tahe rarybere: —Moròbeny bexielehynybeny. Òra iòhòreri. Kia heka Deuxu Riòre Hãbutyhyhykÿ kanawahidÿÿkre òrarudu mahãdu-ò. ⁴² Bitÿmynybenyke, rokoireny, walòsedÿÿdu iòhòmy rareri.

⁴³ Tii rarybereriu, aòwesele Judasi nade. Kia heka waòinatxi reurò mahãduò rare. Tii-wana doide hãbu mahãdu mayrehe-di, òhòtemy debòna. Kia heka hãbu mahãdu doide matuari mahãdu-ribi, Bede ywina erydÿÿ mahãdu-ribi, Deuxu aòmÿsÿdÿÿdu wedu-ribi. ⁴⁴ Lòsedu tamyreny juhoo bede eryna riwahinyre. Kawese heka rarybere: —Kowa heka inyò-ò aruwokre, tii heka hãbu rare. Bimybenykre, birarenybenywihikÿkre. ⁴⁵ Judasi rehemynyrenyre, tahe rarybere: —Wedu, wedu. Tahe tamy ruwore. ⁴⁶ Juda ijoi Jesuisi rimyra. ⁴⁷ Kia ijoiò mayrehe ritare tahe Deuxu aòmÿsÿdÿÿdu wedu deòdu nohòti riorore. ⁴⁸ Tahe Jesuisi dirawyònyde: —Kaiboho mayrehe-di tiwaòrynyteri wasidu-wesemy aòmÿ, òhòte-di. ⁴⁹ Jiarÿ tahe dohodÿÿna heto-ki watzimyhÿ txuò txuòlemy adeereny araerynanywãhãdenyde. Kowa-ki heka tiwamyòlemyhÿtenyte. Tahe aòbo iritina-ki rÿireri, kia heka kÿnyikremy.

⁵⁰ Ibutumy ierydÿÿna mahãdu ririrenyre, rihenyrenyre.

⁵¹ Kia heka hãbuò riheludunymyhÿ tyy tayredile rexitÿynymy tiiboho ridyrenyre. ⁵² Tii tahe tyy ririre tahe rahenyre tadelemy.

⁵³ Deuxu aòmÿsÿdÿÿdu wedu-ò tiiboho Jesuisi ridyre. Bede ywina erydÿÿ mahãdu, matuari mahãdu-wana ributunyre. ⁵⁴ Pedro riheludunyre irehetyhytyhymy. Rehemynyre Deuxu aòmÿsÿdÿÿdu wedu heto-ò. Tai tahe ixitòteenymy heòtywera-ò rorukumyhÿ heto itxeredu mahãdu-wana.

⁵⁵ Deuxu aòmÿsÿdÿÿdu mahãdu wedu, tule dohodÿÿdu mahãdu alobixidu rijemyhÿre aòlemy Jesuisi òludu relyymyhÿre, Kia òraru-ki rirubunyenkyemy.

Rahaòre. ⁵⁶ Sòwemy iny ruimy relyymy rÿimyhÿ. Iruinareny wiribi hitxi hitxilera. ⁵⁷ Ijò mahãdu rÿimyhÿre relyrehãre ruimy rarybere: ⁵⁸ —Inyboho irybe-ò roholarenymy: Jiarÿ heka dohodÿÿna heto ariixãwididÿÿnykre kia heka hãbu iwidÿÿna rare. Txu inataò-di ijò ariwinykre iwidÿÿnaweseòre.

⁵⁹ Kia heka aòmÿbo tuu relyyrenyremy irybe wiribi hitxi hitxire. ⁶⁰ Deuxu aòmÿsÿdÿÿdu mahãdu rÿire inysòwetya-txi. Tii Jesuisi ritÿÿraxinyre: —Kai aòbo biwarawyònykre aòmÿbo relyyrenyreri adee òludumy. ⁶¹ Tii rerawyònyòlere ixyby tahe Deuxu aòmÿsÿdÿÿdu mahãdu ritÿÿraxinyre: —Kai aòbo Kristu tate, Deuxu wityhy riòre. ⁶² Jesuisi rarybera: —Jiarÿ heka. Kaiboho betehenykre

Deuxu Riòre Hãbutyhyhykÿ Deuxu rurunaweribi-ò ronyreri. Kaiboho tii betehenykre Deuxu Riòre Hãbutyhyhykÿ biuwetyky-ribi naderi.

⁶³ Deuxu aòmÿsÿdÿÿdu wedu ityy riykara idi rarybera: —Aòherekibo ijò alobixidumy iny rururenyreri. ⁶⁴ Kaiboho taholatenyta aòbina binalemy rarybereriò aòmÿbohe kaiboho tahòtinymyhÿtenyte. Ibutumy heka tawo riraòhòrenyru rubudukremy. ⁶⁵ Tahe ijò ityre rybeximy rarutaara rexiruehetynyre tahe tule rihetenyre. Tahe rarybere: —Mota làhà arahãtenyra. Idi tahe heto itxeredu tule rihetenyre.

⁶⁶ Pedro heka ratximyhÿ bedeube-ki tahe ijadòma dehemynyde, Deuxu aõmysÿdÿÿdu deòdu. ⁶⁷ Pedro rexitòteenymyhÿ heòtywera-ò tahe ijadòma tamy retehere. Tahe rarybera: —Kai tule Jesuisi Nazare ludu-wana atximahâte. ⁶⁸ Tahe tii rexitxiõnyre: —Jiarÿ reeryõre aõmybo kai tarybeteri. Tahe Pedro hetowo-ribi ròhònyre. ⁶⁹ Ijadòma ixyby ixyby itxeremy rarybere kowa ijoi-ò: —Kowa heka tii mahãduõ rare. ⁷⁰ Tahe tii ixityre rexitxiõnyre. Ixybyle kowa ijoiõ Pedro-ò rarybera: —Inatyhymy kai ijõ mahãduõle tate. Kai dori Kalileia mahãdu tate. ⁷¹ Tii inatyhytyhyrybemy rarybera: —Jiarÿ reerykõre hãbumy tarybetenyteri. ⁷² Tahe hãnie hãbu ryryra, inatxi hewoludumy. Ta Jesuisi rybe-txi Pedro tõhòti reare. Iwese Jesuisi rarybere: —Inatxi hãnie ryrykredi, ihewoludukomy ryrykre, wadee bedexitxiõnykre inataõmy. Pedro tahe iribi rexitareu, rahinyre.

15

¹ Txuu reareu, Deuxu aõmysÿdÿÿdu wedu, matuari mahãdu, Bede ywina erydÿÿ mahãdu ibutumy ributumy. Tahe Jesuisi ritaataare tahe ridyrenyde Pilato-ò. ² Pilato Jesuisi-ò ritÿÿraxinyre: —Kai aõbo judeu iòlò tate. Tii rirawyònyre: —Kai ka tuu tarybeta. ³ Deuxu aõmysÿdÿÿdu mahãdu wedu rarybere Jesuisi aõna aõna awimy aõkõ riwinyre. Tahe Jesuisi riwawyònyõhyllere. ⁴ Pilato ixybyle rÿÿraxire: —Kai birawyònyõtyhy aõbo. Kai aõbo taholaleteri aõmybo tiiboho autedé-ò raryberenyteri. ⁵ Tahe Jesuisi rarybeõhyllere tahe Pilato urile bede riòtiinymyhÿre.

⁶ Kia heka juhoo iny deòwarixina rare hãbu ròteduõ ritakemy anarÿÿtxuu. Aõtxile iny tamy rexitòenyke. ⁷ Ròtenawo-ki raremyhÿ inyõ Barabamy ninadu-ki. Tii tahe inywitxira aõbinadu mahãdu-wana ratximyhÿ. Kiamy inydinodu òraru-ki aõbina rÿireki, tii iny rirubunyre. ⁸ Iny sõwehekÿky-ki doide, tahe rexiranyre ixitòedÿÿmy: iny deòwarixina kòdòhònykre. ⁹ Pilato dirawyònyde: —Adeereny ariòlòdÿÿnykekõ aõbo ka judeu iòlò. ¹⁰ Tii rierye dori Deuxu aõmysÿdÿÿdu mahãdu wedu tamy Jesuisi ridyrenyde iwobinarenny lau. ¹¹ Deuxu aõmysÿdÿÿdu wedu inysõwe riixitòedÿÿnyre Baraba riòlòdÿÿnykemy. ¹² Pilato ritÿÿraxinyre ixybyle: —Aõhebo tahe idi arotÿÿnykre. Kaiboho tuu teninimyhÿtenyde judeu iòlòmy. ¹³ Tiiboho rirajuarennyre: —Bitamadÿÿnyke itxeò nihikÿ-ò. ¹⁴ Ta Pilato tamyrenny ritÿÿraxinyre: —Aõbina taka riwinyre. Aõhe-wana ixityre rirajuamyhÿrennyre: —Bitamadÿÿnyke itxeònihikÿ-ò. ¹⁵ Pilato inydee aõ riwahinykemy rõhòtinyra, tai ta Baraba riòlòdÿÿnyre. Idi tahe Jesuisi riyhytanymy rahudi, riteònyre itxeònihikÿ-ò riukòrennykemy.

¹⁶ Soldado ridyrennyre heto woube-ò. Tai tahe ibutumy soldado ributumy. ¹⁷ Tahe tyysòborehekÿ-di ritynyrennyre. Tahe ede rataana ritidire ira-ò. ¹⁸ Tahe rirybenyrennyre: —Adee nihikÿre judeu iòlò. ¹⁹ Tahe ri-hetenyde bòtòre-di irati-ò, tahe ityre rarybexinyre tahe rÿire tatiowotimy rityhnykemy. ²⁰ Tahe tyysòbore iribi ritara, tahe ityyle tamy ritidira. Inatyhymy ridyrennyre itxeònihikÿ-ò riukòrennykemy.

²¹ Kowa-di rekoarennyre hãbuõ. Simaõ Sireni inire. Kia heka Alexÿdre, Rufu-wana tyby rare. Tii nade bedero-ribi. Tiiboho tahe riitxyydÿÿnyre itxeò-di retyykemy.

²² Riwyrennyre bederahy-ò Kòkòta ninadu-ò. Kia heka iwitxira rybe rare. Kia heka rubu ratitybyho wese rare. ²³ Tiiboho vÿi riurinyre òwòruburu-wana. Tahe tii tuu riòõlera. ²⁴ Itxeònihikÿ-ò raukòrennyre rahudi tahe ityy wirarea riatyre, tahe ityy-di rarudeòsanyre tibo iny sohoji sohoji ityy riwykemy. ²⁵ Biurasò txu Jesuisi itxeò-ki raukore. ²⁶ Iratya-ki tahe ritina

rỹire: JUDEU IÒLÒ. Kia heka iny tuu rarybemyhỹrenyire. ²⁷ Tahe tii-wana inatxi wasidu itxeònihikỹ-ò riherinanyire, ijõ ruruweribi-ò, ijõ hyweweribi-ò. ²⁸ Tahe rotỹỹnyire aõbo Deuxu ritina-ki rỹire wese: Tii ratximyhỹ òrarudu mahãdu-wana. ²⁹ Iny reareare tara riohowimy rarybere aõbina binamy: –Kobe, kai korihe dohodỹỹna heto biatykemy inataõ txudile tahe ixityre bidiwinykre. ³⁰ Kaile inyhe bexitakre itxeò-ribi. ³¹ Iwesehyyle Deuxu aõmysỹdỹỹdu wedu, bede ywina erydỹỹ mahãdu-wana widee raryberenyire. Jesuisinimy raujõmorenyreri: –Tii iny witxira ritare, tiile tahe rexitaõtyhy. ³² Kristu, judeu Iòlò, bodobeheke itxeò-ribi jiarỹboho arobirenykremy, tai tahe aratyhynyrenykre. Tule wasidu tii-wana raukòrenyire itxeò-ki Jesuisimy raujõmorenyire.

³³ Txutyeyu ibutumy bede rurunyire. Tahe roire txu kaò resemy. ³⁴ Kiaule tahe Jesuisi rarybeterenyire: –Elòi, Elòi, lema sabatani. Kia heka iwitxira tybe rare. Kia rare: –WaDeuxu waDeuxu, aõherekibo kai tiwarite. ³⁵ Ijoiõ heka tamy roholareu, rarybere: –Tii heka Eliasi-ò ryryreri. ³⁶ Hãbuõ reare bexi ritỹxinyire vỹ juberere-di idi tahe ritidire tabòtòrejura-ò. Riwahinyre Jesuisi ritòkemy. Tahe rarybere: –Deinyhe tamy inyhe reketehereny Eliasi kanakremy aõbo inyhe itarasamy. ³⁷ Jesuisi ryryre irariemy idi rurure. ³⁸ Dohodỹỹna hetowetyy raykare inatxi weryna tyymy, biu-ribi, bede-ò. ³⁹ Soldado dinodu Jesuisiko-txi ratximyhỹre. Tahe rurureu, irubumy robire. Tahe rarybere: –Ka heka inatyhymy Deuxu riòre rare. ⁴⁰ Tule hãwyy mahãduõ retehemy rỹimyhỹ irehe-ribi, tòwysyreny-ki, Marie Madalena, Marie (Txiause, Jyjese tii rare. Txiau heka Jyje hewoludumy rare.) Salome tule ihỹre ijõ-wana. ⁴¹ Kia heka Jesuisi Kalileia raremyhỹu, tiiboho tahe sòwemy iny-wana doide Jerusalẽ-ò.

⁴² Txioromyhe dehemynyde. Wirareasanatxu rare. Kia heka sabadotxukokile rare. ⁴³ Jyje Arimatea hãwã ludu dohodỹỹdu nihikỹõ rare. Tule heka tii riraòmy ratximyhỹ Deuxu Iòlòna. Tii ruberuòlemy rare Pilato-ò Jesuisiumymy ixitòedỹỹmy. ⁴⁴ Pilato rabedeòtiidỹỹnanyre Jesuisi rurumy roimyhỹdi tai ryryre soldado dinodu-ò. Tai Pilato ritỹỹraxinyre, Jesuisi rurumy roimyhỹdi. ⁴⁵ Soldado rarybereu Jesuisi rurumy roiremy tahe Pilato riteònyre Jesuisiumy Jyje-ò iwahidỹỹmy, ⁴⁶ Jyje ritare itxeònihikỹ-ribi tahe ritỹtenyire tyurahãkỹ-di. Idi tahe ritidirenyire mana hãloo wabedewo-ò. Tahe mananihikỹ-di riijòtòbònyra. ⁴⁷ Marie Madalena, ijõ Marie Jyjese reteherenyire titxibo tii ritidirenyreò.

16

¹ Tahe nobiutxu, Marie Madalena, ijõ Marie-wana ihewoludu Marie, Txiause, Salomese-wana rare. Tiiboho lỹnyrena riòbranyrenyire. Tahe roire Jesuisibymy idi rekoakremy lỹnyrena-di. ² Juhutxu semana bededỹỹnanau txuu deadeule roire wabede-ò. ³ Widee raryberenyire: –Mowexe mana ritakre ijò-ribi. ⁴ Tahe tuu robirenyire. Mana nihikỹ ritamy rỹire. ⁵ Wabede-ò rirònyrenyire, robirenyire weryrybòweselemy rononymhỹ ruruweribi-ò. Ityy urahakỹmy rononymhỹ. Tahe tiiboho bede riòtiinyrenyire ruberurenymy. ⁶ Tii tamyreny rarybera: –Uritere breburenyõmy. Kaiboho aõbo teòrytenyta Jesuisi Nazare ludu. Kia itxeò-ki rurure. Tii aõkõ kaki ratxireri. Rexixara rubu-ribi. Betehebeny inihe tai ritidiraò. ⁷ Makre. Marybekre ierydỹỹna-ò tule Pedro-ò. Tii rakre akorenymy Kalileia-ò kaiboho tuu lobiximy boikre tuu adeereny raryberemy. ⁸ Tahe tiiboho rihenyrenyire wylemy wabede-ribi ruberumy. Tiiboho moõ heka rarybeõhylerenyire ruberumyhỹrenyki.

⁹ Juhutxu semana bededỹnau Jesuisi rubu-ribi rexixare. Idi tahe juhuu àsitereribile rexitỹnnyre Marie Madalena dee. Kia-ribi heka juhuule ritare debò inatxi reurò tyytybybinamy. ¹⁰ Tii rare Jesuisi-wana raremyhỹ mahãdu-ò. Tiiboho rabadewomy ratximyhỹreny, rahinymyhỹreny. ¹¹ Tamyreny relyyreu iwese Jesuisi tamy rexitỹnnyre wese Jesuisi irulemy ratximyhỹmy tuu robireke, rityhynyõlerenyre.

¹² Jesuisi rexixamy rahudi tahe, iwitxiramy rexisỹnnyre inatxi erydỹỹna-ò. Tiiboho heka roimyhỹrenyre bedero-ò. ¹³ Tahe dòòsede relyyrenyre taijoi-ò, tahe tule rityhynyõlerenyre.

¹⁴ Tahe waòsohoji reurò erydỹỹna-ò Jesuisi àsitereribile rexitỹnnyre. Tiiboho riroximyhỹrenyò rexitỹnnyre. Tahe Jesuisi tamyreny rarybera: — Aõherekibo kaiboho iny wamy robira mahãdu tetyhynyõteri. ¹⁵ Kaiboho boibenyke ibutumy bede bede-ò Rybewihikỹ bitỹnnykremy. ¹⁶ Inyõ Rybewihikỹ rityhynykeki, idi kidisebenykeki, tii Deuxu ritake. Inyõ rityhynyõkeki, Deuxu iki-ribi riteònykre iòraru-ki. ¹⁷ Kia bede eryna ityhydỹỹdu kidiheludunykre. Tiiboho tyytybybina kiditeònykre wani-ki. Tule heka tiiboho itỹmyra rybe kanarybedenykre. ¹⁸ Hemylala rimyrenyreu, aõhe rotỹỹnyõlere tule rubuna monamy riõkeki, rotỹỹnyõlere. Tiiboho tebò ritidirenykre bina mahãdu-ò tahe riteytenykre.

¹⁹ Idi tahe Jesuisi tarybe rahuredi, Deuxu ridyre biu-ò. Tahe ronyre Deuxu ruruweribi-ò. ²⁰ Tahe tiiboho roire ibutumy bede bedemy tai bederitỹnnyrenyre. Wanyrỹ riwiòhenanyrenyre tahe bede eryna-di irybe ixidee rimyrenyre ihelududỹỹdu mahãdu-ò.

Luka Deuxu Rybe Wihikỹ Tỹmyra, Luka Tyyritidỹdu

¹⁻³ Wyla, Teòfilo. Adee heka watyyriti ariwahinykre timybo Kristu rotỹnyre. Tuu lobixidu mahādu tuu relyymyhỹre-ribi, jiarỹ ire ariòbitinytyhykre. Kia heka jiarỹ adee reritinymyhỹre, waiòlò, iwese ibutumy reeryrenyrehu bededỹna-ribi. Aōma inatyhymy kia rotỹnymy rare wahe. ⁴ Kia wese wahe. Iwese iny adee relyyre wese, jiarỹ adee arelyyre inatyhymy aōbo rotỹnyre. ⁵ Zacaria heka Deuxu xiwe wahidỹdu rare, Abia ijoiò wahe. Iriòrese Isabeli tahe tule xiwe wahidỹdu riokore mahāduò rare. Kiau heka Herodi judeu bedesỹ iòlòmý raremyhỹ, Araò riokore mahāduò wahe. ⁶ Wiwanale heka awirenyre Deuxuru-ò. Òbitihyy heka ratximyhỹrenyrehu ibutumy Deuxu bededỹnanako-ò. ⁷ Tiiboho iriòreòhyyre. Ihāwyy Isabeli heka rasenadunyrehu, uladu herina dori awiòre. Ihābu tule ramatuarinyre.

⁸ Aōutxumy tahe Zacaria raaōmysỹdỹnymyhỹre aōma templowo-ki. Ki-atxu heka iròtenatxumy bede rỹimyhỹre templowo-ò. Tahe iwo-ki ratximyhỹre. ⁹ Hewydysi lỹnywi ritoonymyhỹ Deuxu kia deàlanamy, iwese riwinymyhỹrewesehyyle. ¹⁰ Iu ahana-ki tahe sōwemy iny rexitòenymyhỹ. ¹¹ Iu Zacaria xiwena ruruwe-ribi loosòna-ò rỹireu, hewydysi lỹnywi ritoonymyhỹre. Tahe aōwesele yjuò rexitỹnyre Zacariako-ò. ¹² Tii tuu robeure heka rexiraòmý ruberumy reare. ¹³ Yju rarybere: —Brebuòmýkre, Zacaria. Deuxu roholare aixitòedỹna-ò. Tai heka adee ijyymy rareri. Ahāwyy Isabeli rariòrenykre. Kai heka Joaōmy bininikre. ¹⁴ Tai kaiboho heka iura heka beysabenyke sōwemy; ijò iny tule reysakre iòraru-ki. ¹⁵ Tii heka hābutyhyhykỹmy rarekre Deuxu dee tiu heka vỹ riòòtyhy mona hàrihikỹ riòòtyhy. Deuxu Tyytybytyhy. Juaòtykymy ralokre tii reareu. ¹⁶ Sōwemy heka aōma Israeli mahādu Deuxu rityhynykre iòraru-ki wahe. ¹⁷ Tii heka hābutyhyhykỹmy rarekre Deuxu rybedumy Elia wesemy. Tii heka aōma Deuxu deòdỹna juhuhu rehemynymy reakre ikòlemy iny ywisidỹnakre rehemynykre juhuhu, aōma Deuxu Tyytybytyhy dehemynyna riijemy tuu rehemynymy rakre. Tii bede ywina riòbitinykre inyy-ki. Tyby tariòre-wana wii riwoxinykremy. Tii heka iny ribedeerynykre aōma òbitimy rỹirakremy. Deuxu luumy rỹirakre aōma ilahireny rỹira wesemy juhuhu.

¹⁸ Zacaria rarybere yju-ò: —Jiarỹ ramatuarinyre timykre heka? Hāwyy tule rasenadunyrehu ihārele òsana tukre. ¹⁹ Yju rarybere: —Jiarỹ Gabrieli watxireri, Deuxu deòdutyhy wahe. Tii heka diwateònyde kaò adee rybemy wahe. ²⁰ Kai tetyhynyòhyteri tai kai marybeòkre uladu reakre xiery tahe marybekre. Kaa adee rarybereri dori òbitimy rarybereri warybemynamy ibutumy rỹikre. ²¹ Iny riraòmý rỹimyhỹ Zacaria òlòna, tahe raroorehenymyhỹ. Iroorehena rieryòhyymyhỹreny. Dòhònydeu ta, rybe-ki rexisiranymy rarybeòhyyre. ²² Tii rehemynyrehu tamy rybeòhykyre rahòra. Idi tebò-di raramynyre urile rybe riwisỹnymy rarybeòhykymyhỹre aōma timybo aōhebo rotỹnyrá heka riòbitinykemy heka rarybeòhyymyhe timyrabo. ²³ Tahe taaōmysỹdỹna rihudi, taheto-ò ròòsere ixbyby.

²⁴ Idi tahe Isabeli rabòtònyre iruwyre ahādumy bede riijere rexiwòmý. ²⁵ Isabeli rarybere: —Deuxu awi heka rare, riwatare waixỹruna-ribi. Kuladu wadeke riwahinyreri.

²⁶ Ijò ahādu tahe Deuxu Gabrieli riteònyre Nazare hāwā-ò Kalileia bede-ò. ²⁷ Yjuò heka rybe-di ijadòma-ò. Kia ijadòma heka wii ritobinymy rỹireri

tybyboho iseboho Jyje-wana roikremy. Jyje heka iòlò Davi kia mahãduõ rare. Ijadòma tahe Marie inire. ²⁸ Ýju heka kiamy rarybere: —Beysakre Marie! Inynyrÿ heka awana ratxireri. Bedeòbyhykÿ adee kidiwahinykre. Tii arãwowydynyneri. ²⁹ Kia rybe-di tahe Marie rexiraykynyre. Tii rieryõmy aõmybo rare. ³⁰ Tahe ýju tamy rarybere: —Marie, Brebuõmy! Deuxu teteysanyte. Kai awi heka rare. Tii aõwihikÿbo adee kidiwahinykre. ³¹ Kai heka mariòrekre, uladu heka Jesusimy raninikre. ³² Tii heka hãbu nihikÿ rarekre. Tii Deuxu riòremy raninikre. Deuxu heka tii iòlòmy risÿnykre, iwese Davi alabiehekÿreny ronyre wese, tii ronykre. ³³ Tii heka ibutu Ijaò mahãdu iòlòmy rarekre. Iòlòna heka tiu itueõtyhy. ³⁴ Tai tahe Marie ýju-ò rarybere: —Jikarÿ heka ijadòkòmadyhy watxireri. Timykibohe krabòtònykre. ³⁵ Tahe ýju rirawyònyre: —Tyytybytyhy adee kanalokre. Deuxu ruru heka adee kanakre. Tai heka kia uladu Deuxu òbiti riòremy raninikre. ³⁶ Nohõti lusaõmy anymy-ribi Isabeli riki bòtòkõmy rareke-ribi tahe bòtòmy ratxireri. Debò sohoji reurò ahãdumy iahãdu. ³⁷ Deuxu dee heka tiu aõ isiraõre. ³⁸ Marie rarybera: —Jikarÿ Wahĩ dekòdu rare. Anomybo tarybeteri ka ibutumy rekyrubunyneri. Wadeke awire. Anowaxina tuukre irybemynamy karotÿkÿnykre. Idi ýju rikõmy reare.

³⁹ Idi ta tii heka Isabeli roramy rare. Zacaria sÿmy Judeia bedede hãwãlò hãwã bedeki. ⁴⁰ Iu Marie rehemynyreu tahe wii rirybenyreny: ⁴¹ Tiu kia aõbo uladu Isabeli kia-ki iule rexiwatxinyhÿ Marie-ò. Isabeli heka tÿxiykÿle Deuxu Tyytybytyhy-di ratximyhÿ. ⁴² Riajuamy rare deysana-di sòwere: —Kai hãwyy ibutu-ribi deysana rarekre. Auladu tule deysana rarekre. ⁴³ Anoherekibo Wahĩse waroramy naderi. Jikarÿ ano anokõ rare. ⁴⁴ Adeke rahokujareku, kuladu wawoku-ki rexilòrelòrenymyhÿ tabedesa-di. Tai tahe Isabeli rÿÿraximy ratximyhÿre Deuxu Tyytybytyhy-di. ⁴⁵ Kai bekysabenyke kia tetyhinyteki. Deuxu rybe dokuri adeke nade. Iwese tiki raryberewesele ibutumy rãikre. ⁴⁶ Marie rarybere: —Jikarÿ wawoku-ribi Wahĩ rewokuwydynyre. ⁴⁷ Wawokuribityhy wadekysareri Wahĩ watarasadu dokuri rare. ⁴⁸ Ihyky tahe tiki tekòdu-ribi walanokonakona-ribi tòhõti rosakre. Tahe iny ibutumy hãwyky dekysanamy riwaninikre. ⁴⁹ Deuxu dokuri anomydÿkÿnana wiwihikÿ wadeke riwahinyre. Tii tahe ityhy rare.

⁵⁰ Tikiemy inydeke ruxetòena riwahinyhÿre iny tamy wowydyna riwahinyreki.

⁵¹ Ixityhy nohõtidu mahãdu tiki rehure. ⁵² Bede ikòlò sòwemy tiki rehure. Tule iny ianokõ mahãdu Deuxu riwikòhenanyhÿre.

⁵³ Rama risamahãdu deke rÿsÿna tiki riwahinyre.

⁵⁴ Irybe tahe tiki rityhinyre anobo tiki inytybyreny deke tiki raryberemy. Tikiboho tahe Deuxu riwikòhenanyre. ⁵⁵ Ruxetòena tahe Abraõ deke riwahinyre tule tikiemy iriokore deke riwahinyhÿre.

⁵⁶ Marie tahe inataõ ahãdu Isabeli-wana riwyrã. Idi tahe tasÿ-ò ròðserã.

⁵⁷ Bededÿÿnana Isabeli-ò rehemynyre. Iriòre reakremy ratxireriu, Iriòre reare. ⁵⁸ Isÿ mahãdu heka teysana-ò roholareny, iery mahãdu tule rabe-desareny tamy Inynyrÿ raruxetòenyredi, Inynyrÿreny ruxetòena tamy riwahinyreki. ⁵⁹ Tahe debò inataõ txu-di, uladu notyky resynamy bedede rÿire. Zacaria raninykemyre. ⁶⁰ Tai tahe ise rarybere: —Anokõre, Joaõmy rarekre. ⁶¹ Isÿ mahãdu rarybere: —Joaõmy ninadu taheka ijòkòhykyre inysÿreny-ki. Anoherekibo tuukre? tai tuu raninike wahe. ⁶² Tuu Zacaria-ò rÿÿraxireny: —Momybo raninykre? ⁶³ Tahe Zacaria tababese riòreõ rimyre. Riritinyra kia: —Joaõ heka inikre. Tahe ijò mahãdu ibutumy ribedeòtiidÿÿnyre. ⁶⁴ Iu tahe Zacaria rarybere Deuxu riwowydynyre. Tahe ibutumy isÿ mahãdu heka

ruberure. ⁶⁵ Ibutumy heka tii relyymy raremyhỹ Judeia mahãdu hãwãlò nihikỹmy. ⁶⁶ Ibutumy tamy roholaré heka raryberenyre: –Timybo uladu rarekre? Inynyrỹ idi tarukimy iweribikre.

⁶⁷ Tahe Deuxu Tyytybytyhy heka Zacariatykymy ralore. Tahe Deuxu aõmydỹñnanamyhe relyyre timybo rabeledỹñnananykremy. Tii rarybere:

⁶⁸ –Judeu mahãdu Deuxu awi rare. Tii dori tajoi roramy nade.

⁶⁹ Iwiòhedỹñmy tulemy tarasadu tyhy Tii heka Iòlò Davi mahãduy rare.

⁷⁰ Deuxu Rybedỹñdu mahãdu kia wesemy tuu raryberenyre.

⁷¹ Inydireny òludu mahãdureny-ribi riki iny ritarenykre. Iny-di heka rarux-etòerenyra.

⁷² Tahe iny-ribi tõihtireny rosaõhykyra. Tahe rarybekre timybo raryberemy inytybyrenymy. ⁷³⁻⁷⁵ Tii heka iny ritarenykemy inydireny ratxireri inyòludureny-ribi. Kia-ò heka rarybere inylabiereny Abraõ-ò. Tai heka rikiwiòhenanyrenyke brebuõlemy. Òbitimy iko-ò rakatxirenyhykre. ⁷⁶ Kai wariòre Deuxu rybedumy mabekre. Kai heka mabekre Deuxuhukỹ rybemy rybedumy. Kai heka bòhõnykre

Inynyrỹ-kò iry biywinykremy.

⁷⁷ Asỹ mahãdu-ò marybekre biu-ò hena kanakremy ihỹre. Deuxu heka tõihti rosakre iòrarunareny-ribi. ⁷⁸ Iny Deuxureny dori inydeereny ruxetòedu rare. Tii heka biu-ò hena ibutu-ò kidiõkre, tarasana wahe.

⁷⁹ Kia bede lurumy rỹira mahãdu biuloosònamy robikre.

Zacaria rybe tahe rikonananyre. Loosòna ywinary-ò tahe ritỹnynykre.

⁸⁰ Ihewo-ribi tahe uladu ratybienyrene taumy-di Deuxu tyhydỹña-ki tule. Tii heka bederahy-ki raremyhỹ. Tiutxumy rexitỹnynykremy judeu mahãdu-ò.

2

¹ Kia mahãdu iòlò Augusto inire. Kia heka ibutumy bede-ki inyni rityritinykemy bede riywinyre. ² Kurina heka Siria bede dinodu rare. ³⁻⁴ Jyje heka Nazare hãwã-ki rasỹnymy raremyhỹ. Tai tahe Kalileia bede-ribi tiiboho roirenykemy Judeia bede-ò. Iòlò Davi dori tai reare, Belẽ hãwã-ki. ⁵ Jyje tahe rare, tii dori Davi ijoimy rareki. Marie bòtõmy tii ridyre tai ihãwyy. ⁶ Tahe Belẽ hãwã-ò rehemynyre. Tahe herina roxina heto ihoõre herina tamyreny. Taihe awaru roxina heto-ò roire. ⁷ Tai hãwyy ratohouãsenyrene. Idi rihetynyre awaru roxina hynaro-ò ritidikemy.

⁸ Iu tahe budoeni-di itxeredu mahãdu bedero-ki ratximyhỹreny. ⁹ Idi tahe ÿjuõ tamy nade Deuxu-ribi. Deuxu loosòna tamy ritynyre. Ruberurennyre.

¹⁰ ÿju tamy rarybere: –Brebuõmyrenyke. Rybe wihikỹ-di adee rehemynyreny. Ibutumy iny reysakre ka rybe-di. ¹¹ Atarasadu heka ratohouãnyra Davi hãwã-ki, abiu-ò hedu wahe. Tii heka Kristu rare, Inynyrỹreny wahe. ¹² Kaiboho heka awaru roxinaõ-ò inihe bòike itxeremy. Tai heka tohouã roireri tyy-di rarahananyre. ¹³ Iule tahe sõwemy ÿju widotyde Deuxu dee rawiunykremy, kiawese rawiunynyrenyrene riwowydynyrenymy:

¹⁴ –Biu-ki Deuxu loosòna ratxihyymyhỹre.

¹⁵ Tahe ÿju ròðerenyrene biu-ò. Budoeni-di itxeredu mahãdu widee raryberenyrene. Wylemy Belẽ-ò ròkòirenykre itxeremy kia aõmydỹñnanamy Deuxu inydee riteòsinyrenyrene. ¹⁶ Tahe roirenyrene idi tahe Marie, Jyje-txi rekoarennyre. Tuu robirenyrene. Tahe broreni dòròtòhòhyna-ki uladu roire. ¹⁷ Tai tahe budoeni-di itxeredu mahãdu timybo ÿju tamy raryberamy, rarybere. ¹⁸ Tai tahe ibutumy kia tamy roholaré ribedeòtiinymy rỹire. ¹⁹ Marie heka tõihti

itxi reare. Tahe sōwemy raraykywydynanymy ronyre. ²⁰ Budoeni-di itxeredu mahādu ròðerenyre rawiunyrenymy Deuxu-ò Deuxumy reàlàre ibutu òraru-ki. Iwese ŷju raryberewesetyhyle heka ibutumy rỹire.

²¹ Iribi tahe txu rỹireu tahe rare Jesuisi notyky orokré. Debò inataõ reurotxu rỹireu Jesuisi notyky raorokremy raywire. Tahe rininirenyre Jesusimy iwese ŷju rarybere myna.

²² Xiwena rỹikemy bedede rỹire Moisesi bedede ywidỹĩnamyna. Aõutxumy tahe dehemynyde Marie Jyje-wana kia idi riwinyrenykemy. Tahe Jyje ridykemy Jerusalē-ò idi ratxireri. Tai uladu-di roirenyre Deuxu-ò riteòsinykemy.

²³ Kiamy heka Inynyrỹ Ritidỹĩna-ki roire.

Weryrykeki, Deuxu dee rawahidỹĩkre. Tii uladudelaa weryrykreki.

²⁴ Iwese tule bòtòe inatximy rawahidỹĩkre ada bòtòerurà inatxi heka xiwenamy reakre Moisesi bedede ywidỹĩnamyna.

²⁵ Hābuõ tai ratximyhỹre Simeaõ inire. Jerusalē hāwādu wahe. Deuxu rityhynymyhỹre hābuwi rare. Tii Kristu riraòmyhỹre Deuxu deòdỹĩna wahe. Ijoi aõbina bina-ribi tarasadumy Deuxu Tyytybytyhy heka tai ratximyhỹre.

²⁶ Deuxu Tyytyby ihetxiu tamy rarybere: —Kai buruõtyhy Deuxu deòdỹĩnamy bobiõdi. ²⁷ Iu Jesusise tyby-wana rehemynyreu Deuxu Tyytybytyhy heka Simeaõ riteònyre kowa-ò. ²⁸ Simeaõ uladu taãxiò-ki rimyreu. Tahe Deuxu riwowydynyre:

²⁹⁻³¹ —Kiamy heka Wanyrỹ Iòlò arybe retyhynyre timybo tarybete wahe. Ibutumy dorihe tewinyta. Tahe aõwaxinyhe arurukre. Abiuòhenamy heka rabira. Tii ibutu iny tarasadumy rarekre biu-ò hena wahidỹĩdu wahe.

³² Kia heka ibutumy iny-ò loosòna tewahinyta judeukõdu mahādu-ò. Tai judeu mahādu tahe wowydynyre tii rarekre.

³³ Tai tahe Jyje Marie-wana bedede riòtiinyre aõmybo rarybereki. ³⁴ Simeaõ tahe Deuxu deysanamy tamyreny rarybere: —Deuxu biu-ò henamy heka kia uladu rare. Sōwemy judeu mahādu tarasadumy rarekre, tule sōwemy tasỹ ituekre. Kia heka Deuxu deòsina rare. Sōwemy heka Jesusimy rakyararybenynykre. ³⁵ Ibutumy iny rayky-ribi heka ibutumy ritỹnynynykre. Bederyry sōwemy bieryke tai aõhõkỹmy botỹĩnykre. ³⁶ Tule Deuxu rybe erydỹĩnaõ rehemynyre. Ana inire. Hāwyy rare. Tii heka Fanueli riòre rare. Asere mahādušỹõ rare. Tii heka rasenadunymy raremyhỹ. Ijadòmamy raremyhỹu heka roire hābu-wana. Debò inatxi reurò beòralemy heka tii-wana raremyhỹ tahe tii rawytesenyre. ³⁷ Tii 84 beòramy heka bedede idi rỹire wytesemy. Tii Deuxu dohodỹĩna heto-ribi ròhònyõhyymyhỹre. Tii heka rexitòenymyhỹre rummy txyumy tabyreõ-di. ³⁸ Tahe tii rehemynyre Deuxu dohodỹĩna heto-ò. Deuxumy reàlàre. Idi Jesusimy imahādu-ò rarybere tii tarasadumy rarekremy.

³⁹ Iu Marie, Jyje-wana ibutumy bedede ywidỹĩnamy ituereu, riòðerenyre tahāwā-ò Nazare-ò. ⁴⁰ Jesuisi raumynymyhỹre beòra beòramy. Iruru, ibede eryna sōwemy ijõdire Deuxu dori idi tarukimyhỹre.

⁴¹ Pascoa worana bedehesi riòlòdỹĩnyre Jerusalē hāwā-ki. Jesuisi tyby heka iseboho roihyymyhỹrenyre tamy. ⁴² Tule Jesuisi waòinatxi reurò beòra-di ridyrenyre tamy. ⁴³ Worana bedehesi rexihureu kidiòkesedenykremy doide. Tahe Jesuisi naride Jerusalēkihikỹle. Tiiboho rieryrenyõhyre naridemy. ⁴⁴⁻⁴⁶ Taijoiirenywanale ratxirerilemy idi ròhòtinyrenyrya. Txusohojimy heka bedede idi rỹidi, rierenyrye. Tai rahaõhyrenyrya iijesemy diòkesedenyde Jerusalē-ò ixyby. Inataõ txu-di tahe tai nahadenyde, Deuxu dohodỹĩna hetowo-ki wahe. Tii heka bedede erydỹĩdu mahādu-wana ronyre. Roholamyhỹrenyrye

irybe-ò rononymhỹreny. Tule rỹraxyreny. ⁴⁷ Tii heka ibutumy ri-rawyònymhỹre. Tii dori bede ery nihikỹ rare. ⁴⁸ Iseboho tahe bede riòtiinyreny tai ronyreki wahe. Ise tamy rarybere: —Waritxòre, anoherekibo kai ikykyreny-ki tanyte. Anoherekibo tuu wadekereny tewinyteri aijesereny-di watzireri. ⁴⁹ Tahe Jesuisi rirawyònyre: —Waijeserenykömyke. Waha heto-ki watzireri, Waha aõmysỹdỹỹnamy reywinyhy watzireri. Kia aõbo teeryõhyyteny. ⁵⁰ Tiiboho rieryrenyõhyre aõmybo Jesuisi rarybereri. ⁵¹ Idi tahe dòosedenyde Nazare-ò. Tahe Jesuisi tyby rybe rityhynyhy my raremyhỹ. Tahe Jesuisise kia ibutumy riyrubunyhy my raremyhỹ taraky-ki.

⁵² Jesuisi tahe raumynyre. Bede erytyhymy relere. Ibutumy he iny iluure. Deuxu wowydyna-di ihỹre.

3

¹ Tiberiò heka waiyre beòramy iòlòmny raremyhỹ. Poncio Pilato heka Judeia bede dinodu. Ijõ heka Herodi inire. Inataõ inymy heka bede dinodumy raremy. Herodi heka Kalileia bede dinodu. Iseriòre, Filipi tahe Itureia bede, Traconite bede-wana dinodu rare. Ijõ iny tahe Lisỹnia inire. Tii Abileni bede dinodu rare. ² Anasi, Kaifa-wana heka inatxi hãbu roire. Tiiboho wiwana xiwena wahidỹỹdu wedu raremyhỹ. Kia bedeu heka Joaõ rehemynyre bedero-txi. Tii iny-ò Deuxu rybe tỹnydỹỹdu rare. Zacaria riòre rare. ³ Tii kia bede ibutumy rybe ritỹnynyre, Jordaõ beroweramy ibutumy wahe. Kia wesemy rarybere: —Aòraru-ribi bòhònyke. Maratisebenyke. Tahe Deuxu aòraru riixãwididỹỹnykre. ⁴ Iwese Isaia ròritidỹỹre wesemy heka wiji rỹire. Inyõ heka rryrymyhỹ bedero-ki.

Kia:

—Inynyryry bexiywinybenyke. Ryòbitihikỹ biwinybenyke. Hãloo bitỹxinybenyke wimyny biijaranybenyke. Iry iòweòwena ramyhỹre heka, biòbitinybenyke.

⁵ Iratòratòkeki, wimyna biijaranybenyke. ⁶ Ibutumy iny heka Deuxu biu-ò henamy robirenykre. ⁷ Sõwemy iny nade riratisebenykre my Joaõ-ò. Tahe tii tamyreny rarybere:

—Kaiboho hemylalaweselemy toite. Deuxu ykarana-ribi bexitabenyke, aõwiwihikỹ.

⁸ Uritere kawese ryberenyõmykre: —Abraõ dori iny labiereny rare. Tai tahe ibutumy awityhy rare inydeereny.

Jiarỹ dori adeereny ararybekre: —Deuxudeewikeki, Tii kia manadile iny riwinyke. Abraõ dee ijõ riòreõmy kia manadile riwinyke. ⁹ Woma heka òwòruraruti riòròmnyhỹre. Kia raratynyõkeki heka, raòròkre. Heòty-di wòmny ririradỹỹnymhỹke. ¹⁰ Tai tahe iny rỹraxyre Joaõ-ò: —Timybohe rakatxirenykre. ¹¹ Tai tahe rarybere: —Inyõ tóre inatximy ijòdikeki, sohoji iny ijõ-ò riwahinyke. Irỹsỹnadikeki, tule ritxuatxuaque ijòkõ mahãdu-ò. ¹² Iny witxiraõ Joaõ-ò rehemynyre. Tiiboho nieru tarasadu mahãdu rare bede dinodu-ò. Tai rỹraxyreny: —Timybo aõhebo rokotỹỹnyrenykre. ¹³ Joaõ rirawyònyre: —Uritere aõnihikỹmy itarasarenyõmykre. Bede ywidỹỹna tyyriti myna ta tuukre. ¹⁴ Tai tahe soldado tamy rỹraxyre: —Inyboho tahe aõhebo rokotỹỹnyrenykre. Joaõ rirawyònyre: —Inyõ biteranyõtyhy adee nieru kanakemy. Inieru dori ahòrõ aõkõ rare. Beysake, adinodu-ribi tiwesebo nieru tetamahãte-di. ¹⁵ Tahe kia iny mahãdu raraykynyre Joaõ-di. Kowa aõbo hãbu Kristu ihỹre. ¹⁶ Tai heka Joaõ rarybere: —Jiarỹ heka bedi araratisebenyreny. Ijõ wahewo-ribi kanakre tahe woratyre inihikỹ rarekre. Tii heka awityhy rare. Jiarỹ heka raixỹruwãhãre iwataana aritake lau. Tii heka

akanaratisebenykre Deuxu Tyytybytyhy-di. Heòty-di tule wahe. ¹⁷Iti tebò-ki ratxireri. Maixômo ruxity hitxina-di wahe. Tii heka ritakre. Maixômo riyrubunykre ihyna-ò. Iruixityy tahe ritoonykre. Kia heòty heka tiu ruriòtyhy. ¹⁸Aõ heka Joaõ rarybere. Sõwemy aõna aõnamy iwesele rarekemy. Dohodỹỹna wihikỹ-di tamyreny rarybera. ¹⁹Bede dinodu Herodi heka taseriòre riòrese-wana roire. Aõbina binahakỹle riwinyre kia. Tai tahe Joaõ tamy rarybere: —Kia awi aõkõ rare. Ibina heka rare. Sõwemy aõna aõna bina tule tii riwinyre. ²⁰Tai Herodi heka Joaõ mynymy riteranyre ròtenawo-ki roikemy. ²¹Joaõ ixiwesehyyle rexitỹmyranymy iny riratisebenyre. Tahe tule iny wixirahe-ki Jesuisi riratisebenyre, Jesuisi rexitòenyreu, biuwetyhy rarayre. ²²Biuwetyky-ribi tahe Deuxu Tyytybytyhyle dobehemy nade bòtòerurà wesemy. Biu-ribi rybeò-ò iny roholare: —Kai heka Wariòre tate. Aluure heka jiarỹ wadeysatyhyre. ²³Jesuisi 30 beòramy raremy taaõmysỹdỹỹna tyhy ritelenyre, iny heka Jyje riòrelemy rõhòtinymyhỹre. ²⁴Jyje heka Eli riòre rare. Matate, Levi, Maki, Janai, Jyje, ibutumy labiehekỹ Jyje rare. ²⁵Ijõ tahe Matatias, Amos, Naum, Esli, Nagai, ²⁶Maate, Matatias, Semei, Jyje, Joda, ²⁷Joana, Resa, Zorobabe, Salatieli, Neri, ²⁸Meki, Adi, Cosã, Elmadaõ, Er, ²⁹Josue, Eliézer, Jorim, Matate, Levi, ³⁰Simeaõ, Juda, Jyje, Jona, Eliaki, ³¹Melea, Mena, Matata, Natã, Davi, ³²Ijese, Obede, Boasi, Sala, Nasaõ. ³³Aminadabe, Adimim, Arini, Esraõ, Peresi, Juda. ³⁴Ijaõ, Ijai, Abraõ, Tera, Nakò, ³⁵Serui, Raau, Faleki, Eber, Sala, ³⁶Aina, Arfaxade, Sem, Noe, Lamei, ³⁷Metusalẽ, Enoi, Jarete, Maleleel, Aina, ³⁸Enosi, Sete, Adaõ. Tii tahe Deuxu juhoo riwinyre iriòre wese.

4

¹Bero Jordaõ-ribi Deuxu Tyytybytyhy heka Jesuisi diòòsedỹỹnyde Tai heka tule bederò-ò rexiykynyra. ²Tahe Satanasi Jesuisi riurihire, 40 txu-di wahe. Aõ heka rirỹsỹõhyre Jesuisi kia itxumy txu rỹireu wahe. Idi tahe sõwemy rama risare. ³Satanasi tamy rarybere: —Kai Deuxu Riòretyhy tate-wana heka, mana bitxienykre hinamy. ⁴Tai Jesuisi dirawyònyde: —Deuxu Rybe tule kiamy rarybere.

—Hãbu hewa byre sohojiribile aõkõ irumy rỹimyhỹre.

⁵Tai Satanasi heka Jesuisi ridyre heto ratyti tyre. Ibutumy hãwãhãkỹ riteòsinyre bede bede rỹirá. ⁶Tahe Jesuisi-ò rarybere: —Kai biwalãhãnanykeki, ibutumy aõna aõna adee ariwahinykre, ibutumy hãwãhãkỹ dinodumy tule wahe. ⁷Wahõrõ heka rare. Inyõ-ò aõtxile ariwahinykre. ⁸Idi tahe Jesuisi dirawyònyde: —Deuxu-ò sohojile walãhãna biwahinykre. Kiamy Deuxu Rybe rarybere. ⁹Idi Satanasi Jesuisi ridyre Jerusalẽ hãwã-ò. Biu-txi tahe rỹire, Deuxu dohodỹỹna heto tyre-ki wahe. Tii narybede, kai Deuxu Riòre tyhy tate wana heka bexiwatxixinyke inihe karibi hetoratyti-ribi. ¹⁰ÿju riki arayrubunykre wa. Deuxu taỹjuõ bede riywinyre aramykemy. ¹¹Tule kia rarybemyhỹre Deuxu Rybe.

Awa riki manaõ riwotõmonyòtyhy.

¹²Tahe Jesuisi dirawyònyde: —Tule Deuxu Rybe rarybere: —Inyõ heka Deuxu uri urihixiòtyhy. ¹³Rexihure tahe Jesuisi urihixina. Tahe Satanasi heka Jesuisi ririre. ¹⁴Idi tahe Jesuisi ròsere Kalileia bede-ó. Deuxu Tyytybytyhy ruru tahe tii-wana ratximyhỹre. Ibutumy heka kia hãwã-ki ibededỹỹnana rierymy hỹreny. ¹⁵Jesuisi heka dohodỹỹna heto-ki ròbedeerydỹỹmyhỹre. Ibutumy tuu rarybere. Tuu reàlãmý rarybemy rỹimyhỹ. ¹⁶Iribi tahe Jesuisi ròsere tai raumynyréò, Nazare hãwã-ò. Sabado txuu tahe dohodỹỹna heto-ò reamy raremy iwesehyyle. Tii tahe lamamy rỹire tyyriti-di rariakremy. ¹⁷Tahe tamy

Isaia tyyriti riwahinyreò. Tahe Jesuisi riijemyhÿre rybeõ idi rariakemy. Tai idi rariare:

¹⁸ –Wanyrÿ Tyytybytyhy waki ratxireri. Rybe Tÿmyra wihikÿ inyko arotohodÿÿkremy. Iny aõkõ mahãdu-ò rybe wihikÿ ararybekemy riwatare. Tule iny ròtena-ki rÿira mahãdu, jiarÿ ariòlòdÿÿnykemy. Kiamy heka tamyreny ararybekre. Tule ruetÿmyra ariwahinykre ruetà mahãdu-ò. Iny idi rarÿÿnymyhÿre mahãdu-ribi, aritakre idi risinymyhÿreki. (Aõna aõnamy risÿnyrenymyhÿreki wahe.)

¹⁹ Tibedeubo Inynyrÿreny tajoi ritakremy ararybekre. ²⁰ Idi tasÿ ixyby riwerasenyre. Tahe riwahinyre ixyby kia hãbu riyrubunymyhÿreò. Tii ronyre. Ibutumy kia dohodÿÿna mahãdu idi retehemy rÿimyhÿre. ²¹ Tahe Jesuisi ritelenymy rarybera: –Wiji idi rariará heka aõbo tamy ibededÿÿnanamy roire. Kia aõbo ritidÿÿna-ki roireri ihetxiu. Kaimy tahe wiji rarybereri, jiarÿ heka tii rare. Tii adeereny tyyriti rariará wahe. ²² Tai tahe bedede riòtiinyreny. Kia tahe aõmybo raryberakí. Tahe widee raryberenyre. Kaa heka Jyje riòrele ratxireri. ²³ Tahe Jesuisi ixityre tamyreny rarybere: –Aõu kaiboho wamy tarybetenyteri rybeõmy, myÿ manarybeke: Kai bexideytenyke, hàri, òhotibedu. Kiamy aõbohe wadee manarybebennykemy atxitenyteri:

Iwese Kafanaõ bedede-ki tewinyte wese ariwinyrenykeny wadi atxitenyteri, ahãwã-ki.

²⁴ Adeereny inihe tuu ararybekre. Rybe tÿnydÿÿdu heka õmo rityhynyõtyhy ihãwãreny-ki. ²⁵⁻²⁶ Tahe iwitxiramy ararybekre. Ibedeu kia raremyhÿu, sõwemy heka rama reamy raremyhÿ judeu sÿ mahãdu. Sõwemy wytese mahãdu heka ramamy rurumyhÿre. Biu heka roaõhykyre tai inataõ beòra weeremyhÿ wahe Sareta hãwã heka Sidõ bedede-ki tii rasÿnymyhÿre. Tahe Deuxu bedede riywinyre Eliasi rakemy iny sohoji wytese-ò, rÿsÿna riwahinykelemy wahe. ²⁷ Eliseu bedeu heka sõwemy tyybinadu rÿimyhÿ. Sohoji inyle riteyteny. Naamy heka inire. Tii heka Siria bedede luduõ rare. ²⁸ Kia dohodÿÿna mahãdu heka ibutumy iu tamy rakyaranyre. ²⁹ Rimyreny heka Jesuisi. Idi retÿhirenyre hãwãlò ratya-ò ridyreny. Idi rehurenkyemy riwisÿnyreny. ³⁰ Tahe Jesuisi inysõwehekÿy-txi ralore. Idi rahenyre. ³¹ Iribi tahe Jesuisi rare Kafanaõ-ò, Kalileia bedede-ò. Sabado txuõ txuõlemy heka Jesuisi iny ribedeernymyhÿre. ³² Sõwemy heka iny ribedeernymyhÿre mahãdu tamy awimy rÿira, irybe dori awireki wahe. ³³ Hãbuõ raremyhÿ dohodÿÿna hetowo-ki tyytybybinahakÿ-di tahe taumywo-ki ratximyhÿ. Tai tahe tii ryryre: ³⁴ –Jesuisi, Nazareludu, aõhebohe ijoi bisÿnykremy atxiteri? Biwahubenykre aõbo? Jiarÿ heka araeryre mobo taté. Kai heka Deuxu deòdu atxiteri. ³⁵ Tai tahe Jesuisi tamy rarybere tyytybybina iumywo-ki riyrykemy. Iribi riòlòdÿÿnyre. Tahe idi rehure iutyde-ò idi iribi ròhònyre. Hãbu aõhe risÿnyõhyre. ³⁶ Ibutumy heka iny ribedeòtiidÿÿnyre. Iny sohoji sohoji widee rarybere: –Aõrybemy aõwe tii rarybereri? Timybo iny-ribi tyytybybina riteònyke. ³⁷ Ibutumy timybo Jesuisi riwinyre, ijyynamy reare. ³⁸ Tahe Jesuisi ròhònyre Simaõ heto-ò idi rare. Simaõ riòrelahi webinadumy roire rubuna-di. Tai Jesuisi-ko tuu relyyreny. ³⁹ Tai Jesuisi ibireweribi-ò rare. Tahe irubuna iribi riòlòdÿÿnyre. Tahe tii ritamadÿÿnyre. Rÿsÿnaõ tamy riwahinyre. ⁴⁰ Ibutumy iny tawebinadu mahãdu didydenyde. Ibutumy Jesuisi riteyteny tibò iratityre rilidimyhÿre. Sõwemy iny tyytybybina-di rÿireri mahãdu riòlòdÿÿnyre. ⁴¹ Iu tahe ryrymy reamy rÿimyhÿ: –Kai Deuxu Riòretyhy tate. Tii Jesuisi rierymyhÿ tii Deuxu deòdu raremy, tyytybybina wahe. Tai Jesuisi tamy rarybere rybeõkemy. ⁴² Txu ijiramy Jesuisi rare bedero-txi ixisohojile. Iny sõwemy riijemyhÿ.

Itxi rearenyre, iatysy deramy rekoamyh̄reny. ⁴³ Tai Jesuisi rarybere tamyreny: —Jiar̄y heka Rybewihik̄y T̄myra arelyykre iwitxira h̄wã Deuxu Òlona T̄myramy arelyykre. Tuu Deuxu diwateõnyde. ⁴⁴ Jesuisi ibutumy Judeia mah̄adu bede bedemy dohod̄ȳna r̄yiraki rotohod̄ȳmyh̄re.

5

¹ Jesuisi tahe aho ijà-ki r̄yire Kenesare aho ijà-ki. Iny heka s̄owemy Deuxu rybe-ò roholakemy iu r̄yimyh̄y. ² Tii robire h̄wòò inatximy roinyimyh̄re. Waxidumy mah̄adu heka rirahure rià-di risuhòreri. ³ Idi tahe rymyre h̄wòò. Simaõ h̄wò heka rare. Tii tahe ixi-di ritaranyre beroro-ò. Tai tahe tii rexidelenymy relyyre. Kia iny r̄yimyh̄y mah̄adu heka ribedeerynymy relyymyh̄re. ⁴ Rexihure rybe-ribi. Idi tahe Simaõ-ò rarybere: —Make wa bera-txi. Rià bitidike. Bimyky utura. ⁵ Tahe Simaõ rirawyõnyre: —Wanyr̄y, ruu wa wadireny aõkõhykylemy bedewadireny rareri, uturamy ho aõkõ. Tarybete urenana anakre. Aritidikre heka rià. ⁶ Tahe ritidireu tahe, rià utura s̄owemy rymyre, kia rautxienyre. Tule riykamyh̄y rià. ⁷ Talawò biòwa mah̄adu-ò rryre: —Bòdòibedenyke bidiwawiòhenanybenykemy. Inatxi h̄wò heka r̄yxire. Rit̄yxinyre utura-di. Ihy berahatxi-ò ijiramy riwis̄ynymyh̄y ilawòreny. ⁸ Simaõ tuu robire. Tii Jesuisi ratximyh̄re tahe tatiowomy resere Jesusiko-txi. Simaõ Pedro rarybere: —Wanyr̄y, aribi k̄ny iòhòmy ar̄yiōtyhy. Jiar̄y heka waòrarudimy rare. ⁹ Simaõboho bede riòtiinymy rabadewore aõma utura s̄owemy tamyreny riwahinyraki wahe. Tii tuu iximy rarybere. ¹⁰ Ibutumy tiiboho mah̄adu ribedeòtiid̄ȳnyrenyre Zebedeu riòre kia Txiau, Joaõ-wana. Jesuisi rarybere Simaõ-ò: —Brebuõmyke heka ikonana-ò heka utura bimyōkre. Wadee dori maaõmys̄d̄ȳnykre h̄abu wadee bimykremy. Tamyreny biwat̄ynynykre. Iwese utura temymyhyte wese, wadee h̄abu wiji bimykre waeryd̄ȳna mah̄adumy rarekremy. ¹¹ Tahe waxidumy mah̄adu ibutumy kaa tawaxi tarià iu ririra Jesuisi riheludunykremy.

¹² Ròirenyre rirònyrenyre ibutumy h̄wã-ò. Idi tahe h̄abuõ rare ityyjyhykyle. H̄abu Jesuisi robireu tahe resere iko-txi, rexitònyre: —Wanyr̄y, adeewikeki biwateytenykre. ¹³ Jesuisi tamy tebò ritetemy rarybere: —Kohe, arateytenykre. Tii reytemy reare. ¹⁴ Tai Jesuisi rarybere tamy: —Inyõ-ò tahe ijyõmykre. Xiwena wahid̄ȳdu mah̄adu-ò make. Tai maxiwekre tuu Moisesi bede riywinyre myna. Xiwenaõ heka biwinymy biwahinykre. Moisesi rarybere wese wahe. Iny mah̄adu-ò heka biteòsinykre. Kia riteòsinykre teytetamy. ¹⁵ Tahe ih̄arele Jesuisi ibutumy rieryre. S̄owemy iny heka wirotyre raholakremy. Ijõ nade aõma iwebinaduna ibina-ribi riteyteuykemy. ¹⁶ Tahe Jesuisi iribireny aõma rexitònykremy rexitare.

¹⁷ Ijõ txuu ròbedeeryd̄ȳmyh̄y, fariseu mah̄adu, bede ywina rybe bede eryd̄ȳduõ-wana ronymyhyreny. Ibutu h̄wã h̄wã-ribi dotydenyde wese tahe s̄owerenyre, Kalileia bede-ribi Judeia bede-ribi, Jerusalẽ h̄wã-ribi. Deuxu deytana Jesuisi-ki ratximyh̄y. Jesuisi h̄wãlò-ribi dobehede tii-wana, taeryd̄ȳna mah̄adu-wana wahe. Tahe s̄owemy iny iube-ki ributunymy ronymyhyre. ¹⁸ Iny mah̄aduõ heka h̄abu iumymy manadu kididydenykemy ratxireri Jesusiko-ò ritidirenykemy. Idi tahe h̄abu webinadu wahe Jesuisi-ò rakemy bede riywinyre. Inatyhyle riatyhynyre. ¹⁹ Inysòwerek tahe tamy rehemynyrenyõtyhy. Tai tahe hetoratyti-ò raòwònyre h̄abu webinadu-di. Iribi tahe diberesed̄ȳnyde reroti-di. ²⁰ Jesuisi robire, rieryre aõma rityhynymy ratxirenyreri. H̄abu-ò Jesuisi rarybere: —Wy, aòraru heka raixãwid̄ȳnyra. ²¹ Tahe fariseu mah̄adu he widee raryberenyre: —Mobo kia h̄abu ratxireri, timyhe tu kia irybeõna rybe-di. Deuxu-ò kia rybe ibinatyhy

rare. Deuxu sohojile òraru-ribi iny riixãwididỹnyomyhỹre. ²² Tahe Jesuisi rieromyhỹ timybo rexinohõtinyomyhỹreny. Tai rarybere: —Aõherekibo kia wese my texiraykynytenyteri. ²³ Tibohe irutaõre webinadu-ò rybe: —Aòraruna reixãwididỹnyra ada myimy mariake aõbo. ²⁴ Deuxu Riòre Hãbutyhyhykỹ jiarỹ rare. Tai waruruna wadee Deuxu Riòre òraruna ixãwididỹnyamy. Katahe bierybenykre inatyhymy aõbo rarybereri: —Myike, abyre biwomy asỹ-ò ta mahe. ²⁵ Hãbu tabyre rimymy tahe aõwesele tasỹ-ò rare. Deuxu riwowydynymy rare. ²⁶ Sõwemy iny ribedeòtiidỹnyreny. Riwowydynymy rỹimyhỹ. Tiiboho raryberenyre: —Aõwitziramy wiji inyboho robirenyra. Tiu juhuu tukõre-ribi wahe robirenyra.

²⁷ Iribi tahe nieru bede dinodu nieru mynydumy robire, Levi heka inire. Tii heka raaõmysỹdỹnyomyhỹ titxibo nieru tarasana-ki. Jesuisi tamy rarybere: —Manakehe wawana. ²⁸ Tahe taaõna ibutumy ririre, idi ihemy rare.

²⁹ Levi tahe taheto-ki roxinaõ riòlòdỹnyre Jesuisi dee. Tamy rehe-mynyre nieru arisidu mahãdu, tule fariseu mahãdu. Ibutumy iny iarixina mahãdu. ³⁰ Kia fariseu mahãdu kia bederydỹdumy mahãdu tyyritirybedỹdu mahãdu kie heka aõbina binahylemy rarybereri Jesuisimy. Jesuisi terydỹna mahãdu-wana kiamy rarybereny: —Aõherekibo kaiboho teroxitenyteri, nieru arixidu-wana, iòrarudu sõwe mahãdu-wana. ³¹ Jesuisi rirawyònyre: —Iny awimy ratxireri-wana, òhotibedumy reaõmyhỹre. Webinadu mahãdule ta tuu reamyhỹre. ³² Òbiti mahãdu-ò aõkõ heka jiarỹ anade rybemy. Tiibohole heka ixi-txi tõhõti reakemy idi watxireri.

³³ Tahe tiiboho Jesuisi-ò rarybere: —Joaõ heludu mahãdu roxiõmy txumy rỹire. Tule tiiboho rexitòenyreny. Sõwemy rexitòenyomyhỹre fariseu mahãdu erydỹna tule. Tahe aijoi tahe riroximyhỹreny riõmyhỹreny. ³⁴⁻³⁵ Tahe Jesuisi tamy rarybere: —Hãwyyemy heridu tỹmyra ijoi ratxikeki heka tiu itobidỹnana mahãdu wahe. Kia heka riroximyhỹke. Kia tahe tỹmyra iribireny ratakreu, ijoi mahãdu renarehekre. ³⁶ Tyky tỹmyraõ tiu tykytyby dòbònamy iny ritidiõtyhy. Timyki dori wii wiòbydỹõna. ³⁷ Vĩ tỹmyra heka tiu aõiròdu tyky watxiwe yla tyby-ò rarareõmyhỹre, tukeki ta kia raykacre idi vĩ urile rejujukre. ³⁸ Vĩ tỹmyra heka hyna tỹmyra-ò rararemyhỹke. ³⁹ Inyõ vĩ tybyhykỹ riõkeki, itỹmyra rexitòenyõtyhy. Kiamyki rybe. Vĩ tyby dori itỹmyra-ribi awi rare.

6

¹ Judeu elehydỹnyomyhỹreny txu kia idi rekoarennyre maixõmoho-di. Ierydỹna mahãdu rimyra maixõmo, maixõmo, debò-di riroxitytxiwimyhỹ riymy idi rare. ² Fariseu mahãdu tuu robire. Tamy rỹraxyre: —Aõherekibo kia wese tewinyteri. Kiamy heka iwidỹõmyke bede ywina rybe rarybemyhỹre judeu elehydỹnyomyhỹrenytxumy. ³⁻⁴ Jesuisi tamyreny rarybere: —Ihetxiu Davi tamahãdu-wany rama risareu, Deuxu dohodỹna hetowo-ò rirònyre. Tai Davi xiwena rỹsỹnale taijoi-wana rirỹsỹre. Xiwena wahidỹdule heka irỹsỹdure, inywitzira ta aõkõ. ⁵ Jesuisi ritỹnyre tamy: —Hãbutyhyhykỹ jiarỹ rare, Deuxu Riòre wahe. Kiata sabado wedu jiarỹ rare, elehydỹnyomyhỹrenytxu wedu wahe.

⁶ Ixityre ralore dohodỹna mahãdu heto-ò ròbedeerydỹkemy. Hãbuõ tai rare tebò rabinamy. ⁷ Tahe fariseu mahãdu Jesuisi-ò retehere. Riteyteynykemy kia hãbu webinadu judeu elehydỹnyomyhỹrenytxu. Rexiwodohonanyre. Kitaxuu tii riwinyrekeki tahe ribinanyke judeu elehydỹnyomyhỹrenytxu, riwinykeki wahe. ⁸ Jesuisi rieromyhỹre aõmybo tiiboho raraykynyrenyteri. Jesuisi tamy rryre, —Aõma hãbu debòbina-ò: —Mynyike ini, ityarenny-txi. ⁹ Tahe

fariseu mahādu-ò Jesuisi rarybere: —Arỹraxikre inihe adeereny, awire adee ka hābu debò ariteytenyke sabado txuu. Aōbo adeereny awire sabadotxu widỹỹ. Aōwihikỹwidỹỹmy aōbo ada aōbina widỹỹmy. Rubu-ò wahidỹỹ aōbo ada rubu-ribi itarasa aōbo. ¹⁰ Retehere! Ibutu-ò idi hābu-ò rarybere: —Ebò inihe biditeòsinyke. Tiu hābu tebò riteòsinyreu tahe, reytere. ¹¹ Reburerenyre heka. Timybo Jesuisi risỹnyrenykemy rexinohõtinyrenyre.

¹² Idi tahe Jesuisi heka hāwālòraty-ò rare ixitòedỹỹmy Deuxu-ò. Rureherehemy heka tamy rexitòenymy bede idi rỹire. ¹³ Txuijaramy tahe ludu mahādu-ribi waòinatxi reurò taheludutyhy mahādu ritare. Tarybemy rybedumy rininirenyre. ¹⁴ Sohoji ijō heka, Simaō inire, Pedromy idi ranire, ijō tahe Andre rare, iseriòre. Idi Txiau, Joaō, Filipi, Bartolomeu. ¹⁵ Mateu, Tome, Tadeu Txiau, (Kia Txiau heka Afeu riòre rare.) Ijō Simaō Kana bedeluduō rare, tasubedeluudure. ¹⁶ Juda Txiau riòre, ijō Juda Isariò tahe Jesuisi tyhedỹỹdu rare. ¹⁷⁻¹⁸ Jesuisi dobehede bedero-ò hāwālò-ribi. Tahe sōwemy iny iheludu mahādu tii-wana rỹimyhỹ. Judeia bede mahādu Jerusalē hāwā mahādu. Tule Kalileia bede, Tiro hāwā, Sidō hāwā mahādu. Tiibohe wii ributunymy hāwā mahādu Jesuisi-ò roholakemy idi reytekemy. Kia tai ròteytedỹỹmyhỹ. ¹⁹ Ibutumy Jesuisi tyky-ò tamy adereximy risỹnymyhỹre adeytena iribi ròhònymyhỹ.

²⁰ Tamyreny retehere tai ibutumy rierynanyrenyre: —Kaibohe aōkōrenyre-ki, beysabenyke. Deuxu Òlòna dori ahōrōreny rare. ²¹ Rama arasareri-wana beysabenyke. Bihydumy dori mabekre. Tule tahinyteri wana beysakre ihewo-ribi. ²²⁻²³ Beysamy butxuenykre, inyō umy radònykeki tule. Kaibohe dori Deuxu Riòre tetyhynytenyke jiarỹ tiire, Hābutyhyhykỹ Riòre wahe. Kia mahādu eramy ijira Riòre rỹikeki beysake. Beysa tyhyki tai. Biu-ki dori aōwihikỹ bitakre. Deuxu rybemy rybedu mahādu tule rotỹỹnyrenyre ìòraru-ki. ²⁴ Kobe làhàxe kaibohe ityhy mahādu abedesanareny dorihe rexihura. ²⁵ Kobe làhàxe ahàdyreny mahādu, aramasanareny dori rehemnyre. Kobe làhàxe abedesareny, ahinanareny dori abrunareny rehemnyre. ²⁶ Kobe làhàxe atyhydỹỹ sōwereny tule dori. Ilabiereny rybemy rybedutyhy aōkō rityhynyrenyre.

²⁷ Warybe-ò taholatenyteriki inihe ararybekre. Aòludu luummy atxibenyke amykyaradureny-di, awimy idi mabeke. ²⁸ Ibinamy aōma umy rarybekeki aōbinahakỹ riwinykeki, tamy bexitòenykre Deuxu-ò. ²⁹ Aòsỹny-ribi anahatenykeki iyre-ribi iwyòdỹỹmy tamy bexirahòreke. Inyō atyky riwykeki tule tamy arahana biwahinyke. ³⁰ Iwese aòtxiu aōna inyō adee rexitòenykeki, tamy biwahinyke ixyby iribi iwydykòkemy. ³¹ Aōbina inyō adee riwinykòkemy atximahāte. Iwese tiu kia aōhòkỹmy inyō isỹdỹỹòmykre. ³² Kai aluu mahādu sohojile iluuòmyke; òrarudu mahādu dori tuu rỹimyhỹre. ³³ Kai aery mahāduòle tawotòemahāte, timyki Deuxu-ribi aō atarasaōna. Iny itxỹte iehehe mahādu dori widee rawotòemyhỹre. ³⁴⁻³⁵ Òrarudu mahādu heka widee rihuòtemyhỹre. Iribi tahe iwesele ixiby kidiwykemy idi riwisỹnymyhỹ. Kai ta buhuòtemyhỹke idi tehuòtete ixyby iraròsòkòmyke. Tukòkeki ta Deuxu-ribi aō atarasaōna. Aòludu luummy atximahābenyke. Tai Deuxu-ribi aōwihikỹ bitakre. Tai Deuxu wihikỹ riòremy mabekre. Tii dori inywi-ò inybina-ò awire. ³⁶ Awimy kaibohe boibeke, iwese boreny awimy biu-ki ratximyhỹre wese. ³⁷ Inyōdee kyarakòmyke tai Deuxu adee rakyarananyheny. Inyō taòraruna biixāwididỹỹnyòkeki, Deuxu tahe aòraruna riixāwididỹỹnyòke. ³⁸ Ainytyhyke inyōdee imyna Deuxu adee rainytyhynanyhykre. Deuxu ibutumy aōwi adee riwahinykre. Tiwesebo tòwahite wesemyna idi Deuxu adee ròwahikre.

³⁹ Aõmybo ribedeerynyre ijyyõmy relyyre: –Inyõ ruetà heka riwiòhenanyõtyhy iwitxira iny ruetà. Tukeki heka hãloo-txi wiwana resekre. ⁴⁰ Ierysõdõyõ iòrysydõyõdu, kia ratyre aõkõ ratximyhõ. Kia uladu ratyryritinyre nihikõmy tahe erysydu tiu taerysydõyõdu ratyre ratxiõmyhõre. ⁴¹⁻⁴² Òwòrukre nihikõ aruety-ki roire. Aõherekibo aseriòre ruety-ribi òwòru rõnysiõ tarasamy tewisõnyteri. Kia heka itxenadõyõdu tate. Juhuu òwòrukre aruewo-ribi bitakre. Idi tahe betehemy iruewo-ribi aõsõmo bitakre. ⁴³⁻⁴⁴ Òwòru wihikõ tiu bederaty binaõ riwahinyõhyymyhõre. Tule òwòru binahakõ bederatywimy raratynyõmyhõre. Òwòru raerymyhõre iraty-ò itxere rõimyhõreu, beraty-ò retehemy awire ada ibinare aõbo beraty-ò retehemy awire ada ibinare aõbo. Figoraty uvaraty tiu iwitxira òwòru-ribi raheõmyhõre. ⁴⁵ Hãbuwi heka aõwimy rotõyõnymyhõre iwo-ki tuu rõimyhõremyna. Tule hãbu bina aõbinamy rotõyõnymyhõre iwomy tuu rõimyhõremyna aõbina bina. Inyõ dori aõmy raraykymyhõremyna rarybemyhõre.

⁴⁶ Kai rarybere boholaõkeki aõbo biwinykeki. Uritere wanidõyõõmy. Wanyrõmy tiwaninimyhõtenyete tahe warybemynamy atxõhyylemyhõtenyete. ⁴⁷ Tiwese hãbu warybe riywinyre wese adee ararybekre. Tiu heka ariteòsinykre. ⁴⁸⁻⁴⁹ Hãbuõmy akoreny arelyykre. Tii warybe-ò roholare idi imynany rotõyõnyre. Tii kiata taheto riwinyre manadelemy ria-di. Beòra iheto reseõhyyre manatyre-ki relereki wahe. Ikõmyta warybe-ò roholakõre, kawese rotõyõnyre. Taheto uritere sukile riwinyre. Beòrau ta, urile resere. Ikyhynakõreki wahe. Kiamyta rotõyõnyre warybe tyhydõyõdu-ò idi ityhydõyõdu-ò.

7

¹ Jesuisi tarybe rahu-di tahe Kafanaõ hãwã-ò rare.

² Tai Roma soldado dinoduõ tai ihõmyhõ. Teòduõ tahe binamy irubu iòhõmy roimyhõ. ³ Soldado dinodu Jesuisini-ò roholareu tahe, iòrysymy rarybere. Taita judeu mahãdu kia matuariõ rexitòenyre aõma kididykremy riteytenykremy kia webinadumy roireri. ⁴ Tahe Jesuisi nade juhu be kiamy Jesuisi rarybere: –Ka hãbu heka awi biwiòhenanykre heka. ⁵ Ka hãbu heka waijoi luu nihikõ rare ihyymy ta dohodõyõna hetoõ riwinyre waijoi-ò. ⁶⁻⁷ Tai tahe Jesuisi rare tiiboho-wana. Tehemyny sõ iòhõmy rare. Idi tahe ryrowetyakile Jesuisi-wana wii riòbinyre. Aõma soldado dinodu kia biòwa-ò wahe. Rarybere he aõma soldado dinodu kiamy rarybereri: –Noõmy heka. Ihãrele teka awimy rareòle heka bedehe mynyke. Awi tate timy heka anaixiranyõtyhy dori raixõruwõyõre alau adee ixitòedõyõ-ò aõma dori adee rybe rõyikekile aõweseleke wadeòdu kia reytemy reake. ⁸ Jiarõ dori inydee radõyõdu jiarõ rare. Aõbo riwinykemy. Kia riwinyre warybemynale kia heka jiarõ rare. Wadeòdu-ò rarybewãhãraki heka: –Kia biwinybenyke. Riwinymyhõreny. Kai tule marybeke, beyteke. Tahe aõwese reytemy reake. Robedeòtiidõyõnyre, kia tuu rarybereki wahe. ⁹ Jesuisi ròkesereri kia rarybemyhõ wahe: –Jiarõ ka tiu judeu mahãduy-ki. Hãbuõmy rabiõ watyhydõyõnamy. Rabireri riwatyhynyreri rabireri. ¹⁰ Soldado dinodu deòdu ròkesereri. Ixyby reytereri idi ronyre.

¹¹ Jesuisi rare terydõyõna mahãdu-di ijõ hãwã-ò. Nã hãwã-ò heka rare. Kiemy rahyymy heka rahyire. Sõwemy iny iheki rare. ¹² Hãwã ijò-ki rehemynyreu tahe kia ibutumyle rehemynyre. Sõwemy iny rubudu rareò wabede-ò. Weryrybòõ rurure. Ise, wytese, heka iriòre sohojihyylere. Iny sõwemy heka riheludunyre tahi-di taibru-di. ¹³ Tai Jesuisi tuu robireu, idi rexiwòtenymy kamy rarybere: –Ibrukõmyke! ¹⁴ Jesuisi debò ritidire caixaõ-ò.

Iu idi itxyydu ruhurenyre. Idi tahe rarybere: –Weryrybò, bexixake wahe. ¹⁵ Weryrybò rexixamy reamy ronyre. Idi rarybere. Tai tahe Jesuisi ise-ò riwahinyre. ¹⁶ Ibutumy tasỹ mahãdu ribedeòtiidỹdunyre. Tai tahe Deuxu riwowydynymyhỹreny: –Ebe, aõherewe, Rybedu nihikỹ kỹnyhe wixijumy inydeereny rehemynyre. ¹⁷ Kia taheka bedede hãwãmy Jesuisini reare.

¹⁸ Joaõ heludu mahãdu ibutumy tuu relyyre iko. ¹⁹ Inatxinareny Joaõ riteõnyre Jesuisi dỹraxy kamy wahe: –Kaiwe nodu aõbo tate, ada txiõ aõbo ini nodutyhy ariraõrenykre? ²⁰ Idi Jesuisi-ò ròirenyre tuu itỹraxydỹmy; –Kai we nodutyhy tate? Ta txiõ aõbo ini ijõ ariraõrenykre? ²¹ (Iu ta Jesuisi yla aõkõ webinadu, binanamy binana mahãdu riteytenyra, tyytybybinamy ykydu mahãdu, iruetà mahãdu sõwemy tule.) ²² Irahu-di ta Jesuisi rarybere Joaõ ijoi-ò: –Bòõsebenyke. Ibutumy kamy tabitenyta taholatenyta Joaõko-ò tuu belyybenyke: –Iny ruetà bina mahãdu retehererimy, Iny rutiàre mahãdu rariarerimy, tyybinamy binana mahãdu reytererimy, iny nohõtity mahãdu roholarerimy. Iny rubu mahãdu heka rubu-ribi rexixarerimy, urimynodu mahãdu heka Rybewihikỹ Tỹmyra-ò roholarerimy. ²³ Iny bedesa heka rare, warybe tyhydỹdu mahãdu.

²⁴ Joaõ heludu mahãdu iribi ròhõnyreu tahe Jesuisi rarybere Joaõ bededỹnanamy: –Aõmybo wahe Joaõ-di tõhõtinytenyete aõmy tubedi nohõtinyrenyre tamy itxerena bederahy tõitenyete ki wahe. Otxirarade wese yhy-ki idi tahõtinytenyete. ²⁵ Aõma hãbu urimynodutyhy aõbo tahõtinytenyeteri. Hãbu tyywihikỹdiremy tahe tahõtinytenyete. Iwese iòlò taheto wihikỹ-ki ratximyhỹre wesemy aõbo tahõtinytenyeteri. ²⁶ Wadee manarybeke aõbo betehemy tahõtinytenyeteri. Deuxu rybeduõmy aõbo tahõtinytenyete. Inatyhy tii rare. Kia ratyre heka tii rare. ²⁷ Aõma dori tyyriti-ki rarybemyhỹre: –Tii heka wakoki kadehemynykem y ratximyhỹre, tamy relyykemy, ryõ riywinymyhỹre.

²⁸ Inatyhy kaa rare. Tie heka ibutu hãbu ratyre ratximyhỹre. Ihãrele tahe inyõ Deuxu iòlõna-ki ratxikeki heka iratyre ratximyhỹre. ²⁹ Tahe nieru butudỹdu mahãdu kia-ò roholare. Tule sõwemy iny kia-ò roholare. Tiibohe Deuxu bedede ywina tyhydỹdu mahãdu roire. Tule Joaõ Sebedỹna mahãdu roire. ³⁰ Fariseu mahãdu tahe, bedede ywina erydỹdu mahãdu tahe Deuxudeewina dera rare. Tai Joaõ-ò ratisebemy roiõtyhy. ³¹ –Mowesebo heka wijinabõdu mahãdu wesemy ratxireri. ³² Uladu mahãdu wesemy tiibohe ratxireri. Tiibohe ijõ uladu mahãdu-ò rryrymyhỹre: –Inybohe rawiunyre, tahe kaibohe teseõtyhy. Wobina wiu rawiunyre tahe kaibohe tahinyõtyhy. ³³ Joaõ Sebedỹdu renareherenyõmy rỹire, vỹ riõõre. Ihãre tahe kaibohe tarybete: –Tii tyytybybina-di ihỹre. ³⁴ Hãbutyhyhykỹ jiarỹ rare, Deuxu Riõre wahe. Jiarỹ reroximyhỹre tule reõmyhỹre. Tai tahe tarybemahãte jiarỹ wabyre nihikỹlemy wamomohõkỹremy. Jiarỹ riki òrarudu liinatyhy heka jiarỹ rare, nieru tarasadu liina wahe. ³⁵ Ihãre tahe aõikõkõlemy heka taraykynymyhỹtenyete ihãre taheka òbitilemy ixi-di tahõtinytahãtenyete.

³⁶ Fariseu mahãduõ heka Jesuisi ritobinyre taheto-ò roximy. Jesuisi tahe rare idi ronyre roximy. ³⁷ Kia hãwã-ki tahe hãwyyõ rasỹnyre, wydena wahe. Tii heka Fariseu heto-ki riroxirerimy roholareu, tii tule rare. Tahe hyna õwyhykỹ rinyre. Alabastro aderõnahynani rare. ³⁸ Hãwyy tahe Jesuisi hewomy ronyre, iõhõmy. Tahe aderõna ritxiwire iwatyre. Tule iwa-ki ruworuwõmy ratximyhỹ irube-di iwa risuhõra idi irade-di rabunyre. ³⁹ Fariseu kiamy robireu, ixideele rarybera: –Kia hãbu Deuxu rybeduõ aõkõ rare. Tuukeki tii hãwyy rieryke aõhãwyybo tii ratxireri. ⁴⁰ Jesuisi tahe fariseu-ò rarybere: –Simaõ, adee ararybekemy watxireri. Simaõ tahe rarybere:

—Manarybeke Waerydÿÿdu! ⁴¹ Tahe Jesuisi rarybere: —Nieru huòteduõ heka inatxi hãbu-ò nieru riwahinyre. Ijõ 500 rihuòtera, ijõ tahe 50my rihuòtera. ⁴² Idi tahe hãbu inatxi nieruõhyymy rÿire òòsemy tanieru tamy. Tai tahe nieru huòtedu riwotòenyrenyre tahe ritusanyre, wiwana iòwy ri-ixãwididÿÿnyre. Tibo huòtedu ilãhãnadÿÿdu tyhyre. ⁴³ Simaõ dirawyònyde: —Kia òsana 500my rihuòtere. Tahe Jesuisi rarybere: —Inatyhy rare. ⁴⁴ Jesuisi tahe hãwyy, riijemy, tahe Simaõ-ò rarybere: —Kahãwyy ini bidiijeke. Jiarÿ nadehemynydeu, tii tarube-di wawa risuhòra. Kai beeõ tadiwyòte. Tii tarube-di riwawasuhòra. Iu tarade-di riwawarabunya. ⁴⁵ Kai tiwawehityhynanyòte rehemynyrau, tii tahe riwaatyõhyymy ratxireri. ⁴⁶ Kai warade-ki òlÿre tetxiwiòta tii tahe aderòna wawatyre-ki ritxiwire. ⁴⁷ Tai tahe adee ararybekre. Tii inatyhymy waluure. Taòraruna ixãwidÿÿna-ki. Inyõ iòraruna ibutemy raixãwidÿÿnymyhÿreki, tii inatyhymy aõkõ taòraruna ixãwidÿÿdu lu-ure. Ijõ tahe inatyhyhykÿlemy taòraruna ixãwididÿÿdumy reamyhÿre. ⁴⁸ Tai Jesuisi hãwyy-ò rarybere: —Aòraruna reixãwididÿÿnyre. ⁴⁹ Tai roxidu mahãdu widee raryberenyre: —Mohãbubo kia rare? Tii òraruna riixãwididÿÿnyrerimy. ⁵⁰ Tahe Jesuisi hãwyy-ò rarybere: —Atyhydÿÿnamy textitarasadÿÿnyte aòraruna sòwe-ribi biu-ò hena tetateri. Mata hÿny.

8

¹ Rexideleny raremyhÿ ralòralòmÿ hãwã hãwã ikòkòmÿ reamy rare kia aõma Deuxu Rybewihikÿ Tÿmyra relymy rare. Tai ierdÿÿna mahãdu waòinatxi reuròmÿ idi ròirenyre. ² Tule hãwyyõ tiibohe wana ròirenyre Ijõta Marie Madalena heka rare. Juhuu tahe tyytybybinahakÿ-di raremyhÿ. Idi debò inatxi reuròmÿ tyytybybina iribi riòlòdÿÿnyre. ³ Ijõta Joana Kusa hãwyy rare. Tii iòlò Herodì heka aõmysÿdÿÿdu heka rare. Tule ijõ hãwyyõ Susana inire. Idi tule ihona hona Jesuisi tajoi-wana ibutemy tanierureny-di ri-wiòhenyrenymyhÿre.

⁴ Idi iny sòwemy titxiribibo dirahude kia-ò. Kia mahãdu-ò heka Jesuisi ribedeerynyre ijyyòmÿ. ⁵ Alòbòròna-di dehuu heka ròhònÿre taoworu-ò. Alòbòròna-di imahãdu ijõ ryro-txi resere. Tai heka iny rariamyhÿre alòbòròna tyre-ki. Nawii tule tuu riroximyhÿ. ⁶ Mana rotysu-txi ijõ rejuxunyreri mana rotysu-txi suu dori ibututere tai tahe iraruxiòlemy raumynyre. ⁷ Ijõ tahe edey-txi resere. Raumynyreu tahe edemy riòhÿtÿnyre. ⁸ Ijõ resere suwi-txi. Tai ta raumynyre idi sohoji alòbòrònaty-ribi 100my raratynyre. Jesuisi tamy rarybere: —Kaibohe òhòtirenidykeki heka inatyhymy warybe-ò boholabenyke.

⁹ Tai tahe Jesuisi-ò rÿÿraxinyrenyre: —Aõwe kaa tekewesenanyteri? ¹⁰ Jesuisi rirawyònyre: —Kaibohe heka teerytenyde aõbohe wasimy ijyy rare Deuxu dori adeereny ritÿnynynyre. Kia tahe rare, Deuxu Iòlòna aõmydÿÿnana wahe. Ijõ iny-ò tahe rarybere ijyy-di relyre.

Tai robikre tahe, rieryòtyhyke. Roholarenkyre tahe rieryòtyhyke, timybo juhoo Deuxu rybemy rybedu mahãdu rarybere wese.

¹¹ Aõmybo kia aõijyybo kia rare wahe. Alòbòròna heka Deuxu Rybewihikÿ wese rare. ¹² Ryro-txi resere heka ijohonadu wesemy rare. Deuxu ijyy heka resera ede sòwey-ki. Tii heka Deuxu Rybe-ò roholamyhÿre mahãdu wese rare. Idi tahe Satanasi heka ritamyhÿre iworeny-ribi. Tai rityhynyrenykòmÿ idi biu-ò rahenyòkremy. ¹³ Ijõ tahe manasuõ-txi resere heka, kia Deuxu Rybe-ò roholamyhÿre mahãdu wese rare. Rybe-ò juhoo roholamyhÿre deysana-di rityhynymyhÿre. Kia manatyre resera heka irarutiòhykre. Iny mahãdu wese heka rare. Idi ikyhynakòreki, iwodelòlòtòmòreki urile tatyhydÿÿna

riatymyhÿre. ¹⁴ Ijõ tahe edesuyky-txi resere heka, kia Deuxu rybe-ò roholamyhÿre, idi iworekena sõwemy, iaõdelòlòtõmomy, idi ityhyna wahe urile riòhòtÿnymyhÿre. Tai ròwiòhenadÿÿõhyymyhÿre Deuxu tyhydÿÿna-ki. (Kia tahe alòbòrònaõ ede yky-txi resera tahe iny umy wixira wesemy heka rare. Iny umy tyhyna idi ratxireri heka kia wesemy kia ede-txi iny reseremy. Aõma kia inytyhyna ratxireri. Tiu heka ityhydÿÿna riòlòdÿÿõtyhy. Kia alòbòròna tahe tai heka rokuõtyhy.) ¹⁵ Kia ijõ alòbòròna suu witxi-txi reserá tasÿ iwixira inywesemy rare. Kia ijohonadu aõma rierymyhÿre. Irayky-ò ralòmymhÿre. Kia iwotyhywo-ò òbitimy ratxirerí tahe, òbitilemy aõ riwinymyhÿre. Iwese kia alòbòròna sõwemy ratyy rawahinyre wese tahe tii rare. ¹⁶ Ijõ ijyy tahe kiamy roire. Uritere inyõ loosònaõ rideõmykre butxi rawo-txi ada herina rawoõ-txi aõbo. Loosòna bidekre bedewiõ-ò. Tai tahe ibutumy bede ritoosònanykre. ¹⁷ Aõ heka tai wasimy ratxiõhyymyhÿre. Aõutxumy dori ibutumy erynamy rarekre. ¹⁸ Tahe bexijebenykre ijohona-ò. Kia sõwemy idi rÿirerimy ihÿre heka sõwemy rimykre. Kia urihimyo iwo-ki rÿireri heka iribi ritakre. Idi ibutumy rÿireri heka iribi ritakre. Urihimyo iribi iny ritakre. Urihimyo iwo-ki rÿireri heka hulemy iribi ratakre.

¹⁹ Jesusise, tariòreboho tamy doide. Tii ròbedeerydÿÿmyhÿki isirare tamy dehemyssÿ iny sõwe òraru-ki. ²⁰ Tai inyõ Jesuisi-ò rarybere: —Adihe wa aseriòre boho hewa ahanakile ratxireri umy robikemy ratxirenyreri. Ade rarybekemy. ²¹ Tai Jesuisi rarybere: —Waseriòre wa kia Deuxu rybe erydÿÿnaõ rare. Kia tamy roholamynyrele heka rityhynymyhÿrele heka nadi wesele rare. Tii-wana iwese waseriòre wesele rare.

²² Iribi tahe hãworo rorukurenyreu Jesuisi rarybere: —Ròkòireny kanawe-ribi ijà-ò. Idi tahe roirenyre. ²³ Jesuisi ròrõmy tòru-ki. Idi tahe yhynihikÿ òbònihikÿ-wana tamyreny reare. Ruberurenyre tiiboho rÿmyrenyke lau. ²⁴ Tai tahe wylemy riixixanyreny: —Erydÿÿdu, Erydÿÿdu rekekoarenykre berahatxi-ò. Idi Jesuisi donomy deademy tahe yhy dee rarybere: —Biyryke, Biyrykewa. Yhy ruhumy resere. Òbò tule ruhumy ibutumy riyryre, iny rurukre. ²⁵ —Kaiboho tiwexe ainatyhynareny? Tiiboho rabedeòtidÿÿmy ruberumy widee raryberenyre: —Aõhãbuwe kaa rare. Yhyhykÿ dori òbò dori irybemy reòbyreri.

²⁶ Kanawe-ribi ijà-ò rehemynyrenyre Kerase bede-ò kalileia aho weribi-ò. ²⁷ Hãbuõ heka tamyreny dobehede hãwãhãkÿ-ribi tamyreny dobehede. Tiiboho riòtyròny hãwãro-ribi iu ta tyytybybina-di ratximyhÿre hãbu tiu rexityynyõhyymyhÿre tatyy-di hyymyhÿre. Kiamy wabedekihyyle ratximyhÿre. ²⁸ Jesusimy robireu tahe bedetxile resere tairy-di ryryre: —Aõhebo biwasÿnykre Jesuisi. Kai Deuxutyhy Riòre atxiteri. Uritere aõhòkÿmy wasÿdÿÿõmykre. ²⁹ Tahe Jesuisi heka tyytybybina iribi riòlòdÿÿnyre. Sõwemy dori riuwinyre hãbu rimymyta. Riuwinyre idi rihure. Tai heka tii uritiere womati reroti-di ritaataamy riijemyhÿre. Ihãre tahe ixi-ribi riòròmymhÿre. Tai bedero-txi reamyhÿre tyytybybinamy rawonomy. ³⁰ Idi tahe Jesuisi rÿÿraxire tamy: —Mobo anire? —Sõwemy wanire. Tyytybybina sõwemy dori tuu rexiykynyreki. ³¹ Tiiboho raryberenyre: —Uritere bedebinahakÿ-ò wateòdÿÿrenyõmykre. Uritere sÿu-ò noõma rarekremy hãlootxi-ò. ³² Iu tahe ixÿni juramy riroximyhÿ hãwãlò-ki. Tai tyytybybina mahãdu Jesuisi-ò rarybere: —Biwateònyõke. Kowa ixÿnijura-ò biwateònybenyke aralorenkyre. Tai Jesuisi riròtenyreny. ³³ Iu kia hãbu-ribi tyytybybina ròhònyrenyreu tahe ixÿniwo-ò ralòreki wahe. Raòlònyra ijò-di rejuxunyre taraò wahe. Ibutumy ahoro-txi rejuxunyre. Ibutumy rururenyre berahatximy. ³⁴ Ixÿni-di itxeredu mahãdu ibutumy raijiranyra hãwã-ò tule relyyrenyre

tuu iny rasŷnymyhŷre mahādu-ò. ³⁵ Tai iny dirahude tamy itxeremy. Idi tahe rare Jesuisi-ò. Hābu robimyhŷrenyre tatyky-di ronymyhŷ ibutumy rexiywinymy Jesuisi-ribi iòhòmy ronyre. Kia iny mahādu heka sōwemy ruberure rabedeòtiidŷŷnymyhŷre. ³⁶ Ibutumy relyyre. Kia tyytybybina timybo aòhebo rotŷŷnyremy. ³⁷ Kia Kadara bedede ludu kia mahādu tahe rexitòenyre Jesuisi-ò iribi ròhònykremy, ilau ruberurenreki wahe. Idi tahe Jesuisi ròkòsere ixbybyle reare hāworo-ò. ³⁸ Hābu tahe rexitòenyre Jesuisi-wana rakremy, kia tyytybybina-di iwo-ki ratximyhŷ wahe. Tamy rarybere: ³⁹ –Aòkòre bòkese aheto-ò. Ibutumy belyyke aòbo adee Deuxu riwinyremy. Tai ta ibutumy hāwā hāwā-ò relyyre aòhebo Jesuisi risŷnyremy.

⁴⁰ Kia iny sōwehekŷ mahādu heka teysa-di rimyre ridyremyhŷre riraòhyymy ratximyhŷreny. ⁴¹ Kia hābu dohodŷŷdu hetowo erydŷŷdu tahe nade Jesuisi-ò. Tii heka dohodŷŷnana dinoduò rare. Ijairu inire Jesuisi-ò sutxi resere: –Mynake wasŷ Jesuisi ⁴² Jiarŷ wa wariòre sohojile rare waòinatxi reuròmymy iwyra. Tii ka rurukremy roireri. Idi ta Jesuisi rare isŷ-ò. Sōwemy iny Jesuisi riheludunyre.

⁴³ Hāwyyò raremyhŷ heka hāwyy webinadu rare iòhò Jesuisi rexisŷny waòinatxi beòramy heka idi ròhònyre hykyky hālubu ratxireri. Tiu heka inyò reteytenyòhyymyhŷre luahidŷŷdu, òhotibedu mahādu he risiranyre. ⁴⁴ Tai tahe Jesuisi tykysi-ò reare. Tai ta aòwesele reytemy reare. ⁴⁵ Jesuisi rarybere: –Mowe watxi reare? Ijò rarybereri: –Erydŷŷ mahādu aòkòre, jiarŷboho aòkòre. Pedro rarybere: –Aòheta sōwe iny kaki rŷireri. Timykibo tuu tŷŷrayiteri. ⁴⁶ –Jiarŷ dori reeryre. Mobo watxi rearaule reytera. ⁴⁷ Tiihe hāwyy ratxiremyhŷ ramytatamy. Tamy ramytatamy heka tamy rehemynyre. Iòraò rexibedenyre. Ibutumy iko tuu relyyre. Aòherekibo itxi reriramy. ⁴⁸ Tai tahe Jesuisi tamy rarybere: –Lerŷ, atyhydŷŷna myna teyteta. Ta bexiywinymytahŷny maa!

⁴⁹ Kie raryberemyhŷwanale tasŷ iny witxiraòle dehemynyde. Kia aòma dohodŷŷna wedu heto-ribi dehemynyde. Ijairu-ò rarybere: –Ariòre wa rurura. Uritere ta òhotibedu-ò ijiraòma ixinamy tii rakre. ⁵⁰ Jesuisi kia-ò roholareu tahe Ijairu-ò rarybere: –Urile bityhybenykre. Breburenyòma tii reytekre. ⁵¹ Tii rehemynyre heto-ò. Jesuisi ralòre iny deramy reare. Tii wana rake lau. Kia uladuse, uladutyby, Pedro, Txiau, Joaò wana kiale ralòre tamy tiiboho wana. ⁵² Ibutumy rasŷbinamyhŷ Jesuisi rarybere: –Ibryrenyòmyke hewa rurumy aòbo roire, urile ròròmymy roireri. ⁵³ Ibutumy rieryrenyri tiiboho urile tai idi risinyrenyre rurumy roimyhŷki. ⁵⁴ Jesuisi ihāre ta hirari debò-ki rimyre. Tai tahe idi rarybere: –Hirari, bexixamy, bodonyke. ⁵⁵ Ityytyby aòwesele ixityre tamy ralore. Dexixade, donyde. Rŷsŷna hirari-ò riwahinykemy Jesuisi rarybere. ⁵⁶ Tai tahe tybyboho sōwemy rabedeòtidŷŷrenyre rabedesarenyre. Jesuisi rarybereri: –Urile wamy ijyyrenykròmymykre. Aòbo adeereny rewinyramy.

9

¹ Jesuisi tahe tawaòinatxi reurò taerydŷŷna mahādu ributunyre. Taruru tamy riwahinyre tyytybybina iny-ribi ritakremy. Tule iny webinadu mahādu riteytenykre. ² Tule rarybere tamyreny: –Kaiboho belyybenykre Deuxu kia Iòlònamy tule webinadu biteytenybenykre. ³ Aò awanareny wydyrenyòmykre debòna aòkò, aòna hyna tule aòkòre. Tule rysŷnake aòkò, nieruke aòkò. Ainatxityyke aòkòkre. ⁴ Hāwā-ki hetoò-txi malòkeki taile bonykre. Hāwāribihyyle bòhònykreu, kia heto-ribi bexitakre. ⁵ Ibinamy aramyrenykreki, urile bixitakre. Idi òlòna-ki, awa bitòtynykre ibinamy tai

tahatenytaki. ⁶ Tiiboho ròirenyre hãwã sômo sômo-di Rybewihikÿ Tÿmyramy relyyrenykemy ròirenyre. Tule iny webinadu ibutumy iteyteynyreny hãwã hãwã-di.

⁷ Idi tahe iòlò Herodi ibutumy heka aõna aõna rierymy ratximyhÿ. Tai tii bede ryy rieryõhyomy ratximyhÿ aõbo riwinykre. Roholamyhÿre heka iny rybe rybe-ò. Joaõ heka rexixamy ratxireri. ⁸ Ijõ tahe kiamy rarybereri: – Eliasile ratxireri. Ijõ rarybere Deuxu rybemy rybeduõ ratxireri. ⁹ Tai tahe Herodi kiamy rarybereri: –Jiarÿ heka Joaõra resymy rewahinyre. Mobo ratxireri iwese Joaõ raremy wese he ratxireri. Moobo ta kiamy raholamy watxireri. Tai Herodi tuu robikemy riwisÿnymyhÿ.

¹⁰ Jesuisi eryna iko relyymyhÿreny ibutumy aõbo aõhebo rotÿÿnyrenyremy tabededÿÿnana. Jesuisi riòlònyrenyre ijõ hãwã wixira-ò, Besaida hãwã-ò wahe. ¹¹ Tai iny sówemy hekÿ rieryõlemy idi ta rieryreu tahe sówemy ihemy rare roirehe. Jesuisi he ributumy ikole relyyre. Deuxu Iòlòmy relyymyhÿre. Tai ròteytedÿÿmyhÿ webinadu mahãdu. ¹² Aõtxu tahe katxioromy Jesuisi eryna mahãdu, waòinatxi reurò mahãdu tamy raryberenyre: –Bede biywinyke ibutumy iny rÿireri hãwã-ò tarÿsÿna õbradÿÿmy. Inyboho dori bedero-ki ratxirenyreri. ¹³ Tahe Jesuisi rarybere: –Kaibohole rÿsÿna biwahinybenyke. Rirasÿnyrenykemy ierydu mahãdu diwyònydenyde: –Aõheretahaka, iruyre orotxu idi inatxi uturale heka roireri. Aroikemy aõbo wadireny atxiteri rÿsÿna õbradÿÿmy inysõwe-ò. ¹⁴ Txibo 5000 hãbu sówemy heka rÿimyhÿ. Jesuisi rarybere: –Bihitxinybenyke 50 iny heka iny bisÿnybisÿnybenyke. ¹⁵ Tii myna ieryna mahãdu rotÿÿnyrenyre. ¹⁶ Idi tahe Jesuisi utura inatxi, orotxu iruyre rimyre. Biu-txi reteheremy rexitòenyre. Deuxu reàlãre tamy rexitòenymy riyreyrenymy riwahiny taerydÿÿna mahãdu-ò. Riwyrenyre tahe riwahiriwahinyrenymy idi roire. ¹⁷ Ibutumy riroxirenyre idi rihydyrenyre. Ihãre ta waòinatxi reuròmy hyna ixyby rÿximy rauhenyre. Idi ierydÿÿna mahãdu ixyby ributumy.

¹⁸ Jesuisi heka ixisohojile rare ixitòedÿÿmy. Ierydÿÿna mahãdu heka irarò-ki rÿimyhÿ riijemy rÿimyhÿ. Idi tahe tamy nade tÿÿraximy: –Mobohe jiarÿ raremy wamy raryberenyre? ¹⁹ Tai narybedenyde: –Ijõ Joaõ Sebedÿÿnamy adireri. Ijõ ta Eliasimy adireri. Ijõ ta juhoo Deuxu rybedu mahãduõmy adireri. ²⁰ Jesuisi tamy rarybere: –Adeereny tahe. Mobo jiarÿ watxireri. Idi Pedro rirawyònyre: –Kai Kristu tate, Deuxu deòdÿÿna wahe. ²¹ Tahe Jesuisi tamy rarybereri: –Uritere tuu iny-ò ijyykõkremy. ²² Jiarÿ Hãbutyhyhykÿ, Deuxu Riòremy, aõhõkÿmy arotÿÿnykre. Judeu wedu mahãdu, xiwena wahidÿÿdu wedu mahãdu, bede ywina erydÿÿdu mahãdu waderamy reakre. Jiarÿ arurukre. Inataõna txu-di arexixakre. ²³ Idi ibutu-ò rarybere: –Wahemy kanake mahãdu urile ixi dee rexiiõnykre. Txuõ txuõlemy taitxeò rimymy kidiwaheludunykre. ²⁴ Waòrary-ki rubudu heka biu-ò hedukre. Tukõkeki urile ixinany inatyhymy rurukre. ²⁵ Aõmydÿÿnanamy iny ritakeki, tahe taumy riõnonykeki, kia heka aõmy aõkõkre. ²⁶ Inyõ raixÿrukkeki warybe lau tule jiarÿ Hãbutyhyhykÿ, Deuxu Riòre wahe, tai ilau araixÿrukkeki. Deuxuko-ò ÿjuko-ò iu adehemynysÿu Deuxu Iòlòna-ki wahe. ²⁷ Inatyhymy heka adeereny ararybekre. Ijõ kaki rare. Deuxu Iòlònamy robikre tarubukõtyre

²⁸ Tahe debò inataõ txuu rÿidi, Pedro, Txiau, Joaõ-wana Jesuisi ridyre. Tiiboho sohojile bederatò-ò roire Deuxu-ò rexitòenykemy. ²⁹ Jesuisi rexitòenyre tii tamyreny rexiwixiranyre iu rexitòenyre ityy heka urile rabòòranyre. Iurahakÿmy relere. ³⁰⁻³¹ Tahe tamyreny dexitÿnynde Eliasi, Moisesi-wana tahe rarybemyhÿre Jesuisi-wana. Jesuisi rubunamy Jerusalẽ hãwã-ki widee rarybemyhÿrenyre, kia Deuxu bedeywidÿÿnana

myna. ³² Pedroboho rōrōrenyleri. Idi tahe rexixarenyreu, tiiboho Jesuisi loosōnamy robirenyre. Eliasi, Moisesi-wana tiiboho tuu robirenyre. ³³ Rōireriu, Pedro rarybere Jesuisi-ò: —Wawedu, awityhymy inyhe inyboho kaki ratxirenyleri tahe rikiwinyrenykre inataō hetomy, ijō adee, ijō Moisesi-ò, ijō Eliasi-ò. Pedro rieryōlemyhỹre aōmybo rarybemyhỹ. ³⁴ Tai rarybereu Nonoe dobehede iubòrōna bedede ritòbònyre. Pedro, Txiau, Joaō-wana ruberumyhyrenyremy. ³⁵ Tahe ròhònymy reare rybeuni iuribi: —Kia heka Wariòre waluu rare. Kaiboho tamy bohohabenyke. ³⁶ Tiiboho reteherenyre tahe inyōmy robiòlerenyre Jesusilemy ta robirenyre. Tahe rybeōmy rỹirenyre. Iu inyō-ò aōmy raryberenyòre tuu.

³⁷ Tai tahe ijō txu ratò-ribi dehemynydeu iny sōwehekỹmy Jesuisi-ò ròirenyre. ³⁸ Inyō rarybere: —Erydỹdu, wariòre adee redyleri. Beteheke wariòre sohoji-ò. ³⁹ Tyytybybina rimymyhyreu tahe riatyre bedede-ò. Idi tahe urile txuu riyiyidỹnymyhyre. ⁴⁰ Aerydỹna-ò jiarỹ rarybera tyytybybina riteònykremy, tahe tiiboho riixāwidỹnyòhyrenyre. ⁴¹ Jesuisi tamyreny rarybere: —Tiwesebededỹnanabo wjinabòdu ityhyòlemy rỹira. Tiwesebededỹnanabo akyreny-ki ariijekemy. Wadee uladu bididyke. ⁴² Tahe didydenyde Jesuisi-ò. Tahe tyytybybina urile riitxỹteitxỹtenymy resere. Idi tahe urile bedede-ki rexiraòhòhòremy sutxi resere. Idi rarybexinymy. Rybexi irywomy ròhònymyhyre. Jesuisi tahe tyytybybina iribi riòlòdỹnyre uladu riteyteyre. Idi uladu tyby-ò riwahinyre. ⁴³ Ibutumy iny Deuxu aōwidỹna-di bedede riòtiinyre.

Jesuisi taerydỹ mahādu-ò rarybere:

⁴⁴ —Boholatyhyki warybe-ò, Deuxu Riòre Hābutyhyhykỹ heka rawahidỹkre hābu mahādubina-ò. ⁴⁵ Tiiboho rierykòlere. Kiamy dori ilaureny riwore. Tahe ruberurenymy tỹraxidỹki.

⁴⁶ Ryro-ki ierydỹna mahādu widee rarybemyhyre: —Mowexe wiratyre ityhykremy. ⁴⁷ Jesusireny rexiraykynymyhyreny rieryre. Idi tahe uladuò rimymy rarybere. Jesuisi uladuò wana ronyrenyra. ⁴⁸ Tahe taerydỹna-ò rarybere: —Moō uladu ka wese wadee riwiòhenanykeki, riwawiòhenanyre. Moō riwawiòhenanykeki, tule waha riwiòhenanyre. Moba deòdumy reakre, tii ibutu ratyrekre.

⁴⁹ Joaō tamy rarybere: —Erydỹdu, jiarỹboho riòlòdỹnyrerimy tuu rabirenyra inyō tyytybybina-di animy rehureriò. Tahe iny mahādureny aōkō rare. Tahe jiarỹboho tamy reijònyrenyre iny inyijoiirenyre aōkōki. ⁵⁰ Tahe Jesuisi rarybere: —Biijònybenyòkre. Inyō inymyrenyòdukòkeki, inyweribireny-ki tii rare.

⁵¹ Tahe Jesuisi bededỹnana iixihidu iòhòmy idi biu-ò rakreu, tii Jerusalē hāwā-ò rakremy rexiywinyra. ⁵² Tahe takomy inybutede bedede riywinyre. Tai itỹhinamy rutòmy Samaria hāwā-ò. ⁵³ Tai tahe Jesuisi deramy rekoarenymy Jerusalē-ò ramyhyreki. ⁵⁴ Txiau Joaō-wana kia rierymymy tahe narybedenyde: —Wanyrỹhỹkỹ, adee wikeki heòty biu-ribi ityreny kedesekeky aritxuhorenykre risòrenykre. ⁵⁵ Tahe Jesuisi irybereny-ki ibinamymy rahare tahe reburemymy taò riòsere iribireny. ⁵⁶ Idi ta iwitxira hāwā-ò roire.

⁵⁷ Tahe Jesuisi taerydỹna mahādu-wana roirenyreu, hābuō tamy rarybere: —Ihyymy awana arakre titxibo makreu, ahekile arakre. ⁵⁸ Tahe Jesuisi tamy rarybere: —Ijòrò heka ihāloo dire. Nawii tỹtỹ dire. Tahe jiarỹ, Deuxu Riòre wahetoòre, Hābutyhyhykỹ rare hārele. ⁵⁹ Tahe ijō hābu-ò rarybere: —Biwaheludunyke. Tahe tii dirawyònyde: —Wanyrỹ, Waha heka rurura. Tai tahe juhū arituunykre. ⁶⁰ Jesuisi rarybere: —Txioinihe, rubu mahādu wii

rituunye. Kai tahe makre Deuxu Iòlònamy belyykre. ⁶¹ Ijõ rarybere: — Wanyrỹ, araheludunye. Urile juhuu wasỹ mahãdu arawehityhynanykre. ⁶² Tai Jesuisi dirawyònyde: —Inyõ ritelenykeki, tahe ixyby òòsemy rexi-nohõtinykeki, tii waheludu mahãduõmy rareõtyhy.

10

¹ Jesuisi 72 hãbu heka ritare inatxi inatximy tako-ò tihãwãhãwãtxibo rakreò bedede riywinyre. Kiamy tamyreny rarybere: —Waijyymy rybemy boibenyke. ² Kiamy heka tamyreny rarybere: —Waaõmysỹdỹỹna heka inihikỹ-di isirare. Iwese maixõmo iny riòròmhyhỹre wese heka waaõmysỹdỹỹna rare. Maixõmo oworu heka inihikỹre, idi aõmysỹdỹỹdu heka ibutere. Tai oworuwedu-ò aõmysỹdỹỹdumy bexitòenybenyke, Deuxu-ò wahe. ³ Kiaboho heka budoeni wesemy iyreny-ki boibeke. Kia-ribi nohõti losaõmykre. ⁴⁻⁵ Tai heka bexi-ije benykre anierureny wydyõmy. Aõna aõna renyhynykeõ aõkõ awareny wydyõmy iny-ò ryberenyõmy iny iny-ò ryberenyõmy, rywetyatyamy abed-edỹỹna nodỹỹmy. Inyheto-ò malokreu Deuxu deysanamy birybenybenyke. ⁶ Tii adee awirenykre wana heka teysakre kahetoludu. Tai tahe ixibyle adee Deuxu deysana ròòsekre adee awiõhyykeki wahe. ⁷⁻⁹ Aõma hãwã-ò malò-wana uritere deuròsò deòròsòõmy matximahãke. Tai tehemynymy atxiterikile bexiijemahã tetxilemy. Uritere rỹsỹna òta òtaõ aubeò ritidi wana uritere rybeòlòõmy. Birỹsỹmy rybeõlemy. Awiòhedỹỹmy ruruke wana bimymyhyhỹ aõbo adee riwahinymyhyhỹre. Iny raaõmysỹdỹỹmyhyhỹre heka ròtamymyhyhỹre. Kia wese heka biwinymyhyhỹke. Birỹsỹmahãke aõbo adee riwahinymyhyhỹke. Binaõ roiwana biteytenymahãbenyke. Kia wesemy tamy marybeke: —Deuxu Iòlòna heka iòhòmny ihỹre. ¹⁰⁻¹¹ Hãwã-ò birònykeki, inyõ aradyrenyõkeki, boibenyke hãwãky-di. Myỹ marybebenyke tamyreny: —Aõbo wawa-ki hãwã-ki rỹireri. Wawa aritòtynye bryby iribi ròhònykremy. Adeeremy ariteòsinykre nohõti ijaranamy tamyreny. Nohõti losarenymy Deuxu Iòlòna adeeremy iòhòmny dehemynde. Tahe kaiboho teramy tekoatenyete. ¹² Aõma ywisidỹỹnatxu heka tiiboho aõhòkỹmy rotỹỹnyrenykre. Jesuisi rarybere: —Tiro hãwã Sidõ hãwã heka awimy aribireny ròhònykre. ¹³ Kobe làhàxe kai Korasĩ hãwã, tule Besaida hãwã. Òhotibe ayreny-ki rỹire, kia heka Txiru hãwã, Sidõ hãwã tule kire-wana taõ òta òtareny-ribi rexiatyreny. Tiiboho tykysausuhukỹtyre rexisỹnyre bryby-di rexiereny. ¹⁴⁻¹⁵ Òhotibetxumy heka Deuxu raruxetòenykre Txiru hãwã mahãdu, Sidõ hãwã mahãdu! Kaiboho tahe aõkore. Deuxu araruxetòenyõkre. Kai Kafanaõ hãwã yludu mahãdu aõbo adeeremy rotỹỹnykre. Bui-ò aõbo bòibenykre. Aõkõ heka heòtybina bedede-txi heka boibenyke. ¹⁶ Tahe Jesuisi taerydỹỹna mahãdu-ò ixyby rarybere: —Inyõ aradyrenykre wana tasỹ-ò. Iwese riwadymyhyhỹre wesele, aradyrenykre. Moo adeeremy roholamymyhyhỹre iyubu wadee roholamymyhyhỹre. Wana tahe waderalemy reamymyhyhỹre. Waderamy reamymyhyhỹre tahe tule Waha deramy reamymyhyhỹre. Deuxu wateòdỹỹdu wahe.

¹⁷ Tanonanarenymy-ribi iribi tahe kia erydỹỹna mahãdu ibutumy dòòsedenyde. Tiiboho heka teysa nihikỹmy dòidenyde. Tybybinanahakỹ heka irybe-ki ròhònyhỹre irybereny-ki. Riòlòdỹỹnymyhyhỹreny wana Jesuisini-di heka ròhònymyhyhỹre kiamy Jesuisiko-ò tuu relyyreny. ¹⁸ Tii rarybere tamyreny: —Bexiije benyke jiarỹ dori Satanasimy biu-ribi rabire, biudelaa wesemy reseremy tuu rabire. ¹⁹ Inatyhy rare waruruke nyderi rewahinyre. Tai hemylala tyre-ki mariabenykeki. Tiu inyõ ruruõtyhy itytibòrò nihikỹ arawerenykeki, tiu buruõtyhy. Tule kai aòludu rururatyre arururenymy-di boibekre. ²⁰ Ihãrele tahe uritere deysarenymy atxibenyke ka ruru

òraru-ki tyytybybina deòdỹna, ruru wahe. Kaiboho dori anireny raritinymy roimyhỹre biu-ki kia ta ateysanarenkyre.

²¹ Iule tahe Jesuisi reysare heka Deuxu Tyytybytyhy iwomy reareu. Kiamy rexitòenyre: —Waha, kai wa biuwedu tate ibutu bede wedu tate. Umy reàlãmý watzireri tamy retòenyre. Wadeysamy watzireri ka aõma dỹna bederaremy nihikỹ iribi tewòmý atxiteriki wahe. Tamy hete iwese iny uladu wesemy rityhynymyhỹre heka. Tai tahe tamy ritỹnynymyhỹre. Kia adeewimy tuu rare. ²² Jiarỹ heka ibutumy Waha wadee riwahinyre. Inyõ rieryõhymyhỹre Waha wahe. Waòrarukile tahe iny rierymyhỹre. Mobo Waha rare wahe. Waòrarukile dori rierymyhỹre. Ijõ aritỹnynykemy watzireri. Tai tahe tiki tule riery iruru. Taile rierykre. ²³ Rexitòenymy rahudi tahe wasimy iwòtemy heka rarybere taerydỹna mahãdu-ò: —Kaiboho heka sõwemy aõwiihikỹmy tabimyhỹtenyte. Tai kaiboho beysabenyke. ²⁴ Ihetxiu heka Deuxu rybedỹdu wana kia aõmysỹnanamy iòlò mahãdu wana. Kaireny aõmydỹnanamy robikemy risỹnyre, tahe aõkõhyre. Wijile heka tuu robireri aòrarureny-ki. Tule tabitenyteri kaiboho ratximyhỹ inatyhymy aõbo òbitimy Jesuisi ijyy-ò roholarenkyre tahe aõkõhyre.

²⁵ Moisesi bede ywina rybe-di räire Jesuisi lỹraxidỹmy. Iwese kai ixiluure wese, iny witxira luuke! Tii tahe Jesuisi rihixidỹmy rarybere: —Aõhebo arotỹnyke biu-ò arahenykemy. ²⁶ Jesuisi dirawyònyde: —Timybo kỹnyhe Moisesi bede ywina tyyriti-ki roimyhỹre? Timybo tuu manarybekre. ²⁷ Tii tahe diwyònyde timybo tyyriti-ki roimyhỹre myna:

—Deuxu adinodureny, ibutumy awo-ribi iluuke, ibutumy arayky-ribi aru-runa-ribi, ayky-ribi heka iluuke. Tule ibutumy iny ixiwesemy idi atximahãke.

²⁸ Tai tahe Jesuisi tamy rarybere:

—Kai inatyhymy tarybeteri tai inatyhymy mahenykre biu-ò.

²⁹ Kia hãbu heka rexiòbitinykemy idi ratxireri. Taita rarybere Jesuisi-ò: —Mobota waeryre? ³⁰ Tahe Jesuisi ikò relyyre ijyymy. —Judeu mahãdu hãbu heka ratỹinamyhỹ Jerusalẽ hãwã-ribi, Ijeriò hãwã-ò. Iribi tahe kia wasidu mahãdu rimyreny. Inieru ibutumy iribi ritarennyre. Ityy hỹre raòhòtere irubudỹle rasiranyre ririre. Tahe ruruõki rỹimyhỹ. ³¹ Aõma judeu xiwenawahidỹduõ heka idi rare. Tahe hãbumy robire. Idi hãbu-ribi irehemy rexiemy reare. Tahe tỹtxi rerikõle rare raty resere. ³² Hãbuõ rehemynyre tiie-ki dohodỹna wiòhedỹduõ rare, Levita wahe. Tule ratyresemy ririre. ³³ Tahe ijõ nade Samaria bede hãwã luduõ heka rare. Judeu mahãdu heka Samaria mahãdu luukõre. Idi tahe kia judeu mahãdu roimyhỹ. Tahe Samaria mahãdu hãbu sõwemy riruxetòenyre. ³⁴ Idi tahe tamy rexitỹmynymy tahe iwotõmona rituahinymy ritaataamy iwotõmona. Idi tahe ka hãbu relyymy idi rare. Aõma ijumenta tyre-ò ritidimy. Idi rare rirarehu tahe heto-ò ritidikremy ririkremy ridymy heka idi rare. Rummy heka ritòenyre hykyky idi bede nade awimy risỹnykemy. ³⁵⁻³⁷ Rudile heka heto òwy-di iwedu-ò heka nieru riwahinyre riòwynyrene inatxi womati nieru. Tamy rarybere: —Biwiòhenanyre idi mabekre adòòsekre riròkre. Moma arỹnaderenykre Arỹnadebenykre heka adiòwynykre adòòsekreu wahe. Ka hãbuhe rarybere: —Hãbu bireludu ratxireri. Kia taruxetòenyleri tiòsinyre waha tieka idi hãbubireludu ratxireri. Wimy raòludumyhỹre hãrele taheka riwiòhenanyre. Jesuisi tamy rarybereri. —Iwesele biwinykre iweseke hãbu riwinyra weselemy biwinykre. Kai aõhebo botỹtyhy mahake. Iwesele wahe. Jesuisi rỹraxire: —Mobo hãbu aõtxino biòwa rare? Mobo ibireludu wahe? Bede ywina erydu tai rirawyònyre: —Iwiòhedỹdu wahe.

³⁸ Jesuisi, ijō mahādu-wana ròirenyre. Hāwā-ò rirònyrenyrene. Hāwyyō rare Marta inire. Tahe ridyre tasỹ-ò tai ratxirenykemy. ³⁹ Tahe Marta heka iseriòre dire. Marie inire. Marie urile ibire-txi ronyra aōbo tarybeke roholakelemy. ⁴⁰ Marta heka raelelemy ratxireri. Aōna aōnale rotỹỹnymyhỹle riwinymy taile rare ratximyhỹ. Tai tahe nade Jesuisi-ò rarybere: —Jikarỹ sohojile wa watxireri waseritxòre riwawikòhenanykòhykyreri. Kai anobohe kòbitimy tai tahateri. Tamy marybeke riwawikòhenykeny. ⁴¹ Tai tahe Jesuisi he tamy rarybereri: —Marta, Marta, aōherekibo kai taelelemy teamy atxiteri? ⁴² Sohoji aōmydỹỹnale heka awire. Marie awityhy aōmydỹỹnana ixidee rimyre. Kia moo iribi ritaōtyhy. Riwinymyhỹ awityhyreki wahe. Tamy rarybeōtyhyō wadee roholareri iribi ariòlòdỹỹnyke wahe.

11

¹ Tiutxubo Jesuisi rexitòenymyhỹre, iny rieryōlemyhỹre. Jesuisi rexihudi, ijo rarybera: —Biwaerynanybenykre iwese texitòenyteri wese, Joaō tahe taijoi rierynanyre. ² Tai rierynanyre. Kai bexitòenykeki, kawese marybekre:

—Waha, ani ibutumy tamywimy. Wylemy mynake iny òlòdỹỹmy.

³ Rỹsỹna txuō txuōlemy biwahinybenykre.

⁴ Inyòraruna biixāwidinykre, iny iwitxira-dori taòraruna ariixāwidinykre. Waatysyrenyōmy òraruna-txi.

⁵ Jesuisi heka taerydỹỹna mahādu rierynanyre ijyy-di: —Kai arỹsỹnaōmy bonykeki, abiòwa-ò make ruetya rexitòedỹỹmy rỹsỹnaō huòtemy bidiwykemy: —Wy, ahina inataō wadee bidihuòteke. ⁶ Wabiòwa rehemynyreri bedetỹi-ribi. Aō heka wawahisidỹỹkōnare. ⁷ Tii òsana myỹ adee rarybekre: —Wadee ixitòedỹỹōmyke ruetyahakỹmy. Arỹiōtyhy waherina-ribi rexiyrubunymy heka rāireri. Ibutumy iny heka rōrōmy rỹireri. Uladu, tule iumy rōrōmy rỹireri. Wadee ixitòedỹỹōmyke. ⁸ Rexitòenyhyhyhy tai hyyhyhy rỹikeki tai ihārele rỹike. Abiòwatòenamy aōkō kỹnyhe rỹike. Texitòenyterikile rỹike. ⁹ Tai heka adeereny rarybereri. Bexitòenykeki, biwyke. Biijeke aōbo teijeteri, tai tahe mahake. Ijòtòbòna bihetenyke tahe adee riraynymy tahe malòke. Tai tahe adeereny rarybera. Ibutumy rexitòenymahāke, tamy riwahinymahāke. Ibutumy iny riijemahāke, tai rahake. Iny rihetenymahāke riraynyke. ¹⁰ Tai adeereny rarybere: —Ixitòedỹỹki iny aō rimymyhỹre. Aōitxe-ki aōtxi ijara rỹimyhỹ. Ijò-di ròtemy ijara-ki iny ralòmyhỹre. Ijò-di ròtemy ijara-ki, iny ralòmyhỹre. ¹¹ Uladuō tyby-ò uturamy rexitòenykeki aōbo, hemylalaō tyby tamy riwahinyke irỹsỹnamy? Timyki tuukōna! Kaiboho kiamy aōbo botỹỹnybenykre? Timyki tuukōna! ¹² Uladuō tyby-ò hāniesimy rexitòenykeki aōbo, itytibòrò tamy riòkre. Timyki tuukōna! ¹³ Kaiboho aōbina binahakỹdile tahòtinymahātenyté, aōwihikỹ aōbohe ariòrereny-ò biwahinyke. Boreny aratyre heka bede rieryke, Deuxu wahe. Tamy bexitòenybenykeki, tii Deuxu Tyytybytyhy adeereny riwahinyke.

¹⁴ Ixityre tasỹ hābuō raremyhỹ irybeōmy. Jesuisi taile ratximyhỹ tahe tyytybybina riòlòdỹỹnyre iribi. Iu tyytybybina iribi rohonyreu tahe, hābu rarybere kia rybeōmy ratximyhỹre wahe. Tahe iny sōwehekỹ mahādu sōwemy idi rabedeòtiimy rỹire. ¹⁵ Inyō tahe, inysōwehekỹ yluduō tahe kiamy rarybere: —Kia diabo ruru-di, Belisibu ruru-di heka iribi riòlòdỹỹnyre. Tii tyytybybina mahādu wedu rare. ¹⁶ Ijō tamy rarybere: —Jesuisi, araeryrenykre inihe aō biditeòsinykre wadeereny. Inatyhy aruru biuludu ratximyhỹre. Widỹỹnaō inihe wadeereny bitỹnynyke kialemy heka rarybemyhỹre urile riurihimy tamy aō itxerenamy riwinykelemy. ¹⁷ Jesuisi tahe rierymyhỹ aōmybo raraykynymyhỹreny. Tai heka tamy tuu rarybere: —Kia iny mahādu

wiribi hitximy raraykywydynykeki, tii tahe rexihuke itueke, s̄y mahādu tule wahe. ¹⁸ Timybo Satanasi boho bede widee ribinanymyhȳrenykeki, awityhymy roirekre. Jiar̄y araeryrenyteri timybo taraykynytenyteri. Aōma Satanasi ruru-di tyytybybina ariòlòd̄ȳnykemy tarybetenyteri heka reeryteri. ¹⁹ Kia riki ariwinykeki, kaiboho tule wawesele tewinyteny. Timybo? Mobo awiòhed̄ȳdureny rare? Satanasi aōbo? Kaiboho boibenyke ixitòed̄ȳmy awiòhed̄ȳdureny-ò. ²⁰ Jiar̄y Deuxu ruru-di ariòlòd̄ȳnykeki, kaiboho bexiijebenyke, Deuxu Iòlòna tahe adeereny iòhòra. ²¹ Hābu deburehek̄y tadebòna-di taheto riyrubunykeki, rexityhynymy ronyke. Iaōmyd̄ȳna ibutumy iyrubud̄ȳnamy r̄yike. ²² Tahe ijò kedehemynyke iratyre teburetyhy, tahe iaōmyd̄ȳna ibutumy iribi riwyke. ²³ Iny wawana aōk̄o ratxirerimy ih̄ȳre, tii heka waribi hitximy ratixmyh̄ȳre. Iny wawana aōk̄o ratxireri, tii tahe aōtxile ramyhȳre ixideòna. ²⁴ Jesuisi ijò ijyy relyyre: —Iny-ribi tyytybybina ròhònymyhȳreu, tii heka rake ixitawo-di rake titxibo. Rubumy rarunymy rake. Bedeò-ki rahakeki tahe, ròhòtinyke. Aròòsekre, tikibo rarawāhāòle. ²⁵ Ixyby kòdòòsekeu tahe, is̄y ibutumy, tytymy roike iruxeraō. ²⁶ Idi ixityre ijò rimyke debò inatxi reurò tyytybybinaō. Idi tahe tamy ras̄ȳnyrenyke. Iratyre tyhy wahe ibina. Iu kia ixisohojimy tyytybybina-di aōmys̄d̄ȳmy raremyh̄ȳu tahe, ihewo-ribi rimyra tahe iroona-ribi tahe aōnityhymy releke. Ibinatyhymy tamy rare.

²⁷ Iribi tahe hāwyyō rryyre ibutu ijohonamy: —Hāwyky heka aratxurananyre, aratibienyre heka iny bedekòby rare. ²⁸ Tahe Jesuisi rarybere: —Deuxu Rybe tyhyd̄ȳdumy iratyre wadee awire. Deuxu deysanamy tamy kanakemy idi watxireri.

²⁹ Idi tahe inysōwetyhymy dehemynyde Jesuisi-ò. Jesuisi kiamy rarybere: —Iny heka kia mahādu ibinatyhymy r̄yire aōwihik̄yle heka riijemy r̄yire. Itxerenaōmy robikre ratxireri tahe itxerena Jonasi-ribi nadelemy tahe robikre. ³⁰ Jonasi heka Ninive hāwā mahādu-ò itxerenaō heka tii rare. Tule jiar̄y heka Deuxu Riòre Hābutyhyhyk̄y rare wijinabòdu mahādu dee itxerenaō jiar̄y rare. ³¹ Ibòò mahādu bede konana-ribi iòlò hāwyy Salomaō bede eryhyk̄y-ò ijòhonamy irehe-ribi nade. Wijinabòdu mahādu taheka naōhyymahāde wadee ijohonamy. Salomaō ratyre heka jiar̄y watxireri. Ikonana txu tahe ibòò iòlòhāwyy r̄yikre rarybekremy. Tii rarybekre: —Anoherekibo Jesuisi deramy teakamahāteny te wahe. Timykibohe irybe bedekeryna-kò ijohokuna r̄yikōmyh̄ȳreki wahe. ³² Ninive hāwā mahādu tule r̄yikre rarybekremy iwesele. Jonasi rybe t̄ȳnyd̄ȳna-ki rexirāh̄irenyre. Kaki heka Jonasi ratyre hābuō ratximyhȳre, jiar̄y wahe. Wadee ijohonadu aōk̄o heka toite.

³³ Moheka loosònaō rideōhyymyhȳre herinarawo-txi toosò iwasihik̄y my roosòmyh̄ȳkemy. Tiiemy heka biuòhyy rademyhȳre ibutumy bede rat̄ynymyhȳkemy. ³⁴ Arue umy dori it̄ynymy roimyh̄ȳre. Arue awikeki heka ibutumy aumy awikre. Arue ibinakeki tas̄y aumy heka bedelorokile r̄yimyh̄ȳkre. ³⁵ Awo toosòmy ratximyhȳre wana, bexiijemahāke. Aumy biemahāke bedeloro-ki rurunyhenny. ³⁶ Bedelrohok̄y aumy-ki r̄yiōmyh̄ȳre wana, tai tahe boosokre ibutumy titxibo bede-txi mamahākre wana.

³⁷ Jesuisi kiamy rarybereu tahe, fariseu mahāduō tamy rarybere: —Manake was̄y-ki rikiroxikremy. Tai tahe Jesuisi rare, ralore, ronyre roximy. ³⁸⁻³⁹ Jesuisi ronyreu, tebò risuhòòre. Tai tahe idi bede riòtiinyre. Jesuisi rarybere: —Kaiboho fariseu mahādu, ibutumy heka texisuhòsuhòmahāteny te. Ebò tesuhòmahāte, aumy ibutumy tesuhòmahāteny te. Webòròsityyludu wahe. Kaiboho heka isuhuk̄ylemy toimyh̄ȳte ibutu aōik̄k̄o-di isumy roimyh̄ȳre aworeny-ki. ⁴⁰ Iu heka òbitimy taraykynytenyōhyymahāteny te. Deuxu heka

iwebrò ludu riwinyre, inatyhy? Tule aworeny, araykyreny wana riwinyre. ⁴¹ Iny aõkõ mahãdu-ò maruxetòemyhỹbenyke. Tai tahe byranybenykre heka. Ibutumy awo-ki, ahana-ribi tule ryranykre.

⁴² Kobe làhàxe kaiboho fariseu mahãdu. Kaiboho Deuxu dee tewahinymahãtenyke uriõno. Debõwiò aõ tetatenywana heka, sohoji tewahinymahãtenyke. Tule aõmydỹnareny aoworoludurenyõ tewyteny wana, tule tewahinymahãtenyke. Kia awire, biwahinymahãbenyke. Urile tahe teerytenyõhyymahãtenyke Deuxu luuna, Deuxu òbitina. Biwahinymahãbenyke heka Deuxu dee aõmydỹnaõ. Tii tahe awire. Tule nohõti losarenyõmyke, luuna, òbitina. ⁴³ Kobe làhàxe kaiboho fariseu mahãdu. Dohodỹna heto luureny ikoðhòkỹle heka torokomahãtenyke. Kaiboho arybedỹnareny-ki awimy tahamyhỹtenyke. ⁴⁴ Kaiboho kobe làhàxe. Wobrona wesemy toite. Iwese iny rubuhãloo tyremy iny rariamyhỹre wese ierykõnamy, kiawesele toite.

⁴⁵ Bede ywina bede erydỹduõ heka tai ratximyhỹ. Tii tahe Jesuisi-ò rarybere: —Erydỹdu, kai heka aõbinahakỹlemy wamyreny tarybeteri, kia wese rybe-ki. ⁴⁶ Inatyhy rare. My tahe Jesuisi risỹnyre: —Inatyhy dori tule bironybenyke aõhòkỹmydỹnana. Iny dori adeereny rarybemyhỹre iny rybe bityhynymyhỹbenykemy tahe ihãrele tetyhynyõhyymahãtenyke. Bede ywina ritidỹna tewinymahãtenyke, ihãrele tahe tiu heka tetyhynyõhyymahãtenyke. ⁴⁷ Kobe làhàxe kaiboho, alahireny, alabiereny wese toite. Iwese tiiboho Deuxu rybedu rirubunyre wese kaiboho toite. ⁴⁸ Kaiboho rubudỹdumy toite. Òbitile tewinymahãtenytelemy ixidee tahõtinyinmahãtenyke. ⁴⁹ Deuxu tahe rarybere umyrenymy wahe: —Tahe jiarỹ aditeònykre heka Deuxu rybedỹduõ tule Deuxu deòdỹnaõ heka aditeònykre. Imahãduõ birubunybennykre ihona tahe biteònybenykre. ⁵⁰ Kaiboho heka bede òrarumy boibekre kia rubudỹ òraru erydumy wahe. ⁵¹ Abeli hãlubu txiwina tahe xiwena hure rubuna. Idi tule Zacaria hãlubu txiwina wahidỹna bire-ki heka Deuxu hetobire-ki. Kohe, ihure rubureny òraru-ki aõhòkỹhỹkỹmy biòwynybenykre. ⁵² Kobe làhàxe, kaiboho bede ywina erydỹdu mahãdu, bedeeryna ijò rayna dinoduboho wahe. Kaiboho tahe terònyõmy bede eryny heto-ò. Tule iny-witxiraõ tetòenytenyke iròte lau.

⁵³ Jesuisi ròhònyreu, teburemy tiiboho ritỹraxyinymyhỹre aõna aõnamy. ⁵⁴ Tuu ròtỹraxyidỹmyhỹre timykibo rirutaõnyrenykemy.

12

¹ Sõwemy iny tahe ributunyre. Ube tahe rỹximy ratxireri. Tahe juhoo Jesuisi taerydỹdu mahãdu-ò rarybere: —Fariseu mahãdu, saduceu mahãdu urina biebenyke. Tiiboho dori ruidu mahãdu roire. ² Wasimy wiji adeereny relyyre. Tiu ta ibutumy ijyynamy rỹikre ³ Aõbo wasimy wiji taholate heka ibutumy biurasòmy ratỹnykre. ⁴ Uritere iny lau brebuõmyke. Aumyle tii rirubunykre. Ijò ibinamy adee aõkõ tii rotỹnykre. ⁵ Iny lau sohojile breburenyõmykre. Deuxu lau ta buberukre. Tii dori atyytyby bede bina-ò rahuke ixideewikeki. ⁶ Nawiiõ kaiboho bidymyhỹbenyke iòwy riòre iny heka riwymyhỹrekre. Ibutumy heka Deuxu nawii rieryre sohoji sohojimy. ⁷ Deuxu ara erymy heka aõma arati-ki tiwesebo aradeti rỹimyhỹre rierymyhỹre. Brebuõmyke, aõma Deuxu heka anaerymyhỹre nawii sòmo ratyre heka rierymyhỹ. ⁸ Kai marybeke: —Jiarỹ Deuxu retyhynyre dori tahe umy arelyyke Deuxu ýjukomy rarybeke biu-ki wahe, jiarỹ Deuxu Riòre Hãbutyhyhỹkỹ wahe. ⁹ Iny sõwehekỹ-ki riwatxiõnykeki tule aritxiõnykre jiarỹ Deuxu ýjuko-ò. ¹⁰ Inyõ Deuxu Riòremy aõbina binamy rarybekeki, irybe-ribi nohõtilosa rỹikre.

Deuxu Tyytybytyhymy tahe inyõ ibinabinamy rarybekreki tahe, aõhõkõmy rotõyõnykre irybe òraru-ki. ¹¹ Aramykeu heka uritere nohõtiõmyke aõmobo marybekremy ywisidõyõna-ki. Bede heka ariwahinykre rybedõyõnanau. Rybeõmyke ikotyre. ¹² Kai ixivanale aõkõre marybeke. Deuxu Tyytybytyhy arãwiõhenanymyhõreny.

¹³ Hãbuõ inysõwey-ki tahe Jesuisi-ò rarybere: –Wanyrõ, Waha rurura. Waseriõre tahe ibutumy waha aõna aõna riwyrã ixidee sohojile. Tamy marybeke wadee ritxuranykemy. ¹⁴ Jesuisi tamy rarybere: –Hãbu, kia waaõmydõyõna aõkõ rare. Timybo ayreny-ki araywisidõyõnyke? ¹⁵ Tahe Jesuisi ibutumy iny-ò rarybere: –Warybe-ò bodoholabedenyke. Ixityhyõmy! Arutyhy heka aaõna aõna-ki aõkõ rare aõna aõna sõwrehãre. ¹⁶ Tahe Jesuisi ijyymy ròkewesenadõyõre: –Hãbutyhy riki ioworu nihikõre. Tahe sõwemy rõsõyõna ributumy. ¹⁷⁻¹⁸ Iheto tahe iyjare ibutumy ributumy. Tahe ixidee rarybere: –Aõhebo arotõyõnykre? Waaõnaheto butumy aritxiwikre. Ijõ iribi inihikõmy ariwinykre. Tai ibutumy waaõwiwi. tamy aridekre. ¹⁹ Tai tahe ibutumy waõwiwi-di areysakre. Arexielehinykre, ariroxikre, ariõkre. Waruhy areysakre. ²⁰ Deuxu tahe kia hãbu-ò rarybekre:

–Hãbu itxõtere. Kai wijirulemy burukre. Tai tahe mobo aõna rimumy.

²¹ Jesuisi taijy rihure rexirybenymy. Kia heka aõhebo rotõyõnyre iny ityhy mahãdu. Tiiboho dori Deuxuõle ityhymy aõkõ ihõreny.

²² Kia heka Jesuisi taerydõyõna mahãdu-ò rarybereri. Uritere nohõtiõlemy arõsõyõna tule atyymy, idi matykynykemy. ²³ Aumy heka rõsõyõna ratyre aõnityhy ratximyhõre. Aumy heka atyky ratyre aõnityhy ratximyhõre. ²⁴ Nawii-di betehemy. Tiiboho heka ioworuõreny. Tarõsõyõna riyrubunyõhyymyhõreny. Deuxu heka nawii riyrubunymyhõre, irõsõyõna tamy riwahinymyhõre. Kai-boho tahe nawii ratyretyhy toite Deuxu dee. ²⁵ Sõwetyhymy maraykywydynanykeki aõbo arumy arirarehemy mariake? Aõkõre! ²⁶ Kia aõ iyjare tahe Deuxu-ò. Kia biwinybenyõkeki, aõherekibo ijõ aõna aõna nihikõ-di tahõtinymyhõre? ²⁷ Betehemy inihe noijasa-di. Aõma tiiboho raaõmysõdõyõhyymyhõreny. Ihãre tahe iruxerarenymy ity wiwihikõreny wese. Tyy ixidee riwinyõtyhy Deuxu rityyny wihikõ heka tyy wihikõ tamy riwahinyreri. Salomaõ heka ityynihikõ rare. Ihãre tahe ity heka awityhymy aõkõ noirõsõ wese. ²⁸ Deuxu heka noijasa rityynymyhõre kia wijilemy idi ihõre. Biurasõmy tahe ixãwimy reamyhõre. Tii heka tyy adee kidiwahinykre. Tai tii atyreny. Tai ta ixinohõtiyredõyõrenyõmy. Aõherekibo ainatyhyna ibutere? ²⁹ Tahe raykyõmy nohõtiõmy titxiribibo arõsõyõna adee kanakredi. ³⁰ Tyhydõyõdukõdu mahãdu heka tuure. Inytybyreny heka rierymyhõre aõmybo tarumahãte. Ibutumy heka arerymyhõre aõmybo teamyhõre. ³¹ Tii Deuxu aõmy dõyõnana sohojidile maraykynykeki heka tii ibutumy adee riwahinykre. ³² Brebuõmy ahãbenyke wariõreboho. Deuxu Iõlõna adee kanakemy, Deuxudeewina wahe. ³³ Aaõna aõna-di bohonybenyke. Iõwy tahe iaõkõdu mahãdu-ò biwahinyke. Anieruhyna wiwihikõdile boibeke. Kaki ibutudõyõlemy heka biu-ò bibutumy. Tai heka judõera aõ rirõõtyhy tule rararyõtyhy. Tule tai wasidu ralõõtyhy. ³⁴ Tikibo aõwirenymy rõikeki, tai heka araykyreny ratximyhõre.

³⁵ Ijõ tahe Jesuisi rarybere: –Kaiboho bexiywinybenyke, ibutumy aõhebo rotõyõnykemy bexiywinyke. Awereysanarenymy-di atyky beximykemy. Aloosõna bitoonyke. ³⁶ Deõdu mahãdu wesemy boibenyke. Bexiywinybenyke awedu dehemynymy-ò, tii worana bedehesi-ribe rehemynymy wahe. Iu rehemynymy, teõdu mahãdu heka ijõ riraynyke. ³⁷ Tiiboho riraõrenykeki, deysamy rõikyke. Iwedu dori reximykemy ityky wereysana-di tahe rõsõyõna teõdu

mahādu-ò riwahinykre. ³⁸ Tii ruwetyakile rehemynykeki, deòdu mahādu reysakre. Tiibocho dori rexiraòmy r̄ĩmyh̄yrenyre. ³⁹ Tai heka iny rexiwinymy r̄ĩmyh̄ykemy rybe roimyh̄yre awedureny kanakreki. Aõma hābuõ kanakeki heka tiu aõma hābuõ itxeredumy ronykeki heka, tiu hābuõ iribi rawasinyõtyhy. ⁴⁰ Kaibocho tule bexiywinymbenyke wadehemynyna txu heka biijemy bonymyh̄ybenyke.

⁴¹ Tahe Pedro rarybere: —Wanyr̄y, kai wadeerenyle ijyymy telyyte ada ibutumy iny-ò aõbo telyyte? ⁴²⁻⁴⁴ Tahe Jesuisi riwyònyre: —Aõtxile inyõdee, tibo deòdu taaõmys̄d̄ȳna riywinymyh̄yre, kia idinodu tai awimy rahamyh̄yre tii dori r̄ys̄na òbitimy riõriõmyh̄yre. Idi tamy aõwiwi riwahinykre taaõna aõna-di itxeredumy tule ris̄nykre. ⁴⁵ Tii iwitxiramy rexiraykynykeki tahe, ijõ teòdumy raòhòtemy urile idi risinymy kamy rexirybenymy: —Wawedu dori wiji aõkõ rarerikre. ⁴⁶ Tai ierykõna-di iwedu kedehemynykre. Tuu rierymy iaõmys̄d̄ȳna-ribi ritamy aõhõk̄my ris̄nykre ityhyd̄ȳdukõdu mahādu wese. ⁴⁷ Deòdu tawedudeewi rierymyh̄yre. Tai heka tuu rot̄ȳnyõkeki, tii tahe s̄owemy aõhõk̄my rot̄ȳnykre, òhòtemy wahe, tamy riywinyõreki. ⁴⁸ Ijõ deòdu tahe tii iwedudeewimy rieryõkeki, tii tahe aõbinamy riwinykeki, tamy tahe urihimyò òhòte tai r̄yikre. Inyõ s̄owemy ityhykeki, s̄owemy ijõ iny tamy rexitòenykre.

⁴⁹ Jesuisi ijõ rarybere: —Heòty-di bede ariworonykemy heka jiar̄y anade. Tii òte raworonykremy idi watzireri. ⁵⁰ Jiar̄y ratisebenaõwesemy aralokre. Arurukre dori. Ele elemy r̄yikemy ixi-di watzireri. ⁵¹ Kaibocho tahõtinyte wadehemynyna-di. Ywina adiwydemy wadi tahõtinyte. Aõkõrehe, bede jei jeid̄ȳmy anade iribi widee rahitxihitximy r̄yikremy. ⁵² Iruyre inys̄ mahādu heka widee rahitxihitximy r̄yikre. Inataõ iny iuhe òludumy r̄yikre. ⁵³ Hābu mahādu heka tyby òludumy rarekre. Hāwy tyby òludumy rarekre. Iriokorese heka tariòrelahi òludumy rarekre.

⁵⁴ Ijõmy Jesuisi rarybere: —Iu biuwetyky biura-ribi ròhònyreu, Kaibocho kia rybemy tarybemahātenynte biu kòdòakre. Inatyhymy biu ròamyh̄yre. ⁵⁵ Tule tarybemahāte. Yhy ibòò-ribi rebonyreu, bede ratòteekre. Inatyhymy tuu ratòteemyh̄yre. ⁵⁶ Itxenad̄ȳdu mahādu! Kaibocho kia terymahātenynte bede, biu aõmyd̄ȳna tule iwitxira aõmyd̄ȳnana teerytenykolamahātenynte, beded̄ȳnana konana eryna wahe. ⁵⁷ Ijõ Jesuisi rarybere: —Kaibohole teywinyõmyh̄ytenynte, aõòbitinamy wahe. ⁵⁸ Aõòrarumy heka aòludu umy rarybekeki, idi ywisid̄ȳna ube-ò aradykemy ratxireri, tii-wana widee marybeke idi widi bede biòbitinykemy. Aõkõkeki, tii aradykre ywisid̄ȳdu-ò idi ròtenawo-ò soldado mahādu araròtenykre. ⁵⁹ Tiu heka aòlòkõmy heka mabekre. Ibutumy iòwy biòwynyke xiery bòhònyke.

13

¹ Tahe inyõ Jesuisi-ò relyyre: —Pilato rybemynamy Kalileia mahādu ruru-ruenyre Deuxu-ò raxiwerenyre. ² Kia ta Jesuisi narybede: —Kaibocho timybo irubureny-di texinohõtinytenyteri. Ijõ wiratyre raòrarunanyrenykeki aõbo? ³ Ture aõkõ, kaibocho bexih̄iõbenykeki tule burubenykre irubureny wese. ⁴ Ias̄yse ijõ. Iu Silòe hāwā mahādu tyre heka heto rarie resereu 18 iny s̄owe rirubunyenyre. Arāȳraxikre Jerusalē hāwā mahādu ratyre raòrarunanyrenykeki aõbo? Aõbo tahõtinytenyteri? ⁵ Kaibocho bexih̄iõbenykeki tule burubenykre irubureny wese.

⁶ Tahe Jesuisi kaa ijyy-wana rikewesenanyre, Figoratyò wese heka. Tahe Jesuisi kaa ijyymy delyyde: —Hābu oworu-ki figoò r̄ĩmyh̄yre. Tii iraty dilawijunyde tiubo. Tahe iraty-txi reakõre. ⁷ Tahe hābu taoworu-di itxeredu-ò

narybede: —Inataõ wryamy relawijunyre tahe aõkõhyra. Urile ta biòròkre. Iraty ihoõreki, awi aõkõ rare. ⁸ Tahe oworu-di itxeredu dirawyònyde: —Wawedu, txioini kawyramy idi warukikre, isu ariwinykre. ⁹ Aõkõhykreki tahe urile raorokre ijõ wryau.

¹⁰ Judeu mahãdu elehyna txuu Jesuisi rotohodỹmyhỹ judeu mahãdu dohodỹna heto-ki. ¹¹ Tai ta hãwyyõ ratximyhỹ. Tii 18 beòra webinadumy ratximyhỹ tyytybybina òraru-ki. Tii iumy rarabunymy rariamyhỹre. Ixi-taradỹ risiranymyhỹre. ¹² Jesuisi tuu robireu, tamy narybede: —Hãwyy, kai heka teytemy tate. ¹³ Tahe Jesuisi tebõmy rimyre iuleta reytere. Tai tahe hãwyy heka Deuxu riwowydynyre. ¹⁴ Dohodỹna heto wedu tahe ibinamy Jesuisi-ki rahare, judeu mahãdu elehynatxureki wahe. Takamy inyreny-ò narybede: —Debò sohoji reurò txumy aõmysỹdỹnamy rỹimyhỹre iu heka adeytemy ixi-di bòdòimyhỹke, judeu mahãdu elehynatxu ta aõkõre. ¹⁵ Tahe Jesuisi dirawyònyde: —Kai, itxenadỹdu tate uriteremy iximy rybedu. Kaiboho judeu mahãdu elehynatxu dori abroreni, aawaru heto-ò toimahãte tuu teesenymahãtenyete, tedymahãtemy idi ibemomodỹmy bidybenykremy.

¹⁶ Kaa heka Abraõ riore riòreõ heka Satanasi 18 beòramy rimyre. Aõherekibo ta iribi retaraki sabadotxu ibinamy tahateri. ¹⁷ Tahe Jesuisi òludu mahãdu raixỹrurenre Jesuisi rybe òraru-ki. Tahe ixỹ mahãdu awityhymy tai rahamyhỹ iòraru-ki. Ibutumy reysarenre.

¹⁸⁻¹⁹ Tii rarybera: —Deuxu Iòlòna wexe aõwesere. Aõ-ò wexe rikiwese-nanyrenykre. Tiwexe ijyy kawesere? Deuxu Iòlòna heka alòbòròna sõmo sõmo wesemy ratximyhỹre. Raumynyreu heka òwòru rariwesele relemyhỹre. Nawiile tuu rỹtỹnymyhỹre kia òwòru-ò.

²⁰ Ixityre tamy rarybere: —Aõ ijyy wese heka Deuxu Iòlòna rare. Aõwexe rikiwese-nanyrenykre. ²¹ Paõ ixìòlòdỹna wese rare, iuri rare. Hãwyy paõ riwinymyhỹreu, inataõ urihixina-ki iuribemy riurinymyhỹre. Tai tahe raubỹtỹmyhỹre, rexiòlònymyhỹre.

²² Jesuisi tahe Jerusalẽ hãwã-ò rareu, hãwã hãwãmy rotohodỹmy. ²³ Iu inyõ ritỹraxyre: —Wanyrỹ, Hedu mahãdu we sõwekre aõbo? ²⁴ Jesuisi tamyreny narybede: —Bexityhynybenyke ijòyja-di birònybenykemy. Sõwemy iny tahe ròtemy reakre tahe ralòõhykre. ²⁵ Hãbuõ kie taheto ijòtòbòna ritòbònyre. Iu kaiboho uritere bydyrydenykre: —Wanyrỹ, aralòrenyke ini. Kiata tii anawyònydenykre: —Tiludubo toite, araeryrenyõre. ²⁶ Kamy ta bidiwyònydenykre: —Inybohòle riroximy roiremyhỹ. Wahãwãreny-ki tòbedeerydỹmyhỹ. ²⁷ Ixityre anawyònydenykre:

—Boibenyke aõbina bina widỹdu.

Tiludubo toite dori reerykõre. ²⁸ Deuxu iòlò-ki Abraõmy, Ijaimy, Ijaòm, tule ibutumy Deuxumy rybedu mahãdumy bobibenykre, kaiboho malòbenyõtyhy. Tai hii, ibru, jumytata rỹikre. ²⁹ Iny ibutu bede bede-ribi, Ibòò-ribi, Iraru-ribi, Biura-ribi, Beà-ribi Deuxu iòlò-ò hãwãmy. ³⁰ Kiaremy ta, koludu mahãdu heka ibutuhewomy kedeakre. Ikõmyta, hewoludu mahãdu, koludumy kedeakre.

³¹ Iu ta fariseu mahãdu Jesuisi-ò narybedenyde: —Mahenyke, Herodi dori arubudỹmy araijereri. ³² Jesuisi dirawyònyde: —Bòòsebenyke kamy ijòrò-ò marybebenykre: —Jiarỹ tyytybybina iny-ribi retareri, tule ròteytedỹreri wiji biurasòm. Ijõ txumy ta waaõmysỹdỹna arihukre. ³³ Kiaremy ta kia rewinyreri arihukre. Deuxumy rybedu dori Jerusalẽ hãwã-ki sohojile rurukre, iwitxira hãwã-ki ta aõkõre. ³⁴ Jerusalẽ, Jerusalẽ hãwã, amahãdu heka rirubunyrenre Deuxu rybedu mahãdu wahe. Iwese hãnie tariòre ributunymyhỹre wese terawo-ò, kia wesele arayrubunykeny rexinohõtynyre

tahe kaiboho terarenyre. ³⁵ Aheto-ribi heka Deuxu rexitakre. Kaheka ararybekre adeereny: –Wamy heka bobiōtyhy ixityre. Tiutxumy kamy bexirybenykre bede-ò, myỹ: –Deuxunimy nodu awityhy heka rare. Kiaule wamy bobikre.

14

¹ Sabadoõu Jesuisi heka fariseu mahãdu wedu mahãduõ heto-ò ralore roximy. Tahe iny idi retehemyhỹreny. ² Iu inyõ taruti, tadera-di tari-tari-di tamy dehemynyde. ³ Tahe Jesuisi narybede bede ywina erydỹỹdu-ò, fariseu mahãdu-ò: –Sabado txuu deyledỹỹwe awire aõbo, aõkõre aõbo. ⁴ Tiiboho rirawyõnyõhyyre. Tahe Jesuisi hãbu riteytenymy bede riywinyre iribi tahe riòlòdỹỹnyre. ⁵ Ixyby narybede Jesuisi: –Txibo kaiboho ariòreõ ada abroreniõ hãloo-txi resekeki, bitabenyke Sabadotxu hãrele. Aõhe inatyhy. ⁶ Tiiboho rirawyonyõhyyre.

⁷ Tahe Jesuisi roxidu mahãdu-di retehemyhỹre. Tiiboho dori rynana wihikỹ-txi ronymyhỹreny. Tai kamy tamyreny rarybere: ⁸ –Txibo inyõ bedesanaõ araarikeki. Uritere ryanawi-ò rỹõmykre. Txibo dori inyõ aratyre ityhy kanake lau. ⁹ Tukeki bedesa dinodu inyõ aratyre-ò arynana-txi ronykemy adee kanarybekre. Tai tahe maixỹrumy rynana bina-ò bonykre. ¹⁰ Kialemyta inyõ araarikeki, rynana bina-txi bonykre. Tahe bedesa dinodu adee kanarybekre: –Wy, katxi bodonyke ryanawihikỹ-ò. Tai tahe kai mabedesakre ibutuko-ò. ¹¹ Tahe ixityhydỹỹdu mahãdu uritere reakre. Kõmyta uriixi dinodu mahãdu rawowydykre.

¹² Tahe Jesuisi bedesa dinodu-ò rarybere: –Txibo roxina biwahinykeki, uritere asỹ mahãdu, aery mahãdu, ityhy mahãdu aarixiõmykre. Urikõ-ribi iwese teariteri wese araariheny. ¹³ Tukõmyta roxi biwahinykeki, uriteremy rỹira mahãdu, iny tiere mahãdu, iny ruetà mahãdu biarikre. ¹⁴ Tai adeysatyhymy mabekre. Tiiboho dori tiu ixiwesemy araariōtyhy. Deuxu tahe aõwydỹỹdukre iu bede awikreu.

¹⁵ Ijõ roholare Jesuisi rybe tai tamy rarybere: –Deuxu Iòlòna-ki, òwòrubese rỹdu mahãdu reysamy rarekre. ¹⁶ Tahe Jesuisi rarybere: –Inyõ roxina nihikỹõ riwinykemy ratxireri. Sõwemy iny ritobinyre. ¹⁷ Rexihumy rỹireu, teòdu mahãdu bede riywinyre iny kididykremy. ¹⁸ Sohoji sohoji tahe tarybe tamy riwahinyre. Ijõ taoworu tỹmyra-ò reteheke. Ijõ kanaōtyhy heka. ¹⁹ Ijõ tahe broreni debòitue riõbranyre tai riurihikreki kanaõke. ²⁰ Ijõ tahe hãwyy herinamy rexihumy rỹire tai kanaõke. ²¹ Teòdu tahe ròðsera tawedu-ò tamy relyyre. Tii reburere tahe rarybere: –Wylemy makre ibutury-di hãwã-ki. Ibutumy iny wixira wixira bididyke, iaõkõ mahãdu, itiere mahãdu, ruetà mahãdu wahe. ²² Iribi tahe teòdu ròðsera rarybere: –Ibutumy rewinyre wawedu, tahe heto rỹxiõmy rỹire. ²³ Tahe iwedu ixybymy bede riywinyre hãwã-ribi ibryrari-ò iny kididykemy: –Aruru-di bididyke, waheto dori rỹximy rỹirakremy idi watxireri. ²⁴ Juhuu watobidỹỹna mahãdu warỹsỹna riurihiōtyhy.

²⁵ Iu sõwemy iny Jesuisi heludumy roire. Tai Jesuisi tamyreny rarybere: ²⁶ –Kaiboho aõbo inatyhymy waluu mahãdumy toite. Tuu tarybeta. Tahe boluu, adiluu, ahãwyyluu, ariòreluu, aseriòreluu, ixiluu ratyre waluuõkeki, wamahãdumy aõkõ boibeke. ²⁷ Inyõ riwaheludunykemy ratxireri, tii juhuu taitxeò riwykre. Kialemy tahe riwaheludunykemy inatyhymy. ²⁸ Inyõ heto rarie riwinykemy ratxikeki, juhuu iòwy-di rõhõtinykre. Inieru rimykeki tahe riwinyke, aõkõkeki tahe riwinyōtyhy. ²⁹ Tii tuu rõhõtinyõkeki, tii ibutelemy riwinykre tahe inieru ituereu, ibutumy iny idi risinykre: ³⁰ –Tii taheto

rarei ritelenyre tahe rexihuõtyhy. ³¹ Iòlòò wou riwinykeki, juhuhu taaõbinadu mahãdu-di rariamyhÿre. Idi rõhõtinyre. Ijõ iòlò wawiò mil soldadomy ijõdikeki, tahe tii debòwiò mil ijõdikeki, tahe wou riwinyõtyhy. ³² Juhuu tahe teòdu riteònyre ijõ iòlò-ò ireheribile tii-wana wou ixãwidÿÿmy rarybekemy. ³³ Akireny tule iweselere. Ibutumy aaõna aõna biriõbenykeki, waheludu mahãduõmy boibeõtyhy.

³⁴ Saa heka aõni awi rare. Tatxuberere rexihukeki tahe turibi ixãwike. ³⁵ Tai tahe suurina-ki ahirana silÿna binakõki awiõhõtidiirenykeki bohohabenyke warybe-ò. Suò awiõre, tule ahirana bitòbònykemy awiõre. Urile idi behuke. Kaiboho õhõtidiirenykeki, bohohabenyke!

15

¹ Idi nieru tarasadu mahãdu sõwemy tamy roholamy doide. Tule ijõ iny òrarudu mahãdu rehemynyre. ² Fariseu mahãdu, tule bede ywina erydu mahãdu kawesemy rarybere: —Kahãbu ibinare. Tii òrarudu mahãdu-wana riroximyhÿre, iny iehehe-wana.

³ Idi Jesuisi rierynanyre ijyy-di rawesenanyre. ⁴ Kaibohoõ òsana 100 budoeni ijõdire. Sohoji heka iy-ribi iõre. Kai aõbo makre ijesemy? Kohe, iuhe, 99, birike bedero-ki tahe biòryhyyke. Aõhe inatyhy? ⁵ Mahakre wana tahe eysamy atxikre. Tahe bidyke iuhe-ò. ⁶ Taheto-ò rehemynyreu, tasÿ mahãdu-ò tahe ritobinyre: —Wawana ini kÿny bedeysabedenyke. Wabudoeni-ki rahara, iõreõ wahe. ⁷ Iwesetyhylemy taheka adee reerymahãre iny òrarudu mahãdumy. Iu sohoji iny rexirahÿkeki, biu-ki deysana sõwemy rÿikre. Iny òbiti 99my tahe urihimyò biu-ki deysana rÿikre.

⁸ Ijõ Jesuisi relyyre: —Hãwyyõ òsÿny womati ura nieru debòwiò dire. Sohoji iõre-wana, tii riijeke inatyhy? Loosõna ritoonyre, iube riwysynyre, sõwemy riijeke ihyymy tahe tai rahara. ⁹ Tii itxi reakreu, reysamy rÿira. Iu tasÿ mahãdu ritobinyre: —Wawana inihe bedeysabedenykre. Wanieru-txi dokuri rahara. ¹⁰ Jesuisi tahe ritÿnynyre: —Iwesetyhyle biu-ki rare. Deuxu ÿju mahãdu reysamy roirenyre, sohoji òrarudu rexirahÿreu.

¹¹ Ixyby tahe Jesuisi narybede: —Hãbuõ iriòre inatxire. ¹² Tiutxumyta ihelÿÿna tyby-ò rarybere: —Waha, ibutumy aõna aõna burukreu wadee rawahikre, wijile bidiwahinykre. Tyby tahe iaõna aõna jura tamy riwahinyre. ¹³ Iriòre helÿÿna tahe ibutumy taaõna aõna-di rare irehe-ò, iwitxira bedehãwã-ò. Tai aõbina binale riwinymyhÿre. Ibutumy tanieru tai rahure. ¹⁴ Taaõwiwi rahu-di ta, tai rama ibede mahãdu rahumyhÿre. Tii uritere reamyhÿ wahe. ¹⁵ Tahe aõmysÿdÿÿnamy rarunyre. Hãwãduõ tahe taixÿniòwedÿÿdumy bede riywinyre taoworu-ò. ¹⁶ Tai rama risamy ta ixÿni rÿsÿna rÿsÿmy rexinohõtinyre. Tahe aõkõre. ¹⁷ Kia tahe tõhõti deade. Kamy dexinohõtinyde: —Yla aõkõ waha aõmysÿdÿÿdu mahãdu irÿsÿnadireri iwana jiarÿ kaki rama warubudÿÿmyreri. ¹⁸ Ixyby aròðekre. Kamy Waha-ò arexirybenymy: —Waha, Deuxuko-ò ako-ò rexiiitxÿtenyre jiarÿ raòrarunyre wahe. ¹⁹ Ariòre wese aõkõmy wadi mabeke, waitxÿte òraru-ki. Aaõmysÿdÿÿdu mahãdu wese ta ararekre myÿ tii rõhõtiny. ²⁰ Tii tahe tyby heto-ò rare. Irehemy nadeò, tyby tuu dobide. Idi rexiwobrunymy tamy raijaranyre iwehityhydÿÿmy. ²¹ Tahe tii narybede: —Waha, Deuxuko-ò, ako-ò rexiiitxÿtenyre jiarÿ, raòrarunyre wahe. Ariòre wese aõkõmy wadi mabeke, waitxÿte òraru-ki. ²² Iule ta tyby teòdu mahãdu-ò rarybere: —Wylemy tyywihikÿ tymyra-di bitynybenyke. Debòò tebò-ò roikre. Waõ-di rawanykre. ²³ Tasÿse broreni riòre dedi birubunybenyke. Idi rikiroxirenykemy rekeysarenykre dori. ²⁴ Wariòre dori rubu-ribi wese rexixara. Ikõ-ribi itxi ijara rÿira. Tahe

rawobedesarenyre. ²⁵ Iwana ta iumydela tahetoreny-ò dehemynymy nade taaõmysÿdÿÿna-ribi. Tahe wobedesana-ò roholamy. ²⁶ Tahe deòduõ-ò narybede: –Aõhereriwe. ²⁷ Dirawyònyde: –Ahelÿÿna kie ròðsereri aõhe rotÿÿnyõhyylemy. Tai boo broreni rirubunya. ²⁸ Iumydela tai reburere ròte deramy reare. Idi tyby tamy nade riròtenykemy. ²⁹ Tahe iriòre dirawyònyde: –Aõhe òhòkò adee raaõmysÿdÿÿnymyhÿre. Ibutumy arybe retyhynymy watximahãre. Ihãreta budoeni wadee tewahinyõhyymyhÿte, waijoi mahãdu-wana idi arexideysanykemy. ³⁰ Katahe ariòre urile aõnawiji rahura wedena mahãdu-wana. Ròðsemyta kai broreni riòrede tamy terubunya. ³¹ Tai tyby dirawyònyde: –Wariòre iny ratximyhÿre kiaremyta ibutumy waaõwiwi heka ahòròle rare. ³² Iny bedesarenymy heka kawese rewinyre, wadee awireki. Ahelÿÿna dori ruruwese-ribi rexixara. Ikò-ribi itxi ijara rÿira. Tahe rawobedesarenyre.

16

¹ Jesuisi taerydÿÿna mahãdu-ò relyyre ijyyò: –Hãbuõ inieru sòwere. Tamy deòduõ ibutumy inieru-di raaõmysÿdÿÿre ijò nieru ributunykemy. Ijòtxu tahe inyò rarybere: –Eòdu riki heka anieru-di òbitimy aõkò raaõmysÿdÿÿmyhÿre. Anieru sòwemy rexihumyhÿre. ² Tahe didyde ixidee taconta retehekemy. Tamy rarybere: –Inatyhymy aõbo umy iny rarybemyhÿre? Wanierumy tyyriti aretehekemy watxireri. Òbitimy aõkòkeki, waribi arateònyke. Wanieru-di tiu maaõmysÿdÿÿnyòkre. ³ Tahe teòdu iximy rexiraykynyre: –Wadinodu riwateònyke. Aõhebo arotÿÿnyke? Warurukòre dori tahe aõmysÿdÿÿsira ariwinyòtyhy. Tule ijò iny-ribi iixitòedÿÿna riwaixÿrure. ⁴ Reeryre tahe, aõhebo arotÿÿnykre. Aõwihikÿ wabiòwa dee ariwinykre. Riwateònykeki tahe wabiòwasÿ-ò arakre. ⁵ Ibutumy nieru huòtedu mahãdu-wana rarybere, tawedu-ribi huòtedu wahe. Tamyreny rarybere: –Tiwesebo tewyta wawedu-ribi? ⁶ Tahe diwyònyde: –Adÿÿ rehuòtera, 100 hynamy wahe. Tai tahe rarybere ijò: –Iwekre tahe wylemy biritinyke, 50 wahe. ⁷ Ijò-ò tahe rarybere: –Tiwesebo adeve? Diwyònyde: –Trigo rehuòtera, 1000 prato wahe. Tai tamy rarybere: –Kai 800my biritinyke. ⁸ Iribi tahe hãbu ityhy heka teòdumy rarybere: –Tii inatyhy nieru erydu ratxireri. Tahe Jesuisi rarybere: –Kabede wijinabòdu mahãdu heka aõmydÿÿnana erydutyhy rare, ityhydÿÿdu mahãdu ratyre wahe. ⁹ Tai tahe adee ararybekre. Kabede mahãdu biòwamy boibeke, anieru-di. Tahe anieru ituekeki, Deuxu taheto wiwihikÿ-ò aradykre, biu-ò heto wiwihikÿ wahe. ¹⁰ Aõmydÿÿnana aõ aõkòmy kai òbitimy masÿnykeki, tule aõ nihikÿmy kai iweselemy mabeke. Inyò heka ibutemy wasikeki, tii tule aõ nihikÿmy rawasinykre. ¹¹ Kaiboho heka kabede nieru-di òbitimy aõkò atxibenykeki, tule biu-ki araròsòna bitaòtyhy, aõ wiwihikÿ inatyhy wahe. ¹² Iny witxira nieru-di heka òbitimy boibebyòkeki, timybo anieru tyhy-di òbitimy boibeke. ¹³ Inyò iny inatxi deòdumy aõkò rarekre. Inatxinaõ dori iluukre, ijò ta iluukòkre. Deuxu dee maaõmysÿdÿÿòtyhy. Tiu nierurahi inatyhymy teamyhÿteki.

¹⁴ Fariseu mahãdu tamy roholareu, urile idi nierurahi risinyrenyre, tiiboho ire nieru ributunymyhÿrenyre bòdÿÿluurenyre. ¹⁵ Tahe Jesuisi tamyreny rarybere: –Kaiboho heka òbitimy inyko-ò ixi-di atximahãtenyte. Ihãre tahe Deuxu timybo toimahãte rierymyhÿre aõna aõnareny bina. Aõmy hãbu rexinohtinymyhÿre, aõtxi-ki Deuxu-ò awiòhyre. ¹⁶ Moisesi bede ywina rybe tahe tule Deuxu Rybedu mahãdu awi rare, Joaõ Sebedÿÿdu rehemynyreu tahe ixãwire. Iu tahe Deuxu Iòlòna Rybe wihikÿ tamyra ròhònnyre. Kia tahe

iny ritohodỹnyre. Ibutumy iny kia-ò ralokremy idi ratxireri. ¹⁷ Biu, bede rexihuke tahe isiraõre. Deuxu rybe tahe rexihuõtyhy. Kia isiratyhy rare. Ityyriti rybe wedenaõ riõnonyõtyhy. ¹⁸ Hãbuõ tahãwyy-ribi ixãwikeki, idi iwitxira-wana roikeyi, tii òtadu rare. Hãwyy ixedu-wana tii roikeyi, òtadu rare.

¹⁹ Ityhy mahãduõ riki tyy òwyyhykỹwiwi-di rexityynymyhỹre. Tii idi rexirabedesirananyhỹre. Awimyhỹre tuu ratximyhỹre. ²⁰ Tahe urimynodu tyymy binadumy iijò-ki ixyby ixyby ratximyhỹre. Lazaru inire. ²¹ Tii ityhy rỹsỹnauhe rirỹsỹkemy raõbirenymyhỹre. Ijòròsa dori ityybinatòmý di-rahumyhỹde. ²² Lazaru rurureu, ýju mahãdu ridyrenyry biu-ò ilabiereny rora-ò, Abraõ wahe. Tule ityhy rurure idi rituunynyrenyry. ²³ Tahe rubu-ki rubu mahãdu bedebina-ribi aõhõkỹmy dỹynana ityhy Abraõmy robire irehe-ò Lazaru tule irora-ki. ²⁴ Tahe ityhy dyryde: –Abraõ, walabie, wadi inihe bedexiwoboronyke. Lazaru ini wadee tebò-ki beruty-di kanake wadòròtò elehynamy. Jiarỹ dori raõhỹtỹhỹtỹreri kaheòtywo-ki. ²⁵ Tukõleta, Abraõ narybede: –Dãã aõwiihikỹ-di tatemyhỹ-di bexinohõtinyke. Tukõlemyta Lazaru aõbina binahakỹle rimyry. Tahe kaki aõwimy Lazaru ratxireri. Tukõmyta kai ibymy atxiteri. ²⁶ Ihãre ta hãloohukỹ inyko-ki rỹire. Timyki kaludu kia-ò iòhòreseõna. Tule kia ludu kaò iòhòreseõna. ²⁷ Hebose, Abraõ walabie, kamy ityhy narybede, Urile Lazaru wasỹ-ò biteònykekõ aõbo. Waseriòreboho deõwarisidỹmy. ²⁸ Waseriòrenyry dori iruyrenyryry urikõ-ribi kabedebina-ò kòdòiheny. ²⁹ Tahe Abraõ diwyònyde: –Tiiboho dori Moisesi tyryriti, Deuxu rybedu mahãdu tyryriti dire. Tii tahe tamy roholarenymy rityhynyrenyke. ³⁰ Ityhy narybede: –Aõkõre Abraõ walabie. Kia inyõ tarubu-ribi rexixamy ròðsekeki xiery ta, taòrarunareny-ribi rexirahĩrenyke. ³¹ Tahe Abraõ dirawyònyde ixyby. –Moisesi tyryriti rybe-ò, Deuxumy rybedu mahãdu rybe-ò roholaõkeki, tii mobo rexixake tule ityhydỹõna.

17

¹ Tahe Jesuisi taerydỹyna mahãdu-ò rarybere: –Kiemy inyõ wodohonadỹmy aradykre òraruna-ò besekemy. Kobe làhàxe tii kiawesemy rotỹnykreki. ² Tii dori ibinatyhy rare. Wadee heka kabera-txi mana-di rataataamy sỹy-ò reakenawi rare. Tukõmy uri-ribi watyhydỹdu tỹmyraõ riòrarudỹnyheny. ³ Bexiijebeny ta. Aityhydỹdu seriòre rexiòrarunanykeki, tamy marãhĩke. Tii rexirãhĩkeki, iaõna aõna bina-ribi bexinohõtilosanyke. ⁴ Txu sohojiõmy adee rexibinanykeki, kai tule ibinamy tai mahamy. Tii ixi-di rexiwotòenymy adee nakeki, tule idi bexiwobrunymy bexinohõtilosanyke iaõna aõna-di.

⁵ Jesuisi erydỹyna mahãdu dexitòenydenyde: –Wanyrỹreny, wainatyhynareny ini bisõwedỹnyke. ⁶ Jesuisi dirawyònyde: –Ainatyhynareny heka sunyisõmo wesekeki, kamy bederarade-ò marybebennyke: –Bexitake inihe idi bera-txi myike. Tahe tii aratyhynyke. ⁷ Titxibo kaibohoõ eòdudirenykeki aoworu-di itxeredu ada budoeni-di itxeredu wahe. Tii taaõmysỹdỹna-ribi kanalokreu, kawesemy aõbo tamy manarybekre? Wy, wylemy rikiroxikre dori. ⁸ Timyki kawese tamy arybeõna. Tukõmyta tamy marybeke: –Warỹsỹna biywinyke idi wadee, idi manakre. Ariroxikre dori. Wabyre arihu-di ta bexiòenyke. ⁹ Teòdu deòdumy rearahu-di aõbo, txiòtòetuukemy tamy rarybere aõbo. Timyki tukõna. Kiemy dori taaõmysỹdỹnale riwinyry. ¹⁰ Iu aõmysỹdỹnareny bihudi, iwese heka atximahãbenyke kamy bexirybenymyhỹbenyke: Inyboho deòdule roire, aõtyhy aõkõ mynodu, iny aõmysỹdỹnarenyle heka inyboho riwinyrenyry.

¹¹ Jesuisi Jerusalë hãwã-ò ramyhÿreu, Samaria bede, Kalileia bede wotyã-di rare. ¹² Iu hãwã-ò txi raloreu, debo ituemy sowereny tyymy binamy mahãdu iry-ò doide, tahe irehemy rexiereny. ¹³ Iribi tamy drydenyde: –Jesuisi, Erydÿÿdu, wadireny ini bexiwobrunyke. ¹⁴ Tureny robireu, narybede Jesuisi-ò: –Xiwena wahidÿÿna mahãdu-ò ixi-di itxerenamy bõike. Kia-ò rariamy roirenyreu, tahe reytereny. ¹⁵⁻¹⁶ Ijõreny Samaria ludu mahãduõ reytemy iximy robireu, Deuxu riwowydÿÿnymy tamy dòõsede, rawiunymy. Tatiowomy Jesuisiko-ò resere. Tahe rarybere: –Txiòtòetuuke. ¹⁷ Tahe Jesuisi ritÿÿraxinyre: –Debò itue wese, asõwerenyre? Titxibo ta debò in-aubiòwabohe roire? ¹⁸ Aõherekiwe kaa iny wixira sohojile Deuxu wowydÿÿnymy dòõsede, Samaria luduõ wahe? ¹⁹ Tahe Jesuisi tamy rarybere: –Mynyike, idi makre. Atyhydÿÿna òraru-ki dori teyteta. ²⁰ Idi fariseu mahãdu Jesuisi-ò rÿÿraxirenyre: –Tiubo Deuxu Iòlõna kanakre? Tii diwyònyde: –Timyki Deuxu Iòlõna dehemynysÿnamy inyõ robiõtyhy. ²¹ Tule inyõ kiau rarybeõtyhy: –Betehebeny inihe ka-ò: –Tukõmy aõbo: –Kowaki heka rare? Deuxu Iòlõna dori aworeny-ki rare.

²² Tahe taerydÿÿna mahãdu-ò rarybere: –Tiutxumy heka Deuxu Riòre Hãbutyhyhykÿ txumy bobibenykemy tahe bobibenyõtyhy. ²³ Tahe ijõ adeereny kanarybekre: –Bedetehebeny inihe kaò ada kowa-ò. Tahe iitxerenyõmykre. ²⁴ Iwese tiribi tiò biu relaanymyhÿre wese heka Deuxu Riòre Hãbutyhyhykÿ txu kÿnyikre. ²⁵ Delemy tahe tii aõhõkÿmy rotÿÿnykre. Wijnabòdu mahãdu teramy reakre. ²⁶ Noe bededÿÿnana wesemy heka rÿimyhÿkre. Iu beòra rariareu. Tahe Deuxu Riòre Hãbutyhyhykÿ kedehe-mynykre iu. ²⁷ Ibutumy heka worana bedehesi rÿire. Lisisò tahe rÿire. Hãwyy herina lisina rÿire iu. Iu tahe beòra rariare. Ibutumy ituere. ²⁸ Lòò bededÿÿnana tule iwesere. Tiiboho worana bedehesidile rÿire. Tiiboho rityhynyõtyhy. Urile hetomy riwinymyhÿre, oworumy riwinymyhÿre, aõna-di rohonymyhÿre. ²⁹ Iu tahe Lòò ihãwã-ribi ròhònyreu, Deuxu heòty ityre riteònyre. Biu-ribi heòty ityre resere enxofre-wana. ³⁰ Iwesele txu tii heka rarekre heka, Wadehemynyna Deuxu Riòre Hãbutyhyhykÿ wahe. ³¹ Kiau tahe inyõ ihetotyre heka rÿire. Malòkekõ heka aheto-ò aõnamynamy. Inyõ tule oworu-ki rÿire, taheto-ò aõkõ ròõseke. ³² Lòò hãwyy-di mohõtynyke. ³³ Inyõ taumy riyrubunykeki, tii ruruke. Ijõ tahe wadeewimy rurukeki, tii taumy rayrubukre. ³⁴ Adeerarybere: –Bede rurureu heka inatxi hãbu ròròreri. Ijõ heka rakre dynamy reakre. Ijõ tahe rarikre. ³⁵ Inatxi hãwyy heka rÿsÿna-di raaõmysÿdÿÿnymy heto-ki ratxikre. Ijõ heka dynamy reakre, ijõ heka rarikre. ³⁶ Inatxi hãbu heka oworu-ki raaõmysÿdÿÿnykre. Ijõ heka rakre dynamy reakre, Ijõ tahe ririkre. ³⁷ Ierydÿÿna mahãdu rÿÿraxire. Titxibo rÿikre, Wanyrÿ? Tii rirawyònyre: –Titxibo iumy rubu roire-wana, rara tai wii ributunyre.

18

¹ Jesuisi heka ròkewesenanyre ribedeerynyreu. Kia wese heka tii ijyymy relyyre. Rexitòenyhykemy tii ribedeerynyre tule ixitòedÿÿ-ò ixirarenyõmy. ² Hãwã-ò ki tahe hãbu matuariõ rare, tii tahe ibinare. Juizimy heka ratximyhÿre ywisidÿÿdu wahe. Tii iny rityhynyõtyhy, Deuxu lau ruberuõmyhÿre. ³ Tule heka hãwyy wyteseõ tai rasÿnymyhÿre. Kia tamy ramyhÿre sõwemy. Tamy rarybera: –Biwawikòhenakykre wahe. Wakòludu tahe riwahureri. Kywisidÿÿkÿdu kai atxiteri. Anoherekibo tiwawokutòenykòteri. ⁴⁻⁵ Aõhòkõmy hãbu iaõna aõna òbitidÿÿ deramy reamyhÿre. Tahe Hãbu ixidee rarybehyra. Inatyhymy jiarÿ inyõ retyhynyõtyhy. Tahe hãwyy wytese sõwemy wadee rarybereki, jiarÿ ariòbitynykre iaõna aõna ibutumy iòludu-wana. Aõkòkeki

tiemy kidiwarulòlòenyke. ⁶ Tahe Jesuisi ritÿnynyre: –Juizi bina rybe-ò kaiboho boholabenyke. My wahe. ⁷ Deuxu heka taijoi mahādu-ò roholake. Òbitimy iòludu-di riywisinykre. Taijoi mahādu dori tamy rexitòenyre. Tii wymy riwiòhenanyke. ⁸ Tii inatyhymy taijoi mahādu riwiòhenanykre. Jiarÿ, Deuxu Riòre Hābutyhykyÿ wymy adehemynykreu, watyhydÿÿdu-txi aõbo areakre.

⁹ Tule Jesuisi kia ijyy relyyre, iny ixityhymy ix-di ratxityhymy kia ijõ inymy kiale radònymyhÿre. Kia tahe rikewesenanyre. ¹⁰ –Iny inatxi hābumy heka templo-ò ròirenyre rexitòenykemy. Ijõ fariseu rare, ijõ tahe nieru arisidu rare. ¹¹ Fariseu tahe rÿimy rexitòenykemy ixidee. My wahe: –Deuxu, jiarÿ aõhābubina aõkõ rare. Tai tahe umy reālāmy wahāre. Jiarÿ aõwasidu aõkõ, aõòrarudu aõkõ, aõòtadu aõkõ. Iwese kowa nieru arisidu wese aõkõ jiarÿ rare. Txiòtòetuuke tai. ¹² Semana sohoji heka wabyreõ-di inatxixumy rewymyhÿre. Tule waaõna aõna ibutumy ijura adee rewahinyre. Debòwiõna-ribi sohoji rewahinymyhÿre wahe. ¹³ Nieru arisidu tahe irehemy rÿire. Biu-ò aõkõ retehere, tahe rexihetenyre rexitòenyrerimy Deuxu-ò. My wahe: –Deuxu, biwawotòenyke. Jiarÿ òrarudu rare. ¹⁴ Jesuisi ijyy ritÿnynyre: –Adee ararybekre. Mobo teysamy taheto-ò nade? Ixityhydÿÿdu aõbo ada ijõ aõbo. Kohe ijõ tuure, ixityhydÿÿdukõ wahe.

¹⁵ Tiiboho heka uladu tamy didydenyde. Iu Jesuisi tebò iratityre ritidimy ritxuhore awimy roirekemy. Tahe ierydÿÿna mahādu tamy idyrenyòkremy raryberenyre. ¹⁶ Jesuisi rarybere: –Txiò, kididyke uladu wadee. Uladu wese dori Deuxu Iòlòna rare. ¹⁷ Inatyhymy ararybekre: –Moõ heka uladu wesemy Deuxu Iòlòna rityhynyòkeki kia heka Deuxu Iòlòna-ò ralòòtyhy.

¹⁸ Idi tahe iweduõ rarybere: –Erydÿÿdu wihikyÿ, aõwexe ariwinykre idi biu-ò arahenykemy. ¹⁹ Jesuisi tamy rarybere: –Aõbo wa wihikyÿmy wadee tarybeta. Hābuõ tiu awiõre. Deuxu sohojile tahe awira. ²⁰ Bede ywina tyyriti kai teeryte:

–Rubudÿÿõmykemy, tule òta òtaõmykemy, wasiõmykemy, tule ruiõmykemy, iny wii itxenadÿÿõmykemy, adi biywinykemy, boo tule.

²¹ Hābu tamy rarybere. –Kia bede ywina rybe retyhynyhyllere, uladudihyyle wahe. ²² Jesuisi rarybere: –Kai sohoji aõmydÿÿnale aki nasiranyde. Kai makre, ibutumy aõna aõna-di bohonykre, idi tahe kia nieru biwahinykre iny aõkõdu mahādu-ò. Kia tahe aõmydÿÿnadikre biu-ki. Tahe manakre biwaheludunykre. ²³ Kia rybe-ki heka hābu rabadewore. Rexitare ibedewomy iaõna aõna sōwetyhyreki. ²⁴ Jesuisi retehemy ibederyry-di tahe rarybera taerydÿÿna-ò: –Kia iny iaõna aõna sōwemy rÿireri, Deuxu Iòlòna-ò ralòke isirare. ²⁵ Kamelo tyyrorenawo-di ralòkemy isirakeki, kia-ribi isiratyhyre iny iaõna aõnadikeki ralòke Deuxu Iòlòna-ò. ²⁶ Ijohonadu tahe widee rarybere: –Mobo tai biu-ò hedukre. ²⁷ Jesuisi rarybera: –Inatyhymy kōaõboka hābu-ò isiratyhyre. Deuxu-ò tahe ibutumy aõna aõna isiraõre. ²⁸ Pedro rarybere: –Boholake, jiarÿboho ibutumy rerirenyra araheludunykre. ²⁹ Jesuisi rarybere tamy: –Inatyhymy adeereny ararybekre. Moõ waluukeki, rybewihikyÿ luukeki, kia heka ririkre: heto, taseriòre, tyby tadi-wana, tariòre, tabede, ibutumy waòraru-ki, Deuxu Iòlòna òraru-ki, ririkre. ³⁰ Ka bedekile ritakre sōwetyhymy ibutumy aõna aõna. Ihāreta biu-ò rahenykre Deuxu-wana rasÿnykemy.

³¹ Jesuisi taerydÿÿna mahādu ridyre inysōwe-ribi tamyreny rarybekemy: –Boholabenyke waijoi! Jerusalē-ò rokoirenykre. Tai iny riwarubunykre jiarÿ Hābutyhy rarehāre, Deuxu Riòre rarehāre wahe. Iwese Deuxu Rybemy rybedu mahādu rarybere wese. ³² Tiiboho riwawahinykre judeukõdu

mahādu-ò. Tiiboho riwabinabinadỹnykre, riwalahikre, watyre rarybexinykre. ³³ Riwahetenykre òhòte-di, idi riwarubunykre. Ihāre tahe inataō txu-di tahe adexixakre rubu-ribi. ³⁴ Jesuisi erydỹna mahādu urile bederiòtiinyreny. Aōmybo tii rarybere rierytyhyōreny. Irybe tamyreny dori ierynatyhykōreri.

³⁵ Iu Ijeriò hāwā-ribi iòhòmy roirenyreu, inatxi iny ruetàmy heka rononymyhỹ Jesuisi ibire-di rareu. Tiiboho nierumy rexitòenymyhỹreny. ³⁶ Inysōwe-ò roholarenyre tahe, tii rỹraxirenyre: –Aōhereriwe. ³⁷ Tahe tamy rarybere: –Jesuisi wa rareri Nazare hāwā ludu wahe. ³⁸ Tahe ruetāō ryryre: –Jesuisi, Davi riokore! Biwatòenyke hewa! Wadi làhà inihe bexiruxetòenyke. ³⁹ Iny sōwemy tamy rarybere: –Iryōmyke! Ihāre ta tii ryrymyhỹre: –Davi riokore, wadi mawotòeke! ⁴⁰ Jesuisi riryre tahe rarybere: –Tamy byryke wadee kanakemy. ⁴¹ Jesuisi tamy rarybere: –Aōmybo kai taruteri adee arutỹnykremy. Tahe hābu ruetāhākỹ tamy rarybere: –Wawedu, ixityre arobikremy. ⁴² Jesuisi tahe tamy rarybere: –Makre, atyhydỹna kai arateytenyra. Kialehe rare. ⁴³ Aōwesele ixityrele tii robire. Tahe Jesuisihemy rare ryy-di. Taihe ibutumy iny heka Deuxu riwowydynymyhỹ.

19

¹ Ijeriò hāwā-ki Jesuisi rehemynyre. Idi rariareri. ² Tahe hābuō tahe Jesuisi riere. Zaqueu inire. Inieru sōwere. Tii nieru tarasadu weduō rare. Inieru sōwere. Tii heka iyjare tahe Jesusimy robiōtyhy. Raòwònyre tahe òwòru-txi. ³ Tii Jesusimy robikemy risỹnymyhỹ, tiu tuu robiōhyymyhỹreki. Iyjare-ki tahe rexisiranyre. Kiemy dori iny rarie rarie iko-ki rỹimyhỹ. ⁴ Tahe ijoiko-ò rexi-raòre tai òwòru-ò raòwònyre Jesusimy robikemy iribi idi kanakreò. ⁵ Iu Jesuisi tamy rehemynyreu, biu-txi retehemy Zaqueu-ò. Narybede: –Wylemy bedeseke Zaqueu. Wiji dori aheto-ki bede wadi rỹike. ⁶ Tahe rabedesamy wymy resere. Awimy Jesuisi rybe-ki rahare. ⁷ Tahe inyō mahādu iòraru-ki kamy rexirybenyreny: –Aōhewe Jesuisi iheto-ò rara? Tii iny òbikōmy nodu hārele wahe. ⁸ Zaqueu tahe Jesuisi rarybere: –Bodoholake ini, Wanyrỹ. Tahe waaōna aōna iwekre iaōkōdu mahādu-ò ariwahinymy ararekre. Tule txibo inyō-ribi rowasire inaubiòwa wawasi ratyre tamy ariwahinykre. ⁹ Tai Jesuisi narybede: –Wijityhyle kahābu sỹmahādu-ò henana rehemynyra. Kahābu tule Abraō riore riòrele rare. ¹⁰ Deuxu Riòre Hābutyhyhykỹ dori iny òrarunamy resere mahādu òrysmy itarasamy nade. Jiarỹ tiire.

¹¹ Jesuisi tamyreny rawesenanyre timybo Deuxu Iòlòna raremy. Jerusalē hāwā-ò iòhòmy ratximyhỹre. Tai tahe Deuxu Iòlòna iòhòmy ratximyhỹremy roholare. ¹² Tahe Jesuisi rarybere iny ityhyō heka: –Inyō nihikỹ heka rakemy ratximyhỹre ijō bede-ò ratỹinkemy. Tai iòlòmy ronykremy rare. Iribi tahe ròsere. ¹³ Tii tahe taaōmydỹnana ririre teòdu mahādu-ki. Teòdu mahādu debòwiòmy heka womati tỹrỹrỹhỹkỹ nieruō sohoji sohoji tamyreny riwahinyre. Tamyreny rarybere: –Nieru bitakre, idi bibutunybenykremy adireny watxireri adooskremy. ¹⁴ Tahe kia bede ludu mahādu iòlò deramy ratximyhỹre tai tahe tamy rybemy iny mahāduō riteònyre: –Kahābu aōkō iny iòlòreny ronykre. ¹⁵ Ihāre tahe iòlòmy ronyre. Idi tahe tanieru wedu mahādu-ò rarariòwyre. Tiwesebo teòdu mahādu nieru ritare rierykemy. ¹⁶ Juhuludu tahe rehemynyre: –Wawedu, betehe inihe ijō debòwiò anieru ratyre rebutunyre. ¹⁷ Tahe iòlò sōwemy riwowydynyre: –Awityhymyhe taaōmysỹdỹta. Kai heka deòdu wihikỹ tate. Kai ibutedile sōwemy tewinyte tahe debòwiò hāwā adee ariwahinykre. ¹⁸ Ijō tahe rehemynyre: –Wawedu, betehe iny iruyre anieru tyre rebutunyre. ¹⁹ Tahe iòlò tamy rarybere: –Kai

sỹ iruyre hãwãmy dinodu mabekre. ²⁰ Ijõ deòdu rehemynyre: –Wawedu, ahãxe anieru. Jiarỹ tyky-di reraserasenymy rerarenyre. ²¹ Jiarỹ alau raberure. Kai dori hãbu nieru tarasaery heka tate. Aõ taaõmysỹdỹyteri-ribi aõkõ heka nieru tetamahãte. ²² –Kai heka deòdu awi aõkõ heka tate. Arybe xiery waribi arateònykre. Kai tiwaeryte jiarỹ nieru tarasaery heka watxireri. Aõ raaõmysỹdỹyre-ribi aõkõ nieru retamahãre. ²³ Aõherekibo. Kia nieru yrubuna heto-ki terikõte. Tai iximyna ratyre ini iribi ratare. ²⁴ Iòlò teòdu inatxi-ò rarybere: –Wanieru iribi bitabenyke. Ijõ hãbu sõwemy ròtareò rawahikre. ²⁵ Ijõ raryberenyre: –Tii heka debòwiò nieru ijõdire. ²⁶ Adee ararybekre: –Inyõ òbitimy raaõmysỹdỹykeki, tii sõwetyhymy ritakre. Tule inyõ òbitimy raaõmysỹdỹyõkeki, tii ibutumy ròònodỹyke. ²⁷ Iwedu rarybekre: –Waòludu mahãdu tahe wadee bididybedenyke. Wadera mahãdu wahe. Wako-ki birubunybenyke.

²⁸ Tarybe rahudi tahe Jesuisi rare Jerusalẽ hãwã-ò.

²⁹ Jerusalẽ iòhòmy ritehemynyrenyre, tahe inatxi taerydỹyña bede riywinyra hãwã-ò roikemy. Inatxi hãwã iòhòmy roire, Betabaji, Betýnia-wana. Kia-ò Oliveira hãwãlò roire. ³⁰ Jesuisi rarybere: –Kaiboho boikre kowa hãwã-ò. Kowa-ò birònykreu jumenta riòre mahabenykre. Moheka ityre rariaõlemy ratximyhỹre. Biesemy, wadee bididybedenyke. ³¹ Inyõ adeereny rarybekeki: –Aõhekremybo idi atxitenyteri. Tahe tamy marybebenykre: –Wanyrỹ tuu rurureri. Ixityre kaò kidiòkesedỹynykre. ³² Tahe hãbu roire. Iwese Jesuisi rarybere wese ibutumy rỹire. Jumenta riòre ryro hetoijø-ki ritisanymy rỹimyhỹ. ³³ Tai riesereu, iwedu rarybere: –Aõherekibo teeseteri. ³⁴ Tai tiiboho Jesuisi rybe myna tamy raryberenyre: –Inynyrỹ tuu rurureri. ³⁵ Tahe ridyrenyre jumenta riòre Jesuisi-ò. Tiiboho tatyreny ritidirenyre jumenta riòre tyremy. Tiiboho risỹnyrenyre Jesuisi ityre-ò. ³⁶ Jesuisi rehemynyreu, ijõboho tahe tauwòhi ryromy ritidire ityre rariakemy. ³⁷ Jerusalẽ iòhòmy rehemynyreu, Oliveira hãwãlò-ribi, ierydỹyña mahãdu rawyhyrarònyreri, tule ryrureri.

³⁸ Tii heka wowydyna rare. Tii heka Wanyrỹ niwesekekemy naderi. Wowydyna rare Deuxu Iòlòna. Kai Iòlòna kanakre. Wyhyrarò biu-txi kodoholakre.

³⁹ Ijõ fariseu mahãdu rarybere Jesuisi-ò: –Marybeke aerydỹyña mahãdu-ò tiiboho riyrykemy. ⁴⁰ Jesuisi tamy rirawyònyre: –Tiiboho riyrykeki, manale wowydynamy riryke.

⁴¹ Jesuisi Jerusalẽ hãwã-ò iòhòmy rehemynyreu, rahinyre. ⁴² Tii rarybere: –Kaiboho ywinatyhy teeryõte. Inatyhymy teeryte wana wadee awire, tahe aõkõre. ⁴³ Ijõ txu kanakre. Ahãwã ibutumy rirurawonykre aõbina mahãdu, aòludu. ⁴⁴ Ibutumy hãwã ituekre. Iny iwo-ki tule rurukre. Mana ibutumy kedeseke. Rierykõre dori tiubo jiarỹ ahedỹyrenymy nanade.

⁴⁵ Tahe Jesuisi dohodỹyña hetowo-ò ralore. Tahe kia-ribi aõna aõna-di rohonymyhỹre mahãdu, õbradu mahãdu diteònyde. ⁴⁶ Rierynanymyhỹre tahe tamy rarybere:

–Raridỹyõlemy aõbo rỹireri: –Waheto kõaõboka inatyhymy ixitòedỹyña hetomy rỹirakre. Idi kaiboho tewinytenynte wasidu hetowesele.

⁴⁷ Txu ibutumy Jesuisi dohodỹyña heto-ki ròbedeerydỹymyhỹ. Xiwe wedu mahãdu, Deuxu aõmysỹdỹydu wedu mahãdu roholarenyre, rõhõtynyrenyre: –Timybo inyboho Jesuisi rubudỹymy rikiwisỹnyrenykre. ⁴⁸ Tiiboho tahe aõkõhykre iny sõwemy dori bede riòtiinymyhỹ ibedeerynadỹyña-ki.

20

¹ Ijõ txu tahe Jesuisi ròbedeerydỹmy, Ijyy Tỹmyra Wihikỹ wahe. Riri-ranymyhỹrenyreu dohodỹna hetowo-ki, bede ywina erydỹna mahãdu, Deuxu xiwena wahidỹdu mahãdu wedu, tule matuari mahãdu tamy doide. ² Tiiboho tamy rỹraxirenyre: —Mowe ateòdỹdure kia aõna aõnamy tatỹnymyhỹtemy. ³ Jesuisi dirawyònyde: —Adeereny tule araxikre. Kai-boho bidiwawyònykeki, tahe jiarỹ akoreny řraxina ariwyòkre aõrurudibo aõna aõna rewinyhỹre. ⁴ Tahe Jesuisi ritỹraxinyre: —Mobo Joaõ ratisebedỹmy riteranyre? Deuxu aõbo ada iny aõbo? ⁵ Tiiboho widee rarybera: —Deuxu riteranyremy inyboho rakaryberenykeki, tai tii rarybekre: —Aõherekibo tahe tii tetyhynytenyõte. ⁶ Inyõ riteranyremy rakaryberenykeki, iny aruberuwỹhỹrenykre. Ibutumy iny dori Joaõ rityhynyre tii Deuxu rybe-di rybedumy. Ijõ ijoi mahãdu urile inyreny kidihetenykre. ⁷ Tai tahe tiiboho raryberenyre: —Jiarỹboho reeryõrenyre. Tai tahe Jesuisi rarybere: ⁸ —Hebo, jiarỹ adeereny iximy ararybeõtyhy modeòdỹnamy jiarỹ tuu watxirerimy.

⁹ Iribi tahe Jesuisi tamyreny ijyy-di rierynanymyhỹre: —Hãbu uva oworuõ wese ròbròre. Tahe riòtitynyre. Tahe hãloo riare oworu ubetya-ki, ruỹdỹnyny. Tahe utò riwinyre. Idi tahe rityhere hãbu mahãdu-ò. Tahe rexitare tasỹ-ribi ijõ bede-ò. ¹⁰ Tahe bederaty sirede my bededỹnana rehemynyreu, iwedu teòdu riteònyre bederaty ritakemy. Tahe oworu-di itxeredu oworu wedu deòdu rimyreny, rihetenynyre idi riteònyrenyre ixihyylemy. ¹¹ Ixityre oworu wedu teòduõ riteònyre. Kia heka irati riheteny ta tamy rawobinarybeny. ¹² Ijõ riteònyre. Kia heka rirubunyreny. ¹³ Iwedu ixi dee rarybere: —Aõhebo arotỹnykre. Tahe oworu wedu iriõre sohojilere, wariõre kie kie sohojile ariteònykre. Tai tiiboho rityhynyrenykre. ¹⁴ Kia oworu-di itxeredu mahãdu widee raryberenyre: —Kia heka wedu aõna aõna tarasadu rare. Rurukre, idi tahe iaõna aõna inydeerenykre. ¹⁵ Tahe rimyrenyre idi rirubunyrenyre tahe idi rehurennyre oworu-ribi. Jesuisi ritỹraxinyre: —Aõhebo tahe oworu wedu rotỹnykre. Tai Jesuisi ixityre narybede: ¹⁶ —Tii kanakre oworu-di itxeredu mahãdu hudumy, tai tahe oworu rityhekre iny wixiraõ-ò. Kia-ò tiiboho roholareu, tahe raryberenyre. Timyki tukõna. ¹⁷ Jesuisi idi reny retehemy tahe rarybere: —Ritina-di aõbo tariaõletenyte kia ryberiti:

—Mana-di hetowidỹdu rehura. Kia mana heka hetohãtxi-ki heridu rare.

¹⁸ Inyõ kia manatyre resekeki, kia urile raoroorokre. Mana tahe inytyre resekeki, kia urile risyrisynykre.

¹⁹ Bede ywina erydỹna mahãdu, tule xiwena wahidỹna mahãdu wedu rimykeny riwisỹnyre kiaule. Brebumy ta turenkyõre. ²⁰ Tiiboho hãubinaõ riòwyny tamy imynamy irybe-ki. Tai tahe Dinodu-ò riwahinykremy aõsirakõmy timykibo irutaõmy rirybewitxiranyrenykeny. ²¹ Tiiboho rarybere Jesuisi-ò: —Erydỹdu, jiarỹboho araerymy adi watximahãreny kai inatyhy hãbu tate. Iny ibutumy adee wiwese wiweselere. Inatyhymy iny-ò Deuxurymy teerynanymahãte. Tahe tiiboho ritỹraxirenyre: ²² —Awire aõbo ada ibinare aõbo nieru rawahinyhỹre bede dinodu-ò. Timybo tahe, imposto raòwymy aõbo ada aõkõre aõbo. ²³ Jesuisi rierymyhỹre tõhõtinanareny, tahe ritỹraxinyra: —Aõherekibo kaiboho tiwaurihitenyteri. ²⁴ Wadee womati nieruõ bidiwy waitxerenamy. —Kawe moõ tyytarasana rare, katahe moõ tyyritina rare. Tiiboho dirawyònyde: —Kiahe bede dinodu hõrõ rare. ²⁵ Jesuisi rarybere: —Hỹdebo, bede dinodu hõrõ tahe tamy biwahinybeny, tule tahe Deuxu aõna aõnahõrõ Deuxu-ò biwahinybeny. ²⁶ Tiiboho aõkõre. Irybe-ki rimynamy aõkõ. Urile ribedeòtiinyre.

²⁷ Saduseu mahādu tamy nade. Kia heka iny rubu-ribi rexixamy aōkōre-riki rierynanymyhỹre. Tiiboho ritỹřraxyre Jesuisi: ²⁸ –Erydỹřdu, Moisesi raritinyre bedede ywina-ò, kaimy:

–Hābuō rurukeki, tahāwyy iriòre ijōdiōkeki, tahe kia hāwyy tahābu seriòre-wana roike. Iriòredikre taseriòre rubuòwyy roikre.

²⁹ Seriòre debòinatxi reuròmý raremyhỹ. Juhuu ijō roire hāwyy-wana. Tahe tii rurure iriòreōlemy. ³⁰ Tahe ihewoludu iseriòre wytese-wana roire. Tii rurure iriòreōlemy. ³¹ Ihewoludutyhy tule ibutumy roire wytese-wana, tahe ituerenyre iriòreōlemy. ³² Iròòbymy tahe hāwyy tule rurure. ³³ Ixixanau tahe mohābubo tii-wana rarekre. Ibutumy dori wytese-wana roire. ³⁴ Jesuisi rirawyònyre: –Kabede-ki hāwyy iny roimyhỹre. ³⁵ Ixixanabedeu heka moō roiòtyhy, inyò dori bedede kia riòbynykre. ³⁶ Ibutumy iny ýju wese rarekre biu bedede-txi. ³⁷ Moisesi tatyryiti itỹnyhỹkỹlemy rarybere: –Iny rubu-ribi kedex-ixakremy. Tai ta heòty òwòru sòmo riworonymyhỹki ixybylesỹ rarybera:

–Deuxu heka Abraō, Ijai, Ijaò kia Deuxu rare.

³⁸ Tai Deuxu inyru mahādu Deuxu dori rare. Iny rubu mahādu ta aōkōre.

³⁹ Inyò rarybere: –Arawyònakyhyna, Wanyrỹ tate. Bedede ywina tabohe teerytyhyte! ⁴⁰ Tai tahe ixyby rỹřraxyòhyyreny.

⁴¹ Jesuisi rarybere: –Timybo bedede ywina erydỹřdu mahādu rarybemyhỹre Kristu Davi riòre raremy. ⁴² Davi rarybere aòmybo Deuxu Tyytybytyhy tamy narybedemy iwiuna-ki:

–Wanyrỹ rarybere Wanyrỹ-ò:

–Bodony warurunawe-ribi.

⁴³ Txiòhe inihe, aòludu awarawo-txi aritidikre.

⁴⁴ Tahe Davile tanyrỹmy rininire. Timyki tahe Davi itybymykre.

⁴⁵ Tii taerydỹřna mahādu rierynamyhỹreu. ⁴⁶ Tii rarybera: –Bexiemyhỹbeny bedede ywina erydỹřdu mahādu lau. Tiiboho heka tyyrehetyhywidihikỹle rexityynymyhỹreny. Tiiboho heka ixi rybedỹřluurennyre hāwā riraki. Dohodỹřna heto-ki ryananawi luurennyre. Tule ta anarỹř rỹi-wana, tyhytyrekile ryanana tamyrenny awire. ⁴⁷ Tiiboho tule wytese aō aōkō mahādu aōna aōna ritamyhỹrenny. Ixitòedỹřna rehehekỹ rexitòenymyhỹrenny. Tiiboho heka aōnihikỹmy aōhòkỹmy dỹřnanamy rotỹřnyrennykre.

21

¹ Jesuisi retehemy rỹimyhỹ dohodỹřna heto nieruhyna-txi. Tii retehere tibo iny tanieru-di rehumyhỹdi. Tai inieru sòwe mahādu nieru sòwemy ritidimyhỹ. ² Tule tahe nade wytese aō aōkō mahādu. Tii inatxi nieru sòmo-di rehure. ³ Tai Jesuisi rarybere: –Kowa heka wytese nieru-di rehure ibutumy iny wixira ratyre. ⁴ Ijō mahādu tanieru uhedile rehumyhỹ. Tahe wytese idi rehure ibutumy tanieru-di rexihumy taumy-ribi idi rehure. ⁵ Dohodỹřna hetomy ierydỹřna tamy rarybere: –Erydỹřdu, beteheke mana wihikỹ ruxera ruxera-di eryna heto riruxeranyreridi. ⁶ Jesuisi rirawyònyre: –Kaiboho betehebennykre hetonihikỹ-ò. Kia heka mana ijō wityre-ki rỹiòtyhy, ibutumy heka kedexjuxunykre. ⁷ Tiiboho ritỹřraxyre. Tiubohe ibutumy kidiixixāwididỹřnykre. Tiiboho ibutumy bedede konanadỹřnamy reakre. Timybohe arieryrennykre, aōma bedede ibutumy rexihukre. ⁸ Jesuisi tamyrenny rarybere: –Kaiboho anaitxenanydenyheny lau bexiebenyke. Sòwemy dori rỹikre wanimy rarybemy rarekre: –Jiarỹ dori Kristu rare. Tahe iny sòwemy itxenadỹřmy reakre. ⁹ Kaiboho wounarybe-ò, aōbina rybe-ò, bohòlakre,

breburenyōmykre. Kia heka kanakremy ratximyhÿre. Urile bededÿÿnana ikonanatyhy aōkō rare.

¹⁰ Tii tamyreny rarybere: —Uritere iny lahinareny, ijō lahinareny widee kanaaōbinanykre. Tule iòlòna mahādu, ijō iòlòna mahādu-wana widee kanaaōbinanykre. ¹¹ Bede bedesu ijō hāwā-ki kanamytatakre. Tahe aōkōre rama kedeakre. Kia heka juhu aōhōkÿmydÿÿnana rarekre. Aōbrebuna brebuna kÿnyikre. Idi biu-ki aōwitxira kÿnyikre. ¹² Tiiboho arawahinyrenykre aòludu wedu-ò, iòlò-ò. Kaiboho heka aōhōkÿmy iu botÿÿnybenykre, watyhydÿÿ òraru-ki. Tiiboho arahatenyrenykre dohodÿÿna hetowo-ki. Kiabohoko-txi wadee kaiboho kedelyykre inatyhymy aōna aōna rÿiremy. ¹³ Rybewihikÿmy ibutumy bede bede hāwā hāwā-ò belyybenykre. ¹⁴ Tiubo aradyrenykeu, urile nohōtiōmy aōmybo kaiboho marybebenykre. ¹⁵ Kiautyhyle aōmybo marybebenykre bierykre. Kia tahe marybekre. Kai aōkō dori marybekre, Deuxu Tyytybytyhy tahe rybedukre. ¹⁶ Asÿreny dori ròtenawo-ò ararōtenyrenykre. Seriòre seriòrele wii kidirubunykre. Tyby heka tariòre kidirubunykre. Uladule tadi, tyby kidirubunykre. ¹⁷ Ibutumy heka iny iy kedeakre wani òraru-ki adeereny. ¹⁸ Ibedeu araderenytiō reseōtyhy. ¹⁹ Bexityhymy ta tai ixiery dori biu-ò mahenybenykre. ²⁰ Ijō tahe Jesuisi rarybere: —Woudu mahādu Jerusalē rirurawonykreu heka bierybenykre aōhuluhudunamy bede rÿirerimy. ²¹ Judeia hāwā hāwā-ki ratxikeki, mahenybenykre bederatòhōkÿ-ò. Inyō Judeia hāwākikeki, iribi òlò rÿikre. Idi inyō bederokeki ixyby Jerusalē-ò ròteōmykre. ²² Kia txuu heka òwynatxumy rare. Ibutumy rybe tyyriti myna heka bede rÿikre. ²³ Kobexe heny hāwyy bòtòm rÿira, tule hāwyy tariòre ritònymy rÿira. Aōhōkÿmydÿÿnana kanakre tiu heka tuuōre. Debure nihikÿ heka kanake kia iny tyre-ki. Tiu heka kiamy bede roiōtyhy aōhōkÿmydÿÿnanamy. ²⁴ Sōwemy iny rurukre mayrehe-di. Iny sōwemy radykre ijō bede-ò aōhōkÿmy tai rotÿÿnykremy. Ityhydÿÿdukōdu mahādu rasÿnykre Jerusalē hāwā-ki iu.

²⁵ Ixityre tahe Jesuisi rarybere: —Idi webòhòna rÿira txuu, aōhōkÿmydÿÿnana itue-di, txuu heka rurunykre. Ahādu tule rurunykre, tule taina. Beòbò lau iwodÿÿ lau ibutumy iny ruberukre inihikÿ òraru-ki. ²⁶ Iu bede bede iny mahādu aōhebo rotÿÿnymy, tatòhōtibre-di tiiboho reserenyrye sutyre-ki tai. ²⁷ Iny retehekre

Deuxu Riòre, Hābutyhyhykÿ dehemynyna-di. Biurawetyky-ribi kodobehekre tatyhy-di.

²⁸ Tahe kia aōmydÿÿnana rÿikre, ywinamy bòibenykeu, iòhòlereri.

²⁹⁻³⁰ Tai tahe Jesuisi figueiraò-wana tahe bede ròkewesenanyre: —Figueiraò-di ini bexinohōtinybenyke. Tii heka tairu-txi, tanoiròsò ritÿmyranymyhÿreu, tai tahe bierybenykre wyra iòhòlereri. ³¹ Tule kia aōna aōnamy bobibenykreu, tii iòhòlereri. Ijò-ki iòhòwesele rÿire. ³² Inatyhymy adee ararybekre, kia wijinabòdu itueōtyhy aōna aōna rÿikre hārele. ³³ Biu, bede-wana ituekre, tahe warybe itueōtyhy.

³⁴ Tahe Jesuisi tarybe rihumy rarybere: —Kaiboho bexiebenyke, betehebennykre ixinohōtidÿÿrenythykōmy. Roxina worana bedehesi-di timybo kaiboho atximyhÿtenytedi. Mona juberere biōbenykeny mohōtinyōke. Kaiboho dori teeryōteny te tubedemybo adòòsekre. ³⁵ Kiatxu kanakre tahe iwese nawii mynyna wese aōwesele rimykre ibutumy bede iny mahādu rimykre. ³⁶ Biebenyke tahe, Deuxu-ò bexitònybenyke. Kia tahe aōhebo rotÿÿnykre-ribi mahenyke. Bityhynyke Deuxu Riòre, Hābutyhyhykÿ, jiarÿ wahe.

³⁷ Txuõ txuõlemy tii Dohodỹña heto-ki ribedeerynyre ihãre tahe rummy Oliveira hãwãlò-ò rara. ³⁸ Rudile tahe sõwemy iny dohodỹña heto-ò rehe-mynymyhỹre Jesuisi rybe-ò ijohomy.

22

¹ Iòhòmy ratxireri Pascoa worana bedehesi kodohònykremy. Kia anarỹ wehityhynamy heka iny ratya-di reare. Tule orotxu anarỹ kìa ròhònyre. ² Deuxu aõmysỹdỹdu wedu mahãdu, tule bede erydỹdu mahãdu Jesuisi rimyky ratxireri idi rirubunyky. ³ Satanasi heka Judasi Isariòwo-ki ralore, tii Jesuisi erydỹnaõ ihỹre. ⁴ Juda Isariò heka Deuxu aõmysỹdỹdu-ò rara Jesuisi riwahinyky. ⁵ Tiiboho tamy roholarenyreu, reysare. Tahe tamy nieru riwahinyky riurenanyre. ⁶ Tahe Juda riijemyhỹre aõu aõu bedewihikỹ tamyreny riwahinyky. Wasimy riwahinyky tii roholare.

⁷ Juhu orotxu anarỹtxure budoeni xiweloo rirubuny rahudi tahe Jesuisi erydỹna mahãdu tamy rarybere: –Titxibo anarỹ rỹsỹnamy biroxyky atxiteri. ⁸ Tahe Jesuisi heka Pedro, Joaõ-wana riteònyre: –Kaiboho boike iny rỹsỹnareny ywidỹmy. ⁹ Tiiboho rỹraxire. Titxibo ariwinyrenyky? ¹⁰ Jesuisi tamy rarybere: –Kaiboho boikre hãwãhãkỹ-ò. Tahe hãbu-wana wii biòbynyky butxi-di retyreriò. Tahe tii biheludunybeny. Titxibo heto-txi ralokreò, kaiboho tule bironybeny bitỹraxinybenyky heto wedu: ¹¹ –Wawedureny rarybera: –Titxiwexe anarỹ rỹsỹna arirỹsỹky waerydỹna mahãdu-wana. ¹² Tii heka adee kiditeòsinyky hetowoõ-txi biu-ki. Ibutumy rexihumy rỹire inydeereny. Tai rỹsỹna inydeereny biwinybenyky. ¹³ Tahe ierydỹna rexitare. Roire hãwãhãkỹ-ò. Tahe rotỹnyrenyre Jesuisi rybe myna. Tahe ibutumy rexihurennyre anarỹ-ò.

¹⁴ Kia txu rimyre tahe Jesuisi nade taerydỹna waòinatxi reurò-wana byremy ronyrenyky. ¹⁵ Tii tamyreny rarybere: –Jiarỹ awanareny ariroxiky watxiwãhãre. Karibi dori warubuna-ò arakre. ¹⁶ Inatyhymy ararybekre: –Jiarỹ konanamy ayreny-ki ariroxiky. Ixyby ta Deuxu Iòlònakile tahe rikiroxyrenyky. ¹⁷ Tahe vỹ mona hyna rimyre, rexitònyre, tahe tamyreny riwahinyre. Ibutumy ibute bute iribi tuu riòrennyre. ¹⁸ Inatyhymy ararybekre: –Tiu ixyby tuu ariòõtyhy Deuxu Iòlòna-ki kotyre. ¹⁹ Tiiboho riroxireri, Jesuisi orotxu rimyre, raorore, rexitònyre, tahe tamyreny riwahinyre. Rarybere: –Ahãxe, kìa heka waumy wese rare. Iu biroxykeu, warubuna-di mohòtinybenyky. ²⁰ Biòbenyke! Kaa dori wahãlubu wesemy ratxireri. Tahe tamy riwahinyre riòrennyky. Tai sõwemy iny ròhònyke biu-ò hena-ò ibutumy òraruna ixãwididỹmy. Tuu ròhònyra. Kia heka wadeewimy iny Deuxu-wana ratxiinyhỹre, wahãlubu òraru-ki. ²¹ Boholabeny inihe watyhedỹdu inykyrenyky ronyre. ²² Iwese tyyriti-ki roire wese heka arurukremy, Deuxu Riòre, Hãbutyhyky, jiarỹ wahe. Kobe làhãxe watyhedỹdu. ²³ Tiiboho tahe widee rarybere: –Mobo tahe rare? Mobo Jesuisi riwahinyky.

²⁴ Iribi tahe widee raryberenyre, mobo wiratyreremy? ²⁵ Tahe Jesuisi tamyreny rarybere: –Kabede iòlò mahãduy-ki iruru dire. Bede dinodu tahe iny rininire: Iny biòwa. ²⁶ Tahe ayreny-ki kawese aõkõ ihỹre. Inihikỹtyhy inyõ ratxikeki, tii inyuhe deòdumy ratxiky. ²⁷ Tibo inytyhy rare? Roxidu mahãdu ada deòdu mahãdu? Roxidu mahãdu, aõhe inatyhy? Jiarỹ tahe ayreny-ki deòdu wesemy jiarỹ rare. ²⁸ Kaiboho heka wawanahy atxiteny aõhõkỹmy ratỹnymyhỹreu. ²⁹ Tai tahe adee ruruna ariwahinyky. Iwese Waha wadee riwahinyre wese, adee ariwahinyky. ³⁰ Waiòlòna-ki kaiboho wawana biroxybenyky, biòbenyky. Tule rynana wiwihikỹ tyre-ki rỹdu

mahādumy bonybenyke. Israeli iny mahādu heka kaiboho biòbitinybenykre, ibutumy judeu mahādu wahe.

³¹ Jesuisi ijō rarybere: —Simaō, Simaō, wadee bohولاتyhyke. Satanasi araurihirenykemy wadee rexitòenyre. Tahe adeereny kanake araurihidỹmy. ³² Dori rexitòenymyhỹre, Simaō, kai bityhynyhykemy. Wadee bòdòòsekeu, abiòwa mahādu biwiòhenanyke. ³³ Tahe Pedro diwyònyde: —Awanahyy arakre, wanyrỹ, arurukre hāre, ròtenawo-ò arakre hāre. ³⁴ Jesuisi tamy rarybere: —Pedro, kai biwatxiònyke, hānie hābu ryrykòule biwatxiònyke inataōmy.

³⁵ Jesuisi tamyreny rỹraxyre: —Juhu arateònyrenyreu anieruhynakōmy, asaurenkōmy, awarenyōmy, adeereny aōbo aō rasiranyre? Tiiboho dirawyòm: —Aōkō, aō rasiranyōhyre. ³⁶ Tahe Jesuisi narybere: —Wiji tahe txibo inyò inieruhynadikeki, saudikeki, biwykre. Txibo inyò imayrehedikōkeki tayhytxena-di rohonykre iòwy-di tahe tii riòbranykremy. ³⁷ Kamy dori Deuxu rybe tyyriti-ki roire:

—Òbitikōmy nodu mahādu-wana tii rỹire.

Ibutumy timybo tyyriti wamy rarybere heka rỹikre. ³⁸ Tamy ierydỹna mahādu rarybere: —Wanyrỹ, kaa inatxi mayrehe rỹire. Tahe Jesuisi rỹire rarybere: —Awire kia.

³⁹ Tahe Oliveira hāwālò-ò roirenyre, taerydỹna mahādu-wana. ⁴⁰ Tiiboho kowa-ò rehemynyreu, Jesuisi rarybere: Bexitòenyke! Tai tahe òraruna-txi beseōke. ⁴¹ Tahe iko-txi urihimyo rareu, taowotimy resemy. Rexitòenyre: ⁴² —Waha, adee arexitòenykre. Adee awikeki, aōhōkỹmy dỹnana waribi biixāwidỹnyke. Tahe adeewikomykre, wadeewi ta aōkōre. ⁴³ Ŷjuō tamy nade biu-ribi tamy ruru riwahinyre. ⁴⁴ Sōwemy tahe rexitòenyre, iòsana-ribi resere bee wahe. Hālubu wese heka ihỹre resereri bede-ò. ⁴⁵ Tii rehemynyre tai rahare rōrōrenymy roireriò. Tiiboho ele risarennyre sōwemy rabadeworenyreki. ⁴⁶ Tamyreny rarybere: —Aōherekibo taròtenyteri? Biijebenykre, bexitòenykre.

⁴⁷ Tii rarybereri, aōwesele Judasi nade. Tii-wana doide hābu mahādu. ⁴⁸ Jesuisi rarybere Judasi-ò: —Judasi, Deuxu Riòre bityhenykre aōbo, jiarỹ hābutyhyhykỹ wahe? Waòbuò-di aōbo biwatyhenykre? ⁴⁹ Jesuisi erydỹna mahādu tuu robireu, tamy rarybere: —Iny mayrehe-di araaòbinanyrenykre, Wanyrỹ. ⁵⁰ Kia ijoiō mayrehe ritare tahe Deuxu aōmysỹdỹdu wedu deòdu nohōti riorore. ⁵¹ Tahe Jesuisi rarybere: —Ixāwike. Tahe hābu nohōti riteytenyre. ⁵² Tahe Jesuisi dirawyònyde tamyreny, Xiwe wahidỹdu mahādu-ò, dohodỹna heto itxedu wedu-ò, matuari mahādu-ò: —Kaiboho mayrehe-di, òhòte-di tiwaòrytenyteri jiarỹ wasiduòrysy wese. ⁵³ Jiarỹ tahe dohodỹna heto-ki watximyhỹ txuō txuòlemy adeereny anaerynanymahādenyde. Kowa-ki heka tiwamyòlemyhỹtenyete. Kia heka bededỹnana rexihure. Bede luru ruru roirerimy. Tahe aōbo iritina-ki rỹireri, kia heka kỹnyikremy.

⁵⁴ Xiwena wahidỹdu mahādu dinodutyhy-ò wedu-ò tiiboho Jesuisi ridyrenyre. Pedro riheludunyre ireheriòremy. ⁵⁵ Rehemynyreu tai Pedro ixitòteenymy heòtywera-ò ronyre heto itxeredu mahādu-wana. ⁵⁶ Pedro ratximyhỹ-ò tahe deòduò rehemynyre, ijadòma wahe. Pedro-di ijadòma retehemy ta rarybere: —Tii tule Jesuisi Nazareludu-wana ratximyhỹre. ⁵⁷ Tahe tii rexitxiònyre: —Jiarỹ reeryòre aōmyboho kai tarybeteri. ⁵⁸ Ixybyle kowa ijoiō Pedro-ò rarybera: —Inatyhymy kai ijō mahāduleō tate. Tii inatyhytyhyrybemy rarybera: —Jiarỹ reerykōre hābumy tarybetenyteri. ⁵⁹ Ijō òrau tahe ijō rarybere: —Inatyhy rare kai Jesuisi-wana ahāte, Kalileia mahāduòreki. ⁶⁰ Tahe Pedro rarybere: —Hābu, reeryòre aōmybo tarybeteri!

Tahe hānie hābu robura. ⁶¹ Jesuisi heka Pedro-ò retehere. Tahe Jesuisi rybe-txi Pedro tōhōti reare. Iwese Jesuisi rarybere: —Hānie inataōmy robukre myna, kai waheludumy bedexitxiōnykre. ⁶² Pedro tahe iribi rexitareu, ixidee iky reamy rahinyre.

⁶³ Tahe hābu mahādu Jesuisi rihetenymy, rilahirenymyh̄yre. ⁶⁴⁻⁶⁵ Tiiboho riruehetynymy rihetenymy idi ritỹ̄raxinymyh̄yre: —Mowe arahātenyra. Idi tahe sōwemy idi risinymyh̄yreny.

⁶⁶ Rudile tahe judeu wedu mahādu ributunyre xiwena wahidỹ̄na mahādu-wana. Jesuisi ridyrenykemy raryberenyre dohodỹ̄na mahādu-ò.

⁶⁷ Tamy ritỹ̄raxinyre: —Kai aōbo Kristu tate, Deuxu Riòretyhy. Jesuisi rarybera: —Jiarỹ heka kohemy ararybekeki, kaiboho biwatyhynyōtyhy.

⁶⁸ Adeereny arỹ̄raxikeki, kaiboho biwawyònybenyōtyhy. ⁶⁹ Kaiboho bierybenykre

Deuxu Riòre heka jiarỹ rare. Idi Waha rurunaweribi-ò aronykremy.

⁷⁰ Ibutumy tahe tamy rarybere: —Kai aōbo Deuxu Riòre tate? Tii rirawyònyre: —Iwese kaiboho tarybetenyteri wese jiarỹ inatyhy rare. ⁷¹ Tahe tiiboho raryberenyre: —Inyō irybe-ò ijohoke heka aōkōre, inybohòle dori tuu roholarenyre.

23

¹ Kia iny ka ibutumy Jesuisi ridyrenyre Pilato-ò, bede dinodu-ò wahe.

² Idi tahe aōbina binahakỹmy tuu raryberenyre: —Kahābu heka bede rijeijeinyreri iòlòmy ijoi radònykemy. Iribi iòlò-ò òwydỹ̄ rỹ̄iòmyh̄ykemy rarybere. Ihāreta Deuxu Deòdỹ̄namy raremy idi iòlòmy rexininimyh̄yre. ³ Tahe Pilato rỹ̄raxire Jesuisi-ò: —Inatyhywe kai Deuxu mahādu iòlòtyhy tate? Tai tahe Jesuisi riwyònyre: —Kai tuu tarybeteri, Wanyrỹ. ⁴ Tai tahe Pilato rarybere xiwe wahidỹ̄du mahādu dinodu-ò, tule inysōwe mahādu-ò: —Timyki kahābu aōhōkỹmy wasỹdỹ̄ōna, aōō bina dori riwinyōlere. ⁵ Tai ixyby idi risỹnyrenyre: —Kahābu heka Kalileia bede-ribi bede rijeijeinymy rareri, idi Judeia bede-di tule katahe kakile tuu rotỹ̄nyre. ⁶ Taita Pilato rỹ̄raxire: —Tii aōbohe Kalileia mahāduō ratxireri? ⁷ —Tii Kalileia mahādu rare. Kia Pilato rieryreu, Herodi-ò riteònykemy rexinohòtinyre. Tii kia dinodureki. Ihāreta Herodi Jerusalē hāwā-ki iu ratximyh̄y.

⁸ Herodi Jesuisi robireu heka reysare. Jesusimy robikemy riwisỹnymyh̄yre sōwemy. Idi tahe tuu robireke, reòsare. Tai tahe reysare. Ini-ò roholahyymyh̄yre. Tule aōwihikỹ witzira riwinykemy idi riwisỹnymyh̄yre.

⁹ Idi tahe Herodi sōwemy rỹ̄raximyh̄yre. Jesuisi tahe rirawyònyōhyre.

¹⁰ Aōbo xiwena wahidỹ̄du mahādu wedu, tule bede ywina erỹdỹ̄du mahādu sōwemy aōna aōna binamy tuu raryberenyre. ¹¹ Herodi tasoldado-wana tuu raòhòtemy idi risinymyh̄yreny. Tyywihikỹ-di rirahananyrenyre. Iribi riòkesedỹ̄nyre Pilato-ò. ¹² Juhuu heka Herodi Pilato òludumy widi raremyh̄y. Kia txule tahe widee rowoixirenyre.

¹³ Idi tahe Pilato tahe ibutumy xiwena wahidỹ̄du wedu, tule matuari mahādu tule ijō iny mahādu ributunyre. ¹⁴ Tamyreny rarybere: —Kaiboho heka wadee tedytenyteri bede jei jeiwidỹ̄dumy tuu tarybetenyte tebutenyteri heka. Jiarỹ akoreny-ò retỹ̄raxinyre idi aōhe tai ibinamy rahaōhyre. ¹⁵ Tule iòlò Herodi tai ibinamy rahaōhyre. Tai diòkesedỹ̄nyde. Tai iurenana ta aōhereki timyki irubuōna. ¹⁶ Urile raòhòtedỹ̄kemy bede reywinyre idi ta ixinamy rakre. ¹⁷ Kiemy dori worana bedehesiu, ròtena-ribi inyō heka ròhònymyh̄yke. ¹⁸⁻¹⁹ Sōwemy iny heka rirajuare: —Aōkōre uritere ta Baraba biteònyke. Kia hābu urile ruruke. (Baraba inyrubudỹ̄dure. Bede jei

jeidỹỹ-ki heka ròtena-ò ralore.) ²⁰ Tai Pilato Jesuisi òlòdỹỹmy riwisỹnnyhỹ tai ixyby rarybere: –Aòkõre Jesusile ariteònykre. ²¹ Sõwemy iny ixyby raryre: –Aòkõre, itxeò-ki bitamadỹỹnyke! ²² Tahe Pilato tainatãõnany narybede: –Aõherewe, aõwe tii ibinany riwinyre. Aõheka tai ibinaõhyreri rubu-ò rawahikemy. Òhòteòle ta arawahinykre idi ariteònykre. ²³ Ihãre ta iny sõwe mahãdu ire rirajuamyhỹreny itxeò nihikỹ-ò rurukemy. Ixieryta iryreny-ò roholare idi tukremy. ²⁴ Iu Pilato heka Jesuisi riwahinyre rubu-ò tumyna rexitòenymyhỹreny. ²⁵ Ijõ hãbuõ ta ròtenawo-ribi riòlòdỹỹnyre, iixitòedỹỹreny myna wahe. Tii hãbu aleerydu rare, tahe bede jei jeidỹỹdu tule. Iwana ta Jesuisi rawahire irybemynarenymy aõhebo rotỹỹnykremy.

²⁶ Tahe Jesuisi ridyreny. Ryki tahe hãbuõ iutedereny-ò nade, Simaõ inire, Sireni hãwã ludu wahe. Nohòtiòlemy ta ityre itxeò nihikỹ ritidirenyre, iherenymy idi kanakremy.

²⁷ Sõwemy ihemy nodu sõwe. Iy-ki hãwyy mahãdu Jesuisi-di robumyhỹreny. ²⁸ Tii tahe tamyreny rexiòkesemy narybede: –Jerusalẽ hãwã ludu hãwyy mahãdu! Ixirahi bobubenyke ariòre rahi tule warahi ta aòkõre. ²⁹ Tiutxumybo bexirybenybenykre: –Hãwyyky bedekòby heka raritxòrenykrõ mahãdu rare, tohokuã ritònykrõ mahãdu tiku kuladu-di tarukikõre mahãdu. ³⁰ Tiutxumybo

bexirybenybenykre hãwãlò-ò: –Watyreny bedeseke

tule hãwãlò riòre-ò bexirybenybenykre: –Biwawòbenykre.

³¹ Wiji kawesemyhỹre hee itukure hãre. Timykrebo tahe hee irubukreu.

³² Ihãre tasỹse iny inatxi hãbu òbitimy nodu aòkõ ridyrenyre Jesuisi-wana rururenymy.

³³ Tahe hãwãlò riòre-ò ratitybymy ninadu-ò ritehemynyreny. Tahe tii-wana inatxi wasidu itxeò nihikỹ-ò rilamadỹỹnyreny. Ijõ ruruweribi-ò ijõ hyweweribi-ò. ³⁴ –Waha, idireny bexiruxetòenyke rieryõhyreri dori aõmybo rotodỹỹnyreri.

Tai tahe ityy wimy ritxuatxukremy dado-di rehumyhỹreny tibo iwydydukremy.

³⁵ Iny retehemy rỹimyhỹ taile wahe. Judeu wedu mahãdu tule Jesuisimy rarybere: –Tii iny sõwemy rihedỹỹnyre, kia aõherekibo tii rexitaõreri rubu-ribi, tii Deuxu deòdỹỹna rarehãre. ³⁶ Tule soldado mahãdu rarybere aõbina binahakỹlemy. Diwyde tii aõna ta iny kremy rirahòreny tamy idi reare rijeny: ³⁷ –Kai inatyhymy judeu mahãdu iòlòmy atxiteri wana heka kaa bexitakre iribi. ³⁸ Itxeò ratya-ki tahe aõma timy roire tyyritidỹỹna.

–Kaa Heka judeu Mahãdu Iòlò Rare.

³⁹ Ijõ heka rarybereri Jesusibire-ki roireriòle tamy rarybereri: –Deuxu deòdỹỹna tateki, bexitake tule biwatabenyke. ⁴⁰ –Wy, Deuxu lau taberuòlemahãte aõbo tule dori iny aõhòkỹmy rokotỹỹnykrelemy iny roireri.

⁴¹ Lòwudu tamy rarybereri: –Iny heka rurureri, aõbina binahakỹ iny riwinyre òraru-ki. Iny rurureri. Kaa hãbu rỹire tiu aõbina riwinyõhykyre.

⁴² Jesuisi-ò rarybere: –Jesuisi, watxi õhòti beakre Iòlòmy bonykreu. ⁴³ Jesuisi tamy rarybere: –Wijile heka biu-ò heka rakakre.

⁴⁴⁻⁴⁵ Txutyemy bede roronyre idi txioro txu rehehekỹ-ò bede tuu rỹire. Inataõ òramy bede rybinyre, rỹire. Heto-ki rahanaheridu urile raykare templowo-ki wahe. ⁴⁶ Tahe Jesuisi rirajuare: –Waha, watyytyby adee rawahinyreri. Iu irybe rexihureu rurure. ⁴⁷ Soldado mahãdu wedu tuu robire kia aõhebo rotỹỹnara tuu rarybere: –Kia inatyhymy hãbu òbitityhy rare.

⁴⁸ Ibutumy iny kia robire Jesuisi rubu-ò rahinymy ròsere rexihetenymy

tabreti-ò. ⁴⁹ Ibutumy tii mahādumy ratximyhÿre iribi ireheriòremy rexiije-myhÿ.

⁵⁰⁻⁵¹ Tii judeu bede mahāduõ rare. Jyjemy inire. Tahe Kristu rubuna-ki awimy rahaõhÿÿre taijoi mahādu-ribi. Tii dori Deuxu Iòlòna riraòmyhÿre. Ihāwā Arimatea inire. ⁵² Tai ta rare ixitòedÿÿmy Pilato-ò, Jesuisi umy kidiwahinykremy. ⁵³⁻⁵⁴ Tai tahe ritare itxeò-ribi tyy ura nihikÿ-di tyy-di ritÿtetÿtenyrene. Manawabedewo-ò ritidire. Tai tiu iny rahāloonaõmyhÿre. Aõma judeu mahādu elehyna txu wahe ixiywidÿÿnatxumy txu rÿireu heka aõma worana bedehesi txu. ⁵⁵ Hāwyy mahādu Kalileia-ribi Jesuisi-wana. Tiiboho doide Jyje-wana Jesuisi hāloo-ò itxeremy. ⁵⁶ Tahe timybo roimyhÿ riòtudunynyrene. Dòòsedenyde iribi aderòna lÿnyre ywidÿÿmy iumy tÿnyrenamy.

Kia rexielehynynyrene sabado txu bede ywidÿÿna myna-di.

24

¹ Juhu txu semana bededÿÿnanau txuu deadeu hāwyy roire wabede-ò. Tiiboho riwyre lÿnyrena. ²⁻³ Rehemynynyreneu, mana nihikÿ tahe ijò-ribi ratamy rÿire. Tahe ralòrenyreneu, Jesuisiumy ihoõhyyre. ⁴ Wabede-ò rirònyrenyreneu, robirenyrene inatxi hābu. Ityy urahakÿmy rononymhÿre tai. ⁵ Tahe tiiboho bede riòtiinyrenyrene idi tabrebu-di suò reserenyrene. ÿjyõ tamyreny rarybere: ⁶ –Iny irumy kaiboho teijeteri kaki wabede-ki aõbo? Tii kaki ratxireri. Tii rexixara rubu-ribi adeereny rarybere wese Kalileia bedeki: ⁷ –Inyõ riwawahinykre inybina-ò Deuxu Riòre Hābutyhyhykÿ. Itxeòtyre-ki arÿikre tai arurukre. Inataõ txu-di tahe rubu-ribi arexixakre. ⁸ Tahe hāwyy irybe-di rōhōtynynyrene. ⁹ Wabede-ribi rajaranyrenyrene Jesuisi erydÿÿna mahādu-ò ijyymy. ¹⁰ Kia tiibohore: –Marie Madalena, Joana, Marie Txiause. Ijõ hāwyy tule tii-wana roirenyrene. ¹¹ Iu tamy relyyrene, rityhynyòlerenyrene. ¹² Pedro tahe rÿimy reare idi rajaranyrene wabede-ò. Urile tykylemy robire tahe dòòsede, rexiòtiinyrene.

¹³ Itxuleu ta iny inatxi hābu Jesuisi tyhydÿÿdu mahādu tahe roirenyrene Emau hāwā-ò. Jerusalē hāwā-ribi txibo 10 km wese irehere. ¹⁴ Ibutumy aõhebo rotÿÿnyramy wiko relyymy ròimyhÿre. ¹⁵ Iuleta Jesuisi tamyreny dehemynyde idi tiiboho-wana roire. ¹⁶ Tiiboho tuu robirehāre timykibo rierykōhykyrenyrene. ¹⁷ Tahe Jesuisi ròtÿÿraxire: –Aõmywe widee tarybetenyteri. ¹⁸ Iijòreny Klopamy nidu narybede: –Kai sohojilewe Jerusalē-ki aõhebo bede rÿira teerykōte. ¹⁹ Tii dotÿÿraxide: –Aõherabo ta. Tiiboho tuu relyyre: –Jesuisi Nazare ludu kie. Tii Deuxumy rybedu nihikÿ heka rare, Deuxu-ò dori ibutu iny-ò heka rybe-ki aõni heka aõmywidÿÿ-ki heka ihÿÿna rare. ²⁰ Waxiwenareny wahidÿÿdu wedu tahe wadinodureny itxeò nihikÿ-ò rurukremy riwahinyrenyrene. ²¹ Tule judeu mahādu tarasadukresÿna raholarenyrene. Ihāreta tukōlemyta inataõ txumy rubu-ki bede idi rÿira. ²² Bederarasò-di waijoiireny hāwyyõ ihāloo-ò roire. ²³ Tai itxi rekoaõhyyre. Dòòsedenydeki tahe ÿjyomy riki robirenyremy delyydenyde. Tii Jesuisi rubu-ribi rexixamy tamyreny rarybere riki. ²⁴ Waijoiirenyõ tule ihāloo-ò roirenyrene. Inatyhy rikihe rare. Urileta riki Jesuisimy robiòrenyrene. ²⁵ Tahe Jesuisi tyhy Klopaboho-ò narybede: –Aõherewexe Deuxu Rybedu mahādu rybe awo-ki teximynyteri tetyhynykōtenyteriki wahe. ²⁶ Kialemy dori Kristu dori aõna aõnamy rotÿÿnykremy tai Deuxu riwowydynkremy. ²⁷ Tahe Jesuisi rexidelenyrene aõbo rybe ritina roiremy. Moisesi ryberiti juhuumy ritÿnynynyrene. Timybo Deuxu rybe ritidÿÿdu raremy. Tiiemy heka iximyhÿhyyle rarybere. ²⁸ Ibutumy tamy relyyhyyre ramyhÿrehy tahe ritehemyny

Emau hāwā-ò, tai inatxi hābu rarikreò wahe. Tahe Jesuisi rarybere: — Aōkō arexinoranykre. ²⁹ Tai ta tamy ihārele rarybemyhÿre: —Txioinihe bodonyke kakile. Aōma bedede ratxinyra ratxioronytyhyra. Taile tiiboho-wana rare ihetoreny-ò. ³⁰ Rorukurenyre riroxirenykremy. Tahe Jesuisi orotxu rimyre rexitòenyre Deuxu-ò. Tahe orotxu riororiorore imynareny. ³¹ Iu tahe aōwesele rierymy reare Jesuisi. Tai iruereny raraymy rieryreny. Tahe aōwesele iōmy iribi reny reare. ³² Tai widee raryberenyre kiamy. Iu tii Ryberitimy inydeereny rydi relyyreu, urile wawo ratooteemy. Kai tahe. Ijō diwyònyde: —Kohe jiarÿ tulere. ³³ Iribi tahe ritamanyreny. Diòòsedenyde ixyby Jerusalē hāwā-ò. Tiu waòsohoji reurò erydÿÿna itxi rekoarenyre. Tai tiiboho narybedenyde: ³⁴ Inynyrÿrenyhe rexixara. Pedro heka tuu robira: ³⁵ —Jiarÿboho tulerenyra wawanale ròirenyra rydi. Tule wadeereny orotxu riyyereny. Taile reeryreny.

³⁶ Iu kiamy relyymyhyÿrele, Jesuisi dehemynymy deade ityareny-txi. Riryberenyre ibutumy: —Ywina heka akirenyke! ³⁷ Ibutumy ruberereny ilau. Urile raresÿny tamy raholarenyre. ³⁸ Jesuisi rarybere: —Aōhebo taberutenyteri. Breburenyōmyke hewa biwatyhynybenyke. ³⁹ Jiarÿle ratxireri. Wadebò-di bedetehebedenyke, wawa-ò tule. Jiarÿ karare wadee inihe bideribedeny. Jiarÿ uni aōkō watxireri. Uni dori idedire aōkō wawese aōkōre bedetehebedeny inihe. ⁴⁰ Tai tahe tebò wotō mona, tawa wotōmona, riteòsinyre tamyreny. ⁴¹ Ihārele tahe rityhynyrenyōre, ibedesamy bedede riòtiinymyhyÿreny. Jesuisi tahe rexitòenyre tamyreny aō rirÿsÿkemy. ⁴² Tamy riwahinyreny utura wòsi deyreō. ⁴³ Rirasÿre ikorenyòle.

⁴⁴ Idi tamyreny rarybere: —Aōma wawanale ratximahāre, òhòtirenny itxi reara. Aōma wawana atximahātenyete juhū. Ibutumy heka adeereny retÿnynymy rarybere aōmybo wamy rybe roimyhÿremy. Ibutumy heka Moisesi rybedu ritidÿÿnaki iritina-ki roimyhÿre. Wiuna tule wamy riritinyre. ⁴⁵ Tai tahe ritÿnynyre òbitimy irakyreny riraynyre. ⁴⁶ Ihetxiu rybe wāhā aōma Deuxu Deòdÿÿna rurukre heka aōhōkÿmy rotÿÿnykremy. Ruru-ribi inatā txu-di rexixakremy bedede roire. ⁴⁷ Kaa rybe wihikÿ ritidÿÿna heka kaa Jerusalē bedede-ki robÿtÿkre ihāreta ibutumy iny iny kōkōmy bedede bedemy robÿtÿkre. Kiamy heka ibutumy inydee marybebenykre. Iny riwatyhynymy rÿirakre heka ibutumy iòraru-ribi ariixāwididÿÿnyke. ⁴⁸ Tule terytenyteri ibutumy aōhebo rotÿÿnykremy. ⁴⁹ Tahe adee ariwahinykre iwese Deuxu rarybere wesemy heka adee ariwahinykre. Kaki hewa matxibenykre hāwā-ki. Tahe kanakre heka adee ruruō biu-ribi. Iribi tahe bōhònykre karibi.

⁵⁰ Iribi tahe Jesuisi ridyreny Betÿniary-ò. Tai tahe rilàhànananyreny tuu tamy rexitòenyreny ibutumy tamyreny. Tamy rexitòenyre heka ilàhànamy tamy rexitòenyre biutxile ire rexidymy ramyhÿre ryanamy ramyhÿre. ⁵¹ Iu rilàhànananyhyÿreny, biu-ò rare. ⁵² Tamy rexitòenyra aōma làhànamy, wowodynamy rexitòenymyhyÿre Deuxu-ò. Tai riwowodynamyhyÿreny. Teysa-di diòkesedenyde Jerusalē-ò ixyby. ⁵³ Tai tahe Deuxu dohodÿÿna heto-ki ixyby ixyby rowowydynanyhyÿreny.

Joaõ

Deuxu Rybe Wihikỹ Tỹmyra, Joaõ Tyyritidỹdu

¹⁻² Ibutu aõna aõnakõu, Jesuisi rarehyymy raremyhỹ. Tii rybehyymy raninira. Tii Deuxu-wana ihỹre. Ihãre tahe tii Deuxule rare. ³ Tii ibutuhukỹlemy riwinyre. Tiiõhyykeki tahe, aõ releõtyhy.

⁴ Umytuedeõna wahidỹdu tii ihỹre kia-di iny mahãdu rayky ritoosõnymyhỹre ritỹnynymyhỹre wahe. Kia loosõna heka bedede luru ludu loosõna rare. ⁵ Bede luru tỹnyna loosõna rare. Loosõna ròtamyhỹre, bedede luru tahe ròanodỹmyhỹre.

⁶ Deuxu teõduõ diteõnyde, Joaõ inire. ⁷ Tii loosõnamy rarybekremy nade. Kia rybe-di roholamyhỹreki, ibutumy iny rityhynyrenykreky. ⁸ Joaõ loosõna aõkõ rare. Urile tuu rarybekemy nade.

⁹ Jesuisile loosõnatyhy rare. Tii bede-ò nadeu, ibutumy iny rayky ritoosõnyre. ¹⁰ Tii bede-ki raremyhỹ, bedede widỹdu rare, ihãre tahe iny rieryõhyre mobo tii ihỹre. ¹¹ Tasỹ mahãdu-ò dehemynyde, judeu mahãdu-ò wahe. Ihãre tahe ridyõhyre, rityhynyõhyre urile teramy reare. ¹² Iu inyõ Jesuisi rityhynymy ridyreu. Deuxu riõreõlemy risỹdỹnyre inimy rityhynyreki. Kia-ò tahe ruru tamy riwahinyre. ¹³ Kia ityhydỹdu tahe Deuxudeewilemy tule iriõreõmy roirekemy. Hãlubu-ribi aõkõ ratybienyre, uraribike aõkõ, hãbudeewike aõkõ. Deuxudeewilemy iny ihỹmyhỹrenyre.

¹⁴ Rybe tahe umyõ rimyre, demy rexiijenyre, inyyreny-ki rasỹnymyhỹre. Tii tỹxihikỹlemy Deuxu loosõna-di ratximyhỹre, ruxetõena-di inatyhyna-di nade. Inyboho tuu robirenyre. Deuxu Riõre delamy ratximyhỹre, sohojihyyre. ¹⁵ Joaõ Jesuisimy rarybere kia wese: –Kiamy heka adeereny rarybere. Tii wahewomy kanakre heka waratyre awityhyre. Tii dori wako-ki rarehyymyhỹ waribi juhuutyhy wahe. ¹⁶ Inyboho dori sõwemy ruxetõena iribi ritarenyre. Luuna sõwetyhymy tawo-ribi Jesuisi inydeereny diwahinyde. ¹⁷ Deuxu bedede ywina tahe Moisesi òraru-ki nade inydeereny. Ruxetõenamy tahe inatyhyna Jesuisi Kristu òraru-ki nade. ¹⁸ Inyõ heka tiu Deuxumy robiõtyhy. Deuxuriõre delale heka itỹnydỹdu rare. Tuunatyhy-di taãxiõti-ki rimyre. Tiile iny-ò Deuxu ditỹnynyde.

¹⁹ Judeu mahãdu Jerusalẽ-ribi xiwena wahidỹdu mahãduõ diteõnyde Joaõ dỹraxydỹmy. Levita mahãduõ tule diteõnyde. Tahe roirenyre ritỹraxykyre mobo tii raremy. ²⁰ Tahe Joaõ-ò rỹraxyrenyre aõhereriwe mobo atxiteri. Joaõ dirawyõnyde inatyhymy rexitxiõnyreri: –Jiarỹ Kristu Deuxu deõdỹna aõkõ jiarỹ rare. ²¹ Tai tahe ixityre tamy rarybere: –Mobo tahe atxiteri, Elia aõbo. Aõkõre, Joaõ rarybere. Tahe Deuxu dee rybedu atxiteri inyboho riraõrenyteriõ wahe? Joaõ rarybere aõkõremy. ²² Tamy tahe ixityre raryberenyre: –Wakoreny bedelyyke mobo atxiterimy. Tai iny deõdỹdu mahãdu-ò arelyyrenykre. Aõmybo iximy manarybeke? ²³ Tahe Joaõ rarybere: –Jiarỹ Isaia Deuxumy rybedu wesele adeereny ararybekre. Jiarỹ rybeterenaduõ jiarỹ rare. Jiarỹ bederahy-ki iny-ò rarywãhã. Inyryõ-ò ryõ biõbitinyke.

²⁴ Fariseu mahãdu-ribi kia mahãdu roirenyre. ²⁵ Tai tamy rarybere: –Kai Kristu aõbo tate? –Aõkõre. Elia aõbo? –Aõkõre. Deuxu dee rybedu aõbo? –Aõkõre. –Aõhereki tahaka iny teratysebenyteri? ²⁶ Joaõ dirawyõnyde: –Jiarỹ bedi iny reratysebenyteri. Inyõ tahe ayrenykyre ratxireri. Tii tahe teeryõmahãtenyde. ²⁷ Tii wahewo-ribi kanakre. Jiarỹ raixỹrumy watxireri

iwataana ese-ki, tii waratyrereki. ²⁸ Kia ibutumy aõhebo rotỹỹnyre Betỹna hãwã bedeki. Jordaõ bero kowa weribi ijã-ki ihỹre. Tai iule Joaõ iny riratysybenymyhỹre.

²⁹ Txubiõwau tahe Jesuisi Joaõ-ò kedehemynykemy nade. Tahe rarybere: –Beteheke, kowa Deuxu budoeni naderi. Tii òraru-ribi iny ritakremynade.

³⁰ Tuu jiarỹ rarybereu, inyõ wahewomy kanakre. Tii waratyre awityhy rare. Tii dori wako-ki rarehyymyhỹ waribi juhuure. Kia rarybereu tule jiarỹ tuurarybemahã. ³¹ Reeryõre heka tii, ihãre tahe anade tii aritỹnykemy judeu mahãdu-ò. Tai tahe anade iny bedi reratysybenymahãremy. ³² Tahe Joaõ tamyreny relyyre: –Jiarỹ Deuxu Tyytybytyhymy rabire tamy dobehede-ò. Bõtòe wesemy ityre-ò desede. ³³ Deuxu riwateõnyre bedi iny ariratysebenykemy. Tahe riwateõnyre tahe wadee rarybere: –Aõmy kai bobikre? Deuxu Tyytybytyhy ronony resekele inyõtyre-ò. Tii sohojile tahe Deuxu Tyytybytyhy-di iny riratysybenykre. ³⁴ Jiarỹ tuu rabire, tai tahe reeryre, tule taheka relyywãhãre, tii inatyhymy Deuxu Riõre raremy.

³⁵ Itxubiõwau tahe Joaõ taerydỹỹna inatxiõ-wana raremyhỹ. ³⁶ Tahe Jesuisi nadeò tuu robire. Tahe tamahãdu-ò rarybere: –Kowa tahe Deuxu Budoeni naderi. ³⁷ Kia rybe-ò tiiboho roholareu, tahe ròirenyre Jesuisi riheludunyrenykre. ³⁸ Jesuisi tahe tuu robire ihemy roirerimy. Tahe tamyreny rarybere: –Aõbo teijetenyteri. Tahe dirawyõnyde: –Rabi (kia rybe tahe irybereny-ki, erydỹỹdu rare), titxibo kai tasỹnymahãte. ³⁹ Jesuisi rirawyõnyre: –Bòdòibedenyke betehenykemy. Tahe tii-wana roirenyre, tamy reteherenyre. Tahe txioromy tii-wana ihỹmyhỹ. ⁴⁰ Joaõ rybe-ò ijohonaduõ, Jesuisi helududỹỹduõ, Andre rare. Tii Simaõ Pedro seriõre rare. ⁴¹ Andre tahe taseriõre Simaõ aõwesele rioryre. Tahe tamy rarybere: –Mesia-ki inyboho rahamy ratximyhỹrenyre. (Ka rybe, Mesia, heka. Kristumy rare, Deuxu deòdỹỹna rare.) ⁴² Tahe Andre Jesuisi-ò Simaõ didyde. Jesuisi Simaõ-ò retehere urihimyò idi tamy rarybere: –Kai Simaõ tate, Joaõ riõrere. Iribi tahe ani Sefamy rarekre (Kani heka Pedro rare.)

⁴³ Itxubiõwau Jesuisi Kalileia-ò rakremyixi-di rõhõtinyre. Tahe Filipi riijere. Tamy rarybere: –Wahemy manakekõ aõbo. ⁴⁴ (Filipi tahe Besaida hãwã luduõ rare Pedro, Andre-wana ihãwãluduõle rare.) ⁴⁵ Filipi tahe Natanaeli witxi reare. Tamy rarybere: –Moisesi bedeki ywina tyyriti-ki inyõmy rarybere: –Tule Deuxu dee rybedu tyyriti-ki rarybere. Taile rahare. Jesuisi ihỹre. Nazare hãwã luduõ rare. Jyje riõre rare. ⁴⁶ Tahe Natanaeli rityỹraxyre: –Aõwihikỹ aõkãbo Nazare hãwã-ribi kadòhònykre. Filipi rirawyõnyre: –Manake betehemy. ⁴⁷ Jesuisi Natanaelimy robire naderimy tahe tuu rarybere: –Kowa judeu mahãduõ inatyhy rare. Tii hãbu òbiti rare. ⁴⁸ Tahe Natanaeli rarybere: –Timykibo tiwaeryteri. Jesuisi rirawyõnyre: –Figueira òra-ki tanyteò, umy rabire. Filipi aòrysomy raõreule, umy rabire. ⁴⁹ Natanaeli rimasajuamy rirawyõnyre: –Kai Deuxu Riõre tate Inyerydỹỹdu tate. Kai judeu mahãdu Iòlò tate. ⁵⁰ Jiarỹ adee rarybera: –Figueira òra-ki umy rabireki. Kiakile aõbo, tiwatyhynyteri. Iratyre aõna aõna wiwihikỹ adee ariteòsinykre. ⁵¹ Inatyhytyhymy adee araybekre: –Biuwetyy riranykre. Jiarỹ biuloosõna hãbu jiarỹ rare. Ýjuboho Deuxu-ribi wadee doideò kai bobikre. Idi waribi roireò bobikre.

2

¹ Inataõ txu-di tỹmyra herina txumy reare. Kana hãwã-ki Kalileia bedeki. Jesuisise tai ratximyhỹre. ² Jesuisi tule ritobinyre tamy rakremy taerydỹỹna mahãdu-wana. ³ Lisinaube tya-ki vỹi mona ituere. Tai Jesuisise Jesuisi-ò

rarybere: –Vĩi mona ituere, imona kõre. ⁴ Jesuisi rarybere: –Nadi, aõhebo arotỹnykre. Aõka wawidỹkõna wabededỹnanamy aõkõka bede rỹireri. ⁵ Tahe Jesuisise deõdu mahãdu-ò rarybere: –Anowidỹkỹmy adekereny tiki rarybekeki, ibutumy biwinybenyke. ⁶ Debõsohoji reurò mana butxi nihikỹ tai rỹimyhỹ judeu mahãdu ibe-di brebu òraru-ki aõna aõna risuhòmehỹre worana bedehesinau. Mana butxi sohoji sohoji 80 urihixina ratyre rimyre. ⁷ Jesuisi tamyreny rarybere: –Ibutumy bedi bitỹxinybenyke. Tahe ibutumy ijà ratyre ritỹxinyrenyre. ⁸ Katahe iribi bitake. Worana bedehesi wedu-ò biwybenyke imona. Tahe riwyrenyre. ⁹ Kia bee heka Jesuisi riwitziranyre vỹi monamy. Tahe iwedu riurihire, rieryõre tiribibo nade. Deõdu tahe rieryre juhoo bee rare. Tahe iwedu rarybere weryrybò heridu-ò: ¹⁰ –Katahe awityhyre. Kai ijõ-ribi iwitziratyhymy tewinyteri. Ijõ iny heka awityhy iko-ò ritxiwimyhỹ. Ihewomy tahe awiriõre ritxiwimyhỹre. Kai tahe awityhy ikonana-ò teyrubunyta. ¹¹ Katahe aõna aõna wiwihikỹ iny itxerenamy juhu ludu rare. Kana hãwã-ki Kalileia bede-ki ihỹre. Tii tarurutere riteõsinymyhỹre taerydỹna mahãdu-ò. Tai ierydỹna mahãdu rityhynyre.

¹² Iribi tahe Kafanaõ hãwã-ò Jesuisi dobehede tadi, taseriõre, taerydỹna mahãdu tii-wana roirenyre. Ijõtsumy tahe tai bede tỹnyna rỹira.

¹³ Pascoa worana bedehesi iõhòmỹ rỹireu, Jerusalẽ rotuore kia tahe judeu mahãdu worana bedehesina rare. ¹⁴ Tai Jesuisi Deuxu dohodỹna hetowo-ò ralore. Tahe iwo-ki itxi reare sõwemy aõna aõna-di rohonyreriò, broreni-di ijohodu-txi, budoeni-di ijohodu-txi, bõtõde-di ijohodu-txi, tule nieru wixira wixira wibydyỹdu mahãdu-txi reare tai ronymyhỹki. ¹⁵ Jesuisi reroti awaru hãtena wesemy riwinyre. Idi tahe dohodỹna hetowo-ribi ibutumy riòlòdỹre, budoeni, broreni-wana, tahe nieru wibydyỹdu mahãdu oworubesedyỹ-di Jesuisi rehure, tai nieru rejuxunyre. ¹⁶ Tahe rare bõtõde-di ijohodu-ò. Tamy rarybere: –Biòlòdỹnyke wa. Waha heto dori aõ-di ijohona aõkõ rare. ¹⁷ Tahe Jesuisi erydỹna mahãdu tõhõti-txi reare aõbo Deuxu Tyyriti-ki roiretxi:

–Waha heto yrubudyỹna-ki dori riwasamyhỹre. Ariyrubunykemy dori watzireri, tai riwasareri.

¹⁸ Judeu mahãdu Jesuisi-ò rỹrãxire: –Aõherekibo kai teòlòdỹnyteri. Mobo he arateranyreri tuu biwinykemy. ¹⁹ Tahe Jesuisi rirawyõnyre: –Deuxusỹ-di behuke tahe inataõ txu-di aditamadyỹnykre. ²⁰ Tahe judeu mahãdu rarybere: –Ka heto 46 beõra-di relere, timykibo kai inatãõ txu-di biwinykemy. ²¹ Jesuisi tahe Deuxusỹmy taumylemy rarybere. ²² Iribi tahe iu rubu-ribi iixixana-txi tõhõtireny reare, kia tuu rarybere-txi. Tai heka iritina rityhynyre, tule Jesuisi rybe rityhynyre.

²³ Jerusalẽ-ki Jesuisi Pascoa worana bedehesidyỹna riwyre. Aõna aõna wiwihikỹ inyy-ki ritxienyre riwinyre. Tai sõwemy iny inityhy rityhynyre.

²⁴ Jesuisi tahe urihimyoõle iny rityhynyre. ²⁵ Tii dori ibutumy iny rayky rierymyhỹre. Inyõ timy iny raremy tiu tamy aõna relyyõtyhy tii ibutumy aõerydu rareki.

3

¹ Nikodema fariseu mahãduõ rare. Tii judeu mahãdu weduõ rare. ² Tii rudimy Jesuisi roramy rara. Tahe tamy rarybere: –Wanyrỹ, reeryrenyre kai Deuxu-ribi erydyỹdu tate. Inyõ Deuxu-diõkeki tii aõ wiwihikỹ riwinyõtyhy. Iwese aõ wiwihikỹ kai tewinyte wese. ³ Tahe Jesuisi rirawyõnyre: –Inatyhytyhymy adee ararybekre: –Inyõ ixityre reakõkeki, tiu Deuxu Òlõnasỹmy robiõtyhy.

⁴ Nikodema rỹřraxire: –Timykibo matuari ixityre reakemy. Timyrabo, ixyby tadiwo-ò iny ralòkeki aõbo ixyby iny raumynyke. ⁵ Tahe Jesuisi ri-rawyònyre. Inatyhytyhymy rarybere. Inyõ bera-ribi ratybienyõkeki Deuxu Tyytybytyhy-ribi ratybienyõkeki, tiu ralòõtyhy Deuxu Òlòna-ò. ⁶ Deribi tybie heka dee rare. Deuxu Tyytybytyhy-ribi tybie tasỹ tyytyby rare. ⁷ Idi wanaòtaõmy aõmybo rarybereridi ixityre ijiranamy. ⁸ Tiò tiò yhy ribonymyhỹre: –Iwodỹỹ taholate, tahe tiribibo namyhỹde teeryõmahãte tiòhe ramyhỹre teeryõte, kia wesele iny Deuxu Tyytybytyhy-ribi tybie iny rỹire. ⁹ Tahe Nikodema rỹřraxire: –Timyrebohe kia ratxike. ¹⁰ Jesuisi dirawyònyde: –Kai judeu bedede erysydỹỹdu tate ihãrele teeryõte aõbo. ¹¹ Inatyhytyhymy adee rarybere aõmybo reeryre, aõmybo rabire. Ihãrele tahe kia tetyhynyõte. ¹² Bede aõmydỹỹnanamy rarybere tahe tetyhynyõte. Timybo bityhynyke biu aõmydỹỹnanamy ararybekeki. ¹³ Iny sohojile biu-ò raòwònyre, Deuxu Riòre Hãbutyhyhykỹ rare. Tiile iribi juhu dobehede. (Tiile isỹre. Taile isỹ roire.) ¹⁴ Iwese Moisesi bederahy-ki womati hemylala ritamadỹỹnyre wese, Kiawesele jiarỹ, Deuxu Riòre Hãbutyhyhykỹ, wadi kidiwatamadỹỹnykre. ¹⁵ Tahe inyõ wadi rityhynykeki, umytuedeòna tuu ritamy rỹihyy rakre.

¹⁶ Deuxu Riòre sohojihyyle rare. Deuxu bedede ludu mahãdu ibutumy iluutyhyre. Tai tahe tariòre diteònyde iny rityhynykre. Inyõ tii rityhynyre-wana, umytueõnahakỹ ritakre. Tii ruruõtyhy rubu bina bedede-ò. ¹⁷ Deuxu taRiòre bedede-ò diteònyde bedede iny mahãdu tarasadumy rarekemy. Aõ iny ywisidỹỹna-ò rirutykemy aõkõ. ¹⁸ Inyõ rityhynymyhỹreki, tii ywisidỹỹdu idi rehuõtyhy. Iny rityhynyõmyhỹreki tiihe aõhòkỹmy dỹỹnana-txi riteònykre. Deuxu idi ratximyhỹre, tii dori Jesuisi rityhynyõhyymyhỹre, Deuxu Riòre dela wahe. ¹⁹ Ibinatyhymy iny aõmydỹỹnana bedede bedemy rỹira, tai bedede luru-ki rira tamy awira. Tuu loosòna nadeu, tamy ibinare. Tai tahe Deuxu riteònykemy idi ratximyhỹre. ²⁰ Inyõ aõbinahakỹ rotỹỹnymyhỹre, loosòna dera heka tuu rỹira; loosòna-ò rehemynyõtyhy, rehemynyre-wana, iny taaõbina bina rierymyhỹre. ²¹ Iny tahe awiwihikỹle rotỹỹnymyhỹre-wana tii tahe loosòna-ò rehemynykre rỹira, taaõmydỹỹnana dori Deuxudeewimy ririmyhỹre, ibutu iny rierykre ririre.

²² Iribi tahe Jesuisi taerydỹỹna mahãdu-wana Judeia bedede-ò ròirenyre. Tai heka bededỹỹnanaõ riwyre. Tiiboho iny ityhydỹỹdu mahãduõ tai riratysebenyrenyre. ²³ Joaõ iribi iòhòmy ratxireri. Iny riratysebenymyhỹre. Tii Eno hãwã-ki Salí hãwã-ribi iòhòmy roire. Tai riratysebenyre sòwemy bee tai roimyhỹreki. Sòwemy iny tamy ratysebenymy rare. ²⁴ (Joaõ iu rotenamy ralòõlemy ratximyhỹ.) ²⁵ Judeu mahãduõ, Joaõ erydỹỹna mahãdu-wana rybetere txiòdỹỹna ròhònyra, bedede ywina òbiti aõmydỹỹnanamy wahe. ²⁶ Tahe Joaõ erydỹỹna Joaõ-ò doidenyde rarybekremy: –Waerydỹỹdureny. Kai hãbumy telyymy tatemahã, kia Jordaõ kanawe-ribi ijà-ki umy-wana raremyhỹ, tii ròratysebenyreny. Sòwemy iny tamy wirotyre. ²⁷ Tahe Joaõ tamy rarybere: –Kia wadee awire aõ aõkõ iny ritamyhỹre, biu-ribi kanakemile tahe iny aõ ritake. ²⁸ Jiarỹ heka Jesuisi nonanamy ijyymy diwateònyde wahewo-ribi kanakremy. Jiarỹ tii aõkõ rare. Tii tahe Kristu tyhy rare. Jiarỹ kiamy juhoo rarybewãhãre: –Kia tahe teerytenyete. ²⁹ Inatyhymy tahe hãbumy heridu wesemy Jesuisi rare. Ibutumy iny tuu robikemy tamy wirotyre. Ibiòwa weselemy jiarỹ rare. Tahe irybe-ò raholareu, reysamy rarewãhã. ³⁰ Tai wadee awire iny tii rieryreki, waribi tahe nohòti rosakemy idi watxiwãhãre.

³¹ Tii biujuxahakỹ-ribi nadeki ibutu ratyremy ratximyhỹre. Bede-ribi jiarỹ anadeki, tahe bedede ludu jiarỹ rare, bedede aõmydỹỹnanamy rarybewãhãre.

³² Tii rarybere aõmybo roholare, robire, tahe ijõ iny rityhynyõhyre irybe.
³³ Inyõ tahe rityhynykeki, tii tule ijõ-ò rarybere, Deuxu inatyhy rare wahe.
³⁴ Deuxu deòdỹna heka irybelemy rarybere Deuxu dori Tatytybytyhy ibutumy tamy diwahinyde. ³⁵ Tyby taRiòre luure, tai tahe ibutu aõmydỹnana ywisidỹmy tamy diwahinymy diteònyde. ³⁶ Iny Jesuisi rityhynymyhỹreki, umytuedeònahakỹ-di iny rỹira. Inyõ tamy ratxiõkeki, tiu umytuedeõna ro-biõthy, Deuxu ykarana dori tii-wana ratximyhỹre.

4

¹⁻⁴ Inyõ fariseu mahãdu-ò rarybere: –Jesuisi Joaõ-ribi iny sõwemy di-ratysebenymyhỹde. Sõwemy iny ritamyhỹre ierydỹmy. Tahe Jesuisi aõkõ ròratysebedỹmyhỹre, ierydỹnale tahe riratysebenymyhỹre. Iu Jesuisi ki-amy rieryreu tahe, Judeia-ribi rexitare. Roirenyre Kalileia bede-ò ritehemynkemy. Roirenyreu tahe Samaria bededihyyle riòhòrenyde. ⁵ Samaria bede hãwã-ò tahe ritehemynyde. Sika inire. Ijaò riòresu-ribi iòhòmy ròira, tariòre Jyje-ò riwahinyre wahe. Ijaò behãloo tai rỹimyhỹ. ⁶ Txutyeyu tahe Jesuisi elerihynymy rononymhỹ tatilemy nadeki berysyna werora-ki. ⁷ Tahe Samaria mahãdu hãwyyõ dobehede beitxemy. Jesuisi tamy rarybere: –Beõ inihe wadee bidiõke. ⁸ Jesuisi erydỹna mahãdu tahe juhoo roirenyre hãwã-ò rỹsỹna itxemy. Tai Jesuisi riraòmy rononymhỹ. ⁹ Tahe hãwyy rarybere: –Kai judeu mahãdu tate, jikarỹ samaria mahãdu rare. Anoherekibo wadeke textòenyteri bemomomy. (Judeu mahãdu Samaria mahãdu-wana wiymy reaõhyymyhỹre. Widi òludu wesemy rare.) ¹⁰ Tahe Jesuisi rirawyònyre: –Kai heka teeryõhyteri mobo jiarỹ rare wahe. Tule, Deuxu wahisidỹna teeryõte. Tiwaeryteriwana kai bedexitòenyke, tahe bee irumy ihỹre adee ariwahinyke. ¹¹ Hãwyy rarybere: –Wahĩ, timybo bee irumy ihỹre wadeke kanakre. Kai ahynakõre, hãloko heka behekyre bee irehere. Timybo bee iru kumy-wana ratxireri. ¹² Kai anobohe inytyby Ijaò ratyrere. Tiki heka behãloko wedu juhuku rare; idi riwahinyre inydekereny. Iribile iritxiòre riõmyhỹre tiki-wana, ibroreni riõmyhỹre. ¹³ Jesuisi tahe tarybetyhy-di rarybere: –Inyõ kahãloobemy riõkeki, ixityre bemomomy ruruke. ¹⁴ Jiarỹ bee ariwahinyke. Inyõ tahe kiabemy riõke-wana, tiu bemy tamy umytuedeònahakỹ riwahinyhyymyhỹre. ¹⁵ Tahe hãwyy rarybere: –Wahĩ bee tudekõdu ikuny tuu kariõke. Tai kakò kanakõthy berysymy. ¹⁶ Tahe Jesuisi rarybere: –Maa hỹny, ahãbu biòryke, tahe manake. ¹⁷ Hãwyy dirawyònyde: –Anokõre, wahãbukõre. Jesuisi rarybere: –Inatyhymy tarybeteri ahãbuõremy. ¹⁸ Kai heka iruyre ahãbu tate. Wijina tahe ahãbu aõkõ rare atỹhibiòwale wahe. Kia tahe inatyhymy tarybeteri. ¹⁹ Wahĩ, wiji tahe arakeryra, kai Deuxu rybeduõ tate. ²⁰ Wahareny Deuxumy reàlãmehỹre kahãwãlò-ki. Amahãdu anokõ, tamy tahe Jerusalẽ Deuxu deàlana rare. ²¹ Tahe Jesuisi rarybere: –Lerỹ, warybe bityhynyke. Kanakre itxu kahãwãlò-ki aõkõ, Jerusalẽ-ki aõkõ Waha Deuxu deàlana rarekre. ²² Kaiboho aõmybo tealãte teeryòtenyde. Jiarỹboho tahe aõmybo reàlãre, reeryrenyde, tarasana dori judeu mahãdu-ribi nade. ²³ Kia bededỹnanamy reara. Inyõ Waha Deuxu àlanamy ratximyhỹreki Deuxu Tyytybytyhy-di, inatyhyna-di reàlãmehỹke. Tuu deàlana mahãdu Deuxu riijemyhỹre. ²⁴ Deuxu Tyytyby rare: –Tai tahe tudealãnadu tatytyby-ki inatyhyna-ki tuu reàlãmehỹre. ²⁵ Kia tahe jikarỹ rekeryre, Mesia kanakre, Deuxu dekòdỹkỹnamy wahe, Kristu inire. Tiki kanakreku wahe, ibutumy inydekereny anona anonamy relykykre. ²⁶ Jesuisi rarybere: –Jiarỹ tahe tiire, umy-wana wiji rarybereri wahe.

²⁷ Tahe Jesuisi erydÿÿna mahãdu rehemynyre. Hãwyy-wana rarybereriki tahe ribedeòtiidÿÿnyrenyrene. Tahe inyõ tamy rÿÿraxiõhyyre. Aõmybo tamy rÿÿraxire, ada aõherekibo tamy rarybereriki. ²⁸ Iu tahe hãwyy tabutxi ririre, hãwã-ò rara. Tahe tahãwã mahãdu-ò rarybere: ²⁹ —Bodoibedenyke wahemy. Betehebenykemy hãbu-kò. Tiki wakoku relykyre ibutumy anohebo ratÿkÿnymahãremy. Tiki kòsana Kristu ratxireri. Deuxu dekodÿkÿna rare. ³⁰ Hãwã-ribi roirenyre Jesuisi-ò. ³¹ Iu hãwyy hãwã-ki rareamyhÿreu, tahe ierydÿÿna Jesuisi-ò rarybere: —Iny erydÿÿdureny rÿsÿnaõ birÿsÿke. ³² Tahe Jesuisi rarybere: —Warÿsÿnadire wahe. Kaiboho heka kia rÿsÿna teeryõtenyete. ³³ Tahe widee raryberenyre: —Inyõ kòaõboka tamy rÿsÿnaõ riwyreri. ³⁴ Jesuisi rarybere: —Wadeòdÿÿdu deewimy ariwinykemy idi watxireri. Kia tahe warÿsÿnare, iaõmysÿdÿÿna arihukemy wahe. ³⁵ Maixõmo butuna in-aubiòwa ahãdu-di bidiòrarunybenykremy kaiboho tahòtinytenyeteri. Tahe aõkõre adeereny ararybekre. Betehebenyke bedero-ò. Maixõmo redenamy rÿire. ³⁶ Kia maixõmo butudÿÿdu iòwy ritake, tahe umytuedeõnahakÿ-ò iny ributunyre. Tahe wiwanale riwodeysanymyhyre ibròdÿÿdu ibutudÿÿdu-wana. ³⁷ Iwese inyõ rarybere wese, inatyhy rare. Ijõ tahe ibòròdÿÿdu rare. Iwixira tahe ibutudÿÿna rare. ³⁸ Jiarÿ kaiboho arateònymahãre. Aõbo tebòrònyõtenyete tahe bibutunyke. Juhuu inyõ raaõmysÿdÿÿre: —Kaiboho tahe iraty temytenyete.

³⁹ Tahe hãwyy òraru-ki sòwemy Samaria hãwã mahãdu rityhynyre. Hãwyy rarybere juhoo: —Tiki wakoku relykyre ibutumy anohebo ratÿkÿnymahãre walanananamy relykyre. Kia rybe òraru-ki tahe rityhynyrenyrene. ⁴⁰ Samaria hãwã mahãdu tahe Jesuisi-ò rexitòenyre tii-wana roirekemy. Tahe Jesuisi tii-wana inatxi txumy riwyre. ⁴¹ Sòwemy tahe rityhynyre Jesuisi Rybe òraru-ki. ⁴² Tahe hãwyy-ò rarybere. Wiji tahe arybe òraru-ki aõkõ retyhynyneri. Tamy tyhy-ò jiarÿle raholare, tahe reeryre tii bedede iny tarasadu tyhymy raremy.

⁴³ Inatxitxu-di tahe Samaria-ribi rare Kalileia bedede-ò. ⁴⁴ Jesuisile dori rarybere: —Deuxu rybeduõ uladumy ijirana bedede-ki iny rityhynyõhymyhyÿ. Tiu tamy wowydynaõ riwahinyõtyhy. ⁴⁵ Kalileia mahãdu juhoo Jerusalẽ-ò tule roirenyre, worana bedehesi rÿimyhÿraò. Ibutumy aõbo Jesuisi riwinyra heka tiiboho reteherenyre. Tai Jesuisi tasubede-ò rehemynyre tiiboho awimy ridyrenyrene.

⁴⁶ Tahe ixityre Jesuisi rehemynyre Kana hãwã-ò. Juhoo tai bee riwitxiranyre vÿi monamy wahe. Bedede dinodu aõmysÿdÿÿdu Kafanaõ-ki rasÿnyre. ⁴⁷ Jesuisi Kana hãwã-ki ratxirerimy hãbu roholareu, tamy rara. Tariòre dori ibinamy roire taheto-ki. Jesuisi-ò hãbu rarybere: —Manakekõ aõbo waheto-ò wariòre biteytekemy. ⁴⁸ Jesuisi rirawyònyre: —Kaiboho bedede aõmydÿÿnana wiwihikÿ tetehetenyeteule tetyhynytenyete. ⁴⁹ Hãbu heka Jesuisi-ò rarybere: —Wanyrÿ, wylemy manake wariòre rurukreko-txi. ⁵⁰ Jesuisi rarybere: —Bòòseke, ariòre dori awimy relera. ⁵¹ Tahe tii Jesuisi rybe rityhynyra tai ròòsere taheto-ò rakemy. Ijõ txu tahe ryro-ki teòdu-wana witxi reare. Tii rarybere: —Ariòre reytera ahètòkile. ⁵² Hãbu ritÿÿraxinyre tiubo reytera. Tahe relyyre. Kaule, txutyeyu reytera. ⁵³ Jesuisi rarybereu, kiaule iriòre reytera. Hãbu rieryre. Tai tahe idi ibutumy hãbu sÿmahãdu Jesuisi rityhynyre. ⁵⁴ Kia tahe Jesuisi inatxina aõna aõna wiwihikÿ iny itxeranamy riwinyre Kalileia bedede-ki.

5

¹ Iribi tahe judeu mahãdu worana bedehesimy rÿimyhÿ. Tai tahe Jesuisi

rare Jerusalẽ-ò. ² Hãwãy-ki tahe hãloo ibedỹỹ roimyhỹ budoeni ryijò ìhò-ki rỹimyhỹ. Beteta inire, hebraika rybe ini rare, judeu rybe wahe. Iruyre iwòtèna ube iwerora-ki rỹire. ³ Sõwemy webinadu ube-ò wii rotyre, iny ruetà ijõre, iny tiere ijõre, inytibina ijõre. ⁴ Tiiboho ỹjuõ riraõmyhỹre. Ỹju beò rerireu tahe raukỹre. Mobo juhu itxi resekeki tahe, tii reytemyhỹre. ⁵ Hãbuõ 38 beòramy ibinamy roimy raremyhỹ. ⁶ Jesuisi tamy retehereu, rierye tiwesebeòrabo ibinamy roimy rare myhỹ. Tahe tamy rarybere: –Kai aõbohe beytekekõ. ⁷ Hãbu dirawyõnyde: –Aõkõre Wanyrỹ, wawiòhedỹỹduõre. Bee rexiukỹnyrau, ijõ wako-ò ralõmyhỹre. ⁸ Jesuisi tamy rarybere: –Myikewa, abyre bimykke, mariake. ⁹ Aõwesele hãbu rỹimy reare, awimy. Tabyre rimyre tahe rariare. Kia txu tahe sabado txu rare. Kia txu tahe judeu aõmysỹdỹỹna txu aõkõ rare. ¹⁰ Tai tahe judeu mahãduõ tamy rarybere: –Abyre-di riraõmy, sabado txu dori òbiti aõkõ rareki. ¹¹ Tahe dirawyõnyde: –Wadeytedỹỹdu wadee rarybere wabyre arimykemy. ¹² Tahe tamy rỹỹraxire: –Mobo adee rarybere abyre bimykemy idi mariakemy. ¹³ Tahe hãbu deytedu rieryõre mobo rare. Jesuisi dori dexitade iribi. Sõwemy iny tai rỹimyhỹ. ¹⁴ Deuxu dohodỹỹna heto-ki Jesuisi idi hãbu-ki rahara. Tamy rarybere: –Kai teyteta, inatyhy. Tai tahe aõraruna biixãwidinyke, aõbinatyhy aõhe adee rotỹỹnyheny. ¹⁵ Hãbu tahe rare. Judeu mahãdu-ò rarybere, mobo teytedỹỹdu raremy, Jesuisi wahe. ¹⁶ Tai tahe judeu mahãdu Jesuisi ibinamy rexidelenymy rarybere, sabado txuu kia riwinyreki. ¹⁷ Jesuisi tahe rarybere tamyreny: –Waha, Deuxu aõu raaõmysỹdỹỹre, jiarỹ tulere. ¹⁸ Tai tahe sõwemy irubudỹỹmy rurumyhỹre. Sabado txu bede ywina-ribi tii riwinyõre. Tule Jesuisi Deuxu wesemy rexioire, Wahamy dori rarybemyhỹreki.

¹⁹ Tai tahe Jesuisi tamyreny rarybere: –Jiarỹ ixi-di aõkõ aõmydỹỹnanamy ratỹỹnymahãre aõbo Waha riwinyemyhỹre, jiarỹ tule rewinywãhãre iweselemy. ²⁰ Waha Deuxu dori waluure. Aõbo riwinyre wadee riteòsinyre, tai tahe aõruxerakỹtyhymybo bobibenykre, idi bede biòtiinybenykre. ²¹ Waha Deuxu dori rubu-ribi iny riixixanymyhỹre. Tai tule jiarỹ iny areixixanyke ixideewikeki. ²²⁻²³ Ibutumy iny hitxidỹỹna Waha wadee tuu rarybera, tii dori iny rihitxidỹỹnyõtyhy. Jiarỹle tahe iny ywisidỹỹdumy aròhònykre, tai iwese Deuxu iny riwowodynymyhỹre wesele iny riwawowydynymyhỹkre. Adeereny Deuxu diwateõnyde. Tai inyõ riwawowydynyõkeki, tii Deuxu riwowodynnyõreri. ²⁴ Inatyhytyhymy adeereny ararybekre. Inyõ warybe roholakeki, wateòdỹỹdu rityhynykeki, tii wijityhyle umytuedeõna ritake, ywisidỹỹduko-ò ròhònyõtyhy, rubu ryribi ròhònyre umy irumy ihỹre ryò iny ralõmyhỹre. ²⁵ Inatyhytyhymy adee arelyykre: –Bedeỹỹnana-ki kòhòra, bede dỹỹnanamy reara. Tahe rubu mahãdu Deuxu Riòre rybe-ò roholakre. Roholamy rỹikeu tahe irumy rỹike. ²⁶ Tyby dori iumyõnanaõhyre wese tule iRiòre rare. Umytuedeõna wedu rare. ²⁷ IRiòre heka hitxidỹỹna wedumy relere. Tii dori Deuxu Riòre Hãbutyhyhykỹ tii rare, jiarỹ wahe. ²⁸ Bedeòtiidỹỹõmy tahe bededỹỹnanamy he reare. Rubu mahãdu wabedey-ki warybe-ò roholakre, tai iribi ròhònykre. ²⁹ Ibutumy aõwibo riwinyre mahãdu kedexiakre umytuedeõnahakỹ-di. Kia ibinamy riwinyemyhỹre mahãdu ywisidỹỹdu-ò rexixakre.

³⁰ Jiarỹ ixi-di aõkõ aõmydỹỹnanamy ratỹỹnywãhãre. Iwese Waha-ò raholare wese iny ywisidỹỹmy aròhònykre. Waywisidỹỹna heka òbiti rare. Wadee wimy aõkõ dori tuu watxiwãhãre. Waha wadeòdudeewimy tuu watxiwãhãre. ³¹ Iximy ararybekeki, inyõ riwatyhynyõtyhy. ³² Iwitzira heka tuu rarybereri wamy wahe. Reerye inatyhy raremy. ³³ Kaiboho inywitzira teteònytenyete. Joaõ ratysebedỹỹdu-ò rỹỹraxikemy ibutumy kia wamy rarybere inatyhy

rare jiarỹ inatyhy rare. ³⁴ Iny wamy rarybemyhỹre, tahe jiarỹle kia rei-jeõhyymahãre inyle rieryõre wamy rybe, wahe. Tahe kiamy adee relyywãhãre kaiboho ritamy rỹikemy. ³⁵ Joaõ tahe loosõna wesemy raremyhỹ. Tii urihimiyõ bededỹñana ritoosõnymy raremyhỹwesemy tahe kaiboho atximahãtenynte. Idi urihimiyõ-teysatenynte iloosõna-di, idi iribi kaiboho terarenyre. ³⁶ Jiarỹ Waha õraru-ki aõmydỹñana wiwihikỹ, rewinyimahãre. Kaheka inatyhymy urihixina rare. Joaõ wamy rarybere ratyre heka kaa roire, Deuxu Waha inatyhymy wadeõdu raremy riteõsinyre. ³⁷ Waha wadeõdu wamy tule relyyre. Kaiboho irybe-õ taholaõtenynte tule tii tabiõtenyta. ³⁸ Kaiboho tamy taholaõhyymahãtenynte, tiwatyhynyõteki, jiarỹ dori iteõdỹña rare. ³⁹ Tyyriti-õ tetehetenynte iwo-ki dori umytuedeõna-ki mahakemy tahõtinytenynte. Ritidỹñakile wamy relyymyhỹre. ⁴⁰ Ihãrele tahe wadee taõmahãte adeereny umytuedeõna ariwahinykemy. ⁴¹⁻⁴² Aõmybo wamy iny rarybemahãkeki, aõ aõkõ rare wadee, jiarỹ dori reeryre Deuxu luuna-di aõkõ atxitenyteri. ⁴³ Jiarỹ Wahani-di anade, tahe kaiboho tiwatyhynyõmy wadi ahãte. Inyõ ixideewil-emy kanakeki, kaiboho bityhynybenykre. ⁴⁴ Tai heka tetyhynyõmahãtenynte. Widee dori kaiboho tewowydynmahãtenynte, tahe Deuxu-ribi wowydyna ritakemy terarenyre, sohojihyyre heka Deuxu. ⁴⁵ Kiamy tahe Waha-õ are-lyyõkre, Moisesi tahe relyykre. Moisesi bede ywina dori, ararõsõnyreny rare. ⁴⁶ Inatyhymy Moisesi tetyhynymahãte-wana tule jiarỹ biwatyhynymahãke, wamy dori Moisesi rõratidỹñre. ⁴⁷ Irybe bityhynyõkeki, timybo warybe bityhynyke.

6

¹ Iribi tahe Jesuisi Kalileia aho-ki ixyby reurore, Teberiaide ahoniõre. ² Tahe sõwemy iny riheludunyre tuu robireki, aõna aõna wiwihikỹ, deyt-edỹña wiwihikỹ robireki. ³ Tahe hãwãlõratyy-õ Jesuisi raõwõnyre taerydỹña mahãdu-wana –rorukurenyre tai. ⁴ Judeu mahãdu worana bedehesi rexidelenykemy iõhõre. ⁵⁻⁶ Tahe Jesuisi retehere inysõwehekỹ-õ, tamy rehemynyreriõ. Tai Filipi-õ riurihimiy rarybere: –Tikibo orotxu tamyreny rikiõbranyke riyrenykemy. Jesuisi rierymyhỹre aõbo riwinykremy ratxireri ihãrele tahe Filipi-õ kia rarybere. ⁷ Filipi tahe dirawyõnyde: –Inyõ sohoji sohoji orotxu yre sohoji riykeki, 200 prata womati nieru rakahurenyke ihãre rimyõtyhy. ⁸ Andre Jesuisi erydỹña-õ rare, Simaõ Pedro seriõre rare. Tii tahe Jesuisi-õ rarybere: ⁹ –Weryryboõ kaki ihỹmyhỹ. Iruyre cevada orotxu idi ratximyhỹ, utura inatxi. Kia tahe aõ aõkõ rare inysõwe-õ. ¹⁰ Tahe Jesuisi taerydỹña-õ rarybere: –Tamy marybebenyke ranyrenykemy asityrekile. Tahe rorukurenyre ibutumy. Hãbu 5000 ronyre ijõ inyõ tahe sõwetyhymy rorukure. ¹¹ Jesuisi orotxu rimyre. Deuxumy reãlãre, idi tahe tamyreny riwahinyre. Tule utura-wana wiwesele risỹnymy. Tuu rotỹnyre. Ibutumy heka ixideewina rirỹsỹrenyre. ¹² Rihydyrenyre, Jesuisi rarybere taerydỹña mahãdu-õ: –Bibutunyenyeke rauhenyra uritere ixinamy itxiwixirenyõkemy idi watxireri. Uritere idi dehurenyõmy. ¹³ Tahe ributunyenyre iuhe waõinatxi reurõmy weriri ritỹxinyre orotxu yrere-di. ¹⁴ Jesuisi aõwiwihikỹ widỹñamy robirenyreu kiamy tahe raryberenyre. Tii inatyhymy Deuxu Rybedutyhy rare. Juhuu dori tuu rarybere kabede-õ kanakemy. Inyboho tii riraõmyhỹre.

¹⁵ Rõhõtinyrenyre: –Jesuisi inyiõlõrenymy rikimyrenykre. Tamy ròkõirenykre. Iu Jesuisi kia rieryreu, ixisohojilemy rexitare ixyby, hãwãlõ-õ.

¹⁶⁻¹⁷ Ibedesou aho ijã-õ ierydỹña mahãdu riberenyre riraõkemy. Bede rurunyre tahe Jesuisi rehemynyõhyyre. Tai hãwõõ rimyrenyre idi reurõkemy

ijõwe-ribi ijà-ò, Kafanaõ hãwã-ò. ¹⁸ Tahe yhy deborehekỹ tiribi tiribi re-bonymhỹ. Òbò tahe resemyhỹ. ¹⁹ Sohoji urihixina iòhòmy ròireny tahe Jesusimy robirenyre. Tii betyredile tamyreny nariamy nade. Tiiboho ruberunihikỹreny. ²⁰ Jesuisi tamyreny rarybere: –Jiarỹle wa rare, breburenyõmyke. ²¹ Tai tahe hãworo-ò Jesuisi ronykemy tiiboho disỹnydenyde. Aõ wesele tahe rehemynyrenyre tiòbo ròirenyraò.

²² Itxubiòwamy sòwemy iny wii ributunyre aho kanawe-ribi ijà-ki. Hãwò sohojile tahe tai roire aho-ki. Jesuisi erydỹỹna mahãdu roirenyremy rieryreny. Tahe Jesuisi aõkõ idi rare. ²³ Tahe hãwòõ dehemynydenyde. Teberiadde hãwã-ribi Jesuisi tai ratximyhỹ iòhò-ò. Tai juhu Jesuisi rexitòenyry rỹimyhỹ tahe orotxu tamy riwahinyre. ²⁴ Jesuisi iõre tai, ierydỹỹna mahãdu iõre. Kia tahe iny sòwemy robirau, hãwò-ò rimirenyre. Iòrysomy roirenyre, Kafanaõ-ò. ²⁵ Kanawe-ribi ijà-ò rehemynyreu, tii-wana witxi reare. Tahe tamy rỹỹraxire. Waerydỹỹdureny, tiubo kaò tadehemynyte. ²⁶ Aõwiihikỹ rewinyremy aõkõ tiwaijetenyteri, rỹsỹna adeeremy rewahinyrakile, tehydymy terỹsỹtenytakile. ²⁷ Rỹsỹna tyhy ituemyhỹre kiaòle aõkõ maaõmysỹdỹỹbenyke, tahe iwitxira rỹsỹnaõ-ò maaõmysỹdỹỹbenyke, kia ituedeõna-di aõkõ rare. Deuxu Riòre Habutyhyhykỹ dori adee riwahinykre. Kia rỹsỹna umytuedeõnahakỹ wesemy rare. Taile tahe Deuxu Waha riwateònyreri. ²⁸ Tahe Jesuisi-ò rỹỹraxire: –Timybo iny Deuxudeewimy arotỹỹnyrenykeny. ²⁹ Jesuisi dirawyònyde: –Kialemy, biwatyhybenyke: –Deuxu dori wateòdỹỹdumy rare. ³⁰ Tahe raryberenyre tamy: –Aõwiihikỹbo inyko-ò biitxeredỹỹnyke. Aõhebo botỹỹnykre, iny aratyhynykre. ³¹ Inytybyreny orotxu riyrenyre bederahy-ki. Kia wese Tyyriti-ki roire:

–Moisesi tamy orotxu riwahinyre biu-ribi.

³² Jesuisi rirawyònyre: –Inatyhy tyhymy Moisesi aõkõ tamy riwahinyre. Waha dori biu-ribi orotxu tyhy adee riwahinyre. ³³ Deuxu orotxu tahe irutyhymy inydee riwahinymyhỹre, biu-ribi diwahinymyhỹde. ³⁴ Tahe raryberenyre: –Wanyrỹ, tiu kia orotxu bidiwahinymahãkre. ³⁵ Jesuisi iximy rarybere: –Jiarỹ orotxu irutyhymy rare. Inyõ wadee kanakeki, tiu rama risaõtyhy. Inyõ riwatyhynykeki, tiu bee risaõtyhy. ³⁶ Adeeremy heka rarybere: –Wamy tabitenyde, ihãrele tiwatyhynyòtenyde. ³⁷ Ibutumy iny Waha wadee riwahinymyhỹre wadee kanakre. Tiu ixi-ribi ariteònyòtyhy. ³⁸ Adobehede dori aõ ixideewimy aõma arotỹỹnykeny aõkõ. Wadeòdỹỹdudeewimy arotỹỹnykeny watxiwãhãre. ³⁹ Tiu ariõnonyòtyhy wadee diwahinydeò kiaboho ibutumy ikonana txuu rubu-ribi ariixixanykre. Kia tahe wadeòdỹỹdu deewimy rare. ⁴⁰ Inatyhymy Waha deewimy kia rare. Iny iRiòremy robireu, rityhynykeu, umy tuedeõna ritake. Ikonana txuu tahe rubu-ribi ariixixanykre.

⁴¹ Jesuisi rarybere: –Jiarỹ biu ludu orotxu rare. Tai tahe judeu mahãdu aõbina binahakỹlemy rarybemyhỹre. ⁴² Kia wese rarybemyhỹre: –Kaa Jesusisile rare. Jyje riòre rare. Tyby he ijoi eryna rare ise tule. Aõherekibo tii rarybereri biu-rubu nademy. ⁴³ Tahe Jesuisi dirawyònyde: –Tuu wamy ryberenyõmyke ayludurenyry. ⁴⁴ Wadeòdỹỹdu iny wadee rayky-ò rarybemyhỹre namyhỹde. Kia wesele iny wadee kedehemynykre, ikonana txuu tiiboho rubu-ribi ariixixanykre. ⁴⁵ Deuxu rybedu Tyyriti-ki kia rybe rỹire:

–Deuxu ibutumy iny ribedeerydỹỹnykre.

Tai tahe Waha-ribi iny rierymy roholamymhỹre, tii tahe wadee rehemynykre. ⁴⁶ Inyõ Wahamy robiõhyymyhỹre jiarỹle tahe tuu rabimahãre, iribi anadeki. ⁴⁷ Inatyhytyhymy adee rarybemahãre. Inyõ riwatyhynykeki,

umy tuedeõnahakỹ tiiwanale ratxireri. ⁴⁸ Jiarỹ orotxu wesemy jiarỹ rare. Umytuedeõna wahidỹỹdu jiarỹ rare. ⁴⁹ Boreny dori biu-ribi orotxu riyre bederahy-ki. Irabihyy ibutumy tiiboho ituerenyre. ⁵⁰⁻⁵¹ Jiarỹ tahe biu ludu orotxu wese rare, inyõ tahe kia orotxu riykeki, tiu ruruõtyhy. Waumy ari-wahinykre rubu-ò ibutumy iny òraruna òwydỹỹmy. Tamyreny umytuedeõna riwahinykre rubu-ò ibutumy iny òraruna òwydỹỹmy. Tamyreny umytuedeõna riwahinykre.

⁵² Judeu mahãdu tahe txiõdỹỹna rybemy widee raryberenyre: –Timybo tadelemy inyboho riõwenyrenykemy wahe. ⁵³ Jesuisi rirawyõnyre: –Inatyhytyhymy adee ararybekre. Kaiboho Deuxu Riõre Hãbutyhyhykỹde birõõbenykeki, umytuedeõna bitabenyõtyhy. Ihãlubu biõbenykeki, umytuedeõna-di aõkõ atxitenyteri. ⁵⁴ Inyõ waderõdu wahãlubumy momodu tii umytuedeõna-di ratxireri. Tii tahe ikonana txuu rubu-ribi adiixixanykre. ⁵⁵ Wade heka juhu irõnatyhy rare, wahãlubu tu monatyhy rare. ⁵⁶ Inyõ wade rirokeki, wahãlubu riõkeki, wawana tiuhyy ratxireri. Jiarỹ tule tii-wana watxihyyreri. ⁵⁷ Waha irumy ratxireri. Tii wadeõdỹỹdu rare iòraru-ki warumy watxireri. Tule waderõdu irumy ratxike waòraru-ki. ⁵⁸ Jiarỹ biu ludu orotxu inatyhy jiarỹ rare. Iwese bederahy orotxu heka boreny riyrewesemy aõkõ jiarỹ rare. Ihãrele tahe ituerenyre. Inyõ riwaykeki, rexixahyummy rarekre. ⁵⁹ Kia ibutumy Jesuisi rarybere Kafanaõ judeu dohodỹỹna-ki, rierynanyhỹreu.

⁶⁰ Iribi tahe Jesuisi-ò ijohona mahãdu rarybere:

–Kia isira tyhyre iny rieryke. Inyõ heka kia rityhynyõtyhy.

⁶¹ Jesuisile heka rexierymyhỹre tiiboho tuu rarybemyhỹreki, tahe tamy rỹỹraxire:

–Kaa aõbohe arabinadỹỹnyrenyke.

⁶² Tahe jiarỹ Deuxu Riõre Hãbutyhyhykỹ, ixyby biu-ò arõðsekeki, timybo marybebenyke, kaiboho wamy bobibenykeki. ⁶³ Deuxu Tyytybytyhyle umytuedeõna riwahinymyhỹre. Umydetyhy umytuedeõna-di aõkõ rare. Urile adee rarybemahãre Deuxu Tyytybytyhymy rybena rare, adeereny umytuedeõna rare. ⁶⁴ Tahe inyõ ayreny ludu riwatyhynyõreri. Jesuisi tahe juhuhu-ribi rierymyhỹre mobo rityhynyõmyhỹre, tule mobo tatxiõdỹỹdumy rarekremy. ⁶⁵ Jesuisi raryberehyummy tii-wana: –Jiarỹ juhuhu rarybewãhãre. Inyõ Waha wadee riteõnyõkeki tiu wadee kanaõtyhy. Tai heka tuu adee jiarỹ rarybere.

⁶⁶ Kia rybe òraru-ki sõwemy taerydỹỹna mahãdu ririrenyre. Tahe roirenyre.

⁶⁷ Tahe Jesuisi rỹỹraxire taerydỹỹna waõinatxi reurõ mahãdu-ò. Ka bexe boibenyõkre aõbo biwaribenyõkre aõbohe. ⁶⁸ Tahe Simaõ Pedro rirawyõnyre. Wanyrỹ moobo arõirenykre. Kaile heka umytuedeõna rybe-di atxiteri.

⁶⁹ Jiarỹboho ka aratyhynmahãrenyre. Araeryrenyre ka, kai Deuxu-ribi hãbu õbitityhymy atximahãte. ⁷⁰ Jiarỹ aratarenyre waõinatxi reurõ inymy erydỹỹna mahãdumy. Ihãre tahe inyõ ratximyhỹre diaboõ heka tii rare. ⁷¹ Jesuisi tahe Judasi Isariõmy rarybereri. Iwò inatxinamy wahe. Simaõ-Isariõ riõre tii rare. Judasi dori Jesuisi riwahinykremy ratxireri iòludu mahãdu-ò.

7

¹ Judeu mahãdu Jesuisi rubudỹỹmy rurumyhỹre. Tai tahe Judeia bedeludu hãwã-ò ralõõmyhỹre. Kalileia bedeludu hãwãdile rariamyhỹre. ² Tahe judeu mahãdu worana bedehesi iõhõmy rỹimyhỹ. Kiani tahe heto riõre worana bedehesi rare. ³ Tahe Jesuisi seriõreboho tamy rarybere: –Make wa karibi Judeia mahãdu bedeludu aerydỹỹna mahãdu dori aõwiwihikỹ kai tewinyteò tuu

robikemy. ⁴ Aõwiihikỹmy tewinyteri, tai tahe ixinamy iny tuu ibutumy robikre. Ibutumy iny ixierysomy tahõtinyteri-wana urile iny lau iwòteõmy aõna aõna wiwihikỹ. ⁵ Jesuisi seriõre mahãdu tule rityhynyõre. ⁶ Jesuisi tahe dirawyõnyde: —Wiji araõkre wabededỹñnanamy dori tuu reaõmy ratxireri. Kaiboho tahe adohotalemy bõike. ⁷ Bede ludu mahãdu iny dori aluurenyre, tahe waderamy rekoarenyre. Iõrarunamy dori jiarỹ tamy rarybemahãre, ibinatyhyremy. ⁸ Kaiboho boibenyke worana bedehesi-ò. Jiarỹ tahe wiji araõkre, wabededỹñnanamy reaõmy doimyhỹde. ⁹ Kia tahe Jesuisi tamyreny rarybere. Tahe Kalileia-ribi Jesuisi ròhõnyõmy rỹimyhỹre.

¹⁰ Tahe iseriõre roirenyre worana bedehesi-ò. Idi tahe tule tii rare iherenymy itỹnmy aõkõ wahe, wasimy inyõ tuu robiheny. ¹¹ Judeu mahãdu tahe Jesuisi riijemyhỹre worana bedehesi òrake-ò. Rarybemyhỹre: —Titxibo tahe tii ratximyhỹre. ¹² Jesuisimy rybe ixitxiõdỹña ròhõnyre inysõwehekỹ-ki. Inyõ heka awimy tuu rarybemyhỹre. Ijõ tahe ibinamy tuu rarybemyhỹre, tii iny itxenadỹñdu raremy. ¹³ Inyõ tuu rarybeõhyymyhỹre ibutumy ijohonamy judeu mahãdu lau ruberureki.

¹⁴ Worana bedehesi tya-ki Jesuisi Deuxu dohodỹña heto-ò ralore ribedeerynykemy. ¹⁵ Ribedeerynyreu tahe judeu mahãduõ ijõ-ò rarybere: —Timykibo he kia ritidỹña rierymy tuu rarybemyhỹre. Rierykõ ihãrele iny rierynanyhỹre. ¹⁶ Tahe Jesuisi dirawyõnyde: Waerydỹña-di aõkõ rebedeeryre, Deuxu wateòdỹñdu rybe-di wahe. ¹⁷ Inyõ Deuxudeewimy ratxikeki, tii rierykre aõerydỹñnabo òbitimy ratxireri. Tii rieryke Deuxu-ribi aõbo rarybereri ada ixi-ribi rarybereri. ¹⁸ Iny ixi-ribi rarybekeki, tiile rexiloosõnanyke. Tahe iny iteòdỹñdumy rarybekeki, tii tahe inatyhy rare. Tii inatyhymy òbiti rare. ¹⁹ Moisesi adee bede ywina riwahinyre: —Tahe kaibohoõ tetyhynyõhyimahãtenyete. Tai tahe aõherekibo biwarubunykemy atxitenyteri. ²⁰ Tamy inyõ dirawyõnyde. Kaita itxýteteri. Inyõ ka ararubunykemy aõkõ ratxireri. ²¹ Jiarỹ inyõ reteytenyete sabado txuu tahe kaiboho wadi bede teòtiinytenyete. ²² Boholake, Moisesi bede ywina arateònyke ariõre ritõtyky aròkemy resynanykemy. (Boboho tahe kia tuu ritelenyete Moisesi aõkõ.) Tahe notyky resyna txu rỹikeki, tuu tewinyete sabado txu hãrele. ²³ Kia sabado txu biwinybenykeki Moisesi bede ywina riywinykemy, tahe aõherekibo wadee taykarananyteri hãbu sabado txu reteytenyete. ²⁴ Aõ òbitimy aõkõ rare, òbitimy tahõtinyterikile. Òbitinale-di maraykynybenyke.

²⁵ Ijõ Jerusalẽ hãwã ludu mahãduõ rarybere: ²⁶ —Kia rarybemy rỹirerile, tii irubudỹmy rexinohõtinyreri. Beteheke. Butumy ijohonanamy kia rarybemyhỹre. Ihãrele taheka inyõ tamy rarybeõhyymyhỹre. Wedu mahãdu rõhõtinyhỹre: —Ina aõkãbo Kristumy inatyhymy tii rare. ²⁷ Inyboho tahe rierymyhỹre titxiribibo tiò namyhỹde. Kristu Deuxu deòdỹña tahe kanakeu, inyõ tahe rieryõtyhy titxiribibo kanake. ²⁸ Jesuisi tahe Deuxu dohodỹña heto-ki ribideerynymyhỹreu rarybere: —Kaiboho tiwaerytenyete, titxiribibo anade tule teerytenyete. Tahe wateòdỹñdu teeryõtenyete. Terõwymy heka jiarỹ anade. Tule tii inatyhytyhymy rare. ²⁹ Iribi jiarỹ anade Tii riwateònyre, tai jiarỹ tii reeryre. ³⁰ Inyõ riijemyhỹ riròtenykemy. Tahe rimyõhyre ruberureki, ibededỹñnanamy aõkõ bede rỹireki. ³¹ Iny sõwehekỹ-ribi sõwemy iny rityhynyre. Tahe inyõ rarybere: —Kristu Deuxu deòdỹña iratyre aõna aõna wiwihikỹ riwinykemy tahõtinyteri. Aõkõre, tii dori inatyhymy Kristu rare. ³² Fariseu mahãdu kia-ò roholareu, tahe wii ributumy xiwe wahidỹñdu wedu mahãdu-wana. Tahe tiiboho soldadu mahãduõ riteònyrenyete Jesuisi rimyky. ³³ Jesuisi tahe tamyreny rarybere: —Urihimyò umyreny-wana

watxikre, idi ta aròsekre wateòdỹdu-ò ixyby. ³⁴ Kiaboho biwaijebenykre, waki mahabenyõtzyhy. Titxibo watxireri kia-ò heka bitehemynyõtzyhy. ³⁵ Judeu mahãdu tahe widee rarybere: –Titxiwexe tii rakremy ihỹre, tuu rokobirenyõtzyhy tai rakaharenyõtzyhy, myỹ rarybemyhỹre wahe: judeukõdu mahãdu bede-ò aõbo rakremy ixi-di ratxireri. Tai ribedeerynykemy, judeu mahãdu-wana rasỹnykremy. ³⁶ Timybohe rarybere: –Waki mahabenyõtzyhy, titxibo watxireri-ò behemyhyõtzyhy, myỹ rarybereri.

³⁷ Ihewotxu worana bedehesi aõnihikỹtyhy rare. Jesuisi iu rexiukỹnyre rarybekemy: –Inyõ bemomy risakeki, wadee kanake, riõke. ³⁸ Inyõ riwatyhynykeki, Tyyritina-ki kia wese rybe rỹire:

–Iwo-ribi benihikỹ iru ròhònyke.

³⁹ Iu Jesuisi kia rarybereu, Deuxu Tyytybytyhy aõmy dỹỹnanamy rarybere. Iny dori rityhynykeki, iwo-ò Deuxu Tyytybytyhy ralõke. Urile tahe Deuxu Tyytybytyhy riwahinyõmy rỹire. Jesuisi dori ròseõre biu-ò. ⁴⁰ Tahe roholare mahãdu tahe rarybere: –Ka heka hãbu Deuxu Rybedutyhy rare. ⁴¹ Ijõ tahe rarybere: –Tii Kristu rare. Ijõ tahe rarybere: –Kristu aõkõ Kalileia bede-ribi dori tii rareri. ⁴² Tyyritina rybe-ki roire: –Kristu, Davi sỹ-mahãdu ribi kanakremy. Belẽ hãwã-ribi; titxibo Davi rasỹnyre-ribi. ⁴³ Tai tahe wiwese wese aõkõ røhõtynyrenyre Jesuisi-di. ⁴⁴ Inyõ rirõtynykemy ixi-di ratximyhỹ, ihãrele tahe inyõ rimyõhyyre.

⁴⁵ Tahe soldado mahãdu ròsemy rare rimyõhyylemy fariseu mahãdu-ò xiwewahidỹdu mahãdu wedu-ò. Tahe soldado-ò rỹỹraxirenyre: –Aõherekibo tedyõteri. ⁴⁶ Tahe dirawyònyde: –Timybo inyõ kowa hãbu wesemy rarybeõhyyre rybe iwitxira wihikỹmy tii rarybere. ⁴⁷ Tahe fariseu mahãdu rarybere: –Kaiboho aõbo tule araitxenanyrenyra. ⁴⁸ Inyboho mahãdu reny-ribi moõ rityhynyõhyymyhỹre, fariseu mahãdu wahe, wedu mahãdu wahe. ⁴⁹ Inyõ rityhynyre, tahe tiiboho Moisesi bede ywina rieryõre tai Deuxu aõhøkỹmydỹỹnana-txi idi rehukre. Aõhøkỹmydỹỹnana-ò ritamadỹỹnykre. ⁵⁰ Nikodema iyreny-ki ratximyhỹ. Fariseu mahãduõ tii rare, juhoo Jesuisi raraò rare wahe. Tii heka rarybere imahãdu-ò. ⁵¹ Juhoo roholamyhỹre aõhebo rotỹỹnyraò wahe idi tahe ibinakeki rirõtynykemy riijemyhỹre. Kia tahe iny bede ywinareny rare. ⁵²⁻⁵³ Tahe rirawyònyrenyre: –Kai wa tule Kalileia mahãduõ atxiteri. Tyyriti-ò beteheke timybo rarybereriò: –Kalileia-ribi rybeduõ ròhònyõtzyhy wahe.

8

¹ [Tahe ibutumy he tasỹ-ò reareare. Iu tahe Jesuisi rare Oliveira hãwãlò-ò. ² Biura-di tahe dòsede Deuxu dohodỹỹna heto-ò ixyby. Sõwemy iny tamy rare; Jesuisi ronyre; ribedeerynyre. ³ Hãwyyõ ratximyhỹ hãbu witxiraõ-wana wasimy ratximyhỹ. Tahe inywitxiraõ itxireny reare. Tai tahe Deuxu rybe erydỹỹdu mahãdu fariseu mahãdu-wana hãwyy didyde Jesuisi-ò. Tahe hãwyy-ò rarybere rỹikemy iny sõwehekỹy-ki. ⁴ Tahe raryberenyre Jesuisi-ò: –Bede erydu: –Kahãwyy tỹwe rare inyõ itxi reara. ⁵ Iny bede ywina Moisesi riwawahinyré tahe rarybere mana-di rurumyhỹkemy. Tahe aõmybo kai mynarybeke. ⁶ Tiiboho kiamy rarybere Jesuisi riurihire timybo rarybekemy. Tai tahe ibinamy tamy rarybekemy idi ratxireri. Jesuisi tahe suò resera ròritidỹỹkremy tebò-di suki riritinyra. ⁷ Tahe ritỹỹraxinyhyy ihỹmyhỹ. Tahe Jesuisi rỹire; rarybere: –Inyõ òrarukõmy ratxirerile, tii mana-di juhoo tamy rehukre. ⁸ Ixityrele sỹ Jesuisi ròritidỹỹre suò. ⁹ Kia rybe-ò roholarenyreu, tahe rexitarenyre sohoji sohojilemy, tarayky dori ribinadỹỹnyrenyra. Matuari mahãdu tahe juhoo rexitare. Ikonanatyhy dori rare, tahe Jesuisi

hãwyywanale tai rÿire. ¹⁰ Jesuisi retehere: —Hãwyy sohojilemy robire rÿÿraxire tamy: —Hãwyy, titxibo mana-di arubudÿÿmy rybedu mahãdu rirahura. Inyõ aõhe arasÿnyõhyra. ¹¹ Tahe dirawyõnyde: —Anokõre, Wahĩ. Tahe Jesuisi rarybere: —Jiarÿ tulere! Mahe, òraruna-txi tahe ixyby ixẽõmy.]

¹² Ixityre Jesuisi rarybere tamy: —Jiarÿ wabede loosõna rare. Inyõ wahemy kanakeki, bedede luru-ki rariaõtyhy. Tii heka loosõna-di tarayky-ki rarekre. ¹³ Tahe fariseu mahãdu tamy rarybere: —Aõkõre, kai wa iximy tarybeteri tai tahe arybe inatyhymy aõkõ rare. ¹⁴ Jesuisi dirawyõnyde: —Inatyhymy iximy rarybereri jiarÿ, tahe warybe inatyhy rare, jiarÿ dori reeryre titxiribibo anade, tule tiobo arakre reeryre. Kaiboho tahe kia teeryõtenyete. ¹⁵ Kaiboho waywisidÿÿmy tadiòlõnyete, ihãre tahe òbitimy tiwaywinytenyõte tiwaerytenyõteki. Tahe jiarÿ inyõ reywinyõreri. ¹⁶ Jiarÿ inyõ ariwinykeki, waywisidÿÿna tahe òbiti rare. Jiarÿ dori ixivanale aõkõ rare. Waha, wadeòdÿÿdu wawana raremyhÿ. ¹⁷ Abede ywina-ki kia rybe riritinymy rÿimyhÿre: —Inatxi hãbumy wiwesehyylemy rarybekeki kia tahe inatyhy rare. ¹⁸ Jiarÿ iximy rarybemahãre tule Waha wadeòdÿÿdu wamy adeereny rarybemyhÿre. ¹⁹ Tahe tiiboho Jesuisi-ò rÿÿraxirenyre: —Titxibo boo ratximyhÿre. Jesuisi rarybere: —Kaiboho tiwaerykõmahãtenyete, Waha tule teeryõmahãtenyete. Kai biwaerybenyõkeki, tule Waha bierybenyõtyhy. ²⁰ Kia Jesuisi rarybere Deuxu dohodÿÿna hetowo-ki, iubeweri yrubudÿÿna ube-ki. Tahe inyõ rimoõhyre, ibededÿÿnanamy aõkõ bedede rÿireki.

²¹ Iribi tahe ixityre tamy rarybere: —Jiarÿ he arakre karibi. Kaiboho biwaijebenkyre tahe aòrarurenydile burubenykre. Boiõtyhy titxibo arakre-ò. ²² Tai tahe judeu mahãdu widee raryberenyre: —Inatyhymy aõbo tii rexirubunykre. Tii raryberaki: —Titxibo arakremy boiõtyhy, myki tuu idi rõhõtinyrenyete. ²³ Tahe Jesuisi rarybere: —Kaiboho kaludu toite; jiarÿ aõkõre, biu ludu rare. Kaiboho bedede ludu toite, jiarÿ tahe kabede ludu aõkõ jiarÿ rare. ²⁴ Tai heka adeereny rarybereri aòrarureny-di burubenykremy. Inatyhymy jiarÿ tii rare: —Iwese rarybere wesemy. Tahe kia warybe bityhynyõbenykeki, aòrarureny-di burubenykre. ²⁵ Tahe tiiboho rÿÿraxirenyre Jesuisi-ò: —Mobo he tate. Jesuisi dirawyõnyde: —Timybo adeereny rarybewãhãre, juhoo wahe. ²⁶ Jiarÿ sõwemy rÿire aõna aõnamy umyreny ararybeke umyreny ariwinyke ta ararybekre Waha tuu wadee rarybelemy. Tii diwateõnyete tii inatyhymy rare. Irybelemy bedede iny-ò ararybekre. ²⁷ Rieryõhyre tamyreny rarybere, tybomy. ²⁸ Kaiboho heka biwatamadÿÿnybenykreu, bierybenybenykre mobo jiarÿ rare. Tule ixi-ribi aõkõ aõna aõna rewinywãhãre bierybenykre; tule iwese Waha riwaerynanymyhÿre wese, rarybemahãre. Kia tule bierybenykre. ²⁹ Wateòdÿÿdu wawana raremyhÿ. Iximy riwariõtyhy, jiarÿ tamy wimy rewinyhyymahãreki. ³⁰ Kiamy tarybe rahudi tahe, sõwemy iny rityhynyre.

³¹ Judeu ityhydÿÿdu mahãdu-ò Jesuisi rarybere: —Kaiboho warybe tyhy-di mohõtinybenyhyykeki, inatyhymy watyhydÿÿdu waheludumy boibekre. ³² Inatyhyna tahe bierybenykre. Kia dori aratarenyke, deòdumy aõkõ boibekre. ³³ Dirawyõnydenyete aõkõre inyboho Abraõ riòkõre roire, tiu heka modeòdumy roirekõmahãre. Timybo tarybeta: —Deòdu-ribi riwatakemy. ³⁴ Tahe Jesuisi tamy rarybere inyõ òraru-di hyy rexiòrarunyekeki, tii òraruna deòdu wese hyyle rare. ³⁵ Deòdu heka heto wedu ijoihyymy aõkõ rarekre. Iwedu ixinamy rakre. Riòre tahe ijoihyymy rare. ³⁶ Tahe Deuxu Riòre heka ixinamy arateõnykeki, tiu òraruna deòdu wesemy ixyby bonybenyõtyhy. ³⁷ Abraõ riòkõre inatyhymy toite. Kia tahe reeryre. Ihãrele tahe biwarubunyenkyemy atxitenyeteri warybe dori araykywo-di aõkõ ratxireri.

³⁸ Waha-wana ranymahãu, aõmybo rabire, wiji tuu rarybereri. Kaiboho tule boo-ribo tabitenyte tuu tewinytenyteri. ³⁹ Rirawyònyrenyre: —Wahareny heka Abraõ rare. Jesuisi rarybere: —Abraõ riòremy inatyhymy toite-wana, Abraõ aõmydỹnana iwesemy biwinybenyke. ⁴⁰ Katahe warubudỹmy wadi atxitenyteri. Inatyhyna Deuxu-ribo raholaremy, adeereny rarybemahãre, tai tahe warubudỹmy atxitenyteri. Abraõ tahe tiu tahe tuu rotỹnyõtyhy. ⁴¹ Kaiboho heka borentytyhy wesele tatỹnymahãtenyte. Dirawyònyde: —Aõkõre, jiarỹboho waxiriòre aõkõ roire. Deuxuhyyle iny tybyreny rare. ⁴² Tahe Jesuisi rerawyònyre: —Deuxu boo inatyhymy rare-wana inihe kaiboho waluurenre. Jiarỹ dori Deuxu-ribo anade. Ixidee wimy aõkõ anade tii diwateònyde. ⁴³ Aõherekibo teerytenyõte warybe. Isiratyhyre aõbo ijohona. Aõkõre, ityhydỹ isirare adeereny. ⁴⁴ Kaiboho Diabo riòre toite tamywimy biwinykemy atxitenyteri. Tii juhoo rubudỹdu hyy rare. Tii heka raruireri inatyhywesehekỹle wahe. Tii ruidu rare. Ruiwedu tii rare. ⁴⁵ Kaiboho heka tiwatyhynyõhymahãtenyte inatyhyna dori jiarỹ rarybemahãre. ⁴⁶ Inyõ inihe wamy rarybeõtyhy jiarỹ òrarudu raremy. Adeereny inatyhynamy rarybereri. Aõherekibo tiwatyhynyõteri. ⁴⁷ Iny Deuxu-ribo ratxireri, Deuxu rybe roholamyhỹre. Kaiboho Deuxuhõrõ aõkõ toite. Teòdu aõkõ toite. Taita warybe-ò taholaõteri.

⁴⁸ Jesuisi-ò tiiboho dirawyònydenyde: —Inatyhymy rarybewãhãrenyre. Kai Samaria mahãdu tate. Kaludu mahãdu aõkõ tate. Kai tyytybybina dire. ⁴⁹ Jesuisi rirawyònyre: —Aõkõre, tyytybybina-di aõkõ watzireri. Waha tahe rewowydynwãhãre. Kaibohole tiwabinaỹnymahãtenyte. ⁵⁰ Wowodyna ixi-di aõkõ rejjereri. Waha tahe kia aõmydỹnanamy riywinykre, tii rierymyhỹre. ⁵¹ Inatyhytyhymy adee ararybekre: —Inyõ warybemy reòbykeki, tiu rubumy tii robiõtyhy. ⁵² Tai judeu mahãdu rarybere: —Katahe inatyhymyhe inydeereny aerysydỹna rỹira tyytybybina-di tate wahe. Abraõ tahe rurure; Deuxu rybedu tule. Tahe timybo kai tarybeta: —Inyõ warybemy reòbykeki tiu rubu urihixinamy roiõtyhy tamy. ⁵³ Kai aõbo inytybyreny Abraõ ratyre awikemy aõbo ixi-di tahõtinyinmahãte. Abraõ rurure Deuxu rybemy rybenadu amahãdu tule rurure. Mobo raremy he tahõtinyinmahãte. ⁵⁴ Tahe Jesuisi rirawyònyre: —Jiarỹ ixi-di wowodyna ariijekeki, tahe wawowydyna aõ aõkõmy rareke. Waha tahe riwawowydynymyhỹke aDeuxumy raremy tu tarybeteri. ⁵⁵ Tahe aõkõ teeryõtenyte. Jiarỹ tate reerymahãre. Jiarỹ reeryõmahãremy ararybekeki, tai ruidumy rareki, iwese kaiboho toite wesele wahe. Tahe reerywãhãre, tule irybemy reòbymahãre. ⁵⁶ Boreny Abraõ, wamy dobide, wabededỹnana kanakremy tuu dobide, wabededỹnana kanakremy tuu dobide tai tahe reysatyhymy rare. ⁵⁷ Tahe judeu wedu mahãdu rarybere: —Kai 50 beòramy aõkõ atxiteri timyrekibo tarybeta Abraõ tabitemy. ⁵⁸ Jesuisi dirawyònyde: —Abraõ reaõule, Jiarỹ rarehymahã.

⁵⁹ Tahe manadile rimymy reserenyre idile rirabunykemy. Jesuisi tahe rexiwòmny iribi ròhònymy rare, dohodỹna heto-ribo.

9

¹ Jesuisi rariamy rareu, tii robimy rare hãbu ruetàmny. Tii iruetàhàkỹmy ratohouãmny herinanyre. ² Ierydỹna mahãdu rỹrãxire tamy. Erydỹdu, aõherekibo hãbu ratohouãmnyra iruetymy, ise tyby iòrarudireki aõbo ada taòrarumy aõbo. ³ Tahe Jesuisi rirawyònyre: —Tahe aõkõre tyby ise-ke aõkõ tiike aõkõ. Deuxu ruru wiji riteòsinykremy tahe tii kiawesemy rohonyre. ⁴ Wateòdỹdu aõmydỹnanamy arotỹnyrenykemy watxiwãhãrenyre. Inyboho

rikiwinyrenyke ibededỹnanamy rỹikreu, iwese txумы rỹikre wese tahe rummy heka kanakre tai raaõmysỹdỹỹõmyhỹre. ⁵ Kabede-ki watxiwãhãreòle tahe jiarỹ bede ludu mahãdu loosõnatyhymy jiarỹ rare. ⁶ Tarybe rahudi tahe rarybexinyre suò idi tahe subororomy ritxienyre. Idi ta hãbu rueyre-ò subororo ritidire. ⁷ Tahe hãbu ruetã-ò rarybere: —Make wa bexisuhòke Silòe ahobe-di. Silòemy ninadu heka iny rybe-ki deòdỹỹna wesemy rare. Hãbu tahe rare, risuhore, dòòsede robimy. ⁸ Tahe ierydu mahãdu, tuu robire idi itxeredu mahãdu raryberenyre widee: —Kabe hãbu ixitòedỹỹdu rare, nierummy kowa-ki rexitòenymy rononymhỹrele rare. ⁹ Ijõ rarybere tule rare. Ijõ rarybere: —Aõkõre, iwesele tahe iwitxirari. ¹⁰ Rỹỹraxirenyre tamy: —Timykibo arue reytera. ¹¹ Rirawyònyre: —Hãbuõ Jesuisi inire. Tii tahe suboro borole riwinyra warue-ò ritidire. Tahe wadee rarybera: —Make Silòe ahobe-ò aõ bisuhòke. Tahe rare, resuhore, tai rabimy watxireri. ¹² Rỹỹraxirenyre titxibo tahe tii rara. Rirawyònyra: —Reeryõre.

¹³⁻¹⁴ Kia ruedeytena Jesuisi riwinyre sabado txuu, judeu aõmysỹdỹỹna txu aõkõ. Tahe tiiboho hãbu ridyrenyre fariseu mahãdu-ò. ¹⁵ Ixityre hãbu-ò rỹỹraxirenyre: —Timykibo riteytenyra. Tahe rirawyònyre: —Subororole waruetyre-ò ritidira, idi resuhòra, iule tahe retehera. ¹⁶ Tai tahe fariseu mahãdu-ò narybede: —Ka hãbu Deuxu-ribi aõkõ nade. Kakỹny sabadotxu bede ywina riywinyõhyyre. Tahe ijõ imahãduõ rarybere: —Hãbu òraruduõ tiu deytanawiwihikỹõ kia wesemy riwinyõtyhy. Tai tahe wiribi hitximy raraykynyrenyre. ¹⁷ Tahe ixityre hãbu-ò rỹỹraxire: —Tii arue arue riteytenyra: —Tai tahe timybo tuu marybekre. Hãbu rarybere: —Tii Deuxu rybemy rybeduõ rare. ¹⁸ Tahe judeu mahãduõ rarybere: —Ise-wana tybywana widee ararybekekile, arityhynykre. Tai riteònyre tybybohoòrysmy. ¹⁹ Rehemynyreu, tahe tamy rarybere: —Kaa aõbo ariòre rare. Inatyhymy aõbo iruetãmý reare. Timykibo tahe wiji robira. ²⁰ Tahe tybyboho rirawyònyre. Inatyhymy wariòreneny rare. Iruetãlemy ka reare. ²¹ Reerykõrenyre timykibo retehera. Irueriraynyre dori, reeryõhyyre. Tamy marybebenyke. Ibeòra dire ka, iximy relyyleke. ²²⁻²³ Tybyboho ruberumyhỹrenyre judeu mahãdu lau. Judeu mahãdu dori, rarybemyhỹre: —Inyõ Jesuisimý rarybekeki, tii Kristu Deuxu deòdỹỹna raremy rarybekeki, tahe dohodỹỹnawo-ribi riteònykemy idi rỹira. Tai tahe hãbutybyboho kia wesemy raryberenyre. Tii ibeòra dire: —Tamy marybebenyke.

²⁴ Juhuu iruetãmý raremyhỹò ixityre ròtedỹỹmy rarybere. Òbiti rybe-di marybeke. Inydeereny tahe ka dori òrarudu rare. Tai tahe Deuxu biwowydnyke. Tahe tii rarybere: ²⁵ —Tii òrarudu rare, reerykõre. Sohoji aõmydỹỹnana reeryre. Juhuu waruetãle heka reeryre, wiji tahe retehereri. ²⁶ Tahe ixityre tamy rỹỹraxire: —Aõbo tii riwinyre. Timybo arue roire. ²⁷ Hãbu rarybere: —Adeereny tuu rarybere tahe taholaõhyytenyta. Aõherekibo ixityre ijohonamy tarybetenyteri. Ierydỹỹnamy boibekemy aõbo atxitenyteri. ²⁸ Tuu raryberenyre aõbina binalemy. Kai heka iijoiõ atxiteri. Jiarỹboho Moisesi erydỹỹna jiarỹboho roire. ²⁹ Deuxu Moisesi-ò rarybemyhỹre. Kiamy reeryrenyre. Ka hãbumy tahe aõmy raholaõmahãreny, tiludubo rare. ³⁰ Kia wa riwateytenyra bedeòtiidỹỹna urenana tii rare. Ihãrele tahe kaiboho teeryõmy tuu tarybetenyteri. Wadee kia ajuedena rare. ³¹ Deuxu wa òrarudu ixitòedỹỹna-ò roholaõtyhy. Kia reeryrenyre. Tahe inyõ Deuxu rityhynykeki tamywimý rỹirakeki, kia-ò Deuxu roholakre. ³² Bede rexidelenyre, inyõ roholatyhy iruetãmý raumynyre heka reytere. Inyõ tiu riwinyõre, wiji tahe diwinyde. ³³ Kia hãbu Deuxu-ribi nokõduõ aõkõkeki tiu aõ riwinyõtyhy. ³⁴ Tahe fariseu mahãdu aõbinahakỹlemy tuu rarybere: —Kai uladumy teateu,

òrarudutyhymy Tate. Kai aõmybo biwabedeerynybenykremy aõbo wadireny tahõtinyteri. Tahe riteònyre dohodỹna heto-ribi. Ihyymy riteònyre.

³⁵ Kia-ò Jesuisi roholareu hãbu riijere tahe rỹrãxire tuu: –Kai Deuxu Riòre Hãbutyhyhykỹ aõbo tetyhynyte. ³⁶ Hãbu rarybere: –Mobo tii rare, Wanyrỹ, arityhynykemy watzireri. ³⁷ Wamy wa tabita, jiarỹleheka watzireri. Adee rarybererile watzireri. ³⁸ Tahe rarybere: –Wanyrỹ aratyhynyra he. Tahe hãbu Jesuisi riwowydynyre. ³⁹ Jesuisi rarybehyyra: –Jiarỹ anade kabede-ò iny rueta aritobixidỹnykemy; tule robimyhỹre mahãdu ariruetãdỹnykre. Iny òwydỹnyamy anade. ⁴⁰ Fariseu iòhòmy iribi rỹimyhỹ roholare irybe-ò. Tahe tamy rỹrãxire. Inatyhykõ aõbo ka jiarỹboho tule waruetãrenyre. ⁴¹ Jesuisi rarybere: –Aruetãmy ahãtenyteki, aõraruna-di aõkõ toite. Tahe tarybetenye reerywãhã, rabiwãhãre. Tai aõraruhyy-di toite.

10

¹ Inatyhytyhymy adeereny ararybekre: –Inyõ budoeni yrubudỹna ijõtòbòna-di, ralòõkeki, tii tahe wasidu ixiwatzidỹdumy rare, raòwònomy heka ralòmhyhỹre. ² Ijõtòbòna-di ròtedu, tii budoeni-di itxeredutyhy rare. ³ Iu ijõtòbòna-ò rehemynymyhỹre, ijõtòbòna ludu tamy riraynymyhỹre. Tule budoeni irybe rierymyhỹre. Sohoji sohoji-ò ininimy tamy ryrmyhỹre, tahe idi ròhònomy ridymyhỹre. ⁴ Ihòrõ ahana-ò ridyreu, tii iko-ò rỹimy idi ramyhỹre. Riheludunomy idi raremyhỹ rierymyhỹreki irybe. ⁵ Budoeni ieryõdu riheludunyõtyhy, irybe rieryõreki. Iny ieryõdu-ribi rahenykre. ⁶ Jesuisi tamy kia bede eryna ijyymy relyyre. Tiibocho tahe rieryõhyrenyre timybo ibede erydỹnyamy rororerimy.

⁷ Tahe Jesuisi ritỹnynyre tamyreny: –Jiarỹ budoeni ijõtòbòna wesemy rãimahãre. ⁸ Ibutumy iny wakõule rehemynyre wasidu ixiwatzidỹdumy rỹiramyhỹ. Wabudoeni ityhydỹdu wesemy rỹirerimy ihỹre. Tiibocho wasidurybe-ò roholaõhyymyhỹrenyre. ⁹ Jiarỹ ijõtòbòna wesemy rãiwãhãre. Inyõ wamy ralòkeki, tii heka tarasanaõmy rarekre. Iwese wabudoeni ralòmhyhỹre idi ròhònomyhỹre asi wiwihikỹmy riroximyhỹre wesemy, tule ityhydỹdu mahãdu rỹirakre, bedebyna wiwihikỹ ritakremy. ¹⁰ Wasidu heka rubudỹny nade, bedehudumy wasimy, jiarỹ tahe anade inyõ umytuedeòna ariwahinykremy, irutyhytyhy wihikỹmy wiji rỹirakremy. ¹¹ Jiarỹ budoeni-di itxeredu wihikỹ rare. Ihyy ta waumy ariwahinykre teròwyrenomy. ¹² Inyõ budoeni-di itxeredumy deòdumy risỹnykeki, tii riwisinanyõtyhy, tii dori budoeni wedu aõkõ rare, deòdule rareki. Tahe iròdu brebunaõ tamy kanakeki tahe rahenyke iribi, tai ijõ rimyke, ihona tahe raòrunyke. ¹³ Deòdu heka rahenyke tii iwedu aõkõ rareki, tii aõmy aõkõ idi ròhõtinyinmyhỹre, iòwydimy aõkõ. ¹⁴⁻¹⁵ Jiarỹ heka itxeredu wihikỹ rare wabudoeni riwaerymyhỹre. Jiarỹ tule tii mahãdu reerywãhãre. Waha riwaeryre, tule tii reeryre. Iwesetyhyle wabudoeni-wana wii reerynyre. Iòraru-ki tahe waumy ariwahinykemy idi wãhãre. ¹⁶ Jiarỹ wabudoeni-ò-di watziwãhãre. Aõ kabede-ki aõkõ. Ibutumy aributunykemy idi watzireri. Tai tahe sohoji ijoihyylemy heka roikre. Ibutu-di itxeredumy ararekre. ¹⁷ Tai heka Waha waluure, waumy ariwahinykreki wahe. Ihãrele tahe ixiby idi arexiumydỹnykre. ¹⁸ Inyõ heka ixideewiõkeki riwarubunyõtyhy. Arexiwahinykre tamyreny riwarubunyrenykremy. Ixideewikre, arexiwahinykre, tule waumy arimymy arexiixixanykre. Waha dori wadee rarybere tii ariwinykremy.

¹⁹ Kia rybe òraru-ki judeu mahãdu rybe rexijeijeinyre. ²⁰ Sõwemy iny ritxiõnomy rarybere: –Tii tyytybybina-di ratximyhỹre ada raitxỹtemy aõbo

ihÿre. Aõherekibo tamy taholamahãtenyete. ²¹ Ijõ tahe rarybere: –Aõ tyytybybina-di aõkõ rarybemyhÿre. Tyytybybina aõbo hãbu ruetà riruedÿÿnyõtyhy.

²² Jerusalẽ hãwã-ki heka beõrahyy rare. Worana bedehesi hetxina Tÿmyradÿÿna rÿire. ²³ Salomaõ Ube-ki, Deuxu dohodÿÿna heto ubeõ-ki. ²⁴ Jesuisi rariamy ihÿmyhÿ. Tahe judeu mahãdu rirurawonyre itÿÿraxidÿÿmy. Tiwese bededÿÿnanamybo nohõtidihiyy bede ariwyrenykre. Kai inatyhymy Kristumy tate-wana, tahe manarybeke itÿÿnymy. ²⁵ Jesuisi dirawyõnyde: –Rarybere wahe, tahe kaiboho tiwatyhynytenyõhyte. Inatyhymy ierysomy mohõtinybenykeki, waaõmydÿÿnana wiwihikÿ rewinyamahãre-di betehbenyke. Wahani-di kia rewinyamahãre. ²⁶ Kaiboho tahe tiwatyhynyõlemahãtenyete, wabudoeni wesemy aõkõ toite. ²⁷ Wabudoeni warybe rierymyhyre, riwaheludunymyhyre; jiarÿ heka ibutumy wabudoeni reerymahãre. ²⁸ Tamy umytuedeõna rewahinywãhãre tiu heka ruruõtyhy. Inyõ waribi ridyõtyhy. ²⁹ Waha wadee riwahinyre. Tii heka ibuturatyre rare. Inyõ iribi ritaõtyhy. ³⁰ Jiarÿ Waha-wana sohojihyyle watxiwãhãre.

³¹ Ixityre tahe judeu mahãdu mana-di rirubunykre idi rÿire. ³² Tahe Jesuisi tamyreny rarybere: –Jiarÿ sõwemy bedeõbyna inydee rewinywãhãre Waha ruru-di. Aõõrarukibo biwarubunybenykre. ³³ Tahe judeu mahãdu rirawyõnyre: –Kai aõmydÿÿnana wiwihikÿle tewinyte. Kia õraru-ki aõkõ ijoi adi rÿireri mana-di arubudÿÿmy Deuxumy binatyhymy tarybeteriki. Kai dori hãbu tate, ihãrele Deuxumy texiniteri. ³⁴⁻³⁵ Jesuisi rarybere: –Abede ywina-ki ryberiti rÿire. Deuxu Rybe õbitihymy raritinymy rÿire. Kiamy: –Jiarÿ rarybere: –Kaiboho Deuxu toite. Deuxu Rybe heka inyõ-õ diteõnyde. Kia mahãdu tahe Deuxulemy rininire. ³⁶ Deuxumy tiiboho rininirenyre-wana, aõherekibo wadee takyarananyteri jiarÿ tule Deuxu Riõrelemy rexininireki. Waha dori, riwatamy diwateõnyde. Timykibo kaiboho tarybetenyteri Deuxumy ibinamy jiarÿ rarybererimy ³⁷⁻³⁸ Waha-ribi bedeõbyna ariwinyõkeki, biwatyhynybenyõtyhy. Tahe ariwinykeki, aõbo rewinyre-wana bityhynybenyke, biwatyhynybenyõke hãrele. Tai tahe bityhynybenymy boibeke jiarÿ Waha-wana wãhãre tule Waha wawana ratximyhyre. ³⁹ Kabedeu ixityre riijere Jesuisi rimyky tii rexitamy rexihedÿÿnyre.

⁴⁰ Jesuisi ixityre Jordaõ bero kowa weribi-õ reurore. Joaõ juhuu rõsebedÿÿmyhÿõ rare. Taile tahe tii raremyhÿ. ⁴¹ Tahe sõwemy iny tamy roirenyre. Tamy rarybere: –Inatyhymy Joaõ bedeõby iny itxerenamy riwinyõre. Tahe ibutumy tii Jesuisimy rarybemyhÿre, inatyhy rare. ⁴² Sõwemy heka taile Jesuisimy rityhynymyhyre.

11

¹⁻² Lazaru ibinamy roimyhÿ Betÿnia hãwã-ki. Marie, Marta-wana iseriõrereny rare. Juhuu Marie Jesuisi-wana raremyhÿu, tii Jesuisiwa tyre-õ tarinalÿnyrehekÿõ ritxiwire, idi tahe tarade-di rirubudÿÿnyre. ³ Lazaru ibinamy roimyhÿki tahe tiiboho riteõnyre Jesuisi-õ rarybekremy: –Wahÿ, abiõwa tyhy binanihikÿmy roireri. ⁴ Jesuisi kiamy roholareu rarybere: –Kabinana hãwã Deuxu wowydynamy tamy nade. Tule riwawowydynyky jiarÿ dori Deuxu Riõre rare. Kabinina tahe rubuhyymy aõkõ tamy rÿike. ⁵ Jesuisi heka ibutumy iluurenyre, Marta, Marie, Lazaru-wana. ⁶ Iu Jesuisi rieryreu Lazaru webinaduna, tahe taile ratximyhyre, reriãrele inatxitxumy. ⁷ Iribi tahe rarybere taerydÿÿna mahãdu-õ: –Ròkõirenyke ixyby Judeia bede-õ. ⁸ Tahe ierydÿÿna mahãdu tamy rarybere: –Erydÿÿdu aõherekibo ixybynomy tamy tarybeteri judeu mahãdu adi heka riwisÿnymy rÿimyhÿ

mana-di arubudỹỹmy. ⁹ Jesuisi dirawyònyde: —Txu heka waòinatxi òra bededỹỹnanamy rare. Aõhe inatyhy. Inyõ txumy rariakeki, tiu aõ òraru-ki reseõtyhy loosònamy dori ibutumy robimyhỹre. ¹⁰ Bede lurumy rariakeki tahe, aõ òraru-ki reseke, loosòna dori ihoõreki wahe. ¹¹ Tahe ijõmy Jesuisi tamyreny rarybere: —Iny biòwareny rõrõmy roireri. Tamy arakre ariixixanykremy. ¹² Tahe imahãdu rarybere: —Wanyrỹ tii rõrõmy roireri-wana bohe, reytekre. ¹³ Jesuisi heka rarybemyhỹ Lazaru rubumy roirerimy. Tiiboho tahe rõhõninyrenyure urile rõrõmy roirerimy. ¹⁴ Tahe Jesuisi ritỹnynytyhyra tamyreny: —Lazaru rurure. ¹⁵ Jiarỹ wa aòrarureny-ki wadeysamy watxireri tai watxiòraki. Ka tahe biwatyhynybenykre. Ròkòirenykre tamy. ¹⁶ Tome ierydỹña mahãduõ rare. Didimomy iniõre. Tamahãduõ rarybere: —Ròkòirenyke, tule tii-wana rukururenykremy.

¹⁷ Jesuisi rehemynyreu, Lazaru inaubiòwatxumy hãloo iwòdỹỹwo-ki roimyhỹ. ¹⁸ Betỹnia Jerusalẽ hãwã-ribi sohoji urihixinamy roire. ¹⁹ Judeu mahãduy-ribi sòwemy doidenyde Marta Marieboho wotòdenamy, iseriòrereny rurureki. ²⁰ Marta Jesuisi kanakre rieryreu, tahe ròhònyre tii-wana witxi reakemy. Marie tahe tahetokile rononymhỹ. ²¹ Tahe Jesuisi-ò Marta rarybere: —Wahĩ, kakile atxiberi-wana waseritxòre rurukõhykyra ikuny. ²² Ihãrele tahe rekeryre ibutumy Deuxu-kò bexitòenykeki, tiki adeke kidiwahinykre. ²³ Jesuisi tahe tamy rarybere: —Aseriòre wa rubu-ribi kedexixakre. ²⁴ Tahe Marta rarybere: —Rekeryre jikarỹ ikokunanatxu-ku rubu-ribi rexixakre, ibutumy ixixanatxu-ku. ²⁵ Jesuisi rarybere: —Jiarỹ waixixanadỹỹdu rare, umyuedeõna wahidỹỹdu rare. Inyõ riwatyhynykeki, tii rubu-ki roire hãrele, kedexixakre. ²⁶ Ibutumy irumy roirekeki, tiu rururenyõtyhy, tii dori riwatyhynyreki. Kai aõbohe kia tetyhynyteri. ²⁷ Tii dirawyònyde: —Kohe, Wahĩ, aratyhynywãhãre. Kai Kristu tate, Deuxu ritxòretyhy. Deuxu tuu rarybereki, bede-kò kanatekònyde wahe. ²⁸ Tahe Marta ròsere Marie taseriòre-ò rarybere: —Inyhĩ rehemynyteri, kai makremy rarybereri. ²⁹ Kiamy roholareu, tahe, wylemy rỹimy reare tamy rare.

³⁰ Jesuisi dori hãwã-ò ralòõlemy raremyhỹ Marta tamy raryberekile raremyhỹ. ³¹ Tii rỹimy ròhònyreu, judeu mahãdu tuu robire. Tahe riheludunyre, wabede-ò robukremy raresỹny tamy roholare. ³² Marie rehemynyre Jesuisi-ò. Tahe tii tuu robireu, resere iko-ò, tahe rarybere: —Wahĩ, kaki atxiberi-wana ikuny waseritxòre rurukõhykyra. ³³ Jesuisi Marta ibru-di tule judeu mahãduhi-di retehereu tule tii rabadewonihikỹre. ³⁴ Iule Jesuisi rỹỹraxire: —Titxiwexe tii tetiditenyte. Tiiboho rirawyònyre: —Wanyrỹ, manake itxeremy. ³⁵ Jesuisi tahe rahinyre. ³⁶ Tai tahe judeu mahãduõ rarybere: —Betehebennyke sòwemy heka tii Lazaru luure. ³⁷ Ijõ tahe rarybere: —Tii iny ruetà riteytenyre. Aõherekibo Lazaru irumy ratxireriule riteytenyõra.

³⁸ Jesuisi ixyby tawo-ki bederiòtiinyre. Tahe rariamy rare wabede-ò Lazaru suiwodỹỹwo-ò roire. Mana-di tahe ritxiotòbònyre. ³⁹ Tahe Jesuisi rarybere: —Mana bitake Marta tahe iseriòre rarybere: —Wahĩ, rarònyteri wahe inakubikòwa txumy dokuri txuu idi rỹira. ⁴⁰ Tahe Jesuisi rarybere: —Rarybere taheka, bityhynykeki, Deuxu rurumy bobike. ⁴¹ Tahe mana iribi ritarenyre. Jesuisi retehere biu-ò rexitòenyre: —Umy reàlãmý wahe watxireri kai wadee taholataki. ⁴² Wadee taholahyy atxiteri mahãte: —Kia reeryre, kata inysòwehekỹ òraru-ki kiamy rarybera adee, tai tiiboho rityhynyrenykemy wahe, kai tiwateònyteki. ⁴³ Kia rexihureu tahe ryryre: —Lazaru, bodohonyke wa ahana-ò. ⁴⁴ Kia rurumy roimyhỹ-ribi tahe dòhònyde. Iwa heka tebò-wana widee ritỹtenyleny roimyhỹ. Irati tahe tyybese-di ritỹtenymy ihỹmyhỹ. Jesuisi rarybere: —Biesebenyke wa ixinamy rake.

⁴⁵ Tahe judeu mahãduy-ribi, Marie Martaboho roraludu mahãdu, aõbo Jesuisi riwinyremy robireu tahe, rityhynyre. ⁴⁶ Ijõ tahe fariseu mahãdu-ò roirenyre tamy relyykemy aõbo Jesuisi riwinyremy.

⁴⁷ Iribi tahe xiwe wahidỹỹdu wedu, fariseu wedu mahãdu-wana heka ywisidỹỹna mahãdu ributunyre. Dohodỹỹna mahãdu wedu heka imahãduni rare. Tahe inyõ rarybere: —Ka hãbu heka aõwiwihikỹ sõwemy diwinymyhỹde. Aõhebo he rokotỹỹnyrenykre. ⁴⁸ Tiihyyle riwinymy rarekeki, heka ibutumy rityhynykre. Idi tahe Roma hãwã mahãdu soldadu kanakre iny riòlòdỹỹnyke insỹ rahurenykre. ⁴⁹⁻⁵⁰ Kaifa imahãduõ rare. Kabeòrau tahe tii ibutu xiwena wahidỹỹdu wedu rare. Tahe tii rarybere: —Kaiboho aõ teeryõhyytenyte. Hãbuõ tahe rurukre ibutu inydee. Tai tahe ibutu iny itueõtyhy. ⁵¹ Kia heka irayky-ribi aõkõ ròhònyre. Deuxu irayky-ò ritidire, tii dori xiwena wedu tyhy rare kabeòrau. ⁵² Kiamy rarybereu, tahe Jesuisi rubunamy rarybereri. Jesuisi dori ibutumy judeu mahãdu dee rurukre. Tamy sohojile aõkõ rurukre. Tahe sohoji mahãduòle rabutukre Deuxu riòre bede bedemy rỹira mahãdu wahe. ⁵³ Itxuule tahe Jesuisi rubudỹỹmy rõhõtynyrenyre.

⁵⁴ Tai tahe ihãwãy-ki rariaõre, Judeia mahãduy-ki. Tahe iribi rexitare bederahy-ò iòhòmy. Hãwãõ-ò heka rare, Efraï heka inire. Taile taery mahãdu-wana ihỹmyhỹ. ⁵⁵ Judeu mahãdu worana bedehesi iòhòmy rỹimyhỹ Pascoa heka inire. Ritelenykõule heka sõwemy roirenyre Jerusalẽ hãwã-ò, tai rexiwinyrenyremy iwese bede ywina rarybere wese Pascoakomy wahe. ⁵⁶ Sõwemy iny Jesuisimy robikemy rỹimyhỹ. Tahe Deuxu dohodỹỹna hetowo-ki widee rarybemyhỹre tahe rarybere: —Kanakre aõbo Jesuisi worana bedehesi-ò. ⁵⁷ Xiwena wedu fariseu-wana juhoo inyõ rarybemahãre: —Inyõ Jesuisimy robikeki, tuu wadeereny kanarybekre, tii ramykremy wahe.

12

¹ Jesuisi rare Betỹnia hãwã-ò Pascoa worana bedehesi rỹikrekoki. Debòsohoji txumy rauhenymy rỹimyhỹ tamy. Tai heka Lazaru rasỹnymyhỹre rubu-ribi rexixare-ribi wahe. ² Martaboho tahe rỹsỹna wiutàdàna riwinyrenyre Jesuisideewina. Lazaru Jesuisi-wana riroxikremy ronymyhỹ. Tahe Marta tamyreny rỹsỹna riwymyhỹ. ³ Marie tahe sõwemy aderõna lỹnyre-di ratximyhỹ, iòwyhykỹre heka. Tahe tii Jesuisi watyare ritxiwire idi tahe taradedile risuhore. Heto tahe tỹnyrehekỹlemy roire. ⁴ Judasi Isariò tule Jesuisi erydỹỹnaõ rare tii tai ratximyhỹ. Tii Jesuisi rityhenyremy tii raremyhỹ ihewo-ribi. Tii tahe rarybere: ⁵ —Kaa aderõna heka iòwyhykỹ rare. Aõherekibo idi tahonyõte nieru idi bitakemy iny aõkõ mahãdu-ò nieru biwahinykemy. ⁶ (Judasi heka iny aõkõ mahãdu luu aõkõ rare. Erydỹỹna mahãdu nieru rubudỹỹdu tii rare. Kia nieruõ tahe ixideele ritosinymyhỹre. Tai tahe aderõna òwy ixidee ributunyremy idi ratximyhỹ). ⁷ Tahe Jesuisi rarybere: —Ixinamy wawatyare ritxiwike, wahãloo-ò waherina heka riryrymy tuu ritxiwireri. ⁸ Kaiboho heka aõu biwiòhenanymy ahãbenyke iny aõkõ mahãdu awanareny dori rarehyymy rarekre. Jiarỹ tahe kaki aratxihyyke aõkõ rare.

⁹ Judeu mahãdu Jesuisi rehemynyreny roholare. Tahe sõwemy iny tamyreny nade itxeremy. Tule Lazaru-ò itxeremy nade rubu-ribi rexixareki. ¹⁰ Tai tahe xiwewahidỹỹdu mahãdu wedu tule Lazaru rubudỹỹmy rarybere. ¹¹ Lazaru òraru-ki dori sõwemy judeu wedu Jesuisi rityhynyre.

¹² Itxubiòwau tahe Jesuisi nade Jerusalẽ-ò kia-ò tahe roholare ibutumy worana bedehesi ludu mahãdu. ¹³ Tai tahe roirenyre tii-wana witxi reakemy horeru riwyre ityre-di kanakre. Riryrenyre Jesuisi-ò: —Waiòlòreny, kai arawowydynyreny, kai bedeòbydỹỹdu tateki! Kai Deuxuni-di tateri. Kai judeu

Iòlòtyhy Tate. ¹⁴ Jesuisi nade jumenta riòre tyre-ki, tuu dori ihetxina tyyriti-ki roire wesemy. ¹⁵ Kiamy wahe roire:

—Judeu riòre mahãdu uritere brebuõmy atximahãbeny aiòlòreny dori kanakre jumenta riòre tyre-ki.

¹⁶ Iery mahãdu kia rieryõhyre juhuu. ¹⁷ Iribi tahe tõhõti itxi reare ritidỹna hetxina-ki roiremy, Jesuisi biu-txi ròsemy rareu wahe tõhõtireny itxi reare. Tule sõwemy iaõmydỹnana rybe hetxina-ki riritinymy rỹimyhỹre. Kia-di tahe idi tõhõtireny reare. ¹⁸ Inyõ itxeredu heka Lazaru ixixanamy relyyre. Tai tule iny sõwemy doidenyde. Kia Jesuisi riwinyreò heka roholarenyre. ¹⁹ Tai tahe fariseu mahãdu widee raryberenyre: —Ibutumy ihemy roirenyre. Timyõre, aõhe heka rikisỹnyrenyõtyhy.

²⁰ Inyõ worana bedehesi-ki grego rybedu mahãduõ ratximyhỹ. Tii tai Deuxu reàlakemy ratximyhỹ. Tii Besaida hãwã ludu-ò Kalileia bede luduõ ratximyhỹ. ²¹ Tahe grego rybe mahãdu tamy rarybere: —Wanyrỹ, jiarỹboho, Jesuisimy arobikemy watzirenryeri. ²² Filipi tahe Andre-ko relyyre. Ta wiwana roirenyre Jesuisi-ò. ²³ Jesuisi rarybere: —Aõkõra, Wabededỹnana iòhõra Deuxu Riòre Hãbutyhyhykỹ rubuna-ò, wahe. ²⁴ Inatyhymy adeereny ararybekre: —Jiarỹ alòbòrona rijuxunymyhỹre wesemy aresekre suò, arurukremy. Aruruõkeki ixivanahyyle ararekre. Arurukre-wana sõwemy araratynykre. ²⁵ Inyõ ixiluukeki heka, ruruke. Kabede-ki tahe ixiluuõkeki, tii rexiywinyumy umytuedeõna-ò ratxike. ²⁶ Inyõ wadeòdumy ratximyhỹkeki, tii riwaheludunyke. Tai titxibo aratxikeò tii wawana ratximyhỹke. Inyõ wadeòdumy rareke-wana, tii Waha riwowydynykre.

²⁷ Katahe wabedewonihikỹmy watzireri. Timybo ararybekre, Waha, kia rubu aõmydỹnana-ribi biwatake. My òsana arexitòenykre. Aõkõre, kiaòle heka kabede-ò anade. ²⁸ Waha, anityhy-ò iny riwowydynykemymy watzireri. Iule tahe rybeò-ò roholarenyre: —Kia rotỹnyre ihãre ta ixityre tuu rotỹnykre. ²⁹ Tahe iny sõwehekỹ kia rybe-ò roholare. Tahe rarybere: —Biumytxyle rare. Tahe ijõ rarybere. Aõkõre ýju rare. ³⁰ Tahe Jesuisi rarybere: —Waòraru-ki aõkõ kia rybe rỹireri, aõrarurenymy-ki, tamy bohohabenykemymy. ³¹ Wiji tahe ywisidỹna kỹnyikre, bedemy iny rỹira mahãdu-ò. Kia mahãdu iòlò, Satanasi, kanahitx-idỹkre. ³² Iu jiarỹ itxeò-ki riwaukokreu, ibutumy iny heka ixidee adi-wiutadànykre riwatyhynykemymy. ³³ Iu tii kia rarybereu, tarubuna ritỹnyre timybo rurukre. ³⁴ Iny sõwehekỹ dirawyònyde: —Jiarỹboho raholarenyre bede ywina-ò. Tii rarybere: —Tiiemy Kristu rarehyymy rarekre. Timybo kai tarybeteri: —Biwaukokremy. Mobo tahe Deuxu Riòre Hãbutyhyhykỹmy tuu tarybeteri. ³⁵ Tahe Jesuisi dirawyònyde: —Urihimyòle loosõna awana rariamy ratzireri. Idi atxiteriule idi mariake, bede luru atxi kanakelau. Inyõ bede luruki rariakeki, tiobo rake rieryõhyre. ³⁶ Waloosõna atxiteriule, biwatyhynyke waloosõnamy, taile waloosõna mahãduõmy boibeke. Kiarybe rahu-di tahe Jesuisi iribi rexitamy rexiwore. ³⁷ Tii sõwemy bedetiidỹna ikoreny-txi riwinyre. Ihãrele tahe sõwemy rityhynyõre. ³⁸ Kia tahe Isaia tyyriti-ki roire, tahe iwesele tuu rarybere wese wiji rỹira rotỹnyre:

—Wanyrỹ, Iny rybe tỹnydỹnarenymy tiiboho rityhynyõhyre, Deuxu taruru tamy riteòsinyrehãrele rityhynyõre.

³⁹ Tai rityhynyõhyre. Isaia, Deuxu rybedu ijõmy ròritidỹre:

⁴⁰ —Deuxu riruetànyre, irayky riteredỹnyre. Tai rieryõhyymy robiõhyymyhỹre. Tiu heka Deuxu rityhynyõhyre. Tiu riteytenyõhyre.

⁴¹ Isaia Jesuisi loosõnamy robire. Tai tahe tuu ròritidỹre. ⁴² Ihãrele tahe dohodỹna mahãdu wedule sõwemy rityhynyre. Urile fariseu mahãdu òrarukile,

ijõ-ò tuu rarybeõre, dohodỹỹna mahãduy-ribi riòlòdỹỹnyheny. ⁴³ Tiiboho dori Deuxu wowydyna luurenyõre inywowydynale luurenyre.

⁴⁴ —Iny riwatyhynymyhỹkeki, wadeòdỹỹdule rityhynymyhỹre. ⁴⁵ Inyõ wamy robikeki, iule wadeòdỹỹdumy robike. ⁴⁶ Jiarỹ loosõna wesemy anade bede-ò. Tai tahe iny riwatyhynykeki, bede luru ribi ròhònyke. Tai heka anade. ⁴⁷ Inyõ warybe-ò roholake hãrele riywinyõkeki, tahe jiarỹ tii wiji ariywidỹỹnyõke. Jiarỹ dori tarasaduhyylemy anade. ⁴⁸ Inyõ riwatyhynyõkeki, warybe-ò roholaõkeki, ikonana txuu tahe ywisidỹỹna-ò ralòke, warybe-ò rityhynyõmyhyreki aõhòkỹmy dỹỹnana-ò heka kia ralokre. ⁴⁹ Jiarỹ ixi rayky-ribi aõkõ rarybemahãre. Wahale rybe wadee riwahinymyhỹre. Kia wesele relymahãre. ⁵⁰ Deuxu rybe bede ywina-di diwateònyde umytuedeõna wahidỹỹna kia rare. Kiale heka reeryre.

13

¹⁻³ Pascoa worana bedehesi txumy txuu rỹire. Tahe Jesuisi rexieryre ixyby tyby-ò ròsekremy ihỹre, ibededỹỹnana iòhòmy roireki. Tule rexieryre tyby ibutumy tamy riwahinyremy. Tii tyby-ribi nade tule ixybyle tamy rakemy. Txioro roxinau Jesuisi taerydỹỹna mahãdu-wana riroximyhỹreny. Judasi Isariò (Simaõ riòre) taile ratximyhỹ. Juhuu diabo tamy rarybere iruule Jesuisi rityhenykemy. ⁴ Jesuisi sòwemy taerydỹỹna mahãdu luure. Tai tahe rỹire, tatytyre ludu ritare òsuròna rimyre, idi rexiwetyataare. ⁵ Hynaro-ò bee ritxiwire taerydỹỹna mahãduwaa risuhokremy tahe òsuròna-di tawetya-ki ihỹmyhỹ-di iwa rirubudỹỹnyre. ⁶ Tahe Jesuisi rehemynyre Simaõ Pedro-ò, Pedro rarybere: —Aõkõre kai wawareny suròdòõmyke. ⁷ Jesuisi rirawyònyre: —Kai heka teeryõte aõherekibo resuhòreri. Ihewo-ribi tahe bierykre. ⁸ Pedro rarybere: —Aõkõre, wawasuròdòdỹỹõmy. Jesuisi rirawyònyre: —Arisuhòõkeki wawanahyy aõkõ mabeke. ⁹ Pedro rarybere: —Wawasohojile aõkõ bisuhokre, wadebò warati-wana tule wahe. ¹⁰ Tahe ritỹnynyre Jesuisi; inyõ ròhòre-wana iwale rasuhòke. Iuhe ibutumy tyralemy rỹimyhỹre. Kaiboho yralemy toite. Sohoji tahe aõkõre. ¹¹ Jesuisi tatyhedỹỹdu rayky rierymyhỹre. Tai tahe rarybera, ibutumy aõkõ tyraremy.

¹² Jesuisi iwasuròdò rexihureu, tatytyre ludu retyynyra roxina-ò ròsere. Tamyreny rỹỹraxire: —Kaiboho teerytenyete. Aõhebo jiarỹ kia ratỹỹnyra. ¹³ Adeereny aritỹnynykre. Kaiboho tiwaninitenyete anyrỹmy, aõhe inatyhy? Aerydỹỹdumy, inatyhy heka jiarỹ rare tahe òbitimy tarybetenyete. ¹⁴ Jiarỹ aerydỹỹdureny anyrỹreny heka awareny resuhore. Tai tahe kaiboho wiwa bisuhòbenykre. ¹⁵ Iwese jiarỹ rexideòsinyre wese kaiboho biwinybenyke. ¹⁶ Inatyhymy adeereny ararybekre. Deòdu dori tawedu ratyre aõkõ rare. Rybe-ò ijohonadu dori rybedutyhy ratyre aõkõ rare. ¹⁷ Kia warybe teerytenyete. Tahe biwinybenykeki bedèòbynatyhy adeereny kanakre. ¹⁸ Ibutumy umyreny aõkõ rarybereri jiarỹ araeryreny, aratarenyreki, wahe. Rybe tyyriti-ki roire kiamy:

—Kia wawana riroximyhỹrele heka riwatyhenykre. Ele elemy tuu rotỹỹnykre.

¹⁹ Wiji rarybereri heka wylemy kia tuu rotỹỹnykre. Tuu rotỹỹnykreule, kaiboho bierybenykre òbitimy raryberé wahe; jiarỹ biwatyhynybenykemy wahe. ²⁰ Inatyhytyhymy ararybekre: —Inyõ adee aditeònykre. Inyõ tii rityhynymy kididykeki, tii riwadymyhỹre. Inyõ kidiwadykeki wadeòdỹỹdu ridymyhỹre, Deuxu rityhynymyhỹre wahe.

²¹ Tahe Jesuisi rabadewonihikỹmy ronymyhỹ. Tahe rarybera: —Iny sohojiõ ayreny-ribi riwatyhenykre. ²² Tahe wii riijerijereny. Mokobo rarekremy ròhòtinyreny. ²³ Jiarỹ, Joaõ Jesuisi weribi ranywỹhỹ, tii dori sòwemy

ariwinykre. Iny Waha-ò wowydyna riwahinykemy idi watzireri, iRiòre wahe jiarỹ rare. ¹⁴ Tai aõma wani-ò bexitòenybenykeki, tii tahe riwinykreadeereny. ¹⁵ Inyõ waluukeki tii wabede ywina riywinytyhyke. ¹⁶ Waha-ò arexitòenykre ijõ wiòhedỹỹdu adeereny kiditeònykremy waderòwmy. Tii aõu aõu adeereny hyyle rarekre. ¹⁷ Tii Deuxu Tyytybytyhy rare. Tii inatyhynamy rieryrenyre, iny bedede mahãdu wahe. Deuxu Tyytybytyhy ixidee ridykemy. Tuu dori robiõtyhy rieryõtyhy. Kaiboho tahe teerytenyte. Tii dori umywanareny ratximyhỹre, aworeny-ki ratxikremy. ¹⁸ Jiarỹ heka ixisohojimy ararisidỹỹnyõtyhy. Jiarỹle adee adoosekre. ¹⁹ Wijile arurumy arakre bederibi. Bede bedede mahãdu tiu wamy robiõtyhy. Kaiboho tahe wamy bobilebenykre, jiarỹ dori ixityre rubu-ribi adexixamy ararekre. Tai tahe tule kaiboho rubu-ribi bexixamy boibekre. ²⁰ Kia txuu kaiboho bierybenykre jiarỹ heka Waha-ki watxiwãhãremy. Kaiboho tasỹ waki ahãtenyte. Jiarỹ tule akireny watxiwãhãre. ²¹ Inyõ wabede ywinareny dikeki tahe, riywinykeki, waluudu rare. Waha tule iluukre. Jiarỹ tule iluutyhyre. Tamy tule arexideòsinykre. ²² Judasi tamy rarybere: (aõ Isariò aõkõ kỹny, iwitxiraõ.) –Wanyrỹ, aõhekremybo wadeereny bedexideòsinykre tahe bedede ludu mahãdu-ò aõkõ wahe. ²³ Jesuisi rarybere: –Inyõ waluukeki, wabede ywina riywinytyhyke. Waha, heka iluutyhykre. Jiarỹboho tamy adoidenykre tamysỹmy. ²⁴ Iny waluuõkeki, warybe tiu rityhynyõtyhy. Aõ warybe-di aõkõ heka rarybereri. Waha wadee riwahinyredi heka rarybereri.

²⁵ Tai arakrekoki tuu rarybereri adeereny. ²⁶ Tahe Deuxu Tyytybytyhy, awiòhedỹỹdu, tii araerynanykre ibutumy aõna aõnamy. Timybo jiarỹ adeereny raryberemy akananohõtijaranydenykre. ²⁷ Ywina adeereny adiwahinykre waywina wahe. Iwese bedede bedede ludu mahãdu riwahinymyhỹre wese aõkõ ariwahinykre. Uritere nohõtiryẽomy brebuõmy. ²⁸ Rarybere dori arakremy tule adoosekremy. Waha waratyre rare. Tamy he arakre. Kaiboho waluukeki, beysabenykre tamy arakreu. ²⁹ Kaa bedede reakoki tuu rarybereri. Tuu reakreu tahe, kaiboho biwatyhynybenykre. ³⁰ Sõwemy heka adeereny ararybeõkre, bedede dinodu dori tehemyynysỹ iòhòmy ihỹre, Satanasi wahe. Tii heka wadee iruruõhyre, riwateònyõtyhy. ³¹ Jiarỹ Waha luure. Rewinywãhãre aõbo Waha ariwinykemy riwateranymyhỹre. Botamanyke: –Ròkòirenyke.

15

¹ Hãjutò òwòna wese wihikỹ jiarỹ rare. Waha tahe bedede rade wysydỹỹdu wese rare. Bede òbebure iratyõkeki iò riòròke. Iratydikeki iòsõmo iribi risihere. Tai tahe sõwetyhymy nihikỹmy raratynyke. ² Kaiboho bedede rade-ò wesemy toite. Warybe-di aòsõmoreny aribireny resihemahãre. Katahe òbitimy toite bederatymy raratynykemy. ³⁻⁴ Kaiboho biwamymy wadi myikre. Iwese bedede radeõ raòròõmyhỹkeki irulemy rỹikre raratynyke. Aõkõkeki ruruke. Kaiboho iwesele toite. Waki beàrenyõbenymyhỹkeki, tiu Deuxudeewimy atxibenyõtyhy. ⁵ Jiarỹ hãjutò òwòna wese rare. Kaiboho ibede radeò wese toite. Waki beerenybenykeki, jiarỹ aki ararike, tai bederaty wese sõwemy maratynyke. Wahoõkeki tiu aõ biwinybenyõtyhy. ⁶ Inyõ waki rariõkeki, iwese iny bedede rade rubu-di rahuleke, tii iwesele inyõ rahukre. Juhuu rymyre, idi heòty-ò rehure, tai roomyhỹre. ⁷ Kaiboho waribi boibenyõkeki, warybe õhõtiri-ribi rosaõtyhykeki, aõtaxina wadee bexitòenybenykre, tai ibutumy adee ariwahinykre. ⁸ Iwese bedede rade sõwemy raratynymyhỹre wese, kaiboho, aõna aõna wiwihikỹ biwinybenyke Deuxu dee. Kiakkeki tahe Deuxu deàlana sõwemy ritakre. ⁹ Iwese Waha waluure wese jiarỹ aluurenyre waluuna-ribi boibenyõke. ¹⁰ Wabede ywina inyõ riywinykeki, tii waluuna-ribi raõtyhy.

Iwese Waha bede ywina reywinymyhÿre wese tahe Waha luuna-ribi jiarÿ tiu rahònyòhyyre. ¹¹ Wadeysana awo-ki ratxikemy jiarÿ adi watxireri. Eysana sòwemy mabekemy adi watxiwãhã. Tai tahe warybe adee rarybere. ¹² Wabede ywina heka kaa rare: –Wiluukemy. Iwese jiarÿ aluure wese wiluurenkemy. ¹³ Inyò taery dee rurukeki taluunadireki, tii luunatyhy ijòdire. ¹⁴ Kaiboho wadeewi biwinybenykewana tai inatyhymy wabiòwa toite. ¹⁵ Tahe aõ wadeòdumy aõkòhe araninirenykre. Kaiboho wabiòwa toite jiarÿ dori Waha-ribi raholare adee tuu relyywãhãre. ¹⁶ Kaiboho tahe ti-watatenyòhyyte, jiarÿ tahe aratarenyre kaiboho boibenykemy. Sòwemy aõna aõna wiwihikÿ botÿÿnybenyke. Tule kia aõna aõnamy tule roihykemy. Tai tahe aõmy Waha-ribi wani-di bexitòenybenykeki, adee riwahinyhyy rareke. ¹⁷ Wiluubenyke: –Kia tahe wabede ywina adeeremy adiwahinyde. ¹⁸ Bede ludu iny mahãdu eramy reakeki myÿ uritere nohòtiòmy juhúu dori waderamy waluuòre. ¹⁹ Kai bede ludu iny tate-wana iny aluuke, tahe aõkòre. Tai tahe iny eramy reamyhÿre. Bede ludu mahãdu ribi jiarÿ aratara. Bede ludu mahãdu aõkò tate urenana. ²⁰ Adee heka rarybere aõmybo. Uritere iribi nohòti lusaòmy kia wahe: –Deòdu tawedu ratyre aõkò rare. Tai wadee aõbina binamy iny rotÿÿnymyhÿre. Adeeremy tule aõmy rotÿÿnykremy wahe. Tiiboho warybe riwinyrenykeki, arybe tule tiiboho riwinyrenykre. ²¹ Kia tahe adee ratÿÿnymyhÿre wanimy rybe òraru-ki, tiiboho dori wadeòdÿÿna rieryòreki. ²² Tuu ararybeòre wana inihe tiiboho òrarudiòhyyrenyre. Katahe rarybere tai tahe tiiboho rarybeòtyhy rieryòremy. ²³ Inyò waluuòkeki, tule Waha luuòtyhy. ²⁴ Jiarÿ heka ibutuko-ò wowydyna iitxerenarenymy rewinyòrewana, tiiboho òrarudiòhyyre inihe. Tahe rewinyamahãre, tuu robimyhÿrenyre, ihãrele tahe waluuòre tule Waha luuòre. ²⁵ Kiamy heka rotÿÿnyre bede ywina ritidÿÿna-ki roireki. Tai heka tuu rotÿÿnymyhÿre. Kiamy wahe ritidÿÿna-ki roire:

–Tii heka bede òraru aõkò rare, ihãrele tahe iluuòrenyre.

²⁶ Deuxu Tyytybytyhy adee ariteònykre. Tii, wiòhedÿÿdu rarekre inatyhynamy rierynanykre. Tahe, tii kedehemynykreu wamy rarybekre. ²⁷ Tule kaiboho wamy marybebenykre, wawana hyy ahãtenyteki.

16

¹ Kiamy adee rarybemahãre òraruna-txi ixèòkemy. ² Tiiboho heka anatakre tohodÿÿna hetowo-ribi. Kobe, bede dÿÿnana iòhòmy kadeakreu inyò anarubunykeki, kia Deuxudeewimy tuu konohòtinykre. Tii Deuxu wiòhedÿÿdu raremy ixi-di kònohòtinykre. ³ Tiiboho Waha rieryòhyyimyhÿrenyre tule riwaeryòmyhÿre. Tai tahe kiamy adeeremy rotÿÿnymyhÿrenyre. ⁴ Iu adeeremy aõmydÿÿnana kedehemynykreu, òhòtirenre itxi reake timybo adeeremy relyyretxi. Tiu heka tuu rarybeòhyyre, umywanarenhyhy dori wãhãre. ⁵ Katahe arakre wadeòdÿÿdu-ò. Kaiboho bÿÿraxibenykekò aõbo tiobo arakre-ò. ⁶ Kaiboho heka tabedewomy toite kamy rarybereriki. ⁷ Ihãrele tahe inatyhymy adeeremy ararybekre: –Adeeremy awikre arakreki wahe. Jiarÿ araòkeki awiòhedÿÿdu, Deuxu Tyytybytyhy kanaòkre. Arakeki tahe tii aditeònykre adeeremy. ⁸ Iu kanakreu, tii inydee kiditeòsinykre irayky binadiremy, iòbitina-di aõkòremy, òrarunadiremy. Deuxu dori òrarudu riwewisidÿÿnykre. ⁹ Taòraruna ixidee kiditeòsinykre tiiboho riwatyhynyòrenyriki. ¹⁰ Tahe ixidee kiditeòsinykre. Jiarÿ iratyre waòbitina direki. Waha-ò dori arakre, wamy bobibenyòtyhykemy. ¹¹ Deuxu ixiywisidÿÿna ixidee kiditeòsinykre kabede dinodu dee rarybere tii rexihukremy. ¹² Jiarÿ heka sòwemy adee ararybekemy watxireri,

ibutumy tahe isiramy ixidee boholabenyke. ¹³ Txiòhe rare. Deuxu Tyytybytyhy kanakreu, inatyhymy adeeremy rarybekre inatyhyna-di ibutumy. Tarybe-di tahe rarybeòkre. Deuxu-ribi aõmybo roholaremy tahe rarybekre. Tule timybo aõna aõna rarekremy kanarybekre. ¹⁴ Tii waaõmydỹnana adeeremy ritỹnynykre. Tai kidiwatoosõnanykre. ¹⁵ Ibutumy Wahahõrõ heka wahõrõ rare. Tai heka tuu adeeremy rarybereri waaõmydỹnana adeeremy kiditynynykre. ¹⁶ Urihimyò riòre heka waòkre, idi tahe ixityre wamy bobibenykre. ¹⁷ Tahe ijõ ierydỹna mahãduõ widee rarybere: –Timybo tii rarybere: –Urihimyò iòkremy tii rarybereri, tule ixiryre wamy bobibenykre. Tule Waha-ò arakre. Timybo heka rieryrenyõhyre aõmybo rarybera. ¹⁸⁻¹⁹ Tiiboho Jesuisi-ò rỹraxyrenykre ratxirenyreri. Tahe Jesuisi rierymyhỹre tuu rỹraxykre. Tahe Jesuisi tamyreny rỹraxyre: –Kaimy ixidee tỹraxytenyteri. Wanamy waòkesenalemy. ²⁰ Inatyhymy adeeremy ararybekre: –Iny bede mahãdu urile reysakre, kaiboho tahe araeryreny urile mahinybenykre, birajuabenykre, mabedewobenykre. Idi tahe kaiboho beysabenykre. ²¹ Iwese hãwyy iijera iòhòreki, rabedewomyhỹre, taaõhòkỹmydỹnana-di ròhòtinymyhyre. Idi tahe reamyhỹre. Iu tahe tõhòti rosamyhỹre tohouã tỹmyradile reysamyhỹre. ²² Iwesele kaiboho mabedewobenykre, ixityre wamy bobebenykreu tahe, kaiboho beysabenykre. Inyõ heka deysana aribireny ritaõtyhy. ²³ Kiatxu tahe uritere watỹraxydỹõmykre inatyhymy adeeremy rarybereri. Waha-ribi aõmy bexitòenybenykeki. Tii adeeremy kidiwahinykre wani òraru-ki. ²⁴ Tiu heka aõmy textitòenytenyõmahãte wani-di. Bexitòenybenyke, tai bitabenykre. Tai tahe kaiboho beysabenykre.

²⁵ Ibutumy rybewòtemy adeeremy rarybewãhãre wahe. Idi tahe tuu adeeremy ararybeòkre. Idi tahe itỹnytyhymy Waha aritỹnynykre adeeremy. ²⁶ Kiatxu tahe bexitòenybenykre wani-di jiarỹ ararybeòkre umyreny Waha-ò. ²⁷ Waha dori aluurenyre, kaiboho waluurenyreki, Deuxu-ribi anade tetyhynytenyteki. ²⁸ Waha-ribi anade, bede-ò adehemynyde ihãrele bede-ribi arakremy Waha-ò. ²⁹ Jesuisi ierydỹna mahãdu rarybere: –Wiji tahe itỹnytyhymy tarybeteri. Rybewòte-di aòkõ tarybeteri. ³⁰ Kai ibutumy teeryte. Inyõ dỹraxyõmy adee. Kai inatyhymy Deuxu-di tanate. Kia jiarỹboho retyhynyrenyre. ³¹ Tahe Jesuisi tamy rỹraxyre. Inatyhymy wijityhyle tetyhynytenyta. ³² Wabededỹnanamy heka reara. Kaibohoõ sohoji sohojimy tasỹ tasỹ-ò rakre. Biwaribenykre ixi sohojilemy arỹkre. Tahe ixi-wana aòkõ watxikre, Wahawanale arỹkre. ³³ Kaheka aõna aõnamy adeeremy rarybere ywina-di araykyreny-ki boibekre. Bede-ki kaiboho aõhòkỹmy botỹnybenykre. Ihãrele beysabenyke, jiarỹ heka Deuxu òludu mahãdu-di ròtara.

17

¹ Jesuisi rarybemy rahudi tahe retehere biu-ò rarybere: –Waha, wabededyõnanamyhe reara. Ariòre watxiwãhãre. Wowydyna wadee biwahinyke tai tahe adee wowydyna adee ariwahinykre. ² Kai, Waha, ibutumy wadee ruruna tewahinyta iny deòdỹnany. Tai umytuedeõna ariwahinykre biu-ò hedu mahãdu-ò. ³ Kia heka umytuedeõna rare: –Deuxu inatyhy tate sohoji-hyy tate. Tii araeryrenykeki tahe eòdỹna Jesuisi Kristu rieryrenykeki. Kia umytuedeõna rare tamyreny. ⁴ Aõ aõmysỹdỹnabo wadee tewahinyte, ibutumy adee rewinyre. Tai heka arawowydynyra kabede-ki. ⁵ Iu bede rexidelenyreu umywanahyy rarewãhã. Sõwemy loosõna nihikỹ-di rawãhãre. Tahe wiji, Waha, kia loosõnale ixityre bidiwahinykre umywanahyymy ararekre.

6 Kai iny mahãduõ wadee tewahinyte bede mahãdu-ribi. Tamyreny umy rarybemahãre. Juhu tiiboho ahõrõ roire. Idi wadee tewahinyte. Tiiboho arybe riywinymyhÿre. 7 Ibutumy waaõmydÿÿna aribi retamahãre. Kia heka wiji tiiboho rieryrenyra ibutumy aribi nade. 8 Aõrybebo wadee tewahinytamy tamy rarybemahãre. Tiiboho rityhynyrenyre, rieryrenyre aribi jiarÿ anade, kai wateòdÿÿdu tate. 9 Iòraru-ki adee rexitòenyre. Tiiboho amahãdu roire. Wadee tewahinyte, bede mahãdu-ò raru-ki aõkõ adee rexitòenyre. 10 Ibutumy wahõrõ, ahõrõ rare. Tule ahõrõ, wahõrõ rare. Tai heka iny mahãdu riwatoosònanymyhÿre. 11 Jiarÿ adee arakre tai kaki arareõkre. Tiiboho heka kaki rarirenykre. Tiiboho biyrubunykre, Waha, ani òbiti-di biyrubunyke, wadee tewahinyteki. Tai tahe iraykyreny wiwesehyummy roirekre. 12 Tiiboho-wana rarewãhãu ani òraru-ki reyrubunymahãre, wadee tewahinyteki. Timy heka reõnonyõhyre ijõ, sohojile tahe reõnonyre. Juhuu dori Ritidÿÿna roire ijõ sohojiõ ariõnonykremy. Ihyy tahe reõnonyre, Judasi Isariò õnodÿÿduhyummy rarekre. 13 Ka tahe arakre arora-ò. Tii heka inyõ rarybemahãre ibutumy wadeysana iworeny-ò ralòmyhÿkemy. 14 Jiarÿ arybe tamyreny rewahinymahãre. Bede mahãdu iny dori terarenyre, tiiboho bede mahãdu iny aõkõ roireki. Iwese jiarÿ bede ludu hãbu aõkõ rare wese. 15 Bede-ribi tarasamy aõkõ heka adee rexitòenyre. Urile ibina bina widÿÿ-ribi biyrubunykemy. 16 Tiiboho tahe wiji ijõ bede witxira ludu roire, iwese jiarÿ rare wese, wahe. 17 Arybe-di tiiboho biòbitinyke, tai ahõrõ mahãdumy rarekre. Arybe dori òbitityhy rare. 18 Iwese bede iny-ò tadiwateònyte wesemy, Jiarÿ tiiboho reteònyre bede ludu mahãdu-ò rarybekremy. 19 Tamyreny xiwena wesemy adee arexiwahinykre. Òbitihyummy ararekre, tai tiiboho òbitihyummy roirekremy inatyhyna-di. 20 Aõ tamy sohojile aõkõ heka rexitòenyre. Ibutumy kia rityhynymy rÿirakre-ò dori rexitòenyre. 21 Tai tahe ibutumy wiwese wesemy rõhõtynyrenykre. Iwese, Waha, kai waki atxiteri wesemy tule aki watxireri wesemy tiiboho iny-ki roirekre. Tai bede iny mahãdu rityhynykre ateòdÿÿna watxireri urenana. 22 Kai loosòna wadee tadiwahinyte, tahe tamyreny rewahinyre. Tiiboho sohojihyy weselemy roirekremy, iwese iny sohojihyy rare wesemy. 23 Jiarÿ taireny wãhãre, kai waki ahãte. Tai tahe inyboho butuhyummy rokoirekre. Wii riòbitinymyhÿrenykre. Tai bede mahãdu rierykre tadiwateònyteki. Tule wamahãdu luu tate urenana Waha, iwese waluure wese. 24 Waha, titxibo ararekre, tiiboho wawanahyummy roirekre, wamahãdumy wadee tewahinyteki. Tai tiiboho waloosònamy robikre. Kai dori bede ihokõule waluure, tahe loosòna wadee tewahinyte. 25 Waha òbiti, bede mahãdu araeryõre Jesuisi tahe araeryre. Wamahãdu tule rieryre tadiwateònyte. 26 Jiarÿ tiiboho reerynanyre ani-di. Ihãre ta arierynanykre. Tai aluuna iwese waki ratxireri wesemy taireny rarekre, tule jiarÿ taireny ararekre.

18

1 Jesuisi rexitòenymy rahudi tahe roirenyre taerydÿÿna mahãdu-wana Cedrõ beàwe-ribi kowa ijà-ò heka reuròenyre, tahe bederaty oworuro-ò rirònyrenyre. 2 Judasi heka Jesuisi tyhedÿÿdu heka ibede rieryre, Jesuisi dori taerydÿÿna mahãdu-di tamy rahyymyhÿre. 3 Tahe Judasi, soldado mahãduõ tadinodu-wana ributumy. Fariseu mahãdu-ribi xiwena wedu wahidÿÿdu-ribi Judasi soldado yrubudÿÿdu mahãdu rihitxinyre tule xiwena deòdu mahãduõ rihitxinyre tii-wana rakremy roirenyre. Tahe tamy ritehemynyrenyre tòbòra heòty-wana. 4 Jesuisi rexierere ibutumy aõmybo tamy

kodotỹnykre. Tahe iny mahãdu-ò rexidorunyre. Tahe rỹraxyre tamy: — Mowe teijetyteri. ⁵ Tahe dirawyònyde: — Jesuisi Nazare hãwã ludu reijeteri. Tahe Jesuisi rarybere: — Jiarỹ wa tile rare. Tahe Judasi ityhedỹdu tii mahãdu wanale nade. ⁶ Jesuisi tamyreny rarybereu, tahe rexilòhòrarienyre iribi, tahe suòle reserenyre. ⁷ Ixityre Jesuisi tamy rỹraxyre: — Mowe teijeteri. ⁸ — Jesuisi Nazare hãwã ludu, tiiboho dirawyònyde. — Rarybera tahe jiarỹ raremy wahe. Tiwajeteri-wana tahe biwadyke urile ixinamy waijoi rirahuke. ⁹ Kawesemy wahe irybe hitxina wadee tewahinyteõ heka tiu reõnonyõhywãhãre. Jesuisi, kiamy rarybere tamyreny irybe hitxina wesemy ibutumy tuu rotỹnykremy. ¹⁰ Tahe Pedro tamaydese ritamy reare tahe xiwena wedu deòdu riwotõmonyre. Malòò heka inire. Pedro Malòò nohõtiorore ruruwe-ribi ludu wahe. ¹¹ Jesuisi rarybere Pedro-ò: — Amaydese birutyke. Jiarỹ Waha deewiny aõhebo arotỹnykrekõ aõbo wadi tahõtinyteri. Aõhõkỹmy arotỹnyõkemy aõbo wadi tahõtinyteri.

¹² Tahe soldadu, tadinodu-wana, judeu yrubudỹdu-wana Jesuisi rimyre ritaataamy ridyre. ¹³ Kia beòra Kaifa xiwena wedu tyhy rare. Anasi iriòre labie rare. Tai tahe juhoo Ana-ò ridyre. ¹⁴ Kaifa tahe juhoo judeu mahãdu-ò rarybere: — Wiji beòramy hãbuõ iny mahãdu òraru-ki rurukremy rahõtinyteri.

¹⁵ Simaõ Pedro inyõ-wana rare Jesuisi hewomy. Kia Pedro-wana rare, kia xiwena wedutyhy eryna rare. Tai tahe ralore òtity ijòrore-di. ¹⁶ Pedro tahe ahanakile rỹire. Kia Pedro-wana rare. Rohonyre hetowo-ribi hetoijò-di itxeredu-ò rarybere, tahe Pedro ridyre hetowo-ò. ¹⁷ Kia ijadòma, heto ijò-di itxeredu rarybere Pedro-ò: — Kai Jesuisi erydỹkỹna mahãdunokõ anobo tate. Tahe Pedro dirawyònyde: — Aõkõre. ¹⁸ Tahe soldado yrubudỹdu tai rahetòmỹ rỹimyhỹ, heto ludu deòdu mahãdu-wana txutàtà riki. Pedro iyreny kile rỹimyhỹ rahetòmỹ.

¹⁹ Tahe xiwena wedu tahe Jesuisi-ò rỹraxyre. Aõhebohe aerydỹna mahãdu-wana tadotỹnymahãte. Timybohe tebedeerynymahãte. ²⁰ Tahe Jesuisi ritỹnyre: — Ibutumy inyko relymahãre iwasimy aõkõ heka relymahãre. Judeu dohodỹna hetokile relymahãre Deuxu dohodỹna heto-wana. Titxibo judeu mahãdu ributunymyhỹremy relywãhãre. ²¹ Tai aõherekibo wadeele tỹraxyteri. Myraxyke wadee ijohonadu-ò. Tiiboho ka rieryrenyre aõmybo rarybere. ²² Jesuisi kia rarybereu, soldadu itxereduõ rihetyre. Tahe rarybere: — Tu heka rybeõmyke xiwena wedutyhy-ò. ²³ Jesuisi dirawyònyde: — Jiarỹ ibinamy aõmybo rarybera-wana, manarybeke tuu. Aõkõkeki, awimy rarybera-wana aõherekibo tiwahetynte. ²⁴ Anasi tahe Jesuisi ridykemy riteònyre tataanadihyule Kaifa-ò, xiwena wedutyhy wahe.

²⁵ Kowa tahe Simaõ Pedro ratximyhỹre rahetòmỹ rỹimyhỹ. Inyõ rỹraxyre: — Kai aõbo ierydỹna mahãduõ tate. Tahe rexitxiõnyre. Jiarỹ ijõ aõkõ rare. ²⁶ Xiwena wedu deòduõ Pedro-ò rỹraxyre: — Tii heka Pedro ritõhõtiorore ijoiõ rare. Tahe tamy rarybere: — Umy taheka rabire tii-wana bederaty oworuro-ki atximahã-ò. ²⁷ Pedro ixityre rexitxiõnyre. Aõwesele tahe hãnie hãbu robure.

²⁸ Idi tahe Kaifa heto-ribi Jesuisi ridyrenyre ywisidỹna-ò bede dinodu heto-ò rudiulere. Tiiboho rirònyõhyre brebuna-di rexisunyrenyheny. Rirònyrenykeki, tahe Pascoa worana bedehesi rỹsỹnaõ rirỹsỹõtyhy. Tiiboho dori ròhõtinyre rirònykeki, brebuna raremy. ²⁹ Tahe Pilato ròhònyre tamy rarybekremy: — Tahe Jesuisimy tamy rỹraxyre kia hãbumy terajuatenyteri aõhebohe rotỹnyra. ³⁰ Tahe dirawyònyde: — Aõbibina binamy rotỹnykõhyra wana inihe aridyrenyõhyreri. ³¹ Tahe Pilato rirawyònyre: — Bidyke abede ywina rybe-di biywinyke. Tahe judeu mahãdu rarybere: — Wabede ywina

rybe warubudỹmy rybe aõkõ rare. Inyõ heka arirubunyrenyõtyhy. ³² Kia rybe tahe Jesuisi rybe wesemy rare. Tii dori iximy rarybere timybo rukremy. Tai timybo irybe hitxina wesemy raryberemy ibutumy rarekre.

³³ Ixityre Pilato ralore ywisidỹna-ò Jesuisi-ò rỹraxire: —Kai aõbo judeu mahãdu Iòlò tate. ³⁴ Jesuisi ritỹraxyre: —Yraxyra aõbo ahõrõ rare ada ijõ aõbo wamy kia rarybere. ³⁵ Tahe Pilato rarybere: —Jiarỹ wa judeu mahãdu aõkõ wãhãre. Aõbinatyhymy aõbo he tewinyte. Judeu mahãdu wadee tiwadyte. ³⁶ Jesuisi dirawyõnyde: —Waiòlõna hãwã bedede ludu aõkõ rare. Waiòlõna kaki ratxikeki wamahãdu wadee raaõbinanyke. Tai tahe judeu mahãdu-ò riwawahinykemy aõkõ watxiwãhãre. Tahe aõkõre kabede ludu aõkõ Waiòlõna rare. ³⁷ Pilato tahe rarybere: —Kai aõbo inatyhy iòlòmý tate. Tahe Jesuisi dirawyõnyde: —Kai ka wamy tarybeta. Kia-ò uludumy anade. Kia-ò anade, inatyhynamy arelyykemy. Inyõ inatyhynamy luukeki warybe-ò roholamyhỹre. ³⁸ Tahe Pilato rỹraxyre: —Aõbo inatyhyna rare. Ta rybe rahudi tahe judeu mahãdu-ò rarybekemy rare. Tiu kỹny kahãbu-ki aõ ibinamy tai rahaõhyra. ³⁹ Inyõ ariteõnykemy watxireri kaiboho wadi tõhõtinyhytyntereri ka woranabedehesi-ki. Tahe judeu Iòlò aõbohe ka ribi ariteõnykre ywihyyle. ⁴⁰ Tahe ixityre ibutumy rryryreny: —Kia hãbu aõkõre, Baraba biteõnyke (Baraba heka hãbu debore wasidu rare.)

19

¹ Idi tahe Pilato Jesuisimy rerotiyhyta-di raòhòtekremy soldado mahãdu riteranyre. ² Soldado mahãdu edehékỹ rataanadile ira-ò ritidire, iumy tahe tylỹrehékỹ-di rityynyre iòlòtyywesekemy. ³ Tamy rehemynymhỹre: —Aõherebo iòlòtyhy wesena, tahe rihetenyreny. ⁴ Pilato tahe ixityre ròhònymy iny-ò rarybekemy: —Ixityresỹ adeereny redyreri. Bierybenyke. Aõ heka tai ibinaõhymy idi retehewãhãre. ⁵ Tahe Jesuisi ròhònyre ede rataana-di tylỹrehékỹ-di. Tahe Pilato tamy rarybere: —Kakỹnyhe tiire. ⁶ Tahe xiwena wedu mahãdu, yrubudỹdu mahãdu tuu robireu, rryryreny birubunybennyke, itxeò dee bitamadỹnyke. Pilato rarybere: —Kaibohole itxeò-di bitamadỹnybenyke. Jiarỹ tahe tai ibinamy aõki rahaõhyrahãre. ⁷ Tahe judeu mahãdu rarybere: —Jiarỹboho kỹny wabede ywina renydire. Rurukemy heka tuu bedede ywina roireri, tii dori Deuxu Riòremy rexininimhỹre. ⁸ Pilato kia-ò roholareu tahe, ruberutyhyre. ⁹ Ixityre ralore ywisidỹna heto-ò: —Rarybere Jesuisi-ò, tiribi wexe tanate. Jesuisi rirawyõnyõhyre. ¹⁰ Tahe Pilato rarybere: —Bidiwarawyõnyõkre aõbo. Jiarỹ warurudire anarubunyke aõbo ada arateõnyke aõbo. ¹¹ Jesuisi rirawyõnyre: —Aruru-di aõkõ tate. Deuxu kidiwahinykekile tahe biwateõnyke ada biwarubunyke. Tai tahe adee wawahidỹdu aratyre iòraru dire. ¹² Tai tahe Pilato iteòdỹmy rurure. Tahe judeu mahãdu tamy rryryre: —Kai biteõnykeki tahe, Iòlò Cesar biòwa aõkõ tate. ¹³ Kiarybe-ò Pilato roholareu tahe, Jesuisi diòlòdỹnyde ahana-ò. Pilato tahe ywisidỹna ryna-ò rexisỹnyre. Kia ubeni heka Rirana Ijàti inire. Tahe judeu rybe-ki heka Kabata inire. ¹⁴ Pascoa worana bedehesitxu sexta feira rỹire. Txutyre iòhòmý tahe bedede rỹire. Tahe Pilato rarybere judeu mahãdu-ò: —Betehebennyke aiòlòreny-ò. ¹⁵ Tahe tiiboho rryryreny. Bidybenyke! Itxeònihikỹ-ò birubunybennyke. Pilato tahe tamy rarybere: —Aiòlò aõbo, birubunybenny. Tahe xiwena wedu rirawyõnyre: —Iny iòlòreny sohojile wa rare: —Cesar heka inire. ¹⁶ Tahe Pilato Jesuisi tamyreny riwahinyre rirubunyrenykeny.

¹⁷ Tiiboho heka Jesuisi ridyreny. Iitxeò tamy riwahinyre idi retyykremy. Tahe Kalvariu-ò idi ridymy rare. Kalvariu heka Kòkòta inire

judeu rybe-ki. ¹⁸ Tai itxeò nihikỹ dee ritamadỹnyre ijõ hãbu inatxiõ-wana Jesuisi itxeònihikỹ itya-ki rỹire. Hãbu wiò wiòmy idi rỹire. ¹⁹ Pilato riritinyre ritidỹna-ò Jesuisi tyre-ò ritidire. Kawesemy ritidỹna roire: —JESUISI, NAZARE HÃWÃ LUDU, JUDEU MAHÃDU IÒLÒ. ²⁰ Hãwã-ribi ireheriðremy roire. Tai tahe sówemy judeu mahãdu tuu robire iritidỹnamy. Inataõ rybemy wixira riti heka inataõmy roire. Judeu rybe ijõre, latin rybe ijõre, grego rybe ijõre. ²¹ Judeu xiwena wedu mahãdu Pilato-ò rarybere: —Judeu mahãdu Iòlò rarybere: —Iritidỹõmyke wa. Kawesemy biritinyke: —Tii rarybere judeu mahãdu Iòlò raremy. ²² Tahe Pilato dirawyðnyde: —Iwese reritinyre wesemy rarehykre.

²³ Soldado Jesuisi itxeònihikỹ-ò ritamadỹnymy rahudi tahe, ityy ritxuatx-uakremy diwyde. Inaubiòwa heka riywinyra. Wirarea riwykremy soldado mahãdu idi rỹireri. Iyhyitxena tahe iretydyna-di aõkõ rare. ²⁴ Tahe ijõ widee rarybere: —Iyreyredỹrenyõmyke wa urile ta idi rikihurenykre mobo ritakremy. Kia ryberiti-ki tuhyy roire:

—Watyy ritxuatxware ijõ yre wimy riywinyrenyre. Tule wayhyitxena tyre-ki rehurenyre mobo ritakremy. Tahe iwese Tyyriti rarybere wese, soldadu mahãdu ibutumy aõhebo risỹnyre.

²⁵ Inaubiòwa hãwyy retehemy rỹimyhỹ Jesuisi itxeònihikỹ iòhòmmy. Jesuisise taseriðre-wana, Marie Madalena ijõre, Klopa hãwyy ijõre. ²⁶ Jesuisi tadimy robireu, Joaõ, taerydỹna luunadu bire-ki, tahe rarybere: —Nadi beteheke wa kowa ariðre rare. ²⁷ Tahe Joaõ-ò rarybere: —Kaa adi rare. Ierydỹna Joaõ tahe ridyre taheto-ò tai rasỹnykemy.

²⁸ Jesuisi tahe rieryre ibutumy rexihuramy tahe rarybere: —Ariðkemy watzireri. Kaimy heka rarybere aõbo Ritidỹna-ki roire riwinykemy. ²⁹ Tai tahe vỹi mona silỹnyhỹkỹ-ki raharenyre. Tahe Jesuisi-ò iwereheni wese-ò rituunymy idi riteònyre iry-ò teòdimy. ³⁰ Jesuisi tuu riðre idi tahe rarybere: —Ibutumy Waha aõmysdỹna rexihumy roire. Tahe ròtiðròmmy resere iule ta rurure.

³¹ Kia sabadotxu heka worana bedehesitxu nihikỹõ rare, brebuna rare. Tai tahe hãbu rubu itxeò-ki ririkõkemy tuu rarybemyhỹre. Tai Pilato-ò judeu mahãdu rexitðenyre hãbuti riðròmmy riteònykemy, itxeò-ribi ritakemy. ³² Tahe soldado mahãdu hãbuti wiòle riorore. ³³ Jesuisi tahe rurumy roireki iti riðròðre. ³⁴ Soldadoõ tahe Jesuisi-ki rojyre iweki tahe hãlubule rohonyre bewana. ³⁵ Kia tuu rabire tahe òbitimy tuu jiarỹ rarybere, Joaõ wahe. Waritidỹna inatyhy raremy, reeryre. Kaiboho bityhynybenykemy, adireny watzireri. ³⁶ Kaheka ibutumy iritina hetxina tuu rarybere heka ibutumy tuu rotỹre. Kia wesemy roire: —Iti riðròðkre, sohoji aõkõ. ³⁷ Ijõ iritinaõ kawesemy roire:

—Rirorenykre tõnori-di idi reteherenykre tamy.

³⁸ Jyje heka Arimatea hãwã luduõ rare. Idi tahe tii Pilato-ò rexitðenyre Jesuisi umymy rituunykremy. Tii heka Jesuisi heluduõ rare. Judeu mahãdu lau ruberumyhỹ tai Pilato-ò rare wasimy. ³⁹ Pilato tahe awiremy rarybere. Tahe Jesuisi umy riwyre. Nikodema tule rare Jyje-wana. Tii juhule rummy Jesuisi-wana widee raryberele rare. Tii òwòrutyby òwòruòbru-wana aderòna wesemy diwyde sówemy, 45 urihixinamy riutxienanyre. ⁴⁰ Tahe Jesuisi umy tyky jurarehe-wana ritỹtenyre aderòna wanahyyle. Kawesemy dori judeu mahãdu iny rituunymyhỹre. ⁴¹ Itxeòalamana-ribi bederaty oworu iòhòmmy roire. Ityi-ki tahe wabede tamyra roire. Mana hãloo rỹire tai heka moo rawabedenyõhyre. ⁴² Tai tahe rawabedenyre iòhòreki, tule judeu worana bedehesina txumy roireki.

20

¹ Semana juhu ludu txu Marie Madalena rehemynyre wabede-ò, rudile wahe. Mana ijòtòbòna iraylemy rỹiremy idi retehere. ² Tahe rajaranyre Simaõ Pedro-ò, ijõ Jesuisi luunaduõ wahe, Joaõ-ò, jiarỹle wahe. Tahe wadeereny rarybere: –Wahĩ tahe hãlokowoku-ribi ritakarenyra. Titxibo ritidira, rekerykõre. ³ Pedro tahe ròhònyre, Joaõ-wana wabede-ò roire. ⁴ Wiwana rajaranyre tahe jiarỹ Pedro ratyre rajaranyre tamy. Jiarỹle heka juhu tamy rehemynyre. ⁵ Tahe rawebesere iwo-ò itxeremy. Irahanalemy rabire. Ta ralòõhyyre tamy. ⁶ Idi Pedro rehemynyre ralore tamy. Tule irahanamy robire. ⁷ Jesuisi rati rasirahana rihitxinyroire roire xiwana. ⁸ Tahe jiarỹ juhu rehemynyre tahe Pedro hewomy ralore. Tuu robire, retyhynyre. ⁹ Tiiboho dori ritina rieryrenyre ihãre tahe rierytyhykõlerenyre. Jesuisi rubu-ribi rexiixixanykemy ritina roire. Tii tahe rierytyhykõlerenyre. Tahe wiji rieryrenyra. ¹⁰ Tahe ixyby raòkeserenyre inyhetoreny-ò.

¹¹⁻¹² Marie tahe robumy wabede-ribi iòhòmy rỹire. Rawebesere tahe wabedewo-ò itxeremy. Inatxi yjummy robire iwo-ki itykyuramy roimyhỹ. Ijõ heka rỹmy rononymhỹ Jesuisi ratiherina tyre-ki. Ijõ tahe iwaherina-ki rononymhỹ. Jesuisi umy tahe iõre. ¹³ Tahe yju Marie-ò rỹỹraxire: –Hãwyy, aõherekibo tabureri. Rirawyònyre: –Wahĩ kumy dokuri riwumy ramyhỹre. Rekerykõre titxibo ritidira. ¹⁴ Iu rarybereu tahe tahewoòle roosere. Jesuisimy robire rỹimyhỹò. Tii heka rieryõhyymhỹ tii Jesuisi raremy. ¹⁵ Tahe Jesuisi rỹỹraxire: –Hãwyy aõmybo tabuteri, mobo teijeteri. Bederaty oworu ywidỹỹdu raremy heka tii ròhòtynyre: –Tahe dirawyònyde: –Wahĩ, kai anobo karibi tetakata-wana wakoku tuu belykyke. Tahe jikarỹ karikorykremy. ¹⁶ Tahe Jesuisi tamy ryryre: –Marie! Marie rokesemy reare riijemy: –Wahĩ, erydỹkỹdu! (Tii hebraika rybe tuu rarybere: –Raboni, wahe.) ¹⁷ Jesuisi rarybere tamy: –Waroorehedỹỹõmyke wa. Waha-ò dori raõlemy wãhãre tahe arakre. Kai tyhydỹỹdu seriõre-ò makre tamy rybemy. Jesuisi rarybere kawesemy: –Arakre inytybyreny-ò, iny Deuxurenny-ò. ¹⁸ Idi tahe rarybere erydỹỹna mahãdu-ò Wanyrỹmy rabira. Marie Madalena relyyre timybo raryberamy.

¹⁹ Semana juhu ludu txuu, txioromy heka Jesuisi erydỹỹna mahãdu wii ributunymy rỹimyhỹ hetowoõ-ki. Ibutumy ijò ritòbòtòbònyra judeu mahãdu lau brebumy. Jesuisi tahe nade iyreny-ò rexitỹnynyre. Rarybere: –Ywina araykywo-ki atxikemy idi watxireri. ²⁰ Kia rarybereu tahe tebò rurena riteòsinyre, tawerurena tule riteòsinyre tamy. Iule tahe reysarennyre Jesuisimy robireki wahe. ²¹ Ixyby tamy Jesuisi rarybere: –Ywina araykywo-ki rarekemy idi watxireri. Iwese Waha diwateònyde wese tule arateònykre. ²² Iu tahe ribunymy rarybere: –Deuxu Tyytybytyhy tetateri. ²³ Inyòrarunaõ biixãwididỹỹnykeki tule kia òraruna ariixãwidinyke. Tule aõkõkeki, ijõ òraruna biixãwididỹỹnyõkeki, kia tule ariixãwididỹỹnyõke.

²⁴ Tome (Inatxina iniõre) tii waòinatxi reurò mahãduõ rare, tahe tairenyõre heka Jesuisi nadeu. ²⁵ Jesuisi erydỹỹnaõ rarybere: –Wanyrỹmy rabirennyra. Tahe Tome tamyrenny rarybere: –Retyhynyõre kỹnyhe.

²⁶ Semana sohoji bededỹỹnanamy idi rỹire, ixyby wii ributunnyre Jesuisi erydỹỹna mahãdu. Iu tahe Tome tii mahãdu-wana ratximyhỹ. Ijò ritòbòtòbònnyrỹimyhỹ. Tahe Jesuisi nade iyreny-ò. Tamyrenny rarybere: –Ywina-di araykywo-ki atxikemy idi watxireri. ²⁷ Tahe Jesuisi Tome-ò rarybere: –Betehe inihe wadebòrurena-ò ebò inihe tamy biditydike. Tule wawerurena-ò ebò biditydikre. Itxiõdỹỹõmyke wa, bityhynyke. ²⁸ Tome tai dirawyònyde: –Wanyrỹ, waDeuxu. ²⁹ Tahe Jesuisi rarybere: –Tome, kai aõbo biwatyhynykre

wamy tabiterikile. Sõwemy deysana inyõ kanakemy wãhãre tiiboho dori wamy robiõre hãrele riwatyhynyrenyre.

³⁰ Jesuisi heka sõwemy aõwiihikỹbo riwinyre. Ierydỹỹna mahãdu heka kia aõmybo robire. Kia aõmydỹỹnana heka ihoõre kaki iritina-ki. ³¹ Kaa ritidỹỹna reritinyre Jesuisi Kristumy rare. Deuxu deõdỹỹna rare. Kia bityhynybenykemy wahe, Deuxu Riõre wahe tetyhynyteri-wana tahe umytedeõna bitakre, ini õraru-ki wahe.

21

¹ Iribi tahe Jesuisi rexitỹnynyre Tiberiade ahohokỹ ijã-ki. Kia wesemyre heka. ² Ibutumy heka juhu rỹimyhỹ: —Simaõ Pedro, Tome Didimo iniõre, Natanaeli. Tii Kana hãwã ludu rare, Kalileia bede-ki. Zebedeu riõreboho ijõre, inatxi Jesuisi ierydỹỹnaõ ijõre. Rarekie. ³ Tahe Simaõ Pedro rarybere tamyreny: —Riã teredỹỹmy arakre. Imahãdu rarybere: —Jiarỹboho aroirenykre ahemy. Tahe roirenyre hãwõ-di. Aõhomy aõkõ ruu idireny nade. ⁴ Tahe bede ratỹnyrau heki Jesuisi ãnyrakile ratximyhỹ. Ierydỹỹna mahãdu tahe rieryõhyymyhỹre. ⁵ Jesuisi ryryre tamyreny rỹỹraxire: —Ijoi moõ rokoreny. Utura aõbo temytenyta? Rirawyõnyre: —Aõkõre wa. ⁶ Kaiboho biterebenyke rurunawe-ribi taita bimybenykre. Tahe riterenyre sõwemy rautxienyre iriã heka ritusinyõhyymyhỹrenyre utura sõwereki. ⁷ Kia ierydỹỹnaõ Jesuisi luunaduõ rare jiarỹ, Joaõ wahe. Jiarỹ tahe Pedro-õ rarybere: —Inynyryõle wa rare. Pedro Jesuisi raramy roholareu, tatyky tawetyamy ritaamy tamy resere, tade hekỹlemy rareki. Tahe resere bera-txi tamy rakremy. ⁸ Ijoi mahãdu riã-di narurunymy nade utura sõwereki. Tahe 100 urihixinamy ãnyra-ribi ratximyhỹreny. ⁹ ãnyra-õ rejuxunyreu tahe, robirenyre heõtymy obiurawo-ki. Orotxu tule tai rỹire. ¹⁰ Jesuisi tamy rarybere: —Uturaõ bidiwybedenyke wiji temytenytaõ. Simaõ Pedro hãwororibile riã-di rarurunyre. Sõwemy heka tai utura nihikỹ rỹimyhỹ, 153 wahe. Ihãre tahe riã raõrõõhyre. ¹¹ Tahe Jesuisi rarybere: —Manake hewa biroxibenyke. ¹² Ibutumy ierydỹỹna mahãdu rieryre tii inynyryõreny raremy. Tai tahe inyõ rỹỹraxiõhyre: —Mobo tii raremy. ¹³ Tahe Jesuisi orotxu rimyre. Tamy riwahinyre. Ixiyrubule utura tamy riwahinyre. ¹⁴ Kia tahe ihewotyhyemy Jesuisi rexideõsinyre taerydỹỹna mahãdu-õ, rubu-ribi dexixade hewomy wahe.

¹⁵ Riroximy rahudi tahe Jesuisi Pedro-õ rỹỹraxire: —Simaõ, Joaõ riõre, kahãbu mahãdu waluure. Kai tahe iratyre aõbo waluure. Tii rirawyõnyre: —Kai tiwaeryte, aluure. Tahe Jesuisi rarybere: —Wabudoeni riõre bidiõwenyke. ¹⁶ Ixityre rỹỹraxire: —Simaõ, Joaõ riõre, kai aõbo waluure. Tahe Pedro rirawyõnyre: —Kohe, Wanyrỹ aluure jiarỹ, tiwaeryta. Tahe Jesuisi rarybere: —Bidyke wabudoeni biõwenykemy. ¹⁷ Ihewotyhyemy tahe Jesuisi rỹỹraxire: —Simaõ, Joaõ riõre, kai aõbo waluure. Iu tahe Pedro rabadewomy ronyre, ixityremy rỹỹraxireki. Tahe dirawyõnyde: —Wanyrỹ, ibutumy teeryte aõna aõna. Aluure heka, tiwaeryta. Tahe Jesuisi rarybere: Wabudoeni biõwenyke. ¹⁸ Inatyhyemy adee ararybekre. Iu ijoi morõkõmy tatemahãu, ixiwanale textiynymahãte ixidee wimy titxibo tamahãte. Iu tahe mamatuarinykre inywitxira aratyynykre, Ebõ biteõsinykre iny arataataanykre tahe inyõ aradykre titxibo noderamy beakreõ. ¹⁹ Kiamy heka Jesuisi rarybere ritỹnynykremy timybo Pedro rubu-õ rỹikremy. Tai Deuxu riwowydynykre. Idi tahe Jesuisi rarybere: —Biwaheludunykemy wa. ²⁰ Tahe Pedro retehere Joaõ Jesuisi hemy rareriõ, Joaõ Jesuisi luumy raremyhỹ. Joaõ ihetxiu Jesuisi-õ iõhõmy rỹỹraxire jiarỹ wahe: —Mobo iwahisidỹỹdukremy, ihewo ludu roxina rỹireu. ²¹ Tahe Pedro Joaõmy robireu, rỹỹraxire Jesuisi-õ Joaõmy. Aõbo he tamy rotỹỹnykre.

²² Tahe Jesuisi rirawyònyre: –Tii rurukõlemy adòòsekemy idi watzikeki, timybo tahõtinyte. Adee tahe biwaheludunykekile awike. ²³ Ierydỹỹna mahãdu rarybemy raremyhỹ: –Kiamy wahe Joaõ rurukõlemy Jesuisi rarybere. Tahe kiamy aõkõ Jesuisi rarybere. Jesuisi juhoo rarybere: –Tii rurukõòle adoosekre-wana, timybo tahõtinytenyteri.

²⁴ Jiarỹ tahe kia aõmydỹỹnanamy relymahãre, Joaõ wahe, reritinyahãre. Inatyhymy kia tuu rare, jiarỹ tuu relymahãre.

²⁵ Sõwemy aõmydỹỹnanamy tahe Jesuisi riwinyre. Inyõ ibutumy riritinykeki, iritina heka bedede ritỹxinykre tyyriti sõwekre-wana.

Aõhebo Rotÿÿnyre Aõhebo Rotÿÿnyre Jesuisi Erydÿÿna Mahãdu

¹ Juhuu adee ratyyritinyreu, Teòfilo, relyyre ibutumy Jesuisi aõbo riwinyré, aõmybo bedede riernanyrémy. ² Deuxu Tyytybytyhy bedede erydÿÿnamy taerydÿÿna woludu mahãdu riernanyre. Tahe taerydÿÿna mahãdu-ò bedede ywina riwahinyre. Iribi tahe Jesuisi ròðsere biu-ò. Kia ibutumy juhUU adee relyyre. ³ Iribi itxeònihikÿ-ki rurureu, taerydÿÿna woludu mahãdu-ò rexitÿnynyre hãbu irudilemy. Tamyreny rexideòsinyre sòwetxu-di rulemy ratximyhÿmy. Inatyhy wa warybetyhy rare, tamyreny rarybere. Rexitÿnynyreu, tamyreny riernanyre Deuxu Iòlònamy. Txuõ txuõlemy iny inatxiwaitue txumy riernanyranyhÿre. ⁴ Tiiboho-wana riroximy raremyhÿu, Jesuisi tamyreny rarybere: —Uritere Jerusalẽ-ribi ixitarasarenyõmy. Urile Deuxu Tyytybytyhy awo-ò kanakre xiery, Jerusalẽ-ribi boibenyke. Deuxu rarybere Tatytybytyhy kiditeònykremy. Tule juhUU Jesuisi kia rarybere. ⁵ Deuxu Tyytybytyhy aworeny-ò kanalokre. Kia ratisebenaõ wesele rare, Deuxu Tyytybytyhy ratisebena. Iwese Joaõ juhUU bero-ki iny risebenyrene wese, kia rare. Kia-txu tahe, iòhòmy roire.

⁶ Tahe, juhUU ibutumy wirotynyrenyreu, Jesuisi dee rÿÿraxirenyre: —Wanyrÿ, kai aõbo wiji iny Iòlòreny bediwahinyreke inywedureny wesemy ixybyronykemy. ⁷ Tahe Jesuisi dirawyònyde: —Waha-ki ywisidÿÿnatxu doimyhÿde. Tiile rierymyhÿre. Kai aõkõhykre. ⁸ Tahe Deuxu Tyytybytyhy aworeny-ò kanalokre, rurunatyhy arayky-ò bitabenyke. Kia tahe warubu-ribi waixixanamy belyykre ibutumy Jerusalẽ hãwã mahãdu-ò, Judeia hãwã bedede mahãdu-ò, Samaria hãwã bedede mahãdu-ò, iribi tahe ibutumy bedekonana bedede iny-ò. ⁹ Tarybe rahudi tahe Jesuisi ixihyy rexidymy raòwònyre biu-txi. Iõre biuwetyky-txi. Tiiboho rarirenyre bedede-ribi idi reteherenyre. ¹⁰ Idi retehemyhÿ iòtududÿÿtyhymy. Inatxi hãbumy ityy uramy aõwesele rÿimy reamyhÿre hãbu mahãduko-txi. ¹¹ Tahe tiiboho raryberenyre: —Hãbu, Kalileia bedede mahãdu, itxereõmahãbenyke. Jesuisi ka ramyramyhÿre biu-ò, Deuxu sÿ-ò. Iwese rarawesele ka ixyby kòdòðsekre.

¹² Jesuisi erydÿÿna mahãdu ratximyhÿrenyrene Oliveira òwòruraty hãwãlò-ki. Tahe dòðsedenyde Jerusalẽ hãwã-ò. Jerusalẽ rehe iribi doide sohoji urihixina rehemymyrimyõlemy. ¹³ Tahe wii rotyrenyrene rorukure ixitòedÿÿmy hetoratyawo-ki. Kahekani-di rirana rarekre tai rÿimyhÿrenyrene: Pedro, Joaõ, Txiau, Andre, Filipi, Tome, Bartolomeu, Mateu, ijõ Txiau (tii Afeu riòre rare), Simaõ Zelòte, Judasi (ijõ Txiau iwitxira, kia riòre rare). ¹⁴ Ijõ iny tule tai rononymhÿ, Jesusise, hãwyy ijõ rononymhÿ, Jesuisi seriòre mahãdu tule rorukumyhÿrenyrene. Ibutumy rexitòenymyhÿrenyrene wiwese wiweselemy ròhòtinymyhÿrenyrene.

¹⁵⁻¹⁶ Ijõ txubiòwamy 120 inymy wii ributunyrene ixybyle. Tahe Pedro rÿire kiamy tamyreny rarybere: —Waityhydÿÿdu seriòre mahãdu, iwese Judasi aõhebo rotÿÿnyrene wesemy Davi tyyritinamy roimyhÿre. Kiamy wahe: —Jesuisi taòluduboho-ò ròhònyreu, Judasi tiiboho riwiòhenanyrene. Iwese ka tyyritina-ki roire wesele, inatyhymy ibutumy rotÿÿnyrene. ¹⁷ Judasi inybohoõmy raremyhÿ. Tii nieruõ ritare Jesuisi òludu-ribi tamyreny ridyrekì. Tahe kia nieru-di subutebedeõ riwyre. ¹⁸ Tahe idi Judasi rexibòtòtaara. Idi tahe tasubute bedero-txi taratythikÿle-ribi resere. Tahe iumy ruare iwona rejuxunyrene. ¹⁹ Iribi ijyy heka ibutumy Jerusalẽ mahãdu-ò tuu ijyy rÿire.

Tahe kia subutebede rininirenyre hãlubu bederomy. ²⁰ Iòlò Davi kia wese riritinyre tawiunatyriti-ki:

—Ixinamy iheto rÿike, inyõ taisÿõmy.

Ijõ:

—Inywitziraõ teròwomy tai rarekre iaõmysÿdÿÿna rimykremy.

²¹⁻²² Inyõ tahe teròwomy iaõmysÿdÿÿna rimykremy. Tule rikimyrenyke Jesuisi ixixanamy ijyyduõ inywanahyy rybe ritÿnynykemy. Inyõ Jesuisi sebedÿÿna-di itxereduõ rikimyrenykre, inyõ tuu robire Jesuisi nonanamy tule rikimyrenyke. ²³ Tahe inatxi hãbumy ritarenyre: Jyje (Basaba inire) Justu iniòrysyna rare, ijõ hãbu tahe Matxia rare. ²⁴ Iribi tahe rexitòenyre: —Kiamy heka Deuxu dee raryberenyre:

Kai Wanynyrÿreny, ibutomy inyrayky teeryte, Deuxu. Biteòsinyke tibo rik-itarenykeny.

²⁵ Tii ritÿxinykre ixihyymy ratximyhÿre mahãdu. Judasi deròwomy rarekemy, Judasi dori iny-ribi ròhònyre taòrarunaòwydÿÿnamy rare aõhòkÿmy rotÿÿnykemy. Tahe rare tiobo rareò. ²⁶ Wyhy raheto lisina wesemy idi rehure. Kiamy heka riwinyre tibo ròtakemy. Matxia tahe iribi ròtare. Tii tahe ralore waòsohoji reurò erydÿÿnaky-txi.

2

¹ Pentecostemy ninadu lisina kia txumy txuu rÿireu, ibutomy iny rorukurenyre tarynanakile. ² Aõwesele biu-ribi wodÿÿõ nade yhynihikÿwesele ibutomy heto-ò ralore tai rorukumyhÿrenyrewo-ò. ³ Heòty helÿÿresi wesemy nade. Iny sohoji sohoji tyre resere. ⁴ Ibutomy iny tykumy heka Deuxu Tyytybytyhy ralòmy rÿire. Ta raryberenyre iwitzira rybemy. Deuxu Tyytybytyhy tamy rybe riwahinyre wese tahe raryberenyre.

⁵ Deuxu dee òbitimy hãbu mahãdu noduõ rasÿnymy raremyhÿ Jerusalẽ hãwã-ki. Judeu mahãduõ ihÿre. Ibutomy bede bede hãwã hãwã-ribi nade.

⁶ Kia-ò roholareu, wii ributunyre ijohonamy. Tahe rexieryòhykyre aõmybo ròhòtynyrè tahe widi bede riòtiinyre iny sohoji sohoji tarybe tarybeòlemy roholareki. ⁷ Urile bede riòtiinytyhyrenyre. Tahe raryberenyre deysana-di:

—Betehebeny iny, kowa rybedu Kalileia bede ludu mahãdu ratxireri.

⁸ Timykibo iny ryberenymy rarybereri. Iny sohoji sohoji tarybeòle raholareri. ⁹⁻¹⁰ Kaheka inyboho bede bede ludu roire: Partia mahãdu, Media mahãdu, Elaõ mahãdu, tule ka bede ludu mahãdu: Mesopotamia, Judeia, Kapadosia, Ponto, Asia, Frigia, Panflia, Egito, Libia Sireni-wana iòhòre, Roma hãwã luduõ tule kaki ihÿre. ¹¹ Timybo inyrybereny witzira witzira-ò iny roholarenyreri. Deuxu rybemy rarybereri ibutomy inyryberenymy. Ibutomy inyboho: Judeu, Judeuerydÿÿna ityhydÿÿdu, tule Kreta mahãdu, Arabia mahãdu, Deuxu aõmydÿÿnana wihikÿ-ò raholarenyreri. ¹² Tahe bede riòtiinyrenyre. Rieryòrenyre aõbo rare. Tahe widee rÿÿraxirenyre iny sohoji sohoji-ò aõbo raremy. ¹³ Ijõ tahe tawobinarybe rarybere:

—Tiiboho rururenyreri, itxÿtemonamy riòrereri.

¹⁴ Tahe Pedro rÿire waòsohoji erydÿÿna-di, tahe tii rexidelenyre rarybekemy:

—Boholake inihe, ibutomy kaiboho, Judeia mahãdu, Jerusalẽ sÿludu-wana —kia bierybenykeny.

¹⁵ Inyõ rarybereri itxÿtemonamy riòrerimy. Tahe inatyhymy aõkõ rare. Txuu rati rariarerile heka rudiletyhyre. ¹⁶ Joel juhoo Deuxu rybeduõ rare. Tii narybede wijitxumy. Tahe iwese tii rarybere wesele, wiji ratximyhÿre. Tii rarybere:

17 —Kiamy Deuxu rarybere:

—Ikonanatzuu watyytybytyhyhykÿ aditeònykre ibutumy inydee. Ariòreneny, hãwyy hãbu-wana, warybe rierynanykre. Weryrybò tahe matu-ari-wana rarasinytyhykre.

18 Ibutumy wadeòdu-ò, lerÿ, hãbu, ibutuwo-ò Deuxu Tyytybytyhy kanalokre. Tuu raryberenykre, ritÿnynyrenenykre.

19 Aõ tÿmyra ariteòsinykre biu-ki, bede-ki. Hãlubu, heòty, worona-wana ròhònykre.

20 Txuu heka ilybyhykÿlemy relekre. Ahãdu isòhòkÿlemy relekre. Iribi tahe Inynyrÿtxu-ò rehemynnykre. Kia txu awimyy roikre. Inynyrÿ kòdòhònykre.

21 Kia bedeu, inyõ Inynyrÿnimyy rexitòenykeki, tii jiarÿ aritakre iòraru-ribi. Kia Deuxu rybe rare.

22 Judeu mahãdu, Israeli mahãdu, bohohabenyke warybe-ò: Deuxu sòwemy aõna aõna wixira wixira-di, bedeòby-di riwahinyre. Inatyhymy Jesuisi Nazare hãwã ludu mahãduò riteòsinyre. Inatyhymy rare. Kaiboho heka teerytenyete. 23 Kaiboho Jesuisi temyteu, Deuxu juhoo rymykre rierymyhyre. Rexierymy ròhòtinyre kawesemy bede roimyy rarekre. Kaiboho Jesuisi terubunytentyete. Kaiboho itxeò nihikÿ-ki tetamadÿÿnytenyete hãhubina debòreny-di. 24 Tahe Deuxu ritare rubu-ribi riixixadÿÿnyre. Wabede Deuxu ribòhònyre. Iribi Jesuisi riòlòdÿÿnyre. Rubu heto tii rimoÿtyhy. 25 Davi juhoo rarybere iwese Jesuisi rarybekremy:

—Wanyrÿ wawana ratxireri, brebu-di watxiòkre. Tii riwawiòhenanymyhyre. Tai wawo deysana-di ritÿxinymyhyre.

26 Wadòròtò wowydyna tamy rewahinymyhyre. Reeryre ibutumy rubuhetowo-ki awityhymy wãhãré, iribi dori aròhònykre.

27 Kai watyytyby teriòte rubuheto-ki. Jiarÿ ariòre òbitityhy rare, tai waumyde rasunyòtyhy.

28 Kai tiwaeryte ibutumy umytÿmyra aõmydÿÿnana awana aratxikreu, deysana-di tÿximyy biwasÿnykre.

[Kia ibutumy Jesuisi rarybekremy Davi rarybere.] 29 Pedro ijõ rarybemyhyre:

—Tahe kiamy heka mohòtinybenyke, Waseriòreboho. Davi heka aõ iximyy aõkõ rarybereri. Tii tahe hãloowo-ò roire. Itityby heka kakile iny-wana ihÿre. 30 Tahe Davi Inynyrÿ deròwymy rybeduò raremyhy. Deuxu inatyhyna rybe-di Davi-ò narybede. Kia tahe: Iriòre riòreò bede dinodumy kodonykre taiòlò ryna-ki. Kia iòlò Davi rieryre. 31 Davi tahe Kristu ixixanamy juhoo narybede. Kristu umy dori rubu-ki rariòhyre. Iumyde rarònyòre. 32 Jesuisi Kristu, Deuxu riixixanyre. Ibutumy inyboho tuu robirenyre. 33 Jesuisi ronymyhyre Deuxu rurunawe-ribi. Iwese rarybere wese Deuxu Tatytybytyhy tamy diteònyde. Tii adee diwyde. Kiamy tahe wiji tabitenyteri, taholatenyteri. 34 Davi raòwònyòre biu-ò. Tahe kiamy rarybere:

Deuxu rarybere Inynyrÿ-ò:

—Bodonyke katxi warurunawe-ribi.

35 Aòludu awarawo-ki arisÿnykre. Aòludu-di arehukre.

Kiamy tahe Deuxu Jesuisi-ò rarybere. 36 Boholake judeu mahãdu. Kaa inatyhy hyy rare. Itxeònihikÿ-ki Jesuisi terubunytentyete. Deuxu tahe Jesuisi ritidire ibutu-ò wedumy, ibutu-ò Kristumy, aõma, Deuxu deòdÿÿna.

37 Tahe Pedro rybe-ki urile ròhòtinyrenenyre. Tai tahe Pedro-ò ijõ erydÿÿna-ò rÿÿraxirenyre:

—Waseriòreboho, aõhebo rokotÿÿnyrenenykre.

³⁸ Tahe Pedro dirawyònyde: —Bòòsebenyke aòrarureny-ribi ixiby Deuxu-ò. Idi tahe Jesusini-di maratysebekemy aòraru ritakemy. Tai bimykre Deuxu Tyytybytyhy wahidÿÿna wesemy awo-ki rarekremy. ³⁹ Kristu juhuu rarybere:

—Ibutumy heka Deuxu Tyytybytyhy bimybennykre, ariòre rimykre, iny hãwã wixira ludu rimyke. Ibutumy Deuxu dee wimy tahe rimykre.

⁴⁰ Pedro relyymy raremyhÿ. Tamyreny rarybere tarasamy roikemy:

—Iny bina binahakÿ-ribi bexitabennykre.

⁴¹ Kia rityhynyré heka tahe ratisebedumy roiremyhÿ. Ralore kiatrixu 3000 iny iòhòmy Jesuisi tyhydÿÿdu mahãdu-ò. ⁴² Tahe Jesuisi erydÿÿna mahãdu rierynanymyhyre, wii ributunymy roiremyhÿ, paò rioroororenyre wideereny: rexitòenymy roiremyhÿ.

⁴³ Iny sohoji sohoji bede riòtiinymy rabrebumy hitxinymyhyre. Jesuisi erydÿÿna mahãdu bedeòby sòwemy riwinymyhyre. Aõna aõna wiwihikÿmy riwinymyhyre. ⁴⁴ Ibutumy rityhynymyhyre mahãdu, sòwemy wii riwiutyre. Ibutumy aõna aõna wimy riywinyre. ⁴⁵ Taaõmydÿÿna, tasu-wana idi rohonyre. Wimy tahe ritxuatxware. Ibutumy ityhydÿÿdu iaòkò mahãdu dee riwahiriwahinyre. Inyõ aõna aõna rauhenykeki, tamy riwahinyre. ⁴⁶ Deuxu dohodÿÿna heto-ki txuõ txuõlemy wii ributunyre. Tahe tota hetomy paò riyreiryrenyre. Riroxirenyre ibutumy teysarenymy wii wese ròhòtinyrenyre.

⁴⁷ Tuu reàlarenyre Deuxumy. Ibutumy iny hãwãhãkÿ mahãdu awimy tai raharenyre. Deuxu rimyre txuõ txuõ lemy ralore mahãdu kia ritakemy.

3

¹ Pedro, Joaõ-wana rare Deuxu dohodÿÿna heto-ò rexitòenykemy, inataõ òra bedeu. ² Deuxu dohodÿÿna heto ijò inyõ rininire, ijò ruxerahakÿ. Txuõ txuõlemy hãbu tibina ridyhyhyymy iny tamy reamyhyre. Tamy iny ralòmyhÿkeò tamy nierumy rexitòenykemy. Tii tuu hyy uladumy reareu ihyy itibinare. ³ Pedroboho rirònyrenyre, hãbu tibina tuureny robire. Nierumy tahe tamyreny rexitòenyre. ⁴ Pedro juhu tamy retehere idi rarybere:

—Bedeteheke wadireny.

⁵ Tai hãbu retehemy ronyre, nieruõ iribi riwykemy ròhòtinyre. ⁶ Pedro rarybere:

—Aõ ijòkòre, womati tÿrÿrÿhÿkÿ ijòkò, pratakò. Tahe aõbo idi watzirerile ta adee ariwahinykre. Jesuisi Nazare hãwãludunimy adee ararybekremy idi mariakremy. Kia deytana adee ariwahinykre.

⁷ Pedro, hãbu debò rimymy ritamadÿÿnyre. Aõwesele iruru iti-ò ralore. ⁸ Hãbu rexiwatxinymy tahe, ririradÿÿnyre. Ihyy ralore dohodÿÿna heto-ò. Deuxu dee deysamy rexiwatxinymy ralore. ⁹ Ibutumy iny idi retehere rariarerimy, Deuxumy reàlärerimy. ¹⁰ Inyõ rarybere: —Tii ijò ruxerahakÿ-ki nierumy rexitòenymyhyremy, inyboho tii reeryrenyre. Tai tahe idi bede riòtiinyreri timykibo aõna aõnamy rotÿÿnyramy.

¹¹ Hãbu ta Pedro, Joaõboho werora-ki xiery. Idi tahe ibutumy ributunyre Salomaõ heto ijò ahanawo-ò. ¹² Pedro kia robireu tahe, tamy rarybere: —Judeu mahãdu, wadireny itxereõmy, bedeòtiidÿÿõmy. Jiarÿboho inyruru-di aòkò ka hãbu retytenyrenyra, Deuxu rurudile wahe. ¹³ Abraõ, Ijai, Ijaò kiaboho Deuxu heka hãbu riteytenyra. Tybyreny Deuxu kia heka riwinyra. Deuxu, Kristunimy riwowodynyre, rubu-ribi riixixanyraki. Kaiboho tahe Jesuisi Kristu tedytenyte Pilato-ò. Pilato tii riteònykemy ratxireriu, kaiboho tamy rarybere: —Aòkòre, tii deòdÿÿõmy. Ijò biteònyke. Tai tahe rubudÿÿduò riteònyre. ¹⁴ Jesuisi òraru widÿÿdu aòkò rarehyymy raremyhÿ, ityhydÿÿdu ihÿre, òbiti widÿÿdu ihÿre. Kaiboho tii tetxiònytenyte, tewahinytenyte.

15 Umytuedeõna wahidÏÏdu tii rare. Kaiboho tahe terubunyte. Deuxu tahe tii riixixanyre rubu-ribi. Inyboho ierydu, iitxeredu ratximyhÏre.
 16 Rityhynyrekile hãbu tibina reytemyhÏre. Kia hãbu teerytenyte. Jesusini tyhyna kia riwinyre. Hãbu ibuturu-ò reytera, tai òbitimy raramy ratximyhÏre.
 17 JiarÏ reeryre kaiboho teeryõte aõbo tewinytemy. Tule adinodu rierykõlemy kia riwinyre. 18 Tahe Deuxu tarybe riwahinyre ihetxiu rybedu mahãdu-ò kia wahe tii rarybere Jesuisi rurukremy. Idi tahe irybe uludumy Jesuisi rurure. Iwese Deuxu rarybere wesemy heka irybe uludumy ròhõnyre. 19 Kaiboho ixi-txi õhõti reakemy Deuxu-ò biòðsekemy. Tai tahe aòraru aribi tii ritakre. InynyrÏ adeereny kiditeònyke aõwihikÏmy Deuxu-ribi, biu-ribi. 20 Jesuisi Kristu wijityhyle kanaõkre. Aõna aõna juhu rÏimy rareke rexihudi, tahe kanakre. 21 Tii biukile rarekre wiji. Ijõ bede tÏmyra wihikÏkre iòhòmy rahudi tahe kanakre. Kia bededÏÏnanau tahe rarybere ihetxiu rybedu mahãdu. 22 Tahe Moisesi ijõmy rarybere: —Deuxu rybeduõ kedelekre asÏ, aijoi-ribi tii rarekre. Iwese Deuxu riwatare wese rybeduõmy ararekremy, iwesele tii InynyrÏ kiditakre. Tamy boholabenykre irybe aõmybo kanarybekremy. 23 Kia, Deuxu rybedu rybe-ò inyõ roholakõkre-wana, Deuxu tii kanahukre. Kia Moisesi rybe rare, Pedro rarybere. 24 Deuxu rybedu sõwemy kia bededÏÏnanamy rarybere. Samueli juhuy rarybere. Idi sõwemy ijõ kiamy rarybere. Ihyymy ta wiji kabededÏÏnana roimyhÏre. 25 Kaiboho Deuxu ihetxiu rybedu roire atximahãtenyteri Deuxu juhuy rarybere Abraõ-ò. Ariòre-ribi iny sõwemy ruaruakre. Kia ibutumy ariòre hãwã hãwã-ki rasÏnykre. Kia iny-ribi inyõ ròhõnykre ibutumy iny wiòhedÏÏdumy rarekre. 26 Deuxu tariòre Jesuisi adeereny riteònyre aòraru-ribi arahitxinykemy, arawiòhenanykemy. Kia tahe Pedro tamyreny rarybere.

4

1 Pedroboho tamyreny rarybereu, tamyreny rehemynyre Deuxu heto dohodÏÏna mahãduõ, ijõ tahe kia heto itxeredu dinoduõ, ijõ, saduseu mahãduõ. Inataõ ijoi tamy rehemynyre. 2 Pedro, Joaõ-wana iny-ò relyymy raremyhÏ: —Inyõ Jesusimy rityhynykeki, tii tule rubu-ribi riixixanykre. Jesuisi dori riixixanyre. Tahe Jesuisi ixixanamy tiiboho relyymyhÏreki, kia hãbu mahãdu riykaranyreny. 3 Taita rimyre, Pedro, Joaõ-wana. Rõtenu-ò ridyre. Wijile tahe tamy ixidee roholaõreny, txiorotyhyreki. Biurasou tahe roholakremy riòlòdÏÏnykre. 4 Iny sõwemy Deuxu rybe-ò kia txuu roholare. 5000 hãbumy, ijõ iny tule. Tiiboho Pedroboho-ò roholare. Tahe sõwemy rityhynyreny.

5 Itxu biòwamy tahe Jerusalẽ-ò rehemynyre dinodu mahãdu, matuari mahãdu, judeu bede ywina erydÏÏna mahãdu. Kia ijoi mahãdu ibutumy rehemynyre. 6 Anasi tule rehemynyre. Deuxu-ò xiwena wahidÏÏdu mahãdu wedu tii ratximyhÏre. Tule Kaifa ijõ, Joaõ ijõ, AlexÏdre ijõre. Anasi sÏ mahãdu tule ijõre. 7 Tahe dinodu mahãduõ Pedroboho ritamadÏÏnyre ibutu kia mahãdu koð. Tahe ritÏÏraxinyre: —Aòrurudibo iny teteyedÏÏnymahãte. Monidibo kia tewinytenyte. 8 Ta Pedro tykymy heka Deuxu Tyytybytyhy ralore. Idi tamyreny rarybere: —Iny dinodu mahãdu, matuari mahãdu, adeereny ararybekre. 9 Hãbu tibina aõmydÏÏnanamy tiwatÏÏraxinyte-wana, adeereny kiamy arirawyònykre. 10 Jesuisi Kristu Nazare hãwã luduni-di kia rybe ruru-di rewinyreny. Kia tahe bierybenyke. Kaiboho dorikÏhe Jesuisi itxeò nihikÏ-ò teukotenyte. Deuxu tahe riixixanyre rubu-ribi. Tai tahe ka hãbu reytemy rÏimyhÏre. 11 Jesuisi manaõ wesemy ratxireri. Kia-di rehure heto widÏÏduõ. Wiji tahe heto idile rÏimyhÏre. Kaiboho Jesuisi-di tehute heto widÏÏdu mana-di rehure wese. Wiji tahe Jesuisi Deuxu heto dinodu rarekre.

12 Tamy inyõ rityhynyõkeki, òraru-ribi ritaõtyhy. Ijõni aõkõ iny rityhynyke, Jesuisi nile iny rityhynymy rÿikrele, òraru-ribi ritamy rÿirakre.

13 Pedro, Joaõ-wana brebuõ-di kia rybe ritÿnynyre. Tai iny bede riõtiniyrenyire, tiiboho dori tyyriti erydu aõkõ roire. Urile Jesuisi-wana roiremyhÿ, kiale iny rieryrenyire. 14 Hãbumy inyboho robirenyra juhUU itibinamy. Tai tahe inyõ aõbinamy tamyreny rybedu aõkõ rare, hãbu tibina riteytenyrenyraki. 15 Tahe ibutumy iny dohodÿÿna heto wo-ribi riteõnyre. Tahe wimy rarybere: 16 –Aõhebo rokotÿÿnyrenykre kia hãbu-di. Inatyhymy tiiboho aõwiihikÿ riwinyrenyire. Kia rikitxiõnyrenyõtyhy. Ibutumy Jerusalẽ hãwã mahãdu kia rieryre. 17 Tai kiamy rokotÿÿnykre. Tamy rakarybekre tiu Jesuisimy ixyby rybeõmykremy. Tai Jesuisimy rybe-di rikiixãwãdidÿÿnykemy. Inyõ-ò kiamy rarybeõtyhy. Kiawese raryberenyre rybe ywidÿÿdu mahãdu. 18 Idi tahe rarariõnyre Pedro Joaõ-wana tamyreny rarybere: –Jesuisi nimy rybeõmy, bibedeerynyõtyhy irybemy. 19 Tahe Pedro, Joaõ-wana tamyreny di-rawyõnyde: –Aõbo awityhyre. Inyboho arybe arityhynykre aõbo ada Deuxu rybe aõbo arityhynykre. 20 Aõbo jiarÿboho rabirenyrẽ, raholarenyrẽ, kialemy araryberenykre. Inyõ riwarybebinanyõtyhy. 21 Idi ta ixityre tamyreny raryberenyre, rybedÿÿõkemy. Tahe riteõnyrenyire. Tamy aõwidÿÿõmy rÿimyhÿ hãwã mahãdu dee ruberurenreki. Hãwã mahãdu dori Deuxu reàlãmehÿre hãbu riteytenyraki. 22 Kia hãbu dori 40 beõra ratyremy tabeõra-di ratx-imyhÿre riteytenyrau.

23 Pedroboho rexitamy roirenyreu, ityhydÿÿdu seriõre òrysymy roirenyre. Tahe tiiboho tamyreny relyyrenyire iwese dohodÿÿna heto wedu matuari mahãdu-wana tamy rarybere wesemy. 24 Tahe wiwese wesele rõhõtinyreri wese, Deuxu-ò rexitõnyrenyire: –Kai, Waha, inyIòlõreny atximahãte. 25 Kai, ibutuwidÿÿdu tarybete: Davi, inytybyreny-di tarybete Atytybytyhy tamy ritÿnynyre, iwese tii rarybekemy. Davi eõdumy raremyhÿ. Irybe tyyriti-ki roimyhÿre kiamy:

–Judeukõdu mahãdu raykarananyreri. Kia awimy aõkõ ihÿre. Waijoi aõ õbitinadibo aõkõ rõhõtinyreri.

26 Dinodu mahãdu wiributunyre Deuxuòludumy rÿikremy. Tule Kristu, kia Deuxu deòdÿÿna òludumy rÿikremy.

27 Arybe-ki, Waha, kia ritidÿÿna roire. Tule Waha, inatyhy rare. Ka hãwã-ki, Herodi, Poncio Pilato, Judeu mahãdu, Judeukõdu mahãdu, kia ibutumy ributunyre ariõre Jesuisi òludu rÿirakremy. 28 Tiiboho riwinyre iwese kai tarybete wese, Waha, kia aõmydÿÿnanamy rÿirakremy. 29 Kai, Waha, teeryte iwese tiiboho raryberemy, aõma, rybeõmykemy. Tahe eõdu biwiõhenanykre arybe-di ihãrele rarybekemy brebuõ-di. 30 Biwiõhenanykre, Waha, eõdu mahãdu, webinadu mahãdu riteytenykemy. Tule aõna aõna wiwiihikÿ riwinykremy, Jesuisi, Ariõreni òraru-ki kia riwinykremy. 31 Tahe ixitõedÿÿna rexihureu, heto ramytatamy. Deuxu Tyytybytyhy ibutumy iny tykymy ralore. Tai tahe Deuxu rybe rarybemyhÿre. Brebumy aõkõ tiiboho relymyhÿrenyire.

32 Ityhydÿÿdu mahãdu iaõna aõna-di wii riwiõhenanyre. Inyõ rarybeõhyra: –Kaa wahõrõ sohojile rare. Ibutu aõna aõna ibutu hõrõmy rÿimy raremyhÿ.

33 Deuxu Jesuisi erydÿÿna mahãdu riwiõhenanytyhyre irybemy relyyrenyreu, kia Jesuisi rubu-ribi ixixana rybemy. Deuxu teysana tamy riwahinyre tule iny sõwemy iluurenre. 34-35 Tai tahe ityhydÿÿdu mahãdu aõna aõnamy rasiranyõhyra. Ityhydÿÿduõ ityhymy rÿirakeki, taheto, tasubede rohonyre tahe nieru Jesuisi erydÿÿna mahãdu-ò diwyde. Idi tahe tii ritxuatxuamy riwahinyre ibutu-ò timybo iny sohoji sohoji tuu rurumy rÿiramy.

36-37 Jyje tule kiawesele riwinyre. Tasubedeõ-di rohonyreu, idi iòwy nieru diwyde Jesuisi erydÿÿna mahãdu-ò. Jesuisi erydÿÿna mahãdu Jyje rininire, Banabemy. Kiani inyrybe-ò riwiurònanyre, rybe-di wiòhedÿÿdu kiani rare. Tii Levi mahãduõ rare, Xibri bedebutesÿdu tii raremyhÿ.

5

¹ Idi tahe tule ijõ hãbu, Anania ninadu, tahãwyy Safira-wana tasubed-erenyõ-di rohonyrenyrene. ² Iòwy tahe txuralemy diwyde Jesuisi erydÿÿna mahãdu-ò tasubede òwyreny ibutumy risÿnyrenyreni. ³ Tahe Pedro tamy rarybere: –Aõherekibo Satanasi-ò taholamy araykywo-ki atxiteri Deuxu Tyytybytyhy-ò taruiteri. Aõherekibo iòwyjura-di atxiteri. ⁴ Juhuu asubede tahonyõteu, ahõrõ rare. Aõhe, inatyhy? Inyõ adee rarybeõre idi bohonykemy. Idi tahonyteu, tahe, nieru ahõrõ rare, aõhe inatyhy. Aõherekibo aõbinahãkÿmy tahõtynyteri. Hãbu-ò aõkõ heka taruiteri Deuxu dee. ⁵ Kia-ò Anania roholareu, rurulemy resere. Tai ibutumy iny ruberutyhyre. ⁶ Weryrybò tahe iumy rihetynyre. Tahe ritamadÿÿnyny riwyre rihãloonykremy.

⁷ Inataõ òra bededÿÿnanamy reare tahe Safira, Anania hãwyy rehemynyre. Aõ heka rieryõhyre tahãbu rubuna rieryõhyre. ⁸ Pedro tamy rÿÿraxire: –Tiwesemybo asu teòwynyta –ahãbu rarybere wesele aõbo. Tahe tii dirawyònyde: –Kohe, iwesele rakòwònyre. ⁹ Ixityre Pedro rarybere: –Aõherekibo ahãbu-wana kai taruiteri. Tii teurihite aõbo riwinykeò. Beteheke, weryrybò ahãbu loodÿÿ-ribi rehemynyreni. Tule tii aradykre rubumy. ¹⁰ Tule tii aõwesele rurulemy resere. Weryrybò mahãdu ralore. Tai riwyre ritoonykre tahãbu biremy roikremy. ¹¹ Tai tahe ibutumy ityhydÿÿdu mahãdu ruberure. Ibutumy kia-ò roholareu, tule ruberumyhyre.

¹² Jesuisi erydÿÿna mahãdu sòwemy wowydyna aõmydÿÿnana riwinyrenyrene. Tule deytanawiwihikÿtyhy sòwemy riwinyrenyrene. Ityhydÿÿdu mahãdu wii ributunymyhyre Deuxu dohodÿÿna heto ube-ò. Salomaõ ubetyhy inire. ¹³ Kaa hãwã mahãdu dori sòwemy ruberumyhyre Jesuisi erydÿÿna mahãdu-ò wiutadà lau. Tamy rabutuõhyre ijohonamy. Ihãrele tahe ijõ rityhynymyhyre, ityhydÿÿdu mahãdumy ralokemy. Aõbinatyhymy heka inyõ ityhydÿÿdu mahãdu dee raryberenyõhyre. ¹⁴ Ityhydÿÿdu mahãdu rasòwerenymyhyre. Hãbu, hãwyy tule ralòmhyhyre Inynyrÿtyhy-ò. ¹⁵ Webinadu mahãdu iny ridymyhyre ryò, hãwã hãwã-ribi. Tai Pedro nonana-ki riraòmny roimyhÿ byretyre-ki, herina tyre-ki. Pedro ubòrò webinadu-txi reakemy tai riteytenykemy rexinohõtynyre. ¹⁶ Ibutumy Jerusalẽ-ribi iòhòmny rÿira mahãdu nade webinadu-di, tule iny tyytybybina-di didyde. Tai tahe ibutumy reyttere.

¹⁷ Xiwenawidÿÿdu wedu mahãdu, Jesuisi erydÿÿna mahãdu-ò rexinaanymyhyre. Tule kiawedu eryna mahãdu riwiòhenanyre. Saduseu imahãdu ni rare. ¹⁸⁻²⁰ Tai tahe xiwe wedu mahãdu, Jesuisi erydÿÿna mahãdu rimyrenyrene idi rehurennyre hãwã ròtenawo-ki. Rummy tahe Inynyrÿ ÿjuò riraynyre ijò, tahe ridyre ahana-ò. Tamyreny rarybere: –Boibenyke Deuxu àlàna heto-ò. Bexideòsinybenyke iny sòwehekÿ-ò. Tamyreny bitÿnybenyke timybo Jesuisi umytÿmyra inydee riwahnymyhyre. ²¹ Iwese ÿju rarybere wese, txuu ratÿnyreu, dohodÿÿna heto-ò ralomyhyre. Tai riernarenymyhyre. Tahe xiwena mahãdu wedu dehemynyde, tii-wana ratximyhÿ-wana. Israeli nohòti juradÿÿdu mahãdu ribitudÿÿnyre. Ibutumy judeu mahãdu, matuari mahãdu bedeerityhy mahãduõ rare. Tahe soldado itxeredu-ò riteònyre ròtena-ò iòrysyrenymy. ²²⁻²³ Tahe roirenyrene. Ròtena-ki tai rahaõre. Ròðsere tamy relyyre: –Ròtena-ò rehemynyra. Txìòtòbòhòkÿlemy rÿire. Tahe reraynyreu, aõho aõkõ rare. ²⁴ Dohodÿÿna wedu xiwena wedu-wana

kia roholareu, tiiboho rexieryrenyõhyre aõbo riwinyrenykemy, aõhebo rotÿÿnyrenykemy. ²⁵ Iwesemy rõhõtinyrerikõnalemy, inyõ dehemynyde. Tai rarybere: —Rõtèna-ki tetidite mahãduõ, dohodÿÿna heto-ki ratxireri. Iny kowa ritohonyreri. ²⁶ Tai tahe soldado dinodu, soldado itxeredu-wana riõryre ta didydenyde ywilemy. Tamy heka aõhe risÿnyõhyre mana huna-di tamyreny kedehukemy heka soldado rõhõtinyre. ²⁷⁻²⁸ Tahe dehemynyde ritamadÿÿnyre inysõwe weduko-txi. Tahe wedutyhy rybe ritelenyre: —Jiarÿboho heka juhu adeereny rarybere uritere Jesuisi nimy bede erydÿÿrenykõmykemy. Ihãrele tahe tuu tebedeerynytenyta ibutumy Jerusalẽ hãwã iny-ò. Ibutu-ò aeryna-di tariate. Wamy tarybetenyteri jiarÿboho Jesuisi rerubunyrenyramy. ²⁹ Tahe Pedro taijoi-wana rarybere: —Iwese Deuxu wadeereny rarybere wese, arityhynyrenykre. Hãbuõ iwitxiramy wadeereny rarybekeki, tiu arityhynyõtyhy. ³⁰ Kaiboho inatyhymy Jesuisi terubunytenyte. Òwòru nihikÿ itxe-ò tetamadÿÿnytenyte. Inytyby Deuxu tahe rubu-ribi riixixadÿÿnyre. ³¹ Deuxu tarurunawe-ribi debò-di biu-ò ritamadÿÿnyre ibutu iòlòmý rarekemy, ibutu tarasadumy rarekemy. Tai ibutu Israeli ijoi mahãdu-ò òraru bedewona ixãwina riwahinykemy. ³² Inyboho heka kia aõmydÿÿnamy robimyhÿrenyre, tai heka reerymahãrenyre inatyhy raremy. Inyõ Deuxu rityhykeki, tii Tatytybytyhy tamy kidiwahinyke. Tii tule kia aõmydÿÿnamy rarybemyhÿre.

³³ Xiwena wahidÿÿdu mahãdu wedu tamy roholarenyre, rak-
 yarananyrenyre, irubudÿÿmy idi ratximyhÿ. ³⁴ Tahe fariseu mahãduõ
 lamamy rÿire. Ònosõna erydÿÿduõ tii ihÿre. Ibutumy iny tii riijemyhÿre
 rityhynymyhÿreki. Kamalie heka inire. Tahe tii rarybere: —Jesuisi erydÿÿna
 mahãdu-di biòlòmýke urihimýò ahana-ò. ³⁵ Idi tahe taijoi-ò rarybere: —Hãbu,
 Israeli mahãdu, bexiijebenyke kia hãbu-ò, aõhebo botÿÿnybenykre. ³⁶ Kaiboho
 dori õhõtireny beabenyke Teudani-txi. Juhuu dori dinoduõmy tii raremyhÿ.
 Tii ixiòlòdÿÿnihikÿmy iximý rarybere. Sõwemy heka iny tii-wana raremyhÿ
 tahe 400 hãbumy ihemy rare. Inyõ tahe rirubunyre rityhynymyhÿre mahãdu
 tahe iribi raubÿtÿre. Tahe aõ heka rimoõhyre, ibutumy iõre. ³⁷ Iwitxirau
 ij-ò õhõtireny rearenýke. Judasi inire. Tii Kalileia mahãduõ rare. Iu bede
 dinodu iny-di rariareu tahe, tii rexiòlòdÿÿnyre. Sõwemy iny riheludunyre.
 Tii tule rurure. Taityhydÿÿdu mahãdu tule raubÿtÿre. ³⁸ Tule wahe kahãbu
 mahãdu rare ixinamy biteòmýke. Hãbu kia aõmydÿÿnana dinodukeki, aõmy
 aõkõ relekre. ³⁹ Deuxu tahe idinodukeki, tiu heka idi behuõtyhy. Deuxu
 òludu wesemy heka kai tesumahãte. Tai tahe Kamalie rybe-ò ibutumy
 rityhynyrenyre. ⁴⁰ Didyde he Jesuisi erydÿÿna. Rihetenyre. Idi tamyreny
 rarybere: —Rybeõmyke Jesuisi nimy. Tahe ixinamy riteòmýre. ⁴¹ Tiiboho iribi
 rexitarenyre, reysatyhymy ratximyhÿ, Jesuisini òraru-ki dorikÿhe tiiboho
 aõhõkÿmy rotÿÿnyrenyraki. ⁴² Txuõ txuõlemy Rybewihikÿ ritÿnynymyhÿrenyre
 dohodÿÿna hetomy dori, heto hetomy tiiboho rarybehymy rÿimyhÿre: —
 Jesuisi inatyhymy Kristu rare, Deuxu deòdÿÿnamy nade.

6

¹ Tahe ityhydÿÿdu rasõwetyhynymy rÿiramyhÿ. Iu ityhydÿÿdu wytese
 mahãdu-ò rÿsÿna riwahinymyhÿre, grego rybedu rexinaanymyhÿre rÿsÿna
 wahidÿÿdu mahãdu dee. Judeu mahãdu wytese sõwemy rÿsÿna rita-
 myhÿrenyre waratyrenyre. Kia wesemy heka judeukõdu mahãdu rarybere.
² Jesuisi erydÿÿna waò inatxi reurò mahãdu, ibutumy ityhydÿÿdu didydenyde
 kia aõmydÿÿnana-ò roholakemy. Tahe raryberenyre: —Deuxu rybe ery-
 dÿÿ rikiixãwidinyrenykeki, wytese rÿsÿna ariwahinyrenykemy, kia heka òbiti

aõkõ rare. ³ Tai tahe kaiboho hãbu mahãduõ bitabenyke ayreny-ribi debò inatxi reurò hãbumy bitabenyke. Hãbu tyhydÿÿnale, Deuxu Tyytybytyhy-di tÿximy rÿiralemy, iny bedeeryhykÿle, kiaweselemy hãbu bitake. Tiiboho dori aõna aõna ywisidÿÿdumy roirekre, kiawesemy iaõmysÿdÿÿnarenkyre. ⁴ Tai jiarÿboho arexitòenywãhãrenykemy watxiwãhãrenyrene. Deuxu rybemy ariery-nanymahãrenyke. Kiawese Jesuisi erydÿÿna mahãdu rarybere. ⁵ Ibutumy heka tuu raryberé, tamyreny awire. Tai tahe hãbu mahãdu ritarenyrene. Estevaõ ijõre, tii Deuxu Tyytybytyhy-di tÿximy rÿira, tatyhyna-ki tÿximy rÿira. Filipi ijõre, Prokoro ijõre, Nikanu ijõre, Timaõ ijõre, Parmena ijõre, Niolau ijõre, Niolau tahe Atxiòkia mahãdu juhoo rare. Judeu bede erydÿÿna tyhydÿÿdu juhoo tii rare. ⁶ Ityhydÿÿdu mahãdu tiiboho didydenyde Jesuisi erydÿÿna mahãdu-ò. Deuxu-ò rexitòenyrenyrene tahe Jesuisi erydÿÿna ityre tebò ritidirenyrene.

⁷ Deuxu rybe heka ibutu ijohonanamy rÿire. Ityhydÿÿdu mahãdu-ò sòwetyhymy tamy ralòmyhÿre Jerusalê hãwã-ki. Xiwena widÿÿdu tule sòwemy Jesuisi rityhynyrene.

⁸ Estevaõ heka Deuxu luuna sòwemy ratximyhÿre. Sòwemy Deuxu ruru-di ratximyhÿre. Deuxu urihixina nihikÿmy inyko-ò riwinymy raremyhÿ. Aõdeytenawiwihikÿ wesemy tule riwinyrene. ⁹ Kowa hãwã-ki tahe judeu dohodÿÿna heto iwitxira rÿimyhÿre. Libertu mahãdumy rexininire taijoi. Imahãduõ Sireneu ludu rare, ijõ Alexÿdria hãwã luduõ rare. Tiiboho doidenyde Estevaõ-wana rybe ritxiònykemy. Silisia bede luduõ-ribi, Afia bede luduõ-ribi tii-wana doidenyde. ¹⁰ Estevaõ rarybere bedeerynihikÿ-di. Kia mahãdu tahe irybe weseõre. Estevaõ dori, Deuxu Tyytybytyhy-di ihÿre. ¹¹ Tai tahe hãbuõ-ò raryberenyrene: —Kaiboho heka Estevaõ dee maruibenykre. Jiarÿboho dori araòwynyrenkyre. Kawesemy maruibenykre, my: —Jiarÿboho Estevaõ rybe-ò raholamy rãiwãhãrenyrene. Tii Deuxumy aõbinahakÿlemy rarybemyhÿre, Moisesimy tule. ¹² Kia-ki heka Estevaõ dee iny raykarananyrene, judeu matuari mahãdu tule tamy raykarananyrene. Ibutumy Estevaõ òrysomy roirenyrene tahe rimyrenyrene, ridyrenyrene rybe ywisidÿÿna-ò. ¹³⁻¹⁴ Tahe ruidu mahãdu didydenyde. Tahe tiiboho raryberenyrene, my: —Ka hãbu heka Deuxu dohodÿÿna hetomy ibinamy narybede. Tii rarybere Jesuisi Nazare ludu iny dohodÿÿna heto kidibòhònykre. Jesuisi iny aõmydÿÿnana kidiwitxiranykre, ibutumy Moisesi inydeereny rierynanyrene. ¹⁵ Ibutumy iny ywisidÿÿna mahãdu Estevaõ-ò retehere. Iòsana, ÿju òsÿnÿwesehekÿlemy tamy ròhòtynyrenyrene.

7

¹ Tahe xiwe wedu Estevaõ-ò rÿÿraxire: —Kia aõbohe inatyhy rare. ² Estevaõ tahe dirawyònyde. Wanyrÿboho, Wahaboho, Ijyymy adeereny arelyykre. Warybe-ò bohòlabenyke. Mesopotamia bede-ki Deuxu biu-ribi rexitÿnynyrene Abraõ-ò, inytybyreny-ò, Harã hãwã-ki rasÿnyõreu. ³ Tamy Deuxu rarybere: —Abede-ribi boibenykre. Alahi riòkòre mahãduy-ribi makre. Manakre ijõ bede-ò adee dori asÿbede ariurihikre. ⁴ Iribi tahe Abraõ Kadeu mahãdu bede-ribi roirenyrene Harã hãwã-ò tai rasÿnykemy. Iribi tahe tyby rurureu, Deuxu kaò didyde ka bede-ò titxibo kaiboho wiji tasÿnymahãtemy. ⁵ Abraõ-ò sÿõ riwahinyõre timy urihimyoòhÿy. Tahe idi tamy riwahinykemy, iriòre-ò riwahinykemy Deuxu tamy rarybere. Abraõ iriòreõre, ihãrele Deuxu tusÿmy tamy rarybere. ⁶ Tule Deuxu tamy rarybere: —Ariòkòre ijõ bede-ki rasÿnykre 400 beòramy. Kowa ariòkòre heka deòdu wesemy raaõmysÿdÿÿkyre. Iwedu mahãdu heka ibinamy idi rarekre. ⁷ Jiarÿ tahe iny ariòwynykre, Deuxu

rarybere, ibinamy widi rÿira mahãdu. Iribi ka bede-ò kòdòhònykre wamy kaki reàlãmÿhÿkemy. ⁸ Idi urihixinaõ Abraõ-ò Deuxu riwahinyre, tòhòti itxi reakemy. Uladu notyyresyna aõmydÿÿnana tamy riwahinyre. Idi tahe Ijai reareu, Abraõ Ijai notyy riorore debò inataõ reurò txu-di. Iribi tahe Ijai tariòre Ijaò ritòtykyorore. Iribi tahe Ijaò tariòre notyky riorore. Tiiboho waò inatximy riòrenaduõ roire. Inatyhymy tiiboho inytybyreny rare. ⁹ Idi waòsohoji inytybyreny mahãdu Jyje dee rexiwobinanymÿhÿre. Idi rohonyre Egito-ò ramÿhÿre mahãdu-ò. Tahe Deuxu tii-wana raremyhÿ. ¹⁰ Iaõhòkÿmy dÿÿnana-ribi Deuxu ritamÿhÿre. Egito iòlò, Faraòmy ninadu rare. Deuxu heka Jyje luummy Faraò risÿnyre. Faraò rue-ò heka Jyje bedeerydÿÿna sòwemy ratx-imÿhÿre. Faraò ibutu dinodummy Jyje risÿnyre. Tule Iòlòheto-di itxeredu ty-hymy Jyje ronyre. ¹¹ Ramamy rubu nihikÿ dehemynyde ibutusu-ò, Egito-ki, Kanaã bede-ki. Sòwemy iny aõhòkÿmy rotÿÿnyre. Inytybyreny rÿsÿnaõ-ki rahaõhÿre. ¹² Egito maixòmo rÿimÿhÿreò, Ijaò roholare. Tahe inytybyreny riteònyre iòrysmy. ¹³ Idi tahe ixityre iòrysmy riteònyre, Jyje tamyreny rexideòsinyre. Tai tahe Faraò Jyje sÿmahãdu rieryre. ¹⁴ Tahe tyby-ò Jyje tarybe riwahinyre tamy sÿmy kanakemy ibutu imahãdureny-wana. Tiiboho 75 inymy rimyre ibutumy. ¹⁵ Tai tahe Egito bede-ò Ijaòboho roirenyre. Iribi tahe Ijaò rurure. Idi tahe ibutumy inytybyreny rurure. ¹⁶ Tahe iumyreny diwyde ritoonyre wabede-ò, Sikenì hãwã-ò. Abraõ kia wabede juhoo riwyre nieru-di, Emo riòre-ribi. ¹⁷ Deuxusÿ-ò wahidÿÿna juhoo rarybere Abraõ-ò. Ibededÿÿnana iòhòre Deuxu tamy riwahinykemy. Inyboho Egito-ki rasòwemyhÿreny. ¹⁸ Ikonanau tahe iòlò iwitxiramy ròhònyre Egito bede iòlòmy. Tii Jyje rieryòre. ¹⁹ Tii iny ijoi riitxenanyhÿre. Tii heka ibinatyhyre inytybyreny-ò. Uladu-di heto-ribi rehukemy riteònyre. Tai iny riòrereny ituereny. ²⁰⁻²¹ Iu tahe Moisesi reare. Tii uladu ruxeratyhyre. Tii tahetotyhykile raumynyre inataõ ahãdumy idi rÿire. Heto-ribi dòhònydeu, Faraò riòre rimyre itibiedÿÿmy tariòre wesemy. ²² Ibutumy Egito bedeerydÿÿnana tamy rierynanyre. Tii heka rexiòlònyre rybedunihikÿmy aõmydÿÿna widÿÿdu nihikÿmy. ²³ Moisesi iny inatxiwa itue beòra-di rÿireu, tamahãdu, Israeli mahãdu roramy nade. ²⁴⁻²⁵ Egito mahãduõ Israeli mahãduõ rihetenyreu, Moisesi tuu robire. Tahe Moisesi tii rirubunyre, Israeli mahãduõ riwiòhenanykemy, Egito mahãduõ rexiòwynymy. Deuxu Moisesi debò-di iny ritakre. Kiamy tahe Moisesi mahãdu rierykremy Moisesi ròhòtynyre. Tahe aòkòre rieryòhÿre. ²⁶ Ijò txu biòwamy tahe Israeli hàbu inatximy wiwana ròrenymÿhÿ. Moisesi ronyre iyreny-txi riixãwididÿÿnykemy. Rarybere: —Kaiboho seriòre toite, aòherekibo wii tehetenytenyteri. ²⁷ Kia òhòtedu Moisesi ritorunyre rarybere: —Mobo he wawedurenymy arasÿnyra, awaywisidÿÿdu renymy. ²⁸ Kai biwarubunyekò aòbo, iwese kau Egito mahãduõ terubunyte wesemy. ²⁹ Kiarybe-ò roholareu, Moisesi rahenyre Midiã bede-ò rasÿnykemy. Idi tahe inatxi Moisesi riòremy kowa reare. ³⁰ Iny inatxiwaituemy beòra-di bededÿÿnana riwyre. Tahe Sinai hãwãlò bederahy-ki raremyhÿu, ÿjuõ tamy rexitÿnyre bede rade tòbòhòkÿy-ki tamy roomÿhÿre. ³¹ Moisesi kiamy dobideu, bede riòtiinyre. Tamy itxeremy rehemynyre. Tahe Deuxu rybe-ò roholare. ³² Jiarÿ boreny Deuxu watxireri, Abraõ Deuxu, Ijai Deuxu, Ijaò Deuxu. Tahe Moisesi ruberutyhyre, timy heka tamy reteheòhÿre. ³³ Tahe Deuxu tamy rarybere: —Awa bitake, suu awarawo ludu dori, brebuna rare. Jiarÿ heka Deuxu watxireriki, biwatyhynyke. ³⁴ Wiji tahe waijoimy rabireri Egito-ki. Tiiboho aõhòkÿmy rotÿÿnyreny. Ibru-ò raholareri, iohitxi-ò raholareri. Jiarÿ heka aditadenykre iribi. Manake, Egito-ò arateònykre. Kia heka Deuxu rarybere Moisesi-ò. ³⁵ Ka Moisesi heka Israeli mahãdu juhoo teramy reare. Tamy

rarybere juhUU mobo wawedurenymy arasÿnyra, waywisidÿÿdurenymy. Tiile heka Deuxu riteònyre idinodumy rarekemy, tarasadumy rarekemy. Bederade tòbòhòkÿ ÿju, heòtywoludu, iwiòhedÿÿdure. ³⁶ Tahe Moisesi Egito-ribi iny ritamyhÿre. Egito bede-ki bedeeryna aõna aõna wiwihikÿ-wana. Iwese ahohokÿbesò-ki tule bederahy-ki iny inatxiwaitue beòramy aõmydÿÿnana wiwihikÿ riwinyre. ³⁷ Kaa Moisesi heka rarybere Israeli mahãdu-ò: – Ayreny-ribi, amahãdu-ribi rybedu nihikÿmy Deuxu kikitamadÿÿnykre iwese riwatamadÿÿnyre wese. ³⁸ Kaa Moisesi taijoi-di wii ributunyre, bederahy-ki ihÿmyhÿ inytybyreny-wana heka ratximyhÿ. ÿju-wana tii ratximyhÿ Sinai hãwãlò-ki iu tamy rarybere. Deuxu rybe tyhy iru-di ratximyhÿ. Tahe rybe bede ywina heka Moisesi-ò Deuxu riwahinyre inydeereny kidiwahinykemy. ³⁹ Tahe inytybyreny ityhydÿÿ deramy rare. Reòbyòrenyre. Ixybyle Egito-ò ròòsekemy ròhòtinyre. ⁴⁰ Tahe iny Araò-ò rarybere: –Ritxoo deuxuò inydeereny biwinyke inkorenymy rakemy. Moisesi, Egito-ribi iny ritarenyre, tahe titxibo ihÿre reeryrenyòre. ⁴¹ Kiatxu tahe broreni riòreò riwinyre. Tahe xiwemy ritoonyrenyre iko-ò, ritxooko-ò. Rexideysanyrenyre aõbo tebò-di riwinyrenyeki. ⁴² Tai tahe Deuxu rexitare iribi, taina rityhinykemy. Iwese rybeduò iu tyyriti-ki riritinyre wese:

–Israeli mahãdu, kaiboho xiwena tetoonytenyte, iròdu xiwena tetoonytenyta. Wadee aõkò tahe kia tetoonytenyta 40 beòramy bederahy-ki.

⁴³ Kaiboho tewytenyta ritxooheò riòre. Mòlòki inire, aritxoo deuxuni. Tule Renifa taina ijò aritxoonire. Kia tewinytenyte, tetyhinytenyte wahe. Tai tahe arateònyrenykre Babilonia weribihikÿ-ò wahe.

⁴⁴ Inytybyreny heka Deuxu rybe bede ywina tyky heto riwinymyhÿre bederahy-ki. Iwese Moisesi-ò Deuxu riteònyre wesemy kia riwinymyhÿrenyre.

⁴⁵ Iribi tahe inytybyreny tatyby-ribi tyky heto ritare, tii-wana riwymyhÿre kabede-ò, Josue tadinodu-wana. Iu Deuxu iko-ribi riteònyre, ibutumy tai sÿ mahãdu tii-wana riwymyhÿre, ihyy tahe Davi reare. ⁴⁶ Deuxu heka sòwemy Davi luure. Davi heka rexitònyre Ijaò Deuxu dee heto riwinykemy. ⁴⁷ Tahe tii aõkò riwinyre, Salomaò iwidÿÿdure. ⁴⁸⁻⁴⁹ Deuxu biukisÿdu tahe hãbu widÿÿna heto-ki rasÿnyòmyhÿre. Iwese Deuxu rybeduò rarybere wese:

–Biu tahe warynana rare, bede tahe wawa elehyna rare. Timybo inyò wadee heto riwinyke, Inynyrÿ rarybere. Iwo-ki tahe waelehyna arihinyòkre.

⁵⁰ Deuxu rarybere:

–Ibutumy aõna aõna jiarÿ rewinyre.

⁵¹ Tahe Estevaò rakonananyre he tamyreny rybena heka ròhònyre: –Kaiboho araykytererenyre. Deuxu Tyytybytyhy rybe-ò taho-

laòhyymahãtenyte. Iwese iny tybyreny riwinyrenyre wesemy. ⁵² Ibutumy Deuxu rybedu mahãdu-ò ibinamy iny tybyreny riwinymyhÿrenyre. Tiu ihetxiu Deuxu òbiti hãbu kanakeò, tiiboho raryberenyre, rirubunyre irybedu. Kaiboho tahe Deuxu òbiti hãbu-di ijò-ò tewahinytenyte, terubunytente.

⁵³ Deuxu bede ywina ÿju mahãduò adeereny diwahinydenyde, kia bede ywina kaiboho tetatenyte, tahe tetyhinyòhyymahãtenyte.

⁵⁴ Tahe kiamy Estevaò rarybereu, tiiboho heka rebure nihikÿre. Urile txyde-ki ruruamyhÿre tamy. ⁵⁵ Estevaò tahe Deuxu Tyytybytyhy-di iwoki ratximyhÿre. Tahe biu-ò retehere: Deuxu loosònamy robire. Jesusimy robire lamamy rÿire Deuxu rurunawe-ribi. ⁵⁶ Tahe Estevaò rarybere: –Jiarÿ wa rabireri biu juxahakÿmy. Jesusimy rabireri Deuxu deòdÿÿna. Lamamy heka rare Deuxu rurunawe-ribi. ⁵⁷ Tahe ryrymyhÿre, tòhòti ritòbònymyhÿrenyre, raijeranyre tamy. ⁵⁸ Ridyre hãwãy-ribi, mana-di tahe tamy rehumyhÿre,

rirubunyrenyre. Erydÿÿna ijyydu tahe taderamy ririrenyre Saluko-txi tamy riyrubunykemy. ⁵⁹ Iu mana-di rehureu, Estevaõ rexitðenyre: –Wanyrÿ, Jesuisi, watytyby kai bimyleke awana ararekremy. ⁶⁰ Tahe tatiowotimy resere, ryryre: –Wanyrÿ, kia òraruna iðwydÿÿomyke. Idi tahe rurure.

8

¹ Salu tahe kia òbitimy raremyhÿ røhõtinyre, Estevaõ rurureu. ² Iribi tahe ityhydÿÿdu mahãdu aõhøkÿmy rotÿÿnymyhyre. Judeia wedu mahãdu dori, iòludumy rÿimyhÿre. Tai tahe ityhydÿÿdu sohoji sohoji Jerusalẽ hãwã-ribi røhònyre. Urile Jesuisi erydÿÿna mahãdu sohojile rÿire. Judeia bede hãwã mynamyna robÿtÿre, Samaria bede-ò tule. Tahe hãbu ityhydÿÿduõ Estevaõ umy riwyrenyre rihãloonykremy. Tahe rahinymyhyrenyre, rirajuamyhyrenyre. ³ Salu tahe ityhydÿÿdu mahãdu hudumy. Wii risÿnymyhyre. Ihetorenywo-ò ralòmhyhyre tahe ridymyhyre hãwyy, hãbu, røtenawo-ò riròtenykemy.

⁴ Iu tahe ityhydÿÿdu mahãdu ijõ bede-ò roire mahãdu Deuxu rybemy relymyhyre ibutu hãwã-ki. ⁵ Filipi ijõ raremyhÿ. Tii Samaria hãwã-ò rehemynyre. Tahe Kristumy tamyreny relyyre. ⁶ Iny sòwemy rityhynyrenyre aõmybo Filipi rarybemyhyremy. Tahe deytedyÿna wiwihikÿmy iny robimyhÿrenyre, tyytybybina deòdÿÿnamy tule robirenyre. ⁷ Tahe riteònyreu, tyytybybina iny-ribi røhònyre, rirajuamyhyre. Tule iny webinadu raraserasemy roimyhÿre, tule inytiere-wana. Tahe ibutumy riteytenymyhyre. ⁸ Tai tahe ka hãwã-ki deysana nihikÿ rÿire.

⁹ Samaria hãwã-ki tahe hãbuõ raremyhÿ. Simaõ inire. Tii wodohonana widÿÿdu ihÿre. Iny riitxenanymyhyre. Tahe riòtiinyrenyre. Tii iximy rarybemyhyre moõ wiwihikÿmy raremyhÿmy. ¹⁰ Ibutumy iny tii rityhynyrenyre, hãbu wedu mahãdu tule, hãbu aõtxile mahãdu tule. Tiibohe raryberenyre: –Simaõ Deuxu ruruna rare. Ruruna nihikÿ inire. ¹¹ Tiu bedeu aõkõ iny riitxenanymy raremyhÿ, riòtiinyrenyre. Tai tahe rityhynymyhyrenyre. ¹² Iu tahe Filipi Jesuisi Kristunimy, Deuxu òlònamy tamy relymyhyre. Tai tahe rityhynymyhyre, raratysebemyhyrenyre. ¹³ Iribi tahe Simaõ itxenadyÿdu tule Jesuisimy reòbyre, raratysebenyre. Tahe Filipi-wana ihyy ròirenyre bede òtiidyÿna-di retehemyhyre aõbo Filipi riwinyremy.

¹⁴ Samaria hãwã mahãdu tahe Deuxu rityhynyre. Kia-ò Jesuisi erydÿÿna mahãdu roholare Jerusalẽ-ki. Tai tahe Pedro Joaõ-wana riteònyrenyre kowa-ò. ¹⁵ Rehemynyrenyreu, Deuxu-ò rexitðenyrenyre Deuxu Tyytybytyhy tamy kanakemy. ¹⁶ Inyõ dori Deuxu Tyytybytyhy-di rÿiðmyhÿ. Urile Jesuisi Inynyrÿni-di raratisebedÿÿmy rÿiramyhÿ. ¹⁷ Tahe Pedro Juaõ-wana tebòreny ityreny ritidire. Tahe Deuxu Tyytybytyhy tamy nade. ¹⁸ Kiamy Simaõ robire, aõma, debòtidina-di Deuxu Tyytybytyhy nade. ¹⁹ Tai tahe tamy rexitðenyre: –Ka heka wanieru rare. Bidiwahinyke kia ruruna. Tahe inyõ tyre wadebò aritidikeki, tamy Deuxu Tyytybytyhy kanakemy. ²⁰ Tahe Pedro tamy dirawyònyde: –Aõkõre, anieru rakemy watxireri awanale rububede-ò. Deuxu ruruna dori anieru-di biwykemy mohõtinyke. ²¹ Kia heka aõmysÿdÿÿnakõre wayreny-ki. Arayky, awo, òbitimy aõkõ ratximyhÿre Deuxu dee. ²² Mabedewomy atximahãke aòraruna-ki, aõbo tahõtinyte. Bexitòenyke Inynyrÿ-ò tii òsana aòraruna-ribi araixãwididyÿnykre. ²³ Kai dori texiwaritinymahãte. Aòraruna adi nararotinymyhyde. ²⁴ Tahe Simaõ tamy rarybere: –Wadee bexitòenybenyke Inynyrÿ-ò, kia aõkõ waki kÿnyikemy, aõmybo tarybetenyteki aõbo.

²⁵ Iribi tahe, Pedro Juaõ-wana Inynyrÿ rybemy rarybemyhÿrenyre, re-lyymyhÿrenyre tai. Sõwemy Samaria bede hãwã hãwã-ki Rybewihikÿ re-lyymyhÿre, Jerusalẽ-ò ròðserenyreu.

²⁶ Filipi Samaria hãwã-ki raremyhÿ. Tahe Inynyrÿ ÿjuõ tamy rarybere: —Bexiywinyke, make ibòò-ò. Kasa hãwã ryhykÿ bimyke. Jerusalẽ-ribi ryy rare, bederahy-ki rare. Tahe Filipi rare. ²⁷⁻²⁸ Tahe inyõ-wana wibymy reare. Tii Etiopia bede luduõ rare. Etiopia bede iòlò hãwyyõ rare. Kanasi inire. Inieru-di itxeredu kahãbu rare. Tii enuku rare. Tii ròðsereri Jerusalẽ-ribi. Kowa Deuxu reàlãmy rare, tahe tasÿ-ò ròðsere iawarutewedile. Isaia Deuxu rybedu tyyriti-di rariamy tii rononymhÿre. ²⁹ Deuxu Tyytybytyhy Filipi-ò rarybere: —Make, awarutewe-ò, mariake ibire-di. ³⁰ Tahe Filipi tamy raijaranyra. Roholare tyyriti-di rariareriò. Tahe Filipi rÿÿraxire: —Kai aõbo teeryte aõbo rare, aõdibo tariateri. ³¹ Tahe dirawyònyde: —Aõkõre, inyõ dori wadee ritÿÿnyyõre. Timybo arierykremy. Manaòwònyke wabire-ò bodonyke. Tahe Filipi raòwònyre. ³² Tii kia-di rariareri tyyriti-ki:

—Iwese iny budoeni rubudÿÿdu-ò riwyre wese, tii iwesele ridyrenyre. Budoeni-ribi iny isira riororeu, rirajuaõlere. Iwesetyhyle Tii rarybeõlere.

³³ Iehehenamy tamy raryberenyre wese hãbu ehehe wesena, òbitimy aõkõ idi riywinyrenyre. Inyõ rarybeõtyhy iriòkòremy, iumy dori bede-ribi ituera.

³⁴ Tahe tii Filipi-ò rarybere: —Wadee manarybeke momybo rybedÿÿdu rarybereri, iximy aõbo ada ijõmy aõbo. ³⁵ Tahe Filipi kia Tyyritidile rexidelenymy relyyre. Jesusimy Rybewihikÿ Tÿmyramy tamy relyyre. ³⁶ Rydi rariamyhÿre idi rehemynyrenyre beõ-ò. Tahe tii Filipi-ò rarybere: —Kowa bera rare. Biwaratisebenykekõ aõbo, adee awikeki. ³⁷⁻³⁸ Tahe Filipi dirawyònyde: —Awire wadee. Inatyhymy arayky-ki tetyhynyte-wana, aratisebenykre. Tahe rarybere: —Retyhynyre, inatyhymy Jesuisi Kristu Deuxu Riðre raremy. Tahe tewe irira riixãwidinykemy riteõnyre. Tahe itewe-ribi ròhònyra, bera-ò riberenyre. Tahe riratisenbenyre. ³⁹ Bera-ribi rotuoreu, Filipi aõwesele iõmy reare. Inynyrÿ Deuxu Tyytybytyhy ridyre. Hãbu ixyby Filipimy robiõhyyre. Tahe tary-di rariamy rare. Teysanatyhy-di tÿximy rare. ⁴⁰ Idi tahe Filipi rexieryreu, Asoto hãwã-ki rehemynymy raremyhÿ. Iribi tahe Rybewihikÿ-di relyyre ibutumy hãwã hãwã-ki. Ikonana tahe Sesaria hãwã-ò rehemynyre.

9

¹ Salu rarybemy raremyhÿ, Inynyrÿ Jesuisi ityhydÿÿdu mahãdu rubudÿÿmy. Tii rarybemy raremyhÿ Deuxu dohodÿÿna heto wedu-ò. ² Tamy rexitòenyre: —Arybe tyyriti ariwykremy watzireri Damasus hãwã dohodÿÿna heto wedu-ò. Tai tahe kowa-ki ityhydÿÿduõ-txi areakeki, aõtxile hãbu hãwyy aõbo, aridykemy Jerusalẽ hãwã-ò, ariròtenykemy. ³ Tahe iòhòmy Salu rare Damasus hãwã iròte iòhò-di, idi tahe loosònahakÿ Salu tyre resere. ⁴ Tahe bede-txi resere, tahe rybeõ roholare: —Salu, Salu, aõherekibo aõna aõnamy ibinamy wadee tatÿÿnymahãte. ⁵ Tahe tamy rarybere: —Mowexe, Wanyrÿ atxiteri. Tahe rirawyònyre. —Jiarÿ Jesuisi watzireri, aõna aõnabina binamy wadee tadotÿÿnymahãte wahe. ⁶ Myike, mariamy tahe hãwãhãkÿ-ò malokre. Taita inyõ adee rarybekre aõhebo botÿÿnykremy. ⁷ Tahe Salu ijoi riðryre rybeõhy rÿimyhÿ. Rybe-ò roholare, tahe tuu robiõhyyre. ⁸ Salu suribi rÿireu, iruetà wesele heka ratximyhÿ. Tahe hãbu tii-wana ihÿmyhÿ heka iaxiò-ki idi rimymy idi rare Damasus hãwã-ò. ⁹ Tahe hãwãhãkÿ-ki txu inataõ txu idi rÿire aõmy robiõhyyre, riroxiõhyyre, bemy riðõhyyre.

¹⁰ Damasu hãwã-ki ityhydÿÿdu wihikÿ rasÿnyre. Anania inire. Wanyrÿ Jesuisi tamy rarybere rasi weselemy: –Anania. Tahe rirawyònyre: –Aõbo rare, Wanyrÿ, kakile watzireri. ¹¹ Tahe Jesuisi riteònymy rarybere: –Myike, make òbitiry-ò, Judasisÿ heto-ò. Tai bitÿÿraxinyke titxibo Salu ratxirerimy. Tarso hãwãludu tule rininire. Tii wiji wadee rexitòenyre. ¹² Tii umy robireri tarasi-ki. Kai themynyteri wese, irue-ò ebò bitidikemy, biteytenkemy. ¹³ Anania Jesuisi-ò rirawyònyra: –Wanyrÿ, sòwemy kia hãbumy rybe-ò raholara. Aõbina binamy ityhydÿÿdu-ò risÿnymy raremyhÿ Jerusalê-ki. ¹⁴ Deuxu dohodÿÿna heto wedu tyyriti diwyde kaki ityhydÿÿdu rutysÿny rirutekemy. ¹⁵ Tahe Inynyrÿ tamy rarybere: –Aõwaxina tamy makre, Jiarÿ dori, kia retara wadee aõmysÿdÿÿdu nihikÿmy rarekemy, judeukòdu mahãduko, iòlòrenyko, tule Israeli mahãduko wanimy rarybekre, aõma, warybetÿmyra wihikÿmy. ¹⁶ Tamy aritÿnynykre tiwesebo aõhòkÿmy rotÿÿnykre wanimy rybeòraru-ki. Kia ibutumy Jesuisi rarybere Anania-ò. ¹⁷ Idi ta Anania rare tamy Judasi heto-ki. Ralòmy rahudi, tahe, tebò ityre ritidira. Tahe rarybera: –Salu, waseriòre, Inynyrÿ adee riwateònyra. Tiile, Jesusile heka ryro-ki adee rexitÿnynyre. Tiile heka riwateònyra arue ritxuakemy, tule Deuxu Tyytybytyhy atykmy ralòkemy. ¹⁸ Tahe aõwesele irue-ribi rejujura aõ yjy wesele. Tahe ixityre robira. Idi rÿimy rahudi tahe, Anania riratysebenyre. ¹⁹ Idi riroximy rahudi tahe, inatyhymy raruruterenyre. Tahe Damasu hãwã-ki tiwese txubo idi rÿire kia erydÿÿna mahãduy-ki. ²⁰ Idi dohodÿÿna heto-ki rybe ritÿnynyre. Rarybere: –Jesuisi heka Deuxu Riòrele rare. Kiawesele rybe-di ritynynymyhyre. ²¹ Tahe uri ijohonadu mahãdu urile bede riòtiinymy rÿimyhÿ. Tahe inyò rarybere: –Kia aõ heka ityhydÿÿdu rubudÿÿdule ratxireri, Jerusalê-ki. Kiale heka kaò nade ityhydÿÿdu ritaataamy ridykemy dohodÿÿna heto wedu-ò. ²² Salu tahe ire riixiòlòdÿÿnymyhyhyre. Judeu Damasu hãwã ludu rieryòhyymyhy aõmybo rarybemy. Tii rarybere: –Jesuisi Kristule rare, Deuxu deòdÿÿna rare.

²³ Tiwese txubo txu idi rÿidi tahe judeu mahãdu rarybere irubudÿÿmy. ²⁴ Tahe Salu rierymy rÿimyhÿ tahe inonana-ò rexiywinymy rÿimyhÿ. Rummy tahe, txummy hãwã ijò-ki rirubunykemy retehemy rÿimyhÿ. ²⁵ Tahe ijò erydÿÿna mahãdu weriri nihikÿ riwinyre. Rummy tahe Salu riòlòdÿÿnyre òtity nihikÿ kanaweribi-ò, hãwã ahanaube-ò.

²⁶ Salu Jerusalê-ò rehemynyreu, ityhydÿÿduky-ò ralòkemy ratxireri, tahe urile ilau ruberumy rÿimyhÿ. Erydÿÿna mahãdu ròhòtinyre: –Tii ityhydÿÿdu inatyhy aõkò ratximyhÿremy. ²⁷ Banabe tahe rityhynymy ridyre Jesuisi erydÿÿna mahãdu-ò. Tahe relyyre iwese Jesuisi Salu-ò ryki rexitÿnynyremy tamy raryberemy. Tule relyyre iwese Jesusinimy Salu rybe ritÿnydÿÿnymyhyremy, Damasu hãwã-ki. ²⁸ Tahe taihy Salu ratximyhÿre. Tiò tiòle reamy ratximyhÿre rybe ritÿnydÿÿnyrerimy ihÿre, ruberumy aõkò. ²⁹ Salu rarybera grego rybe heka erydÿÿna mahãduò-ò. Widee rarybehymyhyrenyre. Idi tahe kia mahãdu Salu rubudÿÿmy roromyhyre. ³⁰ Ityhydÿÿdu seriòre kia rieryreu, tahe Salu ridyrenyre Sesaria hãwã-ò. Iribi tahe Tarso hãwã-ò riteònyre.

³¹ Idi tahe ywina reare ityhydÿÿdu mahãduy-ki. Ibutumy hãwã bedemy, Judeia, Kalileia, Samaria, ityhydÿÿdu mahãdu iruruteremy relere. Ibutumy Inynyrÿ dee òbitina-ki rariamyhyre, rityhynymyhyre. Deuxu Tyytybytyhy teysatyhymy tamy riwahinyre. Sòwemy tahe ralore iheki ityhydÿÿmy.

³² Ibutumy hãwã hãwãmy Pedro rariamyhyre. Tule robehere Lida hãwã-ò ijò ityhydÿÿdu mahãdusÿ-ò. ³³ Tai Eniamy ninadu-txi Pedro reare heka rare. Iummy heka imyremyhekÿ heka rare. Debò inataò reurò beòramy heka herina-ki bede idi rÿire ³⁴ Pedro rarybere tamy: –Enia, Jesuisi Kristu

arateytenykre. Myike, aherina biyrubunye. Aõwesele hãbu rÿira. ³⁵ Ibutumy Lida hãwã mahãdu Saronã hãwã mahãdu tuu robire, tai Inynyrÿ rityhynrenyrene.

³⁶ Jõpe hãwã-ki hãwyy ityhydÿÿdu rasÿnyre. Tabita inire. Kiani riwiurõnyre, watxi wese heka rare. Kia heka aõwiwihikÿ widÿÿdu heka rare. Aõna aõna sõwemy iny-ò riwahinymyhÿre. ³⁷ Ijõttxu heka webinadumy resere, ihyy ta, rurure. Risuhõmy rahudi tahe, ritidire hetowo ratyaluduwo-ò. ³⁸ Laida hãwã iõhõmy rÿire, Jõpe hãwã-ribi, Ityhydÿÿdu roholare Pedro Lida hãwã-ki ratximyhÿreò, tahe hãbu inatxi diteõnyde Pedro õrysomy. Uritere eleõkõmy kanakemy tii-wana. ³⁹ Pedro tahe tii-wana rare. Rehemynyrenyreu, tahe ridyre hetoratya ludu wo-ò. Ibutumy wytese mahãdu robumy rÿimyhÿre, rubuweroramy. Tahety, tatyboho ritxeredÿÿnymy tamy riwinyreò. ⁴⁰ Tahe Pedro rarybere ibutumy rexitakemy. Tahe rexitõnyre taowotimy resemy. Tahe rexiõkesere rubu-ò rarybekemy: –Tabita, myike. Tahe irue raraynyre tahe Pedromy robire, tahe ronyre. ⁴¹ Pedro tebò tamy riwainyrene tahe rÿire. Tahe wytese-ò, ityhydÿÿdu-ò rryre. Tamy riteõsinyre hãwyy irulemy roirerimy ihÿremy. ⁴² Jõpe hãwã mahãdu ibutumy kia rieryre. Sõwemy iny tahe Inynyrÿ rybe rityhynre., ⁴³ Txu sõwemy Pedro Jõpe hãwã-ki ihÿmyhÿ Simaõmy ninadu heto-ki. Simaõ heka irõduty wysydÿÿdu rare.

10

¹ Italia soldado mahãdu dinodumy raremyhÿ. Oreniliu inire. Sesaria-ki rasÿnyre. Tii õbitimy nodu rare, isÿ mahãdu-wana. ² Tii uriwahidÿÿna diwahinyde tule sõwemy rexitõnyre Deuxu-ò. ³ Aõutxu inataõ òra bedeu iõhõmy, rasina wesemy Deuxu ÿjumy tii robira, tamy rehemynrereri. Tahe tamy rryre:

⁴ –Oreniliu, rimasajuare-ribi riwawyõnyre: –Aõherekibo, Wanyrÿ. Tahe ÿju rarybere Oreniliu-ò: –Aexitõedÿÿnamy Deuxu rierymyhÿre. Tule ijõ-ò awahisina Deuxu rierymyhÿre.

⁵ Biteõnyke eõdubohõ Jõpe hãwã-ò Simaõ Pedro õrysomy. ⁶ Tii Simaõ irõdutyky iyxidÿÿdusÿ-ki ihÿre, bera ijã iõhõ-ki. ⁷ ÿju rybedu rexitareu, teõdu inatxi-ò rryre. Tule tasoldado mahãduy-ribi inyõwihikÿ rihitxinyre. ⁸ Kia ibutu-ò relymy rahudi tahe riteõnyre Jõpe hãwã-ò.

⁹ Ijõttxu txutyetxuu, tiiboho hãwã-ò iõhõmy ròire. Kiaule Pedro raõwõnymy rÿimyhÿ hetotyre-ò rexitõnykemy. ¹⁰ Rama risamy ratximyhÿ tahe riroxikemy ixi-di ihÿmyhÿ. Rÿsÿna riraõmy rÿimyhÿ. Idi rasi wesemy rõhõtinyre rÿire. ¹¹ Tahe robire: biuwetyy ruamyhÿre wese tuu robire. Riã wesemy aõna tamy dobehede. ¹² Riã wo-ki ibutumy irõdu, nawii, hemylala, aõbo dõkõnakõnale. ¹³ Rybeõ-ò roholare: –Myike, Pedro, birubunye, biroxike. ¹⁴ Pedro rirawyõnyra: –Aõkõre, Wanyrÿ. Kia dõkõna rerõkõhywãhãre, isuisure dori. Ixityre tamy rarybere: ¹⁵ –Aõbo Deuxu risuhore wese isuisumy rybeõmyke. ¹⁶ Ixityre narybede. Iu tahe aõwesele ridyre biu-ò.

¹⁷ Tahe Pedro kia aõbo raredi heka rõhõtinyreu, Oreniliu-ribi hãbu mahãdu rehemynyrene. Simaõ heto riijemyhÿ tahe ijõhõkÿkile rahare. ¹⁸ Tahe rryrenyrene: –Simaõ Pedro aõbo kakile ratxireri. ¹⁹ Pedro, tatxuu rasina-di rõhõtinyreu. Deuxu Tyytybytyhy tamy narybede: ²⁰ –Myike tahe, bobehede. Inataõ hãbu dori araijereri. Tii-wana makre adee dori aditeõnyde. ²¹ Tai Pedro robehere. Tamy rarybere: –Jiarÿ aõrysdu rare. Aõherekibo tõitenyte. ²² Tahe rirawyõnyre: –Oreniliu hãbu õbiti rare. Tii Deuxu dee ijohonaduõ rare. Ibutumy judeu bede mahãdu awiremy tuu rarybemyhÿre. ÿjuõ

tamy rarybere aòrysomy kiditeònykremy, adee roholakremy. ²³ Tahe Pedro tamyreny rarybere: –Kakile inyboho ròkòròrenykre.

Ihewoludu txu, rÿidi tahe Pedro tiiboho-wana ròirenyra. Ijò ityhydÿÿdu seriòre tule ròirenyra. ²⁴ Ijò hewo ludu txu Sesaria-ò rehemynyrenyre. Oreniliu tii riraòmyhÿre. Taijoi mahãdu tabiòwawoludu mahãdu-wana ributunymy rÿimyhÿre. ²⁵ Pedro rehemynymy raloreu, Oreniliu ròhònyra heto-ribi tahe tatiowotimy iko-txi resere riwowodynkykemy. ²⁶ Tahe Pedro ritamadÿÿnyre. Rarybere: –Mynyike wahe. Jiarÿ hãbule watzireri. ²⁷ Tahe rarybemy ralòmyhÿ, sòwemy wii ributunyreriò itxi reare. ²⁸ Ta Pedro tamyreny rarybere: –Judeu mahãdu iny witxira mahãdu-wana wibutudÿÿòmy, iòhòmy wiribi riraòmy. Kia teerytenyte. Deuxu dori riwaerynadÿÿnyre kia wese aròhòtinkyre. Iny wiwese wiwesele raremy aròhòtinkykemy. ²⁹ Tahe tai waòrysomy teteònyteu, aòtaximy anademy wanohòti rÿire. Tai tahe adeereny arÿÿraxikre. Aòherekibo waòrysomy aòtaxina teteònyte. ³⁰ Ta Oreniliu rirawyònyre: –Inaubiòwa txumy txu rÿire tahe hãbu tyky tÿrÿrÿhÿkÿ-di wako-txi rexitÿnynyra. Iule wesemy tahe waheto-ki rexitòenywãhare. ³¹ Tahe wadee rarybera: –Oreniliu aexitòedÿÿna-ò Deuxu roholara, ijò-ò awahisina rieryra. ³² Biteònyke Jòpe hãwã-ò Simaò Pedro òrysomy. Simaò, iròdutyky iyxidÿÿdusÿ-ki ihÿre bera ijà iòhò-ki. ³³ Aòwesele tahe, aòrysomy reteònyre. Awimy tahe tateriki rahara. Inyboho kakile ributunymy ihÿrenyre, aroholakemy ibutumy Deuxu-ribi aòmybo manarybekemy. ³⁴ Tahe Pedro rarybere: –Deuxu dee iny ibutumy wiwese wiwesele rare. Kia reeryre. ³⁵ Ibutumy bedede hãwã ludu Deuxu rityhynykeki, aòbo tamy òbiti riwinykeki, tii Deuxu ixidee rimyke. ³⁶ Kia rybe tahe Deuxu riwahinyre judeu mahãdu-ò. Rybewihikÿywina kia diwyde inydeereny bedeerynamy. Kia Jesuisi Kristumy rarybere ibutunyrÿna kia rare. ³⁷ Joaò ijò ratyusebenamy rarybere, idi tahe kia rybe hãletedÿÿmy rexidelenyre Kalileia-ki. Tahe ibutu judeu mahãdu bedemy rarybere. Kia kaiboho teerytenyte. ³⁸ Iwese Deuxu Tyytybytyhy, taruru-wana Jesuisi Nazare ludu tyre-ki ditxiwide wesemy relyymyhÿre. Iwese Jesuisi reamy raremyhÿ wesemy aòwihikÿ riwinymyhÿremy, tule iny Diabo rururawo-ki ratxirerimy ihÿre Jesuisi iribi riteònyre, ta reteytenymyhÿre. Deuxu dori Jesuisi-wana ihÿre. Ibutumy kia teerytenyte. ³⁹ Tahe ibutumy judeu mahãdu hãwã-ki riwinymyhÿre, idi itxeredumy inyboho ròiremyhÿre. Ihãre tahe tii Jesuisi rirubunynyrenyre, òwòru itxeò nihikÿ-ki ritòhãletenymy ritamadÿÿnyrenyre. ⁴⁰ Inataò txu-di tahe Deuxu rubu-ribi riixixanyre, tahe tii riteòsinyre inyò-ò. ⁴¹ Tatarasanaòòle Deuxu Jesuisi ritÿnydÿÿnyre. Kia heka inyboho roire tii-wana riroxirenyreki, riòrenyreki, iixixana hewomy. ⁴² Deuxu rarybere: –Jesuisi hitxidÿÿdu iny wiribi ywisijuradÿÿdu rareke, iru mahãdu dee, rubu mahãdu dee. Kiamy heka Deuxu iny-ò ritÿnytedÿÿmy, ta inyboho rokoirekemy diwahinyde. ⁴³ Ibutumy iny Jesuisinimy tamy rityhynykeki, iòraru-ribi iny riixãwididÿÿnyke. Kia ibutumy ihetxiu rybedu mahãdu rÿimy rarybemy raremyhÿre. Kia heka Pedro tamyreny rarybere.

⁴⁴ Pedro rarybemy raremyhÿu, Deuxu Tyytybytyhy ibutu rybe-ò ijohonadu tyre-ki resemu ralore. ⁴⁵ Pedro-wana rare mahãdu, judeu mahãdu òbiti, tahe riòtiinyre judeukòdu mahãdu-ki Deuxu Tyytybytyhy ralòmy rareki. ⁴⁶ Raholare dori rybe witxira-di raryberenyreò, tiiboho Deuxumy heka reàlãmehÿre. Tahe Pedro tamyreny rarybere: ⁴⁷ –Inyò rarybeòkre, iratysebedÿÿòmykemy, tiiboho dori Deuxu Tyytybytyhy-di ratxirenyre inyweserenyle. ⁴⁸ Tahe Jesuisi Kristu nimy iratysebenykykemy riteònyre. Tahe rexitòenyrenyre Pedro idi iyreny-ki ijò txumy ramyhÿre.

11

¹ Judeukõdu mahãdu Deuxu rybe roholamy rityhynymyhÿre. Kia-ò tahe Jesuisi erydÿÿna mahãdu roholare kiamy ityhydÿÿdu seriõre mahãdu tule roholare. Judeia bedede ludu ratximyhÿ mahãdu ibutumy kia rare. ² Pedro ixitire Jerusalẽ-ò rehemynyreu, tahe judeu ityhydÿÿdu mahãdu tuu tamy narybede. ³ Kia heka, Pedro, judeukõdu mahãdu-wana wiwo-ki atxiteri, tii-wana teroxiteri. Tai tahe ibinamy raharenyre. ⁴ Iribi tahe Pedro ikoreny relyyre ibutumy taaõna aõnamy. Kia wesemy Pedro rarybere: ⁵—Jõpe hãwã-ki watxiwãhã. Tahe rabire rasinawesemy riã nihikÿ biu-ribi robehere-ò. Iwese inyõ iõhòti inaubiõwa-ki rimymyhÿre wesemy wadee robeheemy roimyhÿre. ⁶ Tahe aõbo heka iwo-ki ratximyhÿdi, retehenihikÿmy rãiwãhã irõdu deborehekÿ wesemy ratximyhÿ iwo-ki. Abòròrò wesemy tai ratximyhÿ, irõdu wese, nawii wese tai ratximyhÿ, inyboho rirÿsÿõmyhÿre wesemy. ⁷ Iribi raholare rybeõ-ò: —Myike, Pedro, birubunyke hewa aõtxile birubunyke tibo biròkemy. Aõkõrewa Wanyrÿ, tiu heka reròõwãhãre. Judeu mahãdu bedede ywina heka tiu iny kia riròõtyhy. ⁸⁻⁹ Tahe ixitire rybeõ tamy rarybere: —Marybeõke kia ibinamy. Aõbo Deuxu awimy rarybere, kia wiji tahe ibinamy aõkõ rare. Deuxu dee awikeki, kia awi rare. ¹⁰ Inataõ heka tuu rotÿÿnyre. Iribi tahe kia riã, ibutu-wana iõre biuribihyy heka iõre. ¹¹ Iribi tahe hãbu inataõ dehemynymy deade tai watxiwãhã-ò. Tii diwaõryde riwadykremy Sesaria hãwã-ò. ¹² Tahe Deuxu Tyytybytyhy wadee rarybere tii-wana arakremy. Nohõtiõmy heka aõbo judeukõdu mahãdu raremy. Tii-wana makre ele elemy. Tahe kia debò sohoji reurò seriõremy wahemy rare. Tahe retehemynyrenyre waõrysomy riteõnyrenyre heto-ò tahe ralõrenyre Oreniliu heto-ò. ¹³ Iribi tahe Oreniliu rarybere iwese ÿju ihetowo-ki tamy rexitÿnyrenyre rarybereri: —Oreniliu, inyõ biteõnyke Simaõ Pedro òrÿsomy Jõpe hãwã-ki. ¹⁴ Tii rybe tÿmyraõmy adeereny kanarybekre. Tai tahe ibutumy asÿ ijoi-wana aõraru-ribi kanatakre. Kia Oreniliu inydee rarybere. ¹⁵ Iribi tahe jiarÿ Rybewihikÿmy rexidelenymy rarybere tamy. Pedro rarybere. Urile tahe roholare, tahe aõwesele Deuxu Tyytybytyhy ityrereny resere iwo-ò ralòkemy iwese watyrereny resere wesele juhUU. ¹⁶ Tahe Jesuisi rybe wanohõti itxi reare tiubo raryberemy: —Joaõ heka inatyhymy bedi iny ratisebenyre, kaiboho tahe Deuxu Tyytybytyhy-di akanasebedÿÿdenykre. ¹⁷ Judeukõdu mahãdu Inynyrÿ Jesuisi Kristu rityhynymyhÿre. Tai Deuxu tamy diwahinyde iwese wadeereny juhu riwahinyre wesetyhyle. Deuxu Tyytybytyhy uriõno wesele tamyreny diwahinyde. Mobo jiarÿ raremy wahe tuu Deuxu dee aõmy ararybekemy. ¹⁸ Iribi Pedro rybe-ò roholareu tahe timyhe tamy irybekõna. Tule Deuxu riwowydynyrenyre: —Inatyhy wa rare Deuxu heka judeukõdu mahãdu-ò heka umytuedeõna riwahinyre. Inyõ rityhynykeki, ixirahikeki, tarasana rimyrenykre.

¹⁹ Iu tahe Estevaõ rurureu, ityhydÿÿdu aõhòkÿmy rotÿÿnyreu tahe, ityhydÿÿdu mahãdu Jerusalẽ-ribi ròhõnyre. Tii heka relyymyhÿre Rybewihikÿmy judeu mahãduòle kÿny wahe, iwitxira witxira-ò aõkõre. Tahe ibutu bedede-ò ritelenymy ròirenyre. Senisia-ki relyyre. Xibri bedebute-ki tule relyyre, Atxiòkia hãwã-ki tule relyyre. ²⁰ Ijõ ityhydÿÿdu mahãdu Jesuisi Rybewihikÿ tÿmyra rarybere. Tiiboho Xibri bedebute-ribi ròhõnyre, Sireni-ribi ijõ rybedu ròhõnyre Atxiòkia-ò. Tiiboho relyyre judeukõdu mahãdu-ò tule. ²¹ Deuxu riwiõhenanyre sõwemy iny rityhynyre, Jesuisi ryò ralõrenyre. ²² Jerusalẽ ityhydÿÿdu mahãdu kiamy roholare. Tai tahe Banabe riteõnyrenyre Atxiòkia-ò. ²³ Banabe rehemynyreu tahe, tuu robire aõbo Deuxu kowa riwinyrerimy. Tai tahe reysare. Tahe ityhydÿÿdu tÿmyra-ò dohodÿÿmy, riwiõhenanykremy:

—Iòhòtyhymy Deuxu-ribi atximahãbenyke, aworibityhy Deuxu bityhynybenyke. ²⁴ Banabe heka hãbu wihikÿ rare. Tÿxihikÿlemy Deuxu Tyytybytyhy-di ratximyhÿre. Ibutumy ratximyhÿre tyhydÿÿna-di. Sõwemy iny rexiròtenyrene Inynyrÿ mahãdu-ò. ²⁵ Idi tahe Banabe rare Tarso hãwã-ò Salu ijesemy. ²⁶ Tai rahareu tahe, didymyhe dòðsemy nade Atxiòkia-ò. Sohoji beòramy idi bede rierenyrene. Sõwemy iny ribedeerynymyhÿrenyrene. Atxiòkia hãwã-ki ityhydÿÿdu mahãdumy raninira Kristu wese mahãdumy. Kiani tamyreny riwahinyrene.

²⁷ Aõutxu tahe dehemynyde Deuxu rybedu mahãduõ Jerusalë-ribi Atxiòkia-ò. ²⁸ Ijõ Abusi inire. Iribi tahe tii rarybere Deuxu Tyytybytyhy rybemy. Ramamy rubu nihikÿ kanakremy raxireri, ibutu suò. Lauju iòlòmymy raremyhÿu, kiamy rotÿÿmyhÿre. ²⁹ Tai tahe ityhydÿÿdu mahãdu he nieru riwahinykremy rÿire Judeia bede sÿdu ityhydÿÿdu riwiòhenanykremy. Tahe nieru riwahinyrene tiwesebo idi ratximyhÿre wesemy tamy riwahinyrene. ³⁰ Tahe nieru riteònyrene, moma-wana Banabe Salu-wana Jerusalë dohodÿÿna heto matuari mahãdu-ò riwyrene.

12

¹ Kia bededÿÿnanamy heka Herodi judeu iòlòmymy raremyhÿ. Iribi tahe rexidelenymy riwinyrene heka ityhydÿÿdu mahãdu kia òludumy risÿnykre myhÿ. Tii riteònyrene aõna aõnamy risÿnykemymy ityhydÿÿdu mahãdu-ò. ² Tii mayrehe-di rubudÿÿmymy riteònyrene Joaõ seriòre wahe, Txiau wahe. ³ Tai tahe judeu wedu mahãdu heka tamy wihikÿlemy tuu rotÿÿnyrene. Herodi rierymy raremyhÿ idi Pedro rimyrene. Tahe worana bedehesi rÿire. Paõ taurina ihoõ inire. Kia ibutumy rotÿÿnyrene kia bedehesi rÿireu. ⁴ Tahe Pedro riròtenyrene, ròtenawomy wirutyrene. Aõmamy soldado mahãdu inaubiòwamy iitxeredumy rÿimyhÿre. Pascoa kia worana bedehesi konana txu rexihumy rÿireu tahe, judeu mahãdu-ò riwahinykre. Kia Herodi rexinohòtidÿÿnyrene. ⁵ Ròtenawo-ki tahe Pedro ratximyhÿre. Ityhydÿÿdu mahãdu tahe Deuxu-ò rexitòenyhyymyhÿre Pedro tòenamy. ⁶ Txubiòwamy tahe itxu riywinyrenyrene iny sõwehekÿ-ò Pedro riwahinykemymy. Kiamy Herodi ròhòtinyrene. Ruu tahe Pedro ròròmymy roimyhÿ. Inatxi soldado heka idile ratximyhÿre. Pedro womati reroti inatxi-di ratisamymy roimyhÿre. Ijõ soldado rotèna ijò-ki ratximyhÿre. ⁷ Inynyrÿ ÿju heka Pedro weribi rihetenyrene riixixanykemymy. Loosòna itÿnyhÿkÿlemy ròtena ritoosònyrene. Tamy rarybere: —Wylemy wa rexiukÿnyke. Tahe aõwesele Pedro axiò-ribi womati rerotihikÿ rejuxunyrene. ⁸ Tahe ÿju tamy rarybere: —Awamy birutyke, bexityynyke. Kiamy riwinyra. Ijõ arahana birutyke tahe biwaheludunyke. ⁹ Iribi ròhònnyra he tai ròròreri-ribi wahe. Kia ibutumy heka rasi weselemy Pedro ròhòtinyrene rieryòre inatyhy aõbo ada rasi aõbo. ¹⁰ Juhu heka ikoludu soldado mahãdumy reare idi ihewoludumy reare iribi rehemynymy rÿire ahana ijòtyhy-ò. Womatilere heka iijòtòbònare. Ixiwanale heka rarayre ijòtòbòna. Iribi tahe roirenyrene hãwãry-di ririranyrenyrene. Idi tahe ÿjuhe iòre iribi. ¹¹ Tahe Pedro ròhòtinyrene, rieryrene heka aõhebo rotÿÿnyraò. Wanyrÿ ÿju riteònyrene riwatara Herodi-ribi judeu mahãdu-ribi. Katahe wadee aõhe rotÿÿnyrenyòtyhy. ¹² Ròhòtinymy rÿire juhuyu urihimyò idi tahe rare Marie heto-ò. Joaõ Markuse heka tii rare. Tai ityhydÿÿdu mahãdu rÿimyhÿ tahe rexitòenyrenyrene Pedro tamy rehemynyrene. ¹³ Tahe ijò he rihetenyrene. Ijòtòbòna-ò nade mobo raremy rierykemymy ijadòma deòdu. Rode inire. ¹⁴ Tahe Pedro rybe rieryra. Reysamymy raijaranyrene iwo-ò. Pedro tahe ralòòlemy rÿire. Tahe relyyrene Pedro heto ijò-ki rÿimyhÿmymy. ¹⁵ Tiiboho raryberenyrene: —Kai tabinamymy atxiteri. Ixityrene rarybere: —Aõkòre tii taile naderi. Tahe raryberenyrene:

—Pedro aõkõ rare, taÿjulemy tahe rare. ¹⁶ Tahe Pedro riheterihetenymy rÿimyhÿre. Idi riraynyrenyreny. Pedromy robirenyrau, bede riòtiinyrenyreny. ¹⁷ Pedro tahe tamyreny tebò reara roholarenkyemy. Tahe tamyreny relyyre timybo Inynyrÿ ròtena-ribi rexiòlòdÿÿnyramy. Tule tamy riteònyre: —Kiamy belyyke Txiau-ò tule inyseriòre-ò. Tahe rexitare, rare ijòsÿ-ò.

¹⁸ Txuu ratÿnyreu, soldado mahãdu ierysomy wii risÿnyre timybo Pedro aõhebo rotÿÿnyramy. Tahe jei jei aõnire. ¹⁹ Herodi iijesemy riteònyre tai moõ tai rahaõhyllera. Tai soldado itxeredu sohoji sohoji dÿÿraximy riteònyra. Idi irubudÿÿmy riteònyra. Iribi tahe Herodi Judeia bede-ribi ròhònyra. Sesaria hãwã-ò bededÿÿnanaõ riwya.

²⁰ Tiro hãwã mahãdu Sidoma beà hãwã mahãdu-wana Herodi derarenyreny. Tahe tiiboho ributunyrenyreny tamy ròirenykemy rybe-di. Iòlò heto-di itxeredu Blastu inire. Tahe iny mahãdu Blastu ròtarenyreny iwe-ribi mahãdureny. Tahe ròirenyreny Herodi-ò tamy rexitòenyrenyreny, tamy ykaraõmykemy. Tarÿsÿna dori diwyde iòlò bede-ribi, Herodi bede-ribi. ²¹ Herodi tahe itxu riywinyre. Kia txuu tahe ròhònyre tamy. Rexityynyre taiòlòtÿyrehe-di tahe tarynana tyre-ò ronyre, tamy Rybewihikÿmy rarybere. Tai tahe iny rirajuare: —Katahe hãbu aõkõ rarybereri, Deuxu wahe. ²²⁻²³ Aõwesele Deuxu ÿju heka Herodi rirubunyreny, tii Deuxutyhymy reàlòreki. Woudò rubudÿÿnamy rurure.

²⁴ Deuxu rybe tahe ibutumy roholare. Sõwemy iny tahe rityhynyreny.

²⁵ Banabe Salu-wana nieru riwahinymy rahudi tahe, diòòsede Jerusalẽ-ribi Atxiòkia-ò. Joaõ Marku tii-wana ridyre.

13

¹ Atxiòkia dohodÿÿna heto mahãdu-ki rybe tÿnydÿÿdu mahãduõ, bede erydÿÿdu mahãduõ rÿimyhÿre. Kaheka inireny rare: Banabe, Simaõ, iniraròsòna Nike rare. Lusu ijõre, tii Sireni hãwã ludu rare. Manaï ijõre, tii Herodisÿ-ki ratibienyreny, Salu ijõre. ² Ibutumy tahe Inynyrÿmy reàlãre, riroxiõhy heka bede riemyhÿ. Tahe Deuxu Tÿtybytyhy tamyreny rarybere: —Jiarÿ waaõmysÿdÿÿna dire Banabe-ò, Salu-ò. Kaiboho heka biteònybenykre kia riwinykemy. ³ Tahe roxiõhyymy bede riemy, rexitòenyrenyreny. Tebòreny iratytyre ritidirenymy, idi riteònyrenyreny tabede tÿina-ò.

⁴ Deuxu Tÿtybytyhy tahe tiiboho riteònyrenyreny. Selusia hãwã-ò tamy riberenyrenyreny. Tahe hãwòõ rimyrenyreny Xibri bedebute-ò. ⁵ Tahe rehemynyrenyreny Salamina hãwã-ò. Tai judeu dohodÿÿna heto-ki Deuxu rybemy raryberenyreny. Tule Juaõ Marku rare tii-wana wiòhedÿÿdu wese heka rare. ⁶ Tahe ibutumy bedebutemy rekoarenyreny. Ritehemynyrenyreny hãwã-ò Pa-fumy ninadu-ò. Tai tahe judeu mahãdu witxi deade, Bajesuisi heka inire. ⁷ Tii Deuxu rybeduõmy raremyhÿmy iximy rarybere tahe aõkõre, raruire, riitxenanyreny. Tii bedebute hãwã dinodu-wana rare. Kadinoduni tahe Sergio-Paulo inire. Tii hãbu bedeery nihikÿ rare. Tii Deuxu rybe-ò roholakemy ratxireri. Tahe didyde Salu, Banabe-wana tamy roholakemy. ⁸ Bajesuisi, Elimasi ijõ ini rare. Tahe tii bedebute dinodu-ò rarybere uritere Salu rybe-ò, Banabe rybe-ò ijohonakõmykemy. Wanyrÿ tyhydÿÿkõmykemy dori tuu risÿnyre. ⁹ Salu tahe, Paulo ijõ ini rare. Deuxu Tÿtybytyhy heka itykmy ralòmy rÿimyhÿre. Tahe Paulo retehere Elimasi-ò tamy rarybere: ¹⁰ —Kai Satanasi riòre tate. Kai heka ibutu itxenadÿÿ-di tÿxihikÿlemy ahãte. Kai heka awihikÿ òludu tate. Tiubo heka bexihukre Inynyrÿ-ribi iny riixãwididÿÿnyre. ¹¹ Deuxu heka wiji araòwynykre, aõhòkÿmy arasÿnykre, aruetàmny bonykre. Txu bobiòkre bede biwyke. Iule tahe aõwesele bede torohokÿlemy reare. Robiòhyymy reare. Urile riemy ratximyhÿre, iny riwiòhenanykemy, ryy tamy

ritÿÿnykemy. ¹² Tahe kia bedebute dinodu tuu robire aõhebo rotÿÿnyramy, tai bede riòtiinymy rononymhÿ tahe tii Inynyrÿ rityhynyre.

¹³ Iribi tahe Paulo ròhònryra taijoi-wana Pafu hãwã-ribi. Rakremy riberenyra hãwã nihikÿ-ki Panfilia bede-ò, Peke hãwã-ò. Juaõ Marku iribireny rexitara, dòòsede Jerusalẽ-ò. ¹⁴ Tahe Paulo Banabe-wana roirenyre. Peke-ribi riòlònryre tahe rekoarenryre Atxiòkia-ò. Kaa iwitxira Atxiòkia hãwã rare, Pisidia bede-ki ratxireri. Tahe rirònryrenryre judeu mahãdu dohodÿÿna heto-ò. Sabado txu rÿire. Rononymhÿre ijohonamy. ¹⁵ Kia hãbu mahãdu heka Moisesi bede ywina tyyriti-di, Deuxu rybemy rybedu mahãdu tyyriti-di rariamyhÿre. Tahe dohodÿÿna heto wedu Pauloboho-ò raryberenykemy rarybere: –Waseriòre, aribemy idi atxiteri-wana marybeke aõwaxiny bitÿÿnyke. ¹⁶ Tahe Paulo rÿire lamamy. Iwese rybedÿÿmy ròteòsidÿÿmyhÿre wese rÿire. Tahe rexidelenyre: –Hãbu, Israeli mahãdu, tule ibutummy Deuxu rityhynymy rÿira mahãdu, bodoholabedenyke kaa ijyy-ò. ¹⁷ Israeli mahãdu Egito-ki rasÿÿnyreu, taDeuxu iribi ritare, moma, inytybyreny Deuxu, Israeli mahãdu tybyreny wahe. Deuxu rasõwedÿÿnyre. Iribi tahe Deuxu Egito-ribi ritarenryre tebò ruruteretyhy-di. ¹⁸ Tiiboho bederahy-ki 40 beòramy bede riereu, Deuxu taaõbina bina riòludunyre. ¹⁹ Kanaã bede-ki debò inatxi reuròmymy ixÿju ixÿju mahãdumy rahure. Idi tamyreny riwahinyre bede, isÿÿhymy rarekemy. Idi tahe rybe ywisidÿÿdu mahãdu tamy riwahinyre. 450 beòra rahureu, tahe Samueli Deuxu rybeduõmy raremyhÿ. ²⁰ Idi tahe rybe ywisidÿÿdu mahãdu tamy riwahinyre. Tahe 450 beòra rahureu, Samueli Deuxu rybeduõmy raremyhÿ. ²¹ Iribi iny Deuxu-ò rexitòenyre iòlòmymy tamy kadiwahinykemy. Tahe Deuxu Salu tamy riwahinyre, iòlòmymy. Salu tahe Kixi riòre rare. Benjami mahãdu rare. Tahe 40 beòramy iòlòmymy ronyre. ²² Salu iribi ritareu, tahe Davi, Deuxu ritamadÿÿnyre iòlòmymy. Deuxu Davimy rarybere: –Davi Ijese riòre rare. Jiarÿ iluure. Tii ibutu wadee wimy riwinykre. ²³ Tahe Davi riòkòre-ribi Jesuisi ròhònryre, Israeli tarasadumy rarekemy. Iwese juhoo Deuxu rarybere wese. ²⁴ Jesuisi naõdeu, Juaõ ritÿÿnyre Israeli mahãdu-ò iòrarureny ririkemy idi raratisebenykemy. ²⁵ Juaõ rybe tÿnydÿÿna kònana, tamyreny rarebere: –Jiarÿ wa iwese tahòtinytenyteri wese aõkõ jiarÿ rare. Kaiboho tiwaraòõhyymahãtenynte. Betehebenyke, tii, wahewomy kanakre. Jiarÿ aõ aõkõ rare, iwatisana arieseòtyhy iwa ritakemy, tii dori waratyre wihikÿreki. ²⁶ Waseriòreboho, Abraõ riòre riòremy ibutummy inyboho roire, tule Deuxu reàlãmymy rÿira mahãdu kaki ratximyhÿ. Deuxu inydeereny biu-ò hedu rybe diwahinyde. ²⁷ Jerusalẽ mahãdu, iwedureny-wana raeryòhyre tii tarasadu rare. Ibutummy sabado txu rybedu tyyriti-di rariamyhÿre tohodÿÿna heto-ki, tahe aõbo rare rieryòhyre. Jesuisi rubudÿÿmy raryberenyreu, iwese rybeduõ rarybere wese, tiiboho rotÿÿnymyhÿre. ²⁸ Tiiboho aõbina bina-ki tai rahaõhyra, ihãrele irubudÿÿmy rexitòenyre Pilato-ò. ²⁹ Iwese ibutummy Jesuisimy riritinymy roireri wese, ibutummy tuu ròhònryre. Tahe itxeò nihikÿ tyre-ribi ritarenryre. Tahe mana hãloo rawo-ò ritidirenyre. ³⁰ Tahe Deuxu rubu-ribi riixixadÿÿnyre. ³¹ Tii-wana iny mahãduõ roirenyre juhoo Kalileia-ribi Jerusalẽ-ò. Rexixamy rahudi tahe, tii mahãdule tuu robihymy txuu widireny rÿire. Kia mahãdule inysõwey-ki relyymyhÿre. ³²⁻³³ Deuxu juhoo rarybere inytybyreny-ò aõhebo rotÿÿnykemy. Inydeereny tahe tii riwinyre Jesuisi riixixanyreki. Kia Rybewihikÿmy adeereny relyymahãrenryre. Iwese inatxi wiuna ritidÿÿna-ki roire wese:

–Kai waRiòre tate. Wiji tahe bomy watxiwãhãre.

³⁴ Kiamy heka Deuxu rarybere Jesuisimy: –Rubu-ribi ariixixanykemy, tiu rasunymyhÿre bede-ò ròòseòtyhy. Iwese Davi-ò jiarÿ rarybere wesemy ibu-

tumy adee bede ariywinykre. ³⁵ Deuxu ijõ wiuna Ritidÿÿna-ki tule rarybere. Iwese Jesusile rarybere wese, kiamy roire:

—Eòdutyhy umy rasÿnyõtyhy kai dori waumysudÿÿ-ò teijemahâte.

³⁶ Iu Davi Deuxu dee taijoi riwiòhenanymy rahudi tahe, rurure. Tybyreny-ò tii rara. Iumy tahe rasunyre. ³⁷ Jesuisi umy tahe rasunyõre Deuxu dori rubu-ribi riixixadÿÿnyreki. ³⁸⁻³⁹ Jesuisi bityhynybenykeki, aòraru riixãwidinyke. Kiamy Moisesi bede ywina ihoõhyyre adeereny. Kia bierybenyke waseriòreboho, tiile, Jesuisi, adeereny relyywãhãrenyre. ⁴⁰ Bexiijebenyke, kiamy adeereny rotÿÿnyke lau iwese rybedu ritina-ki roire wese:

⁴¹ —Kaiboho inatyhy derare. Betehebennyke, burubennyke, bede biòtiinybenyke, aõbo jiarÿ rewinyreriò. Inyõ adeereny ritÿnykyke ihãrele. Tiu heka bityhynybenyõtyhy.

⁴² Tahe Paulo irybe rexihura. Iribi ròhònyre Banabe-wana. Rexitòenyrenyre ijõ sabado biòwau tarybetybydile ixybyle relyykemy. ⁴³ Iny ritobinymy rahudi, judeu mahãduõ, judeu bede erydÿÿna ityhydÿÿdu mahãduõ tule Banabe Paulo-wana riheludunyre. Tahe tamyreny raryberenyre: —Deuxu ruxetòena-ki idi mariahyymyhÿkemy.

⁴⁴ Ijõ sabado rehemynyreu, ibutu iny hãwã-ribi doimyhÿdenyde Deuxu rybe-ò ijohonamy. ⁴⁵ Judeu mahãdu tahe inysõwemy robireu, tiiboho rexiwaritinyimyhÿrenyre. Tiiboho raryberenyre aõbinahãkÿlemy Deuxuru-ò. Paulo riki inatyhymy aõkõ tii rarybemyhÿre. ⁴⁶ Paulo Banabe-wana ihãrele brebuõlemy raryberenyre: —Juhuu adeereny Deuxu rybe dobehede. Tahe kaiboho tetyhynyõtenynte, tai judeukõdu mahãdu-ò aroirenykre. Kaiboho Deuxu rybe terarenyreki, ixi sohojile tahe tetaõte adeereny aõ aõkõreki.

⁴⁷ Kia Inynyrÿ bede ywina wadeereny riwahinyre: —Kai loosõna wesemy atxikre judeukõdu mahãdu-ò. Kai tarasanary ritÿnykykre ibutu inyko-ò.

⁴⁸ Judeukõdu mahãdu kia-ò roholareu, tahe reysarenyre. Deuxu rybe riwowydynyrenyre tai. Tahe rityhynyre, timybo Deuxu juhUU ritare wesele tamyreny umytuedeõna riwahinyremy. ⁴⁹ Inynyrÿ rybemy kia bede-ki ibutumy relyyre. ⁵⁰ Tahe judeu mahãdu rarybere hãwyywihikÿ ityhy-ò, tule hãwã wedu-ò. Tai tahe Paulo Banabe-ò òludu sõwemy resere. Tahe isubede-ribi riteònyrenyre. ⁵¹ Paulo Banabe-wana tawa-ribi bryby riòhòwirenyre tamyreny tiiboho ibinareki. Tahe Ionio hãwã-ò roirenyre. ⁵² Atxiòkia ityhydÿÿdu mahãdu tahe reysamy rÿimyhÿre. Deuxu Tyytybytyhy-di tÿximy ihÿre.

14

¹ Ionio hãwã-ò Paulo Banabe-wana rare. Judeu mahãdu dohodÿÿna heto-ò. Tahe rybe ritÿnyrenyre, tarurumy he relyyrenyre. Sõwemy judeu mahãdu, judeukõdu mahãdu-wana rityhynyrenyre ijyy. ² Tahe ijõ judeu mahãduõ rityhynyõre. Ijyy deramy reamyhÿre, tule ijõ-ò tule rarybere ityhynyõkemy. Tahe Paulomy, Banabemy aõ òta òtalemy rarybemyhÿrenyre. ³ Ihãrele tahe Paulo Banabe-wana bede nihikÿ riwyrenyre tai. Tamy rybe ritÿnyhy roiremyhÿ ibrebuõlemy. Inynyrÿ taruxetòena rybetyhydÿÿnamy riwiòhenanyre tiiboho bedebyna widÿÿdu renyreki. ⁴ Hãwã mahãdu ritxuare. Ijõ heka judeu wedu mahãdu rityhynymyhÿre, ijõ tahe Paulo Banabeboho rityhynymyhÿre. ⁵ Judeukõdu mahãdu, judeu mahãdu, tawedureny-wana widee rarybere Paulo Banabe-wana riòkòròrenykemy tamy mana-di rehurenykemy. ⁶ Tahe tiiboho rexieryrenyre tahe rihenyrenyre. Tahe ròirenyre Listra hãwã-ò, Debi hãwã-ò, kia Laonia hãwã hãwã-ò rare. Tule rariarenyre kowa bedewo-ki. ⁷ Tahe kowa tiemy ritÿnyhy roiremyhÿ Rybe tÿmyra wihikÿ-di.

⁸ Listra hãwã-ki heka hãbuõ-txi rekoarenyre, itierere heka. Taihy heka ronymhÿre. Tuuhyy heka ratohouãmy ijarananyre. ⁹ Tii tahe Paulo rybe-ò roholare. Paulo tamy retehere. Kia tahe Paulo rieryre hãbu teytetyhynadire Paulo riteytenykremy. ¹⁰ Tai tahe tamy rarybere tarybe riterenymy: — Mynyike, òbitimy. Ta hãbu rexiwatxinyre, rariare. ¹¹ Ijohona mahãdumy robireu, aõbo Paulo riwinyremy tahe rirajuare tarybe-di, Laonia rybe-di: —Ka hãbu mahãdu heka deuxu wesemy idi rexinohõtidiÿÿnymhÿre. Inydeereny deuxu wesemy dobehede. Iumyreny tahe hãbu wesemy rare. ¹² Banabe heka, Jupitemy tadeuxurenyniõmy rininire. Paulo tahe ijõniny, Meuriumy rininirenyre irybe sõwetyhyreki, tii rybedureki. ¹³ Jupite xi-wena wydydu horeru bederade-di dehemynde. Tohodÿÿna heto hãwã ahana ube-ki rÿire. Broreni xiwe wesena tamyreny hãwã mahãdu ri-woronykemy, riwahinykemy. ¹⁴ Kiamy roholareu, Paulo Banabe-wana tatykyreny riykaranyre idi rihurenire. Tahe ralõmy reare inysõwey-txi rarybekemy. ¹⁵ Tamy rryre: —Aõhebo tatÿÿnytenyteri. Jiarÿboho hãbulemy watxirenyreri. Kialemy adeereny rarybewãhãre, Deuxu rybetÿmyra wihikÿ. Adeuxurenire di nohõtirenyniõmy. Bedewidÿÿdu ta mohõtynybenyke. Tii dori benihikÿ riwinyre, ibutumy biu-ki riwinyre, tahe Deuxutyhy-di mohõtynybenyke. ¹⁶ Ihetxiu Deuxu ibutumy bede bedemy sÿdu ririre ixidee wimy aõna aõnamy rotÿÿnykemy. ¹⁷ Urile tahe tamy rexideõsinyre tamy biu riwahinyre taoworumy raratynykemy. Tai tahe kaiboho arÿsÿna dire, Deuxu debò-ribi, awo-ki eysanadire. ¹⁸ Ihãrele iny tamy xiwe wesena tamy riwahinykemy ratxireri. Paulo tamyreny rarybere: —Aõkõ, inydeereny bidiwahinyõke.

¹⁹ Iribi tahe judeu mahãdu-ò Atxiòkia-ribi, Ionio-ribi tamyreny raryberenyre Paulo rubudÿÿmy. Hãwã òtityube-ò Paulo ridyrenyrene. Mana-di tamy rehumyhy. Tahe rubu wesemy ririrenyre. ²⁰ Idi tahe ityhydÿÿduõ tamy wirotyre. Paulo tahe suribi rÿire tahe tii-wana nalòde hãwã-ò. Ijõtxu biõwamy tahe Banabe-wana Paulo rexitare ijõ hãwã-ò, Debi hãwã-ò. ²¹ Ka hãwã-ki tahe Paulo rybe tÿmyra wihikÿ ritÿÿnyre. Sõwemy tai rityhynireu, Pauloboho ròõserenyre Listra hãwã-ò, Ionio hãwã-ò, Atxiòkia-ò. ²² Ibutumy hãwã-ki Pauloboho ityhydÿÿdu mahãdu riwiõhenanyrenyrene, tiiboho rityhynyhyymy ratximyhÿkemy. Tamyreny rarybere: —Kaiboho aõhõkÿmy botÿÿnybenyke, ihãrele malòkemy titxibo Deuxu Iòlò ratximyhÿre-ò. ²³ Ibutu ityhydÿÿdu mahãduy ribi ritamy rÿimyhÿ rarekremy, idinodumy. Matuari mahãdu-ribi tii ritare. Iu ritareu tahe, rexitõenyre Deuxu-ò tule byreõhy txuõ riwyrenyrene. Inynyrÿ-ò rexitõenyre: —Kia ibutumy aratyhynyreri, tai tahe biywinymy ahãke. ²⁴⁻²⁵ Pisidia bede-ki rekoamyhÿrenyrene Panfilia bede-ò. Kowa-ò Rybewihikÿ tÿmyramy relyymy rahudi Peke-ki, Atalia hãwã-ò dobehede. ²⁶ Tai hãwò nihikÿ welòdi-di rimyrenyrene. Tahe Atxiòkia-ò rorore. Kowa-ribi juhuule rybe tÿmyra wihikÿ ijyy-di dòhõnyde. Kowa juhuu rexitõenyre tamyreny Deuxu ruxetõena-wana rarekemy. ²⁷ Atxiòkia-ò rehemynyreneu, Paulo, ibutumy ityhydÿÿdu mahãdu ditotynyde. Tai heka tamyreny rarybere iwese Deuxu riwiõhenanyrene wese ibutumy iaõmydÿÿnana-di. Iwese judeukõdu mahãdu rityhynykemy. Deuxu tamy ityhyna ijõtòbõna riraynyrene wese. ²⁸ Idi bededÿÿnana riwynihikÿre ityhydÿÿdu mahãdu-wana.

15

¹ Hãbuõ Judeia mahãduõ ditehemynydenyde ta teõsamy ribedeerynyrenyrene. Kawese ribedeerynyrene: —Moisesi Tyyriti bedewyina, notykyresynamy, rityhynyõkeki, iny rataõtyhy. ² Iribi tahe Paulo

Banabe-wana tamyreny rarybehyy rare. Tai tahe inyõ tamy rarybere Jerusalẽ matuari mahãdu-ò roirenykemy aõmydÿÿnana rexiòbitinyrenykeny. Iny witxira-ò Jesuisi erydÿÿna mahãdu-ò rarybekemy heka tamy, Pauloboho iteòdÿÿmy rarybere. Tahe ijõ hãbu mahãduõ tule tiiboho-wana riteònyrenyreny.³ Dÿÿraximy heka tamy ròirenyre, aõ aõmydÿÿnabo ratxirerímy wahe. Sõwemy dohodÿÿna mahãdu ihemy roirenyre urihimyò, tai tahe ririrenyre. Tahe Senisia bedede bedemy, Samaria bedede bedemy riòhòrenyreny. Relyyre judeukõdu mahãdu tule ityhydÿÿdu mahãdu-ki rÿirerimy. Tai ibutumy ityhydÿÿdu mahãdu reysare.⁴ Tahe ritehemynyrenyreny Jerusalẽ-ò. Wihe ritotyrenyreny ityhydÿÿdu dinodu-wana, tule matuari mahãdu-wana, Jesuisi erydÿÿdu mahãdu-wana. Tiiboho relyyrenyreny aõmybo Deuxu rotÿÿnyre iyreny-ki, timybo riwiòhenanyré.⁵ Tahe hãbu mahãduõ tai raremyhÿ heka. Juhuu heka fariseu mahãdumy ihÿre, idi tahe ityhydÿÿdumy ralore. Imahãdu-ribi ijõ rÿire ribedeerynykemy. Tahe rarybere: –Inydeereny kia wese rare. Judeukõdu tyhydÿÿdu ibutumy notyyresyna-di ròhònyke. Tule ibutumy Moisesi bedede ywina ibutumy rityhynykeny. Kawesemy tamy ribedeerynyre òbitimy aõkõ watzireri.

⁶ Idi tahe Jesuisi erydÿÿna, matuari mahãdu-wana wii ributumyreny rybe òbitidÿÿmy.⁷ Rybe sõwemy rahude tahe, Pedro rÿire tamyreny rarybekemy: –Waseriòreboho, Deuxu juhu riwatare Rybewihikÿ rybedumy judeukõdu mahãdu-ò tuu aritÿnynykeny, tiiboho tule rityhynykeny. Tai rarewãhã. Kaiboho kia ibutumy teerytenyte.⁸ Iwese inydeereny riwahinyre wese, Deuxu Tyytybytyhy tamyreny tule riwahinyre. Judeukõdu mahãduõ tule ixidee rimykeny. Kia wese tuu riteòsinyre inydeereny.⁹ Deuxu wiribi lahiximy aõkõ iny riwinyrenyreny. Wiwesehyyle ihÿre. Tiiboho inywesele ihÿrenyreny. Tiiboho rityhynyrenyreny, heka irayky rityranyrenykeny ritarenyke.¹⁰ Kia wese Deuxu teurihitenyteri. Kia bedede ywina itxyynautxiehekÿ wesere ityhydÿÿdu mahãdu tyre-ki tetiditenyteri. Inytybyreny tiu retyyõre tule inyboho idi retyyõre.¹¹ Inynyrÿ, ruxetòenale-di iny ritamyhÿre. Tule judeukõdu mahãdu kia weselere ritamyhÿre.

¹² Tahe aõmy rarybeòhyrenyreny. Ibutumy he Paulo Banabeboho rarybereò, roholarenyreny. Tiiboho heka relyyrenyreny tule bededeòby wihikÿ aõna aõna-wana Deuxu riwinyreny tadebò-di wahe.¹³⁻¹⁴ Iribi tahe rexihurenireu tasÿ, Txiau rÿire rarybekemy: –Waseriòreboho, bodoholabedenykre inihe warybe-ò: –Pedro kÿny adeereny rarybere, timybo Deuxu judeukõdu mahãdu roramy rare iny mahãduõ ixidee ritakemy tanityhy-ò.¹⁵ Kiawesemy he tule ihetxiu Deuxu rybemy rybedu mahãdu riritinyre, kamy wahe:¹⁶ –Wanyrÿ heka rarybera: –Adòòsekre, ixyby ariwinyreny aritamadÿÿnykre aõdohodÿÿna heto Davi juhUU riwinyre. Idi tahe resere. Ixyby ariwinykre.¹⁷ Tai tahe judeukõdu mahãdu-ribi iuhe riwaòrykre wamy rityhynykeny. Wanyrÿ, Deuxu, kiamy heka tiiboho rarybekre, ibutumy jiarÿ retarenyreki.¹⁸ Kawesemy Wanyrÿ tuhyy rarybemy raremyhÿ, tule wiji ihÿre.¹⁹ Tai heka kiawidÿÿõmy rakatximyhÿrenykre. Tamyreny rybeõmy rakatximyhÿrenyke. Judeukõdu mahãdu Deuxumy rityhynyrenyreny, iny bedede ywina reny tyhydÿÿmy tamyreny rybeõmy.²⁰ Kialemy heka tamyreny rakaryberenykre: Suritxoo xiwe-ribi iròdude ròrenyõmy. Tule òta òta òraruna widÿÿõmy, iròdu hãlubu-di ròrenyõmy, ihãlubu rejuxunÿõmyhÿre-wana.²¹ Kiamy heka rakatximyhÿrenyke. Moisesi bedede ywina-di dori ibutu hãwã-ki judeu dohodÿÿna heto-ki rariamy raremyhÿ. Sabadotxu ihyyemy aõkõ kia ritÿnynyreny raremyhÿ.

²² Tahe kiamy heka rahòtinyrenyreny, Jesuisi erydÿÿna mahãdu, ibutumy

dohodÏÏna mahãdu-wana, hãbuõ ayreny-ribi rikitakre. Tai Atxiòkia-ò riteònyrenykemy Paulo Banabe-wana. Tahe Judasi ritarenyre tule iniòrysna Basaba rare. Ijõ tasÏ Sila inire. Ka hãbuboho ityhydÏÏdu mahãdu awimy tai raharenyre. ²³ Katyyriti tiiboho-wana rakre. Kawesemy tyyriti rare: –JiarÏboho, erydÏÏna, matuari, seriòre mahãdu adeereny rybe wehityhyna rewahinyreri. Ibutumy judeukõdu mahãdu ityhydÏÏdu-ò ka tyyriti rakre Atxiòkia hãwã-ò, Siria bede-ò, Silisia bede-ò. ²⁴ Inyõ rare wayreny-ribi adeereny notykyresymy rybemy. Tai tahe araykyreny riwerydÏÏnyre. JiarÏboho reteònyrenyõhyyre. Kia reerymy watrixereri. ²⁵ Tahe wiwesele rahòtinyrenyre riki, hãbubohoõ Paulo Banabe inyluudu-wana reteònyrenyri. ²⁶ Kia hãbu Paulo Banabe-wana hãwã binahakÏ-ò roimyhÏrenyre Jesu-isi Kristu InynyrÏni-di. Ixi-txi rõhòtinyòlere, brebumy. ²⁷ Judasi-wana tule adee raryberenykre kia aõmydÏÏnanamy, katyyriti rewahinyrenyre wese. ²⁸ Kawese inyboho rõhòtinymyhÏre, Deuxu Tyytybytyhy dori inyrayky rewìòhenanyre. Kia bede ywinalemy adeereny rarybereri biywinybenykemy. ²⁹ Uritere, suritxoo xiwe-ribi iròdude ròrenyõmy iròdu, ihãlubu-di ròrenyõmy, ihãlubu rejuxunyõmyhÏre-wana. Tule òta òtana òraruna widÏÏõmy. Ka bede ywina biywinybenykeki, awimy boibeke. Deuxu deysana tahe adeereny kanakemy watxiwãhãre.

³⁰ Tahe hãbuõ iny inaubiòwamy Atxiòkia hãwã-ò ròirenyre. Tahe Atxiòkia tyhydÏÏdu mahãdu ributunyre. Iu tahe tamyreny tyyriti riwahinyre. ³¹ Tahe idi rariarenyre, ritÏnynymy tamyreny. Ribedeerynyrenyre. Tai tahe reysarenyre. ³² Judasi Silaboho tule Deuxu dee rybeduwihikÏ roire. Sòwemy dohodÏÏna-ki seriòre mahãdu-wana rohonymyhÏre. Tai tahe rirurudÏÏnymyhÏre. ³³ Aõutxumy raroorehenyre, tahe seriòre mahãdu tamyreny rarybere: –Bòibenyke he ateòdÏÏdu mahãdu-ò. Biòkeseke wowina-di Jerusalẽ hãwã-ò. ³⁴ Tahe Sila rõhòtinyre rarikremy Atxiòkia-ki. ³⁵ Tahe Paulo Banabe-wana naride Atxiòkiakile. InynyrÏ rybemy rierynanyrenyri, ritÏnynyrenyri, ijõ seriòreõ-wana.

³⁶ Aõutxumy tahe Paulo rarybere Banabe-ò: –Ròkòòsekre kÏnyhe, ibutumy hãwã hãwã-di tai juhoo InynyrÏ rybemy ritÏnynymahãreò wahe, rikiwehityhynanykremy timybo ityhydÏÏdu mahãdu nyimyhÏde-ò. ³⁷ Tahe Banabe Joaõ-Marku ridykemy tamy reare. ³⁸ Paulo heka Joaõ-Marku ridyòkemy ratxireri, Panfilia hãwã-ki dori iribireny ròhònyreki, riwìòhenanyòreki. ³⁹ Marku ridykemy wiwese wesemy aõkõ rõhòtinyrenyre teratyhylemy ratximyhÏ. Tai tahe wiribi rexihitxinyrenyre, Banabe Paulo-ribi. Banabe Marku ridyra Xibri bedebute-ò, hãwò-di ròira. ⁴⁰ Paulo tahe Sila ridyra. Seriòre mahãdu tahe Pauloboho riixitòedÏÏnyre, InynyrÏ ruxetòena tamyreny kanakemy. ⁴¹ Tahe Siria bede werawo-di, Silisia bede werawo-di, ririranyre dohodÏÏna mahãdu riwìòhenanykemy, rirurudÏÏnymyhÏkemy.

16

¹ Pauloboho tahe Debi hãwã-ò rehemnyre. Ihy tahe Listra hãwã-ò rare. Tai tahe Tximòtxi-wana witxi rekoare. Tximòtxise judea tyhydÏÏduõ rare. Tyby tahe grego mahãduõ rare. ² Listra, Ionio ityhydÏÏdu seriòre Tximòtxi luure. Tximòtximy widee rarybere: –Tii iny hãbu tyhy rare. ³ Tahe Paulo Tximòtxi-wana rakemy rexiywinyraremyhÏ. Tahe rexitarenykre kotyre, Paulo, Tximòtxi notykyresymy riteònyre, kowa judeu mahãdu òraru-ki wahe. Tyby dorihe ibutumy iny rieryre tii grego mahãdu raremy. Notykyresykõmy rake tahe judeu mahãdu dee kia ibinare. ⁴ Iribi tahe ròirenyre hãwã

hãwã-di, ityhydÿÿdu seriõre mahãdu ribedeerydÿÿnykemy, timybo Jerusalẽ mahãdu rõhõtinyhÿremy. ⁵ Tai tahe ibutumy dohodÿÿna heto mahãdu tii rirurudÿÿnymyhyre ityhydÿÿna-di. Tule ijõ rityhynymyhyre txuõ txuõlemy ralokemy ityhydÿÿduõmy rarekemy.

⁶ Pauloboho Asia bede-õ ròirenyõre rybe ritÿnynykemy, Deuxu Tyytybytyhy ritirÿreki. Tahe Frigia-Alatxia bedemy rekoamyhÿreny. ⁷ Misia bede-õ rehemynyreu, Bitinia bede-õ ròirenykemy riwisÿnyreny. Tahe Jesuisi Tyytybytamy riteõnyõhyre, ritirÿmyhÿre. ⁸ Tahe Misia bedemy rekoare, tahe Troaji hãwã-õ robehere. ⁹ Tahe Paulo hãbuõ wesemy robire rasina weselemy. Hãbu, Macedonia bede ludu lamamy rÿimyhÿõ, tuu robire. Tahe hãbu ryrymyhÿ tamy: –Manake Macedonia-õ, biwawiõhenanykemy. Kia Paulo rasi-ki tuu robire wese. ¹⁰ Tahe tarasi rahureu, tamyhe wylemy aroikemy watxiwãhãreny. Jiarÿ, Luka, Paulo-wana. Deuxu dori inydeereny rarybereri Macedonia-õ ròkõirenykemy, Rybewehikÿ rikiubÿtÿnyreny. Kialemy ròkõhõtinyrenykre.

¹¹ Tahe Troaji hãwã-ribi ròhõnyre hãwõ yhywydynalaworo-ki. Samotrasia hãwã-õ imynahyy riõhõrere. Ijõ txu tahe Niapoli hãwã-õ riõhõreri. ¹² Iribi tahe Filiposi hãwã-õ roirenyre. Juhuludu hãwã rare Macedonia bede-ki. Roma hãwã mahãduõ tule tai rasÿnymyhyre. Tai txuõ rewyreny. ¹³ Sabadotxu tahe hãwã-ribi reõlõnyrenyre bero ijã-õ. Rahõtinyrenyre tai ixitõedÿÿna-õ rÿimyhÿremy. Tai tahe hãwyyõ rexibutunymy rÿimyhÿ. Tahe rorokorenyre tamyreny raryberenykemy. ¹⁴ Hãwyyõ Lidia inire, inyrybe-õ tahe roholatyhymyhyre. Tii Txiatira hãwã luduõ rare. Tii tylÿre ijohodure, tule Deuxu tyhydÿÿdure. Inynyrÿ irayky riywinyre Paulo rybe rityhynykemy. ¹⁵ Tahe ibutumy isÿmahãdu-wana riratysebeny. Tai tahe tamy Lidia rarybere: –Inaanokãbo ityhydÿÿkÿdumy watxiwãhãre-wana, wahetoku-kõ manakre. Tai tahe iheto-õ ròirenyre irybe-ki.

¹⁶ Aõutxumy tahe riberenyre ixitõedÿÿna-õ. Itxi rekoarenyre ijadõmaõ-txi, deõdu rare. Iwo-ki tyytybybina ralõmy rÿire. Tai ijadõma relyre inyko aõhebo iny-õ rotÿÿnykemy. Tai sõwemy nieru ritare tawedu-õ. ¹⁷ Tahe waherenymy dyrymy nade: –Deuxu ibaturatyre rare. Iteõdÿÿkÿna mahãdu kia mahãdu rare. Tikiboho rarybemyhyre timybo iny taõraru-ribi ratakemy. ¹⁸ Tuheka rarybehyy raremyhÿ. Aõutxumy tahe Paulo tai rexirare, tamy ròõsemy reare. Rarybere tyytybybina tai ratxirerõ: –Jesuisi Kristu nimy iribi arateõnykre. Bexitakre. Tahe aõwesele iribi ròhõnymy reare.

¹⁹ Iwedu tahe rieryre nieru idi ritaõkre ta rimyrenyre Paulo Sila-wana. Retÿhimy rare ywisidÿÿdu-õ, hãwã elehyna ube-õ. ²⁰ Tahe ijadõma wedu rarybere ywisidÿÿdu mahãdu-õ: –Kaa judeu mahãdu iny hãwãreny dibinadÿÿnymyhyde. ²¹ Tiiboho iny ribedeerynymyhyre aõ iny bede ywinareny-di aõkõ. Inyboho Roma hãwã mahãdu rare. Tai kia-ki aõhe arotÿÿnyõtyhy. ²² Tai tahe sõwemy iny Paulo Sila radõnyre. Ywisidÿÿdu mahãdu tahe ityy ibõrõ-ribi ritxuahakÿre idi tahe rityhenymy tuu raõhõtere. ²³ Tuu raõhõtere, tuu raõhõtere, idi tahe ròtenawo-õ idi rehurennyre. Rõtena-di itxeredu-õ rarybere: –Kaa rahenykre-wana, kaile budurukre. ²⁴ Tai rirutere iraru-txi rarutxi-õ iwa ritidire õwõru iwodÿÿwomy raratyheny. ²⁵ Ruetya tahe Paulo Sila-wana rexitõenymy roimyhÿ Deuxu dee. Ijõ ròtenawoludu mahãdu roholamy rÿimyhÿ tai. ²⁶ Aõwese bede ramytatare. Rõtena ijõtõbõna rirayre hãbu mynyna iribi rejuxunyre. ²⁷ Tai tahe itxeredu ijõ iraymy idi retehereu, rexirubunykeny tamaydese ritare. Rõtena woludu mahãdu rahenyramy tii rexinohõtinyra. ²⁸ Paulo tahe tamy ryryre: –Ixirubudÿÿõmyke, kakile watxirenyreri, ibutuhukÿlemy. ²⁹ Itxeredu ryryre loosõna kidiwykeny tahe

ralore ramytatamy brebумы. Paulobohoko-ò resere tatiòhomy. ³⁰ Tahe itxeredu diòlòdÿÿnyde irarutxira-ribi, tamyreny rarybere: —Wanyrÿboho timybohe aratamy arÿike. Aõhebohe arotÿÿnyke. ³¹ Tahe rirawyònyre: —Inynrÿ Jesuisi bityhynkrekile, tarasanamy myikre, asÿ mahãdu-wana. ³² Tahe tamy Deuxu Rybe-di ritÿnydÿÿre ibutumy isÿ mahãdu-ò. ³³ Iruule tahe riwisinanyrenyra ibrò wotòmona risuhòra. Idi tahe itxeredu raratysebenyre tasÿ mahãdu-wana ibutumy. ³⁴ Iribi tahe itxeredu ridyrenyre taheto-ò riroxikemy tahe ibutumy reysanihikÿrenyre, Deuxu rityhynyrenyaki.

³⁵ Txu deadeu tahe ywisidÿÿna dinodu ijò ywisidÿÿna mahãdu riteònyre, ròtena-ribi Pauloboho riteònykremy. ³⁶ Itxeredu tahe Pauloboho-ò rarybere: —Ywisidÿÿna mahãdu arateònykremy riwateònyreri. Bòibenyhe, wowina-di, biòlònybenyke. ³⁷ Paulo tahe rirawyònyre: —Aõkòre, araòtyhy. Jiarÿboho Roma hãwãhãkÿ mahãdu kaa watxirenyreri. Tii riwayhytanyrenyra idi ròtenawo-ki riwasÿnyrenyra. Ywisidÿÿdu mahãdu wii rotykòhyre riwaròtenyrenyra. Wasimy ka tiu ariòlònyòtyhy. Tiiboho kodoikreule tahe ariòlònykre. Tii he riwaòlòdÿÿnykre. ³⁸ Tahe ywisidÿÿna mahãdu tawedu-ò rarybere. Tahe tiiboho ruberurennyre Pauloboho Roma hãwã mahãdu roireki wahe. ³⁹ Tai tahe dòidenyde tamyreny, aõwaxina riòlònykremy. Tahe làhàmy tamy rexitòenyre. Tutyhy-ki aõkò làhà ararutara. Tai riteònyrenyreu, hãwã-ribi rexitarenykemy tamy rexitòenyra. ⁴⁰ Rexitarenyreu, Pauloboho tahe Lidia heto-ò ròsere. Ibutumy ityhydÿÿdu tahe wii ritotynyre, wii riwiòhenanykemy. Idi tahe riòlònyre kia hãwã-ribi.

17

¹⁻² Tiiboho rekoarennyre Afipoli hãwãmy, Apòlonia hãwãmy tahe rehemynyre Tesalonia hãwã-ò. Judeu dohodÿÿna hetoò tai rÿimyhÿreò. Paulo, iwese aõu riwinymyhÿre wesele rare tamy. Ralore rybe-di rarybekemy. Inataò sabadomy tai riraynyre tyyriti ritidÿÿna tamy ritÿnynykemy. ³ Rybe hitxina rurukremy tuu relyyre. Tahe Paulo tamyreny ritÿnynyre iwese Kristu durudemy idi dexiixixanyde rubu-ribi. Kia iny rityhynyra Jesuisi inatyhymy Deuxu deòdÿÿna rare. ⁴ Tahe ijohonadu mahãduò rityhynyre. Tule ijò judeukòdu mahãdu rityhynyre. Tule ijò hãwyy wihikÿ mahãduò rityhynyre sòwemy. ⁵ Tahe judeu mahãdu dinodu tuu ròhãrumyhÿre. Tiiboho tahe hãbu binahakÿ mahãduò wii rotyre aõbina ritelenykremy. Tahe ròirenyre Ijasò heto-ò Pauloboho rimyrenykremy, ywisidÿÿna-ò idi retÿhikremy. ⁶ Tai tahe rahaòhyre tai. Tahe Ijasò ritarenyre ijò ityhydÿÿduò-wana. Tahe ridyrenyre ywisidÿÿna-ò. Tahe raryberenyre ywisedÿÿdu mahãdu-ò: —Paulo, Silamy urile bedede diòtanymyhÿdenyde, aõna aõna binahakÿlemy rotÿÿnymyhÿre. ⁷ Ijasò tahe ritirÿmyhÿre taheto-ki. Tiiboho iny òludu roire. Iny iòlòreny rityhynyòtyhy. Jesuisi ka iòlòreny. ⁸⁻⁹ Ibutumy iny idi ròhòtinyre, tule ywisidÿÿna mahãdu rexitòenyre nieru ririkemy. Tai xiery tahe ròhònyke. Tai tahe ririrenyre nieruò.

¹⁰ Kiaru tahe ityhydÿÿduò Pauloboho riwiòhenanymy iribi riòlònykemy Bereia hãwã-ò. Tahe rehemyhÿreu, dohodÿÿna-ò ròirenyre. ¹¹ Kia hãwã-ki judeu mahãdu iny awi rare, Tesalonia hãwã mahãdu wese aõkòre. Teysamy tamy roholarennyra. Idi heka rariara Tyyriti-di, òbitimy Paulo rybe aõbo roirerimy rierykemy. ¹² Tahe sòwemy judeu iny rityhynyre. Judeukòdu mahãduy-ribi sòwemy rityhynyrennyre, hãwyy wihikÿ, hãbu-wana tule rityhynyrennyre. ¹³ Bereia hãwã-ki Paulo Deuxu rybe ritÿnynymy raremy. Judeia mahãdu dinodu Tesalonia hãwã-ki roholareu, tahe doidenyde. Iny sòwe-ò raryberenyre: —Pauloboho bibinadÿÿnyke. ¹⁴ Tahe ityhydÿÿdu seriòre

mahãdu aõwesele Paulo riteònyrenyrene ahohokÿry-di. Sila, Tximòtxi taile rarire. ¹⁵ Hãbuõ rare Paulo-wana Atena hãwã-ò. Iribi tahe dòòsede hãbuõ. Paulo tamy tarybe riwahinyra Tximòtxi Sila-ò, wylemy kanakremy.

¹⁶ Paulo Atena hãwã-ki riraòreu, tahe robire suritxoole rityhynymyhÿreò. Tai tahe tii rabadewore. ¹⁷ Idi tahe Paulo ralore dohodÿÿna mahãdu heto-ò judeu dee rarybekemy, tule judeukòdu ityhydÿÿdu dee rarybekemy. Tahe rarybemyhÿre txuõ txuõlemy. Tule hãwã ube-ki rarybemyhÿre hãwã-di reamyhÿre mahãdu-ò. ¹⁸ Aõtxumy tahe Epikuriu mahãdu Paulo-txi nade. Estòiku mahãdu ijõre. Tiiboho, aõbo rybe rare kia erydu roire. Tiiboho he Paulo raujõmorenyre: —Aõmy aõkõ, kiarybedu rarybereri. Ijõ tahe rarybere: —Tii Deuxu tÿmyramy rarybereri. Paulo dori juhUU Jesuisi ixixanamy relymy raremyhÿ. Tai kiamy raryberenyneri. ¹⁹ Paulo tahe ridyrenyrene. Tai iny roholamy rÿimyhÿreò ridyrenyrene: —Rybe tÿmyramy telymahãtemy inihe bedelyyke wakoreny. Tamy kia rarybere. ²⁰ Aõkõre inihe aõna aõnamy tarybemy atxiteri, aõwixira wixiramy. Tai aroholarenykemy watzirenyneri. ²¹ Atena hãwã mahãdu, tule iwixira bede luduõ tai rasÿnymyhÿre, aõ tÿmyraòòle roholarenykemy ratxirenyneri. ²² Tahe Paulo rÿire rybenatya-ki. Rexiòrarunymy rarybere: —Atena hãwã mahãdu, kaiboho Deuxu rybe hyky tahòtinymahãtenyete. ²³ Jiarÿ hãwãmy rariamy watzireriu, sòwemy xiwena-di retehera. Ijõ-di kiamy retehera iritina-di: Kaa Deuxu heka inyõ rieryòhyymyhÿre. Ka Deuxumy kÿny heka akoreny arelyykre, teerymahãtenyete-di aõkõ tuu teàlamahãtenyete. ²⁴ Ka Deuxu ibutumy bede riwinyrene. Ibutumy tuu rÿira tii riwinyrene. Tii heka biuwetyy wedu rare, su wedu rare. Aõ hãbu widÿÿna heto-ki aõkõ tii rasÿnymyhÿre. ²⁵ Tiu heka tii aõmy reaòtyhy hãbu aõ tamy riwahinyòtyhy. Tule tahe inydee ibutumy aõna aõna riwahinymyhÿre, ele wesena, umy, ibutumy inydee riwahinyrene. ²⁶ Hãbu sohojiò-ribi ibutumy iny ròhònyrene iriòre riòremy bede wixira wixiramy rasÿnymy rÿirakemy. Urile wiribi rihitxihitxinyrene. Tiu tamy riteòsinyrene, tikibo rasÿnymy rÿirakremy. ²⁷ Ibutumy Deuxu rajemyhÿkemy, raerykemy. Tii dori irehemy aõkõ ihÿre iny-ribi. Iny sohoji sohojiò-ribi iòhòmy ratximyhÿre. ²⁸ Deuxu òraru-ki inyboho ibutumy irumy ratximyhÿrenyrene, ririranymyhÿre, ihoòkeki tahe aõ rikiwinyrenyòtyhy. Atyyriti widÿÿduõ kiamy rarybere: —Inyboho heka Deuxu riòre. ²⁹ Inyboho Deuxu riòre rareki, urile nohòtiòmy womati tÿrÿrÿÿ ritxoo wesemy, womatiura wesemy, manaritxoo wesemy Deuxu-di nohòtiòmahãbeny. Hãbu rayky-ribi, hãbu debò Deuxu releremy nohòtiòmahãbeny. ³⁰ Ihetxiu tii Deuxu rieryòhyrenyrene. Tai tahe iòrarunareny aõnihikÿmy aõkõ Deuxu dee ihÿre. Wiji bededÿÿnana tahe, ibutumy taòraru-txi ixi-txi nohòti ijaranamy, tai tahe rabadewomyhÿkemy. Kia tahe ibutu iny-ò rarybereri, iny taòraru ririkemy. ³¹ Deuxu Jesuisi riixixanyrene rubu-ribi. Tai tahe ibutumy tii rityhynyrenyrenyrene ihÿre. Aõtxumy tahe ibutumy iny ywisidÿÿdumy kanakremy ijÿre. Òbitina-di Jesuisi iny ritxuarenykre kia wiribi hitxi hitxina txuu.

³² Paulo Jesuisi ixixanamy rarybere, inyõ tuu rirajuare. Ijõ tahe rarybere Paulo-ò: —Ijõ txuu arybe ini aroholatyhykemy watzireri. ³³ Idi tahe Paulo rare iribireny. ³⁴ Ijõ iny tahe Jesuisi rityhinyrene, Paulo-ò tahe rixibutunyrene. Ijõ Dionisiu inire, Areòpolo heto ube-ki tii iny mahãduõ roholamyhÿre. Ijõ, hãwyyõ rityhinyrene, Damari inire, tule ijõ mahãduõ rityhinyrene.

18

¹ Paulo tahe Atena hãwã-ribi ròhònyrene Oritxi hãwã-ò. ² Kia-ki tahe judeu mahãduõ-wana wixi reare. Ini heka Akila inire. Tii Ponto hãwã-ki raumynyrene. Urihimyòle Italia bede-ribi dehemynyrene. Prisila ihãwyyinire.

Iòlò Laujiu Roma hãwã-ribi ibutumy judeu mahãdu diteònyde. Tai heka nade kaweribi-ò. ³ Paulo iaõmysÿdÿÿna rierymyhÿre, tyyheto widÿÿ. Tai tahe tiiboho-wana rajoinymyhÿre wiwana raaõmysÿdÿÿrenykemy. ⁴ Sabado txuõ txuõlemy tamy reamyhÿre judeu mahãdu dohodÿÿna heto-ò. Tahe ritohonymyhÿre, judeu mahãdu judeukõdu mahãdu tule. Tamy rarybere tii Rybewihikÿ òbitimyi rierykemy.

⁵ Sila tahe Macedonia bedewe-ribi rehemynyre, Tximòtxi-wana. Paulo tai rybe ritÿnynymyhÿhyy raremyhÿ. Aõu Paulo rarybere: —Inatyhymy Jesuisi Deuxu deòdÿÿna rare, Kristu rare. ⁶ Katahe judeu mahãdu tamy raykarananymy raremyhÿ. Aõbinahakÿlemy Jesuisimyi rarybere. Tahe Paulo tatyy riohowire iixãwidinykemy riteòsinykemy. Tahe tamyrenyi rarybere: — Jiarÿ aõkõ bede òrarure. Kai aòraruna-di burukre-wana, ahãlubureny waki aõkõ rare, adeerenyi dori Deuxu rybemy rarybere. Tahe judeukõdu mahãdu-ò sohojile tuu arelyykre. ⁷ Iribi tahe inyõ heto-ò Paulo rare. Txisiu Justu inire. Tii judeukõdu mahãduõ rare, tahe Deuxu rityhynymyhÿre. Judeu dohodÿÿna heto bire-ki iheto rÿire. ⁸ Krispu judeu dohodÿÿna heto weduni rare. Tii tasÿrenyi ibutumy Inynyrÿ rityhynymyhÿre. Tule sòwemy Oritxi hãwã mahãdu rityhynymyhÿre. Paulo riratysebedÿÿrenyre. ⁹ Paulo tahe rummy ròrõmy roire. Tai tahe rasina wesemy robire. Inynyrÿ tamy narybede: —Brebuõmy, Paulo. Marybeke aõmybo rybemy adee rewahinyré. Rybe tÿnydÿÿ lau brebuõmy. ¹⁰ Jiarÿ adi watxiwãhãre urenana. Inyõ adee aõhe rotÿÿnyõtyhy. Sòwemy iny rÿire kaki watyhydÿÿdu. Kia Jesuisi tamy rarybere. ¹¹ Tai he Paulo bede riijere sohoji beòra weeremy tai bede riere. Ribedeerynymyhÿre Deuxu rybemy.

¹² Roma dinodu tÿmyraõ ronyre Grecia bede-ki. Ini heka Kalio inire. Dinodumy ronyrau tahe, judeu mahãdu wii dotyde. Wii ritobinyre Paulo dee aõbinabinahãkÿ riwinykremy. Tahe tiiboho Paulo rimirenyre idi kanakremy ywisidÿÿdu dinodu-ò. ¹³ Kiamy raryberenyre: —Paulo, Deuxu deàlànami iny dibedeerynymyhÿde. Tai bede ywina rityhynyõhyymyhÿre. ¹⁴ Tahe Paulo ixideele rarybekemy ratxireri, tahe Kalio judeu mahãdu-ò rarybere: —Kia rubudÿÿdu ada aõ ibinatyhymy ratxikeki, tai idi arohonykre, ariy-wisidÿÿnanyke. ¹⁵ Tahe aõkõre, urile abede ywina rybedile rarybemyhÿre, tai ywisidÿÿnami idi araõkre. Kaibohole biywisidÿÿnanybenyke. ¹⁶ Tahe Kalio ibutumy diteònyde ywisidÿÿna hetoube-ribi. ¹⁷ Tai tahe judeu mahãdu dohodÿÿna heto wedu rimirenyre. Sòteni inire. Tule raòhòterenyre ywisidÿÿna heto ube-ki. Kalio tahe kia òhòtena-ò aõhe rotÿÿnyõhyllere.

¹⁸ Oritxi hãwã-ki Paulo rare myhÿre sòwemy he tai txu riwyre. Idi tahe seriòre mahãdu-ò rarybere: —Arakre. Tahe hãwòò-di he rare, reuròkemy Siria bede-ò. Tahe Prisila Akila-wana tii-wana ròirenyre. Paulo Deuxu-ò rarybere aõmybo rotÿÿnykremy. Idi tahe rexihumy kia rÿire. Tai tahe tarade risyre nohòti ijerana wesemy. Sekrea hãwã-ki tarade risyre. ¹⁹ Tahe ritehemynyre Efesu bede-ò. Prisila Akila-wana ririre. Iribi tahe rare tyyriti ritÿnynyremy judeu mahãdu dohodÿÿna heto-ò. ²⁰ Tii mahãdu tahe Paulo rexitòenyre tai aòtxumy tai ratxunykemy. Tahe rarikòkemy ratxireri. ²¹ Karibi ròhònyreu, tamy rarybere: —Deuxudeewikeki, ixyby adòòsekre. Efesu-ribi ròhònyreu, yhydynamawòò rimiry.

²² Ritehemynyre Cesaria bede-ò. Iribi resereu, Jerusalè hãwã-ò rare. Tahe rarybere riwehityhynanyre dohodÿÿna mahãdu. Iribi tahe Atxiòkia hãwã-ò rare. ²³ Tai bededÿÿnana riijere idi tahe rara. Rariamy rare hãwã hãwã-di, Alatxia bede-di, Frigia bede-di. Ibutu hãwã-ki ityhydÿÿdu rotohodÿÿnymyhÿre, riwiòhenanymyhÿre.

²⁴ Iu tahe inyõ judeu mahãduõ dehemynyde Alexÿdria hãwã-ribi. Apòlo inire. Tii ribedeeryny wihikÿmyhÿre tyyriti, tarybe-di rotohononymhÿre, Deuxu rybe rieryreki. ²⁵ Inyõ Apòlo rierynanyre timybo Inynyrÿ Jesuisi aõmydÿÿnana raremy. Tai Jesuisimy ribedeerynomy raremyhÿ, deysanatyhy-di rarybemyhÿre. Tii tahe Joaõ ratysebenale rieryre. ²⁶ Apòlo rexidelenomy relyyre judeu mahãdu dohodÿÿna heto-ki. Prisila Akila-wana tai roholamy rononymhÿre. Idi tahe tiiboho Apòlo ridyrenyde ibutumy Jesuisi aõmydÿÿnanamy tamy ritÿnykemy. ²⁷ Iribi tahe Apòlo ratÿinykemy rexiwonyre Grecia bedey-ki. Ityhydÿÿdu seriõre tamy rybe riwahinyre, Grecia ludu seriõre mahãdu-ò, aõma, riryludunykemy, rehemynykeu. Tahe rehemynyreu, sõwemy riwiõhenanyre kia tyhydÿÿdu seriõre, Deuxu ruxetõena ityhydÿÿdu mahãdu. ²⁸ Tii dori judeu mahãdu raykyrybe itxÿte riwitxiradÿÿnyre iny sõwe hekÿy-ki. Rybetyyriti ritina-di riurihimy rarybere iwese Kristu Jesuisi raremyhÿ wese, Deuxu deòdÿÿna wahe.

19

¹ Apòlo, Oritxi hãwã-ki rareu, Paulo rabetetÿinyre kabedey-ki idi rehemynyre Efesu hãwã-ò. Kowa ityhydÿÿdu mahãduõ-ki he rahare. ² Tamy Paulo ritÿÿraxinyre: –Tetyhynyteu, Deuxu Tyytybytyhy ixidee aõbo temytenyde. Tahe rirawyõnyre: –Aõkõre he, aõmybo tarybeteri. Deuxu Tyytybytyhy reeryõrenyde. ³ Paulo rÿÿraxire: –Taratysebetenyteu, mobohe tetyhynytenyde. Tahe rirawyõnyrenyde ixityre: –Retyhynyrenyde ibutumy Joaõ Sebedÿÿdu riwabedeerynyremy. ⁴ Paulo tahe tamyreny ritÿnynyre: –Joaõ sebedÿÿna urihimyõ iwitxi rare. Tii kiawese rybe ritÿnynyre: iny taõraru-txi tõhõti reakemy. Tahe Jesuisi Juaõ hewo-ribi kanakreu, tii tahe inatyhymy kanatyhydÿÿkre. Paulo kia tamyreny rarybere. ⁵ Kia-ò roholareu tahe, raratysebenyde Inynyrÿ Jesuisi nimy. ⁶ Paulo iratytyre tebò ritidire, tai Deuxu Tyytybytyhy tamyreny ralore. Tahe Deuxu rybemy raryberenyre, tule iwitxira rybemy raryberenyre. ⁷ Waðinatxi reurò hãbumy rÿiramy.

⁸ Inataõ ahãdumy Paulo reamy raremyhÿ judeu dohodÿÿna heto-ò. Tiiemy rarybehymyhyre, riõbitinymyhyre, Deuxu Iõlõnamy ritÿnynymyhyre. ⁹ Paulo-ò ijohonaduõ rityhynyõhyymyhyre, teramy reamyhyre. Deuxu aõmydÿÿnanamy ibinamy rarybemyhÿrenyde iny sõwey-ki. Tai tahe Paulo rexihitxinyre judeu dohodÿÿna heto-ribi. Txirano kia tyyriti rybena heto-ò txuõ txuõlemy ralõmyhyre taerydÿÿna-wana. Tahe rabedeerynomyhyre. ¹⁰ Tahe bedey riere inatxi beõramy. Tai tahe ibutumy iny Asia bedey ludu mahãdu Inynyrÿ rybe-ò roholamyhyre, judeu mahãdu, tule judeukõdu mahãdu. ¹¹ Deuxu aõna aõna wiwihikÿ riwinyre Paulo debò rihuõtere. ¹² Paulo tykyyre riwyrenyde webinadutyre ritidirenykemy. Tyky õsurõna wesemy ijõmy riwyre. Tai tahe webinadu riteytenymyhyre. Tule tyytybybinahakÿ iny-ki raremyhÿu, aõwesele iribireny rõhõnymy reare tykyyre õraru-ki. ¹³ Ijõ judeu mahãduõ ratÿinyre hãwã hãwã-di inyõ ribi tyytybybina ritakemy. Tiiboho tyytybybina riteõnykemy idi ratxireri. Tai tahe Inynyrÿ Jesuisini-di riteõnyre. Kia wesemy rarybere: –Paulo, Jesuisi rybe ritÿnynymyhyre, tai Jesuisini õraru-ki iribi bõhõnykre. ¹⁴ Debõinatxi seriõre kia riwinyre. Sewa tybynire, judeu xiwena widÿÿdu kia wedu tii rare. ¹⁵ Tahe Jesuisi ni-di tyytybybina-ò rarybereu, tyytybybinaõ dirawyõnyde: –Jesuisi reeryre, Paulo reeryre, tahe mobo atxiteri. ¹⁶ Tahe hãbu tyytybybina-di ratxirerí, ityrehekÿle dexiwatxinyde, rihetenyde, ibutumy riwotõmonyde ityky ritare tai hetowo-ribi hãbu mahãdu tadehekÿlemy rahenyre. ¹⁷ Ibutumy Efesu hãwã mahãdu kia rieryrenyde, judeu mahãdu, judeukõdu mahãdu. Tahe ibutumy ruberure, Jesuisi ni

nityhydÿÿhÿkÿmy ini raremyhÿki. ¹⁸ Sõwemy ityhydÿÿdu taðrarureny riix-itòedÿÿnymyhÿre, dohodÿÿna mahãduy-ki. ¹⁹ Ijõ ityhydÿÿdu juhUU tyytybybina rierymyhÿreny, tiiboho tahe tatyryiti diwyde itxenadÿÿmy rybetyryiti, òwòruwidÿÿ kia tyyriti. Tahe iny retehemyhÿreruki kia tyyriti sõwemy ritoonyre. Idi ibutu tyyriti juhUU òwy wese inyõ riritinyre. Iòwy tahe 50 mil womati ura nieru juhUU iòwyre. Ihãrele tahe idi rahure. ²⁰ Ibutumy kia bede mahãdu Deuxu rybe-di rõhõtinihikÿreny.

²¹ Idi tahe Paulo tarayky-ki rõhõtinyre: —Judeukõdu mahãdu bede-ò arakremy ixi-di watxiwãhãre. JuhUU Jerusalẽ-ò arakre Macedonia bede-di Akaia bede-di arariamy arakre. Adòðsekreu, tahe Roma hãwã-ò arakre. ²² Tai tahe tawìhedÿÿdu Tximòtxi, Erasto-wana Macedonia bede-ò riteònyre. Tai Paulo Asia bede-ki naride. Bededÿÿnanaõ riwyre.

²³ Kia bededÿÿnanau aõbina nihikÿ rÿikemy riwisÿnyre Deuxury òbitina òraru-ki. ²⁴ Dimitiu heka womati tÿrÿrÿ ura ritxoo widÿÿdu rare. Hãwyy ritxoo ihãwãreny deuxu rare. Diana inire. Nieru sõwemy ritamy raremy idi riwinymyhÿreki. ²⁵ Dimitiu ributunyre ibutumy womati ritxoo widÿÿdu, tamahãdu-wana. Tamyreny rarybere: —Wanyrÿboho adeereny ararybekre. Inyboho nieru ritamyhÿreny kaa aõmysÿdÿÿ-ki. Kia tahe teerytenyete. ²⁶ Paulo rarybemyhÿre kaa inywidÿÿnareny deuxu aõkõ rare. Tai tahe sõwemy iny tamy nariade irybe-di. Efesu hãwã sohojile-ki aõkõ, ibutumy Asia bede-ki irybe rityhynymyhÿre. ²⁷ Iny aõmysÿdÿÿna òsana riixãwididÿÿnykre, ideuxu dohodÿÿna heto-wana, iny deuxu reny riixãwididÿÿnykre. Diana inyluure. Kaki sohojile aõkõ inyluure, ibutumy Asia bede-ki, tule bede bede ludu iluu inihikÿmy awireki. Paulo heka kia ibutumy rahukre. ²⁸ Kia roholareu tahe, raykarananyreny. Ryryreny: —Diana awi rare inydeereny. Tii Efesu hãwã deuxu rare. ²⁹ Rirajuamy rÿimyhÿ hãwã-ki. Hãwã mahãdu, Kaio Aristarku-wana rimyreny tahe ridyreny butunaube-ò. Tiiboho Paulo tÿimahãdu rare, Macedonia hãwã mahãdu rare. ³⁰ Tahe Paulo ralòkemy rexiwonyre tatÿi mahãduhe-ki, iny sõwey-ki tahe taerydÿÿna ijoi ritirÿre. ³¹ Tule ijõ bededinoduõ, Paulo wiðhedÿÿmy ratxireri. Tai tarybereny Paulo-ò riwahinyre ibutunaube-ò raõkemy, brebunamy roireriki. ³² Tiilemy ijõ rarybemyhÿre. Ijõ iwitxiramy rirajuamyhÿre. Urile wimy rauriurire. Aõherekibo ibutumy rÿirerí, iny rieryõhyre. ³³ Alexÿdre iny sõwey-ribi rimyreny tahe, idi retÿhire, ritamadÿÿnyre iny rudera-ò. Alexÿdre debò riteòsinyre tamahãdumy rarybekemy. ³⁴ Iny sõwemy idi retehereu, judeu mahãduõ raremy rieryre tahe rirajuatyhyre. Tahe inatxi òramy rirajuahyy rÿimyhÿ: —Diana awi rare. Tii heka Efesu deuxu rare. Kiamy ryryreny. ³⁵ Idi tahe hãwã weduõ riixãwididÿÿnyre. Tahe rarybere: —Hãbu, Efesu hãwã mahãdu. Ka hãwã Diana hãwã rare. Kaki tohodÿÿna heto reyrubuwãhãreny. Kaki biu-ribi mana ritxoo desede. Ibutumy kia reeryreny. ³⁶ Kia inatyhy rare. Tai tahe rikiyrymy rokorokorenykre. Aõwesele aõwidÿÿõmy. ³⁷ Kaa hãbu tedytenyteri. Aõhe rotÿÿnyõreri. Aõ-di rawasinyõhyreri dohodÿÿna heto-ribi. Aõbinahakÿ iny hãwyy deuxumy raryberenyõhyreri. ³⁸ Dimitiu tamahãdu-wana aõbo tai reny ibinamy ihÿrenykeki, ywisidÿÿdu-ò idi rakre. Tiiboho heka wii ributunymy rÿireri. ³⁹ Ijõ rybe tahe atxibenykeki, ijohonadu mahãdu adibutunykre arybe-ò aroholarenykemy. Iwese inyboho rotÿÿnymyhÿre wese arieryrenykre. ⁴⁰ Roma hãwã dinodu òsana aõmybo inymyreny kanarybekre. Wiji inyboho aõhebo rotÿÿnyrenyrimy. Aõ kÿnyhe iò-ki ka wiji jei jei rÿireri wahe. Roma hãwã dinodu tarybe kidiwahinykre-wana wahe, timyhe warybeõna. ⁴¹ Tahe riixãwididÿÿnyre. Ròðsere ibutumy.

20

¹ Kia jei jei rybe rexihureu, Paulo tahe taerydÿÿna mahãdu-ò tarybe riteònyre tiiboho kanakemy. Tahe rakrekou tyremy tamyreny Deuxu rybe-di rotohonyreny Deuxudeewimy rierykemy. Idi tahe ritobinyreny. Rare heka Macedonia bede-ò. ² Ibutumy titxibo rexitomonymhÿ rito-hodÿÿnymyhÿre ityhydÿÿdu mahãdu-ò. ³ Tahe Akaia bede-ki heka bede riijere inataõ ahãdu. Tahe rexiwinymyhÿre ratximyhÿ Siria bede-ò rakremy hãwò-di ridymyhÿredi heka rakremy rexiwinyreny. Idi tahe judeu mahãduõ irubudÿÿmy rarybemy nyimyhÿ. Inyõ Paulo rierydÿÿmy, tai ta Macedonia bede-di ròsere Siria bede-ò rakemy. ⁴ Hãbuõ ramyhÿre tii-wana Jerusalẽ-ò, ta kamahãdu Asia bedeòle he roirenyre. Sopatu ijõnire, tii heka Bereia hãwã mahãdu rare, Biru heka Sopatu tybyni rare. Aristarku ijõre, adelahelÿÿna ijõni rare, tiiboho Tesalonia hãwã mahãdu rare. Ijõ Kaio inire, tii Debi hãwã mahãdu rare, Tximòtxi ijõ rare. Tule ijõ Asia bede ludu rare, Txitxiò ijõ, Trofimo ijõre. Rarekie. ⁵ Kiaboho juhutyhy rexiraòmy roirenyre. Paulo riraòmy Troaji hãwã-ki. Tule riwaraokre –Luka jiarÿ ka tyyriti widÿÿdure. ⁶ Worana bedehesi ituereu tahe, jiarÿ Paulo-wana roirenyre heka hãwò-di Filiposi hãwã-ribi. Iruyre txu rÿidi tahe rehemynyre. Troaji hãwã-ò. Taita sohoji semanamy rewyreny.

⁷ Tahe nobiutxu ityhydÿÿdu mahãdu iny wi ributunyre, Inynyrÿ mona, rÿsÿna-wana tuu rihitxinymy rirÿsÿkemy. ⁸ Tahe Paulo iu rybe ritÿnynyre itxu biòwamy rexiwinymy rÿimyhÿ tahe rakremy. Urile tahe rarybereri hyky tahe ruetya he wihe ritotynymyhÿreny. Hetoranoa-ki biu-ki rÿimyhÿre. Kanoõtyhy-ki rabuturenyre. Tiu Paulo rarybemy rarybemy rexihukõhyre, biurasòmy rakreki. Tahe sòwemy heka lamparina rÿimyhÿre. ⁹ Ronymyhÿ, moma inire, Otxiu. Aõma-ki ronymyhÿ, heto janela tyre-ki biu-ki. Ta tõhòti rosare, ròròmy resere. Iribi reare, biuribihikÿle resere suò. Rurure. ¹⁰ Tahe Paulo robehemy rare tamy. Tatiowotimy resere weryrybò rimykremy iwetya-ki. Paulo rarybere: –Bedeòtiidÿÿòmyke irulemy roire. Deuxu ixyby iumy tamy riwahinyre. ¹¹⁻¹² Weryrybòmy irumy robirenyre tahe, ibutumy reysarennyre. Tai tahe Inynyrÿ bemona, rÿsÿna-wana tuu rirÿsÿrennyre biu-ki wahe. Paulo ixityre rarybere. Txu iòlò iòlòmy rareri-wana tahe rarybere. Tahe Paulo rare. Tatilemy rare Aso hãwã-ò. Tii tamy tarybe ririrehe: –Kowa ayhywydyna lawò arimykre.

¹³ Tahe jiarÿ, Luka, wamahãdu-wana roirenyre yhywydynalawò-di Aso hãwã-ò Paulo-wana rekoarennykemy. ¹⁴ Rehemynyrennyre tahe, Paulo ralòmy yhywydyna laworo-ki. ¹⁵ Imytxubiòwa tahe Kio hãwãko-txi rehemynyre. Ijõ txu tahe Samosi hãwã-ki rehemynyre. Ijõ tahe rehemynyre Mitilene-ò. ¹⁶ Paulo ixitamadÿÿ deramy reare Efesu hãwã-ò. Raelelemy ratximyhÿ Jerusalẽ-ò rehemynykemy, aõma, Pentecoste kia judeu worana bedehesi-ò raelelere.

¹⁷ Tahe Miletu hãwã-ki rehemynyre, dohodÿÿna matuari mahãdu tamy he rarariòwyre tamy rarybekremy hãwò-ò kedehemynykemy. Tahe Efesu-ribi ditehemynydeu, kia tamy rarybere: ¹⁸⁻¹⁹ –Tahe tiiemy Asia bede-ki Inynyrÿ-ò raaòmysÿdÿÿhyy watxiwãhãre. Aõmy aõkõ ixidee rahòtinywãhãre. Rahinymahãre, Inynyrÿ dee rybe retÿnynymahãre. Warube resehy watxiwãhãre. Tai ta brebuna nihikÿ waumy-di rarewãhã. Judeu mahãdu heka sòwemy wamy rarybemy riwarubunnykemy. Kia ibutumy aõmydÿÿnana teerytenyde. ²⁰ Tiu raberuõhywãhãre Inynyrÿ nimy rybemy. Ibutumy rarybewãhãre iny sòwey-ki tule heto hetowomy relymahãre. ²¹ Judeu mahãdu-ò retÿnynyre tule judeukòdu mahãdu-ò taòraru ririkemy Deuxu dee

taòraru-txi tõhõti reakemy rabadewokemy. Tule Jesuisi Kristu rityhynykemy. ²²⁻²³ Katahe wiji arakre karibi Jerusalẽ hãwã-ò. Deuxu Tyytybytyhy heka wadee dyrymyhÿde. Aõhebo arotÿÿnykre, reerykõre. Kiale reerywãhãre, aõma, Deuxu Tyytybytyhy wadee rarybemyhÿre ibutu hãwã-ki, aõma, aõhõkÿmy arotÿÿnykre kowa. Rotenawo-ki aroikre. Myle reeryre. ²⁴ Tiiemy tamy raaõmysÿdÿÿmahãre. Kiale wadee Inynyrÿ Jesuisi rewahinyre urenana. Kia ariwinyõkeki, aõ aõkõ heka jiarÿ waumy-ki. Tii arelyywãhãke inyko-ò rybe tÿmyra wihikÿ, timybo Deuxu inyluurenyre. ²⁵ Araerynanywÿhÿrenyre Deuxu Iòlònamy, wamy tahe bobibenyõtyhy ixityre. Kia reerywãhãre. Jiarÿ tule umyreny arobiõtyhy. ²⁶ Tahe adeereny aõmybo ararybekre. Ryranymy heka watxiwãhãre ibutu hãlubu-ribi. Kaiboho aòraru-di burubenykeki, jiarÿ aõkõ tuure. Inyõ wamy rarybeõtyhy aõma Rybewihikÿ-di jiarÿ itÿnynyõmahãremy. ²⁷ Tiiemy rarybehyy rarewãhã ibutumy Deuxu bede ywinamy. ²⁸ Tai tahe ixi-di awimy boibekre. Iwese budoeni itxeredu tamy rÿsÿna riwahinyre wese, kaiboho ityhydÿÿdu mahãdu-ò Deuxu rybe tamyreny biwahinybenykre. Deuxu dohodÿÿna mahãdu tii rare. Jesuisi tahãlubu-di tii riwyre. Tai tahe ityhydÿÿdu mahãdu wiòhedÿÿdumy kaiboho toite. ²⁹ Karibi arohonykreu, aitxeredu mahãdu kanakre. K reeryre. Adeereny òbitimy aõkõ rierynanykre. Tiiboho aholo wesemy ratximyhÿrenyre. Iwese budoeni-ò imynymy ròsemymy ramyhÿre wese heka kedehemynykre. ³⁰ Inyõ heka aityhydÿÿdu seriòre yrìbi iwitxira aõna aõnamy kidierynanymyhÿkre. Taijoi kididymyhÿkre tarybe-ò ijohonamy. ³¹ Tahe biijemy boibekre. Inataõ beòramy awana rarewãhã. Kiamy rarybereri, irìbi nohõtilosarenyõmy. Txu-wana, ruwana adireny ròrenywãhãre. Rahinymy heka aòrarureny-ki watxiwãhãre. ³² Tahe ararirenykre Deuxu-wana ixi-di he awimy renykre. Tii heka adireny rarekre. Tii tahe nohõtilosarenyõmy, boibekre Deuxu rybe-di. Tii heka riwiòhenanykre atyhyna raumynykremy. Deuxu riywinyre wahe adee reny aõna aõna wiwihikÿ riwahinykre òbiti mahãdu-wana kia bitabenykre. ³³ Tiu heka jiarÿ ijò hãbu-ribi nieru tarasamy rahõtynyõhyymahãre tyy wiwihikÿ tarasamy raruõhyymahãre. ³⁴ Tiiemy wadebò-ribi hyy hyy raaõmysÿdÿÿmy rarewãhã waaõmydÿÿnana òwydÿÿmy. Tule rewiòhenanywãhãre tii-wana watxiwãhãre mahãdu. Kaiboho teerytenyete kia. ³⁵ Ibutumy rewiòhenanywãhãre iaõkõ mahãdu kia heka tuu tabitenyete kia rewinymahãremy. Teerytenyete timybo Jesuisi rarybere: –Biwahinybenyke, kia dori iny-ribi ritamyhÿre ratyre awi rare.

³⁶ Tahe rybe-ribi rexihureu, tatiowotimymy rotamanyrenyre wiwana rex-itòenyrenykre. ³⁷ Tahe rahinyrenyre, rimyrenyre tamy wòrenyre, aõna rakreki, kia-ki rexityhenyreny tamyreny. ³⁸ Tiiemy rabadeworenyre tiu tuu robirenyõkremy. Tahe hãworo-ò tiiboho-wana roirenyre.

21

¹ Iribi ròhònyreu tahe, òbitihyy rare Kòsi hãwã-ò. Ijò txu tahe Rodesi hãwã-ò ritehemynyre. Iribi tahe Patara hãwã-ò ritehemynyrenyre. ² Tai tahe rahare hãwò-ki, Senisia hãwã-ò rakremy rexiywinyreny. Roirenyre kia yhywydynalawò-di tahe rorukurenymy ròrenyreny tamy. ³ Xibri bedebute werìbi-ò reurore, inyhywenawe-ribi Siria bede werìbi-ò. Tahe ritehemynyre Tiro hãwã-ki. Tai tahe hãwò-ribi aõna aõna-di rekoarenyre. ⁴ Tamy roirenyreu tahe, rÿÿraxirenyre kahãwã ityhydÿÿdu mahãdumy. Tai raharenyre. Sohoji semanamy bede tiiboho-wana wadireny rÿire. Kiaerydÿÿna mahãdu heka Paulo dee raryberenyre: –Aõma noõmykre Jerusalẽ-ò. Deuxu Tyytybytyhy tuu tamyreny rarybemyhÿre. ⁵ Tahe semana ituereu, diòòsedenyde

ixyby hãworo-ò. Ibutumy diberenydenyde ityhydÿÿdu mahãdu tiiboho-wana ÿnyra-ò, hãwyy, uladu, ibutumy. Tahe rexitòenyrenyre. ⁶ Ritobinyrenyre tahe, riòòserenyre heto-ò ixbyby.

⁷ Idi tahe Tiro hãwã-ribi rare. Tahe Tolimaida hãwã-ki ityhydÿÿdu mahãdu rerybewãhãrenyre txu sohojilemy bedede reijerenyre tai. ⁸ Ijõ txu biòwamy tahe roirenyre Cesaria hãwã-ò. Tahe Filipisÿ-ki rasÿnyrenyre Rybewihikÿ-dì tÿnydÿÿdusÿ-ki wahe. Tii juhuyu aõma ityhydÿÿdu mahãdu wiòhedÿÿduõ juhutyhy rare. ⁹ Tii heka inaubiòwa iriòre rare. Tahe heridu aõkõ ijadõma mahãdu rare. Ijadõma mahãdu heka Rybewihikÿmy rybeduõle rare. ¹⁰ Tahe aõutxu taile watxiwãhãrenyre. Tahe hãbuõ dehemynyde Judeia bedede-ribi, moma inire Abusi. Tii tule Deuxu rybe-di rarybemyhÿre. ¹¹ Idi tahe nade inyorarenymy. Tahe rimyre tii Paulo wereysana. Tawahe idile rimyre rexitaare tebò-wana. Idi tahe rarybere: –Deuxu Tyytybytyhy wa kiamy rarybere: –Kia wereysana wedu heka iwese rataataamy rãire wesele heka tule rataataamy rÿikre Jerusalë-ki judeu mahãdu heka kia riwinykre ta riwahinykre judeukõdu mahãdu-ò. ¹² Tamy raholarenyreu tahe, raryberenyre Paulo dee raòkremy Jerusalë-ò. Jiarÿboho raryberenyre tamy tule ijõ tule tamy raryberenyre. ¹³ Tahe Paulo rarybere: –Hirenyõmyke, tiwabe-dewodÿÿnytenyteri. Rexiywinymy watxireri Jerusalë ròtena-ò aralòkemy. Tamy sohojile aõkõ kÿny, tule Deuxu dee wikeki tahe arurukre Inynyrÿni òraru-ki. ¹⁴ Tamy heka Paulo nohõti rareadÿÿrenyõke tiiemy tanonanamy rara. Tahe rarybemy rahudi kiamy tarybe-ò resere Deuxudewilemy rotÿÿnymy ratxike.

¹⁵⁻¹⁶ Iribi tahe iny aõna aõna rexiywinymy Jerusalë-ò roirenykemy. Ijõ ityhydÿÿduõ Cesaria-ribi iny-wana roirenyre. Tahe retehemynyrenyreu, Menasõ heto-ki rasÿnyrenykemy ityhydÿÿdu riwadyrenyre. Menasõ heka juhutyhy ityhydÿÿdumy ralòmny raremyhÿ. Juhuyu tii Xibri bedebute-ki rasÿnymy raremyhÿ.

¹⁷⁻¹⁸ Jerusalë ityhydÿÿdu mahãdu ibutumy awimy riwamyrenyre. Jiarÿ, Luka wahe, Paulo-wana, ijõ ityhydÿÿdu-wana. Ijõ txu biòwamy tahe Paulo riwadyrenyre Txiaumy robikremy. Tule ijõ Jerusalë dohodÿÿna matuari mahãduõ tai ronyre. ¹⁹ Wirirybenymy rahudi tahe, Paulo tamy relyyre aõhebo Deuxu tamy rotÿÿnyremy. Tamybo judeukõdu mahãdu Deuxu rityhynyremy. ²⁰ Kiamy roholareu, Deuxumy realàrenyre ibrò-kí. Tai tahe inyõ rarybere: –Paulo, sòwemy judeu mahãdu rityhynyre. Kai teeryte, inyeriòre, ibutumy judeu mahãdu bedede ywina riywinymy ratximyhÿhy. ²¹ Inyõ umy rarybere, raroimyhÿre kaki Jerusalë-ki. Judeu ityhydÿÿdu mahãdu-ò rarybere: –Paulo he Moisesi bedede ywina-ribi nohõtirosakemy tii riteònyre. Paulo rierynanyreri judeu ityhydÿÿdu mahãdu-ò kia judeukõduy-ki rasÿnyre mahãdu-ò. Kia inyõ riki rarybere, Paulo uladunotyky resyna riteòdÿÿõreki riki. ²² Tii kÿnyhe roholarenykre kaò tehemynterimy. ²³ Tai kiamy rikiwinyrenykre. Inaubiòwa hãbu katxi rare tarade riwysynykremy. Deuxu-ò tarybetyhy riwahinyrenyre, tai tahe tarade riwysynykremy. ²⁴ Kai tule makre iwesele arade riwysynykre Deuxu dohodÿÿna heto-ò. Tahe iradereny synaòwomy biòwynykre. Tai tahe ibutumy aluukre judeu mahãdu bedede ywina tetyhynmahãteki wahe. ²⁵ Aõ inyboho ka judeukõdu mahãdu. Ka bedede ywinaõ rityhynykemy aõkõ tuu iny ratxirenyre. Kaa adeereny tuu rarybewãhãrele rityhynyrenykemy: –Ka aõma rÿsÿna ritxoo rÿsÿnamy iwahidÿÿnalemy irÿsÿõmy, tule iròdude ihãlubu iijeradÿÿõreri, uritere irÿsÿõmy, tule òta òta òraru widÿÿõmy. ²⁶ Tai tahe Paulo rarybere: –Hÿde, tii ariwinykre. Tahe Paulo rare Deuxu dohodÿÿna heto-ò

kia hãbuõ-wana. Tahe ibutumy iny rieryre xiwenaõ riwinykre wahe, tamy dori raryberenyre.

²⁷ Tahe debòinatxi reurò txu-di riwinykremy. Idi ka debòinatxi reurò txu rexihudi tahe iòhòmy. Tahe Asia bedede ludu judeu mahãduõ tuu robira. Tiiboho iny-ò rarybere Paulo rimykremy. ²⁸ Sòwemy iny tamy wi rotyre Paulo òludumy. Tiiboho kiamy rirajuarennyre: –Haeli mahãdu, wylemy bodoike. Biwawiòhenanybenyke. Ka hãbu ratxireri iny bedede ywinareny òludumy ritÿnynymy rÿimyhÿre. Iny dee narybemyhÿde judeu mahãdu bedede ywina rityhynyòkemy, tule iny Deuxu dohodÿÿna hetomy, judeukõdu kawo-ò didyde tai tuu ribinadÿÿnyreri. ²⁹ Juhuu tahe ijòmy robire hãbuõmy hãwãhãkÿ-ki Paulo-wana ratxirerimy. Trofimo inire. Tii heka Efesu hãwã mahãduõ ityhydÿÿduõ rare, judeukõdu mahãdu aõkõ tii ihÿre. Tahe judeu mahãdu ròhòtinyre Paulo dohodÿÿnahetowo-ò Trofimo ridyramy. Tahe Paulo ridyòlere. ³⁰ Tahe sòwemy iny rakyarananyre tamy, aõma kia hãwã hãkÿludu mahãdu. Sòwemy iny rarybemy rÿimyhÿ, rajeijeimy rÿimyhÿ. Paulo tahe retÿhirenyre dohodÿÿna hetowo-ribi, ijòtòbòna riratòbònyre. ³¹ Tahe rirubunykeny rite-lenyre heka. Tahe soldado dinodu tyhy roholare aõma ibutumy Jerusalẽ hãwã-ki jei jei-di rÿireri. ³² Tai tahe soldado tawedu diteònyde kia tai jei jei mahãdu rÿireriò. Tahe soldado robirenyrau, riixãwidinyrennyre, Paulo òhòtedÿÿ-ribi. ³³ Kia soldado wedu tyhy Paulo mynymy riteònyre. Tahe ritaataarennyre womati reroti-di. Tahe rexitònyre kia inydee mobo he ratxireri. Aõhebo he tii rotÿÿnyrerimy. ³⁴ Ijò heka iwitxiramy rarybemyhÿre, ijò tiilemy rarybere. Tai tahe soldado dinodu bedede rieryòhyra timyrebomy, ibutumy iny rirajuareki. Tahe ridykemy riteònyre. Tahe soldado heto-ò Paulo-di roiremyre. ³⁵ Ryòwòna-di rotuòrau tahe, hãwã mahãdu aõkõre he reburera. Soldado mahãdu Paulo taaxiò tyre ritidimy idi rara iny rimyheny. ³⁶ Iny he rirajuamy rarybemyhÿre: –Bidybenyke, birubunybenyke wahe. Myhe soldado mahãdu hewomy rirahumyhÿre.

³⁷ Tahe rirònykremy roirau tahe, Paulo soldado dinodu-ò rarybera: –Adee inihe wanyrÿ, ararybekemy watzireri. Tahe soldado dinodu ritÿÿraxinyre: –Kai aõbo kreku mahãdu rybe teeryte. ³⁸ Kai jiarÿ araeryre. Kai Egito mahãdu dinoduõ tate, ibutudÿÿdu wedu tate. Kai 4000 iny aõbina widÿÿdu tedyte bederahy-ò. ³⁹ Aõkõre, Paulo dirawyònyde, tii aõkõ watzire. Jiarÿ Roma hãwã mahãdu tyhyre jiarÿ rare. Wahãwã, Tarso hãwã rare, hãwã riòre aõkõ Silisia bedede-ki. Judeu mahãdu tule jiarÿ rare. Kaki iny mahãdu-ò ararybekemy watxiwãhãre. ⁴⁰ Tahe soldado Paulo –ò rarybere: –Tahe marybeke. Tahe lamamy rÿire inydee rarybekemy. Paulo tebò riteòsinnyre riihonadÿÿnykeny. Tai ibutumy iny riyrymy rÿirenyre. Judeu mahãdu rybe-di tamyrennyre rarybere.

22

¹ Kawese Paulo tamyrennyre rarybere: –Waseriòre, waluuboho, wabed-edÿÿnanamy adee arelyykre. Wamy bohولاتyhyke.

² Judeu mahãdu rybe-ò roholareu tahe, riyrytyhymy rorukurennyre. Tii heka rarybere: –Jiarÿ judeu mahãdu jiarÿ rare. Raumynnyre Tarso hãwã-ki. Kia Silisia bedede-ki rare.

³ Kaki Jerusalẽ-ki ratyryritinnyre rarewãhã, Kamalie ninadu tyryritina-ki. Ibutu Judeu mahãdu bedede ywina bedede reeryre Kamalie-wana. Ibutumy Moisesi bedede ywina-di riwaerynanymyhÿre. Tii tahe reywinnywãhãre, retyhynytyhywÿhÿre. Ibutumy Deuxu bedede ywina ariwinykeny ixi-di rahòtinywãhãre iwese wiji iwidyÿÿmy tarutenyteri wesele wahe. ⁴ Jiarÿ ka ityhydÿÿdu mahãdu aõhòkÿmy rotÿÿnymyhÿremy reteòwãhãre ihyyle ijò

rubudÿÿmy reteònywãhãre. Hãbu hãwyy-wana reròtenywãhãre ròtenawo-ò.
⁵ Waaõmydÿÿnanamy bierybenykre-wana, tamy marybeke dohodÿÿna wedu-ò, matuari mahãdu-ò. Dohodÿÿna wedu tyyriti rewyre Damasu hãwã dohodÿÿna heto-ò. Tai tahe tyyriti-di risÿnyre ibutumy ityhydÿÿdu mahãdu aõhòkÿmy rotÿÿnykemy, tule womati reroti-di rataataakemy Jerusalẽ-ò kididykemy. ⁶⁻⁷ Iòhòmy txutyemy iijira-ò, Damasu hãwãry-ki watxiwãhã. Tahe loosòna itÿnyhÿkÿmy wadee dehemynyde. Bedetxile resere. Tahe rybeõ raholare: –Salu, Salu, aõherekiwexe aõbina binahakÿle wadee tadiwinymahãte. ⁸ Tahe jiarÿ rarybere. Mowexe wadee rarybereri, Wanyrÿ. Tii rarybere: –Jiarÿ Nazare ludu watxireri, Jesuisi. Kai aõbina binale wadee tadiwinymahãte. ⁹ Hãbu wawana rÿimyhÿ, aõ rieryõhyyre aõmybo wadee rarybemyhÿre tahe loosònamy he robirenyre. ¹⁰ Tai tahe rarybere jiarÿ: –Aõwexe ariwinykre, Wanyrÿ. Rarybere: –Myike wahe, make Damasu hãwã-ò. Tai tahe inyõ adee kanarybeke aõbo biwinykremy. ¹¹ Tai tahe rabiõmy rãiwãhã kia loosòna ritÿrÿrÿhÿkÿreki. Tai wabiõwa ryy wadee ritÿnyre wadebò-ki riwamymy Damasu-ò arehemynykemy. ¹² Tai tahe hãbuõ wadee rehemynyre, Ananiamy ninadu. Tii heka Deuxu tyhydÿÿduõ rare, bede ywina rityhynymyhÿre, ibutumy Judeia mahãdu, Damasu hãwã-ki heka tuure. ¹³ Tii tahe wadee rarybere: –Waseriõre, Salu, aruebimyeke ixityre bobikemy. Aõwesele tahe rabimy reare. Ananiamy rabire. ¹⁴ Tahe ixityre wadee narybede: –Inytyby Deuxu juhUU aratare, aõbo tamywimy bierykemy. Tule Jesuisimy bobikemy, Deuxu òbiti hãbu. Tule boholakemy aõbo tii adee kanarybekeò. ¹⁵ Tai tahe biwykre irybewihikÿ tÿmyra ibutu bede bede iny-ò. Belyyke timybo taholatemy, tabitemy. ¹⁶ Tai tahe rooreheõmykre. Wijile makre maratysebekre. Aõraru-ribi yrahakÿlemy mabekre, Wanyrÿnimy tetyhinyte xiery. ¹⁷⁻¹⁸ Idi tahe Jerusalẽ-ò rehemynyreu wahe, aõutxumy ixitòenymy rarewÿhÿ Deuxu dohodÿÿna heto-ki. Tai raholarerasina wese-ki aõma Deuxu wadee rarybererimy: –Wylemy bòhònykre Jerusalẽ-ribi. Warybemy tamy marybekreu, rityhynyrenyõtyhy. ¹⁹ Tahe Inynyry-ò rarybere: –Ibutumy hãwã-ki aityhydÿÿdu mahãdu rehãtenyre, rewotomonyre, reròtedÿÿnyre. Ibutumy kaki kia rierymy roimyhÿre. ²⁰ Arybe tÿnydÿÿdu rirubunyreu, moma Estevaõ, jiarÿ taile watxiwãhãre. Rewiòhenanywÿhÿ irubudÿÿdu mahãdu tyy reyruubunyre aõma mana-di rihurenyreu wahe. ²¹ Tahe Deuxu wadee rarybere: –Bòhònyke wa Jerusalẽ-ribi. Irehetyhymy arateòkre judeukòdu mahãdu-ò. Kia Paulo tamyreny rarybere.

²² Tahe kia iny roholamy rÿimyhÿre kia Paulo iximy relyyreò. Tahe raykarananymy ryryre: –Bidyke karibi ahana-ò, birubunyke. Irumy rareòkre idi watxiwãhãreny. ²³ Tatyky riohowire, brybysi-di biu-txi rehure, ryrymyhÿreny. ²⁴ Soldado dinodu tahe riteònyre iwo-ò ridyrenykemy awaru òhòtenahãkÿ-di tuu raòhòtekemy. Soldado dinodu rierykemy ratxireri aõherekibo iny tamy rakyarananyraki wahe. Tii rarybekre òsana tuu raòhòtekeki. Kia soldado dinodu ròhòtinyre. ²⁵ Tahe Paulo ritaataarenyre. Imy rahudi tahe Paulo rarybere soldado dinodu-ò: –Jiarÿ Roma hãwã mahãduõ rare. Wamy maòhòtebenyõtyhy, aywisidÿÿna mahãdu wadee roholare tebutunyõteki. Kia riwadÿÿkòkemy roimy rare. Abede ywinareny adee rarybere kia widÿÿõmy. ²⁶ Tai tahe kia soldado dinodu tadinodu-ò rare. Tahe tamy rarybere: –Kowa hãbu, Roma hãwã mahãduõ rare. Tai tahe aõbina bina tamy iwidÿÿõmy. ²⁷ Kia roholareu, tii rara Paulo-ò tamy rÿÿraxikemy: –Inatyhybe Roma hãwã mahãduõ aõbo atxiteri. Paulo tahe narybede: –Kohe, jiarÿ, kia mahãduõ watxireri. ²⁸ Tai tahe soldado dinodu narybede:

–Jiarÿ tule watzireri. Nieru sõwe-di reòwynyre tuu aronykremy. Tahe Paulo rirawyònyre: –Jiarÿ tiu kia watzireri. Waha dori Roma mahãduõ raremyhÿ. ²⁹Tai he soldado mahãdu iribi ròhònyre aõwesele tii Roma mahãdu ratxire riki. Soldado dinodu tule ruberure tii dori rataataamy riteònyreki.

³⁰Txu biòwamy ritare ròtena-ribi ròhònykemy. Judeu xiwewahidÿÿna dinodu inyõ ributunyre ywisidÿÿdu mahãdu-wana. Tahe Paulo ridyre tamy. Tii dori rierykremy ratxireri aõherekibo judeu mahãdu Paulo deramy rÿireri.

23

¹ Paulo tamyreny retehere, dinodu mahãdu-ò wahe. Tahe rarybere: –Waseriòreboho, Deuxudile watzimy ramahãre. Tiiemy aõbina binamy aõkõ watzireri, tamy iluuna-di tyhy watziwãhãre. ² Anania hãbu-ò rarybere, iòhòmy Paulo-ribi rÿireriò: –Iry-ò bihetenybenyke. ³ Paulo tahe tamy narybede: –Kai wa aõ aõkõ tate. Hetotira ura wese tate, awo arayky isuisure. Waywisidÿÿdu wesemy talòmy atxiteri, tahe wahetedÿÿmy tarybeta. Kia bede ywina rarybera wesemy aõkõ tewisÿnyteri. ⁴ Tahe iòhòmy Paulo-ribi rÿireri, tamy rarybere: –Kia wesemy rybeõmy Deuxu xiwe wahidÿÿdu wedu-ò. ⁵ Tahe Paulo rarybere: –Aõkõre, reeryõhyre aõxiwe wedubo ratxirerí. Tyyriti kiamy rarybemyhÿre: Tiu riki wedumy aõmy rybebinamy aõkõke. ⁶ Idi tahe Paulo rexierymy resere. Tahe ixidee røhòtinyre. Ka iny sòweyre fariseu mahãdu heka rare. Iyrejura tasÿ saduseu mahãdu rare. Tai tahe Paulo ryryre: –Waseriòre mahãdu, jiarÿ fariseu mahãduõ rare. Waha, wylabieboho ibutumy fariseu roire. Rubu-ribi ixixana retyhynywãhãre. Tai tyhy tahe kia-ò, ywisidÿÿdu-ò wiji diwadyde. ⁷ Imy rahudi tahe fariseu mahãdu saduseu mahãdu-wana wiribi rihitxinyre. ⁸ Saduseu dori rubu-ribi ixixana rityhynyõhyymyhÿreny, tule ÿju, tyytyby-wana rityhynyõre. Fariseu mahãdu tahe, kia ibutumy rityhynymyhÿre. ⁹ Tai tahe sòwemy rajei jeimy rÿimyhÿ. Tahe fariseuõ rarybere Paulo òbitimy ratximyhÿ. Aõ teòsamy tai tuu arobirenyke kÿnyhe aõkõre. ÿjuõ òsana tamy rarybera ada tyytyby aõbo. ¹⁰ Tai ta tarurutyhymy ryryreny. Tai tahe soldado dinodu ruberure aõma Paulo riykaykaketxi roholare. Tai rarybere tamy: –Iribi bitake, idi boibenyke ixyby soldado heto-ò.

¹¹ Rummy tahe Paulo weribi Inynyrÿ tamy narybede: –Brebuõmy aõ-di nohòtiòmyke ixi-di. Iwese kaki Jerusalẽ hãwã-ki wamy tarybete wesele heka Roma hãwã-ki wamy marybekre.

¹²⁻¹³ Tahe biurasòtxu he judeu mahãduõ wi dotyde Paulo rubudÿÿmy. Iny inatxiwa ituemy hãbu kia wese raryberenyre: Rikiroxirenyõtyhy bemy rikiõrenyõtyhy. Paulo rurukeki xiery ta rikiroxirenykre. ¹⁴ Tahe xiwe wedu mahãdu-ò tiiboho roirenyre. Judeu matuari mahãdu-ò tule kia ibutumy relyyrenyre iwese Paulo rubudÿÿmy ratxireri wese. ¹⁵ Tule tamyreny rarybere: –Kaiboho ixityre marybebenyke soldado dinodu-ò manakremy Paulo-di ywisidÿÿdu-ò. Tamy dÿÿraximy idi ratxireri tiiboho røhòtinykre. Tai tahe ry kana-ò rearaki tahe ijoi rikirubunykre. Kia judeu mahãdu xiwe wedu-ò rarybere. ¹⁶ Tahe Paulo seriòre woludu, ilana rubudÿÿmy rarybereò roholare. Tahe ralore soldado heto-ò tahe tuu Pauloko relyykemy. Tahe relyyre. ¹⁷ Kia roholamy rahudi ta Paulo rariòwyre soldado dinodu tamy kanalokremy. Kiamy rarybere: –Ka weryry bidykre adinodutyhy-ò, aõma, ijyy-di ratxirerimy tamy relyykremy. ¹⁸ Tahe ridyre soldado dinodu tyhy-ò tahe rarybere: –Paulo kÿny ka weryry-di riwateònyreri aõmybo ako

relyykremy. ¹⁹ Tahe dinodu weryry axiò iyre ribi rimyre, tahe iny-ribi rirenhenyre rarybekemy: –Aõbo wexe wako belyykre, weryry. Tahe relyyre: ²⁰ –Wylana Paulo ridykremy judeu mahãdu adee rexitòenykremy ratxirenyre. Tiiboho adee raryberenykre: –Rikitÿÿraxinykre ijõ aõmydÿÿnana. ²¹ Uritere tamy boholaõkre, weryry rarybere, idyõmykre tamy. Hãwã mahãdu sõwere rexiwõmy rÿikre, iny inatxi wa itue hãbumy, wylana rubudÿÿmy. Tii ruruõkeki, riroxiõtyhy, bemy riõõtyhy. Kiawese ka hãbu mahãdu rarybemy ramyhÿre. Ahana õsana inyõ rÿireri wylana ridykremy adee kedexitòenykremy. Wylana òludu tahe ryijãti-ki rexiwõmy rÿireri. ²² Tai soldado dinodutyhy weryry-ò rarybere: –Uritere inyõ ierysyõmykre wadee tuu telyyteri. ²³ Tahe inatxi soldado dinodu rarariòwyre, tahe tamy rarybere soldado dinodu tyhy: –Aõma, 200 soldado widotykre inataõ òra txu dòhòny-ribi, ijõ 70 soldado awarutyre-ki, ijõ 200 soldado tõnori-di. ²⁴ Kia ibutu-wana Paulo bidybenykre awarutyre-ki Cesaria hãwã-ò. Biyrubunymy boibenyke Feli, kia bededinodu-ò. ²⁵ Tahe tyyriti riwinyre kia wese:

²⁶ –Jiarÿ Laujiu Lucio, warybe reritinyreri. Warybe wehityhyna rewahinyreri Feli-ò, Wanyrÿtyhy, bede dinodu-ò rewahinyre. ²⁷ Hãbuõ adee reteõnyreri. Tii judeu mahãdu rimyre tahe rirubudÿÿmy riwisÿnyre. Tahe soldado reteõnyre ritakremy rubu-ribi, tii Roma hãwã mahãdumy rareki. ²⁸ Redyra heka ywisidÿÿna mahãdu-ò. Aõherekibo rimyrenyremy arierykemy. ²⁹ Tabede ywina òrarukile teramy tamy reare, kia reerymy rawãhãre. Iny bede ywina òraru-ki aõ aõkõ tii riwinyre. Tai rurukemy aõkõ idi rewisÿnyre. ³⁰ Judeu mahãdu rarybemy ramyhÿre irubudÿÿmy. Kiamy raholareu tahe, adee reteõnykemy resere. Tule irubudÿÿmy rõhõtynyra mahãdu adee rarybekemy reteõnyre. Tiiboho aõbo raremy rarybekre. My kie warybe rewahinyre.

³¹ Idi tahe soldado mahãdu Paulo ridyre, iwese idinodu riteõnyre wese. Rudile ridyre Atxipatxi hãwã-ò. ³² Tahe biurasõtsumy tahe tatilemy rare mahãdu ròõsere soldado heto-ò. Ijõ soldado awarutyre ludu Paulo iridyre Sesaria-ò. ³³ Tahe rehemynyre Cesaria hãwã-ki. Rare he bede dinodu-ò. Paulo tamy riwahinyre tyyriti-wana. ³⁴ Kia tyyriti-di tii rariareu tahe, tamy ritÿÿraxinyre: –Tiribibo tate Paulo. Tahe Paulo dirawyònyde: –Jiarÿ, Silisia hãwã mahãdu rare. ³⁵ Tahe bede dinodu narybede: –Kaa hãbu mahãdu wii kodotykreu, kedehemynykreu, aroholakre inihe arybe-ò. Tahe iyrubudÿÿ idi risÿnyre Herodi ywisidÿÿna heto-ò, Pretòriu ninadu-ò.

24

¹ Iruyre txu reare rexihudi tahe, Anania, xiwena wedu tyhy, judeu mahãdu matuari-wana rehemynyre, ywisidÿÿna mahãduõ-wana rehemynyre, moma, Tertuliu inire. Paulomy aõbinabinahãkÿ rybemy rareri bede dinodu-ò. ² Tahe Paulo didyde. Tertuliu rarybere Paulomy. Awiõmy rybe tahe rõhònyre. Juhuu Feli-ò rarybere: –Kai Wanyrÿ tyhy, awihyymy heka atximahãte wadeereny. Tiiemy bede ywina inydee tewahinymahãte. Ibutumy iny bede hãwã hãwã-ki iny tewiòhenanymahãte. ³ Tai tahe omy reàlàtyhymy he watxiwãhãre. Urihimyòle adee Paulo aõmydÿÿnanamy ararybekre. ⁴ Txioi inihe làhà, boholabeny. ⁵ Tiiemy jei jehy ratximyhÿre Paulo òraru-ki. Tiiemy judeu mahãdu, my heka rarybehyy ratximyhÿre. Tii Nazare hãwã dohodÿÿna mahãduõ rare, kia weduõ rare. Tii Jesuisi rityhynyre. ⁶⁻⁷ Aõkõre, iny Deuxu dohodÿÿna heto ribinadÿÿnyre, brebuna rÿirerimy ihÿre Paulo òraru-ki. Remyrenyre tahe, ywisidÿÿmy watxiwãhãre iny bede ywinareny rarybere wesemy. Tahe aõkõre, Lisiu soldado dinodu tyhy ritare iny-ribi

wotõmona-di. ⁸ Tahe inydee rarybere: –Boibenykre Feli-ò. Tii adee roholakre. Kia tahe Lisiu rarybere. Tahe jiarÿ tule rarybere. Boibenyke Paulo dÿÿraximy kia inatyhy aõbo ada aõkõre aõbo. Tertuliu kia ibutumy rarybere. ⁹ Ijõ judeu mahãduõ rarybere: –Kia inatyhy ibutumy inatyhyle ratxireri, aõmybo Tertuliu raryberemy.

¹⁰⁻¹¹ Tahe bede dinodu Paulo-ò riteòsinyre rÿikemy, rarybekemy. Paulo tahe tamy rarybere: –Wanyrÿ bede dinodu tyhy, sõwe beõra aõmydÿÿnana-di ywisidÿÿna-di atximahãte. Jiarÿ kia reeryre. Tai reysawãhãre adee ararybekremy. Waò inatxi reurõtsumy heka Jerusalẽ-ò adehemynyde. Iny-ò bitÿÿraxinykeki, wylemy ka bieryke inatyhy raremy. Jiarÿ Deuxu dohodÿÿna heto-ò rehemynyre Deuxu reàlakemy. ¹² Tiu heka jei jei rewinyõhyywãhãre dohodÿÿnaõ-ki aõkõ, hãwãy-ki aõkõ. ¹³ Aõmybo wamy rarybemy rÿireri heka, aõ inatyhy aõkõ. ¹⁴ Sohoji aõmydÿÿnanamy tahe akoreny arelyykre, inatyhy rare. Retyhynywãhãre heka aõbo Jesuisi rierynanymyhÿremy. Tiibohe watyhydÿÿna rininirenyre dohodÿÿna mahãdu iwitxira. Kia hãbu rityhynymyhÿre wesele jiarÿ tule Deuxu inytyby retyhynymyhÿre. Ibutumy bede ywina tyyriti-ki riritinomy rÿimyhÿremy retyhynywãhãre. ¹⁵ Iny, òrarudu mahãdu, ityhydÿÿdu mahãdu kedeixixakremy rubu-ribi. Kia retyhynywãhãre. ¹⁶ Tiu ibutumy òbiti widÿÿmy raruwãhãre. Deuxu-txi tule ibutu hãbu rue-ki. ¹⁷ Jerusalẽ-ribi rarewãhãu, tiwese beõra rewyre tahe ixyby dòòsede Jerusalẽ-ò aõkõ mahãdu wahidÿÿna wesemy ariwahinykremy xiwena wese Deuxu-ò. ¹⁸ Deuxu dohodÿÿna heto-ki watxiwãhã, òbitimy rãire, ibutu bede ywina reywinomy rawãhãre. Tahe waxiwena-di waòludu wamy robire. Iny sõwemy weroramy watxiwãhã. Rybe jei jei rarybeõhyyre. Tahe Asia bede judeu mahãdu tai rÿimyhÿ. Tiibohole rybe jei jei riwinymyhÿreny. ¹⁹ Wamy aõmydÿÿnana rarybekremy ijõdikeki, rokoholakre. Kaki aõkõ ratximyhÿreny. ²⁰ Aõbo waki teòsamy rahare ywisidÿÿna mahãdu-ko rãireu, tamy rokoholakre. ²¹ Sohoji aõmydÿÿnanalemy rarybere teòsamy. Kiamy rarybere: –Retyhynyre rubu ixyby kedexixakre. Tai ywisidÿÿna mahãduki watxiwãhã.

²² Feli bede dinodu rierymy ratxireri aõmybo ityhydÿÿdu mahãdu rityhynyre. Tai rarybere judeu mahãdu-ò: –Lisiu, aõma, soldado dinodu tyhy rehemynyreu, bede rikerydÿÿnanykre. ²³ Tahe Paulo ròtena heto wese-ò ratximyhÿreki, riòòsedÿÿnyre. Ta rarybere he soldado dinoduõ-ò: –Ywimy idi ratximyhÿkemy. Tule rarybere: –Iò ixinamy terina mahãdu iroramy kanakre. Ixinamy uriõnomy tamy kidiwahinykre awityhy roimyhÿkemy.

²⁴ Iribi nade Feli tahãwyy-wana Drusila. Ihãwyy heka judeu mahãduõ rare. Riteònyre Paulo-ò tamy kanakremy, tamy kanarybekremy. Paulo rarybere tamy: –Jesuisi Kristu kia tyhydÿÿnamy. Tii òbiti-di iny rõhõtinkyre tule ywisidÿÿna txumy Deuxu kanakremy ritÿnynyre. ²⁵ Tahe Feli ruberure. Makre, tamy rarybere, aõwaxiny tiubo wabededÿÿnana-di my kÿnykre, ixyby adee ararãriòwykre. ²⁶ Tule Feli ijõ nieru Paulo-ribi ritakemy ratxireri, tai rarariòwyre ijõttxu ijõttxu tii-wana rarybekremy. ²⁷ Inatxi beõramy bede idi rÿire. Iwitxira bede dinodu ralore Feli deròwy. Porsiu Festu inire. Feli tahe judeu mahãdu tuure tamyreny aõõ riwinykemy ratxireri tahe Paulo ririre ròtenawo-ki.

25

¹ Cesaria hãwã-ki bede dinodu tÿmyraõ ronyre. Festu inire. Inataõ txu-di tahe iribi ròhònyre Jerusalẽ-ò rakemy. ² Tahe xiwe dinoduõ, judeu mahãdu dinoduõ tamy rarybere Paulo aõmydÿÿnanamy. ³ Tamy rexitòenyre Paulo-di

wylemy kanakremy. Kiamy heka rexinohõtidÏÏnyre ryrowetya-ki rirubun-
yrenykremy. ⁴ Aõkõre, Paulo ratxirekre Sesaria-ki, Festu rarybere, jiarÏ tahe
arõsekre ele elemy kowa-ò. Kaiboho adinodu mahãdu wadi roikre kowa-ò.
Rokoholarenykremy ywisidÏÏna-ò. ⁵ Tule kaiboho aõrybedikeki, Paulomy,
kowa-ò rarybekremy.

⁶ Iribi tahe debõwiò txu òsÏny txu idi rÏidi tahe ixyby Festu dõsede
Cesaria-ò. Irootxu tahe Paulo ywisidÏÏna rõhõnyre. Tahe Paulo ridykemy
riteõnyre ywisidÏÏna butuna-ò. ⁷ Tahe judeu ywisidÏÏna mahãdu heka
sõwemy tuu aõbina binahakÏmy Paulomy rarybemyhÏre, Jerusalẽ-ribi re-
hemynyreu. Aõ inatyhymy aõkõ. ⁸ Paulo tahe rexitxiõnyre: –JiarÏ kÏny
kia-di aõkõ watxiwãhãre. Tii rarybere: –Tiu heka judeu mahãdu bede
ywina ratyre aõna aõnamy ratÏÏkõre. Tiu heka Deuxu dohodÏÏna hetomy
rewinyõwãhãre, tiu Roma dinodu bede ywina ratyre aõhe ratÏÏnyõwãhãre.
⁹ Idi tahe Festu rÏÏraxire Paulo-ò: –Kawexe texiywinymy atxiteri Jerusalẽ-ò
makremy. Kowa ywisidÏÏna ariwinykemy adee roholakremy. Kiamy Festu
rarybere aõwiihikÏmy riwinykemy ratxireri judeu mahãdu dee. ¹⁰ Tahe
Paulo rirawyõnyre: –Aõkõre, arakre he Iòlò tyhyòhòkÏle arehemynykre.
Tii wadee roholakre. –JiarÏ dori ixiwinyhytamy arakre. Kai teeryte
jiarÏ aõkõ tudÏÏduramy. ¹¹ Aõma aõbo waki binamy relera-wana heka
arurukre. Aõkõkeki tahe aõbo awihykyle rewinyre-wana heka timy inihe
warubudÏÏmy. Iòlò tyhyle wadee roholakemy he ixide rahõtinyreri. ¹² Festu
tawihedÏÏdu-ò rarybere. Idi ta dirawyõnyde: –Awire, iòlò tyhy-ò atxiteri
urenana kÏnyhe aõwaxiny makre.

¹³ Iribi tahe aõutxumy tahe iòlò Agripa dehemynyde, Benise tariõrese-wana.
Festu roramy rareri. ¹⁴ Tahe tii-wana rarybemyhÏre aõutxu, Festu-wana.
Idi tahe Paulo aõmydÏÏnanamy iòlò-ò rarybere: –Rõtenawoluduõ roireri
rõtenawo-ki. Tai he Feli ririre jiarÏ iaõmydÏÏnana arierykremy. ¹⁵ Aõma
Jerusalẽ-ki watxiwãhãu, dohodÏÏna wedu mahãduõ wadee heka rarybere:
–Tii arirubunykemy heka wadee rityhenymyhÏre. Judeu mahãdu matuariõ
tule kia rarybere. ¹⁶ Tahe tamy jiarÏ rarybere: –Aõkõre, aõma Roma mahãdu
kia bede ywina dori tuu aõkõ roimyhÏre. Juhu heka rakre ywisidÏÏna-ò tahe
relyykre heka iximy, taõludu mahãduko-ki. ¹⁷ Kaò juhu ditehemynydenydeu,
tamy rarybere. Ijõ txu he reyrubunyre ywisidÏÏna-ò roholakremy tahe
Paulo ridykemy aditeõnyde. ¹⁸ Tahe aõmybo tamy rarybere heka, iwese
rahõtinyre wese aõkõ tii riwinyre. ¹⁹ Aõbo ityhynareki heka tuheka rÏire.
Inyõ heka tii rarybemyhÏre Jesuisi rurulemy. Tahe Paulo rarybemyhÏre
irulemy ihÏre. Tai kÏnyhe rimymy ramyhÏre. RirõtenymyhÏre. ²⁰ Tai
tahe tiemy rahõtinyre: Timy taheka aõhe arotÏÏnykre ka aõmydÏÏnana-di.
Paulo-ò retÏÏraxire aõma Jerusalẽ-ò aõbo rakemy ywisidÏÏna-ò. ²¹ Tahe Paulo
rarybere: –Iòlòle rakremy aõbo. Tii wamy roholakeki, teòdu waõrysymy
ariraokre. Tai tahe rõtenu-ò ixybyle rerutyre. ²² Tahe iòlò Agripa rarybere:
–JiarÏ aroholakre inihe kia hãbumy. Tahe Festu dirawyõnyde: –Biurasòmymy
tamy bodoholakre.

²³ Idi tahe itxu biõwamy dehemynyde, iòlò, Benise-wana, ywisidÏÏna
heto-ò. Ibutumy he iny ralore, soldado wedu mahãdu, iny ityhymy rÏira
mahãdu, ibutumy raloralore. Tai tahe Festu Paulo didyde. Tahe rarybere:
²⁴ –Iòlò Agripa, ibutumy ka wadee ijohonadu-wana, ka hãbu heka ibutumy
iny he irubudÏÏmy he idi rÏireri, judeu mahãdu kaki tule Jerusalẽ mahãdu.
²⁵ JiarÏ rahõtinyreri aõ heka riwinyõhyre tai rurukre wahe. Tai iòlòtyhy-ò
rakremy heka ratxireri. Ariteõnykre nomy dori tii ratxireri. ²⁶ Aõbo tamy
ariritinykre. Aõ heka waritidÏÏkõnare. Aõ dori riwinykõre. Tai redyreri

adee iòlò Agripa. Tamy juhu boholakre. Iribi tahe wadee manarybekre aõbo ariritinykremy. ²⁷ Tamy kÿny wateòdÿÿkõna uritere òhynaòhòkÿle Iòlòtyhy-ò ariteònyòtyhy.

26

¹ Tahe Agripa Paulo-ò rarybere: –Aõwaxiny belyykre aijjymy. Paulo he tebò riukore he rarybekremy.

² Wadeysamy he watrixeri, Iòlò Agripa. Jiarÿ dori iximy arelyykre ako. ³ Tule kai dori ibutu judeu bede ywina teeryte. Ibutu lahi rybe teeryte. Bodoholakre inihe wadee, ywina-di. ⁴ Tiiemy uladule aratyritinyde aõma judeu òbitina-di. ⁵ Judeu mahãdu kia rieryre. Txu rexidelenyre juhu judeu mahãduy-ki, idi tahe Jerusalẽ-ki ratyritinyre. Jiarÿ fariseu mahãduò òbiti jiarÿ rare. ⁶ Kia rybe òraru-ki wiji ywisidÿÿna-ki rãire. Jiarÿ dori retyhynywãhãre aõbo Deuxu inytyby-ò rarybere. ⁷ Jiarÿ Deuxu rybe òlona reraòwãhãre. Tule judeu ijoì riraòmyhÿre, waòinatxi reurò ijoì mahãdu. Tiiboho Deuxumy reàlãmy raremyhÿ, rummy, txummy. Iòlò Agripa, kia raròsõna òraru-ki judeu mahãdu wadee aõbina binamy rarybemyhÿre. ⁸ Rubu-ribi ixixana jiarÿ retyhynymy hÿre. Araÿraxikre iòlò. Kia aõbohe wadeòsana raremy kaiboho tahòtinytenytere. Deuxu heka ixiby iny kidiòkesedÿÿnykre taumy tuedeòna-ò. ⁹ Jiarÿ heka juhoo awimy heka aõbina binahakÿ widÿÿ dee rahòtinyre, Jesuisi Nazare hãwã ludu dee. ¹⁰ Sõwemy ityhydÿÿdu mahãdu reròtenyre ròtenawo-ò Jerusalẽ-ki. Dohodÿÿna heto wedu rewawiohenanyre tyyriti riwahinyreki. Kia irubudÿÿmy wi risÿnyrenyreu, jiarÿ rarybere: –Awire heka birubunybenyke. ¹¹ Jiarÿ heka ityhydÿÿdu mahãdu aõhòkÿmy rotÿÿnykemy wi resÿnyre bede bede-ki. Aõbinabinahãkÿlemy ityhydÿÿdu rerybedÿÿnywãhãre. Jiarÿ aõnimy reburemy rawãhãre. Resÿbinanyre tahe tii rahenyre irehetyhytyhy-ò iwitxira hãwã-ò. ¹² Rare heka Damasus hãwã-ò ityhydÿÿdu òrysmy. Jiarÿ tyyritidi rare, dohodÿÿna wedu ritina-di. Tule ibede ywina-di rare. ¹³ Tahe Damasus iòhòmy rareu, loosõnaò diwatoosònyde, txu loosõna ratyre ihÿre. ¹⁴ Jiarÿboho rejuxunyrenyre tahe raholare rybeò-ò judeu mahãdu rybe-di rarybereri: –Salu, Salu, aõhereki wexe aõbina binahakÿ tadiwinymahãte wadee wimy aõkõ. Aõbina binahakÿle ixidee tadiwinymy hÿte. ¹⁵ Jiarÿ rarybere: –Mowe, Wanyrÿ tate. Tahe dirawyònyde: –Jiarÿ wa, Jesuisi rare. Wadi aõbina bina tewisÿnyte. ¹⁶ Katahe myikre. Adee rehemynyneri, aratara ixidee, wadeòdumy mabekremy. Warybeduò mabekre. Ibutumy wamy belyymy mabekre aõhebo adee wiji rotÿÿnyneri. Iribi tasÿ ixityre adee adehemynykre. Tule kia-di marybekre. ¹⁷ Ibutumy asÿ-wana arayrubunykre. Tai ta judeu mahãdu-ò arateònykremy watrixeri, judeu mahãdu-ò tule. ¹⁸ Iwese iny ruetà-di rÿira wese tii ihÿre. Kai tamy bitÿnynykre Deuxu aõmydÿÿnana. Tai biruejuakre, rierykremy. Biòbitinykre tamyreny òrarudu roire aõma ixi-txi tõiòti reakremy loosõna-ki rariakremy, Satanasi bedelorohokÿ-ki aõkõ, kia ryki aõkõ rariakremy. Deuxu uri bede ywina rimymy hÿkre ixidee. Ibutu bede bedemy rÿira waijoimykre. Tyramy taòraru-ribi rÿira, ritamy rÿira, riwatyhynymy rÿira. ¹⁹⁻²⁰ Tai, Iòlò Agripa, iwese warasina-ki riwateònyre wese, retyhynyhyre. Juhoo Damasus hãwã-ki jiarÿ ròhãletere, iribi Jerusalẽ-ò, tule Judeia bede-ki, ibutu judeukõdu mahãdu-ò ròhãletere. Tamy rarybere taòraru ririkemy Deuxu dee kòdòòsekemy. Ixi-txi tõiòti reakremy inatyhymy aõna aõna wiwihikÿ riwinykemy Deuxu dee. ²¹ Tai judeu mahãdu riwamyre Deuxu dohodÿÿna heto-ki, warubudÿÿmy ròhòtinyre. ²² Deuxu tahe wawiohedÿÿdu ratximy hÿre. Tai he rãire wiji ibutu-ò ararybekemy watxiwãhãre, aõma aõbo Deuxu

rybedu mahãdu iwese Moisesi rarybere wese tamyreny rarybewãhãre kia ibutumy kanakremy. Kia sohojilemy rarybewãhãre. ²³ Juhutyhy rarybere: —Kristu, rurukremy iribi tahe kedexiakremy rybe loosõna kidiwykremy judeu mahãdu-ò, tule judeukõdu mahãdu-ò.

²⁴ Tahe Paulo iximy rarybereu, Festu ryryre: —Paulo, kai wa itxÿtere. Aõnityhymy tatyryritinymahãte. Tai arayky tebinanyta. ²⁵ Tahe Paulo rirawyõnyre: —Aõkõre wa, wanyrÿ Festu, bededinodu tyhy. Jiarÿ itxÿte aõkõre. Inatyhyrybemy rarybewãhãre. Warybe awi heka rare. ²⁶ Tule Iòlò Agripa rieryre ibutumy tuu tamy rarybere. Aõ wasina aõkõ rarybere. Iòlò Agripa. ²⁷ Aõbo Deuxu rybedu mahãdu riritinyre aõbo, kai tetyhynymahãte. Reeryre jiarÿ, kai tetyhynymahãte. ²⁸ Tahe Agripa riixãwididÿÿnyre rybe-ribi: —Kai, aõbo, Paulo, aõwesele ityhydÿÿdumy aronykemy wadi tahõtinyte, wadee tarybeteki. ²⁹ Paulo rirawyõnyre: —Kohe, wadee awire, kai tulekemy. Ibutumy kaki wawesekemy adi rahõtinyre. Kai tule warybe sõwemy aõbo ada aõkõre aõbo Deuxu bityhynybenykemy watxiwãhãre tule waijohonana-wana. Aõna sohojidile taanamy aõkõ watxireri, wawomati reroti-di taanamy atxiteri.

³⁰ Idi tahe bede dinodu, iòlò, Benise, ibutumy he rÿire ròirenyre. ³¹ Widee reny wiwesele rõhõtinyreny. Ka hãbu timyhe rubudÿÿona he ròtena-ki irutysyõna he, tii dori aõhe rotÿÿnyõtyhy aõna aõnamy. ³² Tahe Agripa Festu-ò rarybere: —Rikiteõnyrenyke idi watxireri, tahe tii inihe iòlòtyhyle rarybekemy ixidi ratxireri. Tai kÿnyhe, txioinihe, aõkõre.

27

¹ Tahe rexiywinymy rexihurenyre Italia bede-ò, Roma hãwã-ò aroirenykremy hãwò-di. Tahe ròtenayrubudÿÿduõ tii-wana rakre, irubudÿÿdu renymy. Julio inire. Tii iòlò yrubudÿÿdu mahãdu dinoduõ rare. Ridyrenyre Paulo ròtena woludu mahãdu-wana. Jiarÿ, Luka tule ihemy rare. ² Tahe rerõnyre yhywydyna lawò-ò. Adrÿmitxiludu tahe kia lawò rare. Tule hãbuõ wawana rare. Aristarku inire. Tii Macedonia bede luduõ rare. Tesalonia ihãwã rare. Tahe hãwò rexihynyrenyre adòikemy Asia bede-ò. Tahe ròirenyre. Ijõtxu biòwa Sidoma beàbeà-ò rehemynyre. ³ Paulo taery mahãdu roramy rakemy ratximyhÿre. Tahe Julio Paulo-di itxeredu ririra. Tai tahe Julio awi heka rare Paulo dee. Julio Paulo riywiwinymy idi ratxirerimy ihÿre. Julio Paulo riteõnyre titxibo rakelemy. Paulo ery mahãdu aõna aõna tamy riwahinyre. ⁴⁻⁵ Tahe iribi ròhõnyrenyre. Xibri bedebute roosibymy ralore yhy dori tiribi tiribi reamyhÿreki. Tahe iribi riòlõnyre. Tahe Silisia bede-ribi riòlõnyre, tule Panfilia bede-ribi ijõ bede-ò reronyre. Tahe Miha hãwã-ò ritehemynyre Lisia bede-ki. ⁶ Tai soldado dinodu hãwò nihikÿ riijemyhÿu, ihe-ki roikemy, tahe ijõ-ki rahare Alexÿdria luduõ-ò. Hãwò tahe rexiywinymyhÿre rakremy Italia bede-ò. Tahe wadeereny rarybere: —Borukubenyke yhywydyna lawòro-ò. Tahe ixityre roirenyre. ⁷ Sõwemy heka txuu wadireny rÿire. Urihimyòle rexihejiwãhãreny. Isirare heka Kinidu hãwã-ò dehemynysÿ. Ihãrele tahe retehemynyre Samona hãwã mynatyhyle rarõreny. Iribi Kreta bedebute roosibymy ralore yhydori tiribi tiribi reamyhÿreki. ⁸ Tahe ywimy suò iòlò iòlò adoiwãhãdenyde ihyy tahe retehemynyre Rywihikÿmy ninadu-ò. Kia heka Laseia hãwã-ribi iòhòre.

⁹ Sõwetyhymy txuu wadireny rÿire yhynihikÿ bina òraru-ki. Inarehe lisina txu-ribi ròhõnyre. Tai tahe bededÿÿnana ibutumy roimyhÿre. Tai brebunamy bede roimyhÿre. ¹⁰ Paulo tahe tamyreny rarybere: —Wanyrÿboho, ka tÿina isiratyhykre inydeereny. Inynonanareny iòhãrure aõna aõna ibutumy inyribireny ituekre, hãwò rabohokre ada ijõ aõbo rikururenykre. ¹¹ Tahe

soldado dinodu Paulo rybe rityhynyõhyyre. Yhylawò wedu tòruludu-wana tii rityhynyre. ¹² Yhylawò wedu, tòruludu-wana iwitxiramy rõhõtynyhyyre, beõra tai riekõkemy beà dori ibinareki. Ijõ tule tahe roirenykemy ixide ihÿrenyre rehemynykemy Fensia beà-ò. Kia heka Kreta bedebute beã rare. Biuweribitya-txi rõromyhyyre, tai awire kia beà, beõra bede riwykemy. ¹³ Ijõ rarybere: –Rikoirenyke, yhy dori rebonyreri, tamy rekehemynyrenyky. Tahe womatisana riukore. Roirenyre yhy-di. Tahe iõhõmy Kreta bedebute rotÿÿnyra. ¹⁴ Aõwesele heka yhy nihikÿ dehemynyde bedebrò-ribi. Kia yhy nihikÿ iraro bedebrò ludu inire. ¹⁵ Ka yhy nihikÿ taruru-di riwyre hãwò nihikÿ. Juhu yhynonana weribi-ò riwisÿnyre. Idi iwo rexieryre ixinamy riwyre yhyòkesena-ò. ¹⁶ Tahe rehemyhyyre Lauda bedebute-ò iroosibymy tahe ralore. Tai hãwò nihikÿwo-ki hãwòriõre riwyre. ¹⁷ Idi tahe rõhõtinyre hãwò nihikÿ rabòhòke-txi roholarenyre, tai tahe ritaarenyre iwetya-txi. Tahe ruberurenyre, Libiamy ninadu beõlau, tahe welòhòkÿ ritare iribi rexitarenyky. ¹⁸ IjõtXu roirenyre yhynihikÿ tamy realemy iu, tai tahe aõna aõna-di rehure ibutemy rawetariky. ¹⁹ Tasÿ txuõ idireny reare. Idi rehurenyre aõmybo rekoakõmyhyrenyredi rawetarityhyky. ²⁰ Txu sõwemy rewyrenyre txumy, tainamy ribi renyõhyyre. Yhynihikÿ reamyhÿ. Tai sõwemy ruberumy rÿimyhÿ rubu lau. ²¹ Sõwemy heka bededÿÿnana riwyre roxiõhyy. Tahe Paulo iyreny-ki rÿire, tahe tamyreny rarybere: –Wanyrÿboho, warybe-ò taholaõhyytenyete Kreta-ribi ròhõnyrenyre. Arato-honyrenyre iribi inyboho kodoikõkemy. Boholabenybe-wana ta inihe aõna itueõhyyre. ²² Ihãrele tahe deysana-di adeereny ararybekre. Inyõ ruruõtyhy, hãwò nihikÿ sohojile rabohokre. ²³ Jiarÿ dori Deuxu deòdu rare. Kaurumy dori Deuxu ÿju wadee nade. ²⁴ Tahe rarybere: –Paulo, brebuõmy. Kai iòlòko-ò makre. Deuxu dori ruxetõena kidiwahinykre. Tiu heka aruburenÿõna aijoi-wana. ²⁵ Tahe wanyrÿboho, brebuõmyreny. Jiarÿ dori Deuxu retyhynyre, iwese wadee rarybere wese, rarekre. ²⁶ Urile tahe inyboho kiditehemynydenykre bedebuteõ-ò. Kia tahe Paulo rarybere.

²⁷ Waõinaubiòwa rummy beronihikÿ tya-ki bede riijemy roiremyhÿ. Adria beronihikÿ-ki roirenyreu, tahe rutya-txi hãwò nihikÿ aõna hydÿÿdu su iõhõmy roholarenyre. ²⁸ Tahe beõ urihixina-di riurihire, wawiò dera urihixinamy beõ riurihire. Idi iko-txi ixityre riurihire tai waiyre dera urihixinamy rimyre. ²⁹ Tahe rahõtynyrenyre manale tai roimyhÿremy. Tai tahe manatisana-di inaubiòwa lòru ludu-ribi rehurenyre. Iribi rexitõenyre wylemy txuu kanatÿnyky. ³⁰ Hãwò aõna hydÿÿdu mahãdu hãwò riõre riwesere bera-ò. Idi risÿnyre ijõ manatisana ritidikremy hãwò jura-ribi. Urile tahe rahenykremy rõhõtinyre. ³¹ Paulo tahe rierymyhÿ tahe soldado wedu-ò rarybere: –Soldado mahãdu tule roholare: ³² –Hãwò aõnahydÿÿdu mahãdu hãwò nihikÿkÿro-ki rariõrenykeki, kaiboho atuerenyke. Tai tahe soldado hãwò riõre reroti riàrore tahe resere bera-txi rahenyre. ³³ Txuu iõhõmy natÿnyde, tahe Paulo tamy rarybere: –Wiji waò inaubiòwa txumy kaiboho teraõtenyete tabyretenyõhyy. ³⁴ Ijõ birÿsÿbenyke, arurureny rexiòlõnyky, kaibohoõ dori burubenyõtyhy. Aradeti sohojiõ tiu iõõtyhy. ³⁵ Rarybemy rahudi tahe, paõ sohoji Paulo rimyre. Ibutura-ò Deuxumy reàlære. Idi tahe paõ riorore, riyre. ³⁶ Ijõ reny reysarenyre, taita tule riyrenyre. ³⁷ Tahe 276 iny hãworo-ki roirenyre. ³⁸ Tahe ibutumy iwo rihyrenyre tahe maixõmo wesena-di rehurenyre hãwò nihikÿ rawetarinyky. ³⁹ Bede ratÿnyreu, inyõ rieryõhyyre titxiribibo nade. Tuu robirenyre iworywo-ki ÿnyra tai roimyhÿremy tahe inyõ rieryõlemyhÿre. Widee raryberenyre: –Rikirõnyrenyke hãwò-di iwo-txi. ⁴⁰⁻⁴¹ Tahe manatisana riukõrenyre tahe welò riderenyra hãwojura-ò iraròsõna riesere. Tahe

ritelenyre ralòkemy. Urile esetere tiò tiòle hãwò ridymyhÿ beõ òhòkÿle idi rehure rorokòhòkÿle, rimyre taile òbò hãwòlòru ribohonyre. ⁴² Soldado mahãdu ròhòtinyre ròtena mahãdu rahenyketxi. Tai rirubunykenyre ròhòtinyre bedè-ò robunyke lau. ⁴³ Soldado wedu tahe Paulo ritòenyre rubu lau, tai tahe riteònyre rirubunyòhyre: –Tibo alobueryre, juhuu suò rakemy, soldado wedu kia rarybere. ⁴⁴ Tibo alobueryòke tahe òwòru àre hãwò-ribi rimymy idi rakre. Kiamy heka ibutumy rethemynyre su-ò, inyò ruruòhyre.

28

¹ Tai tahe taisÿdu mahãdu-txi rekoare. Tii bedebutenimy inydee re-lyyre. Malta heka inire. ² Biu riwasebenyrenyre yhyjutyty riwasarenyre. Tai tahe tiiboho heòty riworonyrenyre wahetònarenymy. Tiiboho riwawisinanyrenyre awim� wadireny roiremyhÿ. ³ Paulo hee ributunyre heòtywronamy. Idi rehureu, hemylala he wo-ribi heòty lau ròhònyre, tai ruruare Paulo debò-ki. ⁴ Tusÿdu mahãdu tuu robire tahe rarybere: –Ka hãbu rubudÿÿdu òsÿny rare. Tii heka ruruòre bera-ò, ka tahe kidiòwynykre inyò òsÿny rirubunyreki wahe, rurukre heka. ⁵ Paulo tahe hemylala tebò-ribi riatyre heòtyru-txi. Ta aòhòkÿmy rotÿÿnyòhyre. ⁶ Tahe imahãdu idi rethemymy rÿimyhÿ tarubulemy resekeò, ada tebò ratarinybohokeò aòbo. Sòwemy riraòre, aòhebo rotÿÿnyke, tahe aòkòhyre. Tai tahe iwitxiramy ròhòtinyrenyre: –Tii deuxuòle òsÿny ratxireri. Tiiboho raryberenyre kia.

⁷⁻⁸ Hetoò tai iòhòmy rÿire, Publio iwedure. Tii heka ityhy rare iwedu rare kabedebute-ki, tii bedètiidÿÿna rare. Tai taheto-ò riwadyrenyre. Awihyyle wadireny raremyhÿ. Publio tyby tahe rubunamy rurumyhÿ. Busu-di ratximyhÿ. Tai tahe Paulo iroramy rare. Tebò ityre ritidire, rexitòenyre, tahe riteytenyre. ⁹ Tai tahe ibutumy bedebute ludu webinadu Paulo dee wii rotyre. Ibutumy reyterenyre. ¹⁰ Tai tahe uriiòno inydeereny riwahinyre aòna aòna. Sòwemy rÿsÿna hãworo-ò rahyre inydeereny. Kia hãwò beòra bedè kia beà-ki riwyre.

¹¹ Txuòkuro hãwò ni rare. Kia ni ihiju rare. Ideuxu ritxoo inatxi rare. Hãwò Alexÿdria hãwã ludu rare. Tahe rahònyrenyre. Inataò ahãdumy bedè wadireny rÿidi. ¹² Sirausa hãwã-ò rethemynyre. Tai tahe inataò txumy wadireny rÿire. ¹³ Iribi tahe Rejio hãwãmy rekoarenyre. Ijòtxu tahe Pozuli-ò reòlònyre. Inatxi txu-di rethemynyre yhy ibòò-ribi debonydeki. ¹⁴ Tai seriòreò ratximyhÿ. Tiiboho rexitòenyrenyre tii-wana ratxikemy debòinatxi reurò txumy. Kiamy heka Roma hãwã-ò roirenyre. ¹⁵ Roma ityhydÿÿdu mahãdu roholare jiarÿboho rethemynyrerimy. Tai tahe doidenyde Apio hãwã ube-ò. Tule aò-di ijohona Heto Inataò hãwã-ò doidenyde. Paulo tiiboho robireu, Deuxu reàlàmyhÿ, reysamyhÿre.

¹⁶ Tahe Roma hãwã-ki Paulo ixideewim� rasÿnyre. Urile soldadoò aòu aòu tii-wana ratximyhÿ.

¹⁷ Inataò txumy bedè idi rÿidi, Paulo ributunyre judeu mahãdu dinodu. Wii ributunyreu, tamyreny rarybere: –Wanyrÿboho, waseriòreboho, jiarÿ aò rewinykòre waijoi Judeu mahãdu dee. Tule lahirybe ònosòna ratyre aò rewinyòhyre. Ihãre judeu dinodu riwamyre. Tahe diwahinyde Roma dinodu mahãdu-ò. ¹⁸ Tiiboho heka riwatÿÿraxinyre ibutumy. aò heka waki ibinamy rahaòhyre. Tai tahe riwateònyrenykemy ratxirenyreri. ¹⁹ Waijoi tahe Judeu ijoi heka waòludureri. Tai tahe Iòlò-ò jiarÿ rarybere arakemy. Aò dori waijoi dee waòraruòre. ²⁰ Tai heka arabutunyre, warybe-ò boholabenykeny, wadi retehekemy womati reroti-di riwataataara. Judeu mahãdu raròsòna òraru-ki kawesemy watxireri. ²¹ Tahe

judeu dinodu mahãdu rirawyònyre: –Aõkõre, inyõ rehemynyõre Judeia bede-ribi. Ijyybinamy umy relyyõre. Inyseriõre mahãduõ kaò dehemynyõde. ²² Aroholarenykemy timybo tahõtinyinmahãte-ò. Ityhydÿÿdu mahãdumy dori ibutumy aõbinahakÿlemy rarybereri. Kia judeu mahãdu dinodu raryberenyre.

²³ Tahe riywinyre itxu Paulo rybe-ò ijohonamy. Idi tahe Paulo heto-ò sõwemy iny doidenyde tamy roholakemy. Tii Deuxu ijyy ritÿnynyre rudiu rexidelenyde, txioromy rexihure Moisesi Tyyriti ritÿnynyre tule ijõ rybedu Tyyriti-di ritÿnynyre, iwese Jesuisi Iòlòtyhy kanatzikre wese kabede-ki. Kia Jesuisi aõmydÿÿnanamy ritÿnynyre. ²⁴ Ijõ roholare aõmybo Paulo rarybereò, Jesuisi rityhynyrenyde. Ijõ tahe aõkõre, rityhynyõre. ²⁵ Ijõ teramy reare. Rÿire, ròhònykremy. Tahe Paulo tamyreny rarybere: –Deuxu Tyytybytyhy booreny dee rarybere Isaia tyyriti-ki. Awimy rare. Kawese roire:

²⁶⁻²⁷ –Makre tamy marybekre: –Boholabenyke, ta tiu aerysyrenyõna. Betehekre arue-di, ihãre tahe aerysyrenyõna. Iruereny, iraykyreny, tõhõtireny ritòbònymahãrenyde. Tai tiu tiiboho robirenyõtyhy, riryrenyõtyhy, roholarenyõtyhy. Tai diwatyhynyõhyymyhÿde. Tai heka iòraru-ribi ariteytenyõkre.

²⁸ Bierymy boibeke Deuxu tarasana judeukõdu mahãdu-ò rare. Tiiboho dori roholarenykre. ²⁹ Paulo tarybe rahudi tahe, judeu mahãdu ròhònyrenymy sõwemy widee rarybemyhÿrenyde.

³⁰ Roma hãwã-ki Paulo rasÿnyre inatxi beòramy tahetohuòtenawo-ki. Ibutumy heka dÿÿraximy iheto-ò rehemynyrenyde, Paulo ridyre tamy rarybekremy. ³¹ Deuxu Iòlònamy Paulo iruru-di relyyhyymyhÿre. Inynyrÿ Jesuisi Kristu aõna aõnamy rierynanymyhÿre. Tiu inyõ aõhòkÿmy risÿnyõmyhÿre Paulo rybe xãwikemy.

Roma Paulo Ryberiti Roma mahãdu-ò

¹ Paulo jiarỹ rare, tyyritiwidỹĩdure wahe. Jiarỹ heka Jesuisi Kristu deòdu rare. Tii riwatara rybe tỹnydỹĩdumy ararekremy. Deuxu Rybewihikỹ wahidỹĩdumy ararekremy. ² Juhuu dori Deuxu rarybere Rybewihikỹ riwahinykemy. Deuxu rybedu mahãdu kia rybe riritinyre, Ritidỹĩnatyhy-ki. ³ Kiamy heka Deuxu Riòre rybe tyhydỹĩnamy rarybere, Davi riòre riòkòreõ wahe. ⁴ Deuxu Jesuisi Kristu rubu-ribi riixixadỹĩnyreu, tariòremy tahe riteòsinyre rurunatyhy-di. Jesuisi tahe inatyhymy Inynyrỹ ihỹre. ⁵ Tii ruxetòena inydeereny riwahinyre. Irybe òraru-ki, jiarỹboho aròirenykemy watzireri. Ityhyna aritỹnynykemy judeukòdu mahãdu-ò, tai tiiboho rityhynyrenycremy. ⁶ Kaiboho tule judeukòdu mahãdu atxitenyteri. Tahe Deuxu ityhydỹĩna mahãdu atxitenyteri, Jesuisi Kristu ijoimy rỹirakemy adeereny rarybereki. ⁷ Ibutumy adeereny warybe rewahinyre, Kia Deuxu taijoimy remyremy mahãdu wahe. Ruxetòena, ywina-wana adeereny-ò kanakemy watzireri, Deuxu inytyby-ribi tule Jesuisi Kristu iny wedu-ribi. Tii dori adeereny irybe riwahinyreki.

⁸ Umyreny Deuxu-ò reàlamahãre, atyhynareny-ò iny ibutumy roholamyhỹreki. ⁹ Deuxu-ò rexitòenymahãreu, anirenymy rarybehymy watxiwãhãre. Kia heka Deuxu rieryre, waworibityhy tahe jiarỹ Deuxu deòdumy rare. Iriòre Rybewihikỹ-di wahe. ¹⁰ Jiarỹ rexitòenyhyy watxiwãhãre arorarenymy arakemy Deuxudeewikeki. ¹¹ Umyreny arobikemy watzireri, tai adeereny arelyykemy aõmydỹĩ wihikỹõ Deuxu Tyytybytyhy. Tule kaiboho wadee tuu belyybenykre. Tai tahe atyhynareny-ki ityhymy relekre. ¹² Jiarỹ arawiòhenanykemy watzireri, tule kai biwawiòhenanykemy watzireri. Tai rikexideysanytyhykemy inatyhyna-ò. ¹³ Sõwemy heka arahyykemy watxiwãhãre arorarenymy. Iribi nohõti losaõmy tahe wadi rarurunymyhyre aõbo, riwateònyõhymyhyre heka. Jiarỹ Deuxu dee waaõmysỹdỹĩna awikemy watzireri ayreny-ki. Tai kaiboho ako-ò boikemy wadee awire, iwese ijõ judeukòdu mahãduko-ò ararybekremy watzireri wese. ¹⁴⁻¹⁵ Tuheka ibutu iny-ò ararybekremy watzireri, hãwã witxira witxira mahãdu-ò, tule. Iny mahãdu-ò aõkõre mahãdu-ò tule. Tuu ariwinykre ibutumy iny-ò, iny bedeeryrenyõ mahãdu-ò tule. Adeereny tule Rybewihikỹmy arelyykemy watzireri Roma hãwã ludu mahãdu-ò.

¹⁶ Jiarỹ dori Kristu Rybewihikỹ-ki araixỹruõtyhy. Irybe dori Deuxu ruru rare. Ibutumy iny rityhynykeki ritakemy ratxikre. Judeu mahãdu-ò juhUU nade tai tahe iuhe-ò judeukòdu mahãdu-ò. ¹⁷ Deuxu òbitina ratỹnynymy namyhyde Rybewihikỹwo-ribi. Tyhyna-di ritelenyre tule tyhyna-di ihỹmyhyre. Inyõ tyhyna-di òbitimy rỹikeki, tii ruruõtyhy, idi awimy rareki.

¹⁸ Deuxu yarana biu-ribi namyhyde ibutu òraruna hudunamy. Iwidỹĩdu hudunamy. Bina widỹĩdu dori inatyhyna ribinanymyhyre, raruinymyhyre Deuxu rybe ribynymyhyre? ¹⁹ Deuxu eryna ibutumy iny-ò riwahinyre. Deuxule tamy riwahinyre. Tai timybo Deuxu raremy tahe tiiboho rieryhymyhyre. Tai Deuxu aõhõkỹmy risỹnynyhyrenyre. ²⁰ Juhuhukỹle heka Deuxu aõmydỹĩnanamy iny robimyhỹre idi tii tyhynamy tule rierymyhyre itỹnyhỹkỹlemy, irurunahyy wahe. Aõu aõu kia ibutumy iny rierymyhyre, Deuxu widỹĩnamy iny robireki wahe. Tai tiu iny ixitxiõdỹĩna. ²¹ Rieryrenyre tii Deuxumy raremy. Tahe rexiwowydynyõhyre timybo iny Deuxu dee

rexiwowydynymyhÿkemy wahe. Tamy àlànatyhy riwahinyõhyymyhÿre. Idi rõhõtinyinymyhÿrenyre Deuxu irayky rõhõtinyinymyhÿre wesemy idi rõhõtinyinymyhÿre. Irayky tahe reòsamy ratximahãre. ²² Tiibohole bedeerytyhymy ixidi rõhõtinyinrenyra. Tahe itxÿtele roire. ²³ Deuxu rubutere rityhynykenawi tahe tiiboho heka ritxoo deuxuõ ireije riwinymyhÿrenyre tatyhydÿÿnamy. Ibinamy heka mywese riwinymyhÿre, nawii wesemy, iròdu wesemy, iròdu bedemy riradu-wesemy. Rexiòkamy riramy riradu wesemy tahe rityhynymyhÿrenyre.

²⁴ Deuxu heka òraruna-ò riwahinyrenyre, itxÿtenareny òraru-ki. Iny òta òtadu mahãdu heka wiwanale aõða ixÿruna riwinymyhÿrenyre. ²⁵ Deuxu inatyhyna dori tiiboho riwiurònyra ruina-ò. Ritxoo dee rexitòenyrenyre, aõbo Deuxu riwinyre, kia. Deuxule iny reàlàkõmyta ratximyhÿrenyre.

²⁶ Deuxtutyhy tahe rityhynyõhyre, Deuxu ibutu widÿÿdu tiu riteàlànymy rakonananyõtyhy. Kia òraru-ki òtaõtana nade. Hãwyy, hãbu-wana aõkõ roimyhÿre wideele heka aõhebo rotÿÿnymyhÿre. Kia heka òbiti aõkõ rare. ²⁷ Tule hãbu, hãwyy-wana aõkõ rõimyhÿre, wiwanale aõhebo rotÿÿnymyhÿre. Òbiti aõkõ heka kia rare. Riwyrenykre kia òraru òwydÿÿna, aõhõkÿmy dÿÿnana wahe. Iny sohoji sohoji taaõbina ixÿruna òraru-ki ixidee rimykre.

²⁸ Tõhõti heka Deuxu-txi reaõhyymyhÿre. Tai tahe timybo ixideewimy riwinyrenykemy roirenyre Deuxu-ribi. Tahe riwinyrenyre ibutumy aõbina binahakÿle. ²⁹ Aõimy aõko ratximyhÿre aõbina bina-di roiremyhÿ: òtaõtana-di, aõbina binahakÿ-di, aõikõkõ-di, rarekemy ixidee ririmyhÿre, teramy heka rÿira. Ihãru-di rÿira iny rubudÿÿmy dori rõhõtinyinymyhÿre, rarybehymy ratxirerimy ihÿre, ruidu nihikÿ ihÿre, ujõmo-di rÿira. ³⁰ Aõbinamy inymy rarybemyhÿre, Deuxu derare, ixiluulerenyre, rexityhynymyhÿre, òraru tÿmyra riwinyrenyre, tyby tadi-wana rityhynyõhyre. ³¹ Irybe sohoji aõkõ heka rare. Iluunaõre, ibinatyhyre, inydee iruxetòeõre. ³² Deuxu rarybere: inyõ kia riwinykeki heka ruruke. Tiiboho kia rieryrenyre. Ihãre tahe aõhebo rotÿÿnyre. Kia sohojile aõkõ. Reysarenymyhÿre iny witxira iherenyki aõhe rutÿÿnykreki.

2

¹ Tutyhy-ki aõkõramy rybeõmy. Kai dori tutyhyle òraru tewinymahãõte. Inyõ rybemy ywisidÿÿna ijõmy rarybeke-wana ixilemy ywisidÿÿna-ò rexytyhenyke. Tii dori kia ibutumy tule riwinymyhÿre ibinamy wahe. ² Inyõ kia aõbina binahakÿ riwinymyhÿkeki, Deuxu ywisidÿÿna-ò inatyhynalemy tamy kòdòhònykre. ³ Kai tuleke –kiamy biwinykeki, Deuxu ywisidÿÿna-ribi mahenyõtyhy. Kai dori ywisidÿÿdumy texideòsinyte ihãre tahe iòraru we-sele tewinymahãte. ⁴ Deuxu ruxetòena sòwemy adi rexiruxetòenanymyhÿre. Kia-di bexirãhikemy adi ratxireri, tiemy ywimy aõna aõna bina riemyhÿre ratximyhÿre, awi heka adee rare. Kai aõbohe iribi õhõti rosakre kia heka arabedeòtiidÿÿnymyhÿre. Arabedewodÿÿnymyhÿre iòraru-ki. Kai aõbohe kia teeryõte? ⁵ Kai arybedÿÿsaeryõre rybe ijohona teeryõte õhõtiõre. Tai tahe Deuxu yarana ixideele tebutunymahãte. IjõtXu Deuxu yarana tx-umykreu. Tai Deuxu ywisidÿÿdu òbiti rexitÿÿnymy rÿikre. ⁶ Iny sohoji sohoji taaõna aõna myna aõmy rotÿÿnykre, aõhebo rotÿÿnymyhÿreki wahe. ⁷ Inyõ aõwidÿÿlemy ratximyhÿre. Tiiboho heka Deuxu wowy-dyna, Deuxu wohyna, Deuxu loosõna widÿÿmy rarutaamyhÿrenyre. Tule iny rarehykykrena-di rarutaamyhÿrenyre. Imyna Deuxu tamyreny riòkre. ⁸ Kia ixidile rõhõtinyinymyhÿre mahãdu tahe, Deuxu woxibrunale, yaranale ritakre. Tiiboho dori inatyhyna rityhynyõhyymyhÿrenyre, aõ òbitile aõkõ riwinymyhÿrenyre. ⁹ Aõhõkÿmydÿÿnana, bedewona kanakre ibutumy aõbina

bina widỹỹdu mahãdu-ò, judeu mahãdu-ò juhuhu idi judeukõdu mahãdu-ò. ¹⁰ Wowydyna, àlàna, ywina tahe kanakre aõwiihikỹ widỹỹdu mahãdu-ò judeu mahãdu-ò juhu delemy idi judeukõdu mahãdu-ò. ¹¹ Deuxu-ò heka ibutumy iny wiwese rare. ¹²⁻¹⁶ Tii heka aõhõkỹmy risỹnykre ibutumy iny òrarudu mahãdu. Moisesi bedede ywina ihoõrehãrele tii rurukre. Judeukõdu mahãdu heka Moisesi bedede ywina rybe ijõkõre. Tahe bedede ywina iny rierkyeki, idile Deuxu òraruna riywinykre. Inyõ Deuxu bedede ywina rybe roholare tahe rityhynyõre, kia tahe Deuxu dee ibinatyhyre. Ibutumy kia iny rurukre, òtỹỹ iraykywokile aõbo ibinare, aõbo òbitire rierymyhỹreki. Deuxu bedede ywina wesemy heka iraykywo-ki ratximyhỹre. Iraykywydyna rexinohõtinyinmyhỹre ada dexiòbitidỹỹnymyhỹde, Rybe wimy rarybemyhỹre Jesuisi Kristu heka hãbu aõmydỹỹna ritỹnynykre imyna timy rarekremy. Deuxu dori iteradỹỹdure.

¹⁷ Kaiboho, judeu mahãdu, texinohõtinytenyta ibutumy awiremy aDeuxu-ureny-wana. Tii adeereny bedede ywina rybe riwahinyreki, tii abiòwatyhy rareki. ¹⁸ Kai heka aõbo Deuxu-ò awire teeryte. Aõbo ibinare, teeryte. Uladuule ibede ywina rybe teeryte, tai òbitityhyle adeereny awire. ¹⁹ Kai Deuxu-ò nonana bitỹnynyke iny ruetà mahãdu-ò dori, kia teerytyhytenyteki. Ixi-di tahõtinytenyteki. Iwese, kaiboho loosõna wesemy toitemahã xixi-di tahõtinytenyte. ²⁰ Tule kia xixi-di tahõtinyinmahãte. Kai bedede erydỹỹdukõdu mahãdu erydỹỹdumy atxiterimy ixidi tahõtinyinmahãte. Uladu erydỹỹdumy atxiterimy xixi-di tahõtinyinmahãte. Kai bedede ywina rybe tyyritiõ dire. Kia adee ibutumy inatyhyena rare bededydỹỹna. ²¹ Kai iny erydỹỹdumy atximahãte. Timyrekibo kai texierynanyõmahãte. Kai wasimy aõkõ tòerydỹỹnanymyhỹte. Timyrekibo tawasinymahãte. ²² Kai hãwyy òta aõkõ tetỹnynymahãte. Timyrekibo kai tuu tatỹnynymahãte. Suritxoo dee àlàna deramy iximy tarybemahãte. Aõherekibo erydỹỹ-ribi aõmydỹỹnana tewinymahãte. ²³ Kai bedede ywina rybe luummy iximy tarybemahãte. Kai Deuxu-di texixiwedenymyhỹte. Ihãre tahe bedede ywina rybe tetyhynyõte. Kiawese Deuxu texirudỹỹnymyhỹte. ²⁴ Iwese juhuhu riritinyre wese wiji roimyhỹre: –Aòraru-ki tahe bedemy iny rỹira Deuxumy aõna aõnabinamy rarybemyhỹre. ²⁵ Kai bedede ywina rybe bityhynykeki, õtyky resynadike, awire judeu mahãdu dori rare. Tahe bedede ywina rybe bityhynyõkeki, õtykyresyna adee aõ aõkõre. ²⁶⁻²⁷ Iwesetyhylemy iny rare tõtyky resynaõ mahãdu. Tiiboho bedede ywina rybe rityhynykeki, tõtyky resyna-di mahãdu wesemy roirekre. Judeukõdu mahãdu heka bedede ywina rybe rityhynykeki, kia adee ixỹruna rare. Kaiboho dori Deuxu bedede ywina rybe tetyhynyõte õtyky resyna dire hãrele. Bedede ywina rybe dire hãrele. ²⁸⁻²⁹ Inyõ judeu mahãdu wesemy ihỹre. Ihãre tahe judeu mahãdu inatyhy aõkõ rare. Tõtyky resyna-di judeu mahãdu inatyhy aõkõ rỹira. Judeu mahãdu inatyhy tawokihyyle kia idi rỹira. Iwesele notyky resynadỹỹna kia rỹira. Inywokihyyle rare. Aõ bedede ywina rybekile aõkõ tuu rỹire inyrayky wydynadile kiawesemy inyõ rỹira. Hãbu-ribi wowydyndamy ritaõtyhy. Deuxu ribile ritake.

3

¹ Tibohe judeu mahãdu deewinare. Notyy resynale tamywina. Kia aõbo ibaturatyre awire judeu mahãdumy rareki? ² Inatyhy rare, sõwemy, Deuxu dori tamy juhu Ritidỹỹna riwahinyre. ³ Inyõ rityhynyõre-wana kia riwiurõnyõhyymyhỹre Deuxu heka òbiti rare. ⁴ Inatyhy urenanamy Deuxu raremyhỹ. Iny mahãdu tahe roidumy rỹiramyhỹ. Iwese ritina-ki roire wese Deuxumy rarybereri: –Kai arybe òbitina-di atximahãte urenana wahe. Inyõ araurihikeki, kai inatyhyena-di biòlòdỹỹnykre. ⁵ Inyboho òbiti aõkõ roire. Kia tahe Deuxu òbitina riteõsinyre. Timykibo Deuxu inydee aõhõkỹmydỹỹnana

riwahinykre. Mobo heka kia òbitimy aõkõ rarybekre. Jiarỹ hãbu rayky-di wese rarybereri. ⁶ Kia òbiti rare. Kiaweseõkeki timybo Deuxu bede aõhõkỹmy dỹñnana riwahinykre. ⁷⁻⁸ Kai tarybete: —Jiarỹ raruirã. Urile kia Deuxu inatyhyna reteòsinyre. Aõherekibo Deuxu aõhõkỹmy riwasynyre. Kiarybe iwixira rybewesemy rare: —Ibinamy rakatximyhỹkeki, awihikỹ kia-ribi ròhõnykre. Aõkõre, kiamy rybedu mahãdu aõhõkỹmy dỹñnana ritamyhỹkre. Kia riki wamy rarybere, ruimy wahe.

⁹ Aõhe aõbohe, inyboho aõbo inywitzira-ribi awityhyrenyrene. Aõkõre. Jiarỹ reteòsinmahãre ibutumy judeu mahãdu, judeukõdu mahãdu ibutumy òrarudu roire. ¹⁰ Kiamy Tyyriti-ki roire: —Tiu heka inyõ òbitiõre. ¹¹ Inyõ heka Deuxu rieryõhyymyhỹre. Timy heka riòryõhyymyhỹre. ¹² Ibutumy iny rexiõnonymyhỹre Deuxu-ribi wahe. Aõmy aõkõ tiiboho rexiwinyrenyrene. Iny riuheõhyymyhỹre aõbo awiré. Sohoji aõkõ aõhebo rotỹnyre aõbo awiré. ¹³ Ibõtõijõ heka rubuwabede iraymy roimyhỹre ròwese rare. Tiiboho iny itxenadỹdu rare. Irybe heka hemylalatyhyju wese rare. ¹⁴ Aõbina binahakỹlemy heka inymy rarybemyhỹre. ¹⁵ Iti heka teyrewere rare hãlubu txiwimy iny rubudỹmy tule. ¹⁶ Titxibo ramyhỹre-wana heka aõbina binanale riwahinymyhỹre, aõhõkỹle ririmyhỹre. ¹⁷ Tiiboho dori ywimyno rieryõmyhỹrenyrene. ¹⁸ Deuxu lau heka ruberuõtyhymyhỹrenyrene, Deuxu rityhynyõtyhy.

¹⁹ Bede ywina rybe heka tatyhydỹna mahãdu-ò diõde. Kia tahe inyboho rieryrenyrene. Tai heka iny rexitxiõnyõtyhy Deuxu-ò. Tai heka ibutu dee aõhõkỹmy dỹñnana-ò riywinymy rỹikre. ²⁰ Bede ywina rybe-ribi iny ibutumy rieryre ibinamy ratxireri. Inyõ heka bede ywina rybe heka rityhynyõhyre. Tai tahe inyõ kia-di rexitaõtyhy iywina òraru-ki.

²¹ Wiji tahe Deuxu òbitina ratỹnynymy ihỹre bede ywina rybe-ribi lahiximy. Ihetxiu rybedu-di kia ritỹnynymy ihỹre bede ywina rybe ritina-di. ²² Deuxu riòbitidỹnyra. Ibutumy Jesuisi Kristu tyhydỹdu kanakre. Deuxu dee dori ibutumy bede bede ludu wiweselere. ²³ Ibutumy raòrarunymyhỹre. Deuxu òbitina tamy rauhenymyhỹre. ²⁴ Deuxu taruxetõena-di ibutumy riòbitidỹnyre Jesuisi Kristu tarasadureki. Tii iny-ribi iòwydimy aõ rexitõenyõhyre. ²⁵ Deuxu Jesuisi-di rubuna iny òraru riixãwididỹnyre iòwy tii riòwynara, iny kamy rityhynkemy. Kawese-ki Deuxu òbitina ritỹnyra. Juhuu Deuxu iny òraruna-ò reteheõmyhỹre aõnityhymy iywisidỹna direki. ²⁶ Tahe wiji inyòraru-ò retehemyhỹre riixãwididỹnykemy. Tai tahe tii òbitire tule Jesuisi Kristu tyhydỹdu òbitidỹndure. ²⁷ Mobo Deuxu-ò rarybekre jiarỹ awiremy? Aõkõre, inyõ rarybeõtyhy. Bede ywina rybe tetyhynyõte. Deuxu iny òbiti widỹndure, ibede ywina ywidỹ aõkõre. Inatyhynadile awityhymy iny rare. ²⁸ Kiamy tahe raraykynyrene iny ityhynadile riòbitidỹnyke bede ywina rybe ywidỹ aõbo? Aõkõre! ²⁹ Deuxu aõbo, judeu mahãdu Deuxu sohojile rare? Aõkõre, judeukõdu mahãdu-ò tule Deuxu ihỹre. ³⁰ Deuxu sohojile rare. Iny wiwanale riòbitidỹnykre judeu mahãdu judeukõdu mahãdu-wana. Ibutumy ityhyna òraru-ki riòbitidỹnyke.

³¹ Ityhyna aõbo bede ywina rybe riixãwididỹnyra? Aõkõre, bede ywina ihãre rỹire.

4

¹ Timybo ararybekre inytybyreny Abraõmy. ² Aõbo riwinyrene aõkõ idi rexiòbitidỹnyre. Tai tahe rexitihynyke inyko-ò. Tahe Deuxuko-ò aõkõ. ³ Kamy heka Ritidỹna-ki roire: —Abraõ heka Deuxu rityhynyrene taile tahe rexiòbitidỹnyre. Deuxu dee tii òbitityhy rare tii rityhynyrekile.

⁴ Iny aõmysydÿÿdu raòwymyhÿke iaõmysydÿÿna myna. Urimy aõkõ dori raòwymyhÿre taaõmysydÿÿnaòwyle dori ritamyhÿre. ⁵ Inyõ rityhynymyhÿkeki, tii òbitina ritamyhÿre Deuxu-ribi. Deuxu dori òrarudu mahãdu òbitina widÿÿdu rare. Kia uriõno rare. ⁶ Davi heka juhUU riritinyre iwese teysatyhymy iny rarekremy wahe. Deuxu dori òbiti mahãdu dee riraykydÿÿnyre òbitimy roirekemy. Tii ixidee aõ riwinyõre. Davi kiawese riritinyre: ⁷ –Teysatyhymy iny rÿirakemy Deuxu iòraru riixãwididÿÿnyreu tõhõti-ribi iòraru rosakeu. ⁸ Teysatyhymy iny rÿirakemy iòraru-txi Inynyrÿ nohõti ijeraõmy ihÿkre. ⁹ Deysana aõbo judeu mahãdu sohojile riteysanymyhÿre ida judeukõdu mahãdu tule. Tulere! Inyboho dori rarybere: –Abraõ tyhynale tamy òbitina diwahinymyhÿde. ¹⁰ Tiubo tahe Abraõ òbitina ritare notyky resynako-ki ada ihewo-ki aõbo, ikoure. ¹¹ JuhUU dori rityhynyre idi ta notyky resyna tamy nade kia tyhyna Deuxu-ò riteòsinyreki. Tai tule òbitina Deuxu tamy riwahinyre. Kia butu tyhydÿÿdu tyby wese rare, Judeukõ mahãdu wahe. ¹² Notyky resynako-ki òbitina ritare. Tõtyky resyna-di mahãdu tyby wesemy riki Abraõ ratximyhÿre. Tiile tõtyky resynakõ-ki Deuxu rityhynytyhymyhÿre. ¹³ Deuxu Abraõ-ò rarybere tii ibutu bede bede wedu wesemy ratximyhÿre iriòre iribi rimyky. Tahe bede ywina rybe òraru-ki aõkõ tuu ihÿre, ityhyna òbitina òrarukile wahe. ¹⁴ Bede ywina rybe-ribi tybie tahe itarasadumy ratxikre, tai tahe inatyhyna aõ aõkõ rare. Aõbo Deuxu rarybere aõmy aõkõ rare. Tahe roirekre. ¹⁵ Bede ywina rybe dori Deuxu aõhõkÿmy dÿÿnana diòde iny ribedeerynykemy. Teysana aõkõ wahe. Bede ywina rybekõki, timyki iny aõ ityhynyõna. Bede ywina rybe ijõõre-wana òraruna ijõõre. ¹⁶ Tahe inatyhyna-di sohojile iny aõna aõna wiwihikÿ ritamyhÿke. Tai iruxetòena-ribi nade. Tahe aõmybo Deuxu rarybere ibutu riòrerìòremy tuu rÿikre. Bede ywina rybe mahãdu tule bede ywina rybekõdu mahãdu-wana wiwana Deuxu rityhynyre. Abraõ riòre wesemy ibutumy tai inyboho roire. ¹⁷ Iwese Ritina-ki roire wese: –Jiarÿ aratare ibutu inytyby wesemy mabekemy. Ibutumy iny rityhynyre-wana, iwese Abraõ rityhynyre wese, iwese-ki Deuxu ritake. Deuxu tahe rubu mahãdu riixixanymyhÿre rubu-ribi. Tii rarybekeu aõ aõkõ aõwesele tii aõ heka rare. Tii rarybere tule riwinyre. Abraõ heka Deuxu rybe rityhynyre. ¹⁸ Timy heka rariòrenyky ixidee rõhõtinyõhyymyhÿre. Deuxu dori tamy rarybere: –Kai heka ariòkòrereny sòwemy atximyhÿkre. Kai hãwã hãwã tybomy mabekre. ¹⁹ Abraõ tatyhyna ritxiõnyõhyyre. Timy heka 100 beòramy idi ratximyhÿre, ixãwire uladu-ribi ramatuarinyreki. Tule ihãwyy Sara iuladu herina-di kòremy rõhõtinyre. ²⁰ Timy heka ritxiõnyõhyyre Deuxu Rybe. Rityhynymyhÿre Deuxu dealãna riwowydynyre. ²¹ Tii heka rierymyhÿre Deuxu irurudire irybe wesemy aõ rÿikemy. ²² Tai tahe Deuxu tamy òbitina tamy diwahinyde. ²³ Aõ iòraruki aõkõ kia ryberitina awimy raeryre, tamy sohojile aõkõ dori rarybere. ²⁴ Iny òraru-ki tule kia tuu roire. Iny tule inatyhyna-di òbitina ritakre. Inyboho dori rityhynymyhÿre, Inynyrÿ Jesuisi rubu-ribi ixixana widÿÿdu Deuxu raremy. ²⁵ Jesuisi iòludu-ò iwahidÿÿmy rara inyòrarureny-ki tai rurure. Tahe iny òbitina wahidÿÿna-ò diixixanyde rubu-ribi.

5

¹ Jesuisi tyhydÿÿ òraru-ki Deuxu inyboho rimyreny. Idi awimy rokoirekremy tii-wana, Jesuisi Kristu-wana wahe. ² Deuxu ruxetòenawo-ki inyboho rotamanymyhÿreny. Jesuisi Kristu tyhydÿÿna òraru-ki tamy rotamanymyhÿre. Deuxu loosòna worojuxanaõ-di rokoirekre. Tai inyboho

reysamy ihÿre. ³ Inyboho bedewona-di hyy ihÿrenyire. Ihãrele tahe inyboho teysarennyre. Kia dori iny riwiòhenynymyhyÿre raròsòna ijòdikemy ruru inydeereny riwahinykemy. ⁴ Inyboho rikiijerenyhyÿkeki, Deuxudeewimy rikiwinyrenyke. Deuxudeewina rikiwinyrenykeki, raròsòna rikitarennykre. ⁵ Iny raròsòna tarasana aòkòkeki, uritere rakabedewoòtyhy, Deuxuluuna dori inywo-ki ratxireri. Deuxu Tyytybytyhymy inydeereny wahidÿÿna rare. Tii dori inyworeny-ki Deuxuluuna ritidire. ⁶ Iruruòmy inyboho roiremyhyÿre awimy riwinykemy. Tai tahe Kristu inydeereny, inyboho ibinare hãre rurure, Deuxudeewireu. ⁷ Isirare inyò hãbu òbiti dee ruruke. Tahe hãbu wiwihikÿ dee òsana iny rurukre, kia heka irutaòre. ⁸ Deuxu tahe luunatyhy inydeereny diteònyde. Iny òrarudurennyre hãre, Kristu inykireny rurure. Juhuu heka inyboho òrarudu roire. Ihãrele Deuxu taluuna nihikÿ inydeereny diteòsinyde. Tai heka Kristu inyòrarurenny-ki rurure. ⁹ Irubuna òraru-ki heka Deuxuru-ò inyboho òbitimy ihÿrenyire. Irubuna tahe kia riwinyreki irumy inonana tahe iratyre rarekre inydeereny wahe. Deuxu ykarana-ribi Kristu dori iny ritamyhyÿre. ¹⁰ Juhuu Deuxu òludu inyboho roire. Tahe wiji ibiòwamy inyboho roire, iriòre iny òrarurenny-ki rurureki, wahe. Wiji tahe rybe òludu mahãdu-ribi wiutàdànany rÿire. Ibutu kia heka Kristu òraru-ki sohojile ture. Tai iny teysamy roire Deuxu rityhynyreki. ¹¹ Inyboho heka iwitxira Deuxu-wana ratximyhyÿrenyire. Tai tahe reysamy ratximyhyÿre. Inyboho Deuxu biòwamy ratximyhyÿrenyire. Jesuisi Kristu Inynyrÿ òraru-ki heka ture.

¹² Hãbu sohoji òraru-ki òraruna bedeki ralore juhuu, Adaò òraru-ki wahe. Taile tahe rubu nade bedeki. Idi ibutumy iny raòrarunnyre. Adaò òraruna-txi resereu, rubu ibutumy iny-ò resere. ¹³⁻¹⁴ Juhuu Adaò rurure. Iribi tahe ibutumy iny rurure. Moisesi tule rurure. Tahe bedeki ywina òraru-ki aòkò tiiboho rurure. Bedeki ywina dori Adaò rubu hewo-ò Deuxu riwahinyre Moisesi-ò. Deuxu heka iny òrarunany aòkò ròhòtynyre, tabede ywina dori kiau riwahinyòre. Adaò heka Deuxu rybe rityhynyòre, tai tahe rurure iwese Deuxu rarybere wese. Tule iòraruna òraru-ki ibutumy iny raòrarunnymyhyÿrenyire. Adaò heka Jesuisi-ò rakewesenanykre. ¹⁵ Tiiboho wiwanale aò kabede-ò aò diwymyhyÿdenyde. Adaò heka rubu diwyde. Jesuisi heka runa diwyde. Adaò heka sòwemy iny-ò rubu riwahinyre. Jesuisi tahe sòwetyhy-ò Deuxu ruxetòena riwahinyre, tarasana tamenyri riwahinyre. Òraruna sohoji-di heka Adaò rubu riwahinyre ibutu iny-ò. Jesuisi tahe ibutumy iny-ò biu-ò hena riwahinykemy ratxireri iòraruna sòwere hãrele. Umytuedeòna wahidÿÿdu tii ratxireri. Kia awityhyre. ¹⁶⁻¹⁷ Inatyhymy Adaò widÿÿna ibinare. Jesuisi widÿÿna heka awityhymy rare inydeereny. Inyboho dori Jesuisi-wana irumy ratxirennyre aòu aòu kowa bedeki wihikÿ-ki, Deuxu òraru-ki. ¹⁸ Aòhòkÿmy dÿÿnana heka Adaò widÿÿna diwyde ibutumy iny-ò. Jesuisi tahe òbitina diwyde ibutumy inydeereny. ¹⁹ Adaò heka Deuxu rybe rityhynyòre. Tai iny sòwemy òraruna-txi resere. Jesuisi tahe Deuxu rybe rityhynyre. Tai iny sòwemy heka òraruna-ribi ritare. ²⁰ Deuxu tabede ywina rybe riwahinyre. Tai tahe iny aòbina rierymyhyÿre. Òraruna-di sòwemy ihÿreki, tai Deuxu ruxetòena sòwetyhymy ihÿre. ²¹ Juhuu òraruna ratximyhyÿre iny umyrenny-ki. Inydeereny rubule riwahinyrennyre. Wijile tahe Deuxu ruxetòena riwahinyre inyumyrenny-ò, inyraykyrenny-ò. Òbitina inydeereny riwahinyre Deuxuko-txi. Jesuisi Kristu Inynyrÿ òraru-ki heka, umytedeòna inyboho ijòdire.

6

¹ Timykibo Deuxu inydireny rexiruxetòenykeu watxireri Deuxu ire inydireny raruxetòenykemy ire rexiòrarunanymyhyÿre hãrele. Timyki tuuòna.

² Aõkõhyyre. Inyboho heka òraruna dee rubumy ihÿrenyrene. Timykibo iny ihyymy òraruna-txi rekeseke? Aõkõhyyre. ³ Jesuisi Kristuni-ki inyboho raratisebenyreu, Tule Jesuisi rubu-my ratisebe-ò rururenyre. Kia teerytenyete. ⁴ Tiu inyboho risebenyrene Jesuisi òraru-ki, tii-wana inyboho rurure. Tai iru tÿmyra-di inyboho ihyre. Iwese Deuxu taruru-di Jesuisi riixixadÿÿnyre wese tule inyboho iru tymyra-di rokoireke. ⁵ Iwese tii rurure wese, inyboho tule rukurenykre òraruna dee. Iwese Kristu rexixadÿÿnyhe wese inyboho tule òraru-ribi ixãwira tii-wana rarehyykremy. ⁶ Iny umy tyby tule rurure Kristu itxeò-ki. Tai inyboho heka òraruna deòdumy aõkõ ihÿrenyrene. ⁷ Inyõ rurukreu, tii òraruna-ribi ixãwimy ihÿre. ⁸ Inyboho Kristu-wana rurukeki, tii Kristu-wana irumy ratxikre. ⁹ Kristu rexixare tii ixyby rurudÿtyhy. Rubu ixyby tamy reaõtyhy. Kia tahe inyboho rieryrenyrene. ¹⁰ Jesuisi rurureu, iny òraruna ixãwina rubulemy rurure. Wiji tahe irumy ihÿre Deuxudeehyy. ¹¹ Tule kai arumy atximahãte Deuxu dee iny aõbina bina-ò taruteki rubuwe-semy arumy tahe Deuxu-ò. Inynyrÿreny Jesuisi Kristu tyhydÿÿki. Kiawesele mohõtinyke Deuxu dee, Jesuisi Kristu dee wahe.

¹² Kaiboho dori Jesuisi Kristu-wana atximahãtenyete. Òraruna-txi ixyby besekeõtyhy. Ixideewimy aõkõ rikiwinyrenyke, aõ ibina wahe. ¹³ Aumyreny biwahinybenyke Deuxu-ò iwese iny iru tÿmyra-di ihÿrenyrene. Tai tahe òbitile biwinybenyke, òraruna-txi beseõtyhy aõ iyja aõkõ. ¹⁴ Òraruna rybe-ò ijohorenyõmy. Tii dori awedu aõkõ rare. Deuxu ruxetòena-ò bexiweloromahãbenyke.

¹⁵ Aõbo tahe awityhyre. Ruxetòena òraru-ki aõbo rekexiòrarunymyhyÿke. Aõkõhyyre. ¹⁶ Òraruna rybe-ò heka bityhynybenykeki, òraruna deòdumy atxibenyke, rubu iòwy rare wahe. Deuxu rybe-ò tahe bityhynybenykeki, òbitimy boibenyke. Bexideòdunybenyõtyhyke òraruna bityhynybenykemy. ¹⁷ Wowydyna Deuxu-ò kanakemy watxireri. Juhuu kaiboho òraruna deòdumy ahãtenyete. Tahe wiji inatyhyna erydÿÿna tetyhynytyhytenyete. ¹⁸ Wiji tahe kaiboho òbitina deòdumy atxitenyete. Tahe Deuxu deòdumy wiji toite, tii ixideewimy timybo adirenykre. ¹⁹ Iwese juhuu òrarunawidÿÿna-ò texiwahinymahãte wese, wiji bexiwahinybenyke Deuxu-ò, òbitiwidÿÿna-ò wahe. Òbitimy rarybemahãre, itÿnytyhy kaiboho dori õhõtitymy toite aiximynatyhyrenyõ òraru-ki. ²⁰ Òraruna deòdumy atxitenyeteu, Deuxu tetyhynyõtenyete. ²¹ Kia aõmydÿÿnana wiji ixãruna adeereny rare. Aõbo tahe awimy juhuu tewinytenyete. Kia heka rubule riwahinymyhyÿre. ²² Òraruna-ribi ixinamy atxitenyete. Kaiboho Deuxu-ò ibutumy texiwahinyete. Tai umytuedeõna tetatenyete. ²³ Òraruna òwy heka rubu rare. Inyõ òraruna riwinykeki, tii ruruke, kia òraruna òwy rare. Deuxu wahidÿÿna tahe umytuedeõna rare, Jesuisi Inynyrÿ rurureki wahe. Idi tiile-wana tukre.

7

¹ Waityhydÿÿdu seriòre, kaiboho bede ywinamy teerytenyete. Tai bieryke aõmybo ararybekre. Inyõ irulemy rariakekile, bede ywina tamy aõ rare. ² Arawesenanykre. Hãwyy heka ihãbu-wana ihyymy ihÿre bede ywina myna. Hãbu rurukeki, tahe ixinamy ihÿre ijõ-wana roikremy. Hãbu rurudÿkeki tahe, ixinamy aõkõ ihÿre, ijõ-wana roikremy. ³ Inyõ-wana roikeki, hãwyy wedenamy raninikre. Ihãbu rurukeki, tii ixinamy rarekre. Ijõ-wana roike. ⁴ Kia wese rare, waseriòreboho, ayreny-ki. Kaiboho bede ywina dee tarutenyete. Kaiboho dori ityhydÿÿdu mahãdu atximahãtenyete. Kaiboho Deuxu hõrõ

mahãdu atximahãtenyete. Rubu-ribi ixixadu mahãdu atximahãtenyete, Deuxudeewina biwinybenykemy. ⁵ Juhuu ixideewile aõ tewinymyhÿtenyete, rubu aõmydÿÿnana wahe. ⁶ Wijile tahe bede ywina-ribi ixinamy inyboho roimyhÿrenyete. Iwese ihetxiu tyyrity bede ywina rityhynymy aõkõ ihÿreny, wiji Deuxu Tytybytyhy aõmydÿÿnana inyboho rityhynyrenyete.

⁷ Timybo? Bede ywina aõbo ibinamy rare. Aõkõre. Ihoõkeki tahe òraruna jiarÿ arieryõtyhy. Bede ywina rarybere wasiõmy. Kiale reeryete aõbo wasimy rare, inyõ aõ arimykemy watzireriu, kia òraruna wasiweselemy rare. ⁸ Timyki, jiarÿ òraruna waerysõna bede ywina tuu rarybekõkeki. Bede ywina dori aõbina binamy riwabedeerynetyete. ⁹ Jiarÿ juhuu bede ywina reeryõre. Reeryete tahe aõmydÿÿnana binale wadee rarerenyete. ¹⁰ Deuxu heka bede ywina riwahinyete juhuu. Tamy ruru riwahinyete bede ywina wahe. ¹¹ Tahe bede ywina òraru-ki heka òraruna riwahinyemy. Tai tahe õnosõna riwarubunetyete. ¹² Kia bede ywina tahe awi rare, õbiti rare. Ònosõna awi rare. ¹³ Timybo rare. Òbitina aõbohe riwarubunetyete. Aõkõre. Òraruna tiire. Tii tahe ibinatyhy rare. Bede ywina òraru-ki iny kia òraruna ibinatyhy reeryrenyete. ¹⁴ Bede ywina heka Deuxu Tytybytyhy aõmydÿÿnana rare. Jiarÿ heka inyle rare, òraruna heka wawedu rare. ¹⁵ Aõbo warayky dee ibinarele, kiale rewinywãhãre. Aõbo awimy warayky dee rare, kia rewinyõhyete. Aõherekibo? Reeryõre. ¹⁶ Rexierymyhÿre aõbo rewinymyhÿre. Reeryete kaa bede ywina awi rare. Tai heka rabadewomy watxiwãhãre. Jiarÿ dori bede ywina bede ywina riti reerymy watxiwãhãre. ¹⁷ Retxiõnymy watxiwãhãre. Waruruõhy heka watxiwãhãre. Aõwi ariwinyke. Òraru heka iõhõmy waribi ratximyhÿre waruru ratyre ratximyhÿre waribi. Tai heka òraru rewinymahãre. ¹⁸ Waumy ehetyxina tahe ibinatyhy rare. Aõbo awi rare heka ariwinykemy rewisyÿnywãhãre ta heka rewinyõhywãhãre. Aõwi rewinyõhyymahãre! ¹⁹ Jiarÿ rarurunymahãre heka aõbina ariwinykõkemy. Tahe ihãrele heka rewinymahãre. ²⁰ Reeryetehe aõhebo ratÿÿnymyhÿre. Jiarÿ ixiòrarudÿÿ waòraruna wadi raitxÿteitxÿtenymyhÿre. ²¹ Deuxudeewimy heka ariwinykemy watxiwãhãre. Tahe araòrarunyhyymahãre. ²² Waumyÿmyra rarurunetyhyymahãre Deuxudeewi widÿÿna ariwinyke. Awityhy rare wadee. ²³ Ijõ tahe waumywo-ki, waraykywo-ki, ratximyhÿre, waumyehetyxina waki ratximyhÿre. Wadi rarurunymyhÿre riwamymy ratximyhÿre. Aõbina widÿÿmy heka wadi rimymy ratximyhÿre. Reòludunyõhyymyhÿre waraykymy heka rahaÿnanymyhÿre. Aõwesele heka tuu rahaÿnanymyhÿre, riòludunyõmyhÿreki wahe. Raraykynymahãre warayky-ki, Deuxudeewimy watzikemy. Tule tahe reerymahãre òraruna deòduõ jiarÿ rare wahe. Waumyÿmyra tahe wadee rarybemyhÿre õbitimy aõmydÿÿnana ariwinykemy. Waumyehetyxina tahe kialemy wadee rarybemyhÿre –òraru ariwinykelemy. ²⁴⁻²⁵ Tai heka urile warayky raleileinymyhÿ. Moba riwatake waumyehetyxina bina bina aõmydÿÿnana-ribi? Deuxudeewina-ki, Jesuisi Kristu Inynyrÿ heka iximynamy riwatakre. Tii riwateõnymy wadi rarekre. Wowydyna tamy ariwahinykre.

8

¹ Tai heka Jesuisi Kristu tyhydÿÿdu mahãdu rubutyhy-ò heka raõtyhy. Deuxu heka tii ritarenkyete tii-wana rarehyete. ² Deuxu-ò Tytybytyhy dori warurutymyra-di riwarurudÿÿnytyhyete. Rubu-ribi dori Jesuisi Kristu riwatare ixinamy ararekemy. ³ Inyboho heka Deuxu Bede Ywina rieryrenyete, Moisesi tyyrityna wahe. Tii heka iny òraruna-ribi iny ixinamy ririradÿÿnymyhÿre. Jesuisi Kristule, aõbo, òraruna ruru rahumyhÿre. Aõma

rakahurenyõtyhy heka iny rururenydi aõma òraruna ixitawo-di. Rikityhynyrenyõtyhy heka aõma ixitawo-di aõbo bede ywina Tahe Deuxu tariòre diteònyde iny umyrenywesemy wahe. Tiu heka iòrarunaõhyyre. Tai heka rexiwahinyre iny òrarureny-ki. ⁴ Tai rikityhynyrenyke aõma Deuxu bede ywina. Iny nohõtireny rosake aõbo umy ehethinareny inydeereny rarybemyhÿré. Ijohonarenyõmy ta, irybe-ò, Deuxu Tyytybytyhy rybeòle rokoholamyhÿreny. ⁵ Aõbo Deuxudeewimy biwinybenykeki, tai Deuxu Tyytybytyhy rybeòle heka iny roholamyhÿke. Ixideewimy widÿÿmy burubenykeki tahe, aõwaxina boholabenyke umyehetxina rybe-ò. ⁶ Deuxu Tyytybytyhy rybe-ò ijohona heka iny umytÿmyra-ò ridymyhÿre, umytuedeõna-ò, ywina-ò. Umy ehethina rybe-ò iny rohola wana, tahe rubu-ò iny ridymyhÿre. ⁷ Umy ehethina dori aõma rare, Deuxu òludu. Deuxudeewimy aõkõ heka riwinymy ihÿre tiu riwinyõtyhy. ⁸ Inyõ ibutumy òraruna ixideewimy riwinykeki, tiu heka Deuxudeewina riwinyõtyhy. ⁹⁻¹¹ Kaiboho tahe kiawesemy aõkõ heka toite. Deuxu Tyytybytyhy heka aworeny-ki rasÿnymyhÿre. Tai heka umytÿmyraõ heka kaiboho ijõdirenyre. Deuxu Tyytybytyhy heka kaiboho ijõdirenyke. Inyõ Deuxu Tyytybytyhy ihoõkeki, tiu tii ityhydÿÿdu aõkõ rare. Aumytyhy heka rurukre aòrarunaõ direki wahe. Atytyby tahe iruhyymy ratxikre, Kristu dori aòraruna riixãwididÿÿnyreki wahe, Deuxu araòbitidÿÿnyre wahe.

¹² Tai waityhydÿÿdu seriòreboho. Umy ehethina rybe-ò uritere ijohonarenyõmy. ¹³ Irybe deradÿÿna-ò beòbybenykeki, kaiboho heka burubenyke. Aõkõkeki arurenymy mariabenykre, Deuxu Tyytybytyhy-di wahe. ¹⁴ Ibutumy Deuxu Tyytybytyhy rybe-ò roholamyhÿre mahãdu, tiiboho tahe Deuxu riòre roire. ¹⁵ Deuxu rybemy bityhynybenyke. Deuxu Riòre wesemy tahe bityhynybenyke, òbitimy atxibenyke, deòdu wesemy aõkõ wahe, buberubenyõtyhy. Waha-my tahe marybemyhÿbenykre heka. Deuxu Tyytybytyhydile wahe. ¹⁶ Ijoiarenymy rakatxirenykre. Aõmybo Deuxu Tyytybytyhy-di inydeereny roimyhÿreki heka, tuu inatyhymy rakatximyhÿrenykre inyboho iriòre roiremy wahe. ¹⁷ Ibutumy aõbo Jesuisi Kristu inydeereny riwahinymyhÿke heka, tule inyhõrõ reny heka rare. Iwese tii wowydyna iribi rikitarenykeki, tii-wana heka aõhõkÿmy rokotÿÿnyrenykre.

¹⁸ Aõhõkÿmy rokotÿÿnyrenykre tahe aõnihikÿmy aõkõ rare, urihimyoòle wahe. Inydeereny dori wowydynaõ kidiwahinykre, sòwetyhymy. ¹⁹ Ibutu bede bede aõna aõna riraòmy roimyhÿre, aõma-ò, Deuxu Riòre mahãdu ibutumy rubu-ribi ixixana kiditynynykreu, rexixamy ibutumy rÿirakre idi biu-ò rirahukre wahe. ²⁰ Kiatxu tahe ibutumy bede bede raaòbinanyke. Iwese Deuxu juhuu riwinyre-ribi resere iny òraruna òraru-ki. Deuxu dori tuu bede riywinyre txioinyhe tahe, raròsòna rÿire, riwitxiranyke. ²¹ Rekeysarenykre heka Deuxu riòremy heka rakatxirenykre. Tii ibutumy bede bede-ribi iny ritarenykre ibutumy òraruna-ribi, rubu-ribi. Ibutumy òraruna aõbina bina deòdu heka rexihukre. Deuxu ibutumy aõna aõna ritÿmyranykre iwese tariòre itÿmyrare wese. ²² Kaa wiji tahe ibutu aõna aõna aõhõkÿmy rotÿÿnymy rÿira iròdu alòbòròna, ibutumy heka uladu ijira dese wese heka riijemy aõna aõna rÿira. Aõma, ixixanatxu dehemy nykòlemy roimyhÿreki wahe. ²³ Tiibohole sohojile aõkõ, tule inyboho Deuxu Tyytybytyhyre hãre, kia delemy inydeereny rawahinyre hãre, aõhõkÿmy rotÿÿnymyhÿrenyre idi tiu Deuxu tariòremy risÿnyrenykeny riraòmyhÿre. Kia tahe inyboho riraòmyhÿrenyre. ²⁴ Inyboho dori tararòsòna-ki kawese awirenyre. Inyõ iraròsòna itÿnykeki, aõbo tahe riraòmyhÿke. ²⁵ Tai tahe Deuxu rikityhynyrenyke rikiraòrenymy aõma, inydeereny tuu raryberé, rikitarenykré. Rikiyrymy rikiraòmy rokokomyhÿrenykre.

²⁶ Iwesele tahe Deuxu Tyytybytyhy heka iny riwiòhenanyrenykre. Inyummy aõmydỹñnanareny heka aõhebo rotỹñnyhỹre txuõ txuõlemy iny riwiòhenanyrenykre. Inyboho riwiòhenanyrenykre aõma inyboho rierykõreki ixitõedỹñ. Deuxu Tyytybytyhy inydeereny dori rexitõenymyhỹre tii inyboho heka aõmy rybe inyboho rierykõmyhỹrenyrene inydee risỹnynymy rarybemyhỹre tuu. ²⁷ Inytybyreny heka ibutummy inyraykyreny, inyworeny, rierymyhỹre. Tii heka rexitõenymyhỹre inydeereny iny òbitinaren-y-di, iny ywinaren-y-di iny riixitõedỹñnyrenyrene. ²⁸ Ibutummy aõbo inydeereny rabadedỹñnananyrenyheka heka inydeereny awire. Deuxudeewina heka rikiwinyrenyke inydireny ratximyhỹre Deuxu dori inyluuren-y-re. Tii dori iny ridyre tariòre wesemy. Tii dori kiamy juhoo rõhõtynyre. ²⁹ Juhudihikỹle Deuxu rõhõtynyre mobo tamy rakemy. Tahe tiu rierymyhỹre mobo aõma inyboho tamy kanakré. Tiu heka rierymyhỹre timybo widi rarekré, tariòre wesemy idi rarekré. Iriòre heka sõwemy iseriòre relekre. Iriòre tahe juhoo ityhydỹñdumy iuhe rỹire, iseriòre wesemy wahe. ³⁰ Tii heka inyboho rihitxinyrenyrene. Tii heka ryrymyhỹre tamy, kanakemy. Tii inyboho tamy ritehemynyreu, heka inyboho tamy ritehemynyrenyrene. Iny òraruna-ribi inyboho riixãwididỹñny Deuxu, Jesuisi, Deuxu Tyytybytyhy ywina heka inydeereny riwahinyre.

³¹ Ywimy rakatxirenykemy heka inydeereny rõhõtynyreny ihỹre. Wowydyna heka inydeereny riwahinykre. Timybo rakaryberenykre. Awire heka ibutummy. Nihikỹre. Deuxu heka inyworeny-ki ratximyhỹre. Tii heka inydinoduren-y-re. Inyòluduren-y-òhyre ratxirenyke, sohojiò. ³² Ibutummy inydeereny riwahinykre –inydeereny dori taRiòretyhy dori diwahinyde. Diwahinyde heka inydeereny rurukremy. Deuxu heka iny riixãwididỹñnyrenyrene. ³³ Inyboho heka òbitimy ratximyhỹrenyrene tamy rakatxirenykemy. Tii dori iny riwinyrenyrene òbitimy. Inyõ rarybeõtyhy iny òbitimy aõkõ ihỹre. ³⁴ Inyõ heka inymyreny rarybeõtyhy rukururen-y-kremy. Jesuisi Kristu dori inydeereny rurure, iny òraruren-y-ki. Tii ixityre rubu-ribi rexixare inydeereny. Katahe rononymyhỹre Jesuisi heka rexitõenymy rononymyhỹre inykireny. Deuxu-ò heka iny riixitõedỹñnyrenyrene inydireny rononymyhỹre. ³⁵ Tiu heka rihitxinyõtyhy, aõma Jesuisi Kristu luureki wahe. Aõhõkỹmydỹñnana dori rakatxireny. Tii heka iny rirubun-yrenyke. Iny rama rirubun-yrenyke inieruõmy. Bede brebuwo-ki rakatxirenyke. Inymyreny rarybemyhỹkre. iny rirubun-yrenyke. Ta Deuxu inywanaren-y-hyy ratximy ihỹre. Tiu heka Deuxu-ribi aõ iny rihitxinyrenyõtyhy. ³⁶ Inyboho heka rubu riraõhyky ratximyhỹrenyrene, rexiywinyhykyle. Kia rikiwinyrenykre aõma Deuxu luuna-di xiery –iwese budoeni tarubuna riraõmy rỹimyhỹre wese. Deuxu rybe inykoreny tuu relyymyhỹre. ³⁷ Taiki heka imahãduy-ribi rokotaren-y-kre. Kia òlõna inyhõrõreny rare. Kristu dori inydeereny rurure. Aõ heka iny rihitxinyrenyõtyhy Deuxuluuna-ribi. Rubu dori iny rihitxinyrenyõtyhy. Umy tiu iny-ribi rihitxinyõtyhy. Ýju dori tiu iny rihitxinyõtyhy. Aõbinahakỹ heòty, rubu bina heòty dori tiu Deuxu luuna-ribi rihitxinyõtyhy. ³⁸ Aõ heka iny rihitxinyõtyhy Deuxuluu-ribi. Biu wenonana dori, beheỹ ratyre, tiu Deuxu luuna-ribi iny rihitxinyõtyhy. Wiji aõna aõna itõmo rahudi aõna aõna, aõtxi aõna aõna tiu iluuna-ribi rihitxinyõtyhy. ³⁹ Kia ibutummy wadee inatyhy rare. Jesuisi heka Deuxu inydeereny ritỹmynymyhỹre ibutummy iluuna iny òraruren-y-ki rurureu.

9

¹ Kaiboho waijoireny, waityhydỹñdu seriòre mahãdu. Kristu hõrõ jiarỹ

rare, inytyhy rare. Deuxu Tyytybytyhy, Jesuisi Kristu-wanale rierymyhÿre kia inatyhy rare. ² Rabadewomy heka watzireri waijoi rityhynyõreki. Deuxu Tyytybytyhy kia rieryre. Txuõ txuõlemy, ruõ ruõlemy rabadewomy watzihãre. Txiole txiole aõmydÿÿnanamy adeereny ararybeke kaiboho tarasanaõ boibekemy. ³ Deuxu riwatzuhoke Kristu-ribi waijoi deròwmy, iwiòhedÿÿkeki. Jiarÿ heka ihyy arurukemy waijoi ityhydÿÿdukõdu mahãdu wahe ixi-di tamyreny rahõtinyinmy watzireri. Kia biu-ò hena ritarenkemy wahe. Tahe aõkõre heka. ⁴ Deuxu heka tamyreny sòwemy diwahinyde. Ihãrele tiiboho ijohona deramy rekoamahãreny. Aõma, rihitxinyreny heka taijoiarenmy. Ridyreny heka bederahy-ò loosõna-ki biuwetykywo-ki. Tahe tamyreny rarybere tii iluurenmy. Tamyreny heka sòwemy aõ kidiwahinykemy idireny ratximyhÿre. Tule tabede ywina rybe tamy diwahinyde. Tai tahe Deuxudeewina reeryreny. ⁵ Tamy heka Deuxu wowydynaõ riwahinyrenkemy Deuxu teòduõ kanake tii tamy rarybere. Tybyreny dori ilahiboho dori rityhynyreny, tii Deuxu sòwemy rityhynyreny. Kristu tahe tule judeu mahãduõ ratximyhÿre, waijoi wahe.

⁶ Deuxu rybe inatyhytyhy rare. Sòwemy iny judeu mahãdu wese roire. Ibutumy tahe judeu mahãdutyhy aõkõ roire. ⁷ Ibutumy judeu Abraõ riòre riòre rÿira mahãdu aõkõ heka Deuxu riòremy rarekre. Deuxu heka Abraõ-ò rarybere: —Ijai riòrele ariòkòre rarekremy ijõ aõkõ. Ibutumy Abraõ riòre, Ijai riòre aõma ityhydÿÿdu aõkõ roire. ⁸ Ijõ iriòrekõna mahãdu tahe ityhydÿÿdu heka roire. Kia Deuxu rybe rityhynymyhÿrele heka ityhydÿÿdu mahãdumy rÿira —judeu mahãdu tyhy wahe. ⁹ Juhuu tahe Abraõ-ò Deuxu rarybere: — Ahãwyy Sara, iriòredikre ijõ beõrau wahe. ¹⁰⁻¹¹ Iu tahe Ijai iriòre hãwyy-wana herinanyreu, Rebeka-wana roire tahe inatxi uladumy heka Rebeka tamy kidiwahinykremy riywinyra. Ijau juhutyhy iriòredelamy reakre riywinyra. Ijõ tahe Ijaò ini rarekre. Kawese Deuxu rarybere uladu reakõule: —Jiarÿ heka Ijaòmy retamy rarybere Ijau aõkõ. Jiarÿ aõna aõna sòwemy tamy adiwahinykre. Deuxu kiamy rarybere Ijau reakõule. Tiu aõwiihikÿ aõbina bina riwinyke aõkõ. Myle roireri. Deuxu riteòsinyre ijõ tarasanamy reake-ribi tahe ijõle tuu reare. Aõ uladu tuu riwinyreriki aõkõ Deuxudeewimy tuu riwinyre. ¹² Juhuutyhy Rebeka-ò rarybere: —Idela taseriòre deòdumy rarekre. ¹³ Iwese tyyriti-ki roire wese: —Ijaò iluure tahe Ijau aõkõre.

¹⁴ Aõmybo tahõtinyteri? Deuxu aõbo adee ibinare kia riwinyreki? Aõkõre heka. ¹⁵ Deuxu rarybere Moisesi-ò: —Jiarÿ heka awimy inyõdee ariwinykre, tahe tuu ariwinykre. Inyõdee ruxetòena ariwahinykeki, tamy ariwahinykre iixideewimy. ¹⁶ Deuxu ruxetòenale heka rare, iny aõmysÿdÿÿ sòwehekÿmyreki aõkõ inydee tarasana riwahinykre. ¹⁷ Kaheka iny rieryre Faraò (Egito bede iòlò) ijyy dori inydee kia riteòsinyre iwese Deuxu rare wese wahe reteherenyké. Deuxu kiamy rarybere Faraò dee: —Adee kÿny ariwahinyre ruruõ kai bonyke iòlòmmy. Tai tahe ibutumy iny wani wiwihikÿ-ò roholakre. ¹⁸ Ibutumy Deuxu ixideewimy tuu riwinymy rÿirakre. Ruxetòena riwahinyke tamywi tahe riwahinyra.

¹⁹ Inyõ tahe wadee timy rarybeõtyhy: —Aõherekibo kawesemy Deuxu inyõ aõhe risÿnykre ada amobohe Deuxu aõwidÿÿna deramy reakre. ²⁰⁻²¹ Tiu moõ rarybeõtyhy Deuxumy ibinamy. Iu inyõ butxi riwinykreu, aõma sudeõ rimykreu, riwinykre heka butxiwihikÿõ tamywikeki. Ibinaõ riwinykeki tasÿ iwesele riwinyke ibinamy tuutyhymy. Bedenamy riwinyke noijaka tamy ridemyhÿkemy. Ijõ butxi tamy wikeki. ²² Iwesele heka Deuxu rare. Rebureke heka inyõdee raykarananyke. Ijõ-ò tahe awike ta ruxetòena-di riwiòhenanyke iaõna aõna riijemy. ²³ Idi tahe ròkõhõtinyinmy timybo Deuxu

wina, Deuxu loosòna awiremy iruxetòena inydeereny riwahinyhyymyhyre. ²⁴ Judeukòdu mahādu Deuxu ritare. Judeu mahādu yribi sohoji aōkō. Inyboho. ²⁵ Osea tyyriti-ki rybeō kiamy tai roire Deuxu rarybere wahe: –Ijō mahādumy sý aronykre wariòremy. Tahe waijoiy-ribi aōkō waijoio mahādu aōkō waijoimy arininikre idi aritakre. Tuumy ararekre. Tiu heka luuna juhū inyō rewahinyōhyre. ²⁶ Deuxu rarybere tiu: –Kaiboho juhū waijoio aōkō toite, tuuōmyta kowa-ki wariòerenymy boibekre. ²⁷ Isaia tule rarybemyhyre aōma judeu mahādumy wahe. Sōwemy, sōwemy imahāduō hāre tahe, ibutumy tarasanamy reakre. ²⁸ Deuxu ele elemy rotýnykre timybo rarybere myna. Ijō-ò ruxetòena riwahinykre ijō-ò adehuna riwahinykre riixāwidinyrenykre. ²⁹ Ijō Ritidýna-ki Isaia rarybere: –Deuxu ibutu dinodu heka ruxetòena riwahinyōkeki, ibutumy judeu mahādu riixāwididýnykre iwese Sodoma hāwā Komora hāwā-wana riixāwidinyre wesemy wahe.

³⁰⁻³¹ Timybo rakaryberenykre kia aōmydýnanamy? Kialemy: –Judeukòdu mahādu-ò Deuxu tarasana riwahinyre tiu Deuxu riijeōhyymyhyre hārele. Judeu mahādu heka rityhynykemy idi ratximyhyre ibede ywidýna-di tahe tiu heka ritaōhyymyhyrenyre tarasana. ³² Bede ywina rybe riyrubunyekhāre awikehāre tiu tarasana ritaōtyhy. Rityhynytyhykekile heka tuuke. Tai tahe ritaōre tarasana, rityhynytyhyōrenyre. Tai tahe iwere mana iny riatymyhyre were rydýnarenyre. ³³ Ijōti nihiký heka roimyyhyre. Tiu heka riòhòreōtyhy iweribi-ò. Deuxu rybe-ki kia wesemy roire: –Judeu mahādury-ki mana nihiký wese retidimy doimyyhyde. Sōwemy heka iny rýira tiu heka ityre-di rariaōtyhy biu-ò hena-ò dehemynydeki wahe. Kia iny rityhynymy Jesuisi Kristu rýirale tahe ritakre tarasanaō heka inatyhymy.

10

¹ Waityhydýdu seriòre, rexitòenymy wāhāre heka Deuxu-ò ibutumy judeu mahādu biu-ò henamy rýikemy. Kiamy tuu rarumahāre. ² Reerymahāre tiiboho ibutumy rityhynymahārenyremy Deuxu. Tiiboho ityhydýnareny tahe òbitihyky aōkōre. ³ Tiiboho kiamy rōhōtinymahārenyre aōma judeu mahādu heka bede ywina rybe rityhynyrenykekile rexiòbitinykemy heka rōhōtinymahārenyre Kristu-ò ta rexiwelòròkòlemy Kristu bede-ò rexihumyyhyre, tai Deuxu iny-di awimyy rarekemy. ⁴ Bede ywina heka Deuxu aōmydýna tarasana aōkō heka rare. Kristu rityhynymahārenyke. Kia weseleke heka tii rimyreny rexiòbitinyre. ⁵ Moisesi dori ròritidýre tuu: –Inyō tiu òraruna-txi reseōhy rarekeki, taile iny tarasanamy ratxike. ⁶ Kiamy heka ityhydýna namyyhyde. Uritere inyō Kristu biu-ribi kòdidykemy ixinohōtidýna Kristu kidiwykredi uritere nohōtirenomy, isiratyhyre wahe. Tuu aōkō iny òbitidýna-ki rahamyyhyre. ⁷ Uritere Kristu ixixana-di mohōtinynyōmyke isiratyhyre dori kia-ribi òbitidýna kiditakremy. ⁸ Tii heka inyboho ribedeerynanymyyhyre. Iòhòlemy heka iny-ribi ihýre warybereny wahe. ⁹ Iny taykyrenyke rityhynymyyhyre inykele. Tai tahe rarybere inywitxira-ò aōma Kristu iny wedureny ihýremy wahe. Inyworeny-ribi rikityhynymyyhyrenykeki. Aōma Kristu heka Deuxu riixixanyre rubu-ribi. ¹⁰ Taiki tahe biu-ò hena rakatarenykre. Aworibityhy rikityhynymahāke. Kiamy heka iny òbitimyy rekelerenyke Deuxu dee wahe. Rarybeke iny-ò rityhynymyy ratximyyhyremy tai tahe tuu relemy ratxike. ¹¹ Kiamy heka Ritina-ki roimyyhyre: –Inyō rityhynytyhyhyke heka teysamy ratxike. Tiu heka anabedewoōtyhy tatyhyna-ki. ¹² Judeu mahādu dori judeukòdu mahādu-wana wiwesele rare. Ibutumy heka sohojihyyle iwedure, Inynyrý wahe. Ibutu heka inydee riwahinymyyhyre aōmybo iny rexitòenymyyhyre wahe.

¹³ Iny rexitòeny-wana Inynyrÿni-di tarasanamy, tai iny-ò riwahinymyhÿre. ¹⁴ Teerykòte heka timybo idi ratximyhÿre rexitòenymy. Timybo bieryke inyò tuu relyykòhãre heka rityhynyke. Tamy heka roholaòtyhy inyò tuu relyyòkeki tiu ityhydÿÿna. ¹⁵ Inyò heka raòtyhy, inyò biteònyòkeki wahe. Kiamy tahe Tyyriti rarybereri: –Kia Rybewihikÿmy rybedu heka awi heka rare, dehemyryna heka awire, deysana rybe dori diwymyhÿde. Deuxu rybena ywina wihikÿ heka diwymyhÿde. Tai tahe iny reysamy heka aõma Deuxu Rybewihikÿ tamy riwymyhÿreki wahe.

¹⁶ Ibutumy aõkò tahe rityhynymyhÿre. Iwese Isaia Deuxu rybedu rarybere wese: –Inynyrÿ, Rybewihikÿmy tamyreny heka rarybemyhÿreny. Ihãrele tahe rityhynyòhyymyhÿreny. ¹⁷ Ityhyna heka Rybewihikÿ-ò iny roholamymhÿreu, rityhydÿÿmyhÿre. Kristu ityhyna tamy kedehemyrykre, rybe wihikÿ òraru-ki wahe. ¹⁸ Dÿÿraxinaõ ariwinykre. Taholatenyòte aõbo Deuxu rybe-ò? Kohe, ibutumy heka roholamymhÿre. Tyyritina-ki roire: –Deuxu rybe tÿmyra wihikÿ ibutumy riteònymyhÿre hãwã hãwãmy. ¹⁹ Ijò arÿÿraxikre: –Judeu mahãdu aõbo kia rieryòmyhÿre? Moisesi tyyriti-ki roire: –Deuxu biu-ò hena judeukò mahãdu-ò ariwahinykre. Waijoi mahãdu ariwoxibronykemy. ²⁰ Isaia tahe idi tuu rarybere: –Iny wiwana mahãduõ heka Deuxu riijemyhÿre. Tii rexitÿnynyre taòrysydu mahãdu-ò. Itxi reare. ²¹ Isaia rarybere Judeu mahãdumy kia: –Ihãrele Deuxu iny ritobinyrerimy ihÿre iny, iny nohòtibinaki wahe.

11

¹ Kaiboho heka timybo tahòtinymahãtenyete Deuxumy? Tii aõbo taijoi-ribi nohòti rosaremy –judeu mahãdu-ribi? Aõkòre. Jiarÿle, Paulo, judeu mahãduõ rare. Jiarÿ heka Abraõ riokoreõ rare. Benjami ijoiõ heka jiarÿ rare. ² Deuxu taijoi-ribe nohòti rosaòtyhy. Tii juhoo ritare. Elia juhoo Deuxu-ò taijoimy rarybere. Ryberiti-ki kia roire: ³ Tiiboho heka rybedu mahãdu rirubunyre. Tule axiwenã wahidÿÿna ribòhònyre. Jiarÿ sohojile aluure Deuxu. Tule ròrubudÿÿmy wadi ratxirenyreri. ⁴ Timybo Deuxu heka Elia-ò dirawyònyde: –Aõkòre, kai ihewoludutyhy waluunadu aõkò tate. Waluunadu 7000 inymy rÿire aribihiximy wahe. Tule Bali suritxoo tiu rityhynyrenyòhyymyhÿre. ⁵ Katahe wijile iwesele rare. Iny ibutemy Deuxu hõrõ mahãdu rÿire. Tii taruxetòenadile ritareny. ⁶ Deuxu ruxetòena heka aõ iòwy-di aõkò riòwynymyhÿre Deuxu riwahinymyhÿre. Aõwihikÿ diwinymyhÿdenydeki aõkò heka tuu heka ratximyhÿreny iòwydikeki tahe aõ ruxetòe aõkò rare. ⁷ Deuxu heka judeu mahãduõ rihitxinyre tarasanamy rekré. Ijò tahe iwety mahãdu wesemy ijò rÿira. Deuxu tamy tarasana-ò ryrereri tiiboho roholaõre. ⁸ Tyyritina-ki rarybemyhÿre ròrõmy ratximyhÿrenyemy. Deuxu heka riruberenyre ihãre ta tòhòtirenny ratòbònyreny. Taita rieryòhyreny heka Deuxu Tyytybytyhymy rarybemyhÿrenyeki wahe. Iwesele heka wijina roimyhÿre. ⁹ Ihetxiu Iòlò Davi iwesele rarybere: –Kia heka taworana bedehesina-ki, ramyrenykre, raborennykre, tabonahemy reserenykre idi aõhòkÿmy rotÿÿnykre. ¹⁰ Irue idymy releke tiu robiòkemy. Tiumy rarabunykre iaõbinabina-ki.

¹¹ Adeereny arÿÿraxikre kiamy: judeu mahãdu resereu ixãwire aõbo? Aõkòre. Urile tarasana nade judeukòdu mahãdu-ò tai. Judeu mahãdu ibinamy tai ròhòtinkyemy. ¹² Judeu mahãdu òraruna òraru-ki heka sòwemy iny-ò aõwihikÿ nade, judeukòdu mahãdu-ò wahe. Tahe awityhymy rarekre ibutumy judeu mahãdu ralokremy. ¹³ Jiarÿ, Paulo wahe, rybe wahidÿÿdu heka jiarÿ rare. Judeukòdu mahãdu-ò tii heka jiarÿ rare. Uritere nohòti losarennyomy kia waaõmysÿdÿÿna rare. Kia awi heka wadee rare. ¹⁴ Deuxu

heka adeereny aõ nihikỹ adeereny riwinyre, kaiboho judeukõdu mahãdu rare. Judeu mahãdu robikre. Tai heka tiiboho biu-ò hena mahãdu-wana ratxikemy riwisỹnykre. Kia wese òsana ijõ tarasanamy rimyky. ¹⁵ Judeu mahãdu wiji rityhynyõreri. Tai Deuxu ijõ mahãdu-ò biu-ò hena riwahinyre, judeukõdu mahãdu-ò wahe. Iny sõwemy tai ritamy rỹimyhỹre òraruna-ribi. Iwese inyõ rubu-ribi riixixanyre wese kia rare iu judeu mahãdu ralòkreu wahe. ¹⁶ Juhuu paõ ere awimy Deuxu-ò biwahinykeki, ibutumy paõ ihõrõ rare. Òwòru rutysõmo Deuxu-ò biwahinykeki, ibutumy òwòru ihõrõ rare. ¹⁷ Òwòru ere judeu mahãdu wese rare. Tiiboho òwòru-ribi raòròmy raremyhỹ. Kaiboho judeukõdu mahãdu teròwomy atximahãtenyete. Kia òwòruru wesemy òwòru-ò ralòmý atximahãtenyete, tai tahe arumy atximahãtenyete. ¹⁸ Ixityhymy nohõtirenyõmy. Kaiboho dori iratyre awimy aõkõ atximahãtenyete. Òwòru rutysõmo aramyre judeu mahãdu tyby wese wahe. Aõkõkeki, kai bedesekre òwòru desede wese. ¹⁹ Kaiboho òsana marybebenykre: Tiiboho òwòru-ribi ritamy raremyhỹ inyboho rikibynyrenyky. ²⁰ Inatyhy rare. Urile õhõtì-ribi losarenyõmy tiiboho iribi ritamy raremyhỹ rityhynyõrenyeki. Tule kaiboho talòmý tatemyhỹ tetyhynymyhỹtenyete. Tai ixiwededỹõreny urile bexityhynymy. ²¹ Judeu mahãdu heka òwòru rutyhy wese raremyhỹ. Ihãrele tahe Deuxu òwòru-ribi ritare. Timybo tahõtinytenyeteri –Deuxu aratarenyõtyhy. Tule aratarenyke timykeki. ²² Deuxu dori ywimy rare ijõ-ò. Tule tii isirare ijõ-ò: –òraruna-txi besebenykeki, tii aratarenyke. ²³ Judeu mahãdu ixyby rityhynyrenykeki, ixyby Deuxu ritidikre iherina-ò. Deuxu irurudirare ixyby ritidikremy –isiraõre Deuxu-ò. ²⁴ Kaiboho heka òwòru bederahy ludu wesemy atxitenyete. Iwese òwòru ludu-ò tii aratidirenyre wese. Judeu mahãdu dori òwòru ludu wesele rare.

²⁵ Waityhydỹdu seriòre, inatyhynaõmy adeereny arelyykre. Deuxu rieryre tiwesemybo judeukõdu mahãdu rityhynykre. Ikonana kaiboho bityhynybenykreu, judeu mahãdu ixybyle kanalokre. ²⁶ Tai tahe ibutumy judeu mahãdu ritakremy. Tyyritina-ki heka kiaweselemy roire: –Siaõ-ribi tarasaduõ kanakre. Ibutumy heka judeu mahãdu òraruna-ribi kòdòòsekre. ²⁷ Kia bedeu heka aritakre iòrarureny wahe iwese tuu rarybere wese juhuuhukỹle. ²⁸ Katahe rasõwemy roira aõma judeu mahãdu wahe. Tiiboho Rybewihikỹ òludu roire. Tamyreny heka awi aõkõ Rybewihikỹ. Kia heka adeereny awimy ròhònyre. Tetatenyta dori Deuxu-ribi aõma iwahidỹna aõna aõnawidỹnamy. Deuxu juhuu taluunamy walabiereny-ò rarybere. ²⁹ Deuxu heka tiu riwitxiranyõhyymyhỹre. Releke wana heka riwinymyhỹre tahõrõ mahãdu dee. ³⁰ Judeu mahãdu heka Deuxu rityhynyõmy roimyhỹre wahe. Tai heka Deuxu ruxetòena adeereny diwahinyde. ³¹ Katahe judeu mahãdu heka wiji roire ityhydỹmy aõkõ. Aõutxu tahe Deuxu ruxetòena ixybyle rimyky rỹira. Deuxu heka iximymy iny riteònyrerimy ihỹre. ³² Deuxu ibutumy òraruro-ò rityhere idi taruxetòena ritỹnyky.

³³ Iny Deuxurenny aõwi dinodu heka rare. Ibedeerytyhytyhy rare. Inyõ ibedeerywidỹna rieryõhyymyhỹre. ³⁴ Tiu rikieryrenyõtyhy irayky, tiu riki-ibedeeryrenyõtyhy. ³⁵ Inyõ tiu Deuxu tadiwidỹdumy isỹnyõna. ³⁶ Ibutumy dori Deuxu-ribi hikỹle nade ixidee. Ibutumy iruru namyhỹde. Tai tahe ibutumy wowydyna tamy rikiwahinyrenyky inyboho ratximyhỹreny.

12

¹ Tahe waityhydỹdu seriòreboho, aumyreny heka biwahinybenyke Deuxu-ò. Aramyrenyky òbitihyylemy. Kia wowydynatyhy Deuxu-ò. Tii dori ibutumy aõma inydeereny riwinyre. Kia ibutele rarekre tamy. Tii dori

sōwemy riwinyre inydeereny. ² Uritere riraōmy bede ludu mahādu wesemy. Iwixiramy boibeke. Tai Deuxu dee awimy kia rarekre. Aumy t̄myramy ibutumy biwinymahāke. Tai tahe Deuxu ribedeerynanykre aōbo awire.

³ Jiar̄y heka Deuxumy rybeduōmy rare adeereny. Tai adeereny arary-bekre bexiije benyke. Òbitimy marybemy aumy-ribi. Deuxu-ribi ityhyna adeereny diwahinydekí heka aōhe bot̄ȳnykemy mohōtinymahābenyke. ⁴ Umy heka sōwemy txura txura roire, umy hitxi hitxinamy r̄yire. Kristu ityhyd̄ȳdu mahādu kia wese rare, Kristu woludu mahādu wahe. ⁵ Tule Kristu mahādu sōwemy aōmys̄d̄ȳna witxira r̄yire. Sōwemy iny wiribi hitxi r̄yire. Iwese umy sohoji wese Kristu wo mahādu r̄yire. Ibutumy wiribi hitximy raaōmys̄d̄ȳmy iwid̄ȳmy r̄yimyh̄yke. Inyboho heka ibutumy iaōmys̄d̄ȳna Deuxu-ò rikiwinymyh̄yrenyke. ⁶ Deuxu heka aōwid̄ȳna wid̄ȳna witxira iny sohoji sohoji-ò riwahinymyh̄yre. Kai heka t̄nyd̄ȳna abrysikeki, awimy bexityhynyke awimy biwinykemy. ⁷ Awimy wiōhed̄ȳmy atximahāte wana, bōwiōhenanyke awimy. Rybed̄ȳdumy atxiteri-wana awimy òbitimy bibedeeryd̄ȳmy. ⁸ Deuxu rybemy rybedu atxiteri-wana marybeke inydee bexityhynomy. Deuxu sōwemy adee nieru riwahinyre-wana, bōwiōhenanyke inywitxira. Inydinodumy atxiteri-wana, òbitimy maaōmys̄d̄ȳ ibutu dee. Kia dohod̄ȳdukeki botohod̄ȳkre inyō aō biwahinykeki awowi-di bowahike.

⁹ Wiribi ihitxid̄ȳōmy. Tuu luu-di tahe inywitxira hitximy. Uritere rybeōmy urirybele. Uritere rybe òbitikōmy r̄yireò noōmy. ¹⁰ Kaiboho ityhyd̄ȳdu seriōre atximahātenyete. Tai wiluumy atxibenyke. Widee biwowydynybenyke, ixidee aōkō. ¹¹ Aōmys̄d̄ȳna-di boibenyke. Ibutumy Inynyr̄-ò biwinybenyke eysareny-di. ¹² Beysamy atxibenyke ywina-di aōkōk̄my d̄ȳnana-ki. Bexitōenyhyymahābenyke. ¹³ Aityhyd̄ȳdu seriōrey-ki inyō aō ihoōkeki, tamy biwahinyke ahōrō-ribi. Inyō ihetoōkeki, bidybenyke aheto-ò. ¹⁴ Inyō ibinamy adeereny riwinykeki, tahe ibinamy aōkō biōwynyke. Bexitōenyke Deuxu-ò tamy. ¹⁵ Inyō reysakeki, tii-wana beysake. Inyō rahinykeki, robukeki, tii-wana mahinyke, bobuke. ¹⁶ Ywimy ibutumy iny-wana boibe benyke. Ixityhy aōkō nohōtiōmy. Kai dori ibutumy aōkō teeryte, tule aaōmys̄d̄ȳ bina awimy bimybenyke. ¹⁷ Inyō adeereny ibinamy riwinykeki, ibina-di aōkō biōwynybenyke aōma uritere ywihyylemy boike. ¹⁸ Wiwesehyyle ywimy r̄yimyh̄yre. ¹⁹ Inyō umy aōma rarybekeki, uritere ixiōwyd̄ȳmy nohōtiōmy. Deuxu-wana birimy. Tii heka riōwynykre iaōhōk̄myd̄ȳnana-di. Kia tahe roire Tyyritina-ki. ²⁰ Aōma aōludu ramamy ruru wana, tamy r̄ys̄na biwahiny, bemy tii ruru wana, tamy bee biwahiny. Tai tahe tii raix̄rure aōbo adee riwinyre lau. ²¹ Aōbinahak̄y r̄yira-wana, uritere iijirad̄ȳōmy. Ibutumy aōwiwihik̄yle aō biwinymyh̄yke. Tai tahe rexihuke aōbina bina.

13

¹ Bityhynyke bede dinodu. Deuxu dori ris̄nyre bede dinodumy. Ibutumy dinodu heka Deuxule inydeereny riwahinyre. ² Inyō bededinodu rityhynyōkeki, tii heka Deuxu rityhynyōmyh̄yre. Iny òbitimy ratxikeki, tiu bede dinodu rimyōtyhy rōtena-ki aōhōk̄my d̄ȳnana rot̄ȳnyōtyhy. ³ Inyō òbitimy ratxikeki heka tiu bede dinodu lau ruberuōtyhy aōhe ris̄nyōtyhy. Urile iny aōōtaōtalemy rot̄ȳnyre tahe, tiile ruberumyh̄yre bede dinodu lau. ⁴ Bityhynybenyke ibutumy bede ywina aōbo dinodu mahādu raryberé. Brebuōlemy bot̄ȳnybenyke. Deuxu diteōnyde heka bede dinodu iny riwiōhenanykemy. Kai aōhōk̄my bot̄ȳnymyh̄yke aōōtaōtamy tat̄ȳnymahāte-wana. Bede dinodu dori tuu nade. ⁵ Ibutumy bede dinodu bityhynyke. Tii heka biwinybenyke Deuxu dee kia awire. Tai heka

aõhõkỹmy botỹỹnybenyõtyhy. ⁶ Tule iõwy biõwynymahãbenyke. Ibutumy heka biõwynymahãbenyke aõma tuu dinodu rarybemahãre wesemy. Tai dori riõwynymyhỹre iaõmysỹdỹỹdu. Tii heka anawiõhenanymyhỹde. ⁷ Biõwynymahãbenyke aõbo õbitire, ibutumy wahe. Aõma dinodu iõwydỹỹmy rariõwymahãre-wana biõwynyke ibutumy awedu mahãdu wahe. Bityhynyke ibutumy.

⁸ Inydee tanadevenymahãte-wana, biõwynyke õbitihyylemy. Inywitzira luumy atximahãke ibutumy iny wahe. Tii dori Deuxu bedeywina-ki bede õtiidỹỹna xiery ratximyhỹre. ⁹ Ibutumy Deuxudeewire heka kaa rare. Aeryna luumy iwese ixiluure wese, tahe tamy ibinaõre. Kai rubudỹỹõmy aõbo, ada wasimy iribi texiwonyte ada ihãwyy-wana maõtakemy aõbo, texi-nohõtidỹỹnyte. Uritere aõbina-di ixinohõtidỹỹõmy aeryna-õ. Uritere aõbina widỹỹõmy. Aerynaluumy mabeke iwese kai ixiluure wese wahe. ¹⁰ Luuna inyõ-di rarekeki ibina inyõdee riwinyõtyhy rare. Ibutumy Deuxudeewina heka riwinymyhỹre. Tii sohojile heka bede ywina-ki awityhyre.

¹¹ Tule heka õbitimy matximahãke. Bededỹỹnana dori iõhõmy resera. Bede ityre reakremy namyhỹde. Bexixabenyke wa, Inynyrỹ heka iõhõmy ratximyhỹre inonana-õ. Iõhõtyhymy relera juhu rityhynyrenyrene-ribi. ¹² Ruu heka rõhõnymy rare. Txuu tule iõhõmy wahe. Uritere aõbinahakỹ bedeluruhukỹ aõmydỹỹnana widỹỹõmy. Diabo ijesu bitake aõwiwihikỹ widỹỹ wahe. ¹³ Õbitimy biwinymahãke iwese txu rojuxana iny ratximyhỹre wese. Tai ibutumy iny rarybemahãke kai iluumy atximahãtemy. Uritere abededỹỹnana huduõmy –itxỹteõmy, õtaõmy, adeburemy ijiraõmy, ihãruõmy. ¹⁴ Bexitõenymyhỹke Inynyrỹ Jesuisi Kristu-õ wahe anawiõhenanykemy. Tai tahe ibutumy õbitimy biwinymahãke. Uritere arayky aõmydỹỹnabinabina nohõtiõmy.

14

¹ Ijoiõ ityhydỹỹdu mahãduõ amahãdudỹỹmy rurukeki, rõtena ixinamy ralõke iityhyna ibuterehãre tii-wana aõna aõnamy widee rybetyhymy ry-beõmyke. Aribi hitximy raraykynyke hãre, bidyke. Ihãrele birõtenybenyke. ² Ityhyna irurukõmy ratximyhỹre hãre birõtenybenyke. Tii õsana kiamy raraykynymyhỹre: Iny rexiõwynyke irõdude rirõmyhỹrenyremy ijõ rõhõtinyke. Kai tahe õsana mohõtinyke kiamy. Tuu ibinaõre. Ityhynareny urihimyoõle rare. Brebunale sỹny roholamyhỹre. ³ Inyõ tahe ibutumy rirõmyhỹre. Awimy idi tahõtinymahãte-wana, wiribi hitximy aõkõ. Uritere iõhõresedỹỹrenyõmy. Deuxu dori ridymyhỹre iwesemy iweselemy. ⁴ Deuxu deõdumy tii rare. Eõdumy aõkõ. Deuxu-õ tii rirawyõnyre aõhebo rotỹỹnymyhỹremy. Deuxu rarybeke aõbo õbitire, aõbo teõsare. Deuxu heka tii ritamadỹỹnymyhỹre. ⁵ Kiamy rakaraykywesenanyrenykre. Txuõ aõworana bedehesi heka judeu mahãdu riwinymy roimyhỹre. Kia txuule Deuxu-õ reãlananymyhỹre rexinohõtidỹỹnymyhỹre. Tahe aõkõre. Ijõ ityhydỹỹdu mahãdu tahe aõkõre. Tii iwitzira rexinohõtinymyhỹre. Ibutu txuu tamy awire Deuxu àlana riwahinymyhỹre. Ixideewimy iny sohoji sohoji raraykywydynanymyhỹre. Ixitawimy Deuxu riwowydynyre. Ibutumy iny õbitimy ixidee raraykynyke. ⁶ Kaiboho atxu biwinymyhỹbenykeki, kia tahe awire. Xiwenade rirõkeki, tii tule Deuxudeewire riwinyre. Inyõ aõkõ riwinyre. Tii tule awimy riwinymyhỹre Deuxudeewina wahe. ⁷ Ixideewimy rikiwinyrenyõtyhy inynyrỹ-õ dori inyboho roire. ⁸ Inynyrỹdeewimy rikiwinyrenyke. Ihõrõ rare, aruruhãrele, aõkõhãrele. ⁹ Jesuisi Kristu rubu-ribi rexixare tai butu wedumy.

10 Inyboho heka ihõrõ mahãdu roire. Tai uritere inyseriõre rybeõmy ixiradỹõmy. Inyboho dori sohoji sohoji Deuxuru-ò rexideòsinyrenykre. Iu tii ibutumy iny riywisinykre. 11 Kiamy heka Ritidỹõna-ki roimyhõre. Inynyrỹ heka rarybere: –Inatyhymy, Ibutumy warue-ò tatiowotimy resekre. Rarybekre heka wamy Jiarỹ Deuxu raremy. 12 Iny sohoji sohoji iximy relyykre Deuxuko-ò.

13 Uritere inywixira-ò ryberenyõmy tii ibinamy rare uritere aõwidỹõmy, iòraru-ki ixihydỹõdu òraruna-txi resehemy. 14 Jiarỹ tahe kiamy rahõtinyre. Kia aõmydỹõnana aõ aõkõ rare Deuxu-ò. Xiwena rỹsõna rirỹsõkeki aõ aõkõ rare. Uritere kia nohõtudu dee ibinare. Tiibohe rirõõke. Xiwena rỹsõnarỹsõ òraru-ki aijoiõ bibedewonyhenylau irỹsõmykre. 15 Aityhydỹõdu seriõreõ òbitiõmy ratxikeki tahe iru-ki arawidỹõmy atximahã. Tamy dorihe òbitimy aõkõ heka idi rõhõtinyke. Tii heka tule riwinykelemy ixidi rõhõtinyke. Timy aõki teòsamy rahaõhyymyhõre aõma, xiwena rỹsõna-ki. Kai aõki awimy aõma awityhy irỹsõmyke Deuxu Riõreõ dibinadỹõnyke lau wahe, Kristu dori iòraru-ki rurure. 16 Kaki awimy òbitimy mahakeki. Biwinykeki inywixiraru-ki atxikeki, kia tai uritere rieryõmy aki rahake. 17 Riroximyhõreny, riõmyhõreny –kia Deuxu Iòlõna dee aõ aõkõ rare. Aõmale tahe rõkõhõtinytyhymyhõreny: wiõhedỹõna, ywina eysana. Deuxu Tyytybytyhy inydeereny wahidỹõna wahe. 18 Kia wese iny rỹikeki heka Deuxu dee wina rare, inydee tule. 19 Wii rikiwiõhenanymyhõrenyke ibutumy wiwesehyyle ywina-di. Tai iny tyhynareny rikikyhynanyrenykemy. 20 Rỹsõna òraru-ki aõhe wisỹdỹõ renyõmy, butumy dori Deuxu riwinyre. Kia inyõ iòraru-ki aõwixiramy rõhõtinykeki tahe ibinare. 21 Aõ dee rỹsõ vỹi momo heka ibinare, tai tii rexiòrarunyekeki aòraru-ki urile bexiijõnybenyke. 22 Kaa biwinykeki timybo Deuxu dee òbiti relemyhõre, urile ibutu-ò tuu rybeõmy iny bedeõby, kia ira-ki aõ ibinakõre. 23 Ijõ urihimyõ tatyhynymy ratximyhõre heka iximy riatyke. Adee tahe òbiti heka rare. Aõbo riwinyre heka òraruna rare. Tai iwidỹõmy.

15

1-2 Iny ixira-di heka rõkõhõtinyrenyke ibutumy aõbo iny riwinymyhõredi. Idi rõkõhõtinytyhymyhõrenyke inywixira aõlaubo ruberumyhõre. Iny òbiti erykõ mahãdu-di. 3 Kristu dori kaki raremyhõu ixideewimy aõkõ tuu riwinymy raremyhõ. Wiwana ritidỹõdu wesemy riki riritinymyhõre: nade aõhõkõmydỹõnana-ò tai heka bede-ò nade. Riòludunyre heka aõbo iòludu aõbinabinahãkỹ rarybere heka riwaòludunymy raremy. 4 Tuheka roimyhõre ihetxi Tyyritina-ki inywiõhedỹõna reny. Iny heka ribedeerydymyhõreny ywina-di rakatxirenykemy rikiraòrenyke heka Deuxu aõmy bede dỹõnana wahe. Rahykyu òraru rahykyu wahe rubu. 5 Tii heka wadee awire wii biwiõhenanyke. Deuxu anawiõhenanykemy adireny watzireri. Iwese Jesuisi Kristu riwinyre wese.

6-7 Iluu ratxirenykemy irumy wiluumy matxibenykemy. Iny sohoji sohoji raraykynyke Jesuisi Kristu rayky wese-di. Ityby Deuxu rayky wese-di rỹike òbitimy. Tai tahe inyboho ywinale rekealãmehõre Deuxu-ò, tii Jesuisi Kristu tybyreki wahe. 8 Deuxu ihetxi mahãdu òraru-ki Jesuisi Kristu heka judeu mahãdu deòdurenymy ioxisõnyre. 9 Iwese rybetyyritityhy rarybere wese: –Idi judeukõdu mahãdu Deuxu riwowydynykemy. Tai adee ariwiunykre judeukõdu mahãduy-ki. Jesuisi Kristu heka nade inatyhy riteòsinykemy. Judeu mahãdu riwiõhenanykemy Jesuisi Kristu nade. 10 Kiamy heka roire wiuna Ritidỹõ-ki kia rarybere. Àlana adee ariwahinykre wiuna-ki judeukõdu mahãduy-ki ani-di arawiuunykre. Ijõ-ki tulekre: –Tuheka wiuna-ki raritidỹõ

roimyhÿre judeukõdu mahãdu beysake wa judeu mahãdu-wana. ¹¹ Ijõ-ki kiamy roire: —Àlana heka biwahinykemy Inyryrÿ-ò idi watzireri, kaiboho tule judeukõdu mahãdu. ¹² Deuxu dee rybeduõ, Isaia tuu rarybere: —Rexiriòkòremy heka irybe roimyhÿre. Ijese riòkòre wahe. Tii judeukõdu mahãdu iòlòmý ronykre. Tiile heka riraòmý roimyhÿkre. ¹³ Jiarÿ rexitòenyri, Paulo, kaiboho, Deuxu heka arateysanyrenykre sòwemy ywina-di, tyhydÿna-di. Kiamy heka adireny heka watzireri, waseriòreboho. Jiarÿ heka rexitòenyhy watzimyhÿré Deuxu arawiòhenanykemy adeereny rexitereny watziwãhãre. Deuxu Tyytybytyhy ruruna-di raròsòna-di adeereny kidiwahinykemy watzireri.

¹⁴ Kaiboho òbitimy ahãtenyete waityhydÿÿdu seriòreboho. Sòwemy aõna aõna witxira teerytenyete. Inywitxira bibedeerynybenyke dori teerytenyete. ¹⁵ Ihãrele taheka atxireny wanohõti reare inatyhymy tai warybe rewahiny Deuxu riwatyhynymy kawese riwasÿnyreki. ¹⁶ Biwateònyke taheka judeukõdu mahãdu-ò. Jesuisi Kristu dori riwatate tadeòdumy idi judeukõ mahãdudikemy. Iu Deuxu rybe wihikÿmy rarybemyhÿreu, xiwena wahidÿÿdu wese rare. Kia tahe judeukõdu mahãdu Deuxu-ò awike. ¹⁷ Tai tahe Jesuisi Kristu-wana rexibedesanyhÿre Deuxu-ki waaòmÿsÿdÿÿna òraru-ki. ¹⁸ Jesuisi Kristu Rybewihikÿ tÿmyra-di rareri. Rexitòenymy rare adeereny. Tai kaiboho òbitimy teletenyete Deuxu Tyytybytyhy òraru-ki wahe. Wadeysamy heka watziwãhãre. Jesuisi Kristu adeereny riwinyreki wahe. Jiarÿ reerykòre iwitxira mahãdu-di. Tahe aõma waaòmÿdÿÿnana reeryre. Tiu dori biwawiòhenanyke judeukõdu mahãdu aritakemy. Deuxu mahãdu judeukõdu rarekemy. Òbitimy ikoreny-ki raremyhÿ. ¹⁹ Rybe wihikÿmy rybe-di rarewãhã tamyreny. Aõna aõna wihikÿ irureny-ò rewinywãhãre. Deuxu Tyytybytyhy-di Jerusalẽ hãwã-ribi heka rybe-di rare. Iliri bede-ò wahe. Ibutumy bede bedemy rarybere. Jesuisi Rybewihikÿmy. Ibutumy waaòmÿsÿdÿÿna rewinyre, Deuxu wadee riwahinyre wahe. ²⁰ Ihãre tahe ararybekemy watzireri tiu iny roholakòmÿhÿre mahãdu-ò. Ijõò dohodÿÿna iny rito-hodÿÿnymhÿre. Tai ikomy ararybekemy ixidi watzireri. ²¹ Isaia dori kia Tyyriti roire: —Tiu iny tamy roholakòmÿhÿre tamy ijohonaòmÿ rarybere. Tai rierymhÿre. Tai tahe roholakre tahe rityhnykre.

²² Tai heka raraõlemy watziwãhãre —adeereny. ²³ Katahe kaki rexihumy waaòmÿsÿdÿÿ ratxireri. Katahe arorarenymy arake watzireri beòrakòle arakemy ixidi watzireri. ²⁴ Espanha bede-ò arakemy watzireri. Arakreu dori Roma-ò aroramy heka arakre. Iribi inyboho ibutumy rakatzimyhÿreu tahe tako-ò biwaixidÿÿnybenykre. ²⁵ Ikoki taheka wahidÿÿõ ariwykre Jerusalẽ-ò. Jerusalẽ hãwã mahãdu dori aõhòkÿmy rotÿÿnymy rÿiramyhÿ. ²⁶ Macedonia bede-ki Akaia bede-ki tamy nieruõ riwahinykremy ratxireri dohodÿÿna mahãduõ kia rama rahureri mahãdu wahe. ²⁷ Tiiboho riwìòhenanyre deysana-di. Kia òbiti rare. Iribi tahe Deuxu rybe aòmÿdÿÿnana, Judeu mahãdu-ribi nade. Tai tahe judeukõdu mahãdu, tule judeu mahãdu riwòhenanyhÿke taaõwiwi-di. ²⁸ Kaa nieru-di arakreu, tahe aroramy arehemynykre. Iribi Espanha-ò arakre. ²⁹ Tuu awana watzikreu, tahe teysamy Inyryrÿ-di rakatzikre.

³⁰ Bexitòenyke wadee waòmÿsÿdÿÿna sòwemy watzireri ariwinykremy. Deuxu Tyytybytyhy heka sòwemy wadee nade adeereny ariwahinykremy, luuna sòwemy adeereny ariwahinykre. ³¹ Tule ityhydÿÿdukõdu mahãdu Judeia wadee aõbinahãkÿ wadi ratximyhÿre. Wadi bexitòenybenyke jiarÿ iribi arahenykre. Tule kaa nieru rewyreri waribi teysamy rimyrenykre.

32 Tai tahe awanareny tahe wadeysamy arehemynykre Deuxudeewikeki.
 33 Deuxudeewikeki wii riki Deuxu ywina adeereny watzireri. Kie.

16

1-2 Fibi hāwyy ityhydỹdu seriòreõ adee rakre. Tii heka Sekrea hāwā ludu dohodỹna mahāduõ rare. Tii heka dohodỹdu mahādu riwiòhenanymyhỹre aõu aõu aityhydỹdu seriòre wesemy. Tii kaiboho biwiòhenanykre, tii dori sõwemy riwawiohenanyre.

3 Birybedỹnyke Prisila Akila-wana. Tii wawiohenadỹdureny. 4 Tii wadee sõwemy riwinyre rubu lau ruberuõtyhy. Tai jiarỹ reâlãwãhãre tamy, tule tuu ibutuma Judeukõdu dohodỹna mahādu. Iheto dohodỹna mahāduõ warybe wehityhyna biwahenyre. 5 Epenetu-ò biwehityhyny. Tii ibutumy ityhydỹdu-ribi juhuule rityhynyre Asia bedeki. Tii wabiõwa rare. 6 Marie adeereny raaõmysỹdỹtyhyre. Biwehityhyna wanimy. 7 Adroniko, Junia wana biwehityhynanykre. Tiiboho judeu mahāduõ roire. Rõtenawo-ki wawana roiremyhỹ. Dohodỹna mahādu rierytyhyre. Deuxu deòdỹna mahādu heka wakomy rityhynyre. 8 Ijõ waityhydỹdu biõwa Ampliato inire. Tamy kanarybekre tule. 9 Urbano, Estaki-wana tule Kristu dee wawiohedỹdu tule rybe wehityhyna tamy biwahinyke. 10 Apele heka ityhydỹdu tyhy rare. Biwehityhynanyke. Aristabulo-wana heto woludu mahādu biwehityhynanykre warybe tamy. 11 Tule biwehityhynanykre Herodiaõ – waijoiõ tii rare judeu mahāduõ wahe. Kristu dee dori kia iny õbiti rare. Narciso heto ludu ityhydỹduõ heka tule biwehityhynanykre warybe tamy. 12 Tule Trifena, Trifosa, Peside-wana raaõmysỹdỹmy Inynyrỹreny-ò biwehityhynanykre wary tamy. 13 Rufu tule Deuxu dee aõmysỹdỹdu rare ise tule. Tii dori nadi wesemy riwawisinanyre. 14 Asincrito, Flegonte, Hermes, Paroba, Hermas, tule biwehityhynanykre ityhydỹdu mahādu. 15 Filologo, Julia-wana, Nereu taseriòre-wana, Olimpa, ityhydỹdu mahādu tii-wana ratxireri ibutu-ò warybe wehityhyna. 16 Ibutumy aseriòre debò bimyke biwehityhynanybenyke ibutumy. Ibutumy Kristu tydyỹdu mahādu-ò arawawehityhynanykre. Tule kaki dohodỹna irybe wehityhynanyre adeereny riwahinyreri.

17 Rybeõ roire kaa rybe tyyriti ixidyndako-ki. Ijõ aõhe dỹnana doimyhỹde kia hetowo hitxina-ki. Iwitxiramy heka taerydỹna mahādu –iwese inydeereny erydỹnamyhỹre wesemy aõkõ kia lau tahe bexiebenyke. 18 Aõ Jesuisi dee aõkõ raaõmysỹdỹnyre. Ixidee tule heka raaõmysỹdỹmyhỹre aõ ixidee ritarenkemy rõhõtynymyhỹreny. Tiiboho heka rarybewihikỹmyhỹreny, aõma, ruikedỹmy timy bedeki erylõ tuu ratximyhỹreny. 19 Jiarỹ wadeysamy watzireri kaiboho õbitimy ibutumy toiteki. Araerywãhã jiarỹboho aõbo õbitire uritere aõbina widyyõmy. 20 Deuxu ywisidỹna wahidyyna dori Satanasi riixãwididỹnyke. Jesuisi Kristu Inynyrỹ wiòhedỹna adeereny riwahinykemy idi watzireri.

21 Tximõtxi dori wawiohedỹdu rare. Lucio, Ijasõ, Sosipatu, wajudeuijoi-wana tule adeereny irybe wehityhyna riwahinyre. 22 Jiarỹ, heka Tercio, reritinyreri aõbo Paulo rarybere adeereny. Jiarỹ adeereny warybe wehityhyna rewahinyreri. 23 Jiarỹ heka Kaio heto-ki watzireri, dohodỹna rabutunyreki watzireri. Kaio irybe wehityhyna adee riwahinyre. Tule Erasto hāwā nieru rubudỹdu rare. Tule Quarto inyseriòreereny rare. Ibutumy heka kaa irybe weityhyna adeereny rewahinyreny. 24 Inynyrỹ Jesuisi Kristu ruxetõena ibutumy adeereny kanakemy idi watzireri. Kie.

²⁵ Deuxu irurutyhy-di rare. Tii heka adi riyrubunykyemy adi watzireri. Iwese rybeweityhyna rarybere wesemy, ruru adee riwahinykre. ²⁶ Kaheka Deuxu tarasana rare. Ibutumy iny mahãdu kaa tarasana rare. Katahe wiji ibutumy Deuxu rybemy rybena reamyhÿre. Iwese Deuxu rybedu mahãdu juhoo rarybere wesemy. Deuxu heka ibutu-ò tuu rarybere. Tai tahe ibutumy iny Deuxu Tyytybytyhy rierykre tule rityhinykre. ²⁷ Deuxu-ò àlàna biwahinykeki tii dori bedeeryna ratximyhÿre Jesuisi Kristu òraru-ki wowodyna tamy biwahinybenykre aõu aõu. Kie, Paulo.

1 Oritxi Mahãdu-ò 1 Oritxi Hãwã Dohodỹna Mahãdu-ò

¹ Paulo jiarỹ Deuxudeewimy deòdumy wãhãre, Jesuisi Kristu deòdỹna-ki wahe. Jiarỹ waityhydỹdu seriòre Sòteni-wana adee warybereny adiwahinyde. ² Oritxi hãwã dohodỹna mahãdu-ò heka watyyriti adiwahinyde, Jesuisi Kristu òbitidỹna mahãdu-ò, Deuxu hõrõ mahãdu-ò, hãwyy, hãbu-wana, ibutumy Jesuisi Kristu ityhydỹdu mahãdu-ò. Tii iny Iòlòrenymy heka ratximyhỹre. ³ Ruxetòena, ywina-wana adeeren kanakemyidi watzireri, Deuxu iny tyby-ribi, Jesuisi Kristu iny Iòlò-ribi.

⁴ Deuxumy reàlãmy watxiwãhãre, Jesuisi Kristu adeereny ruxetòena diwahinydeki. ⁵ Ibutumy dori iribi tðerymy ahãte arybena-di, erysydỹna-di. ⁶ Kristu dee rybena akireny roimyhỹre. ⁷ Iribi awahidỹna rauhenyõreri, kaiboho dori Kristu deòsidỹnamy teraòmahãte. ⁸ Jesuisi arawidhenanyhy rarekre bededỹnana konana-ò, tatxuu òbitimy ixiko-ò, rexilamadỹnykemy. ⁹ Deuxu òbitihyyra. Tii aratobinyra Tariòre Jesuisi Kristu-wana rarekremy, iny Iòlòrenymy.

¹⁰ Jiarỹ adeereny rexitòenyryeri Jesuisi Kristunimy iny Iòlòrenynimy wiwese wimy wimy bityhynymy marybebennykemy. Wade awiõre wiribi hitxi hitxidỹ. Wii bitotynytyhymy boibekemy adireny watxiwãhãre, araykyreny-ki, aerysynareny-ki. ¹¹ Kaiboho waseriòre mahãdu, wimy taujõmotenyteri. Lòe hetowoludu mahãdu kia wako relyyra. ¹² Inyõ wadee rarybemyhỹre. Ijõ mahãdu heka Paulo rityhynymyhỹre ihõrõ mahãdu wahe, ijõ heka Apòlo rityhynymyhỹre ijõ tasỹ Pedro rityhynymyhỹre, ijõ tahe Kristu rityhynymyhỹre. ¹³ Aõherewe, Kristu be iny rihitxihitxinymyhỹre. Paulo be itxeò nihikỹ tyre-ki rurure adeereny. Pauloni-di be rasebere. ¹⁴ Inyõ he ròratisebenyõre. Krispu, Kaiowanale tahe resebenyre. Tai tahe wabedesamy watzireri. ¹⁵ Kiamy ta heka inyõ rarybeke lau reijõnymahãre: –Jiarỹ Pauloni-di rexisebenyre. ¹⁶ Tefana hetowoludu mahãdu adiratisebenyde. Inyõ reratisebenykeki wanohõti reaõhyyre. ¹⁷ Kristu dori aõsebedỹmy aõkõ diwateònyde Rybewihikỹmy rybemy. Bede erydỹna nihikỹmy rybemy aõkõ diwateònyde, Jesuisi itxeò-ki lamana ariwòkemy aõkõ, kia inydeereny rurureki wahe.

¹⁸ Kristu itxeò rubumy ijyy heka ityhydỹdukõdu dee itxỹtena rare. Biu-ò hedu mahãdu dee tahe, Deuxu ruru kia rare. ¹⁹ Kiamy tahe iritidỹna roire: ierysydu mahãdu erysina-di ariixãwidỹnyke. Bede erydu rayky-di adiijõnykre. ²⁰ Titxibo tahe bede erydu rare. Tyyritimy erydu heka titxibo rare. Titxibo tahe wiji dỹraxidu rare. Kabede ludu bede erysina heka Deuxu-ò itxỹtedỹna rare. ²¹ Bede bede ludu mahãdu rõhõtinyre be deerytyhymy. Tai tahe Deuxu iximy rierynanyõhyyre. Kia tahe Deuxu deewire. Iny rybewihikỹmy rybe heka iny wixira-ò itxỹtere. Kia-di tahe Deuxu iny ritarereri iny rityhynyreki. ²² Judeu mahãdu aõwiwi rỹikemy aõbo raremy ratzireri. Judeukõdu mahãdu bede erysydỹna-di rarekemy riijemyhỹre. ²³ Kristu itxeò-ki lamanamy iny rarybemyhỹrenyre. Kia tahe judeu mahãdu riojinyre, judeukõdu mahãdu dee itxỹtena kia rare. ²⁴ Tahe Deuxu rariròwysyna judeu tule judeukõ mahãdu-ò heka Kristu erydỹna tule ruruna rare ihedỹnarenymy. ²⁵ Deuxu itxỹtedỹnamy rybe hãbu bedeery ratyre rare. Deuxu iruruòkeki, tii hãbu ruru ratyre iruru rare.

²⁶ Waseriòre mahãdu arariròwysyna-di mohõtinybenybeke. Betehemy iny erysina mahãdu-ribi sõweõre, Deuxu rariròwysyna mahãdu. Dinodu mahãdu

sõweõre, iny Iòlòtyhy mahãdu-ribi sõweõre. ²⁷⁻²⁸ Deuxu heka aõna aõna itxÿtena ritare bedeeryhykÿ mahãdu riixÿrudÿÿnykremy. Aõna aõna ruruõ Deuxu ritare aõna aõna ruru-di riixÿrudÿÿnykremy aõna aõna derare, aõ aõkõ rare Deuxu ritare aõ-di aõ aõkõ-ò riyjanykre. ²⁹ Tai dorihe inyõ rexityhynykõkemy Deuxuko-txi. ³⁰ Kaiboho dori Jesuisi Kristu hõrõ toite. Tii heka inydee ibutumy rare: erylunamy òbitinamy, tamanamy, tarasanamy rare biu-ò hena wahe. Deuxu kia ibutumy diwahinyde inydeereny. ³¹ Kia dori ritina rybe-ki roire: –Inyõ rexiwowydynykeki, Deuxu-ki rexiwowydynyke.

2

¹ Waseriòreboho aõ hãbu bede erynihikÿ wese aõkõ adeereny anade. Deuxu rybetyhydÿÿnanamy ararybekremy. Rybenihikÿmy heka rarybeõre. ² Tii sohojile reeryre akireny rarewãhãu, Kristu itxeò-ki lamanale wahe. ³ Akireny rarewãhãu waruruõmy rarewãhã, ixÿru brebu tahe riwamy-tatadÿÿnyre. ⁴ Wabedeerydÿÿna erytyhy rybesirahakÿ-di aõkõ rarybereri iny rityhynykemy. Urile tahe Deuxu Tyytyby ruru-di rarybewãhãre. ⁵ Hãbu erytyhydÿÿna aõkõ bityhynykemy adi wãhãre Deuxu ruruna tahe atyhynarenymy heka idi toite.

⁶ Ityhydÿÿdu umy-ò bede erydÿÿna-di rarybemahãre. Kabede aõmydÿÿnana bede ery aõkõ rare. ⁷ Kia tahe Deuxu erydÿÿna tyhyre. Kia heka hãbu mahãdu lau riwòmhyhÿre. Juhu inydeereny riywinyre. ⁸ Kia bede erydÿÿna inyõ wiji Iòlòtyhy mahãdu rieryõre. Kia rierymyhÿkeki, Wanyrÿ wowydyna-ribi itxeò-ki ritamadÿÿnyõhyre inihe. ⁹ Iwese Ritidÿÿna roireri wese rare: –Rue lobixiõhyymyhyre, nohõti heka roholaõhyymyhyre, inywo rieryõhyymyhyre, aõbo Deuxu riwinyre taluuna mahãdu dee, tamy riwahinykremy. ¹⁰ Deuxu Tyytybytyhymy kia inyboho riteòwarixinyreny. Ityytyby ibutumy rieryre. Deuxu raykywo-ribi aõ ritÿnynymyhyre. ¹¹ Inyle heka iny ixirayky rierykre, kawese tule Deuxu tyytybydile aõna aõna rierykre. ¹² Bede aõmydÿÿnana aõkõ inydeereny wahisidÿÿdu rare. Deuxu Tyytyby tahe inydeereny wahisidÿÿdure. ¹³ Kiadile Deuxu wahisidÿÿna iny reeryreny. Kia iny reerydÿÿnanamahãreny hãbu bede erydÿÿna-di aõkõ, Deuxu Tyytyby rybe-di tahe reerydÿÿnanywãhãre. Kia iny retÿnynymahãre iny Deuxu Tyytybytyhy-di mahãdu-ò. ¹⁴ Iny Deuxu Tyytybytyhy-di rÿiõra mahãdu dee Deuxu Tyytybytyhy aõmydÿÿna dera. Tamy itxÿte rare. Rierykõre. Deuxu Tyytybytyhydile iny rierymyhÿre. ¹⁵ Iny heka Deuxu Tyytybytyhydikeki ibutumy rierymyhÿre. Inyõ tahe tuu aõmy tuu irybeõna. ¹⁶ Ryberiti-ki roire: –Mobo tahe rieryre Wanyrÿ rayky, mobo tamy aõ ritÿnynykre inyõ aõbo? Inyboho Kristu rayky ijõdire, iwesele raraykynymyhyre.

3

¹ Waseriòreboho adeereny rarybeõhyre hãbu Deuxu Tyytybytyhy-di rÿira wesemy. Hãbu òrarudu wesemy rÿirawesemy adeereny ararybeke. Uladu wesemy Kristutyhydÿÿ-ki rÿira wesemy adeereny rarybere. ² Huÿsy-di òedÿÿ araerynadÿÿnyrenyreu rÿsÿnatere wesemy aõkõ erydÿÿnasiramy aõkõ rybe. Kia rÿsÿna rÿsÿmy texiywinyõteny. Wiji tule texihumy aõkõ toiteny. ³ Òrarudu wesemy dori ahãteny. Ihãrumy, ijãmy atximyhyteny. Tai tahe òrarudu mahãdu wesemy ahãte ityhydÿÿdukõdu mahãdu wesemy ahãteny. ⁴ Inyõ rarybekeki: –Jiarÿ Paulo erydÿÿnay-ki rare. Ijõ rarybekeki: –Jiarÿ Apòlo erydÿÿnay-ki rare. Tiiboho ityhydÿÿdukõdu mahãdu wesemy ihÿreny. ⁵ Aõbohe Apòlo, aõbohe Paulo. Deuxu deòdu heka inyboho roire. Inyribireny tetyhynymy teerymahãteny. Iwese Deuxu iny sohoji sohoji-ò aõmydÿÿna

riwahinyre wese, tai tetyhynytenyte. ⁶ Ta jiarỹle rybemy rarybere iny aõty ribòrònymyhỹre wese, Apòlo rybe ritỹnynyre iny alòbòròna ribenymyhỹre wese rituunyre. Deuxule tahe idimyhỹre iwese alòbòròna riumydỹỹnymyhỹre wese. ⁷ Tai tahe tòbòròdỹỹdu aõ aõkõ rare; ituudỹỹdu tule aõ aõkõ rare. Deuxule aõwedu wedu heka rare. Tiile ityhydỹỹdu widỹỹdu nihikỹ rarekre. ⁸ Tòbròdỹỹdu ituudỹỹdu-wana sohoji wesemy ihỹrenyre. Sohoji sohoji tauri wahisidỹỹ ritakremy, iwese sohoji sohoji raaõmysỹdỹỹmyhỹre wese. Wiwana dori Deuxu dee iny raaõmysỹdỹỹmyhỹre. ⁹ Inyboho heka Deuxu wiòhedỹỹdu mahãdu roire. Kaiboho tahe Deuxu oworu wese toite. Iwese tahe Deuxu heto wese kaiboho toite.

¹⁰ Heto widỹỹdu deyrewewese retelenyre. Ibutumy Deuxu ruxetòenamy kia rewinyre. Juhumana retidire idi tahe itira ityre reòdònra. Ywimy biwinybenykre. Awimy bitamadỹỹnykemy. ¹¹ Jesuisi Kristu juhumana wese heka rare, inyõ tiile tarasadu wahe ijõ manaõ teròwmy ritidiòtyhy. ¹² Ibutumy juhumanatyre-ki relereri. Ijõ womati tỹrỹrỹhỹkỹ, ijõ prata-di ijõ manatỹny-di, ijõ òwòru-di, ijõ òteti-di, ijõ horeru-di. ¹³ Kia txuu Kristu txu wahe riteòsinykre aõdibo sohoji sohoji raaõmysỹdỹỹmyhỹre heòty dori riurihixinanykre. Aõhebo iny rotỹỹnymyhỹreki. ¹⁴ Juhumanatyre-ki iny aõmydỹỹna rỹikeki, tii uri iwahisidỹỹnana ritakre. ¹⁵ Iny aõmydỹỹna rasòkeki tii ròònodỹỹkre. Ihãre tahe tarasana ritakre heòtyroobymy wahe.

¹⁶ Kaiboho Deuxu heto wesemy toitemahã. Teeryõte aõbo. Deuxu Tyytybytyhy heka aworeny-ki rasỹnymyhỹre. ¹⁷ Inyõ Deuxu heto wesemy rahukeki, Deuxu tii rihukre, Deuxuheto dori rare. Kia tahe kaiboho toite Deuxu heto lytytyhy rare, ihòròtyhy wahe.

¹⁸ Ixi itxenadỹỹõmy, inyõ bedeerymy ixi-di ròhòtinykeki, raitxỹteke tai tahe bedeery inatyhy-ki rareke. ¹⁹ Kabede bede eryna tahe Deuxu dee itxỹtena rare. Kia Ritidỹỹna-ki tahe roire: –Bede erynadu tyhy tabedeerydỹỹna-ki Deuxu-ò ròònodỹỹre. ²⁰ Ijõ Ritidỹỹna-ki roire: –Wanyrỹ, bede erydu rayky rieryre. Kia raykywi aõ aõkõ rare, rybetyhy aõkõ. ²¹ Iny aõmydỹỹnana-di ixiwowydỹỹõmy, ibutu dori ahòrõ rare. ²² Paulo, Apòlo, Pedro, bede, umy, rubu, aõmydỹỹna wijina, aõmydỹỹna bede kanakre, ibutumy ahòrõ rare. ²³ Kaiboho Kristu hòrõ toite. Kristu Deuxu hòrõ rare.

4

¹ Inyboho Deuxu deòdu roire, ibutumy idi mohòtinybenyke tii inykireny ihỹre. Inyboho dori Deuxu aõmydỹỹnana erykõdu tỹnydỹỹdu roire. ² Deuxu tỹnydỹỹdu òbitihyky rarekemy. ³ Wadi ròhòtinykeki awimy aõbo ibinamy aõbo kia tahe wadee aõ aõkõ rare. Aõbo dohodỹỹ tỹnydỹỹdu mahãdu wadi rohòtinyke kia wadee aõkõhykyre. Jiarỹ tahe ixi-di dehummy rahòtinyòhyymahãre. ⁴ Jiarỹ reeryõre inyõ aõbinamy wadee rexiwonyke warayky wadee òbiti rare. Tahe ihãrele òbitimy iko-ki rare. Wanyrỹ tahe wadi timy ròhòtinyke. ⁵ Kia tahe wiji idi timy nohòtiõmy. Jesuisi nonanako-ki. Tii tahe kanakreu, ibutumy wasimy aõ rỹira ritỹnynykre, ibutumy iny raykymy rỹira ritỹnynykre. Kia txule ibutumy iny tabedeòby ritakre Deuxu-ribi.

⁶ Kia aõna aõna wawese riwawesenanyreri. Apòlo wese tule rewesenanyreri. Kaiboho dori bierybenykemy kia: ierysydỹỹrenyõmy aõbo iritidỹỹnawo-ki ihoõre. Kia wese keki, ijõ tỹnydỹỹdu ijõ ratyre ryiòtyhy. ⁷ Mobo iny wiribi iwitxiramy ihỹre. Aõbohe akire Deuxule aõwiwi adee riõre. Ibutumy iribi tetateki tahe aõherekibo axiwedere. ⁸ Kaiboho ibutumy aõ ijòdire. Tatyhytenyte, iòlò wesemy taditehemynyte iny arawìhenanyrenyõre. Wade awire kaiboho iòlòmỹ ahãtenyte. Tai jiarỹboho awana ariòlònykre. ⁹ Kiamyre òsana. Deuxu dee heka inyboho deòdỹỹna mahãdu rurukrerke mahãdu roire

ibutuko-txi, ýjuko-txi, hãbukò-txi. ¹⁰ Kristu òraru-ki itxýtewesemy jiarýboho roire. Kaiboho Kristu erydure riki. Jiarýboho warurukõrenyre. Kaiboho orarudirenyre jiarýboho inyõ waluurenyõre. Kaiboho tahe ibutu luuna toite. ¹¹ Ihãre tahe wiji ramamy, bemomomy, tykyõmy rekoamyhýre. Tule sýywisidýýna rýiõre. Tule jiarýboho wahãwã òbiti ihokõre. ¹² Ihãre iny-boho naaõmysýdýýmyhýde iny debò-di irukemy. Inyõ inydeereny aõbinamy rarybekeki, awilemy inyboho rirawyònymyhýre. Inyõ aõsirahakýle inydee riwinykeki, aõmy rybeõmyke. ¹³ Rybebinamy inyboho dee reakeki, ihãrele Deuxumy tamy rarybemyhýre. Rýnysityby wese inydireny tiiboho retehemyhýre, ijese ijese wesemy.

¹⁴ Kia ròritidýýreri aixýrudýýrenymy aõkõ, tahe wiòhedýýdumy retirýreri binadýýna lau, iwese inytybyõ tariõre rierynanyre wese. ¹⁵ Tahe sõwemy Kristu-ki bede erydýýdu rýire. Sõwemy aõkõ bobohomy rýirenyre. Kristumy heka jiarý sohojile borenymy rare. Rybewihiký erysyna-di dori borenymy rãire. ¹⁶ Kia dori kaiboho wawesemy boibekemy adireny watxireri. ¹⁷ Tai Tximòtxi reteònyre adeereny. Tii wariõre luu wesemy ratxire. Tii òbiti rare Wanyrý-ò. Tai watxi òhõtireny reake iwese Jesuisi Kristury wese rari-amyhýreki, tule iwese reerynanyre wese ibutu dohodýýna hetowo-ki. ¹⁸ Inyõ ixiwowydumy ixidi rõhõtinyinmyhý iwese arura-ò araõreki. ¹⁹ Wanyrýdeewikeki arakre wylemy arorareny-ò. Tai arierykre ixiwowydumy nohõtidu irybe sohojile aõkõ arierykre, aõhebo rotýýnyre tule arierykre. ²⁰ Deuxu òlõna heka rybe sohojile aõkõ rare, rurutyhy heka rare. ²¹ Aõbo tahe awityhyre òhõte-di adehemyny aõbo, ada luuna-di ywina-di adehemyny aõbo?

5

¹ Dohodýýna mahãduy-ki òrarutyhy-di riki toite kia tahe rare: hãbuõ heka tybyhãwyytyby-wana roire. Kia òraru tahe ityhydýýdukõdu mahãdu riòludunyõhyyemyhýre. ² Kia hyyle ixidi aõ aõkõ tõhõtinyinmyhýte. Aõherekibo bede teòtiinyõtenyete tahinyõmy idi textidenyõhyytenyete. Hãbu kia riwinyre, ityhydýýdu mahãduy-ribi biòlòdýýnyke. ³ Jiarý akireny-ki watxiõrerihãre, tahe warybetytyby awanareny ratxireri, iwese jiarý awana ratximyhýre wesele. Tahe wadohodýýna ariwahinykre kahãbumy ibinamy riwinyremy. Tahe ityhydýýdu ributunykeu, ⁴ warybetytyby akireny rýireu, Jesuisi Kristu ruru akireny rýireu, kahãbu Satanasi-ò biwahinybenyke. ⁵ Tai kahãbu umy Satanasi-ò biwahinybenyke itytyby tahe rahenykre Wanyrý Jesuisi kia nonanatzu-u. ⁶ Arybe iximy wydy awi aõkõ rare. Taholaõtenyete aõbo kia rybe-ò; iuri ibutere paõ widýýna sõwemy rauridýýra uridýýna heka òraru wese heka rare. ⁷ Idi behubenyke iuri hitxina-di, tahe paõ iuriõmy rýirekre wese boibekemy òbitimy, Kristu tule buddeni xiwedýýna wesemy inydeereny rurure, iny Pascoareny worana bedehesi dorihe rarýýnymy rare. ⁸ Tai tahe ixena roxina rikiwinyrenyke. Paõ iuri-di ryiõmy rakatximyhýreny. Kia uri paõ òraruihetxina wese rare. Paõ týmyra, òbitire, inatyhyre, tii rikiyrenyke. Kia tahe rare òbiti widýýna wahe.

⁹ Adeereny watyyriti rewahinyre òrarudu mahãdu roo-ki risiõmy, òtadu mahãdu-wana boiõkemy. ¹⁰ Ibutumy òrarudu mahãdu-ò aõkõ adeereny rarybere. Iny ibina mahãdu, wasidu mahãdu, Deuxutyhy luukõdu mahãdu. Kia-wana noõrenymykeki, bede-ribi ihyye bexihitxinyke. ¹¹ Wiji watyyriti kia wese rewahinyre. Ityhydýýduy-txi ròtedu òrarudu rarehyykeki, kia roo-ki risiõmy tule iny ibina mahãdu, Deuxutyhy luukõdu, ujõmomy rybedu, wasidu, axaxa momodu, kia mahãdu-wana tahe byreõmy. ¹² Ityhydýýdukõdu mahãdu

ywisiðȳȳdu aõkõ jiar̄ȳ rare. ¹³ Deuxu dohod̄ȳȳdukõdu mahãdu hitxid̄ȳȳdu rarekre. Deuxu Ryberiti-ki roire: —Òrarudu ay-ribi biòlòd̄ȳȳnyke.

6

¹ Iny ityhyd̄ȳȳduõ widee raurenanykeki, aõbohe awire? Erysydu-ò rikidy aõbo ada ityhyd̄ȳȳdu mahãdu-ò rybeke aõbo? Uritere ityhyd̄ȳȳduõle marybekre. ² Ityhyd̄ȳȳdu mahãdu bedede mahãdu ierysyd̄ȳȳkre. Kia teerytenyõta aõbo. Ityhyd̄ȳȳdu mahãdu bedede mahãdu ierysyd̄ȳȳkeki, aõna aõna iyja tahe teeryõtenyete timy ras̄ȳd̄ȳȳnykemy. ³ Tahe inyboho ýju aõmyd̄ȳȳnana rikierenykre. Kiakeki iratyre kabede aõmyd̄ȳȳnana rakieryenyhyke. ⁴ Erysyd̄ȳȳnana ijõdikeki, aõherekibo erysydu ityhyd̄ȳȳdukõdu-ò radymyh̄re. Ityhyd̄ȳȳdule aõtxi awire. ⁵ Kia heka adeereny ix̄yruna rare. Hãbu erysydu ityhyd̄ȳȳdu mahãduy-ki ratxiõre aõbo ierysyd̄ȳȳki. ⁶ Erysydu ijõdihãre ta ityhyd̄ȳȳdu seriõre wii ridyke aõbo ityhyd̄ȳȳdukõdu erysydu-ò, kia awiõre. ⁷ Ityhyd̄ȳȳdu wii ridykeki, kia tahe iaõ bedede eryõmy rare. Inyõ adeereny aõmy rot̄ȳȳnykeki, urile tahe aõhõk̄ȳmy rot̄ȳȳnykre. Kia heka Inynyr̄ȳ-ò õbitire. ⁸ Kaiboho ityhyd̄ȳȳdu hãre aõhõk̄ȳmy wii tes̄ynmahãtenyete. ⁹ Òrarudu mahãduõ-ò, Deuxu Iòlõna uri riwahiõtyhy. Kia teeryõtenyete, iny ywimynoduõ, Deuxutyhy luukõdu, wiriõrese-ò òtadu, hãbu hãwyw wese rexiwahinymyh̄re ijõ hãbu-ò. ¹⁰ wasidu, ixidee imynomy nohõtudu, axaxamomodu, jei jeimy rybedu, inywitxira aõmyd̄ȳȳnana wydydu, kia-ò Deuxu Iòlõna uri rawahiõtyhy. ¹¹ Kaiboho heka juhu kia wese toite. Wiji tahe iny Iòlò Jesuisi Kristu, anasuhode, anaixãwidinyde anatade Deuxu Tyytybytyhy-di.

¹² Ibutumy ariwinyke ixidee wikeki ibutumy aõmyd̄ȳȳnana tahe iwid̄ȳȳ awiõre. Ibutumy arot̄ȳȳnyke ixidee wikeki, aõ aõkõ tahe waumy-di rarekemy raremyh̄ȳ. ¹³ R̄ys̄naheka weryri-ò ralõmyh̄ȳ kia-ò heka ih̄ȳmyh̄re. Kia heka Deuxu wiwanale rahukre ikonana-ò. Umy heka òraru-ò sohojile aõkõ r̄ȳire. Deuxu umydikemy dorihe riwinyre. ¹⁴ Deuxu Inynyr̄ȳ riixixanyre rubu-ribi. Tule iny kidiixixanykre taruru-di. ¹⁵ Iny umy heka Kristu rareasa rare. Kia aõbo teerytenyõte? Kabe Kristu rareasa aderana-wana rabutukre, aõkõrehe. ¹⁶ Inyõ hãbu aderana-wana roiikeki, sohoji umyhyyle wiwana roireke. Kia teerytenyõte aõbo? Kia Tyyriti Iritina-ki roimyh̄re, hãbu hãwyw-wana sohoji umyhyyle wiwana roireke. ¹⁷ Moo Wanyr̄ȳ-wana ributunykeki, sohoji Deuxu Tyytybyle rareke. ¹⁸ Òraru-ribi teõrehemy atximyh̄ȳbenyke Ijõ òraru inyõ riwinykeki umywo-ribi nodu aõkõ rare. Òta òta òraru tahe inyõ riwinykeki, kia ixiumy òludu òraru-di reake. ¹⁹ Aumy Deuxu Tyytybytyhys̄ȳ rare. Kia aõbo teeryõte? Deuxu rexiwahinyre awo-ki ras̄nyhyymy rarekemy. ²⁰ Kaiboho aumy wedu aõkõ atxitenyteri. Jesuisi Kristu adee rurureki. Tii òwynihik̄ȳ-di anadyde, Kia tahe aumyreny-ki Deuxu-ò bealãbenyke, õbitimy bexis̄nyke aumyreny-di.

7

¹ Atyyriti d̄ȳȳraxi rerawyõnyrereri. Kia rare: hãbu hãwyw-ò aderexiõhyykeki, kia heka awire. ² Hãbu tahãwywidihyyle rareke, tule hãwyw tahãbudihyye rareke òta òta òraru dori sõwerekí. ³ Hãbu tahãwyw-ò umy wahisid̄ȳȳna tamy riwahinyke. Hãwyw tahãbu-ò umy wahisid̄ȳȳna riwahinyke. ⁴ Hãwyw taumyweddu aõkõ rare, ihãbu iwedure. Tule hãbu taumyweddu aõkõ rare. Ihãwyw iwedure. ⁵ Wiòmysad̄ȳȳõmy. Urile rexitõenykemy aõutxu-ò wii riòmysanykre. Urile ixideewimy wiwana ratxike. Idi wiwana roikre Satanasi riixiranyheny beded̄ȳȳnana riijereki. ⁶ Kia warybe bedede ywina aõkõ rare. Urile wadod̄ȳȳna rare. Adeewikeki, tuu bityhynybenyke. ⁷ Ibutumy hãbu

wawese r̄yirakeki, awire. Iny sohoji sohoji tahe, Deuxu bede ywisid̄ȳna tamy riwahinyra ijō wiribi lahitxi ih̄ȳre.

⁸ Ixihy mahādu-ò wytese mahādu-ò wadohod̄ȳna rewahinyre: wawese hyy r̄yirakeki, awire. ⁹ Ixiweduōkeki, tahe boikre, tii arasahyy mabeke-lau. ¹⁰⁻¹¹ Hābu hāwyymy heridu-ò warybe rewahinyra, tahe warybe aōkō rare, Wanyr̄y rybe. Kia rare: Hāwyū uritere tahābu ririōhyyke. Hāwyū tahābu-ribi rexihitxinykeki, ijō-wana roiōke ada tahābuwanale ixyby roike. Tule hābu uritere tahāwyū risiōmy. ¹² Ijō-ò warybe rewahinyra Wanyr̄y rybemy aōkō: Ityhyd̄ȳdu seriōre ihāwyū ityhyd̄ȳdukōdukeki, uritere iatysyōmy hāwyū tii-wana rarekemy ratximyh̄ȳreki. ¹³ Hāwyū ityhyd̄ȳdu ihābu ityhyd̄ȳdukōdukeki, tule uritere iatysyōmy tahāwyū-wana rarekemy ratximyh̄ȳreki. ¹⁴ Hāwyū dori ta hābu ityhyd̄ȳdukōdu riōbitinymyh̄ȳre rityhyd̄ȳnymyh̄ȳ tii-wana ratximyh̄ȳreki. Hāwyū ityhyd̄ȳdukōdu iwesele ta hābu ris̄ȳnyre. Aōkōkeki ariōre ityhyd̄ȳdukōdumy raremyh̄ȳ. Ka tahe rityhynyreri. ¹⁵ Ityhyd̄ȳdukōdu resekeki ixinamy rake. Kia wesekeki, ityhyd̄ȳdu ritaamy aōkō ih̄ȳre. Kaiboho ywina-di boibekemy Deuxu ratximyh̄ȳre. ¹⁶ Hāwyū, teeryte ta hābu rityhynykre aōbo, ada aōkōre aōbo? Aōkō, teeryōte.

¹⁷ Iwese Deuxu iny sohoji sohoji rihitxihitxinyre wese, boibemahāke. Iwese atximahātenyete wese Deuxu anatadenyedeu kia wese boibeke. Kiamy heka reerynanymahāre ibutumy dohod̄ȳna-ki. ¹⁸ Inyō notyky resyna-di bityhinykeki, kaweselemy mabeke. Inyō ōtyky resyna-di aōkō bityhinykeki, juhuu tatemahā wese mabeke, notyky resyd̄ȳōmy. ¹⁹ Notykyresy aō aōkō rare, ityky resyōkō tule aō aōkō rare. Deuxu bede ywina ywid̄ȳna, kia heka aō wihik̄ȳ rare. ²⁰⁻²¹ Iwese Deuxu ibutumy iny ditade wese, juhu wid̄ȳnalemy mabeke. Deōdumy aōbo tetyhynyete, tahe tuhyymy mabeke. Awedudeewimy bexihukeki tahe, idi make araokorore-ribi bohonykeki, tahe make. ²²⁻²³ Deōduō-ò Deuxu ritakemy rarybekeki, tahe rityhinykeki, tii raōkōrō-ribi rohonyra Deuxu rue-ò ōkresyō mahādu rityhynyrenykeki, tiiboho deōdu roire. Deuxu aradyra ōwyhyk̄ȳ-di tai tahe hābu deōdumy aōkō boibeke. ²⁴ Ityhyd̄ȳdu seriōre, iwese atximahāte wese adee tarasanamy Deuxu rarybereu, kia wesele boibeke.

²⁵ Ijadōma-ò bede ywinamy Wanyr̄y Deuxu tarybe diwahinyōde. Ihārele wadohod̄ȳna adee ariwahinykre kialemy. Deuxu dori tatōenamy ri-waōbitinyre. ²⁶ Aōhebo kowa rot̄ȳnyre, awi aōkō rare. Kia tahe aratohonykre: Iwese iny ratximyh̄ȳre wesehyy, boibeke. Tii tahe wadee awire. ²⁷ Kai aōbo hāwyymy heridu tate. Tahe ixihitxid̄ȳmy nohōtiōmy. Kai aōbo hāwyymy heridu aōkō tate. Tahe hāwyymy herimy nohōtiōmy. ²⁸ Tahe hāwyū-wana boikeki. Tii ōraruna aōkō rare. Tule ijadōma roikeki tule ōraruna aōkō rare. Ibutu iny heridu iaōmyd̄ȳ-ki aōhōk̄ȳmy rot̄ȳnyrenyke. Ilaū jiar̄ȳ adeereny rarybere inyō aōhōk̄ȳmy rot̄ȳnyheny. ²⁹ Beded̄ȳnana he iōhōre. Tai tahe adee rarybere waseriōreboho, inyō heridu ixihyno wese ratxikemy. ³⁰ Iny bedewomy ratxirerí, ixibedewod̄ȳ-ribi tōhōti rosake. Iny deysamy ratxirerí, deysa-ribi nohōti rosake. Inyō aō ri-wymyh̄ȳré, ihokō wese rot̄ȳnyke. ³¹ Kabede aōna aōna kai bierysynanykeki iwese ierysyd̄ȳōmy bis̄ȳnyke. Kia aōna aōna ibutumy ituekre. Beded̄ȳnanahe aōwesele rexihukre. ³² Ixiraōmy ahābenyke, kiamy tahe adee watxiwāhāre. Inyō heridu aōkō Deuxu aōmyd̄ȳna riywinymyh̄ȳke, iwese Deuxudeewimy ratximyh̄ȳkemy. ³³ Iny heridu heka bede aōmyd̄ȳna riywinymyh̄ȳre, iwese tahāwyūdeewimy ratximyh̄ȳkemy. ³⁴ Kiamy rihitxinyre. Hāwyū tule heridu aōkō Deuxu aōmyd̄ȳna riywinymyh̄ȳre taumy Deuxu Tyytybytyhy ōbitid̄ȳmy. Hāwyū heridu tahe bede aōmyd̄ȳna-di rōhōtinymyh̄ȳre

tahãbudeewimy riywinykemy. ³⁵ Kia aratohodỹỹnyra adeerenywikremy. Kai-boho arataaõtyhy. Urile anawiòhenanymahãde Deuxu iòhòmhyhỹreki. Iòkõramy ibutumy arahenyrenyky watziwãhãre.

³⁶ Ijadõma tibiedỹỹdu tatibiena-õ òbitimy aõkõ risỹnyny rexi-nohõtinyinmyhỹre. Ijadõma tahãbumy herina bede-ò rehemynyre. Tahe tatibiedỹỹna-di inyõ-wana roikemy idi ihỹre, ixinamy roike. Kia òraruna aõkõ rare. ³⁷ Weryrybò heriòkemy rarurunyaeki, tii tahe awire. Tii dori irurudire iheridỹỹnyke heny. Tii ixiumy wedu rare. ³⁸ Tahe riheridỹỹnykeki, tii awire. Tule riheridỹỹnyòkeki, iratyretyhy awire.

³⁹ Hãwyy hãbu-wana rỹihyyke hãbu irumy. Rurukeu tahe hãwyy aõtxile roike. Urile Wanyrỹ Deuxudeewimy. ⁴⁰ Tahe wytesetyhymy ratxihiyykeki, teysamy rỹikre. Tuheka jiarỹ rahõtinyreri. Deuxu Tyytybytyhy wawo-ki ratxirerimy idi rahõtinyreri.

8

¹ Katahe adeereny ararybekre: Suritxoo-ò rỹsỹna xiwedỹỹnamy. Inyboho ibutumy bedeery roire. Bede ery iny aõnityhymy rixinohõtinyre. Luuna tahe inywiòhedỹỹdure. ² Inyõ aõerysydumy rexinohõtinykeki tii aõwihikỹ rieryõre. ³ Inyõ tahe Deuxu luukeki, Deuxu tii rierymyhỹre. ⁴ Kaa rỹsỹna suritxoo-ò xiwemy rawahimyhỹre. Kia tahe aritỹnynykre. Inyboho rieryrenyure suritxoo aõ aõkõ rare. Sohojihyy heka Deuxu rare. ⁵ Iny deuxu aõ òta òtalemy rininimyhỹre biu-ki, bede-ki. Iwese deuxu sõwemy ihỹre wese wedu sõwe rare. ⁶ Inydeereny Deuxu sohojile rare. Inytybyreny. Tii ibutu aõna aõna riwinyre. Tamy inyboho roire. Tule inydeereny Wanyrỹ sohojile rare, Jesuisi Kristu. Tii ibutu widỹỹdure. Tii ratximyhỹre xiery inyboho ratximyhỹrenyure. Tamy inyboho roire.

⁷ Tahe ibutumy kia iny rieryõre. Iny sõwemy suritxoo iny reòwarimy rỹira. Tii riki ixiwenadumy riroxikeki, tai òraruna tuu relemyhỹre. ⁸ Rỹsỹna aõkõ riwatyhenyrenyura Deuxu-ò. Tai roxiheny rỹire. Rikirỹsỹrenyòkeki, rikiònonyrenyòtyhy. Rikirỹsỹrenykeki, aõ rikitarenyòtyhy. ⁹⁻¹⁰ Bexiebenyke. Urile ityhydỹỹdu aokõdu ixihe-ki iatysyõmy, aurihixinahe-ki. Suritxoo het-owo-ki inyõ umy robikeki teroxiterimy, tii tule ijõ rỹsỹmy rexiwonyre, xiwe rỹsỹmy. ¹¹ Tai tahe aòraru-ki aseriòre atyhyna-ki òraruna-txi resekre. Tamy Kristu tarasamy rurure. ¹² Kiamy ityhydỹỹdu seriòre-ò taòrarunyteki, tule Kristu-ò texiòrarunyte. ¹³ Tai rỹsỹna òraru-ki ityhydỹỹ-ki waseriòre òraruna-txi resekeki, jiarỹ kia rỹsỹna ariroxiòtyhy, waseriòre òraru-ki.

9

¹ Jiarỹ adeereny rexihyymy watziwãhãre. Jesuisi teòdỹỹnamy jiarỹ watziwãhãre. Jesuisimy, Inynyrỹrenymy rabiòremy tahõtinyinmahãtenyete aõkõ, Jesuisimy rabire. Waòraru-ki kaiboho ityhydỹỹdumy toite. Deuxu dee waõmysỹdỹỹ òraru-ki ayreny-ki. ² Inywitziraõ-ò òsana Deuxu deòdỹỹnakõmy watziwãhãre. Adeereny tahe inatyhymy Deuxu teòdỹỹnamy wãhãre kaiboho dori wateòdỹỹna urihixinamy ahãtenyete Deuxu dee.

³ Kia tahe warawyòdỹỹna rare iny witxiraõ-ò: ⁴⁻⁵ Jiarỹ ariroxikeki, ariòkeki, tai aõkõhe awilere. Ityhydỹỹdu hãwyyõ-wana, wawana aridykekõ aõbo awileke. Kawese ibutumy Deuxu teòdỹỹna mahãdu rotỹỹmyhỹre, tule Jesuisi seriòre, tule Pedro. ⁶ Jiarỹ, Banabewanahyyle raaõmysỹdỹỹwãhãre iny aõreny tarasanamy. Kia rikirirenykeki, awikeki, aõbo. ⁷ Inyõ aõbina-ò rakeki, ta aõ aõbo riòwynyke? Aõkõre. Inyõ oworumy uva bederaty ribrònyke-wana, bederatyõ aõbo ritòleke. Inatyhymy inyõ teòte asi-ò riyrubunymyhykeki,

ihowỹsomy aõbo riõmyhỹke? Kohe, riõmyhỹke. ⁸ Kabexe hãbu wese aõbo jiarỹ rarybereri? Tule tahe bede ywina tyyriti aõbo riritinomy rỹimyhỹre. ⁹ Moisesi bede ywina ritidỹỹna-ki rỹimyhỹre: —Broreniry itaaõmyhỹ maixõmo tyre rariamy risymyhỹreu. Deuxu aõbo broreni riwotõenymyhỹre. Aõkõre. ¹⁰ Tahe waõrarureny-ki aõbo kia rarybere. Kohe. Inyõ ròbrõmyhỹreu, iyremy ritakemy rõhõtinyinmyhỹre. Tule inyõ riõrõmyhỹreu, ijõõ ixidee ritakemy rõhõtinyinmyhỹre. ¹¹ Deuxu Tyytybytyhy aõmydỹỹnanamy adeereny anaerynanykeki, idi aõna aõna aribireny aritaleke, aõbo? Kia aõnityhyre aõbo? ¹² Iny wixira aõ aribi ritake-wana, jiarỹboho iratyre iu arõtarenkemy arotỹỹnyrenyke. Tahe tiu ròtaõhyyre. Deuxu Rybewihikỹ tỹnydỹỹna ariokòròõtyhy. Tai ibutumy aõ wixira wixira riõludunywãhãre. ¹³ Dohodỹỹna heto deõdu irysyna ritamyhỹre dohodỹỹna heto-ribi. Xiwe dinodu aõ rỹsỹna ritamyhỹre xiwena-ribi. ¹⁴ Kia wese Deuxu rarybere; inyõ Rybewihikỹ ritỹnynykeki, ibutumy aõmy reamyhỹre ritamyhỹre, Rybewihikỹ aõmysỹdỹỹbro-ribi. ¹⁵ Tahe jiarỹ aõ aribi retaõhyyre tule kia reritinyreri aõ aritakemy aõkõ aribireny. Warybe inyõ riõnonykemy aõkõ watxiwãhãre iko-ki tahe arurukre. ¹⁶ Jiarỹ Rybewihikỹ retỹnynmahãre, rexierymahãre dori aritỹnydỹỹke. Kia heka aõhõkỹ aõkõ waloosõnadikemy rare. Rybe aritỹnynyõkeki, heka aõbinatyhyõ wadee kanake inyhe. ¹⁷ Ixidee wimy Rybe aritỹnynymyhỹkeki, tai ki aritakre. Ixideewimy aõkõ aritỹnynyke-wana, ihãrele tahe itỹnydỹỹmy iwahisidỹỹna wadee roire. ¹⁸ Kiake-wana, timybo wawahidỹỹna ihỹre. Kia heka rare. Rybewihikỹ tỹnydỹỹ-ò arexiõwynyõtyhy. Aõbo inatyhymy wahõrõre, retaõhyywãhãre.

¹⁹ Jiarỹ inydeòdumy aõkõ rarehywãhã. Tahe iximy rexideòdunyre sõwemy iny òraru-ribi aritakemy. ²⁰ Judeu mahãdu-ò judeu wesemy jiarỹ rexisỹnyre, judeu mahãduõ dori òraru-ribi aritakemy idi watxireri. Moisesi bede ywina yrubudỹỹdu mahãdu dee ixiwesemy rexisỹnyre iòraru-ribi dori aritakemy. Urile jiarỹ kia bede ywiny rubudỹỹna aõkõ rare. ²¹ Bede ywina aõkõ mahãdu dee ixiwesemy rexisỹnyre. Urile Deuxu bede ywina dire jiarỹ Kristu bede ywina yrubudỹỹdu jiarỹ watxiwãhãre. Kia iòraru-ribi aritakemy jiarỹ rexisỹnyre. ²² Irurukõdu mahãdu-ò waruru aõkõ wesemy rexisỹnyre, irurukõdu mahãduõ ritakemy. Ibutu iny deewesemy rexisỹnyny rarewãhã, aõtxile tiibohoõ aritakemy iòraruna-ribi. ²³ Ibutumy rewinyre, Rybewihikỹ dee iwihedỹỹdukemy ixi-di wãhãre.

²⁴ Ijarana ròhõnykeu ijaramy ijaranadu sohojile ròhõnyra. Tiile wahidỹỹna ritake. Kaiboho maijarenybenyke tii bitakemy. ²⁵ Ibutumy ijaradu ixidi rorenymyhỹre aõikõkõmy rexierynanymyhỹre. Kia riwinymyhỹ wahidỹỹna ritakemy. Kia wahidỹỹna retybykre. Inydee wahidỹỹna tahe retybyõtyhy. ²⁶ Jiarỹ kawesemy raijaranyre aõ aritakemy. Axiõ ijesumy resuwãhãre yhyle rehetenyre wese aõkõ. ²⁷ Waumy-di ròrenyhyywãhãre. Wadeõdu wesemy waumy resỹnyre. Tai dori resỹnyre. Jiarỹ inyõ-ò Rybewiwihikỹ aritỹnynykeki, ywiny dehudu wesemy aõkõ arareke, adehuky-ribi riwata lau.

10

¹ Boholabenyke weseriõre ityhydỹỹdu mahãdu. Inytybyreny kia biuwetyky nonoe rawo-di roimyhỹ. Tule ahobesòhòkỹ rawo-di reurõreny. ² Moisesi, iwedu, ibutumy aho-di nonoe-di rexisebeny. Tai iwedu inatyhymy rityhynyreny. ³ Deuxu Tytytyby rỹsỹna sohojile wiwese wesele ibutumy rirỹsỹre. ⁴⁻⁶ Deuxu Tyytybytyhy mona sohojile ihỹre. Bee manay-ribi nade. Mana tahe Kristuweselemy ihỹmyhỹre. Inynyrỹ kiamy roiremyhỹu. Deuxudeewimy aõkõ riwinymyhỹre. Tai rurure bedero-ki. Kia tahe inydeereny bedeery urihixina ersydyỹỹnamy ratxireri, inyboho-dori aõbina

widỹna aõkõ rokohotinyrenykemy, iwese tiiboho riwinyre wese aõkõ. ⁷ Inyboho suritxoo tyhydỹdukõmy rokoireke iwese ijõ mahãdu tuu reri-nanymyhỹre wese kõkremy. Ritina-ki roimyhỹre: –Tiiboho rononymhỹre riroxikemy, riõkemy. Tahe ritamanyrenyre risinykremy. ⁸ Tule òta òtamy rokotỹnyrenyõke iwese tii riwinyre wese –tai 23.000 iny rurure sohojitxu-u. ⁹ Deuxu urihixirenyõmyke, iwese tii riwinyre wese. Tai rururenyre hemylala jurutana-ki. ¹⁰ Iburaõmyke iwese tii ribuarenyre wese. Tai rubudỹdu rirubunyre, Rubu Ýju wahe. ¹¹ Kia tahe bede ery urihixidỹna erysyna inydeereny ratxireri. Riritinymyhỹre iny bede erylarenymy. Bededỹnana konana-ò iòhõmy inyboho roire. ¹² Tahe inyõ òbitimy rỹimy rõhõtinkyeki, tii rexijemy ratxike reseke lau. ¹³ Ixirana isirare inydee rehemynyõtyhy rikiòludunyõtyhy. Deuxu awi rare. Riattyõtyhy iòlududỹna-txi. Tii inydeereny ixirana-ribi ixitarasana riwahinyre. Iny rurureny wesele ixirana rare. Tai rikiòludunyrenyke.

¹⁴ Waluuna mahãdu, kaiboho suritxoo luuna-ribi bexiebeny. ¹⁵ Adeereny rarybere, kaboho dori abederyrenyre kai bederywesetyhymy toiteki. Mohõtinybenyke aõmybo rarybereridi. ¹⁶ Deysanamona hyna aõbo ityhydỹdu mahãdu wowydyna rare Kristu hãlubu wesemy tuu riõreki? Iny paõ riyreyrenyre, Kristu umy wesemy aõbo rare? Inydee aõbo wowydyna rare? ¹⁷ Inyboho sõwe roire. Urile tahe paõ sohojihyy rare. Sohoji butunahyymy rare, paõ sohojiribile yre yre rarỹsỹreu, inyboho sohojilemy roire. ¹⁸ judeu ijoi-ò betehebennyke. Kia xiwe rirỹsỹrenyeki, xiweribile ritamyhỹre. Kia aõbo òbitire. ¹⁹ Timybo jiarỹ rarybereri? Rỹsỹna aõbo xiwenamy diwahinydeki, kia aõbo aõ rare ada ritxoo aõ aõbo rare. ²⁰ Kiamy aõbohe jiarỹ rarybereri? Aõkõre, tuu aõkõ rarybereri. Urile, kia raxiwemyhỹre, diabo tyytyby-ò rare. Deuxu-ò aõkõ raxiwemyhỹre. Kaiboho diabo tyytybyõ-ò tamy bexiijemy. Tii-wana uritere noõmy. ²¹ Wanyrỹ monamy biõkeki, tai diabo monamy tule biõõke. Wanyrỹ roxi-ki biroxikreki, tule tai diabo rỹsỹna rỹsỹõmykre. ²² Deuxu aõbo iny kidihãrudenykre. Inyboho aõbohe ityhyrenyre iratyre?

²³ Aõwaxiny tuu botỹnyke. aõmydỹnana awire. Ihãre tahe awiõre. Aõmydỹnana ixidee wimy botỹnyke. Urile aõmydỹnana riwiòhenanayõhyre. ²⁴ Uritere aaõmydỹnana sohojidile nohõtĩõmy; tule inywitxira aõmydỹna-txi õhõtĩ beake tai aõwiwihikỹmy tamy biwinykre. ²⁵ Birõmyhỹke ibutumy aõ rỹimyhỹre meriadu-ki, nohõtĩõmy aõbo raremyhỹmy. ²⁶ Ibutu bede aõmydỹna Wanyrỹ wahidỹna rare inydeereny. ²⁷ Ityhydỹdukõdu mahãduõ aratobinymy, kai makeki, biroxike ibutumy aõbo adee kidekre. Dỹraxiõmy araykywydyna òraru-ki. ²⁸ Tahe adee rarybekeki; kia ritxoo xiwe rare. Irỹsỹõmy, kia hãbu raykywydyna òraru-ki tamy ibinare wahe. ²⁹ Araykywydyna òraru-ki aõkõ jiarỹ rarybere, tahe iwitxira òrariki. Ijõ hãbu witxira rayky-di aõkõ aritõhõtĩnymyhỹke. Kia òsana inyõ rarybekre. ³⁰ Dealãnadile jiarỹ ariroxiwãhãkeki, timybo inyõ ibinamy wamy rarybeke. Deuxu-ò dori rexideylydỹnyra. ³¹⁻³² Tai tahe, biroxibenyke-wana, biõbenykeki, aõmy botỹnykeki, ibutumy Deuxu wowydyna-ò botỹnyke. Inyõ atyhyna-di iatysyõmy, judeu mahãduõ-ò, judeukõdu mahãdu-ò, tule Deuxu tyhydỹduõ-ò. ³³ Ibutu dee rarurunywãhãre tamywikemy. Waaõmydỹnana sohojile aõkõ rahõtĩnwãhãre ibutu iny aõmydỹna dee rahõtĩnmahãre tarasadỹmy.

11

¹ Iwese jiarỹ Kristu wesemy watximyhỹre wese kaiboho wawesele boibekre.

² Ararybekre: –Kaiboho awirenyremy kaiboho dori iwese bede eryna araerynanyre wese ibutumy teyrubunymahātenyte. ³ Tahe ijōmy araerynanykre. Kristu iratiwi ibutu hābu ratyre rare. Hābu tahe hāwyyrati ratyre rare. Tule Deuxu tahe Kristu ratiwi ratyre rare. ⁴ Hābu rexitōenyreu, ritỹnynykeu tarahety-di, Kristu rityhynyōre. ⁵ Hāwyyō tahe rexitōenykeu, ritỹnynykeki tarahety-di aōkō, tii tahābu rityhynyōre. Tii dori tarade rasymyhỹre wese ratximyhỹre. ⁶ Hāwyyō tarade rihetynyōkeki, tii tarade riorokre. Hāwyy tarasyrau raixỹrukeki, tahe tara rihetynykre. ⁷⁻⁹ Hābu tara rihetynyōmyhỹkre dohodỹỹna heto-ki. Bera-ò tyytyby wesemy Deuxu dee hābu rare. Deuxu dee hābu rare. Hāwyy tahe hābu dee-ki rare. Hābu heka hāwyy-ribi aōkō dori iwidỹỹ rare. Hāwyy tahe hābu umy-ribi iwidỹỹ rare. Hābu hāwyy dee aōkō relere. Hāwyy tahe hābu dee relere. ¹⁰ Tai tahe hāwyy tara riwōmyhỹke. Iu tahe hābu rityhynymyhỹre ŷju òraru-ki. ¹¹ Deuxu ityhydỹỹduy-ki wiwesele wiweselemy ratximyhỹre. Hābu hāwyy-di ratxikemy; hāwyy hābu-di ratxikemy. ¹² Iwese hāwyy hābu-ribi relereu wese, hābu hāwyy-ribi reamy raumynymyhỹre. Deuxu ibutumy riwinyre. ¹³ Kaiboho mohotinybenyke: Hāwyy rexitōenyreu, tarade rihetynyke, aōbo ada aōkōre aōbo? ¹⁴ Hābu iraderehemy rỹira, tarati rityhynyōmyhỹre tuu rỹira. Kiamy bede riwaerynanyreny. ¹⁵ Hāwyy tahe irade rehely rỹira ixiruxeradỹỹmy rỹira, hety wese tamy iò rarekremy wahe. ¹⁶ Inyō iwitxiramy rexinohōtinykeki, tamy ararybekre, kia wese: Inyyreny-ki kia bede ywina rare ibutumy dohodỹỹna heto-ki.

¹⁷ Aōwesebo botỹỹnykremy adee ararybekre. Wade awiōre iwese ahātenyte wese kaiboho tebutunytentyte, kia arawiōhenanyōhyre urile tahe arabinanytyhyreny. ¹⁸ Juhuu ararybekre timybo raholaremy: kaiboho texihitxinytenyte dohodỹỹnaheto-ki, kia tahe retyhynyriōremy watxireri. ¹⁹ Wiribi bexihitxinybenykeki, tai iny òbiti rỹira bierybenykeny. ²⁰ Bibutunymyhỹbenykeu, Inynyrỹ roxina aōkō terỹsỹmahātenyte. ²¹ Ijō detiteremy taroxina riwymyhỹre inywitxirako-ki. Ijō aō rimyōmyhỹreki rama risamyhỹre. Ijō tahe sōwetyhymy riōmy raitxỹtemyhỹre. ²² Kai aōbo ahetoōre, tai biroximyhỹkemy, biōmahākemy? Kia wese-ki Deuxu dohodỹỹna heto aōbo tetyhynyōhyymahāte. Iaōkō rỹira mahādu tule teixỹrudỹỹnymyhỹtenyte. Aōmybo ararybekre. Arawowydydỹỹnyrenykeny aōbo? Aōkōre. Tai arawowydydỹỹnyrenyōtyhy. ²³ Kia Inynyrỹ-ribi retare, tule aerynamy adeereny rewahinyre. Kia wahisidỹỹnadyna txuu, Jesuisi Inynyrỹ orotxu rimyre. ²⁴ Rexitōenyredi, riòròre, idi tahe rarybera:

–Kia heka waumy rare. Adeereny wahidỹỹmy watxireri. Kia biwinymyhỹkreu, watxi òhōtirenny reakemy.

²⁵ Tule riymyhỹre rahudi, tahe bemona hyna rimyra, idi tahe rarybera:

–Kia heka wadeewimy Deuxu, iny-wana ratximyhỹre. Wahālubu òraru-ki kia riwinyre. Kia biōmahābenykreu, aōu watxi òhōtirenny reakemy.

²⁶ Tiubo paō biymahābenykreu, bemona hyna-ribi biōmahābenykreu, warubu rybe tetỹnynytenyteri idi adòòsekreu. ²⁷ Tai inyō òhōtiōmy riykeki-wana, riōkeki-wana, tii Jesuisi umymy hālubumy òraru-ki ratxireri. ²⁸ Sohoji sohoji taaōmydỹỹnana-di rohōtinykre, idi tahe riymyhỹre, riōmyhỹkre. ²⁹ Inyō Jesuisi umy-di rōhōtinyōkeki, ixidee aōbinahakỹ kidiwinyke. ³⁰ Kia òraru-ki sōwemy binamy òhyyle toite, tule iny sōwemy rurumy rỹira. ³¹ Iny ixi-di rohōtinykeki, aōbinahakỹ rexierykeny, tahe iny rexiòbitinyke. Deuxu tai aōhōkỹmy rotỹỹnyōtyhy. ³² Inynyrỹreny inyboho riòbitinymyhỹre. Kiamy heka bede mahādu-wana aōkōkeki, aōhōkỹmy rotỹỹnyrenykeny. ³³ Kiamy, waseriòreboho, roximy bibutunykreu, ijō wii biraòbenykre. ³⁴ Inyō rama risamy rỹikeki,

taheto-ki riroxike tai rihuõmy rÿimyhÿkre Deuxu ywisidÿÿna-ki. Adee arehe-mynykreu, ijõ kia aõna aõnamy arðerynanyrenykre.

12

¹ Deuxu Tyytybytyhy bedede erna wixira wixiramy adeeremy ararybekre, araerynanyrenykemy. ² Ityhydÿÿdukõdumy toitemahãu, aõõ aradyrenyresuritxoo rybeõhõkÿ-ò. ³ Tai arabedeerynyreri: Inyõ Deuxu Tyytybymy rarybemyhÿkeki, tii rarybeõtyhy: Jesuisi ibina rare. Tule inyõ uri rarybeõtyhy: Jesuisi Wanyrÿ rare. Tii Deuxu Tyytybytyhydile tuu rarybekre.

⁴ Deuxu Tyytyby bedede erna wixira wixira sõwemy rÿire. Deuxu sohojile tahe iwahidÿÿdu rare. ⁵ Aõmysÿdÿÿwi-ribi lahitxi rare, tahe Inynyryÿ sohojile rare tamy rakaaõmysÿdÿÿnyke. ⁶ Aõmydÿÿna wiribi lahitxi rare, tahe Deuxu sohojile ibutudÿÿdu rare. Tii iny-ò aõmysÿdÿÿna widÿÿna riwahinyre. ⁷ Sohoji sohoji tabedeeryna wixira wixira Deuxu Tyytybytyhy-ribi ritamyhÿre ibutu iny wiõhedÿÿmy. ⁸⁻⁹ Inyõ-ò bedede eryhykÿ wahidÿÿmy ratxireri, Deuxu Tyytybytyhy iwahidÿÿdure. Ijõ-ò tahe rybe bedeerydÿÿ wahidÿÿmy ratxireri, iwahidÿÿdu tiile rare. Ijõ-ò tahe ityhydÿÿtyhy-ki rarekemy. Deuxu Tyytybytyhy iwahidÿÿdure. Ijõ-ò tahe, õhotibedumy rarekemy. Deuxu Tyytybytyhy risÿnyre rare. ¹⁰ Ijõ-ò tahe, bedeõby widÿÿdumy rarekemy, ijõ-ò rybe-di tÿnydÿÿdumy, ijõ Tyytyby erydumy, ijõ rybewixiramy rarybekemy, ijõ rybe wiurõdÿÿdumy. ¹¹ Deuxu Tyytybytyhy sohojile tahe iwahidÿÿdu rare. Tii sohoji sohoji-ò riwahinymyhÿre ixideewimy.

¹² Iny umy sohojihyy rare. Urile iaõmydÿÿnana sõwere. Kia wese ityhydÿÿdu rÿira ityhydÿÿdu mahãduy-ki, Kristu-ki iny sohojihyyre. ¹³ Sohoji sohoji mahãdu-ribi rabutura, ijõ judeu mahãdu-ribi, ijõ judeukõdu mahãdu-ribi, ijõ deõdu mahãdu-ribi, ijõ deõdukõdu mahãdu-ribi. Wiji tahe Deuxu Tyytybytyhy-di sohoji hõrõmy iny rÿire. Idi tahe inyboho tÿximy rÿire. ¹⁴ Umy dori sohoji aõmydÿÿnana-di aõkõ rare, sõwere tahe. ¹⁵ Inywa rarybekeki kia rarybekre õsana: jiarÿ umy aõmydÿÿnana aõkõ watxireri, debõ aõkõ dori rare. Kia rarybekeki, ihãre ta umy aõmydÿÿnanaõlemy ratxireri. ¹⁶ Nohõti rarybekeki: rue aõkõ jiarÿ rare, tai dori umy aõmydÿÿna aõkõ rare, Kia rarybekeki, ihãre ta umy aõmydÿÿnanale ratxireri. ¹⁷ Ibutumy umy ruelemy ratxikeki, timybo rokoholarenykre. Ibutumy nohõtilemy ratxikeki, timybo rue rareke timybo robirenykre. ¹⁸ Deuxu ibutumy aõ ritidire, titxibo ixideewimy rõhõtinyre. ¹⁹ Ibutumy aõmydÿÿnana wiweselehekÿkeki, timybo raaõmysÿdÿÿnyke? ²⁰ Inatyhymy aõmydÿÿnana sõwere. Umy tahe sohojilere. ²¹ Rue debõ dee rarybeõtyhy: Kai aõ aõkõ tate. Tule ratiheka waõ rybeõmy: Kaikõkeki wadee awike. ²² Kia kÿnyhe. Aõ aõmydÿÿnana inydeeremy iruruõmy aõmy aõkõ rÿire wese, tii aõwityhy rÿire. ²³ Tule aõbo inydee aõmy aõkõ rÿira tamyhe woreke rÿimyhÿre iruxeramy aõkõ rare, iny woreke rÿimyhÿre. ²⁴ Aõbo inyummy-ki iruxeramy rare, kia uridÿÿõmy. Deuxu tahe umy aõmydÿÿnana ibutumy ributunyre. Tii aõ ibuturatyre rityhynyre. ²⁵ Kiawese alõreõmy umy-ki ibutumy umy aõmydÿÿnana wiwana raaõmysÿdÿÿnymyhÿre wii riwiõhenanymyhÿre. ²⁶ Sohoji aõmydÿÿnana txubererekeki, iuhe rubererenyke. Ijõ teysakeki inyõ riwowydynykeki iuhe reysake. ²⁷ Boholabenyke, kaiboho Kristu umy mahãduõ toite. Ityhydÿÿdu sohoji sohoji heka umy aõmydÿÿnanaõ wese rare. ²⁸ Deuxu ityhydÿÿdu mahãduykile iny rihitxinyre. Juhuu Jesuisi teõdÿÿdu mahãdu, ihewo-ribi Deuxu rybe tÿnydÿÿdu mahãdu, idi ierydÿÿdu, aõwiwihikÿ widÿÿdu, õhotibedu mahãdu, wiõhedÿÿdu, dinoduwesedÿÿnadu, rybewixira erysydumy. ²⁹ Ibutumy deõdu aõbo roire? Ibutumy tÿnydÿÿdu aõbo roire? Ibutumy erydÿÿdure aõbo? Ibutumy aõwiwihikÿ

widỹỹdure aõbo? Aõkõre wii ihitxihitxire. ³⁰ Ibutumy ywisidỹỹ rieryre aõbo? Ibutumy rybe wixira rybedu aõbo? Ibutumy rybewixira wiuròdỹỹdure aõbo? Aõkõre. ³¹ Tahe, eryna wiwihikỹmy mynyny, atximyhỹbenyke. Tahe ariteòsynykre tibo ryy.

13

¹ Ibutumy iny rybe wixira wixira arierykeki, ýju rybe adrierykeki, kia tahe luuna-di aõkõkeki, jiarỹ aõwodỹỹna widỹỹna wesemy ararekre. ² Jiarỹ ibutumy Deuxu rybewahidỹỹ eryna ijõdikeki, ibutumy bedeery ijõdikeki, hãwãlò iherina-ribi aritake watyhydỹỹna kiadikeki, tahe luuna-di aõkõkeki, aõ aõkõ watzireri. ³ Ibutumy waaõmydỹỹna iny aõkõ mahãdu-ò ariwahinykeki. Waumy Kristu Rybewihikỹ dee òraru-ki wòsikemy ariwahinykeki, tahe luuna ijoõkeki, kia heka aõkõweseleke. ⁴ Inyõ luunadikeki, ywimy rarekre, awimy rarekre, ihãrukõmy rarekre, luunadikeki, ixityhydỹỹdukõmy rarekre. ⁵ Inyõ luunadikeki ihỹkỹhỹkỹmy aõkõ rarekre. Ixisohojidile aõkõ rõhõtinykre. ⁶ Òbitiõna-di deysaõmy, inatyhyle kedeysakre. ⁷ Moõ iluunadireki ibutumy aõhebo rotỹỹnykre, ibutumy rityhynykre, ibutumy riraõkre, ibutumy riòludunykre. ⁸ Luuna tiu itueõtyhy, tahe rybe tỹnydỹỹna aõutxumy ituekre, rybewixiramy rybe ituekre, bede eryna erysynamy tule ituekre. ⁹ Inyboho iyrelemy rieryreny. Tule iyrelemy ritỹnynyre. ¹⁰ Aõutxumy tahe kia iyre rexihukre, ibutumy kanaerykre, kia hãbu òbiti tyhy kedehemynykeu, Kristu wahe. ¹¹ Uladumy rarewãhãu uladu wesemy rarybere, uladu wesemy ixidi rarewãhã, uladu wesemy raykywydynanyra. Hãbumy relereu tahe, wauladumy nona rerire. ¹² Wiji tahe inyboho robirenyre, iwese itxerenatỹnykowese-ki, kiatxuu tahe, wiòsanamy rokobirenykre. Katahe iny rieryreny txuraõ, kiatxu tahe, iwese tii inyboho dierydenyde wese rikierenykre. ¹³ Tahe inataõ aõmydỹỹna rỹire: ityhydỹỹna, iraròsõna, luuna. Ijõ ratyre tahe luuna rare.

14

¹ Luuna-di boibeke ibutu ijõ ratyre. Tytybytyhy erysyna biijebenyke. Iratyre biijebenyke Deuxu rybe tỹnydỹỹna erydỹỹna. ² Inyõheka rybe wixiramy rarybekeki, hãbu-ò aõkõ rarybereri. Deuxu-ò sohojile rarybere. Inyõ irybe rieryõre. Deuxu Tytybytyhy rybe tii erydure. ³ Inyõ Deuxu rybemy rarybemyhỹreu, iny-ò rarybereri. Tai riwiòhenanymyhỹre, riòbitinymyhỹre, riteysanymyhỹre. ⁴ Inyõ rybe wixiramy rarybereu, tiilehyy rexiwiòhenanymyhỹre. Inyõ tahe rybe ritỹnynyke wana, dohodỹỹna mahãdu riwiòhenanyre. ⁵ Ibutumy rybe wixiramy rarybekeki, tii tahe wadee awire. Tahe ibutumy Deuxu Rybewihikỹmy rierynanykeki, kia iratyre tyhy wadee awire. Deuxu rybe tỹnydỹỹna tahe, rybe wixiramy rybedu ratyre rare. Wiuròsòdỹỹdudile rybe wixiramy rarybeke dohodỹỹdu mahãdu wiòhedỹỹmy rarekemy. ⁶ Jiarỹ adeeremy ararybekeki, rybewixira-di. Tiwesebo arãwiòhenanyrenyke. Urile bede erytỹmyra-di, erynatyhyhyky-di, inatyhyeryna-di araerynanykeki, kia-di tahe arãwiòhenanykre. ⁷ Ka tahe wiudỹỹna rare. Wyhyhykỹ jurònawesena ada rerotisõmo wiudỹỹna kidiwiunykeki, tahe awimy riwiunyõke, timykibo iny rieryke aõbo riwiunyereri. ⁸ Tule juròna òbitimy ritxurònyõkeki, timykibo aõbinadu mahãdu rierykre aõbina-ò nomy rexiwinykemy. ⁹ Kaiboho tule kiawesere. Inyõ arybe rieryõkeki, tiwesebo rieryke aõmybo tarybetenyteri. Kiawese dori yhydeele tarybetenyteri wese. ¹⁰ Inatyhymy sõwemy rybe wixira rỹire bede-ki, ibutumy tahe aõna aõnamy rybedu rarybere. ¹¹ Aõmybo rarybere arierykõkeki, rybedu dee jiarỹ iny

witxira, rybewitxiraõ tamy rare, tule tii wadee rare. ¹² Kaiboho Deuxu Tyytybytyhy eryna teijetenyeri. Tai dohodỹỹna mahãdu wiòhedỹỹmy maru-runybenyke. ¹³ Inyõ rybe witxiramy rarybekeki, iòbitidỹỹnamy rexitòenyke. ¹⁴ Rybe witxiramy arexitòenykeki, watyytybyle rexitòenyreri waraykywy-dyna-ò ralòòtyhy. ¹⁵ Tai tahe aõhebo arotỹỹnykre? Watyytyby-di, warayky-di arexitòenykre. Idi watyytyby-di warayky-di arawiunykre. ¹⁶ Kai atyytybyle-di textitòenymyhỹteu, timykibo inyõ rierykemy? Idi rarybeke aix-itòedỹỹna rexihukeu. Tii dori arybe rieryõre. ¹⁷ Kai tahe inatyhymy awimy textitòenye, tai tahe iny aõ rieryõhyre, idi riwiòhenanyòtyhy. ¹⁸ Deuxumy reàlàwãhãre. Jiarỹ dori aratyrereny rybe witxiramy rarybemahãre. ¹⁹ Tahe dohodỹỹna mahãdu-ò iruyre rybe eremy ierysynamy ararybeke ada sòwemy rybe eremy iwitxira rybemy anarybekeki. Juhule wadee awityhyre ijõ ratyre-ki iny kiawese inatyhymy reernanyre.

²⁰ Waityhydỹỹdu seriòre uladu raykywesemy aõkõ bexi-raykynymyhỹbenyke. Inyery bedeeryhykỹ wese maraykynybenyke. Aõibina erysynale uladu aõeryõ wesemy boibeke. ²¹ Bede Ywina tyriti-ki kia rỹire: –Kia inydee, hãbu rybe witxira-di anarybekre. Ihãre ta warybe dee tiiboho roholarenyõkre. –Kiamy tahe Wanyrỹ rarybere. ²² Inatyhymy tahe iwitxira rybe rybemy ityhydỹỹdu mahãdu dee deòsina aõkõ rare. Kia ityhydỹỹdukõdu mahãdu dee deòsina rare. Tule Deuxu rybe tỹnydỹỹna ityhydỹỹdu mahãdu-ò rare. ²³ Dohodỹỹna mahãdu wii ributunykre, rybewitxiramy rarybemyhỹreki. Ityhydỹỹdukõdu mahãdu ralòkeki, iny ierykõdu ralòkeki, timybo tii ròhòtinyke. taitxýtetenyerilemy idi ròhòtinyke. ²⁴ Tahe ixityre ityhydỹỹdukõdu mahãdu ralòkeki, tahe Deuxu rybemy rarybereriò, ralòkeu, tii rexierykre òrarudumy rare, ibutumy aòwòmymy roholare tarayky riixixanyke. ²⁵ Aõbo tawo-ki riwòmymy rỹimyhỹredi rexierymy ixi-di ròhòtinykre. Tai resekre tatiowomy Deuxu deàlànamy reàlàkremy. Tule rarybekre: –Inatyhymy Deuxu ayreny-ki ratxireri.

²⁶ Aõhebo dohodỹỹna-ki rokotỹỹnyrenykre waseriòreboho wii rikibutun-nyrenykreu. Kia heka rare: Inyõ wiuòmymy kanawiunykre, ijõ tasỹ Deuxu rybe bede erydỹỹna kedeerynanykre, ijõ itỹnydỹỹnamy kanarybekre, ijõ rybewitxiramy rybena kanarybekre, ijõ iwiuròsòdỹỹnamy kanarybekre. Aõhebo botỹỹnybenyke ityhydỹỹdu wiòhedỹỹnamy rarekemy. ²⁷ Inyõ rybewitxiramy rybemy ratxire riki, inatxi inataõlemy rarybeke, wihewomy, tule iwiuròsòdỹỹdulemy rarybekre. ²⁸ Wiuròsòna ihoòkeki, rybeõlemy ronyke dohodỹỹna heto-ki. Ixiwanale Deuxu-di ròhòtinyre, rexitòenymy. ²⁹ Urile inatxi, inataõlemy rybe tỹnydỹỹdumy rarybekre wana, ijohonadu mahãdu tahe irybe-di ròhòtinytyhyke timybo. ³⁰ Ijõhonadu-ò itỹnydỹỹna rybemy ratxikeki, rybedu rexihudi rarybekre. ³¹ Ibutu dori Deuxu rybemy rarybekre, sohoji sohojimy. Tai ibutumy rierykre, reysakre. ³² Rybe tỹnydỹỹdu mahãdu rayky, tiile rexierymyhỹkre. ³³ Deuxu tahe wimy uriuridỹỹdu aõkõ rare; tii tahe òbitina widỹỹdu rare. Ibutu ijõ dohodỹỹna heto-ki kia wesemy rare.

³⁴ Hãwyy tahe dohodỹỹna-ki roholamy rỹimyhỹre rybeòhykymy tai aõwedumy aõkõ. Ywilemy rỹirake iwese judeu bedeywidỹỹna roimyhỹre wese. ³⁵ Tỹỹraxinadikeki taheto-ki tahãbu-ò rỹỹraxike. Hãwyy dohodỹỹna-ki rarybemyhỹre heka ixỹruna rare. ³⁶ Timywese tahòtinytenye. Deuxu rybe aõbo aykyreny-ki ròhònyre ada kaiboho sohojile aõbo ijòdire.

³⁷ Inyõ rybe tỹnydỹỹdumy ixi-di ròhòtinykeki ada Deuxu Tyytybytyhy-ò wiòhedỹỹnamy rarekeki. Timybo rarybekre. Kia waryberiti heka Deuxu bede ywidỹỹna rierykre. ³⁸ Inyõ kia rityhynyòkeki, tii wile ratyhyòdỹỹòkre.

rubu reijemyhÿre. Adeereny wawowydynatyhymy watzireri. Jesuisi Kristu Inynyrÿ òraru-ki. Tai heka kia lau rarybemahãre. ³² Hãbu mahãdu-ò Efesu hãwã-ki iròdu debure-ò aõbina wese resumahãreki aõtyhybo aritakre? Inatyhymy aõbo? Rubu rexixaõkeki, rikiroxiryrenyke, rikiõrenyke, biurasòmy dori rukururenykre. Aõ aõkõ inytyhydÿÿna. Kia riki ityhydÿÿdukòdu mahãdu tuu rexirybenyke, abiòwa mahãdukeki. ³³ Ixi itxenadÿÿòmy: kia biòwa bina dori iny ixihemy riatymyhÿhÿre. ³⁴ Ywityhylemy boibeke, òbitilemy òrarurenyòmy, sòwemy iny Deuxu rieryõre. Kia heka iny ixÿrudÿÿnareny rare, tai rarybewãhãre.

³⁵ Tahe inyõ kanarybemyhÿkre: –Timybo rubu kedexixakre. Aõumywesemykre iumy? ³⁶ –Itxÿte, juhuu alòboròna rabròòkeki tiu txuhuõna. ³⁷ Telòho iny ribòrònyòtyhy, ityle iny ribòrònyke. Iwese maixòmoty ribòrònyke ada oworuty wese. ³⁸ Ibututy-ò Deuxu iraty umy riwahinymyhÿre ixideewireki. Deuxu ixideewimy alòboròna ritxuhudÿÿnymyhÿre timybo? ³⁹ Dee ibutumy wiwese wese aõkõ rare. Inyde, iròdude, nawiide, uturade ibutumy tahe wiribi hitxi hitxire. ⁴⁰ Biumy rÿira mahãdu tule lahixire, aõwixira wixira bedemy rÿira kia wowodynareny wiribi hitxire. Tii-wana wimy rahixirananyre. ⁴¹ Txuu ahãdu, taina, iloosònareny wiribi hitxire. Taina ijõ taina-ribi iruxeratyhyre. ⁴² Tai tahe kia wese rubu-ribi ixixana rÿimyhÿre. Umy rubu su-ò rahãloodÿÿnymyhÿre rarònyhe txu. Idi tahe irulemy kòdòhònykre, alòboròna ruhunymyhÿre wese tahe umy tuedeõnaõ. Bede luruhukÿ-ki rahãloodÿÿnymyhÿre, tahe loosònatyhy-ki kòdòhònykre. ⁴³ Iruruõ-di umy heka rahãloodÿÿnymyhÿre ibinare, tahe iruxeramý tarurutyhy-di kòdòhònykre. ⁴⁴ Iny umy wesemy rahãloodÿÿnymyhÿre, tahe tyytyby wese kia umy-di kòdòhònykre, biuludu mahãdu wahe. ⁴⁵ Kiamy heka ritidÿÿna-ki roire. Iny umy riuhemyhÿreki, tule tyytyby umy riuhemyhÿremy rÿire: Juhuu inyiru Deuxu riwinyre Adaõ heka rare. ⁴⁶ Juhu tahe inyummyreny tayry-di riwinyre idi tahe ritytybynyre. ⁴⁷ Juhuu ludu hãbu suribi ije rare. Ihewo-ribi Hãbu biu-ribi ihÿre Kristu wahe. ⁴⁸ Juhuu hãbuwesemy ibutumy iny bede ludu ihÿre juhuu inytyhy wese wahe. Hãbu biuludu wesemy ibutumy biu ludu mahãdu ihÿre. ⁴⁹ Tai tahe kabede hãbu wesemy inyboho rÿimyhÿrenyke wesekeki, tule biu ludu Hãbu wesemy rÿkÿirenyke.

⁵⁰ Waityhydÿÿdu Kia heka rarybemahãhyreri, iwese inyboho ihÿmyhÿrenyke wesemy tiu Deuxu Òlòna-ò ralòòtyhy. Iny umy heka ruruhy umy rare, tai tahe Deuxu Òlòna ritaòtyhy, kowa-ò dori iny umy ruruòtyhy. ⁵¹⁻⁵² Tahe aõbo teeryòte adee aritÿnykykre: Ibutumy iny ruruòkre. Ibutumy ityhydÿÿdu iny ruruòle iumy riwixiratÿmyranykre, aõwesele reakre, iny tarue riberenymyhÿre wese reakre, ikonana juròna ritxurònykre. Juròna ritxurònykre idi ibutumy ityhydÿÿdu rubumy rÿira riummywixiratÿmyranykre umytuedeõna-di. Inyboho ityhydÿÿdu mahãdu tulekre. ⁵³ Tahe rekexiwiurònyrenyke, iny bede umy dori rurumyhÿre. Rakaumynykre umy wixira-di taita rukururenyòtyhy. ⁵⁴ Iny umy wixiradikre, tahe kia rybe rexihumy rÿikre: Ryberitina rarybere: –Rubu ijesu rikitarenykre: ⁵⁵ –Aõherekibo rubu, aijesuna wawana tetaõta? Aõherekibo tiwamytxitidÿÿnyòte? ⁵⁶ Òraru rubumytxitidÿÿdu rare. Bedeywidÿÿ òraru rurudÿÿna rare. ⁵⁷ Deuxu umy rekealàmymhÿkre, tii dori ijesu inybohoreny ritakemy riwiòhenanymyhÿre. Jesuisi Kristu Inynyrÿ-di diwiòhenanymyhÿde. ⁵⁸ Tahe weseriòre luu mahãdu, bityhynyhybenyke, ywihyummy ahãbenyke, Wanyrÿ aõmysÿdÿÿna-ò hyy tiemy ahãbenyke. Aaõmysÿdÿÿna Wanyrÿ dee, idi inydee awimy rarootinymyhÿre.

16

¹ Nierumy ararybekre. Kia bibutunykemy kowa tyhydÿÿdu mahãdu-ò, Judeia mahãdu wahe. Iwese Alatxia mahãdu-ò ròerynanyre wese, kaiboho tule ijõ dee bitabenyke. ² Semana juhu ludu txuu, iny sohoji sohoji tiwesebo tòtatenyete jura birarenymahãbenyke rawahikremy. ³ Tai adehemynykreu kia nieru rexihumy rÿikre myiõtyhy tahe ijõ rarasamy. Tahe mobo kai tyyriti-di biditakre, tii-wana nieru iny ariteònykre Jerusalẽ-ò. ⁴ Tahe jiarÿ arake-wana iny dee wikeki, tuu wawana kodoikre. ⁵ Macedonia bede-ò arakre rahudi arehemynykremy adeereny watxireri. Macedonia-di delemy arakre. ⁶ Araroorehenykre òsana biubede taile arahukre awanarenhyhyyle. Tai ele elemy biwatÿidÿÿnykre titxibo arakemy. ⁷ Deuxudeewikeki urihimyò aõkõ akireny bede arieke bededÿÿnana arahukre akireny. ⁸ Efesu hãwã-ki Pentecoste woranabedehesi konana-ò ariijekre. Idi tahe arakre. ⁹ Ijõtòbònahakÿ wese irayhyky rÿimyhÿre waaõmysÿdÿÿ. Tai waaõmysÿdÿÿna irutaõre, ihãre ta wamy òludu sõwere. Namy sõwehyymy taheka òludu rÿire.

¹⁰ Tahe, Tximõtxi rakeki, iixÿru lau biijemy tii dori Deuxu aõmysÿdÿÿna diwinymyhÿde wawese. ¹¹ Inyõ Tximõtxi-di aõmy aõkõ ihÿkeki heka wadee awiõre. Wadee itÿina-ò biwiòhenanybenyke ywina-di. Reraòmahãre dori ityhydÿÿdu seriòreboho wana kanakemy. ¹² Inyseriòre Apòlo-ò sõwemy rarybewãhãre arorarenymy rakemy ijõ iny seriòreboho-wana. Tahe tii heka Deuxudeewimy aõkõ idi røhõtinyinmyhÿre. Idi tahe rakre ixideewimy tiu txumybo.

¹³ Aõu aõu bexiywinylemy borukubeke. Inatyhymy òbitimy myibenyke, hãbu rurutere wesemy bexirurudÿÿnyke. ¹⁴ Aõhebo botÿÿnybenykemy ywina-di luuna-di botÿÿnymy boibemahãke.

¹⁵ Tefana, tasÿ mahãdu-wana Akaia bede ludu-ki ityhydÿÿdumy juhuru rare. Kia teerytenyete. Tiiboho ityhydÿÿdu mahãdu wiòhedÿÿduhyymy ihÿrenyere. ¹⁶ Tamy boholabenyke, ibutumy tamy wityhymy biwinybenyke. Tule kia wese wiòhedÿÿdu biwiòhenanybenyke. ¹⁷ Tefana, Fortunatu, Akaio kaò ditehemynydenyde. Taita wadeysamy watxireri. Tiiboho riwawiòhenanyrenyere kaiboho kaki aõkõ atximahãtenyete. ¹⁸ Tiiboho wawo-ribi riwateysadÿÿnyere, araykyreny òsÿny tule wahe. Kia mahãdu heka ratyhydÿÿmyhÿke.

¹⁹ Kaki Asia bede-ki ibutumy dohodÿÿna mahãdu tarybe wehityhyna adeereny riwahinyreri. Akila, Prisila-wana taluuna Wanyrÿnimy rybe adee riwahinyrenyere taheto-ki dohodÿÿnareny mahãdu tule wahe. ²⁰ Ibutu seriòre mahãdu rybe wehityhyna adeereny riwahinyreri. Birybenybenykreu wii bimybenykre wiwetya-ki seriòrewesemy tamy luòsõna òbitityhyna-di buòbenykre.

²¹ Iroo tahe jiarÿ ariritinykre wadebò-di wahe. Jiarÿ Paulo warybe wehityhyna rewahinyere. ²² Inyõ Inynyrÿ luuõkeki, aõbinahakÿbo tamy kanake, ki-amy rexirybenyere: 'Maranata' kia heka Jesuisi wymy kanake rare. ²³ Deuxu luuna adeereny kanakemy idi watxiwãhãre. ²⁴ Ibutu-ò waluuna Jesuisi Kristumy. Kie.

2 Oritxi Mahãdu-ò 2 Oritxi Hãwã Dohodỹna Mahãdu-ò

¹ Jiarỹ, Paulo, Deuxu deòduõ watzireri Deuxudeewireki. Tahe katyyriti rewahinyrenyre Oritxi hãwã dohodỹna mahãdu-ò. Iny seriòreneny Tximòtxi wawana ihỹre. Tule rewahinyrenyre ibutu ityhydỹdu mahãdu roholakemy Akaia bedeki. ² Ruxetòena, ywina-wana adeereny kanakemy idi watzireri Deuxu inybyrenyre-ribi Jesuisi Kristu Inyryỹ-ribi.

³⁻⁴ Deuxu heka Jesuisi Kristu tyby rare. Iny wiòhedỹdu ihỹre. Ruxetòena sòwemy inydeereny riwahinymhỹre. Ibutumy aòmydỹna-di riwiòhenanymhỹre. Tai tahe iny witzira rikiwiòhenanyrenykre Deuxu wiòhedỹna-di. ⁵ Iwese Kristu aòhòkỹmy dỹnana kaiboho teerytenye wese, Kristu wiòhedỹna bitamy bierybenyke. ⁶ Jiarỹboho aòhòkỹmy arotỹnyrenykre, awiòhenadỹnyrenykre tuukre. Tai tahe tarasana iribi bitake. Deuxu-ribi wiòhedỹna arimyrenykeki, kia biu-ò hena iribi bimyeke arawiòhenanyrenykre. Tai tahe kaiboho arururenydikre aòhòkỹmy botỹnybenykre. ⁷ Tahe wararòsòna sòwemy ihỹre akireny. Tiubo aòhòkỹmy dỹnanamy botỹnybenykre tule wiòhedỹna bitabenyke iwese aritarenykre wese. ⁸ Waityhydỹdu seriòre, Asia bedeki jiarỹboho sòwemy aòhòkỹmy ratỹnyroiremahã. Wadeereny heka isiratyhyre ibedeki. Tai heka raberumy roiremahã arururenyke lau. ⁹ Rahòtinyrenyre tai wakonanareny sana. Kiamy heka wadeereny ditỹnynde bedeerynamy: ixi-di inyõ nohòtiõmy, Deuxudihyyle wahe. Tii dori rubu-ribi ixixadu rare. ¹⁰ Inatyhymy tii riwatarenyre kia brebuna-ribi. Ibutu aõna aõna-ribi riwatarenykre ixityre. ¹¹ Kaiboho dori wadeereny Deuxu-ò texitòenytenyteri. Tahe ibutumy ixitòena-ò Deuxu kodoholakre tai riwiòhenanykre. Tahe ibutumyiny Deuxu riteàlananykre.

¹² Ibutumy jiarỹboho heka kia Deuxudeewimy rewinyhỹrenyre. Tai heka wadeysarenyre jiarỹboho. Awanareny heka tule rarybemahãrenyre: òbitinamy, Deuxu rurunamy. Iny raykywydyna-di aòkõ wahe, Deuxu raykywydyna-di. ¹³⁻¹⁴ Idi mariakele, biritinykele, bierykele, kia reritinyrenyre adeereny. Wiji urihimyòle teerymy toite. Jesuisi txu tahe ibutumy bierybenyke. Jiarỹboho areysarenykre bierybenykeki wahe. Tule kaiboho beysabenykre.

¹⁵⁻¹⁶ Juhuu rahòtinyre kiawesemy: arakemy ixi-di rahòtinyre. Juhuu heka Macedonia hãwã bedeki arakemy ixi-di rahòtinyre. Iule tahe aroramy arakemy heka ixi-di watxiwãhã. Òkesu tasỹ tule, aroramy adehemynykre. Tai wiòhena inatximy bitake. Jiarỹ ayrenymy areakre, Judeia bedeki arakemy kaiboho biwawiòhenanybenykeny. ¹⁷⁻¹⁸ Reòsamy watzirerimy aõbohe wadi tahòtinytenyteri? Ixiòrarukile aõbohe tuuremy adee araỹraxikre? Tuu aõbo iximy rarybere kohe, myỹ, iule. Aòkõre, myy rarybere, iule wahe. Inatyhymy aõbohe rarybereri. Aòkõre rarybeõre. Jesuisi Kristu heka warybe rieryre. Kohe, myy, iule. ¹⁹ Tai heka raryberenyre: —Inatyhy rare. Myỹ wahe, Deuxudeewinamy. Sila Tximòtxi-wana kia Deuxu rybe-di adeereny ritỹnyre, Jesuisi Kristu iriòremy, jiarỹ tule adeereny kia retỹnyre. ²⁰ Inyboho ratximyhỹre Jesuisi Kristu-ò. Kristu heka Deuxu widỹdu ratzireri. Inyummyreny ratximyhỹre. Deuxu heka tuu iny rierynanymhỹrenyre, tii inatyhy. ²¹⁻²² Tii heka iny ritamyhỹrenyre; rihitximyhỹrenyre; tahòrõ mahãdumy riwinyre.

Inydeereny riwahinyre Deuxu Tyytybytyhy inyworeny-ò risỹnyre. Tai heka inyboho rõhõtinyrenyrene inydeereny ibutumy riwahinykremy.

²³ Deuxu heka warayky rieryre. Tai heka rarybemahãre, inatyhy raõre Oritxi hãwã-ò. Tai heka adiride ixinamy. ²⁴ Araryberenyõtyhy jiarỹboho aõbo bityhynybenykemy, marybebenykemy. Kaiboho dorihe inatyhyna tetyhynytenyte. Urile tahe arawiõhenanyrenykre deysana-di Deuxu Tyytybytyhy dee deysana-di.

2

¹ Tai wawo rerahõrera. Arakemy aõkõ abedeòtiidỹnyrenymy ixityre. ² Arabedeòtiidỹnyrenykeki tahe mobo riwateysanykre. Kaibohole toite. ³ Tai adeereny reritinyre. Anaõtyhy heka abedeòtiidỹnyrenymy. Kaiboho dori deysana-di biwasỹnybenyke. Iu wadeysamy watxireriu, kaiboho tule beysabenykre. Kia heka reerywiwire jiarỹ. ⁴ Adeereny reritinyre bedewona-di ranywãhãu; warube rytynymahã. Bedeòtiidỹnyna-di arasỹnyrenykeny aõkõ kỹny. Tahe timybo aluurenymy kaiboho bierybenykemy adeereny reritinyre.

⁵ Bedewonamy relyykeki, tiu inyõ wii ribedewonyreu, riwabedewonyõtyhy. Aõtxi arabedewonyrenyrene. Waryberiti isirare aõkõ ihỹre. ⁶ Aõhõkỹmy dỹnyanamy yla aõkõ rotỹnyre. Tai ixinamy rarekre wiji. ⁷ Wiji tahe iwitxira aõmydỹnyana biwinyke: biwiõhenanyke iixãwididỹnyadikemy. Tai tahe bedewona-di sõwetyhymy riatyõtyhy bedewona-ribi wahe. ⁸ Tii luunatyhy-di bierynanybenyke.

⁹ Tai heka adeereny õnosõna rewahinyre. Tai juhoo waritidỹnyna adeereny rewahinyre. Jiarỹ heka kaiboho rexiywinymy aõbo atxitenyterí ityhydỹny-ò. Kiamy adireny watxireri. ¹⁰ Kai biixãwididỹnykeki heka, jiarỹ tule ariixãwididỹnyke. Kia adeereny rikiwinyrenyke Kristu õraru-ki. ¹¹ Tahe Satanasi tiu iny riatyrenyõtyhy. Inyboho rieryrenyrene tii kia riwinykeny riwisỹnymyhỹre.

¹² Jiarỹ heka ròirenyre Troaji-ò Rybewihikỹ tỹnydỹny Kristuni-di. Tamy retehemynyreu, isiraõlemy tai Rybewihikỹ dohodỹny, Inynyry riwawiõhenanyre wahe. ¹³ Tahe wabedewomy watxiwãhã inyseriõreny Txitu-ki rahaõrekí. Tai tahe kia iny mahãdu reteõwarinyre arakremy Macedonia hãwã-ò rare.

¹⁴ Tahe Deuxu deysana! Deuxu-wana watxiwãhãrenyrene. Tahe kia ijesu tai ritake. Kristu heka ridykre ijesu tarasadu mahãdu. Rokoirenykre heka ihe-ki. ¹⁵ Iwese aderõna lỹnyrehekỹ ibutumy idi riãlãnymyhỹre wese heka, kia wese inyboho roire. Ibutumy iny rierykeny heka ityhydỹnydu mahãdu rỹrerimy ihỹre. Lỹnyrena wihikỹ Kristu ritoonyre wese Deuxu-ò inyboho roire. Iny lỹnyrena wese heka rare. Ityhydỹnydu, ityhydỹnydukõdu mahãdu-ò ramyhỹre. ¹⁶ Kia rityhynyõmyhỹre mahãdu tahe, tỹnyre rirubunyrene. Rityhynymyhỹre mahãdu tahe tỹnyre iruweselemy rare. Kia aõmysỹdỹny biwinybenyke. Isirare heka iaõmysỹdỹny. ¹⁷ Inyboho heka sõwemy inywese aõkõ iny roire. Iwese iny riwymyhỹre aõðwyrìre idi ijohomy, kia wese karybe rare. Kia Deuxu deõdu mahãdu heka iõwydimy aõkõ rybe riwymyhỹre. Tahe inyboho heka inatyhymy rarybemyhỹrenyrene. Deuxu dori inydeereny rarybere õbitinamy. Riwateõnyrenyrene õbitina-di araryberenykeny.

3

¹ Timyre heka tyyriti ritididỹnynamy raruõhyymahãrenyrene jiarỹboho awirenyremy. Tahe waribireny tule aribireny kia Ritidỹny arihurenyõtyhy. ² Kaiboho heka Kristu tyyriti wese aõma toite. Riritinymy heka

roimyhÿre inywo-ki, inyrayky-ki. Idi riramy kaiboho burubenykeki, aõbo kaiboho tewinymahãte heka tamy betehebonyke. Tai tahe rieromy idi rariake ixideele. Idi rariake hãre tahe idi rexibedeerynyke. ³ Kaiboho heka Kristu tyyriti wese heka toite. Inydeereny iwahidÿÿmy heka tii rare. Kia tyyriti wixiramy rare. Aõ ritidÿÿna manamy aõkõ riwinyreri. Deuxu Tyytybytyhy-di tahe riwinyreri. Aõ manatyre-ki aõkõ ròritidÿÿreri inyraykyreny-ki, inyworeny-ki ròritidÿÿmyhÿre. ⁴ Deuxu heka retyhynmahãre, Kristu òraru-ki wahe. Tai tahe tuu raryberenymahãre kiawesemy. ⁵ Jiarÿboho heka warururenyõhÿyre kaa aõmysÿdÿÿna widÿÿna-ò. Iny ruruna heka Deuxu-ribi sohojile nade. Tii iny wiòhedÿÿdu, aõ iny rikiwinymyhÿrenyke-ò wahe. ⁶⁻⁸ Irybe tÿmyra dohodÿÿdumy heka inyboho roire. Ihetxiu bede ywina wesemy aõko heka ròritidÿÿre Deuxu Tyytybytyhy ihÿre. Ihetxiu bede ywina heka rubu diwyde. Deuxu Tyytybytyhy iruna riwahinyre. Ihetxiu heka manatyre-ki ròritidÿÿre. Deuxu loosòna tule ròhònyre, riwahinyreu wahe. Moisesi òsÿny-ribi sòwemy loosòna ròhònyre. Idi tahe riixãwididÿÿnyre. Tahe judeu mahãdu reteheòhÿymyhÿre iòsÿny-ò, iòsÿny loosònadireki. Deuxu Tyytybytyhy heka iratyre awimy rare, iny-ò dori Deuxu irutyhy riwahinyre. Tahe bede ywina nade loosòna wiwihikÿ-di bede ywina tÿmyra tahe iratyre awi rare. ⁹ Tii heka iny-di ixãwikemy ratxireri. ¹⁰ Tahe iratyre rybe tÿmyra rare. Iny òraruna-di ixãwikemy ratxireri. ¹¹ Kia urihimyò rÿire awi rare. Iratyre tahe umytuedeõna rare.

¹² Iny raròsòna sòwemy ratximyhÿrenyre. Tai tahe inyboho ruberuòhÿymyhÿrenyre. ¹³ Moisesi wesemy aõkõ rakatximyhÿrenyke. Imahãdu rayktxymy dori rÿirenyre. ¹⁴⁻¹⁵ Imahãdutxymy dori rÿirenyre. Moisesi bedeywina-di rariakeki, irayky ritòbonyke. Kia rieryòrenyre iraykyreny ratxynymyhÿrenyremy. ¹⁶ Kristu rityhynyre xiery, irayky raraymyhÿre. Iwese Moisesi òsÿnytòbòna iòsÿny-ribi resere wese kia rare. ¹⁷ Kia Tyyriti-ki Inynyrÿreny heka Deuxu Tyytybytyhy rare. Tikibo Deuxu Tyytybytyhy rÿikeki kowa ibutumy iny ixinamy rÿike. ¹⁸ Tahe ibutumy inyboho heka Deuxu wowydyna iny òsÿnyreny-ki ijòdire. Iwese iny òsÿnyreny itxena-ki iny retehemyhÿ wese, Deuxu wowydyna ibutumy robimyhÿke iny òsÿnyreny-ki. Inynyrÿ he Deuxu Tyytybytyhy rare. Iribi tahe wowydyna nade. Kia wese inyboho heka Inynyrÿ wesemy relemyhÿrenyre. Inihikÿmy delemyhÿdenyde. Tii dori iny woreny-ki raaòòtaòtamyhÿre.

4

¹ Deuxu taruxetòena-di heka kia aõmysÿdÿÿna inydeereny diwahinyde. Tai heka ikonanakòdumy idi rakatximyhÿrenyke. ²⁻³ Ibutumy heka rikiwinymyhÿrenyke aõbo òbiti rare. Aõbina binahakÿ widÿÿ-ò heka rekexijerenyke aõbo òbitirele heka rikiwinyrenyke; rikiwiurònyrenyòtyhy heka Deuxu rarybereriki, tuu. Deuxuruòhyyle rikiwinyrenyke. Inatyhyna loosòna-ki heka rakatxirenyke. Ibutumy heka rikiwinyrenyke ibutu itxerena òbitimy wahe. Inyboho ritÿnynymyhÿre Rybe tymyra wihikÿ. Inyò-ribi riwòmy roimyhÿkeki tahe kia rityhynyòmyhÿrele tuu ritidimy roike. ⁴ Kiakeki tahe Satanasi iitxeredÿÿ-ò riijònyreri loosònamy robike lau. Deuxu binadÿÿna rare. Ibinadÿÿdu wesemy ratxireri. Kaa loosòna-ò iny riitxeredÿÿnyhÿymyhÿre aõma Rybewihikÿ tÿmyra-ò. Rarybemyhÿre dori Kristu heka Deuxu yrubule rare. ⁵ Iximy aõkõ rarybemahãrenyre. Inynyrÿ Jesuisi Kristulemy heka rarybemahãrenyre. Inyboho heka deòdumy inyboho ratximyhÿrenyre adeereny. Jesuisi òraru-ki kia rewinymahãrenyre. ⁶ Juhuu Deuxu rarybere: —Bedeluru-ribi heka loosòna doosòmyhÿde. Tii heka loosòna-di

inyraykyreny ritoosònanymyhÿre. Tai heka iny Deuxu erysydÿÿna inyboho rieryreny. Kristu òsÿny-ki sohojile tuu rokobirenyke.

⁷ Kia heka aõna aõna wiwi inydeereny heka rare. Ihyna òwy riòre wese my inyumyreny ratxireri, butxi weselemy wahe. Tai heka Deuxu sohojile irurudire, inyboho aõko irurudire. ⁸ Ihãrele heka aõbo iny riwinyke rieryõhyymyhÿre timybo aõ iny riwinyke heka. ⁹ Aõhõkÿmy dÿÿnana heka inydeereny rehemynymyhÿre tai inyboho ikyhynamy riemyhÿreny. Inyboho heka bedewodihyy ratximyhÿreny, tahe tiemy iny raròsònarenidyhy inyboho ratximyhÿreny. ¹⁰ Inyboho heka itxi tõhõti reahyy inyboho ratximyhÿreny, Jesuisi rubuna-txi wahe. Kaki tahe iwese Jesuisi raremyhÿ wese heka rakatxirenyke. Tai iny wixira heka tuu robikre kiamy, Jesuisi rirudÿÿnanamy. ¹¹ Jesuisi òraru-ki heka brebunahakÿ-ki inyboho roire. Kia wese-ki heka iny Jesuisi runamy robikre inykireny. ¹² Kia-ki heka iny rubukonanareny inykireny rare. Tahe iruna akireny tule ratximyhÿre. ¹³ Kiamy heka Ritidÿÿna roire: —Jiarÿ retyhynyre. Taita rarybere: —Kia weselemy roire. Retyhynyrenyri tai heka jiarÿboho tule raryberenyri. ¹⁴ Jesuisi ixixadÿÿdu heka rare. Kaa tule inyboho tule riixixanyrenyke. Rikirònykre heka Deuxuko-txi. Kaiboho tule boibenyke wawanareny. ¹⁵ Jiarÿ wawanareny kia adeereny relere. Tamy Deuxu ruxetòena sòwetyhymy ramyhÿre-wana heka riwahinymyhÿre iratyre sòwetyhymy tamy deàlana riwahinymyhÿre. Kia heka Deuxu wowydyna-ò tuu ratximyhÿre. Bedewoõmy.

¹⁶ Iny bedewonaõhyre heka. Iny umyreny retybynyre. Txuõ txuõlemy heka ratÿmyranyke inywo-ki. Tiie heka aõbo rierynyre inatyhy wahe. ¹⁷ Iny bededÿÿnanareny heka urihimyo le roimyhÿre. Iny wowydynarenyko-ki heka aõhõkÿmy dÿÿnana inyboho ritarenyke indireny retehemyhÿre. Retyhenyreny wowydyna-ò awityhyremy inyboho idi retehemyhÿre iny idi retehõmyhÿredi. ¹⁸ Aõbo iny tuu robimyhÿre bede bedemy tuu iny robimyhÿre ibutumy idi reamy. Aõbo iny tuu robiõmyhÿre heka tiu itueõtyhy. Kia-di tahe inyboho rõhõtinyinmyhÿre.

5

¹⁻² Inyummy tÿmyrahakÿ heka inydeereny kidiwahinykre Deuxu, iwixira biu bede-ki wahe. Aõ hãbu wahisidÿÿna-ki aõkõ Deuxu-di wahisidÿÿna-ki heka tuukre kia umy tÿmyra wahe. Tiu heka itueõtyhy. Rakabedeworenykre heka bede-ki iny telesòreny-ki rasÿnyreki inywo-ki wahe. ³ Inyboho heka biubede-ki insyÿreny inyumytÿmyra-ki rõkõhõtinyinmyhÿrenyke. Kaa iny umyreny wahe. Rabedewomyhÿreny. Umy tÿmyraõ heka rikitarenykemy inyboho ratximyhÿreny. ⁴ Aõherekibo inyboho wiji rabedeworenyre? Inyboho heka Deuxu bedewihikÿ-ò aròirenykekõ aõbo? Inyreny rikitarenykemy aõkõ wiji. Kaki aõhõkÿmy dÿÿnana riwawobededÿÿnyra. Kia aõbo umy tÿmyra tyre tahe rikirutyrenyke ijõ wahe. Ijõ rikitarenykre umytuedeõnaõ. Tiu itueõtyhy. Kia riwinyre inydeereny kia wahe. ⁵ Deuxu dori tuu rarybereri inydee riwahinykremy. Tatytybytyhy dori diwahinyde diteòsinyde. ⁶ Kia iwese juhoo rarybere wese heka tuu rotÿÿnykre. Tai heka inyboho teysamy ratximyhÿreny. Kabede-ki inyboho ratximyhÿre heka inyummyreny ratximyhÿre heka aõ Inynyrÿ-wana aõkõ ratximyhÿre. ⁷ Tiu heka rokobirenyõtyhy rikityhynyrenykeka ka idi rakatxirenykre. Inyboho rieryreny timybo rarekre wahe. ⁸ Jiarÿ wadee awire kabede-ribi arexitake Deuxu-wana arasÿnyke wahe. ⁹ Aõma tamydeewimy heka tuu iny riwinyke wahe iny-wana rasÿnyke. Kaki iny ratximyhÿre tahe aõbo

awire heka tamy awire. ¹⁰ Inydireny retehemyhÿre. Aõbo inyboho riwinymyhÿreny. Aõbina bina rikiwinyrenyke heka aõhõkÿmy dÿÿnana inydeereny riwahinykre. Aõwihikÿ riki rikiwinyrenyke wana tasÿ. Aõbo awityhy inydeereny kidiwahinykre.

¹¹ Inynyrÿ heka inyboho rityhynymyhÿre. Tai inyboho iny wixira-ò tuu sõwemy relyymyhÿreny. Ibutumy heka Deuxu iny rierymyhÿreny. Kaiboho heka tule tiwaerymahãteny. ¹² Kia heka reraõmy watzimyhÿreny biwaerybenyke. Ararybeõtyhy heka adeereny jiarÿ awiremy. Tahe wadee ka awire kaiboho waluurenyke. Hãbu iumyle awimy rÿirerimy ihÿremy idi rõhõtinyinmyhÿre. Tii heka õbiti aõkõ rare. Kia biwyõnybenykemy adireny watzireri. ¹³ Juhuu iny rieryremy itelesõ. Inymyreny rarybekeki itxÿtemy inyboho roiremy. Rakaryberenyke heka aõbo inyboho dori Deuxu dee. Aõmysÿdÿÿrenymyhÿreki inydireny rõhõtinyinmyhÿre. Inymyreny rarybekeki inyboho awilerenyremy. Iõrarureny-ki tuu rakatzirenyke. ¹⁴ Kristu luuna heka kiamy iny riraykydÿÿnymyhÿre. Tii heka rurure iny ibutudee. Tii rurureu, ibutumy inyderõwrenymy rurure. ¹⁵ Rurure heka aõma iny ixidee sohojile irumy rareke lau. Kia tako-ò rakreu tamy heka irumy rakre. Tamy dori rurure tai rexixare rubu-ribi. ¹⁶ Rakaraykynyrenyke timybo hãbu awiré, ibinaré. Kaimy heka rakaraykynyrenyke. Aõ iwese iny wixira raraykynymyhÿre wese aõkõ raraykynyrenyke. Aõma inyboho aõbo Jesuisi Kristu-di raraykynymyhÿre heka. Ixityre aõbo tuukre. ¹⁷ Tii heka umy tÿmyra tuedeõna-di ratximyhÿre iwixira ratximyihÿre. Juhu iaõmydÿÿnana iribi ixãwira. Tahe wiji raraykywydynanyre iwixiramy. Ibutumy iaõna aõna ihetxiu heka rawixiranyre, awi-ò. ¹⁸ Deuxu heka ibutumy kia riwinyre tamy. Inyboho heka iõludu roire, juhoo wahe. Wiji tahe iliinamy ijoiratzimyhÿre. Iny wixira heka iliinamy rarekemy idi watxiwãhãre. ¹⁹ Wiji tahe timybo Kristu rarybekremy heka adeereny rarybereri. Aõma Deuxu kia liinamy rarekemy wahe. Ixinamy Deuxu. Ka Deuxu aõ anaumywitziranydenyke. Kia Kristu õraru-ki tuu ratximyhÿre.

²⁰ Jiarÿboho Deuxu deõdu roire. Tai Kristu derõwmy adeereny rarybereri: Iluuna ixidee ixiby bimybenyke. Wii biwowixinybenyke. ²¹ Deuxu heka iny õraruna ritidire Kristu tyre-ò. Kristu inyõrarunareny riwyre. Wiji tahe Deuxu õbitina inydeereny riwahinymyhÿre.

6

¹ Jiarÿboho tahe raaõmysÿdÿÿnyrenyke Deuxu dee. Deuxu ruxetõena dori tetateny, tai idi mohõtinyinbenyke, õhõtireny-ribi losaõmykemy. ² Boholabenyke aõmybo Deuxu rarybereriõ. Jiarÿ heka aluurenyre iurenana tahe ka arybe-ò raholareri. Arawiõhenarenyre iu wadee textiõenyteu, wadee taryteu. Boholake wiji heka bitabenyke Deuxu ruxetõena. Wiji heka biu-ò hena txumy bede rÿire. ³ Inyõ iny aõmysÿdÿÿnarenymy ibinamy rarybekeki, uritere ijõ iny bedeworenyõmy, jiarÿboho õraru-ki. ⁴⁻⁵ Jiarÿboho dori Deuxu deõdutyhy roire. Tai rikiteõsinyrenyke ibutumy aõbo inyboho dori Deuxu deõdu roire. Tai riteõsinyke ibutumy aõbo iny riwinymyhÿre. Aõna aõna rikiteõsinyrenyke. Ohõte wakireny rÿimyhÿre. Rõtenawo-ò ralõmyhÿreny. Bedeweweky-ki aõhõkÿmy ratÿÿnymyhÿre. Sõwemy heka reõludunyre aõnana bina binahakÿ reõludunyre. Aõ õta õta reõludunyre. Sõwemy heka raaõmysÿdÿÿnyhikÿreny. Sõwemy heka aõmysÿdÿÿnadikre; tÿikõ bede reijereny; byreõmy bede reijereny; ⁶ õbitimy heka rewinyreny. Aõma, ywiny-di ròwidÿÿreny bederyna-di. Ka roirewãhã iny iwixira rewiohenanyre. Ibutumy kia rewiohenany roirewãhã. Deuxu Tyytybytyhy

heka wawanahyy roiremyhÿ. Luuna heka inydee reteòsinyreny Inatyhyna rybe heka retÿnynymahãreny. Sõwe heka ritÿnynymy, jiarÿboho Deuxu deòdu roire wahe. ⁷ Òbitina dori wadebònareny wese rare Satanasi itxemy. Jiarÿboho heka remymahãreny aritarenykemy. Tule iny rexiijemyhÿre òbitina-di. ⁸ Ijõ heka waluurenny inyõ tasÿ aõbina binahakÿle wadee riwinymyhÿre. Ijõ heka Rybewihikÿmy wadee raryberemyhÿre. Ijõ tasÿ rybe binamy wamyre, raujõmo. Inatyhyna rarybemyhÿre. Tai wamy ruidu riwaninimyhÿreny. ⁹ Ibutumy heka iny riwayreny. Tahe rieryõhyymy heka inatyhy rare. Watxiwãhãreny rubu wese ihãre tahe warumy watxiwãhãreny. Tiiboho heka rubu wesemy inydireny ratximyhÿreny. Aõhõkÿmy ratÿÿnyreny hãre raruõhyylemy watximyhÿreny. ¹⁰ Aõna aõna heka bedewonihikÿmy ròhònny. Tiemy wadeysahyy watxiwãhãreny. Jiarÿboho heka urimynodule watxiwãhãreny. Ibutumy inyboho rityhydÿÿnyreny. Aõhomy aõkõ inyboho ratximyhyreny tahe ibutumy inydire roimyhÿreny.

¹¹⁻¹² Tahe kaiboho ityhydÿÿdu seriòre mahãdu Oritxi hãwã-ki. Jiarÿboho heka kaa òbiti-my aõna aõnamy rarybemyhÿre. Kaiboho heka ijohona derarenny aõmybo rarybemyhÿreny. Jiarÿboho heka aluurenny. ¹³ Kai wariòre wesemy adee rarybereri. Umy iwese jiarÿ aluure wese, kai waluurenny.

¹⁴ Boholabenyke warybereny-ò ityhydÿÿdukõdu mahãdu-wana aõmysÿdÿÿrenyõke. Timybo òbitinaõ heka aõbinaõ-wana raaõmysÿdÿÿke. Timybo heka loosõna bedeluru-wana ratxike? Aõkõre! Tiu wiwana rauriõtyhy. ¹⁵ Satanasi heka Kristu-wana raaõmysÿdÿÿnanyõtyhy. Ityydÿÿdu mahãdu wiwesehyyle raraykynykemy rÿira. Ityhydÿÿdukõdu mahãdu-wana tahe wiraykyweseke aõkõre. ¹⁶ Deuxu aõmysÿdÿÿna heka iwitxi rare, suritxoo aõmydÿÿnana-ribi, wahe. Kaiboho heka Deuxu dohodÿÿna ijoimy toite Deuxu oworeny-ki ratximyhÿre. Deuxule heka kawesemy rarybere: –Jiarÿ heka wasÿ ariwinykre ayreny-ki. Jiarÿ iDeuxumy aronykre tiiboho waijoimy. Rorokurenny. Tai tahe Inynyrÿ rarybere wiribi bihitxinyke. Inybina-ribi bexihitxinybenyke.

¹⁷ Bexiebenyke òbitikõre-ribi wahe. Uritere tamy adi rexihumy, ixierya aramyrenny ixidee wariòre wese.

¹⁸ Warurutyhymy adee rarybere. Boomy heka adireny ararekre, jiarÿle wahe. Deuxu rurutere rare Jiarÿ.

7

¹⁻² Deuxu ibutumy tuu rarybere: –Kai ityhydÿÿdu waseriòre mahãdu. Tai tahe rikexiòbitinyke ibutu aõmydÿÿnana-ribi. Iny umyrenny-ki roko-birenyke inyumyrenny-ki. Òbitimy heka rakatxirenyke iko-ò, Deuxuko-ò. Aõma waluumy heka atximahãbenykeny rahõtinywãhãreny. Iny-ò aõ bina bina rewinyõhywãhãreny. ³ Tuhe kaa rarybere tahe ixityre anarybekre. Aluurenny jiarÿboho ibutuhyye ratximyhÿre iny rummy ratximyhÿre hãre tasÿ rukururenny tulekre. ⁴ Wadee heka awire ibutumy kaiboho ratximyhÿreny. Kai aõwitxira witxira wadeereny rÿira umy retyhynnyreki. Isirare heka wadee kia ratximyhÿhãrele Wadeysatyhymy heka watxiwãhãre, wiòhedÿÿtyhy òraru-ki, ijyy òraru-ki.

⁵ Jiarÿboho retehemynny Macedonia bede. Taita tule elehynaõhyre wadereny. Ibutumy heka aõna aõna, òta òta witxira witxira; bede bede ihymy aõkõre rÿire tai. Aõma bedewonihikÿ heka watelesõrenny-ò ralore. ⁶⁻⁷ Deuxu riwawiòhenanyrenny; Txitu diteònyde wadereny. Tii

rybereny heka awiremy kaiboho. Tai tahe reysarenyre jiarÿboho. Kai-boho tabedewomy atxitenyteri waðraru-ki. Katahe wadeysa nihikÿmy watzireri. ⁸ Adeereny warybetyyriti rewahinyreki tabedewomy atxitenyter. Tai tahe reysamy watzireri. Ihãrele heka tyyriti adeereny arawahinykre. Kaiboho heka tabedewotenyte iribi tahe aõmydÿÿna kaiboho tewitxiranytenyter teòbitinytenyter ibutumy. ⁹ Tai tahe jiarÿ reysamy watzireri. Aõbinare dori rewinykõre arawiòhenyrenyter heka. ¹⁰⁻¹¹ Deuxu heka iny ribedeòtiidÿÿnymyhÿre iny ywimy riraykydÿÿnykemy. Kia kidiwymyhÿke inydee tarasana wahe. Tii heka awire. Ijõ bededeòtiidÿÿ tahe bedede luðu bedede òtiidÿÿ. Kia tahe rubu diwymyhÿde. Kaiboho heka tabedeòtiidÿÿnymyhÿtenyter. Deuxu heka kia riwinyre awiòhedÿÿnamy aõma kaiboho awirenyter. Aõ witzira witzira sõwemy akireny rÿireri, aõ òta òtareny. Kiadile tahe aõma òbitihyymy òhò ayreny-ribi kaiboho heka taykarananytenyter. Kaiboho heka waluudumy teletenyter. Kaiboho biwinybenykeny aõbo òbitimy ratximyhÿre iwidÿÿmy tarotenyter. Ibutumy heka òbitihyymy rarekemy idi tetehetenyter. ¹² Tai kia tyyriti adeereny rewahinyre. Aõ kia rewinyre heka aõ iny iòrarudikekile aõkõre rewinyre. Idi aretehekemy heka. Kaiboho waluurennytyhyre aõbo òraru-ki wahe. ¹³ Tai heka wadeysamy watziwãhãre. Aõ inyboho sohojile aõkõre teysa ratximyhÿrenyter. Txitu tule teysamy ihÿmyhÿre, kaiboho tawiòhenanytereki ¹⁴ Tu heka rarybere adeereny kaiboho dori awimy tai tahatenyter awityhy. Adeereny heka inatyhyhy rarybemahãrenyter, inatyhynamy. Tule mobo rarybere Txitxu-ò. Ka tahe inatyhy rarybemy ratximyhÿre. ¹⁵ Tai heka Txitu kia luuna heka aõnityhymy akireny rare. Itxi heka tõhõti akireny aõma Deuxu tetyhynmahãte-txi. Kaiboho tedytenytereki. Ihãrele urihimyo ruberumy ratximyhÿ. ¹⁶ Reerymahãre jiarÿ kaiboho òbitimy boibekre. Tai wadeysamy watzireri.

8

¹ Deuxu ruxetòena-ki heka sõwemy riwinyre Macedonia dohodÿÿna mahãduy-ki wahe. Jiarÿ tuu arelyykemy idi watzireri waseriòreboho. ² Sõwemy heka iaõna aõnarenny iaõtaòtarennyter tiiboho. Aõhõkÿmy rotÿÿnyreri tiiboho. Ihãrele ka deysamy heka relerenyter. Reysareny heka. Tiiboho heka iaõkõrenyter. Aõhohomy aõkõ heka roiremyhÿ. Kiahãrele heka sõwemy riwahinyter tamahãdu wiòhedÿÿmy. ³⁻⁵ Riwahinyter heka sõwemy ixideewimy. Sõwemy riwahinykelemy wadee rarybere. Tiiboho heka sõwemy wiòhedÿÿmy rurumy roiremyhÿ. Tai inyboho ribedeòtiinyter sõwereki. Kia judea bedede, dohodÿÿna mahãdu, kia wiòhedÿÿmy. Juhu heka tiiboho rexiwahinyrenyter Inynyrÿreny-ò. Tule Deuxu deewina inydee riwahinyter. Iny wiòhedÿÿnarennyter rexiwahinyter. ⁶ Tai tahe jiarÿ rarybereri Txitu-ò: –Kai biwiòhenanykeny iaõmydÿÿnarennyter-ò. ⁷ Kaiboho heka sõwemy tetyhynyter. Kaiboho heka Deuxumy awimy tarybemyhÿtenyter. Kaiboho heka teerytenyter Deuxu aõmydÿÿnana. Kiaboho heka waluurennyter waluurennyter boibeke wawiòhedÿÿdurennyter. Biwawiòhenanybenyke. Tai heka sõwemy bexiòlòdÿÿnybenyke adireny watzireri. ⁸ Aõ bedede ywinaõ heka adeereny rewahinyõhyreri. Arierykeny heka idi watzireri timybo aluuna ratximyhÿremy. Tii riteòsiny heka timybo ijõ dowiòhedÿÿmyhÿdemy. Tai tahe iwese tii rotÿÿnyter wese kaiboho tule botÿÿnykre. ⁹ Deuxu ruxetòena teerytenyter, Jesuisi Kristu ruxetòena wahe. Tii heka ityhy rare. Tii rikõdÿÿnyter heka aõrarurennyter-ki. ¹⁰ Taihyky tetyhynytenyter Deuxu aõmydÿÿnana-di. Kiamy heka raraykynyter. Arawiòhenanykeny heka adireny rahõtinyter kanau bedede. Tewiòhenanytenyter inatyhymy. Tai tahe

bikonananybenyke kia kanau bedeu tewinytenyete heka bikonananybenyke. ¹¹ Aõma ireiõno, uriõno biwahinybenykeki, Deuxu heka rimyke. Kia-di rõhõtinyke. ¹² Kia uriõnomy idi teywinymy atxiteri-di rõhõtinyke. Tamy wahidỹmy aõkõhyykeki tahe Deuxu aõma raraykynyõtyhy. ¹³⁻¹⁴ Jiarỹ heka isiramy adee ariwinyõtyhy aõ. Kaiboho heka sõwemy kaa wiji toite, Tai tawowi-di inyõ rõõkeki, taaõnasõwe myna Deuxu-ò riwahinykre. Iaõkõkeki tai ibinamy Deuxu rahaõtyhy. Tai biwiõhenanybenyke heka ihoõmy rỹira mahãdu. Jiarỹ heka aõ retõnyreri aõkõ rare, biwahinybenykemy. Kai ihoõmy atxikeki tahe, tule inywitzira anawiõhenanykre. Taita wiwanale wiwesehyyle rõhõnykre. ¹⁵ Kiamy heka Tyyriti-ki Ritidỹna roire: –Hãbuõ heka sõwemy ributunyre. Tahe aõhe rauhenyõhyyre tamy kia ibutuna-ribi wahe. Ijõ tahe ibutelemy ributunyre hãbuõ wahe. Tiile heka aõ tamy rasiranyõhyyre.

¹⁶ Txitu awiõhedỹrenymy rurumyhỹre iwese awiõhedỹrenymy rurumyhãre wesele wahe. Deuxumy reãlãre tai, Deuxu dori tuu rotỹnyre. ¹⁷ Taita ixinamy arorarenymy rehemynykremy. ¹⁸ Riwiõhenanyrenyneri iwitzira seriõreõ. Ibutumy dohodỹna mahãdu-ribi tii rityhynymyhỹre aõma Rybewihikỹ-di ritỹnynymyhỹre awimy. ¹⁹ Dohodỹna mahãdu rihitxinyre wawana kanakemy. Ibutumy Inynyrỹ loosõna heka tuu ratximyhỹre. Tule riteõsinymyhỹre ibutumy iny rikiwiõhenanymyhỹrenykemy. Tai heka inyseriõrereny reteõnyrenyneri ityhydỹdu mahãdu. ²⁰ Tai inyõ kia nierumy inyõ rarybeõtyhy. ²¹ Òbityhylemy rikiwinyrenyke ibuturu-ò. ²² Ijõ tii-wana rake. Reurihirenyre heka tii wiõhedỹmy rakeò, tai heka tii wiõhedỹmy ratxireri. ²³ Txitu heka waliina rare; wawana raaõmysỹdỹnymyhỹre heka rare. Jiarỹboho heka awiõhedỹrenymy rarumahãrenyre. Ijõ seriõrerenyõ nade dohodỹna-ò wiõhedỹmy. Tai kaiboho wowydyna tamy biwahinybenyke. ²⁴ Tai tahe dohodỹna mahãdu kaki rierykre. Tai rityhynyrenykre aõmybo umyreny rarybere. Tule wiluumy atxiteri.

9

¹ Reerywãhãre jiarỹ wiõhedỹmy tarumahãtenyete Judeia bedeki. Tahe kiamy aõ aõkõ ariritinykre. ² Reerywãhãre timybo akireny rare. Jiarỹboho heka awimy raryberenyre umyreny Macedonia hãwã mahãdu-ò. Myheka rarybere: –Akaia bedeki seriõre mahãdu wiõhedỹmy rexiwiny my ratximahãrenyre kau beõrau. Tai tiiboho rexideysananyrenyre. ³ Tai heka kaa seriõre mahãdu reteõnyneri. Tai heka awikre biwiõhenanybenykre dori. Kiamy iwese rarybereri heka inatyhy rare. ⁴ Araixỹrukre heka jiarỹ aõma bexiwinybenyõlemy wiõhedỹna-ò atxibenykre-wana. Tule kaiboho maixỹrubenyke. ⁵ Tai heka inyseriõrereny reteõnyre akorenymy. Tahe iu arehemynykreu, bexiwinybenyke. Biwahinybenyke wiõhedỹmy atxitenyeteri ixideewimy. Aõ jiarỹ adeereny rexitõnyneri aõkõ wiõhedỹmy.

⁶ Kia hãbu ibutemy rõbõrõmyhỹre heka ibutelemy tamy aõna aõna ruhunykre. Kia hãbu sõwemy ribrõnymyhỹre tahe tamy sỹ sõwemy aõna aõna ruhunymyhỹre tamy riwahinykre bederaty aõmydỹnana. ⁷ Tai heka iny sohoji sohoji ixideewimy tiwesebo riwahinymyhỹke. Riwahinyõke tahe aõ tuu rurukõreri urenana tuu ratxike. Deuxu dee riwahinymyhỹke mahãdu deysana-di riwahinymyhỹre kia iny mahãdu Deuxu tuure. ⁸ Deuxu heka riwahinymyhỹre sõwemy aõmybo tarumahãte kia inydeereny iratyre. Ibutumy aõmybo tarumahãte heka tule iny witzira biwiõhenanybenyke. ⁹ Kiamy Ritidỹna-ki roire: –Tii tawowi-di iaõkõ mahãdu-ò. Rõwahimyhỹre. Kia tahe iinydee wobrona tiemy rosaõmy rarekre. Deuxu heka riwahinymyhỹre tibo alõbõrõdu-ò. ¹⁰ Inydee riwahinymyhỹre paõ iny rirỹsỹke. Tahe tule

sohoji sohoji òwòrutymy rurumyhÿre heka tamy riwahinymyhÿre. Kia ribòrònymyhÿre tahe Deuxule ritxuhudÿÿmyhÿre. Tahe sòwemy bitakre Deuxu-ribi. ¹¹ Kia rimymyhÿre mahādu tahe Deuxumy reālāmyhÿre. Kia tewinymahāte heka Deuxudeewimy tewiòhenanymahāte. Deuxu heka sòwemy rimymyhÿre eālānareny iòraru-ki. ¹² Kaiboho heka Deuxu mahādu teriwiòhenanytenyte. Kia sohojile aòkò. Tule aòraru-ki tiiboho Deuxu-ò wowydyna sòwemy riwahinyrenyke. ¹³ Kaiboho Rybewihikÿ tÿmyra tetyhynytenyteri, Kia ibutumy rierymyhÿre kaiboho dori uriòno tewiòhenanytenyteki, tai iny wowydyna Deuxu-ò riwahinykre. ¹⁴ Adee rexitòenykre aluumy heka relekre Deuxu adee ruxetòena riwahinyreki. ¹⁵ Deuxu-ò wowydyna iny-ribi kanakemy heka idi watzireri. Wahidÿÿna wihikÿ dori Deuxu inydeereny riwawahinyre.

10

¹ Jiarÿ Paulo heka aòmybo adeereny arexitòenykre. Aòherekibo tamy tarabemahātenyte awanareny watxiwāhāu urihimyoòle watyhyna watzirerimy wamy tarybemahātenyte. Jiarÿ heka awana rybetere-di rarybeòmahāre awanareny watzireri wana. Tiu rareu, taheka ròritidÿÿre rybetere-di wahe. ² Ròhòtinywāhāre. Rexitòenyre. Awi heka rare. Ywina-di iny risÿnymyhÿre. Inyò wamyreny ibinamy rarybekeki tahe tule ararybeke heka. ³ Inatyhymy kabede-ki inyboho rasÿnymyhÿreny. Rakaaòbinanykeki, inyumyreny aòbinana wesemy rare. Tebònadirenyre. ⁴ Tebònadirenyre. Aò kabedemy iny rÿira kia debòna wese aòkò kÿny. Deuxu debòna heka rÿira irurule heka rare. ⁵ Inyò aòbinamy Deuxumy rarybemyhÿkeki, tai tahe kia wadebònareny remymy resewāhārenyre kia ixāwididÿÿnamy wahe. Ibutumy Deuxu òludumy ratximyhÿre heka remywāhārenyre Deuxu rierykemy Kristu rityhynykemy wahe. Kaiboho heka ibutumy tetyhynymahātenyte. ⁶ Kaiboho biatybenykeki, tahe, rexihuhyymy rÿimyhÿre aòhòkÿmy dÿÿnana-ò. ⁷ Kaiboho heka tetehemahātenyte aòna aòna-ò ahana-ribi wesele wahe. Inyòraraykynykeki ratximyhÿreny ixinamy tuu raraykynyke. Jiarÿboho heka tule Kristu mahādu hòrò iny ratxirenyre. ⁸⁻⁹ Deuxu heka ruruò wadee diwahinyde arawiòhenanykemy tai raixruòmyhÿre. Tai heka abrebudÿÿrenymy aòbo kariti rewinyre. Urile tahe aumydÿÿreny adireny rewisÿnywāhāre aò bede arāatyremy aòkò. ¹⁰⁻¹¹ Ityyriti rybetere heka ribrebudÿÿ tahe rehemynyreu heka tii aòkò rybetere-di rarybemyhÿre. Awityhymy aòkò rarybemyhÿre riritinyreu. Iwese ròritidÿÿre wesemy aòkò rarybere. Iu adehemynykre tahe, iwese ròritidÿÿre wesele heka anarybekre. ¹² Iny tai ratximyhÿre heka sòwemy ixidi ròhòtinymyhÿre tii awiremy. Kia tahe watximyhÿreny kia raryberenyòtyhy. Tii dori raitxÿtemy ratximyhÿ. ¹³ Aòmy iximy rarybemyhÿre dori tii awimy iximy rarybemyhÿre heka urile tuu raraykynymyhÿ. Timybo Deuxu inydee raryberele rikiraòmyhÿke. Kiawesele inydeereny awire. ¹⁴ Iaòmysÿdÿÿna heka timybo rikiwinyrenykele iny riijemyhÿreny. Juhu heka Rybe tÿmyra wihikÿ heka adeereny adiwykemy idi watxiwāhāre. Rewyrenyre heka juhū Rybe tÿmyra wihikÿ adeereny rewyre. Tai heka tuu raryberenyòhyymahārenyre timybo iny wixira aòmysÿdÿÿna riwinymyhÿreny. ¹⁵ Kaiboho heka aityhydÿÿnareny raumynykre. Tii heka wadeereny awire. Jiarÿboho heka aòmysÿdÿÿna wihikÿ sòwemy ariwinyrenykeki watxirenyre ayreny-ki, Deuxudeewireki. ¹⁶ Idi tahe aròirenykre rybe-di aritÿnynyrenykre iyòbede-ò, Rybe tÿmyra wihikÿ-di wahe. Aòmy ararybeòtyhy aaòmysÿdÿÿnareny iwixira rewinyremy. Kiamy heka Ritidÿÿna-ki roire: ¹⁷ –Urile tuu rybe rÿike Inynyrÿ timybo

riwinyrelemy. ¹⁸ Iny ixidi rōhōtinymyhÿre tii awireny. Tahe awi aōkō rare Deuxu-ò. Deuxu tahe awimy tai rahamyhÿre tii idile rōhōtinymyhÿreki.

11

¹ Jiarÿ òsana urihimyò raitxÿtemahāremy kaiboho wawana tòiterimy ixi-di atxitenyteri. Ihārele taheka urihimyò reòludunymahāre. Jiarÿ heka okorenre iwese Deuxu ratximyhÿre wesele. ² Ywimy atximahābeny adirenre watxireri. Kaiboho iwese ijadōma hābumy roikre wese toite. Hābu heka Kristu rare. ³ Jiarÿboho raberuwāhārenyre kaiboho Kristu-wana atximahābenyke lau wahe. Iwese Eva hemylala riitxenanyre wese wahe. ⁴ Inyō kanakeki rōhāletedÿÿmy Jesuisi witziramy. Tahe kaiboho bityhynybenykekile jiarÿ heka raberumahāre. ⁵ Ijō dori ritÿnynymyhÿre iwese inyboho ritÿnynymyhÿrenyre wese aōkō iwitziramy. ⁶ Kaiboho heka tahōtinymahātenyete tÿnydÿÿdu wihikÿmy inykireny ratximyhÿre. Tahe awiremy idi tahōtinymahātenyete. Tai iwesele inyboho roire awi heka roire. ⁷ Tahe iwese tii awityhymy rarybemyhÿre wesemy aōkō inyboho rarybemyhÿrenyre. Tahe iny rierymyhÿrenyre inyraykyreny-ki. Sōwemy heka tuu adeereny rarybemahārenyre. Iu jiarÿ rybe ritÿnynymy akireny rarewāhāu, kiau heka adeereny rexitōenyōhyyre iōwydÿÿmy. Iyjamy heka ixidee reijenyrenyre kaiboho bexiòlōnybenykemy. Teòsare òsana iwese rewinyre wese. ⁸ Ijō dohodÿÿna mahāduō heka riwaòwynyre adeereny aritÿnynyrenykemy. Iwese iribi rawasinyre wesemy heka rahōtinyre. ⁹ Iu akireny rybe-di tÿnydÿÿmy rarewāhāu tiu rexitōenyōhyyre adeereny biwawiòhenanykemy. Macedonia hāwā-ribi dori ityhydÿÿdu, mahādu seriòreō aōmybo raruwāhāre wadee diwyde. Tiu heka aō aribireny aritaòtyhy. Tuu rarehyy wese heka wiji rarekre. ¹⁰ Kristu inatyhynamy wadee rarybereri kia wese tule ararybekre ibutumy Akaia hāwā hāwā-ki. ¹¹ Jiarÿ heka aluunihikÿrenyre. Taile heka tuu rarybewāhāre Deuxule rieryre. ¹² Kia rybe tÿnydÿÿdu heka iwese rewinywāhārenyre wesele ròwidÿÿmyhÿre. Kia heka rewinywāhārenyre heka kia rarybereri heka aō wiribi lahixi aōkōmy rarybereri. ¹³ Kahābu heka inatyhy Deuxu deòdÿÿna aōkō ratximyhÿre. Ruile heka iaōmysÿdÿÿna-ki rōhōnymyhÿre. Rexitÿnynykemy Kristu deòdÿÿna mahādu-ò. ¹⁴ Tahe aōkōre heka Satanasi tule rexiwitziranymyhÿre. Yju wesemy tii rexideòsinymyhÿre. Kia hābu teòdu rare. Tai heka irehemy iribi rexiijaranyre òbiti deòdu mahādu ratxireriki wahe. ¹⁵ Urile tuu iny idi rōhōtinykelemy heka tuu ratxirerimy ihÿre. Tahe aōkōre. Ikonanau tahe aōhōkÿmy dÿÿnana ritarenkyre aōbo riwinymyhÿre òraru-ki.

¹⁶ Ixityre tuu ararybekre. Inyō raykykōmy jiarÿ itxÿte raremy. Ararybekre heka waaōmydÿÿnanarenymy. ¹⁷ Teramy ijararenyōmyke aōmybo ararybekre. Deuxu dori tuu arybedÿÿ-ò riwaijōnomy, tai heka rarybere itxÿte wesele watximahāremy. ¹⁸ Kaiboho heka taholamahātenyete itxÿte mahādu-ò. Katahe bodoholabedenykre aōmybo ararybekre. ¹⁹ Inyō kedehemynykeki kaa biwinybenykre. Tahe tewinymahātenyete aōna aōnamy aōkō wahe. ²⁰ Inyō araitxenanyrenykeki uritere aōmydÿÿrenyōmy tamy. Jiarÿ heka ariwinyòtyhy tuu, wadee awiōre. ²¹ Ijō rarybemyhÿre inyō. Tule jiarÿ ararybekre. Itxÿte wesemy ratximyhÿremy. ²² Tii heka Hebreu mahādumy tii rexininire. Jiarÿ tule kia tuu rare. Ijaò mahādumy heka tiiboho rexininirenyre. Jiarÿ tule. Abraò riokoremy rarybemyhÿre. Jiarÿ tuleri. ²³ Kristu deòdumy heka tii rexininimyhÿre. Rarybemahāre itxÿte wesemy. Jiarÿ heka iratyre deòduwimy watxiwāhāre. Jiarÿ raaōmysÿdÿÿ nihikÿre. Ròtenawo-ò riwarutyrenyre iratyre. Riwhatenyrenyre iratyre. Arurure inihe iratyre. ²⁴ Judeu mahādu

heka 39 hetenamy wamy raòhòtere iruyre sòwemy wahe. ²⁵ Roma mahādu tasỹ inataõmy riwahatenyre. Sohoji ta mana-di watyre rihure. Ijõtuxu heka hāwoninihikỹ heka riorore. Aõutxu heka bera-ki rāire ruu ibutumy txuu tule ibutumy rehure. ²⁶ Ibutumy reamy rarewāhā aõma wasidu bede aõmydỹnanamy bera-ki tule arurure inihe. Judeu mahādu warubudỹmy wadi riwisỹnyre. Tule judeukõdu mahādu tulere. Hāwāhākỹ-ki brebunatyhymy watxiwāhā, bede rahy-ki tule, ahohokỹ-ki tule. Waliinaõ inatyhy aõkõ tai ihỹmyhỹ. Tai heka riwaitxenanyrenyre. ²⁷ Aõmysỹdỹ nihikỹ tai. Tỹikõhyky heka bede reijemy rarewāhā. Rama riwasare; bemy rarowāhāre. Timy heka tỹinatykyõ ihoõhykyre sòwemy wahe. ²⁸ Tai tahe rahõtinyre ibutu dohodỹna mahādu-di. ²⁹ Urihimyòle taruru-di ratxireri wana jiarỹ tule iheki waruruhohomy aõkõ relemaḥāre. ³⁰ Inyõ raòrarunymyhỹre wana jiarỹ rabe-dewowāhāre iòraru-ki. Jiarỹ rexideòsinywāhāre waaõkõre urityhywāhāre. ³¹ Deuxu Jesuisi Kristu tyby dori riwaerymyhỹre aõu aõu heka iny rakanihikỹnykre. ³² Iu Damasu hāwā-ki rarewāhāu, Iòlò Areta bede dinodu heka riwamymy riwateònyre. riwamykemy hāwāhakỹry ijò-ò. ³³ Weriri nihikỹwomy riwawòmny riwatidire, Walina mahādu. Tahe heto raroo-ribi riwaatyre hāwā ahana-ò. Tai tahe rahenyre iribi.

12

¹ Jiarỹ heka ararybekemy watzireri. Aõ aõkõ rareḥārele heka ararybekemy watzireri. Wiòhedỹna aõkõ heka rare. Wanyrỹ wadee riwahinyre aõna aõnamy heka rabire rasina wese jiarỹ sohojile wahe. Kiamy heka arelyykre wiji. ²⁻³ Tahe 14 beòramy heka Deuxu ityhydỹduõ ridyre biu-ò tasỹ-ò wahe. Deuxule rierymyhỹre inatyhy aõbo rare ada aõkõre aõbo. ⁴ Kahābu Deuxu-ribi heka rybeòkemy roholare. Tahe rarybeòtyhy. ⁵ Iximy tahe ararybeòkre kia wadeysareḥāre. Waaõhòkỹmy dỹnanadile areysakre. ⁶ Urile ararybekre timybo releremy. Taile tahe iny tuu rarybekre. Tuheka rabire sòwemy aõwiwihikỹmy. Jiarỹ awiremy iny wamy raraykynyheny. ⁷ Tahe Satanasi aõbinana witxirahakỹbo wadee riwahinyre. Ixidi arõhõtinyòkre. Jiarỹ aõwiwihikỹ jiarỹ raremy wahe. Araraykynyòkemy. ⁸ Inataõmy heka Inynyrỹ-ò rexitòenyre kiamy waribi ritakemy. ⁹ Tii wadee rarybere: —Waruxetòenale heka adee awire. Aõbo kai taaõkõteu heka waruru adee rewahinyre. —Tai tahe jiarỹ reysare, waaõkõreu wahe. ¹⁰ Tahe awire, waõkõna, warurukõna, ibutumy wadee awire. Kristu òraru-ki heka tuure. Tiubo ibinamy wamy riwinykre warurukõkre, warurudikre.

¹¹ Rarybere heka hābu itxỹte wesele heka rarybereri. Kaiboho iòrarureny-ki heka kia wesemy rarybereri. Inatyhymy heka jiarỹ kia rybe tỹnydỹdu mahādu bina ratyre watxiwāhāre. Ayreny-ki rarewāhāu heka teerytenyete. ¹² Aõna aõna wiwihikỹ, deytenu wihikỹ, bedeòtiidỹna ayreny-ki rewinyre kia Kristu deòdumy watximyhỹreki wahe. ¹³ Rybe tỹnydỹ òwyõ heka aribireny retaõhyre.

¹⁴ Ihewoludu txu tahe aroramy arakemy ixidi watzireri. Inataõmy reywinyra aroramy arakemy wahe. Aribi nieruõ aritaõtyhy. Urile arawiòhenanyrenykremy adireny watzireri. Uladu riki heka tyby riyrubunyòtyhy. Tyby tahe uladu riyrubunymyhỹre. ¹⁵ Ibutumy idi watzireri heka arahukre arawiòhenanyrenykremy. Adeereny wylemy arihukre. Jiarỹ heka aluurenyre. Kaiboho aõbo tule waluurenykre? ¹⁶ Waòraru-ki heka adee isiraòkre heka. Ihārele tahe inybina wamy rarybemyhỹre: —Tii itxenadỹdu rare. ¹⁷ Wamahādu tule aribireny ritaõtyhy ijõ. ¹⁸ Txitu reteònyrajõ

ityhydÿÿdu seriòreõ-wana. Tii aõbo aõ aribireny ritare? Aõkõre. Txitu wawesele heka tii rare.

¹⁹ Taõmysÿdÿÿna heka awiòhedÿÿnarenemy rare. Aõ wadi jiarÿ awiremy nohõtirenyõmy tuheka rarybereri adeereny. Deuxu, Kristudeewinamy heka tuu adeereny rarybereri heka. Deuxu kotxi heka adeereny rarybereri awiòhedÿÿrenemy. ²⁰ Raberumahãre heka arehemynykreu, iwitxiramy atx-ibenybeke lau. Tule wadi iwitxiramy betehebentyke ixiweserenemy aõkõ. Ihãru, adebure. Aõkemy watzireri. Iny aõbina binamy wimy rarybemyhÿre. Iny ixidile rõhõtinyrerimy ihÿre mahãdu. Kia aroholakeki tahe wadee awiõre. Riyrubunymy hÿre. Riyrubunyõhyymy hÿre. ²¹ Raberuwãhãre heka arahinykre heka akotxireny iõhãru òraru-ki. Aõna aõna witxira witxira òta òtamy rõhõtiny my hÿre, raraykynymy hÿre. Sõwemy heka riwinyre ta ixi-txi tõhõti reaõhyymy hÿre kia riwinyretxi.

13

¹ Tahe ikonana txu roraludu heka jiarÿ rare. Inyõ aõbina binamy wimy rarybemyhÿreki waribi ihitxi hitximy heka tuu rarybemyhÿre. Iny rimymy hÿre heka tuu robimyhÿre; tuu rarybemyhÿre. Wiweselemy heka tuu rarybekre. ² Iny iòrarudimy rÿikre-wana, ibutumy heka aõhõkÿmy rotÿÿnykre arehemynykreu. ³ Aõmy Kristu rybemy heka rarybekre. Tai bierybenykre. Aõmy warurudÿÿdure heka bierybenykre Kristu wahe. ⁴ Kristu heka itxeò-ki rurure irururenyõ wahe. Jiarÿ warurunarenykõ òraru-ki. Tahe Deuxu ratximyhÿre, iruruna-di. Tii-wana heka inyboho heka ratximyhÿrenyire iruruõmy. Tai awanarenyle watzireri, tahe tii-wana Deuxu ruruna-wana watzireri. ⁵ Ixi-di heka betehebentyke. Bexiurihibentyke tyhyna-di atxitenyterimy. Jesuisi Kristu awo-ki watzireri. ⁶ Kia terytenytemy, inatyhy. Tahe jiarÿboho inatyhymy aõna aõna riiijerenyire. Kia aõbo teerytenyete. ⁷ Jiarÿboho rexitòenyrenywãhãrenyire. Òraruna widÿÿrenyõmykemy. Kaiboho aõwiwi biwinybenyke. Kia òbitimy watzimyhÿrenyireki aõkõ, kiemy òbitimy boibenykemy. ⁸ Aõbo heka inatyhyna wiòhedÿÿnale rikiwinyrenyke. ⁹ Kaiboho arurudimy atxitenyteri-wana heka, jiarÿboho warurudimy watxiwãhãrenyire, kia wadeereny awi rare. Rexitòenymahãrenyire kaiboho òbitimy matxibenybekemy, ywimy ahãbenykeny. ¹⁰ Tai heka adeereny ratyritinyrereri kiamy. Aribireny irehemy watxiwãhãre taheka arawiòhenanyrenyke. Arehemynykreu tahe timy heka aõhõkÿmy dÿÿnanamy arõhõtinyõtyhy, kia waaõmysÿdÿÿna rare. Inynyrÿ dori iny wiòhedÿÿnarenemy nade. Iny aõhõkÿmy dÿÿnanamy aõkõ.

¹¹ Arakre tahe waseriòreboho. Idi biwisÿnybenyke ibutumy òbitimy biwinybenykeny. Warybe-ò heka boholabenyke. Wiwese weselemy maraykywydynanybenyke wiribihitximy aõkõ. Ywina-di matximahãbenyke. Deuxuluuna heka tule akireny ratxikre. ¹² Wii birybenymy hÿbenyke ityhydÿÿdu seriòre mahãduõ tai wiluumy atximahãbenyke. ¹³ Ibutumy Deuxu ijoi mahãdu heka adee rybe riwehityhynanyrereri. ¹⁴ Jesuisi Kristu Inynyrÿ ruxetòena heka akirenykeny watzireri. Deuxu luuna aki rÿikre. Deuxu Tyytybytyhy awana rÿikre.

Alatxia Paulo Tyyriti, Alatxia Mahãdu-ò

¹ Jiarỹ Paulo, rybeõmy nodu rare. Inyõ riwateònyõhyyre. Jesuisi Kristule, Deuxu inytyby, Kristu ixixadỹỹdu-wana riwateònyre. ² Jiarỹ ityhydỹỹdu seriòre-wana. Kaa watyyritireny rewahinyreri Alatxia bedeludu mahãdu-ò, ibutummy dohodỹỹna mahãdu-ò, ityhydỹỹdu mahãdu-ò wahe. ³ Ruxetòena ywina-wana adeeremy kanakemy idi watxireri Jesuisi Kristu-ribi, Deuxu inytybyreny-ribi. ⁴ Jesuisi rexiwahinyre iny òrarureny-ribi iny ritarenykemy. Wiji bede aõmydỹỹnabina-ribi iny ritarenykemy. Kia dori Deuxu-ò inytybydeewimy rare. ⁵ Tamy àlàna aõu aõu kanawahimyhỹke.

⁶⁻⁷ Jiarỹ bede reòtiinyra, rybe wixiraõ eleelemy tetyhynymahãteki. Rybewihikỹ wixira ihoõre. Juhuu Kristu taruxetòena-di bedebina-ribi aratarenyire. Inyõ adee rare. Idi Deuxu Rybewihikỹ riwitxiranykemy. Tai tahe atyhydỹỹna ribinadỹỹnyra. Tai tahe kiamy adee rarybera. ⁸ Inyõ aõbo, jiarỹ aõbo, ada biludu ýju aõbo, adee Rybewihikỹ wixiraõ rarybekeki, Deuxu kyarana tamy kedesekeki idi watxireri. Rybewihikỹ-ò juhu waribi taholatenyite. Kia sohojile inatyhyre. ⁹ Iwese rarybere wese ixityre ararybekre. Inyõ Rybewihikỹ riwitxiranykeki, aõmybo juhuu taholateny-ribi, Deuxu kyananamy resekre. ¹⁰ Deuxudeewimy taheka watxireri hãbudeewimy aõkõ. Jiarỹ hãbudeewimy aratximyhỹkeki Kristu deòdu aõkõ jiarỹ rare.

¹¹ Aõmybo rarybemyhỹre hãbu-ribi rare. Kia Rybewihikỹ tyhy rare. Kia bierybenyke. ¹² Kia tihãbuõ-ribi adoholaõhyymahãde. Hãburybe-ki aõkõ reeryre Jesuisi Kristule dori kia riwaerynanyre. ¹³ Kaiboho taholatenyite, iwese jiarỹ judeu mahãduy-ki raremahãu Iu Deuxu ityhydỹỹdu mahãdu aõbinamy rewinydỹỹnanymyhỹre. Idi ariixãwididỹỹnykemy rarewãhã. ¹⁴ Wamahãduy-ki sõwemy iratyre raremahã judeu mahãdu bede ywina ywidỹỹ-ki. Idi retyhynyhyymahãre wahona mahãdu ratyre, byrena erỹdỹỹna-ki. ¹⁵ Iribi tahe Deuxu riwamyre taruxetòena-ki. Ratohouãnyõlemy rareõ juhu riwahitxinyre. ¹⁶ Wadee Deuxu tariòre riteòsinykremy ratximyhỹ judeukõdu mahãdu-ò tuu ararybekemy wadi ratximyhỹ. Iu inyõ dee aõmy rarybeõhyyre Jerusalẽ hãwã-ò raõhyyre. ¹⁷ Ròtyhydỹỹõmy raremahãu. Deuxu deòdỹỹna mahãdule rỹiramyhỹ. Ihãrele tahe tamy rybemy raõra. Iribi tahe rahònyra Arabia-ò. Idi tahe ixityrele adòòsede Damasu-ò.

¹⁸ Inataõ beòramy heka kowa-ki reijere. Idi tahe rare Jerusalẽ-ò Pedro roramy. Tahe bede reijere waiyre txummy tai. ¹⁹ Ijõmy heka rabiõhyyre deòdỹỹna mahãduõmy. Txiaulemy heka rabire, Kristu seriòremy. ²⁰ Ka heka watyyriti inatyhy rare. Deuxuko-txi inatyhy rare. ²¹ Idi Siria bedeõ-ò rare, tule Silisia bede-ò. ²² Judeia bede-ki Kristu dohodỹỹdu mahãdu wamy lobixidu aõkõ rỹira. ²³ Uritỹỹna roholamyhỹre: —Kia juhu inyhudurenymy inydireny raremyhỹ, wiji tahe tyhyna-di dobedeerydỹỹnanymyhỹde. Juhu tahe tii tyhyna rahukemy riwisỹnyre. ²⁴ Kia ibutu òraru-ki tahe Deuxu-ò dealãmymhỹde wamy, Paulo wahe.

2

¹ Waòinaubiòwa reurò beòra-di rexihureu, ixiby Jerusalẽ-ò ròòsere. Banabe, Txitu-wana redyre. ² Rawãhãre heka rasi wese-ki aõmybo rabireki. Retỹnyre iny-ò iwese inywixira-ò rarybemyhỹremy. Dohodỹỹdu mahãdu ratyre retare tamy rihitxinyre rarybekemy. Tuu arierykemy watxireri

wimy watxiwãhãremy. ³ Txitu wawana ihÿre, tii judeukõdu mahãduõ hãrele tahe itõtyky resymy rarybeõhyrenyre. Tiiboho waki ibinamy rahaõhyrenyre. ⁴ Idile rõhõtinyinmyhÿre ityhydÿÿdukõdu mahãdu. Tiiboho nalõdenyde waixãwididÿÿnaren-y-ò retehekremy, iny Kristu-ki ijõdiwãhãre-ò. Tiiboho ixiwesemy iny-di risÿnykemy ratxirenryeri. Tiiboho ityhydÿÿdu wesemy rexisÿnymy hÿre. ⁵ Tamy jiarÿboho raholarenyõhyymahãre inatyhymy Rybewihikÿ aribireny ritaõhykemy. ⁶⁻⁹ Dohodÿÿdu mahãdu ratyre mahãdu heka Joaõ, Txiau, Pedro-wana rare. Tiiboho ibutu erysyna ratyre rÿiraki, kia aõ aõkõ wadee rare. Tiiboho aõ tÿmyra riwabedeerynyõre. Deuxu-ò tahe ibutummy iny wiwesehyy rare. Deuxu riwateõnyrenyre judeukõdu mahãdu-ò Rybewihikÿ wahisidÿÿmy. Kia Joaõboho wiwesehyylemy widi rõhõtinyre riwawehitynanyra jiarÿ Banabe-wana. Tai tahe iwese Pedro judeukõdu mahãdu-ò rare. Tiiboho tahe ritÿÿnynymy hÿke judeu mahãduòle wahe. ¹⁰ Urile riwatyhenyrya iny aõkõdu mahãdu ariwiòhenanymahãkemy. Kia juhuu ariwinykemy watxiwãhãre.

¹¹⁻¹² Atxiòkia-ò Pedro rehemyhÿreu jiarÿ tuu rarybere timybo ibinamy riwiny my ihÿremy rexiitxenany my hÿreki. Hãbuõ Txiau-ribi rehemynyõrau, tii judeukõdu mahãdu-wana riroxire. Irahudi tahe dehemynydenydeu, riroxiõhyylemy rexitare. Judeu mahãdu rybe lau ruberure. ¹³ Ijõ judeu iwesele rotÿÿnyre. Ihewoludu Banabe tulere. ¹⁴ Tuu rabireu, òbitimy aõkõ Rybewihikÿ inatyhy wesemy aõkõ rotÿÿnymy raremy hÿ tahe rarybere ibuturu-ò, Pedro-ò. Kai judeu mabekeki, tahe judeukõdu mahãdu wesemy tanabededÿÿnanamy ahãte. Uritere judeukõ mahãdu judeu mahãdu wesemy isÿdÿÿõmy. ¹⁵ Jiarÿboho tahe judeu mahãdumy reamahãrenyre. Judeukõ mahãdumy aõkõ watxiwãhãrenyre. ¹⁶ Iny bede ywidÿÿna aõkõ iny ritamy roire. Kia Kristu iny rityhynymy hÿrele iny ritamy roire. Bede ywina ywityhydÿÿna iny ritaõtyhy. ¹⁷ Iny Kristu-ki tarasana ritamy ratxikeki, tahe òrarudu tyhymy ronykeki, Kristu aõbo òraruna widÿÿna rare? Aõkõre. ¹⁸ Jiarÿ bede ywiny ywidÿÿna-ò aròðsekeki, òrarudumy ararekre. Kia jiarÿ idi ariatymy rÿimyhÿre ixityre ariwinykeki òrarudumy arareke. ¹⁹ Jiarÿ bede ywina rarumy rãire wese, Kristu-ò warumy ararekremy. Kristu-wana jiarÿ raitxeòkirubudÿÿnanymahãre. ²⁰ Jiarÿ ixidee warumy aõkõ wahãre. Kristu tahe wawo-ki riwarudÿÿnanymy ihÿre. Warumy watxireriwana Deuxu iriòretyhydÿÿna òrarukile warumy wãhãre. Tii waluumy ratximyhÿre. Tahe wadee rexiwahinyra. ²¹ Deuxu ruxetòedÿÿna aribynykemy aõkõ watxireri. Bede ywina tyhydÿÿna òraru-ki ywityhydÿÿna tahe inyõ ritakemy ratxireri. Kia-di inatyhymy inyõ rexitakeki tahe, Kristu uriòle rurure.

3

¹ Alaxia mahãdu timybo tahõtinyteri kaiboho õhõtibede-di rierykõrenyre. Kia-di òsana tahõtinyre. Moòwòru ijeranamy ahãtenyte. Jesuisi Kristu itxeò-ki rururedi taholatenythyta. Òhõt-ribi aõbo kia rosare. ² Kiale arierykemy watxireri timybo tahõtinytenyteri: Deuxu Tyytybytyhy temytenyta bede ywina widÿÿnany aõbo ada inatyhyna tyhydÿÿnany aõbo. ³ Juhu urile tetyhynytenyte idi ixiumykile tadexityhynymy ahãtenyte, bede ywina ywisidÿÿna wahe. ⁴ Kaiboho òbitimy tahõtinyõtenyte. Kia aõbo aõhõkÿmy tatÿÿnytenyte uriòhyòle? ⁵⁻⁶ Aõkõre, uriòkele aõkõre òsana tahõtinyteri. Deuxu Tyytybytyhy adeereny diwahinyde. Kia aõbo riwinyre bede ywina ywisidÿÿ kaiboho tamahãtenyteki? Aõkõre, tetyhynymahãteki kia riwinyre. Deuxu aõna aõna wiwihikÿ akoreny-ki riwinyre. Kia sohojile iny ritake. Abraõ Deuxu rityhynyre. Tai tahe tamy òbitimy rare Deuxu-ò, iòraru iribi

riixãwididỹnyraki. ⁷ Tai ibutumy rityhynymyhỹre mahãdu Abraõ riòremy rỹira. ⁸ Tyyriti-ki roimyhỹre kia: –Deuxu heka judeu mahãdu sohojile aõkõ riòbitinykre. Ibutumy iny riòbitinykre ityhydỹỹ erylidỹỹna òraru-ki. Rybewihikỹ erylidỹỹna Abraõ-ò juhoo dehemynyde. Kia wese Tyyriti doide: –Aòraru-ki ibutumy iny-ò deysana kanakre. ⁹ Tahe ityhydỹỹdu mahãdu Abraõ wesemy teysare. Abraõ dori ityhydỹỹdu rare. ¹⁰ Inyõ bede ywina rityhynyõkeki, Deuxu txuhòbina kedeake. Jesuisi-ò tyhynale iny kiditakre. Kia Tyyritidỹỹna dori roire: –Inyõ ibutumy bede ywina riywinyõkeki, tamy Deuxu txuhòbina kedealeke. ¹¹ Òbiti mahãdu rityhynymy ronykre. Kia riki Ritidỹỹna roire. Tahe bede ywina heka inyboho aõkõ riòbitidỹỹnyre. ¹² Bede ywina heka iwitxi rare ityhyna-ribi. Tahe inyõ bede ywina rityhynymy ratxikeki, tii ibutumy rityhynymy rarehyyke. ¹³ Inyboho Deuxu bede ywina rikiywinyrenyõkeki, Deuxu txuhòbina inydeereny kedeakre. Kristu tahe kia-ribi iny ritare. Tule inyòwòruna òraru-ki rexilamadỹỹnyre inydee iòwydỹỹna-ki. Beteheke Tyyritidỹỹna roire: –Inyõ òwòru itxeò-ki ritamadỹỹnykeki, tamy txuhòbina kedealekre. ¹⁴ Deuxu narybede heka Tatytybytyhy iny-ò riwahinykemy. Wiji tahe inyõ rityhynykeki, Deuxu Tyytybytyhy ritakre. Tai Abraõ deysana inydeereny rehemynyre Jesuisi Kristu òraru-ki.

¹⁵ Waseriòreboho, jiarỹ hãbu wesemy ararybekre. Iny inatxi jurasadỹỹna ritina riwinykeki, inireny ritidikeki, inyõ riwitxiranyõtyhy. Tai ijõ witxira riritinyõtyhy. ¹⁶ Boholabenyke, Deuxu juhoo Abraõ dee narybede: –Abraõ riòre hewoluduõ Kristumy. Abraõ riòre sòwe dee rarybeòre. Sohojideele rarybere. Tahe tariòre-ò Kristumy rarybere. ¹⁷ Tuheka rarybereri: –Deuxu juradỹỹna wese juhoo rarybere, 430 beòra bede rỹire idi tahe bede ywina nade. Kia Deuxu juradỹỹna riixãwidinyõtyhy. ¹⁸ Tarasany bede ywinawidỹỹna òraru-ki kidiwahinykeki, wahisidỹỹna aõkõ heka rare. Tai Deuxu heka Abraõ-ò jurasadỹỹna riwahinyre. Iòwydimy aõkõ juhoo dori rarybere tii kidiwahinykemy. ¹⁹ Aõherekibo heka nade? Kia nade òraruna òraru-ki Kristu nadeule kỹny juhu ludu wese aõkõ roire. Kristu heka Deuxu deòdỹỹna rare. Iwese Deuxu rarybere wese riwahinyre. Tii Abraõ riòre riòre-ribihyy reare. Yjummy bede ywina nade. Iny itya ludu debò-ki rehemynyra. Moisesi iwahidỹỹdure. ²⁰ Boholake, Moisesi sohojile aõkõ itya ludu ratxireri bede ywina riwahinyreu. Deuxu tahe sohojile rare irybe riwahinyreu. ²¹ Bede ywina aõbo Deuxu jurasadỹỹna riixãwidinyke? Aõkõre. Bede ywina umy ituedeõna riwahinykeki, òbitidỹỹna inatyhymy bede ywina nade. Tahe aõkõre. ²² Deuxu Tyyriti rarybere: ibutumy iny òraruna-di ratxireri. Kristu iny rityhynykeki, Deuxu jurasadỹỹna tamy riwahinyke.

²³ Ityhydỹỹna rehemynymynykoki bede ywina iny rityhynymyhỹre ròtenawo-ki inyboho roire wese. Kia-ò iny riraòhyymy rỹimyhỹre inatyhydỹỹna kedehemynykemy. ²⁴ Uladu bedeerydỹỹdu wese bede ywina rare inydeereny. Kristu rehemynykòu, inyboho bede ywina rityhynyrenyde. Tai Kristu-ò inyboho òbitimy ronykremy ityhydỹỹna òraru-ki. ²⁵ Ityhydỹỹna-ò iny rehemynyreu, uladu bede erydỹỹdu-ribi ixãwimyhỹre. ²⁶ Kristu-ki ibutumy Deuxu riòre atximahãtenyde ityhydỹỹna-ki. ²⁷ Ibutu dori Kristu-ò taratisebenyde, Kristu wesemy tatỹỹnyde. ²⁸ Kristu tỹnydỹỹna-ki wiribi hitximy aõkõ boibe, judeukòdu mahãdu, iny-wana, deòdu deòdu aõkõ-wana, ijoi hãwyy-wana ibutumy wiwese wesele Kristu-ki rỹike. ²⁹ Kristu-ki mabekeki, Abraõ riòre riòrelemy mabekre. Jurasadỹỹna rareasadỹỹdumy atximahãtenyde.

4

¹ Ijyyõ arelyykre –rareasadỹyduõ deòdu wesemy raremyhỹ tii uladumy rareu, ibutu wedu rare hãre wahe. ² Urile tyby rarybere raumynykõule, tii tatibiedỹydu rybe rityhynymyhỹre. ³ Kia wese iny rare. Uladu wesemy bede aõmydỹynana rityhynymyhỹre juhUU. ⁴⁻⁵ Iribi tahe bededỹynana he rehemynyra. Deuxu tahe Tariõre diteõnyde ijadõma ririõredỹynkremy. Bede ywina tyhynakremy reare. Tii nade bede ywina tyhydỹydu mahãdu tarasamy kia tyhyna-ribi ritakemy tariõre wesemy ritibienykemy. ⁶ Deuxu Riõre wesemy iny ihỹreki iny-ki ratximyhỹreki, Tatytybytyhy inywo-ò risỹnyre. Tai inywo-ribi rarybemyhỹre: –Waha, Waha. ⁷ Wiji tahe deòdu wese aõkõ atxiteri, Deuxu riõretyhy wese atxiteri. Tule Deuxu rareasadỹyduõle tate.

⁸ JuhUU Deuxu teeryõtenynte. Kaiboho deuxu wixira wese tetyhynytenynte –deuxu inatyhy aõkõ tetyhynytenynte. ⁹ Ka tahe Deuxu teerymy ahãtenynte tetyhynmahãte. Deuxu anaerynymyhỹdenyde. Ixyby bede aõmydỹynana-ò òòsedỹyõmy, arawiõhenyõreki. Deòdumy aõkõ ixyby rỹimy boibeke. ¹⁰ Txu yrubudỹyõmy, ahãdu yrubudỹyõmy, beõra yrubudỹyõmy. ¹¹ Inatyhymy ada aõkõre aõbo waaõmysỹdỹyna adeereny reõnonyra?

¹² Wawesehyymy boibeke. Jiarỹ dori tatemahã wese raremahã, waseriõreboho. Kaiboho wadee aõbina tewinyõmahãtenynte. ¹³ Kia teeryte. Jiarỹ juhUU adeereny Deuxu rybemy rarybereu, jiarỹ iu wabinawãhãu. ¹⁴ Wabinana heka isirare adeereny, ihãre tahe waderaõre tahe wadi arukirenyra, iwese yju Deuxu-ribi jiarỹ anade wese kaiboho tiwamytenynte, iwese taheka Jesuisi Kristule jiarỹ rare wese wadi tewisỹnytenynte. ¹⁵ Titxibo rare eysanareny juhUU adi toite wahe. Kaiboho aruereny wii tesỹnymy toitemyhỹ kaiboho wakyyrenyreki. ¹⁶ Jiarỹ aõbohe aõludumy relera, inatyhy rybe adeereny rarybereki? Aõkõhyre. ¹⁷ Hãbuõ arãitxenanyhỹrenyre. Aluu wese heka ratxirerimy ihỹre. Aõlõnamy dori rarunyreri. Tiiboho wabiõwana-ribi atarasamy adi ihỹrenyre. ¹⁸ Aõwihikỹ erysomy marurunyke. Tii tahe awire, awanale watxireriki aõkõ. ¹⁹ Wariõre wese, adeereny aõhõkỹmy ratỹnyre, hãwy reamyhỹre mytxitxi wese jiarỹ rare adeereny Kristu awo-ki rexilamadỹnyhykemy. ²⁰ Awanareny ararekemy watxireri. Tai tahe warybe wixira-di kia anarybekemy watxireri. Aõhebo adeereny heka arasỹnyre arawiõhenanykemy watxiwãhãre. Timybo reerykõre dori.

²¹ Inyõ bede ywina tyhydỹyduomy ratxikeki, wadee manarybeke kiamy: aõmybo bede ywina raryberamy teeryteri? ²² Kia Tyyritidỹyna-ki roire Abraõ riõre inatxire. JuhUU ludu teòdu-ribi, Haari-ribi, reare tabireludu-ribi. Ijõ, Sara-ribi, ihãwytyhy-ribi reara, deòdu-ribi aõkõ. ²³ Deòdu riõre ibutu dee wese nade. Abraõ hãwy riõre aõkõre Deuxu rybewahisidỹyna xiery reare. ²⁴ Kia ijyy-di rawesenanyreri. Inatxi hãwy inatxi jurasadỹyna wese heka rare. ²⁵ Ijõ Haari inire, deòduni. Iriõre deòdumy rarekemy reare. Sinai Hãwãlò wese tii rare. Kowa tyre-ki bede ywina inydee riwahinyre. Jerusalẽ wesemy roimyhỹre kia mahãdu deòdumy dori rỹira, tariõre-wana. ²⁶ Jerusalẽ tyhydỹyna mahãdu, biu ludu tahe deòdu wese aõkõ rare, ixinamy inyboho roire. Abraõ hãwytyhy riõre wese inyboho roire. ²⁷ Tyyritidỹynaõ dori roire: –Hãwy ariõreõ beysakre. Birajuakre ariõrekõhãrele beysamy ariõredikire heka. Hãwy risina riõre sõwetyhyre, hãwy ihãbu-di ratyre. ²⁸ Waseriõreboho, kaiboho rybe ywisidỹyna riõre wesemy ahãtenynte, Ijai wesemy. ²⁹ Iwese ibutu ludu wesemy reareõ aõbina riwidỹynanyhỹre. Deuxu Tyytybytyhymy reareõ. Wiji, tahe kia weselemyhỹre. ³⁰ Tyyritidỹy rarybera: –Biteõnyke deòdu tariõre-wana. Rareasadỹydu ibutumy rimykre. Hãwy deòdu aõ aõkõ

rimykre tariòre-wana. ³¹ Waseriòreboho, deòdu riòre wese aòkõ inyboho roire. Hãwyytyhy riòre tahe iny roire.

5

¹ Kristu inyboho ritare ixinamy inyweduduõduõlemy roirekemy. Kawese rokoirekemy. Deòdu wese ixyby rukunynenyõkre.

² Jiarỹ, Paulo, adeereny rarybereri: inyõ notykyresyna-ò ròðsekeki, Kristu riwiòhenanyõhyymyhỹre. ³ Ixityre ararybeke. Inyõ rinotykyresynanykeki, bede ywina ibutumy tii riyrubunyhykye. ⁴ Inyõ bede ywina rexiòbitinyemy ratxikeki, Kristu-ribi rexihitxidỹỹnynmyhỹre, ruxetòena tyhyna-ribi rexitare. ⁵ Deuxu riwaòbitinyrenyryre Tatytybytyhy òraru-ki kia retyhynynrenyryre. Kia reraòrenyryre. ⁶ Jesuisi Kristu-ò notyky resyna aõ aòkõ rare. Notyky resynakõ tule aõ aòkõ rare. Inatyhynamy luunamy aõ rare. ⁷ Juhuu awimy tuu tatyynmahãte, inatyhyna-ki ijera wihikỹmy teamyhỹte, moõ inatyhyna-ribi anaixãwididỹỹnyde. ⁸ Deuxu aòkõ atarasadu juhUU ixãwididỹỹnyde. ⁹ Inyõ paõ riwinykeu, ibutenode ritxiwikeki ibutumy ratarinyke. Inyõ ibinamy urihimyo arabedeerynykeki sõwemy ribinadỹỹnyke. ¹⁰ Jiarỹ Wanyrỹ retyhynynre, kaiboho wawesemy mohõtynybenykemy adireny watzireri. ¹¹ Waseriòreboho jiarỹ waòludu dire. Kia tahe riteòsinyryre notyky resynamy rarybeõre ijõ wamy raryberẽhãre. Kia ararybekeki sõwemy wahemy kanakre. Itxeò tỹnydỹỹna rybe rityhynkremy. ¹² Kowa mahãdu òte rexihukemy idi watzireri. Adeereny aõbina diwinymyhỹdenyde.

¹³ Kaiboho Deuxu arateònyrenyryre, urile òraruõmy boibeke kaiboho bede ywina-ribi ixinamy boibeke. Wii biwiòhenanymyhỹbenyke, wiluurenkyemy. ¹⁴ Bede ywina ibutumy rexibutunynre rybe-ki kia tahe rare: –Inyluuke ixilure wese. ¹⁵ Wiwana bõrenybenykeki, kaiboho widi buruakeki, bexihãrubeny ibutumy wii mahubenyheny.

¹⁶ Tai jiarỹ rarybere, Deuxu Tyytybytyhy deewimy boibekemy deòbiredỹỹna iwidỹỹõmy boibeke. ¹⁷ Deòbiredỹỹna dori Deuxu Tyytybytyhy òluduna-ki ramyhỹre. Wimyo òludurenynre. Tai aõbo adeereny awire iwidỹỹ adeereny isirare. ¹⁸ Tahe, Deuxu Tyytybytyhy arateòsinyrenykeki, bede ywina ywidỹỹna aòkõ bityhynyke. ¹⁹ Deòbiredỹỹna aõna aõnamy dỹỹnana-ki kia roire: aderanadino, aõbinade, raykyõmy, òta òta, ²⁰ suritxoomy àlàdỹỹna, òwòruna wii, òlududỹỹna, aõbinaluu, ihãru, kyara, wobiredỹỹna, wiribihitxina, ²¹ ibutu aõmydỹỹna ixixiburedỹỹ, axaxaluu, rỹsỹnaluu byrehekỹ, tule ijõ aõna aõna sõwemy kawesere. Inyõ kia aõna aõnawidỹỹ rierykeki, Deuxu òlõna rareasadỹỹdu aòkõ roikre. Tuu rarybere juhuule. ²² Ka heka Deuxu Tyytybytyhy aõmydỹỹnanamy rybena roire: iwahidỹỹna kia rỹire, tii dori inywomy rỹira. Wiluuna, deysana, ywina, ruxetòena, wina, òbitidỹỹnana, ²³ ibutu-ò awina, ixidee inytyhyna, ixirydyỹỹna, tai bede ywina ihoõhyryre kia-ò. ²⁴ Kristu hõrõ mahãdu kia itxeò-ki ritidirenynre: deòbiredỹỹna, aõmydỹỹnana bina-ribi, deòsana aõmydỹỹnana-ribi

²⁵ Inyboho Deuxu Tyytybytyhy-di rokoirekeki Deuxu Tyytybytyhyry-ki rakariarenkyre ²⁶ Ixi deàlãnararòsò luukemy aòkõ rakatximyhỹrenyke. Tai tahe ixixiburedỹỹna-di aòkõ, rakatxirenynre. Wiòbiredỹỹna-di rakatxirenynre.

6

¹ Waseriòreboho. Inyõ òraru-na-txi resekeki, kaiboho ywina-di biòbitinybenyke. Bexihãrumahãbenyke kia òraru-na-txi ixẽõmy boibekõkemy.

Kaiboho dori, Deuxu mahādu toite wahe. ² Wiitxykywydywesemy wii biwiòhenanybenyke ibutu aōmydỹnana-ki. Iwesekeki, Kristu bede ywina tetyhynmahātenyte. ³ Inyō ixidee aōlemy rōhōtinykeki, tahe tii aōhyy aōkō rare, tii rexiitxenanymyhỹre. ⁴ Ixinamy iny sohoji sohoji taaōmydỹna-ò retehemyhỹke, aōhebo rotỹnynmyhỹremy wahe. Idi tahe ixi aōmydỹnale-di kedexityhynmyhỹkre, tabireludu aōmydỹna-di aōkō. ⁵ Iny sohoji sohoji dori taitxyky riwymyhỹke.

⁶ Inyō Deuxurybe erydỹna ijōdikewana tabedeerydỹna mahādu-ò ibutemy erylasya wiwihikỹle-di rirareamahāke. Tule bedeery mahādu heka tohodỹna mahādu-ò aōna aōna wihikỹ riwahinymyhỹre. ⁷ Ixiitxenadỹōmy. Inyō heka Deuxu itxenadỹōmy alòbòròna-ò iny ribòrònykeki, tiile tahe raumynyhyymyhỹre. ⁸ Inyō òraruna ribòrònykeki, rubule taumy-ki ritake. Inyō Deuxu Tyytybytyhy deewimy tuu rotỹnykeki umytuedeōna ritake. ⁹ Aōwihikỹ widỹhyymy boibeke. Kia-ki elemy ruburenyōmy. Aōwihikỹ widỹhy boibekeki, adeeremy aōwihikỹ wahidỹna wese kanake. ¹⁰ Ibutumy inydeeremy aōwihikỹ widỹ-ki inyboho abededỹnanawikeki ibutumy iny rikiwiòhenanyrenymy, rỹkỹirenyke, ityhydỹdu mahāduò bexiywinyhy ahābenykemy iwiòhedỹ-ò.

¹¹ Tuhe, jiarỹle ariritinykre, Paulo wahe. Betehebenny inihe ritidỹna nihikỹ reritinyra wadebò-di. ¹² Inyō ayreny-ki wohyna ixidee rymykemy ratxireri, kia adeeremy òtyky resynamy adi ratxirerihyymyhỹre. Kristu itxeòmy tiiboho ritỹnynyrenykeu aōhōkỹmy rotỹnyōmykemy rōhōtinymyhỹre. ¹³ Notyky resyna mahādu bede ywina rityhynyōre. Tiile rexityhynmyhỹre. Kaiboho irybe-ò boholakemy atxiteri. ¹⁴ Jiarỹ arexiwowydynanyōhyymahākre, Wanyrỹ Jesuisi Kristu itxeò-di areysakre, biu-ò hena òraru-ki wahe. Bede aōmydỹnana waki rỹmyhỹre, itxeò-ki retamadỹnyra waribi ixāwira. ¹⁵ Notyky resynadỹ aō aōkō rare. Notyky resynadỹkō tule aō aōkō rare. Urile biu-ò hena-di boibekele tahe aō rare. ¹⁶ Kia bede ywina bityhynybenymy boibekeki, Deuxu-ribi ywina, ruxetòena, adeeremy kanakemy idi watxireri. Tule Deuxu mahādu ibutu-ò, judeu mahādu wese dori ratxireri.

¹⁷ Karibi tako-ò tahe inyō waixiradỹōmy ararekre. Beydỹna dori waumy-ki roimyhỹre, Jesuisi rybe rybemy rybedu òraru-ki.

¹⁸ Waseriòreboho, Jesuisi Kristu ruxetòena akireny rỹkemy watxireri. Kie.

Efesu Paulo Tyyriti, Efesu Hãwã-ò

¹ Paulo, Jesuisi Kristu deòdỹna jiarỹ rare. Deuxudeewimy tahe kia rare. Efesu hãwã ityhydỹdu mahãdu –ò kalemy warybe rewahinyreri. Kai-boho ywimynodu mahãdumy toimahãte. ² Ruxetòena adeereny kidiatykemy Deuxu-ribi idi watzireri tule Jesuisi Kristu Inynyrỹ-ribi.

³ Deuxu, Inynyrỹ tybyreny, inyboho tuu reàlãmyhỹreny. Tii dori inydeereny wihikỹ inywo ywinamy diwahinyde Jesuisi òraru-ki biukihikỹle wahe. ⁴ Deuxu inyyreny-ribi rihitxinymy ritare. Inyboho heka tuu roire. Ihetxiu heka inyho aõkõu tii rihitxinymy ritakremy rỹimyhỹre, inyboho wahe. Kristu-ki iny rihitxinymy rỹire. Iny òbitimy rỹirakemy rihitxinymy, ywimy nodumy wahe. Kiamy heka rokoirekre Kristuko-txi luuna-di. ⁵ Ihetxiu tamywimy Deuxu rihitxinymy ritare, inyboho wahe. Iriòreny wesemy rokoirekemy. ⁶ Kiamy heka Deuxu riwinyre àlàna, wohyna-wana tamy rikiwahinyreny tii dori inyluurekí wahe. Kristu hãlubu òrarukile biu-ò henareny iny nade. Iny òrarureny riòwyny taruxetòena wihikỹ òraru-ki. ⁷⁻¹⁰ Ruxetòena sòwemy inydeereny diwahinyde tii dori ibutumy aõna aõna erydu rare. Deuxu dee wina rybe wòte wese rare. Tahe inydeereny kiditynynykemy idi ratzireri. Tamywimy tahe inydeereny riteòsinyre. Iwese tii ròhòtinyre wese. Bededỹnana rexihukreu. Kristu-ki ibutumy aõna aõna biu-ki bede-ki rỹikremy ihỹre. Kiamy tahe Deuxu ròhòtinyre. ¹¹⁻¹² Kristu òraru-ki Deuxu juhoo iny mahãduy-ribi inyboho rihitxinymy. Tii diwahinyde inydeereny uriònojura jurana. Tii dori ixideewilemy ibutumy aõhebo rotỹnynymyhỹre Deuxu kia hitxidỹna mahãdu ixidile wowydyna mahãduõ rỹirakemy rỹimyhỹre. Inyboho juhoo rityhynyreny Kristu-ò. ¹³ Kaiboho kiaõ toimahãte. Juhoo rybe inatyhy-ò taholatenyete, tetyhynymyhỹtenyete tarasa Rybewihikỹ-ò wahe. Tai tahe Deuxu Tyytybytyhy-di ratidỹna wesemy iny dee ritidimyhỹre. Deuxu Tyytybytyhy dori tii kidiwahinykemy rarybere, ihetxiu wahe. ¹⁴ Uriòno jura jurana Deuxu Tyytybytyhy rare inydeereny. Deuxu tahòrõ mahãdu ritakreu, tuu reàlãrenykre tuu, inyboho dori kia mahãduõ roire.

¹⁵ Tahe jiarỹ, Paulo, tule umy raholamahãre Jesuisi Kristu atyhydỹna-ò, tule aluuna ityhydỹdu-ò. Tai tahe Deuxu-ò àlàna-di araxitòedỹnyrenymahãre. Wanohòti aribireny rosaõhyymyhỹre. ¹⁶⁻¹⁷ Deuxu tahe Jesuisi Kristu biu loosõna tyby rare. Tii araykyreny-ò bedeeryna kidiwahinykemy watzireri, awolyrana kidiwahinykemy watzireri. ¹⁸ Tai tahe araykyrawoni ritỹnynykemy watzireri. Tai kaiboho bierybenykre Deuxu iryna. Tule ityhyna biu loosõna-di bierybenyky watzireri. ¹⁹ Deuxu taruruna sòwemy diwahinymyhỹde ityhydỹdu mahãdu-ò. Iruruna tahe aõni rare inydeereny uriòno jura jurana. Kia tule bierybenyky watzireri. ²⁰⁻²¹ Kia irurumy inyboho tuu robirenyre, Kristu rubu-ribi rexixixanyreu, taruruna weribi ronykemy disỹnydeu, biukihikỹle wahe. Kristu tahe ibutu ruruna wixira wixira ratyre rare, ibutu wedu ratyre, ibutu dinodu ratyre, ibutu deòdỹdu ratyre. Ibutuni ratyre tii rare. Wijnani ratyre, tule kanakremy ihỹreni ratyre rare. ²² Deuxu tahe ibutu aõna aõna wixira wixira Kristuwarawo-ò ritidire tai tii ibutuwedukremy. Tii ibuturati wesemy rare. Kia tii ihỹre dohodỹdu mahãdu-ò, iwedu wahe. ²³ Dohodỹdu mahãdu tahe Kristumy wese rare. Kristu dori ibutu aõna aõna ritỹxinymyhỹre.

2

¹ Juhuu kaiboho rubumy tãimahãte òraruna òraru-ki. ² Juhuu kaiboho bedeaõmydỹnana bede-ki toitemahã juhUU Satanasi deòdỹna tetyhynomy toitemahã. Tii bedeyhy ruruna dinodu rare. Ityhydỹdukõdu mahãdu wiji dori rityhynomy rỹira, itxiòdỹdu mahãdu wahe. ³ Ityhydỹdukõdu mahãduy-ki juhUU tule inyboho roiremahã –ibutumy ixideerenywymy inyboho riwinyreny; inyraykyreny wydyna-deewimy tule inyboho riwinyreny. Ehehewidỹdu inyboho roiremyhỹ, tuu ratybienomy rarehy dori tuu rare. Iwese ijõ roiremyhỹ wese. ⁴ Deuxu tahe sòwetyhymy ruxetòena diwahinymyhỹde, inyluurenyreki. ⁵⁻⁶ Deuxu inyboho rurudỹnyre Kristu-wana rubu-ribi riixixanyreny. Kristusỹ-ki biu-ki tii inyboho risỹnyre tai rokonyrenykemy. Iruketòena òrarukile abiu-ò henareny dire. ⁷ Iruketòena kiditeòsinykre bededỹnana robehehy roireki wahe. Iwese sòwehymy iruketòena diwahinyde wesemy. ⁸ Tarasana Deuxu ruxetòenaribile nade aityhydỹnareny òraru-ki tuu rare. Iny-ribi aõkõ nade. Deuxu wahidỹna rare. ⁹ Iny-ribi rarybekre inyõ ixityhydỹmy tahe aõkõre Deuxu ruxetòenakile tuu rare. ¹⁰ Tii tahe ibutumy iny riwinyreny. Òbiti aõmydỹnana widỹdukemy iny riwinyre Jesuisi Kristu òraru-ki. Deuxule juhUU rõhõtynyre òbiti widỹdumy aõbo rokoirekemy.

¹¹ Tahe kaiboho uritere nohõti losaõmy kaiboho judeukõdu mahãdu toite juhUU mahã. Kiamy judeu mahãdu arãninimyhỹreny, notykyresykõdu mahãdu wahe. Tii dori notyky resydu mahãdu roire, iyresynadireki wahe. ¹² JuhUU tahe aruta wesele toite Kristu-ki aõkõ. Judeu mahãdu-ribi rihitxiny nyimyhỹde. Deuxu rybe ywisidỹna ludu aõkõ toite. Araròsòna renyõhyre. Adeuxurenyõhyre bede bedemy. ¹³ Juhu irehemy Deuxu-ribi toite mahã. Tahe wiji Jesuisi Kristu hãlubu òraru-ki araòhòdỹnomy toite. ¹⁴ Jesuisi Kristu tahe iny ywidỹna rare. Kyarana tahe òtity wese itya-ki rỹimyhỹre judeu mahãdu aribi kia rihitxinyre. Tahe kia òtity ritxiwire tahe sohoji mahãdulemy riwinyre. ¹⁵ Tahe Kristu rurureu tahe ixãwire kia bede ywina. Tahe inatxi wimy òludu mahãdu sohoji iny tỹmyrahyylemy riwinyre. Tahe ywina rõhõnyre wiwana ributunyra tahe Deuxu taluuna tamy riwahinyra. ¹⁶ Jesuisi taitxeò-ki rurureki, ywina rieryreny. Tahe kyarana-ribi riixãwididỹnyre. ¹⁷ Jesuisi tahe ywinamy rarybere iòhò ludu kaiboho wahe tule irehe ludu, judeukõdu mahãdu wahe. ¹⁸ Tahe kaiboho jiarỹboho-wana sohoji Deuxu Tyytybytyhy òrarukile Deuxu-ò rekexitòenyrenyke. ¹⁹ Kawese tahe kaiboho ityhydỹdu mahãdu-ò talote. Iny-ribi lahitxi aõkõ toite, Deuxusỹ mahãduõle heka toite. ²⁰ Deuxu rybedu, tadeòdu-wana hetoõ wesemy kaiboho boibekre. Jesuisi Kristule iko ludu mana wese rare. ²¹ Jesuisi Kristu òraru-ki wiwesehyyle heto awimy rỹire. Tai Inynyrỹ hetotyhy relemy rexihumyhỹre. ²² Kaiboho tule matybiennybenykre Deuxu Tyytybytyhy hetoõ wese wahe.

3

¹ Tai jiarỹ, Paulo, rotana-ki nodu wesemy rare Jesuisi Kristu òraru-ki. Judeukõdu mahãdu dee kiamy heka watxiwãhãre, adeereny wahe. ² Deuxu ruxetòena wadee riwahinyre. Kaiboho aõbo tuu taholatenyõmahãte. ³ Deuxu dori tawòtena diteòsinyde wadee. ⁴⁻⁵ Jiarỹ kiamy juhUU reritinyriòrere katyyritikile wahe. Idi mariabenykeu bierybenykemy idi watxireri, timybo Kristu wòtena rybe reeryremy wahe. Kristu wòtena tahe ihetxiu ibutu inyõ riteòsinyõhyre. Wiji tahe riteòsinomy ihỹre Deuxu Tyytybytyhyle

tahe deòdu-ò, rybedu-ò ritỹnynymy ihỹre. ⁶⁻⁷ Kiamy heka rare: kai-boho, judeukõdu mahãdu, wii ributunyre inyboho-wana judeu mahãdu wahe. Uriõnowi jurawi juramy idi rokoirekre, sohoji mahãdulemy wahe. Kristu Rybewihikỹ òraru-ki ityhydỹỹdu mahãdu-ò rirònyrenyre. Kia rybe-di rybedumy diwateònyde, ruxetòena wahidỹỹnaõ wadee nade Deuxu ruruna sòwe-ribi. Ityhydỹỹdu mahãduy-ribi jiarỹ aõ aõkõmy watxiwãhãre retyhynytyhymy aõkõ watxiwãhãre. ⁸ Ihãrele Rybewihikỹ rybedumy ararekre Kristu aõmydỹỹnana heka iny raykywydyna ratyre awimy ihỹre. Kiamy judeukõdu mahãdu-ò arelyykemy riwahitxinyre. ⁹ Ibutu inyõ rybe wòtena aritỹnynykemy watxiwãhãre juhoo Deuxu Jesuisi-wana ibutumy aõna aõna riwinyre kiau rybewòtena riwòmy roimyhỹre Deuxu-ki. ¹⁰ Wijina tahe riteòsinykemy ihỹre dohodỹỹna-ki. Tai tahe ibutumy biu-ribi rurunadu, bedeerydỹỹdu rierykemy timykibo Deuxu bede erysyna-di raremyhỹ ibutumy aõna aõna erysyna-di. ¹¹ Iwese Deuxu ibutumy aõhebo rotỹỹnykemy ratximyhỹre wese iny rierykre, Inynyrỹ Jesuisi Kristu òrarukile wahe. ¹² Tai tahe iny rexideòsinymyhỹre brebuòlemy Deuxu ixitòenadỹỹna-di Kristu dori inyboho rityhynymyhỹre. ¹³ Tai kaiboho ixijodỹỹrenyõmy ahãke, jiarỹ aõhõkỹmy ratỹỹnyreki kia dori awowydyna rare, waaõhõkỹmy dỹỹnana wahe.

¹⁴ Tai tahe umyreny Deuxu-ò rexitòenyre Inynyrỹ Jesuisi Kristu tyhy-ò wahe. Ibutu sỹ mahãdu tyby Deuxu rare. ¹⁵ Ruruna adeeremy kidiwahinykemy idi watxireri, tawowydyna sòwe-ribi wahe. ¹⁶ Deuxu Tyytybytyhy rurutyhy araykywo-ò kidiwahinykemy watxireri. ¹⁷ Tai Kristu aworeny-ki kanasỹnymyhỹkemy rahõtinyinmahãre atyhyna direki kaiboho heka wiluutyhymy boibekemy watxireri. ¹⁸ Tai ibutu ityhydỹỹdu mahãdu-wana Kristu luuna bierybenyke. Inyõ Kristu luuna awire rieryòtyhy. Ihãrele tahe bierybenyke iwese rare wesemy. ¹⁹ Tai Deuxu-di bexilỹxinykemy idi watxireri.

²⁰ Deuxu iruruna dire. Tai iny ixitòena ratyre inydeeremy kidiwahinykemy idi ihỹre. Iny irurudireki wahe. ²¹ Dohodỹỹdu mahãdu wowodyna riwahinykemy tamy watxireri, aõu aõu wahe. Bededỹỹnana konana-ò wahe. Kie.

4

¹ Inynyrỹ deòdu arixidu jiarỹ rare. Arexitòenykre inihe adeeremy. Yrubuna-di aõhebo botỹỹnybenykemy adireny watxireri. Tai tahe Deuxu-deewimy boibekre. ²⁻³ Tii dori juhoo adeeremy irydu rare òbitimy boibekemy xiwedeõmy boibeke, ele eleõmy; wii biwiòhenanymy; luuna-di marurunymy boibeke. Ixi wesehyylemy boibekemy. Tai tahe Deuxu Tyytybytyhy aratorabutenyrenykre ywimy nodu dori kia diwiòhenanymyhỹde. ⁴ Sohoji mahãdule rare, sohoji Deuxu Tyytybytyhydile. Umy sohoji wese, itytyby sohojilemy wese rare. Kaiboho tule araròsònareny sohojile rare, kaiboho ityhydỹỹdumy terònyteki wahe. ⁵ Inynyrỹ sohojile rare inytyhynareny sohojile rare. Tule iny ratisebena sohojile rare. ⁶ Deuxu tule sohojilere, ibutu tybomy rare ibutu ratyre rare. Ibutuy-ki tii rare. Tule ibutu rawo-ki ratxireri. Ibutumy aõhebo rotỹỹnykemy iny-di riwisỹnyreri tawowina-di. ⁷ Kristu tahe iny sòwemy rareki sohoji ruxetòena sòwemy sohoji-ò riwahinyre. ⁸ Kiamy heka ritina-ki roire: —Iu Jesuisi raòwònyreu biu-ò ròtena ludu mahãdu ridyre idi wahidỹỹna inydeeremy diwahinyde. ⁹ Betehebenyke rybeweereõ-ò raòwònyremy. Aõmybohe kia rarybereri. Tahe juhoo dori surawo-txi robehere kiakékile tahe idi raòwònyke. ¹⁰ Kia robeherele taheka raòwònyre biu-ratyremy ibutu aõna aõna-di rexilỹxinykemy. ¹¹ Inyõ-ò deòdỹỹna mahãdumy rarekemy diwahinyde aõwihikỹ widỹỹ wahidỹỹna wahe. Ijõ-ò Deuxu

rybedumy mahādu rarekemy diwahinyde. Ijō-ò Rybewihikỹmy rybedu mahādumy rarekemy diwahinyde. Ijō ityhydỹỹdu mahādu yrubudỹỹdu mahādumy rarekemy. Ijō bedeerydỹỹdumy mahādu rarekemy. ¹² Ibutumy kia mahādu ityhydỹỹdu riwiòhenanykemy idi ratxireri. Tai ityhydỹỹdu iaõmysỹdỹỹna riwinykre. Kristu umy wesemy ritibiedỹỹnykemy. Ibutu dee diwahinyde. ¹³ Ikonanau tahe ibutumy wiwese wesemy rōkōhōtinyrenyke, iny tyhynareny wahe. Deuxu Riòre rikierytyhyrenykeny, iny òbitimy rokoireke, Kristu òbiti wesemy rokoireke. ¹⁴ Tohouã wesemy aōkō rokoireke inytyhynareny-ki. Uritere witxiradỹỹrenyōmy ibutu bedeeryna witxira witxira-di. Iwese yhy tiò tiò aō riwymyhỹre wese kia bedeerydỹỹdu rare. Iwitxira tyhydỹỹna-ò kia ityhydỹỹdu mahādu ridykemy ratximyhỹre. Ijō inatyhy rybe weselemy rarybere. Tahe aōkōre. Kia-ò ijohonarenyōmy. ¹⁵ Tahe luuna-di inatyhymy marybebenyke. Kristu aōmydỹỹnana-di bexilỹxinybenykeny idi maumnybenyke. Tii dori iny wedureny rare. ¹⁶ Ityhydỹỹdu mahādu heka Kristu umy wese rare. Ityhydỹỹdu sohoji sohoji wijura jura weselemy rỹira. Kristu ibutumy riwiòhenanymyhỹre iwese umy hona umy wese. Umyjura kia ibutumy iaõmysỹdỹỹ dire. Wiweselemy tahe raaõmysỹdỹỹnykeki tai tahe umy awimy rariamyhỹke. Ijō widerakeki tahe, Kristu umy raumynyōtyhy.

¹⁷ Katahe Inynyrỹnimy adeeremy kiamy rarybemyhỹre. Ityhydỹỹdukōdu mahādu wesemy aōkō boibenybeke. ¹⁸ Iraykyreny bedeluru-ki ihỹrenyke. Ieheherenyre, rieryōrenyke. Tai tahe Deuxu biu-ò hena umytuedeõna rieryōrenyke. ¹⁹ Ixāruna ihoõhyre. Urile ibutumy òraruna-txi rexiwahinyrenyke. ²⁰ Kia Jesuisimy aōkō teerytenyke inyribireny wahe. ²¹⁻²² Jesuisi inatyhyna teerytenyteki, ibutumy aōbina bina ixi-ribi bihitxinyke. ²³ Ibutumy awo arayky-wana bexitỹmyranyke. ²⁴ Deuxu umy tỹmyra wesena-di bexityhynybenyke. Kia heka òbiti rare; inatyhy rare.

²⁵ Tai tahe ruirenyōmy wahe. Inatyhymy iny witxira-ò marybemahābeny. Wiwese hyylemy widi rakatximyhỹrenyke. ²⁶ Makyarananymahā-wana tahe urile òraru-txi ixēōmy. Ixi-di txu iròtedỹỹōmy awobinana-di ²⁷ Tule Satanasi deradỹỹna-ò nokōmy. ²⁸ Inyō juhuu wasidureki, ixityre tii wasiōmy. Tii wiji raaõmysỹdỹỹkre aõna aõna wiwihikỹ tebò-di riwinykemy wahe. Tai tahe iaõdikre iny aōkōmy rỹira riwiòhenanyke. ²⁹ Kai uritere rybebinaõ ary-ribi iòlòdỹỹōmy Rybewiwihikỹlemy marybemahā. Kia rybe-di ijohodu riwiòhenanymyhỹrele kynyhetuukre. ³⁰ Bibedeòtiidỹỹōmy Deuxu Tyytybytyhy. Tii dori arayrubunymyhỹre tarasanatxu-ò. ³¹ Òbina rybemy widi nokōmy, wimy ujōmoōmy, adebure ijà ijàōmy, aōbinamy inymy ijyyōmy, rybe-bina-di iny ihetedỹỹōmy. ³² Tahe ibutu dee ywimy boibekre, awimy wahe ainytyhymy iny-di boibekre. Aōbinamy iny adee rarybe-wana tahe iribi bexinohōtilosanymy biixāwididỹỹnymy Deuxu dori inyòraru riixāwididỹỹnyreki wahe.

5

¹ Deuxu inytybytyhyreny rare. Tai tahe iwese uladu tyby wesemy rotỹỹnymyhỹre wese, kaiboho Deuxu wesemy matximahābenyke Deuxu riòre luunadu wesemy matximahābenyke. Wiluurenyke, Kristu dori aluurenyre. ² Tule rexiwahinyre xiwe wesemy iny ritarenykemy. Tai tahe Deuxu dee kia lỹnyrena wiwihikỹ wese rare.

³ Tahe òta òtarenyōmy. Ibutumy aõna aõna bina bina widỹỹrenyōmy. Kai-boho dori ityhydỹỹdu mahādu toite. ⁴ Rybebinamy uriteretere rybeōmy. Ixideòsidỹỹōmy. Kia widỹỹna tahe ibinare. Tahe aōwihikỹō biwinyke, Deuxu deàlanamy. ⁵ Òta òtadu tahe Deuxu òlòna wahidỹỹna ritaōtyhy, iny binaõ aōkō,

inywobire aõkõ. Kia Deuxu tyhy biukõdu mahãdu rare. Bierybenyke kia. ⁶ Itxenadỹỹ rybe-ò ijohonarenyõmy. Ityhydỹỹdukõdu mahãdu Deuxu rybe riywinyõmyhỹre. Tai tahe Deuxu reburemyhỹre tamyreny. ⁷ Tiiboho-wana ratxiõhyymyhỹrenyre iaõmydỹỹnana binareki. ⁸ Hỹỹnau kaiboho bedeluru-ki toitemahã. Tahe wiji Inynyrỹ loosõna-ki toite. Loosõnadỹỹdu riõre we-selemy boibeke. ⁹ Aõbo loosõna-ribi nade tahe awire, õbitire, inatyhyre. ¹⁰ Tai aõbo Inynyrỹdeewi kia riteòsinyre. ¹¹⁻¹² Iwese bedelurubina widỹỹdu aõhebo rotỹỹnyre wese uritere iwidỹỹrenyõmy tahe teòsaremy tamy mary-bebenyke. Aõbo tiiboho wasimy aõhebo rotỹỹnymyhỹre ixỹruna adee rare tuu maryhemahãkeki. ¹³ Ibutumy aõna aõna loosõna ritỹnynyre. Tai tahe iny aõmydỹỹnana loosõna ritỹnynykeki, iny rierykre itỹnydỹỹna dori loosõna rare. ¹⁴ Tyyritiõ kia wesemy rỹire: –Inyõ rõrõmy rỹikeki, rexixake rubuy-ribi rỹike. Kristu tahe araloosõnanykre.

¹⁵ Aõhebo botỹỹnybenykeò bexiijebenyke. Itxỹte widỹỹdu mahãdu wesemy aõkõ ahabenyke, bedeerydu mahãdu wesemy ahãbenyke. ¹⁶ Iõnodỹỹõmy abededỹỹnana. Wiji txu bededỹỹnana tahe ibinatyhymy rare. ¹⁷ Tai tahe itxỹteõmy ahãke. Bierybenyke aõbo Deuxu dee wire. ¹⁸ Vĩ mona-di axaxa rubudỹỹna wesemy aõkõ matxibenyke. Kia tahe aõnityhyre, tu-modu wahe. Tahe Deuxu Tyytybytyhy heka atykymy ralõmy boibeke. ¹⁹ Mawinymy bexirybenyke awo-ki. Bexirybenybenyke Inynyrỹ-ò awi-ribi bitxienymy mawiunyke. Rybewiumy marybeke. ²⁰ Deuxu inytybyreny-ò ibutumy bealãmahãbenyke Jesuisi Kristu Inynyrỹni òraru-ki tahe bexitõenyke. ²¹ Kaiboho ibutumy widee bexiywinyhyymy ahãbenykre.

²²⁻²⁴ Iwese dohodỹỹna mahãdu Kristu rybe rityhynymyhỹre wese, hãwyy tahãbu rybe riywinyke, ibutu aõmydỹỹnana-ki wahe. Hãbu dori tahãwyy dinodu wese rare. ²⁵ Ibutumy hãbu tahãwyy luukemy. Kristu dori dohodỹỹna mahãdu luureki ture. Tamy tii rexiwahinyre rurukemy. ²⁶ Tai tahe kia õbitidỹỹnamy rurure. Iwese bee aõ rasuhõmyhỹre wese, tarybe risuhõmyhỹre. ²⁷ Iòraru-ki tahe Jesuisi dohodỹỹna mahãdu wiwihikỹõ ixidee rimykre. Òbiti mahãdulemy rarekre, aõbina binaõ heka tai rỹiõhyymyhỹre. Awi mahãdu widỹỹdumy rarekre. ²⁸ Kiamy heka hãbu tahãwyy-di rỹirake. Iwese hãbu taumy luure wese tahãwyy luumy rỹirake. Iny tahãwyy luukeki, kia-di ixiluuke. ²⁹ Iny taumyderamy rỹiõhyymyhỹre. Tahe aõkõre tule rexiòwenymyhỹre rexiwesenanymyhỹre. Iwese Kristu dohodỹỹna mahãdu riwisananymyhỹre wese. ³⁰ Inyboho dori Kristu mahãduõ roire. ³¹ Kiamy heka Ritina roire: –Tai heka hãbuõ tybyboho heto ririmyhỹre tahãwyy-wana wii ributunymy roirekemy. Inatxi umy ribi sohoji umyhyymy ròhõnymyhỹre. ³² Kia aõmydỹỹnana heka ierysysirare. Tahe Kristu tohodỹỹna mahãdu-wana rarybereri. ³³ Ihãrele tahe hãbu tahãwyy luumy rỹira iwese ixiluumy rỹira wese. Tule hãwyy tahãbu rityhynyke.

6

¹ Uladu mahãdu tybyboho rybe rityhynymyhỹre Inynyrỹ òraru-ki. Kia tahe õbiti rare. ² Boo adi-wana bityhynybenyke. Kia tahe bede ywina rybe juhoo rare. Tule Deuxu rarõsõna kia bede ywina rybe-wana rare. ³ Kia biywinybenykeki, awimy mabeke, abededỹỹnana irehemy mabeke kabede-ki. ⁴ Uladu tyby, uladuse, ariòrereny adeburehyymy idi iwisỹdỹỹrenyõmy. Tahe aõki reòsakeki tii riòbitinykemy tamy marybebenyke. Inynyrỹ deòsidỹỹna-di tamy marybebenyke.

⁵ Deòdu mahãdu kabede-ki awedureny bityhynybenyke. Awo-ribi tyhy tamywimy biwinybenyke. Bexiijemy ywimy biwinymy. Iwese Kristu dee

tewinymahâte wesemy. ⁶ Aõ tabiteriki aõkõ biywinyke. Iwese Kristu deòdu wesemy mabeke. Deuxu dee wina awo-ribi biwinyke. ⁷ Deysana-di ibutumy òbitimy bisyðdỹnyke. ⁸ Ibutumy deòdu ada deòdukõdu Inynyrỹ-ribi aõna aõna rimyke. Tamy aõwiihikỹ riwinykeki. ⁹ Tahe wedu mahãdu, kaiboho eòdu mahãdu-ò kia weselemy mabeke. Brebudỹ rybe-di eòdureny-ò rybeõmy. Awedu dori eòdureny wedu tule biu-ki ratximyhỹre. Tamy dori ibutumy wiwese wesele rare.

¹⁰ Ibutu-ò tahe ikonanamy ararybekre. Inynyrỹ ruruna-di bexirurudỹnyke. Iruru tahe aõni rare. Tahe ixidee bimyyke. ¹¹ Bexityynyke aõbinanatyy-di, debõna aõmydỹnana bimyyke. Tai tahe Diabo rybemy nodu biòludunyke. ¹² Iny ijusunareny dori moo iny-wana aõkõ rare. Iwitxira Satanasi ruruna-di rare. Dinodu ruru-di rare, kabede luruhukỹ wedu-di wahe. Tyytybybina ruru-di rare, biukihikỹle. ¹³ Tai tahe ibutumy Deuxu debõna aõna aõna bimyyke. Idi txubina-ki biòlòdỹnyke. Aijesu bitakeu tahe, òraru rỹike. ¹⁴ Inatyhyna-di awereysana birarutxynyke. Òbitina-di abreti bitòbònyke. ¹⁵ Bexiywinyke ywina Rybewihikỹ rybena-ò. Tii heka adikre. ¹⁶ Ityhyna tahe awyhyitxenamy ihỹre, idi eorutà bitỹtenyke. Idi tahe Satanasi heòty wyhy biturinyke. ¹⁷ Tarasana tahe arataana wese rare. Deuxu Tyytybytyhy mayrehe heka Deuxu rybe rare. ¹⁸ Deuxu Tyytybytyhy-ki ibutumy ixitòedỹhyemy atximahãbenyke. Kia-di tahe biriranymy, boibeke. Ityhydỹdu mahãdu ibutumy bexitòenyhyemy boibeke. ¹⁹ Tule wadee, bexitòenybenyke. Deuxu wadee rybe kidiwahinykemy wahe. Tai brebukõlemy Rybewihikỹ aritỹnykre, ierysy siramy wahe. ²⁰ Jiarỹ Rybewihikỹ deòsidỹdu rare wawomati rerotidire hãrele wahe. Kristumy arelyykemy watzireri. Tii heka wawidỹnare.

²¹⁻²² Txitxiò tahe ityhydỹdu seriòreõ rare, waluunaduõ rare. Inynyrỹ rybe-di òbiti aõmysdỹdu rare. Tai tahe tii adeeremy reteònyre waaõmydỹnana adee ritỹnykemy. Awo riteysadỹnykremy.

²³ Ywina ibutumy ityhydỹdu mahãdu seriòreõ kanakemy watzireri. Luuna tyhyna-wana kanakemy Deuxu, inytyby-ribi, Jesuisi Kristu, Inynyrỹ-ribi wahe. ²⁴ Ruxetõena kanakemy watzireri Jesuisi inatyhymy luunadu mahãdu-ò wahe. Tii Kristu rare, Inynyrỹreny wahe.

Filiposi Paulo Tyyriti, Filiposi Hãwã-ò

¹ Paulo, Tximòtxi-wana Jesuisi Kristu deòdureny roire. Ka tyyriti tahe rewahinyrenyleri Filiposi hãwã-ki ityhydỹỹdu mahãdu-ò. Ityhydỹỹdu yrubudỹỹdu mahãdu-ò tule rewahinyrenyra dohodỹỹna wiòhedỹỹna mahãdu-wana. ² Ruxetòena, ywina-wana Deuxu-ribi adeereny kanakemy watzireri tule Jesuisi Kristu Inynyrỹreny-ribi.

³ Rexitòenyreu, tiu aribireny wanohòti rosaòhyymyhỹre. Deuxumy reàlàwãhãre umyreny. ⁴⁻⁵ Wadeysamy watxiwãhãre Rybe tymyra wihikỹ tewiòhenanymahãtenyteki, juhuu, wiji tule ahãtenyete. ⁶ Deuxu iaòmmysỹdỹỹna wihikỹ inyworeny-ki rexidelenyreu. Tahe Jesuisi Kristu bededỹỹnana txuu heka rexihumy kia rỹikre. Kia tahe reerytyhyre. ⁷ Kaiboho wawana Deuxu ruxetòena luuna-wana widee inyboho riubỹtỹnyre. Ròtena-ki rarewãhãu, tule ròtenaribiòlòmy rarewãhã. Tule Rybewihikỹ retỹnynymy rarewãhã kiamy heka rahòtinymahãre, wawo-ki adireny rahòtinymahãre. ⁸ Sòwemy arawehityynanyleri. Deuxule kia rierymyhỹre. Jesuisi Kristu ruxetòena uludumy iny widi roire. ⁹ Kia ixitòedỹỹna tule Deuxu-ò rewahinyre umyreny. Aluunareny sòwemy rỹikemy rexitòenyreu. Tule araykywydynareny riixidorudỹỹnymyhỹke. ¹⁰ Tibo awityhymy rỹira kaiboho biijebenykemy rexitòenymahãre. Tule inatyhywidỹỹdumy rarekremy tamy rexitòenymahãre òbitihyylemy rarekemy Jesuisi Kristu bededỹỹnanatxu-ò. ¹¹ Òbitidỹỹna bederaty wesele rare. Kaiboho oworu taraty-di rỹimyhỹre wese tỹxihikỹlemy òbitidỹỹna-di matxibenykemy rexitòenymahãre.

¹² Jiarỹ ròtena-ki rãireu, kia tahe Rybewihikỹmy rybe riwiòhenanyra. ¹³ Kowa dori ibutumy yrubudỹỹdu mahãdu roholare, dinodu heto itxeredu mahãdu wahe. Tai tahe bierybenykemy tuu rarybere. ¹⁴ Jesuisi Kristu òraru-ki tahe ròtena-ki rãimy rarewãhã. Ibutumy iny tahe kia rieryre, iòraru-ki. Waròtena òraru-ki tahe ityhydỹỹdu mahãdu Inynyrỹ aòmỹdỹỹnadile ròhòtinyre, tule Deuxu rybe rarybemyhỹre ruberuòhyylemy ixitòedỹỹna-di. ¹⁵ Ijò heka ixityhydỹỹmy Rybewihikỹmy rarybemyhỹre. Ijò tahe inatyhymy Rybewihikỹmy rarybemyhỹre. ¹⁶⁻¹⁷ Rierymyhỹre waròtena Rybewihikỹ òraru-ki rare. Ixityhydỹỹna mahãdu tahe inatyhy òbiti aòkò rare. Aòhòkỹmy adotỹỹnykemy wadi ihỹre Rybewihikỹ-di. ¹⁸ Aòhebohe arotỹỹnykre? Arabedewomy aòbo ada areysakre aòbo. Areysahyymy ararekre. Kristu rybe dori rarybemy rarehyymy iny inatyhynadiremy ada aòkòremy. ¹⁹ Jiarỹ areysatyhykre ròtenawo-ribi dori aròhònykre. Aixitòedỹỹna, Jesuisi Kristu Tyytybytyhy riwawìòhenanykreki. Kia tahe reeryre. ²⁰ Deuxu aòmỹdỹỹnana ariwiòhenanykemy watzireri waumy-di. Jiarỹ arurukeki ada aòkòkeki aòbo. Jiarỹ araixỹruòtyhykemy watzireri aòhebo arotỹỹnykreki. ²¹ Kristu dee warumy ararekre. Tahe arurukeki kia tule wadee awire. ²² Tahe ararekeki Kristu dee araaòmmysỹdỹỹmy arareke iny-ò Rybewihikỹmy ararybekre. Tibo awityhyre reerykòre. ²³ Tahe ixityre aròhòtiwydynanykeki kiamy heka rahòtinyreri. Arakre Kristuòhyyle heka Kristu-ò arakele awire. Tii heka awityhyre. ²⁴⁻²⁵ Atòenarenykile tahe warumy ararekre. Tai tahe kabede-ki ararikre aityhydỹỹna-di beysakemy maumynykemy. Tai tahe kaki ararekre. ²⁶ Iu ayreny-ki aralokreu, Deuxumy beàlàbenykemy watzireri, ayreny-ki ixityre watzireriki wahe.

²⁷ Biyrybenykemy adireny watzireri iwese Kristu tyhydÿÿdu mahãdu rÿira weselekemy adireny watzireri. Ayreny-ò arakeki aõbo ada araõkeki aõbo ijy wihikÿ-ò adoholamyhÿkemy watzireri. Kaiboho wiwana wanale inatyhyna rybe-di tarybemahãtenyte. ²⁸ Uritere brebuõmy aòludu lau Rybewihikÿ òludu lau wahe. Tamyreny tahe kia rubu bina bede urihixina rare. Tahe adeereny biu-ò hena rare. Kia Deuxu-ribi nade. ²⁹ Aõ Kristu tetyhynytemy sohojile aõkõ tahe tamy aõhõkÿmy tatÿÿnytenyte tule. ³⁰ Inyboho dori ibutummy wiwana aõhõkÿmy rotÿÿnykre. Jiarÿ sõwemy aõhõkÿmy adotÿÿnymahãde. Kia-ò tahe taholatenyte wamy.

2

¹⁻³ Kaa aõbohe rÿire wiòhedÿÿna luuna-wana Kristu-ki, biòwana aõbo Deuxu Tyytybytyhy-ki. Kohe, kia ibutummy Jesuisi Kristu kilehekÿ rÿire. Ibutummy tahe wiluumy boibeke, wiwesehyyle mohõtinybenyke, wii bitòrabutenybenyke. Tai tahe areysakre aòrarureny-ki. ⁴ Iximy xiwederenyõmy. Tahe wiribi lahitximy boibeke, aõkõmy ixi-di marãyknybenyke. Iny sohoji sohoji aõna aõnadirenyremy ixi-di nohõtirenyõmy. Tahe hitxihitximy bòwidÿÿke iny sohoji sohoji iny witxira aõmydÿÿnana yrubudÿÿmy marãkywydynanyke. ⁵ Iwese Jesuisi Kristu inywitxira aõmydÿÿnana-di røhõtinyinmyhÿre wesele, kaiboho mohõtinybenyke. ⁶ Jesuisi Kristu juhuhyy raremyhÿ, Deuxule rarehãre. Deuxururu tahe rimoõhyre. ⁷ Tahe iribi ritare kaò idi kodobehekemy deòdu weselemy. Tahe inyumoõ rimyre kaki inylemy rarekemy. ⁸ Tamy tahe ibinatyhymy nade itxeò-ki rurukemy wahe. Ibutu aõbo kaki riwinyke heka, riwinyre. Tai tahe ibutu ratyre Deuxu Jesuisi risÿnyre. Ibutuni ratyre ini rare. ⁹⁻¹¹ Kiani-ò tahe ibutummy tatiowomy resekemy rÿire, biu mahãdu, bedeludu mahãdu, suwomy rÿira mahãdu. Tahe ibutu rybe witxira witxiramy iny rarybemyhÿre: —Jesuisi Kristu ibutu wedu rare. Deuxu inytybomy ibutummy reàlãmehÿre. Kiamy waseriòre waluuduboho. Awana watzireriki tule iwitxira bede-ki aratzikre hãrele. Deuxukihyyle atximahãbenyke. Warybe bityhynyke.

¹² Aityhydÿÿna-di òraru-ribi bexitabenyke, bexiebenyke òraru-txi ixelau. ¹³ Deuxu heka adeewina riwahinyhÿre òbiti widÿÿna. Tiile riwiòhenanymyhÿre òbitina widÿÿna. ¹⁴ Uritere rybe binamy rybeõmy. Adeburemy iny iijeõmy. ¹⁵⁻¹⁶ Tai tahe inyõ rybe binamy umy rarybeõtyhy. Òbitityhymy boibeke kaiboho dori Deuxu riòremy toite. Kristu kodobehekrey, aòrarureny-ki areysakre. Retare dori aõmydÿÿnana wihikÿõ ayreny-ki. ¹⁷ Arurukewana ayreny-ki rybe wihikÿmy rybe òraru-ki, taile areysakre. Deuxu-ò dori rexiwahinyre xiwena wesemy arurukremy wahe. ¹⁸ Kaiboho tahe wadi beysahyymy boibekre ixideewimy tahe adeereny arurukremy wãhãre.

¹⁹ Aõwesele Tximòtxi ayreny-ò ariteònykemy idi watxiwãhãre. Jesuisi Inyryÿ dee wikeki. Tai tahe arierykre timybo kaiboho toite wahe. Tai heka areysakre. ²⁰ Tximòtxi tahe arawiòhenanyrenykre iny witxira witxira ratyre wahe. ²¹ Ijõ dori ixidile røhõtinyinmyhÿre Jesuisi Kristu aõmydÿÿnana-di aõkõ. ²² Tximòtxi tahe teerytenyte iwese riwawiòhenanyre wese Rybewihikÿmy rybe-ki. Iwese tyby iriòre riwiòhenanymyhÿre wese Tximòtxi riwawiòhenanyre. ²³ Aõbo wadee røhònyke arierykre, tai wylemy ayreny-ò aditeònykremy idi watzireri. ²⁴ Jiarÿ òsana tule wylemy Deuxu riwateònykemy wadi ratxireri ayreny-ò. ²⁵⁻²⁶ Ijõ hãbuõ iteòdÿÿmy raruwãhãre ayreny-ò, Epafroditu wahe. Tii wawana noduõ rare. Kaiboho juhoo wadee teteònytenyte wawiòhedÿÿdumy rarekemy. Tii heka awehityrenymy

rurumyhyre. Tai tahe reòkesedỹnyreri kaiboho iwebinaduna-ò taholatenyete. Tai heka òkesemy riwisỹnyre. ²⁷ Inatyhy rare rurure inihe. Tahe Deuxu riruxetòdenyeki riteytenyere. Jiarỹ tule Deuxu wadi raruxetòere. Tai rabede-woõhyre aõwixira wixiramy ratỹỹnymahãreki. ²⁸ Tahe aõwesele ariteònykemy watzireri. Kaiboho beysabenykre kia araerymahãrenyere. Jiarỹ tahe urihimy-ò arexielehynykre wanohõti yrena-ribi. ²⁹ Tii kedehemynykreu, tahe bididybedenykre biwowydynybenykre. Rexiòhãrunymy rare Kristu òraru-ki riwawiòhenanykremy. ³⁰ Tahe tii inihe heka rurure iòraru-ki. Arokoreny-ki tii riwawiòhenanyre.

3

¹ Ikonanamy tahe ararybekre: —Beysabenyke, Inynyry deysanamy. Jiarỹ heka riwaixiranyõhyymyhyre heka tuu rybe. Awire tahe boholabenykeki. ² Bexiije benyke iny ijòròsa wesena-lau tii iixỹruterere aõbinawidỹỹdu mahãdu tahe tii rare. Bexiije benyke notykyresydu mahãdu lau. ³ Inyboho dori notyky resydu mahãdu òbiti rare. Deuxu Tyytybytyhy deewimy nodu roire. Jesuisi Kristu dee winale inydeereny awire. Inyboho dori aõwiihikỹwidỹỹ-ò rikityhynyrenyòke. ⁴ Jiarỹ, Paulo ariòludunyleke aõbo ixi-wana ariwinyke. Jiarỹ ijõ hãbu ratyre waaõmydỹỹnana diremy arexityhynyke. Jiarỹ dori judeu mahãdu ijoi tyhy-ki tybie rare notyy resyna ijoi tyhy rare. Debò inatã reurotxu-di reareu. ⁵ Bejami mahãduõ jiarỹ rare. Judeu mahãdu tyhy wãhãboho roire. Iriòremy jiarỹ rare. Fariseuõ jiarỹ rare. ⁶ Tai tahe bedeywina rybe retyhynyre. Jiarỹ heka iijaramy raeleemy reamahãre ityhydỹỹdu mahãdu aõhõkỹmy arisỹnykre-ò. ⁷ Wabede ywinareny òbitimy rare sana raholamahãre, ibutumy retyhynymy rarewãhã. Ibutumy wahe aõmydỹỹnana reatyra Kristu luuna òraru-ki. ⁸ Inatyhymy Kristu wabiu-ò hedu reeryre, ibutu aõmydỹỹnana-ribi wanohõti rosare. Ibutumy retxiwire iòraru-ki, kia ibutumy aõ aõkõ rare, Kristu wabiu-ò hedu arimykre wabiu-ò hedukremy rare. ⁹ Waòbitina tahe aõ wawidỹỹna aõkõ rare. Jesuisi retyhynyre urenana tahe tii riwaòbitinyre. ¹⁰ Kristu arierykemy idi watziwãhãre. Rubu-ribi ixixana arierykremy, aõhõkỹmy arotỹỹnykre iòrarukile, iwese tii rurure wesemy wahe jiarỹ heka arexiywinykremy watzireri. ¹¹ Tai rubu-ribi ixixana mahãdu-wana arexixakre. ¹² Jiarỹ òbitityhy aõkõ rare ada ibutumy òbitina wadee riwahinyõre. Jesuisi riwamyre aõmysỹdỹỹnaõ ariwinykemy. Tai tahe wako-ò rawãhãre araòbitinykemy watzireri. Tamy tahe araaõmysỹdỹỹnykemy watziwãhãre. ¹³ Òbitityhy aõkõ jiarỹ rare. Kia sohojile tahe ariwinykre. ¹⁴ Tahe arehemynykremy watzireri titxibo Kristu diwateònyde. Kowa bedeywihikỹkile uriòno aritakre. ¹⁵ Tahe ityhydỹỹdu iumy kia-di mohõtynybenyke. Inyõ aõ rieryòkeki Deuxu tamy kia ritỹnynykre. ¹⁶ Uritere biijebenyeke inatyhyna bityhynybenyky wiyese weselemy røkõhõtynyrenyke.

¹⁷ Ityhydỹỹdu seriòre, iwese rewinyumy rarewãhã wese biwinyumy boibeke. Tule ijõ-ò betehenyeke wawese dori riwinymyhyre. ¹⁸ Sõwemy dori iny òbiti aõkõ rỹira, Kristu òludumy wahe, itxeò aõmydỹỹnana òludu wahe. ¹⁹ Kia iny tahe Deuxu rahukre. Rỹsỹnale ta ideuxure. Tiiboho tahe aõbina binaòle awirenyre. Bede aõmydỹỹnanadile røhõtynyre. ²⁰ Iny bedereny tahe biu-ki roimyhỹre. Kowa-ribi reraòrenyneri iny tarasadu dehemynyna-ki. Inynyry Jesuisi Kristu wahe. ²¹ Tii inyumyreny riwixiranykre. Tii taumy wesele iny ritxienykre, taumy wihikỹtyhy wesemy. Tii ruru dire. Tahe ibutu aõna aõna wedumy ronykre irurudireki.

4

¹ Waluunadu, waseriòreboho, kaiboho wadeysana warataana wesemy toite. Ywihyylemy boibekre, waluunaduboho.

² Warybe rewahinyre inatxi hãwyy-ò Eòdia, Sintxiki-wana. Kialemy wahe Inynyrỹ tyhydỹna-di wiwesehyylemy maraykynyke. ³ Adeey tule wawiòhedỹdu tyhy waryhe rewahinyre. Kai biwiòhenanykre hãwyy Rybewihikỹ wiòhedỹdu mahãdu wahe. Tule Lemetxi riwawiòhenanyre ijõ-wana wahe. Ibutumy inireny heka Tyyritina rubuonanakõdu-ki rỹire.

⁴ Inynyrỹ-wana beysahyybenyke. Tahe ixityremy ararybekre. Beysabenyke. ⁵ Ywina-di bisỹnyke ibutu iny-ò. Inynyrỹ dehemynyna dori iòhòmy ihỹre. ⁶ Ibutumy aõmydỹnana heka biyrydỹnybenyke. Ibutumy bexitòenyke Deuxu-ò, àlàna-wana bexitòenyke. ⁷ Deuxu ywina awo-ò bitidikre arayky ibutumy riyrubunyke. Deuxu ywina dori inyraykyreny rieryòtyhy timyrekibo awityhyre.

⁸ Ikonanau tahe ibutumy aõmybo ararybekre maraykynybenyke ibutu inatyhyna, ibutu aõeryhykỹ, ibutu òbiti, ibutu tihiyyle, ibutu iluuna, ibutu tyhyna awimyy tahe roirekeki àlàna-wana rỹikeki, tahe kia-di ibutumy maraykynybenyke. ⁹ Araerynanyreny, kaiboho teerytenyete, rarybereò tahe taholatenyeta. Timybo watxireri wese kaiboho wamy tabitenyeta. Tai iwesemy boibeke, ibutumy wahe. Deuxu heka ywina rare. Tii umywanarenyle rarekre.

¹⁰ Jiarỹ heka reysare Wanyrỹ dee. Kaiboho heka ixityre watxi òhõtireny reare. Tiu waribi òhõtireny rosaòhyre urile kaiboho wawiòhedỹmy tarutenyete tahe isirare. ¹¹ Kaa tuu rarybereri heka aõmy raruòhyreri. ¹² Jiarỹ dori reeryre aõbo wamy rỹira idi reysamy watxiwãhãre. Ibutumy waki rỹimyhỹre-wana tule awilemy rahõtinyinmahãre. ¹³ Reeryre dori awimyno tule ramamy rubu reeryre. Xiwersyna wese reeryre tule aõhòkỹmydỹ reeryre rama jubreré. Kia tahe reeryre. Ibutu ariwinyke Kristu dori ruru wadee riwahinyre. ¹⁴ Tule umy arealækemy watxireri tiwawiòhenanyteki. ¹⁵ Filiposi hãwã dohodỹna mahãdu, kaiboho sohojile nieruò wadee tewahinytenyete, juhuu Macedonia hãwã-ribi rareu wahe. ¹⁶ Tesalonia hãwã-ò wadee nieru tewahinytenyete, inatxi nonanamy taditeònytenyete. Tahe riwamyre wadee rasiranymy idi rewyré. ¹⁷ Aõ rexitòenyre aõkõ nierumy. Sohojile aõmydỹnanamy aribi aritakemy watxireri. Deuxu aõmydỹnanale aritakemy rarumahãre. Umyreny Deuxu wehityhynamy arobikemy. ¹⁸ Remyre awahidỹna. Epafroditu aribi riwawahinyre. Tai tahe sòwemy waki rỹireri. Iwese lỹnyrena sòwemy watxi reamyhyre wese awahidỹna wadee rare. Iwese Deuxu-ò xiwenaò awire wese wadee ihỹre. ¹⁹ Aõhere inyDeuxureny ihewoludu atyhyna loosòna adeereny kadiwahinykre, Jesuisi Kristu òraru-ki. Aõbo adeereny rasiranyreri. ²⁰ Deuxu kidiwahinykemy adeereny watxireri. Kia tahe inyDeuxureny-ò loosòna kidiwahinykemy watxireri tiemy heka rarehykre. Kie.

²¹ Iny sohoji sohojimy warybe-di biwehityynanykre Jesuisi Kristu òraru-ki. Kaki ityhydỹdu mahãdu tarybe wehityyna adeereny diwahinyde. ²² Ibutumy ityhydỹdu arãrybeweityhynanyre. Iòlò heto ityhydỹdu mahãdu yribihyyle adeereny diwahinyde.

²³ Inynyrỹ Jesuisi Kristu ruxetòena adeereny kanakemy watxireri.

Òlòsò Paulo Tyyriti, Òlòsò Hãwã-ò

¹ Paulo, Jesuisi Kristu deòdu Deuxudeewimy rare kia tyyriti rewahinyre. Tule Tximòtxi inyeriòre rybe weityhyna riwahinyre, ibutumy ityhydỹỹdu seriòre-ò Òlòsò hãwã-ki. ² Wiòhedỹỹna, ywina, Deuxu inytyby-ribi adeereny kanakemy watzireri.

³ Jesuisi Kristu-ò àlàna rewahinyhyymahãre, tule Deuxu Inynyrỹ tyby-ò. Adeereny dori rexitòenyhyymahãre. ⁴ Kaiboho Jesuisi Kristu tetyhynmahãtenyte. Tule kowa ityhydỹỹdu mahãdu wiluurenyre. ⁵ Rybewihikỹ inatyhyò juhoo taholatenyte. Idi tahe araròsòna tetatenyte. Tai tahe biu-ribi kia ibutumy kanakre. ⁶ Iwese Rybewihikỹ bede bedelemy rariamyhỹre wese adeereny tule dehemynyde. Rybewihikỹ aòwihikỹ adireny riwahinyre. Iwese òwòru taraty riwahinyhyỹre wese, kaiboho inywitxira-ò aòwihikỹbo tewahinytenyte. ⁷ Epafa jiarỹ wiwana Deuxu deòdurenyre. Kia iribi tadoholamahãte. Tii Kristu rybemy rybedu òbiti rare. ⁸ Tule wadee relyyre Deuxu Tyytybytyhyòraru-ki wiluuna-di ahãtenyte.

⁹ Kia inyboho roholarenyre, adeereny rexitòenyhy watziwãhãrenyre. Rexitòenyhyỹ Deuxu dee wityhymy kaiboho bedierybedenyke. Deuxu Tyytybyerynatyhy-di boibekemy, bedeerydỹỹna-di. ¹⁰ Deuxudeewihyymy kaiboho atximahãtenyte maratynyke wesemy aòwihikỹmybo. Biubỹtỹnymy boibeke Deuxumy bierybenytyhykre. ¹¹ Ibutumy ruruna-di boibeke Deuxu ruruna wityhy-di texihymy tadonymahãte ibutumy aòhòkỹmy bodotỹỹnykre deysana-di. ¹² Deuxu inytybyreny-ò àlàna biwahinybenyke. Tii iny riy-widỹỹnyrenyra injura juramy ritakemy. Kia jura jura ityhydỹỹdu mahãdu hõrõ rare Deuxu loosònawo-ki ratximyhyỹrenyeki. ¹³ Tii bedeluru òlòna-ribi di-watade tahe diwadyde taRiòre luuna òlòna-ò. ¹⁴ Kristu heka iny ritare. Tii iny òrarunareny riòwynyre. Ibutumy òraruna riixãwidinare. ¹⁵ Jesuisi heka Deuxu lobixidỹỹna rare. Deuxu tahe alobixina aòkõ rare. Ibutumy widỹỹna-ribi tii juhoo rãire. ¹⁶ Tii tahe ibutumy bededỹỹnana widỹỹdure. Ibutumy biu-ki bede-ki lobixina lobixiõna-wana riwinyre. Iòlòna wedu tyhydỹỹna ruruna. Dinodu widỹỹna. Ibutumy tii riwinyre ixidee. ¹⁷ Tii ibutu aõna aõna-ribi juhoo rỹire. Ibutumy aõna aõna taruru rimireri tai. ¹⁸ Iwese umyriti umy wedu rare kia wese Jesuisi ityhydỹỹdu mahãdu riti rare. Tii juhuna rare. Iwedu rare. Tii rubu-ribi ixixana juhoo ludu rare ibuturatyre dori Deuxu risỹnyre juhuuludumy ratxikemy. ¹⁹ Jesuisi-ki ibutu wiwihikỹ rarekemy. Kia tahe Deuxu dee wire. ²⁰ Deuxu ywina diwahinyde Jesuisi hãlubu-di itxeò-ki. Jesuisi hãlubu xiery ibutumy Deuxu riwaaxidỹỹnyre biu-ki bede-ki. ²¹ Kaiboho Deuxu ery aòkõ juhoo toite. Iòludu toite, arayky-ki aòbinahakỹ widỹỹ tadexinohòtinytenyte. ²² Jesuisi umy-di Deuxu arainytyhydỹỹnyre Jesuisi rurureki. Tai Deuxu tako-ò akanatamadỹỹnykre taòbitidỹỹnyteki aòraru lyrana-di, aòraru tuedena-di inyò umy ibinamy rarybeòtyhy. ²³ Urile tyhydỹỹna-ki boibebenyhyyke araròsòna-ribi ixihitxidỹỹõmy. Araròsòna dori Rybewihikỹ-ribi nodu rare. Tii-ò tahe taholatenyta. Ibutumy iny biura-woludu-ò Rybewihikỹlemy narybede. Iribi jiarỹ, Paulo, Rybe wihikỹmy rybedu ròhònyre.

²⁴ Wijile reysamy watzireri adee aòhòkỹmy ratỹỹnyreriki, aò aòhòkỹmy dỹỹnanabo Kristu-ò rauhenyre. Tai jiarỹ aòhòkỹmy arotỹỹnykre waumy-ki hyymy. Kristu-ò rỹira mahãdu dee kiamy ratỹỹnyre, dòhòdỹỹna mahãdu

dee. ²⁵ Iribi jiarỹ Rybe wihikỹmy rybedu ròhònyre. Kiamy Deuxu dee wimy diwateònyde tarybemy rybedumy. ²⁶ Tii ihetxiu rybe inatyhy ibutu lau rexiwore. Wiji tahe rexitỹnynyre ityhydỹỹdu mahãdu dee. ²⁷ Kia-ò Deuxu rexitỹnynykemy ratxireri iwese aòwiihikỹ, taloosòna ratxireri, ibutu iny witxira dee. Kristu inywo-ki, kia tahe iny iraròsòna rare. ²⁸ Kia Rybewihikỹmy relymahãrenyryre ibutumy iny-ki reerydỹỹnanyamahãre bederysyna-di. Kia wesele ibutumy ityhydỹỹdu mahãdu òbiti Kristu-ò ariteòsinykre. ²⁹ Kiaòle tahe rexirurudỹỹnyhyymahãre, Kristu rurudile waki rỹimyhỹre.

2

¹⁻² Warayky-ribi ijesu nihikỹmy resumahãre awo umyreny rahòtieremahãre reysakemy Òlòsò hãwã-ki. Laodisia mahãdu tule wamy robiòmyhỹre mahãdu tule wiluutyhyrenykeny kaiboho ibutumy Deuxu bedeerysynatyhy bierybenykeny adireny watxireri. Kristu-ki tahe bede erysynatyhy-di atxiteri idi watxireri. ³ Kristuwo-ki ibutumy bedeerydỹỹna bede erysynatyhy ityhyna wesemy riyrubunymy rỹire. ⁴ Kawese rarybera inyò arãitxenanyòmyhỹkemy rybe rayky-ribi ije-di. ⁵ Waumy awanareny ratxiòreri, watyytyby tahe awanareny ratxireri, riwadeysanyreri, aòwityhy òbiti-di riwaerynanyreri Kristu-ki aityhydỹỹna-di riwaerynanyre.

⁶ Iwese Jesuisi Kristu heka Inynyrỹhyny tetyetynte wese. Tai tii-wana mabehyybenyke. ⁷ Iwese oworu irarutiò rimymyhỹre wese myike. Anaerynadỹỹnymahãde wese maumynyke àlàdỹỹnamy.

⁸ Bexihãrubenyke, inyò anaitxenadỹỹnyke lau. Tarayky-ribi ije rybe-di lahirybe-di anaitxenanykeny ihỹre rybe uritere ije ije-di. Kia rybe iny aòmydỹỹnana-ki rỹire bede tyytyby aòmydỹỹnana-ki. Kia Kristu aòmydỹỹnana aòkòhyymy rỹirake. ⁹ Kristu umy-ki tahe ibutumy Deuxu ixitỹnydỹỹna rỹire. ¹⁰ Tule Kristu-ki kaiboho tyhynamy toite, texihutenynte. Tii heka ibutumy hãbu rurudỹỹna ratyre rare, iòlòdỹỹna ratyre rare. ¹¹ Iwese uladunotyky riòròre wese Kristu aòraru urarina aribi diorode. Notyy resyna inatyhy aòkò rare. Kristu iwesenalemy riwinyre. ¹² Taratisebenytenynte, Kristu rubu wesemy tewesenatenynte deledede. Tule beribi tadòhònytenynte irubu-ribi ixixanamy tewesenanytenynte. Deuxu tyhydỹỹna-di rubu-ribi texixatenynte. ¹³ Kaiboho aòraruna-ki tòimyhỹteu rubu wesemy notyynaresy aòkò-di toimyhỹteu, adeeremy runa Deuxu diwahinyde, aòrarureny di-ixãwidinyde. ¹⁴ Kristu iny òraruna widỹỹnareny-ribi tòhòti rosara. Kia tyyritina-di riixãwididỹỹnyre taitxeò-ò rareu. ¹⁵ Rurudỹỹna mahãdu ruru dinodu mahãdu ruru ritara, ibutumy iitxerenarenymy ibutu-ò riteòsinyre. Kristu taitxeò-ki irurureny ritara.

¹⁶ Kaiboho tahe uritere iny rybemy deòbyrenykoomy roxina bemomo, ada ahãdu herinau ixenamy, ada sabado bededỹỹnanamy. ¹⁷ Kaiboho dori aò kanakre wesemy rare. Kristu tahe ibre tuu rare. Kia aòmydỹỹnana aò aòkò. ¹⁸ Inyò adeeremy rarybekeki: bexitxiònyke ýju bitealànykeny, rasina-ki ierysomy mohòtinkykeny. Tamy ijohonarenymy urile erydỹỹdumy rohòtinyra. Tii tahe Kristu rityhynyòhyymyhỹre. ¹⁹ Inyummy wese inyboho ihỹrenyryre. Kristu tahe umy ratiwesere. Umybutule-ribi ibutumy iukỹna wiwana reare. Ibutumy òhòna tusina-wana umy rabutumyhỹre. Deuxu umyna-di umy raumymyhỹre.

²⁰⁻²² Kai Kristu-wana taruta-wana bede aòmydỹỹnana-ribi, aòherekibo wiji bede aòmydỹỹnana-wana arummy ahãte. Aòherekibo bede ywina witxira witxira tetyhynymy ahãte: imyny wedeydỹỹòmy. Tamy ade rexiòmy, roxina urihixiòmy. Kia wese hãbu bede ywina tetyhynymahãtenynte. Kia

aõmydỹdỹkeki, rexihuke. ²³ Bede erydỹna wese ratxireri. Kia dori ixidee rexyhydỹnyre iyubu wesemy rawesenanyreri, taumy ixidee aõhõkỹmy rexisynyre. Ibutumy kia tahe riwiõhenanyõhyymhỹre umy òraluna lau.

3

¹ Kaiboho Kristu-wana texixatenyteri wana, biu ludu aõmydỹnana-di mohõtynybenyke, tai Kristu Deuxu ruruna weribi rasỹnomy rononymhỹreki. ² Biu ludu aõmydỹnana-di mohõtynybenyke, kabede ludu aõmydỹnana-di aõkõ. ³ Rubu wesemy dori ahãtenyete, aumy tuedeõna runa Kristu-wana rare –Deuxu-ki riyrubunomy ratximyhỹre. ⁴ Kristu rehemynyreu, tule tii-wana rakatxirenyke.

⁵ Tai õhõti bitosanyke bede ludu aõmydỹnana aki rỹire: uri uri rỹira mahãduhemy ijara, òbitiõna, deõsana hemy nodu, iõbi retỹnyre òbiti-di aõkõ rare. Inyõ rỹire-di òtena kia ritxoo àlàdỹna wese rare. ⁶ Kia aõna aõna Deuxuwo binana rare, kia-ò Deuxu ykarana kanakre kia òrarudu mahãdu-ò. ⁷ Kaiboho kia tewinytenyete aõrarunareny òrarudumy toiteu. ⁸ Wiji tahe ibutumy kia aõmydỹnana aribi rexihukemy idi watxireri –wobinana, ujõmo, rybe ije ije. ⁹ Iny witzira-ò ruiõmy, araybidinatyby dori aribi dexihude, iwidỹnabina-di. ¹⁰ Araybidina tỹmyra-di tahe texiumy-dỹnyete tii araijõnyre bedeersynahakỹ-di, Kristu raybidina wesemy araybidina rarekre òbitimy araijõnykre. ¹¹ Kowa-ki wii rikininirenyõkre: judeu mahãdumy, judeukõdu mahãdumy, notyky resydumy, bedeeryõ mahãdumy, txiebese wese mahãdumy, deòdu mahãdumy, deòdu aõkõ mahãdumy ibutumy Kristu dee wiwese weselemy rỹire. Kristule tahe ibutumy ihỹre inydeereny. Tii ibutu inywo-di ratximyhỹre.

¹² Kaiboho Deuxu ijesemy anadymyhỹde tahõrõ luunana mahãdukremy. Tai ruxetõena-di boibekre ixãwidina-di, inytyhyna-di, ywina-di. ¹³ Wii riwiõhenanomy rỹike. Wii riixãwididỹnomy rỹike. Inyõ adee aõmy rotyynykeki ixirawomy biijeranyke. Iwese Inynyrỹ araixãwidinyre wese iny biixãwidinyke. ¹⁴ Ibuturatyre wuluurenykemy kiadile kaiboho wiwana ibutumy boibeke iweselemy mohotynybenykemy. ¹⁵ Kristu ywina heka umy-ki itxeredumy rarekre. Kristu hõrõ mahãdu sohojilemy mabeke. Tai tahe àlàna tamy biwahinybenyke. ¹⁶ Kristu rybe-di awo-ki mabehyymy mabekre idi watxireri. Wii bierynadỹnomy bitohonymahãbenykemy bede ersyna-di. Deuxu-ò àlàna biwahinymahãke wiurybe-di, wiu-di Deuxu Tyytybytyhy wina-di. Mawinyke àlàna-di aworeny-ribi. ¹⁷ Ibutumy tuu marybekremy, ibutumy tuu botỹnykremy Wanyrỹni-ò, tuu botỹnykre Jesuisi Kristuni-ò. Inytyby dee àlàna biwahinykre, Deuxu-ò wahe.

¹⁸ Hãwyy! Kai ahãbu bityhynyke, Deuxu erysydỹna-di. ¹⁹ Hãbu! Kai ahãwyy luuke, idi tudõrenyõmy. ²⁰ Uladu! Borybe, adirybe-wana bityhynyke. Kia tahe Inynyrỹdeewire. ²¹ Uladuse, uladutyby! Kai ariõre ikyaradỹõmy, bede wona-di aõkõ ratxikemy. ²² Deòdu mahãdu! Kai kabede-ki awedurybe-di ibutumy bityhynyke aõ idi retehererikile aõkõ, awedudeewi sohojilemy aõkõ, awo-ribi tyhy Inynyrỹdeewimy tuu botỹnyke. ²³ Aõbo botỹnymahãke ibutu Deuxudeewimy botỹnyke. Hãbudeewimy aõkõ. ²⁴ Deuxu-ribi aõwydỹna kanakre. Kristu-ò dori taaõmysỹdỹnymahãte. Adeereny rahetoõ riyrubunomy roimyhỹre. ²⁵ Inyõ tahe aõbina riwinymyhỹkeki, ihewomy aõbinale ritake. Deuxu dori ibutu dee wiwese weselemy idi rotỹnymahãre.

4

¹ Wedu mahādu, kai eòdureny dee òbitimy idi ahābenyke. Kai tahe tule awedu dire biu-ki. Kia nohōti losaōmy.

² Bexitòenyhyymahābenyke. Betehehybenyke. Bealàhyymahābenyke. ³ Inydeereny kia bedexitòenykre. Deuxu rybe wihikỹ-ò iny dee hāwā wixira-ò kidiraynykre, Kristu inatyhynamy arelyyrenykremy. Iòraru-ki womati reroti nihikỹ-di watxiwāhāre. ⁴ Kia ritynynykre idi watxiwāhāre. Waaōmysydỹna kiemy dori ihỹre. ⁵ Biu ludu bedeerydỹna-di boibeke ityhydỹdukōdu mahāduy-ki. Aōwihikỹrybe bexitỹnynykeki, turybelemy idi beake. ⁶ Arybe aōwi weselemy biyrubunyke, iwese rỹsỹna juwyrana wana raurinymyhỹrewi wesemy. Tai arawyōna ijōdikre tỹraxina-ò.

⁷ Txitxiò ibutumy waaōmydỹnana adeereny relyykre. Tii waityhydỹdu seriòre waluumy rare. Tii rybedu òbiti iny-wana ratxireri. ⁸ Adeereny reteònyreri waaōmydỹnanareny erydỹnamy awo deysadỹmy. ⁹ Onesimo heka tii-wana ariteonykre. Tii tule òbiti ityhydỹdu seriòre ratxireri. Ahāwāreny yluduō rare. Tiiboho kedelyydenykre ibutumy timybo wāhāremy.

¹⁰ Aristarku wawana rōtenawo-ki wāhāre. Tarybe adeereny diwahinyde. Marku adeereny tarybe tule diwahinyde. Tii Banabe exi rare. Markumy, warybe teeryte, adeereny rybe rewahinyre wahe. Tii adeereny kedehemyneki, bidiwiòhenanyke. ¹¹ Josue-Justu ibutumy eryna rare. Jesuisi inityhy rare. Kaiboho sohojile tahe judeu mahādu-ribi iny-wana raaōmysydỹreri Deuxu òlōna òraru-ki. Tiiboho riwawiòhenanyhyymyhỹreny.

¹² Epafa tule aeryrenyō rare tarybe adeereny diōde. Tii adeereny rexitòenytyhyhyymyhỹre kaiboho Deuxudeewimy boibehyykemy. ¹³ Jiarỹ reeryre tii adeereny tōemy ratximyhỹre, tule Laodisia mahādu dee tule Ieryopoli mahādu dee. ¹⁴ Luka, tarybe diwahinyde. Tii ityhydỹ òhotibedu rare. Dema tule tarybe diōde. ¹⁵ Warybe wehityhyna biōke Laodisia ityhydỹdu seriòre. Ninfa-ò tule wehityhyna biwahinyke dohodỹna mahādu taheto-ki rỹireriwana. ¹⁶ Watyryiti-di dohodỹnaheto-ki rariakreu, idi tule Laodisia mahādu-ò biōkre tako-ò rariakemy. Tule watyryiti kowa-ò rewahinyre, wimyke amahāduko-ò rariarenykremy. ¹⁷ Arikipu-ò warybemy marybeke. Tii aōmysydỹnaō ritare Deuxu-ribi. Kia-di tii ratxihyykemyidi watxireri.

¹⁸ Kia tyyriti wadèbò ritidỹna tyhy rare. Womati reroti-di rataataamy nadoimyhỹderibi òhōtirenny lusarennyōmy. Deuxu wohyna adee kanakemy idi watxiwāhāre. Paulo.

1 Tesalonia Mahãdu-ò Juhuu Tyyriti Tesalonia Dohodỹna Mahãdu-ò

¹ Jiarỹboho, Paulo, Sila, Tximòtxi-wana heka Tesalonia hãwã ityhydỹỹdu mahãdu-ò tyyriti ariwinyreny Deuxu ijoimy kaiboho toiteki. Deuxu wohyna, Deuxu ruxetòena heka Waha-ribi, Jesuisi Kristu Iòlò-ribi akirenykemy he wadee awire.

² Aõu aõu Deuxu deàlànamy adeereny rexitòenymahãre. ³ Atyhyna tiu inynohòti-ribi rosaõtyhy. Aluunareki dori Deuxu dee taaõmysỹdỹỹmahãte, Jesuisi Kristu iny Iòlò dehemynyna teraòteri. ⁴ Kaiboho, Deuxu luuna mahãdu, Deuxu iyreny araijere. ⁵ Rybewihikỹ adee retỹnynymahãre. Kia heka rybe sohojile aõkõ rare. Tii ruruna rare Deuxu Tyytybytyhymy. Erynatyhy teeryte. Iwese iny ako-txi ratỹỹnyreny wese, kaiboho teerytenyta. Aluureki dori kawesemy ratỹỹnyreny. Tai tahe iwese inyboho ratỹỹnyre wese tule kaiboho tatỹỹnytenyte. Tule Inynyrỹ-wesemy tatỹỹnytenyte. ⁶ Aõhõkỹmydỹỹnana hãrele heka kaiboho rybe-ò taholatenyte. Tii aradeysarenre, aõhõkỹmy dỹỹnana-ki hãrele. Eysanarenre dori Deuxu Tyytybytyhyribile namyhỹde. ⁷ Kaiboho tahe ityhydỹỹdu mahãdu wihikỹ toite. Ibutumy ityhydỹỹdu mahãdu heka awesereny roirekemy ratxirenryeri Macedonia bedeki, Akaia hãwãdỹỹna-ki tule. ⁸ Aeryna ibutumy hãwã hãwã rieryra Deuxu tetyhynyteki, Macedonia bedeki tahe tule Grecia bedeki. Tahe kia-ò ixyby bohlabenykekõ dori rare. ⁹ Iny arora-ribi dehemynydeu inyko relyymyhỹre. Kaiboho asuritxoo deuxu-di tehutenyte tahe inatyhy Deuxu tetyhynytenyte, Deuxu iru wahe. ¹⁰ Iriòre biu-ribi kanakremy teraòmahãtenyte. Kia heka Deuxu rubu-ribi riixixanyré rare. Jesuisi sohojile heka Deuxu debure-ribi riwatarenkre. Deuxu dori òraruna òraru-ki sòwemy rakyaranynihikỹmyhỹre. Tule kia umy inydee relyymyhỹreny.

2

¹ Kaiboho teerytenyte arora-ò roirenre, jiarỹboho Deuxu aõmysỹdỹỹna sòwemy rewinyreny. ² Jiarỹboho aõhõkỹmy ratỹỹnyreny Filiposi hãwã-ki. Tai tahe adee rehemynyre Tesalonia hãwã-ò wahe. Deuxu taruru diwahinyde. Tai heka jiarỹboho adeereny roirenre Deuxu ijyywihikỹmy arelyyreny. Sòwemy inydeereny òbinadu rỹire. ³ Iny rybe-di tỹnydỹỹnarenre inatyhymy rare. Inyboho òbitimy ròhòtinyreny. Jiarỹboho anaitxenanyrenyõtyhy. ⁴ Iwese Deuxu inydeereny riwateònyre wese kialemy heka rarybeke. Aõbo inysòwehekỹ deewimy aõkõ raryberenyre, tahe Deuxu deewimy. Tiile rieryre aõbo inywo-ki ratximyhỹ. ⁵⁻⁶ Tii rieryre iwese inyboho adeereny rarybemahãreny wese. Nieru tarasakemy aõkõ inyboho watzirenre rui-di raryberenyremy rybewihikỹ adee rewahinyõhyymy. Awowydyna, arybe wihikỹ heka inydee aõkõhyymy idi watzirenre. Ijõ iny-ribi tule aõkõ kia rybe idi watzirenre. ⁷ Jiarỹ tiu ararybeõmahãreny idi anierurenre aritakemy. Kia ariwinyrenykeki tahe, tule awire. Inyboho dori Jesuisi Kristu deòdỹỹna inyboho ratxirenryeri. Tahe iu jiarỹ ayreny-ki raremahãu, aluurenre. Iwese hãwyyõ tariòre riyrubunyre wese adirenre watzimahãre. ⁸ Deuxu Rybewihikỹ sohojile aõkõ adeereny ariwahinykemy aõkõ, tule wabededỹỹnana tule adeereny ariwahinykemy watzireri, aruruke adeereny, jiarỹboho sòwetyhymy aluurenreki wahe. ⁹ Sòwetyhymy jiarỹboho raaõmysỹdỹỹnymahãre ayreny-ki raremahãu, tai tahe òwyyõ aõkõ

teòwynymahātenyte. Rummy raaōmysydỹmahārenyre, txummy tule. Tai ix-iaōmysydỹnadile inyboho rỹimahārenyre. ¹⁰ Jiarỹboho ayreny-ki òbitimy roiremahā. Aōhe inatyhy, waityhydỹdu seriòreboho. Kia teerytenyte. Deuxu tule riwaeryre. ¹¹ Iwese tybyō tariòre riywinyre wese, jiarỹ araywinyra, wariòre wesemy. ¹² Arāwiòhenanykemy adi watzireri arateysadỹkemy. Warybe dohodỹna-ò boholabenyke. Tai tahe kaiboho Deuxudeewina-ki atxibenyke. Tule tii-wana masỹnybenyke taòlòna-ki, toosòna-ki.

¹³ Tai tahe àlàna sōwemy Deuxu-ò rewahinyrenyre. Ayreny-ki raremahāu, Deuxu rybe tỹnydỹmy, kaiboho tetyhynytyhymahātenyte. Deuxurybele taholatenyte. Tii heka inatyhy kia rare, Deuxu ijyytyhy wahe. Waityhydỹdu seriòre, Deuxu ayreny-ki ratximyhỹre. ¹⁴ Waseriòreboho, iwese Judeia ityhydỹdu mahādu heka aōhōkỹmy rotỹnyre wese, kaiboho iwesele aōhōkỹmy tatỹnytenyte. Kaiboho aōwitxira witxira aōbina bina teòludunymahāte aōhōkỹmy dỹnana-ki. Abede ludu mahādu tuu riwinyre. Iwese Judeia mahādu heka judeu mahādu debò-ki aōhōkỹmy rotỹnyre wese, kaiboho tule aōhōkỹmy tatỹnytenyte. ¹⁵ Judeu mahādu heka juhū Deuxu rybedu mahādu rirubunynyre. Jesuisi tule rirubunyre. Inyboho tule ribinadỹnykemy ratxireri. Deuxummy dòdu tiiboho roire. Ibutummy inymy òludu ratxireri. ¹⁶ Tiiboho iny ribinadỹnykemy ratximyhỹre, iny dori rybe tỹnydỹdumy inyboho ratxireri judeukòdu mahādu-ò. Kia-di heka ijō òraruna tiiboho ributunyre. Deuxu tahe wiji tiiboho ribinadỹnykre. Ityrereny-ò Deuxu kyarana bededỹnana kedeseke.

¹⁷⁻¹⁸ Waityhydỹdu seriòre, aribi irehemy watzireriu, awehityhyna sōwemy wadi ratxireri. Sōwemy adi aretehekemy watzireri ixityrele. Tiubo aroramy arake, Satanasi riwabinadỹnyra. Tahe aōkōre. Araōke. ¹⁹⁻²⁰ Kaiboho dori iny raròsonatyhy, inydeysana, iny biu-ò hena Inynyrỹ Jesuisi òraru-ki atxitenyte. Tii dori kanake. Kaiboho ixityhydỹnaō heka toimahāte.

3

¹ Ikonanau tahe reòludunynyōtyhy. Tai tahe ixisohojile Atena hāwā-ki rỹikremy watzireri. ² Tai Tximòtxi adee reteònyre, inyseriòre wahe. Tii heka wawanareny Deuxu aōmysydỹna-ki riwiòhenanyre Kristu Rybewihikỹ tỹnydỹmy. Adeereny dori reteònyre aityhydỹna wiòhedỹmy. ³ Tai tahe bede jei jei òraru-ki, kaiboho ahewo-ò booseòtyhy. Kia ibutummy Deuxudeewina inydeereny rare. ⁴ Iu ayreny-ki rarewāhāu, kiamy rarybewāhāre aōma adeereny aōhōkỹmy dỹnana kanake. Kiale tahe inatyhymy nade. ⁵ Tai tahe Tximòtxi reteònyre, omy arierykemy timybo aityhydỹna-ki tatỹnytenyte. Satanasi òsana waaōmysydỹna ayreny-ki ribinadỹnyre. Aōkōre, tii Deuxu aōmydỹnana ribinadỹnyōtyhy. ⁶ Tximòtxi heka Tesalonia hāwā-ribi ròòsera. Ijyy Wiwihikỹ tahe raholara. Aityhydỹna aluuna wana raumynyre. Tule tii relyyre iwese kaiboho awehityhyna dire inyluure wese. Wadeysamy watzireri, waseriòreboho, aòraru-ki. ⁷ Waaōhōkỹmy dỹnana hārele heka wadeysamy watzireri, aityhydỹna awireki wahe. ⁸ Kaiboho awimy matxibenykeki, awimy jiarỹ watzimahāre, warummy watzimahāre. ⁹ Aòraru-ki tahe Deuxu-ò àlàna rewahinyre. Deuxu-ki tahe wadeysamy watzireri. ¹⁰ Rummy txu-wana adeereny arexitòenykre arora-ò arake, aityhydỹna wiòhedỹmy wahe.

¹¹ Deuxu Inytyby, Jesuisi Kristu Inynyrỹ-wana riwawiòhenanykemy idi watzireri arora-ò arake. ¹² Wiluumy ibutummy ityhydỹdu mahādu luummy

idi watzireri. Iwese aluure wese wiluuke. ¹³ Tii inydeereny ruruna riwahinykemy idi watzireri. Òbitimy tahe rakatxirenyke Deuxuko-ò, Inytybyko-ò. Inynyrỹ Jesuisi kedehemynykreu, tamahãdu-wana, tai iny imahãdule rakatxirenykre.

4

¹ Waityhydỹỹdu seriòre, timybo òbitimy ahãbenykemy rebedeerynyre Deuxudeewina wahe. Iratyre tahe arexitòdenykre Inynyrỹ Jesuisi òraru-ki, òbitityhymy boibenybekemy. Kia tahe teerytenyete. ² Jesuisi bede erydỹỹna heka adeereny rewahinyrenyrene. Kia teerytenyete. ³⁻⁴ Kia tahe rare. Òbitityhymy ahãbenyke, òta òtarenyõmy. Iny sohoji sohoji òbitimy ahãwyy-wana matxibenyke. ⁵ Iwese ityhydỹỹdukõdu mahãdu riwinyre wese aõkõ idi ahãke. Tii dori Deuxu rierykõrenyrene. ⁶ Tuleke kia aõmydỹỹnana-ki iny sohoji sohoji aityhydỹỹdu seriòre ibinadỹỹõmykemy. Iwese rarybere wese ixityre ararybekre. Inyõ kia aõmydỹỹnana riwinykeki, debure bededỹỹnana tii ralòke. ⁷ Òta òta aõmydỹỹnana aõkõ Deuxudeewire, òbitina aõmydỹỹna tamywire. ⁸ Inyõ kia bede erydỹỹna rityhynyõkeki, Deuxule heka tii rityhynyõre, hãbu bede erydỹỹna aõkõ. Deuxule Tatytybytyhy inydee riwahinyre.

⁹ Kaiboho aityhydỹỹdu seriòre mahãdu luurennyre. Tai ixyby kia adeereny ariritinyõtyhy. Deuxu dori araerynanyrenyrene timybo wiluummy boibekemy. ¹⁰ Kia luuna-di tahe ibutumy Macedonia hãwã hãwã mahãdu luummy. Ihãrele tahe waseriòreboho iratyre wiluummy. ¹¹⁻¹² Ywina-di wi-ò wi-ò boibeke. Aaõmysỹdỹỹna-di iximynamy boibeke. Tai ibutumy ityhydỹỹdukõdu mahãdu umyreny robikre anatyhynyrenykre. Tai tahe ijõ iny aaõmydỹỹnana ixi-di nokõmy. Ixisohojilemyta ixi-di maaõmysỹdỹỹnyke.

¹³ Waseriòreboho araerynanykre rubu mahãdu aõmydỹỹnanamy. Tai ijõ inywese mahinybenyõke, bobubenyõke. Tii dori raròsòna-di aõkõ ratxirenyre ¹⁴ Kristu heka rubumy roire ribile rexixare. Kia tahe retyhynyrenyrene. Kiawesele tii-wana heka Deuxu taityhydỹỹdu mahãdu kididyke, rityhynymy rurure mahãdu tule. ¹⁵ Inynyrỹ riwabedeerynyrenyrene kiamy: inyboho irumy ratxikeki kiatxuu juhuummy timy inorenykõna. Rubu mahãdu tuukre. ¹⁶ Tahe yju wedu juhuu rarybekre. Deuxu juròna-di ritxurònykre. Idi Inynyrỹ kodobehekre biu-ribi. Juhuu ibutumy ityhydỹỹdu rubumy rỹira riumynykre, riumywitxiratỹmyranykre, riixixanyrenyrene. ¹⁷ Tahe ibutumy inyboho irumy rỹira mahãdu heka Inynyrỹ-wana ributunyrenyrene biu-ki. Tai tiwanahyy roirenyre ¹⁸ Kia rybe-di wii beysabenyke.

5

¹ Ityhydỹỹdu seriòre, tiubo kia ibutumy aõhebo rotỹỹnykre. Kiamy adeereny ariritinyõtyhy. ² Rummy wasidu wesemy kia txu kanakre. Kia teerytenyete. Ibededỹỹnana iny rieryõtyhy. ³ Inyõ rarybekeki: –Ibutumy awire. Ibutumy ywina-di ratxireri. Kiatxuu kedexihukre. Inyõ rahenyõtyhy. Iwese hãwyy txuberere wese, uladu ijera iòhòreu kia rare. ⁴ Kaiboho, waseriòreboho, tetyhynytenyete tai kiatxu adeereny bede òtiidỹỹ aõkõ rarekre. Kaiboho dori kia teerytenyete, wasidu wesemy kanakemy wahe. ⁵ Inyboho ibutumy txuu mahãdu atxitenyete, loosòna mahãdu wahe. Bedeluruhukỹ mahãdu aõkõ inyboho ratxireri. ⁶ Tai tahe ròkòrònyõtyhy. Bexixabenyke. Ijõ iny wese aõkõ atxibenyke. Betehebennyke. ⁷ Rummy ibutumy iny ròròmyhỹre. Tule kiau ibutumy riòmyhỹre, axaxaluudu mahãdu wahe. ⁸ Inyboho tahe iximy rekesiòbitidỹỹnyke ywina-di. Ityhyna, luuna-wana heka iny òrarunareny itxena wesenamy rikitidikre. Tarasana tahe inyratyiwina wesena rare,

tarasana raròsòna wahe. ⁹ Debure bededỹnana-ò aõkõ inyboho ralòõtyhy. Deuxu aõhõkỹmy dỹnana kia Deuxudeewina aõkõ rare inydeereny. Biu-ò hena-ò tahe inyboho ralòrenykre Jesuisi Kristu Inynyrỹ òraru-ki. ¹⁰ Tii dori inydeereny rurure. Tai tahe tii-wana rarehyymy rỹikre irumy ada rubumy iny ratxirehãre.

¹¹⁻¹³ Kiarybe-di widee beysadỹnynmahãbenyke. Deuxu rybe tỹnydỹỹdu mahãdu biwiòhenanybenyke, bityhynybenyke. Kia tahe wadee awire. Tii dori awiòhedỹỹdu ratxireri Inynyrỹ òraru-ki. Ibutumy widee òbitimy atxibenyke, tii Deuxu deòdu rareki. ¹⁴ Tule adeereny ijõ dohodỹỹnaõ aratohodỹỹnykre. Iehehe mahãdu biòbitinybenyke. Ityhyna kyhynakõ mahãdu bikyhynanybenyke. Ibutumy widi atximyhỹbenyke. ¹⁵ Inyõ aõbinamy adee rakeki, ixiòwydỹỹõmy. Ywina-di tamy bisỹnyke. ¹⁶ Beysahyybenyke. ¹⁷ Ixitòedỹỹhyymy boibehyybenyke. ¹⁸ Ibutumy beàlãmahãbenyke. Kaiboho dori Kristu ijoi atxitenyke. Kia adeereny Deuxudeewinare. ¹⁹ Deuxu Tyytybytyhy-ò boholake, awo-ki arayky-ki tii ratxire. ²⁰ Deuxu dee rybedu mahãdu awire irybe awire. Ibinamy aõkõ tai marybebenyõtyhy. ²¹ Ibutumy biurihibenyke. Aõbo awirele tahe idi bimyke. ²² Ibutumy òraruna-ribi irehemy atximahãbenyke.

²³ Deuxu heka ywina rare. Tii araòbitidỹỹnytyhyke. Adeereny rexitòenyre. Araykywydyna, õhõtiwydyna, aumy-wana ibutumy raywidỹỹmy ratxike idi watxireri. Jesuisi dori eleeemy kodobehekre. ²⁴ Tii kia ibutumy juhuhu rarybere wese, tii adeereny riwinyhyyke.

²⁵ Waityhydỹỹdu seriòre, inydeereny bexitòenybenyke.

²⁶ Deuxu deysana òlusò-di wii birybebenyke. ²⁷ Wadee boholake Inynyrỹ òraru-ki. Kia watyyriti heka ibutumy ityhydỹỹdu seriòre roholakemy watxireri. Idi mariake.

²⁸ Jesuisi Kristu Inynyrỹ ruxetòena heka adeereny ratximyhỹkemy idi watxireri. Kie.

2 Tesalonia Mahãdu-ò 2 Paulo Ryberiti Tesalonia Hãwã-ò

¹ Paulo, Sila, Tximòtxiboho-wana tyyriti rewahinyrenyre Tesalonia dohodỹna mahãdu-ò. Deuxu Inytyby, Jesuisi Kristu Inynyrỹ ijoi toiteò. ² Wiòhedỹna, ywina-wana adeereny kanakemy watzireri Deuxu Inytybyreny-ribi, Jesuisi Kristu Inynyrỹreny-ribi.

³ Inyseriòreny, Deuxu-ò adee reàlamahãreny. Kia tahe awi rare. Kaiboho aõu aõu texityhydỹnytyhymy atximahãtenyteki, ityhydỹnydu seriòre wiluuna-di iluutyhymy teletenyteri. ⁴ Tai heka ijõ Deuxu dohodỹna heto-ki aõwiihikỹmy umy rarybemahãre. Kaiboho dori aõwitzira witxira aõbina bina teòludunymyhỹtenyete, aõhõkỹmy dỹnana-ki ixiwesehyymy toitemahã ire tetyhynytyhymahãtenyete. ⁵ Kiawesele Deuxu aõna aõna òbitimy riwinymyhỹre. Kaiboho Deuxu teywinytenyteri Iòlòna-ò malòbenykre, aõhõkỹmy tatỹnytenyteriki wahe. ⁶ Deuxu, tiiboho aõbina bina-di riòwynyrenykre, aõhõkỹmy dỹnana dori adeereny riwahinyreki. Kia tii òbitimy rõhõtinyre. ⁷ Biu-ribi Inynyrỹ Jesuisi tarurunareny ýju-di kodobehekrey, aõhõkỹmy dỹnana-ribi elehyna adeereny, tule inydeereny Deuxu kidiwahinykre. ⁸ Heòtyloona-di tii kanakre riòwynykre Deuxu rieryõmy rỹira mahãdu dee, tule Inynyrỹ Jesuisi Rybewihikỹ riywinyõmy rỹira mahãdu dee. ⁹ Kia mahãdu aõu aõu aõhõkỹmy rotỹnykre Inynyrỹ òsỹnỹ-ribi iteòdỹna-ki taruruloosòna-ribi. ¹⁰ Tii kanakre tahe ibutumy iijoi mahãdu tamy làhàna riwahinykre. Ribedeòtiidỹnyrenykre ibutumy taijoi dee aõmydỹnana riwinyreki. Tetyhynymahãtenyete, Deuxu rybe dori jiarỹboho adeereny rewahinymahãreki. ¹¹ Kaiboho iwese Deuxudeewimy rarekemy boibeke. Tai tahe adeereny rexitòehyymahãreny. Deuxu ruruna-di atyhydỹna-di sòwemy aõwiihikỹ riwinykemy idi watzimahãre. ¹² Tai tahe ibutumy Inynyrỹ Jesuisi Kristu nimy sòwemy beàlamyhỹkemy. Tii loosòna adeereny riwahinykemy watzireri. Kia Deuxu dee, Inynyrỹ Jesuisi dee awi rare. Wiòhedỹna iribi bitabenyke.

2

¹ Waseriòreboho, Inynyrỹ Kristu òkesenamy iximy iny ritakemy adeereny warybe ariwahinykre. Inyõ rarybekeki Inynyrỹ òkesena txumy rehemynymy rỹire, kia rybe-di iòtiidỹõmy. ² Inyõ rarasinykeki, Deuxu-ribi ijyy ritakeki, urile ityhydỹnyrenyõmy. Inyõ waribi tyyriti itarasamy rarybekeki, ityhydỹnyrenyõmy. ³ Inyõ aitxenadỹõmy boibeke. Ityhydỹnydu atysyna nihikỹ juhoo kanakre, idi tahe kia txu kanakre. Juhoo hãbu ibinatyhy kedexideòsinykre. Heòtybedeluduõ tii rare. ⁴ Tii ibutu Deuxumy òludunadu rarekre Deuxumy iny rininire mahãdu wahe. Ibutumy àlàna aõmydỹnana riatykre. Deuxu dohodỹna hetowo-ò ralore tahe Deuxu weselemy ronykre. Iximy rarybekre tii Deuxu raremy. ⁵ Tuu heka adeereny rarybere, akireny raremahãu, òhõtireny aõbo itxi rearenyõra? ⁶ Ibededỹnana raòbitikre xiery, kanakre. Deuxu ruru dori rimymyhỹre. Kia tule teerytenyete. ⁷ Iaõbinahakỹ aõmydỹnana inyy-ki ratxireri. Tii tyhy wiji kanaõkre. Imynydu iribi rexitare xiery, tahe tii kanakre. ⁸ Taile tahe hãbu ibinatyhy kedexideòsinykre. Inynyrỹ Jesuisi kanakrey, tii tuu kidirubunykre taryeledile. ⁹ Juhoo tahe kia hãbu Satanasi deòdu tahe iruru-di kedehemynykre. Aõna aõna wiwihikỹ widỹny

ròitxenadỹreri. ¹⁰ Inyõ sõwemy riitxenanykremy bededòbydỹỹ wesemy. Ityhydỹỹdukõdu mahãdu tii riitxenanytyhykre. Tiiboho dori inatyhyna rybe rityhynyõmyhỹre, tuuõmyhỹre, tai rexirutaõrenyre. ¹¹⁻¹² Deuxu dori rilawere tuu rityhynyrenykremy ibinare hãrele. Kia ruina rityhynyrenykre, tai Deuxu rihitxidỹỹnykre inatyhyna rityhynyõreki, taðrarudỹỹna luureki.

¹³ Deuxu tahe juhuutyhylemy aratarenyre, waseriõreboho. Biu-ò hena adeereny riwahinyremy inatyhyna tetyhynytenyteki. Deuxu Tyytybytyhy aralyradỹỹnyrenyre. Tai, Inynyrỹ luuna mahãdu, Deuxu mahãdurenymy belebenykemy atximahãtenyte. ¹⁴ Deuxu adeereny Rybewihikỹ diteònyde. Inyboho tahe ijyydumy roire. Iny òrarureny-ki tahe Inynyrỹ Jesuisi Kristu loosõna bitabenykremy idi toite. ¹⁵ Kia ibutumy, waseriõreboho, itxi õhõtireny reake. Aõmybo araerynanymahãre kowa-ki raremahãu, tule watyryiti-di rebedeerydỹỹnymahãrenyre, idi mohõtinytyhybenyke, õbitimy idi boibeke.

¹⁶⁻¹⁷ Inynyrỹ Jesuisi Kristu Deuxu Inytyby, luuna luuna, wiòhedỹỹna, raròsõna sõwemy inydeereny diwahinyde. Inyboho aõhyymy aõkõ roire. Iribireny raybidina adeereny kanakemy watzireri. Tule umy kanawiòhenanykemy watzireri ibutumy aõhe botynyke, marybemahãbenyke.

3

¹ Watyryiti-di konanamy tahe adeereny ararybekre. Waseriõreboho, inydeereny bexitòenyke. Inynyrỹ rybemy araryberenykemy, inywitxira-ko arelyyrenykemy, tule Inynyrỹ rybe-di iwese rybe ayreny-ki aõwihikỹmy raremyhỹ wese. ² Tule bexitòenyke kia iny iehehe-ribi arexitarenykemy. Ibutu iny dori inatyhyna rityhynyõreri. ³⁻⁴ Tahe Inynyrỹ õbiti rare tii arawiòhenanykre. Tii ararurudỹỹnykre kia reeryre. Satanasi-ribi arayrubunyrenykre. Tahe, aõmybo reerynadỹỹnyre wese kaiboho aõhebo tatỹỹnytenyterimy heka adireny watzimahãre tule kia wesehyyle rakatxirenyke. ⁵ Inynyrỹ-ribi Deuxu luuna, Kristu itxõmotxina bederynahakỹ adeereny kanakemy watzimahãre.

⁶ Kia Jesuisi Kristu Inynyrỹ bede ywina wese rare adeereny ararybekremy. Waseriõreboho bexiweresynyke iny deoruxere-ribi, ibutumy iny waerysydỹỹna roholaõre mahãdu-ribi, tii ityhydỹỹdu mahãdu hãrele. ⁷ Ayreny-ki roiremahãu, raaõmysỹdỹỹhyymy roiremyhỹ. Tai kaiboho teerytenyte iwese mabekemy. ⁸ Tiu iny witxira rỹsỹna rerỹsỹrenyõhyre, iõwyõmy. Txuu ruwana raaõmysỹdỹỹre waaõna aõna õwydỹỹmy. Tai tahe adeereny isiramy aõkõ ayreny-ki jiarỹ raremyhỹ. ⁹ Inyõ-ribi rỹsỹnaõ arirỹsỹmahãkeki, kia tahe ibinamy aõkõ rare, jiarỹ Deuxu rybemy rybedu-ki wahe. Tahe aõkõre urile rexideòsinykemy rerỹsỹõmahãrenyre. Iwese aõmysỹdỹỹna awirewesele umy reerynanyrenyre. ¹⁰ Tai rarewãhãu kia bede ywina rewahinyre: — Iny raaõmysỹdỹỹõmyhỹre riroxiõtyhy. ¹¹ Jiarỹ raholawãhãre iny deoruxeretyhy-ò ayreny-ki ratximyhỹrenyre, tiiboho aõmysỹdỹỹ derarenyre, urile raujõmomyhỹrenyre. ¹² Jesuisi Kristu Inynyrỹni-di tamyreny ararybekre rayruburennykemy, raaõmysỹdỹỹrenykemy ixideereny. ¹³ Tahe adeereny, waseriõreboho, ararybekre. Aõwihikỹ widỹỹ-ò ixirarenyõmy. ¹⁴ Inyõ ka waryberiti riywinyõkeki, mobo tii rare bierybenyke tahe kie-ribi irehemy biijeke, tai tii raixỹrukemy. ¹⁵ Urile tii aòludumy aõkõ ratxireri. Aseriõre wesemy tamy marybeke. Biijemy idi ahãke.

¹⁶ Inynyrỹ ywina wedu rare. Tii adeereny ywina ibutumy aõmydỹỹnana-ki kidiwahinykemy idi watzireri. Inynyrỹ awanareny ratxikemy idi watzireri.

¹⁷ Kia konana warybewehityyna jiarỹle ariritinykre wadebò-di. Ibutumy waryberiti-ki rỹire wese kawesele wani retidire. Paulo. ¹⁸ Jesuisi Kristu Inynyryỹ wiòhena ibutumy adeereny ratximyhỹkemy idi watzireri.

1 Tximòtxi-ò Paulo Juhuu Tyyriti Tximòtxi-ò

¹ Jiarỹ Paulo watxiwãhãre. Jesuisi Kristu deòdỹna watxiwãhãre. Deuxu iny tarasadumy riwateònyre, tule Jesuisi Kristu Inynyrỹ riwateònyre. Tii tahe inyaròsònareny rare. ² Katyyriti adee rewahinyreri Tximòtxi. Kai inatyhymy wariòre wesemy atximyhỹte ityhydỹdu mahãduy-ki. Tahe Deuxu-ribi Jesuisi Kristu-ribi luuna, ywina, ruxetòena, adee kanakemy watzireri.

³ Jiarỹ Macedonia-ribi rareu, adee warybe rewahinyre kai Efesu hãwã-ki mabekemy. Kia adiwahinyde warybe tamy kia beòbykemy; kowa dori inyò Bede ywina tyyriti witziramy ròrydỹnanyre riki. ⁴ Ihetxiu ijyymy heka rusake kiawesemy heka kai tamyreny marybekre. Talahi talabie òraruòraru-di he ròhòtinyòhyymyhỹkre. Kia aõna aõna tahe rybenatyhytyhyre. Kia aõna aõna iny lahi òraru rybena-di ixinohòtidỹõmy. Kia ityhydỹnadile kanakre. ⁵ Kia wiluuna tahe inywolyrahakỹwo-ribi ròhònymyhỹre, iny raykylyrahakỹ wo-ribi, iny ityhydỹnatyhy-ribi. ⁶ Kia aõna aõna wihikỹ-ribi iny rexixãwididỹnyre. Tai tahe aõmybo rarybemyhỹre heka rieryòhyymyhỹre. Aõtyhymy aõkõ widee rarybemyhỹrenyre. ⁷ Bede ywina tyyriti erysydỹdu wesekemy rexinohòtinymyhỹre, tahe rieryòhyymyhỹre aõmybo raremy. Aõmy rierynanyymyhỹrenyre tahe timybo ihỹremy rieryòlemyhỹrenyre. ⁸ Katahe inyboho rieryrenyre. Inyò bede ywina tyyriti òbitimy rityhynykeki, Bede ywina tyyriti heka awi rare. ⁹ Inywihikỹ-ò heka tiu bede ywina tyyriti riwahinyòhyymyhỹre. Inybina binaòle iwahidỹna rare, iny òrarudu-ò, iny ityhydỹdu mahãdu-ò, iny aleerydu-ò, iny tadi tyby-wana rirubunymyhỹre mahãdu-ò. ¹⁰⁻¹¹ Kia iny-ò bede ywina tyyriti rỹimyhỹre. Ibutumy bina bina widỹdu-ò. Bede ywina tyyriti rỹimyhỹre ka mahãdu-ò: inydỹwe mahãdu dee, taòtaòta witziramy òtadu mahãdu-ò, inywasidỹdu-ò, ruidu mahãdu-ò. Deuxu ijy tỹmyra wihikỹ dee wiòkeki, tii aõna aõna riwinykeki, tamy. Deuxu bede ywina tyyriti roimyhỹre. Deuxu bedeerydỹna òbiti aõkòreki, Deuxu wiwihikỹ loosònadewimy aõkòreki kia erysydỹnadu jiarỹ rare.

¹² Jesuisi Kristu, iny wedu waruruixiòlòdỹdu rare. Jiarỹ tamy wawimy raremyhỹ. Tai tarybe-di wiòhedỹdumy riwatare. Kia-ò Jesuisi Kristu heka jiarỹ rewowydynyre. ¹³ Juhuu jiarỹ tuu rarybere. Ityhydỹdu mahãdu-ò wadeburemy rarewỹhỹ. Tule Jesuisi-ò wedeburemy rarewỹhỹ. Tahe wadee raruxetòenyrenyre. Tahe ibutumy kia reerykòlemy rewinyumy raremyhỹ, retyhynyòlemy rewinyumy raremyhỹki. ¹⁴ Inyweddu sòwemy wadee raruxetòere. Tii riwasỹny ixiluuwehikỹkemy, rikityhynymyhỹrenykemy. ¹⁵ Jesuisi Kristu kabede-ò dobehede òrarudu ritakemy. Ka rybe heka inatyhy rybe heka rare. Jiarỹ heka òrarudutyhy nihikỹ rare. ¹⁶ Iurenanyumy tahe tii riwaruxetòenyre. Tiu heka waki rexiraòre. Tii riwateòsinyre juhuu ityhydỹdu wesemy. Ityhydỹdu mahãdu-ò itxerenany, iwese tii mahãdu kidityhynykemy. Tai umy tuedekòdu mahãdu-ò ralòkemy. ¹⁷ Bealàmahãbenyke Deuxu-ò. Tii heka bededỹnana tuedeòdu hukỹ Iòlò rare. Tii lobixina aõkõ rare. Tii sohojile rare. Bealàmahãbenyke aõu aõu, wowydyna tamy biwahinyke. Kie.

¹⁸ Ka inatyhymy rybemy adee ararybekre Tximòtxi –kai dori wariòre wesemy tate. Kia rybe heka ihetxinarybe wesele rare. Deuxu aratareu, kia biyrubunywihikỹke. Besuke arurutyhymy aõbo òbitimy ratximyhỹre wihikỹ-ò. ¹⁹ Aõhewe òhòtiwydynawimy mabekre. Bityhynymy mabekre. Inyò heka idi ròhòtinyrenyòra, tai reserenyra ityhydỹ-ribi. ²⁰ Ijõ Imineu inire,

Alexȳdre ijõre. Jiar̄y rewahinyre Satanasi-ò, Satanasi bedeburana tamyreny riwahinykre. Tiibofo rybebinamy tii Deuxu-ò rarybeõtyhy.

2

¹ Delemy kamy ararybeke: Àlana sõwemy idi rawahinyke, ibutumy iny-ki bexitòtenykre. ² Iòlò dee, ibutumy dinodu dee tule bexitòenykre. Tamyreny bi-ixitòedỹnanany Deuxu-ò, tule Deuxumy beòbykemy, tai ibutumy iny iworana bedehesimy rỹikre. Deuxumy iny røkõhõtinyrenykeny idi òbitimy tamy rokoirekemy. ³ Kia wese awire Deuxu dee. ⁴ Deuxudeewimy ibutumy iny ritakemy raerykemy tibo inatyhy raremy. ⁵ Deuxu sohojile rare iny-ki rybedu tule sohojile rare, Deuxu-ò iny mahãdu tii sohojile kia riwinyre. Tii hãbutyhyhykỹ rare. Tai tahe tii tiò tiò rare, Deuxu, iny mahãdu-wana widee ributunykeny, Jesuisi Kristu wahe. ⁶ Jesuisi rexiwahinyre ibutumy iny òraruna òwydỹmy. Tii heka riòwynyre sohojihyylemy. Kia heka tiiehyymy deòsidỹmy rarekemy. Tiu iny mahãdu rahenykeny Deuxu rexinohõtinyre. ⁷ Jiar̄y heka imynynamy riwamyre kia rybe-di arelyykeny. Tule jiar̄y rybe-di dohodỹdukemy riwamyre iny witxira bedeerydỹmy judeukõdu mahãdu wahe. Kia raerykeny tibo inatyhy raremy. Kia dori inatyhy rare.

⁸ Ibutumy dohodỹna hetowo-ki ibutumy rexitòenyre rexitihynymy. Ujõmomomy rõhõtiny my aõkõ. ⁹ Hãwyy uritere ixidi nohõtityhyõmy ix-iaõmydỹnadỹmy urile ywilemy ixidi rõhõtinykeny. Hãwyy ityhydỹdu ixiy-widỹna tahe tyywihikỹ aõkõ, iradesihodỹtyhy aõkõ, deorutylududike aõkõ. ¹⁰ Urile tahe iyrubukemy Deuxu-di rõhõtinyke tamy aõwihikỹ riwinykre. ¹¹ Hãwyy ityhydỹdu mahãdu ròeryrenykre yrubu-ki. ¹² Jiar̄yle heka hãwyy ariwahinyõtyhy hãbumy hỹñakemy, hãbu erydỹdukemy tule tuu areònyke aõkõre, hãwyy heka urile iyrubumy rỹike. ¹³ Adaõ heka Deuxu juhule riwinyre idi Eva riwinyre. ¹⁴ Tule tahe Satanasi Eva juhuu riitxenanyre, Adaõ aõkõ tai raòrarunyre. ¹⁵ Hãwyy uladu reakeule rexitake. Idi ròtyhydỹmy. Inyluumy idi rexitihynykreki.

3

¹ Kia rybe inatyhy rybe rare: –Inyõ dohodỹdu dinodumy rarekeki. Kia heka rexiburemyhỹre aõwihikỹmy ratximyhỹre. ² Tahe rybe-di dohodỹdu aõmysdỹdumy ralòkeki, tii heka òbitimy rareke, tahãwyy sohojidile, rexitihynymy rarekemy, iny inatyhy, iny aòraru rarekemy, erynadỹdutyhymy rarekemy. ³ Tii heka iaxaxa luuõre aõbina luumy aõkõ rare tule iyrubure. Tahe tule iaõmy nohõtidu aõkõre. ⁴ Tii heka taijoimy reònymyhỹre, tariòre rierynanywihikỹmyhỹre ixirybe rityhinykeny. ⁵ Inyõ tahe taijoi reònyõkeki, Deuxu aõmydỹna-di òbitimy raaõmysdỹõtyhy. ⁶ Tii ityhydỹdu tỹmyra aõkõmy rarekemy. Raxiwedenymy rarekeki tahe urile Satanasi alòsena-txi tii reseke. ⁷ Ihãrele tahe ityhydỹdu mahãdu aõkõ rare ihỹre, awimy tuu rarybemyhỹre. Tuu heka raujõmorenyõtyhy tule tii Satanasi ireitidisi-txi reseõtyhy. ⁸ Tule dohodỹdu wiòhedỹdu mahãdu, kiawesele rarekemy. Tii tule òbitimy rarekemy irybe òkese òkese aõkõ, iaxaxaluu aõkõ rare, tule aõna aõna sõwemy nohõtidu aõkõ rare. ⁹ Iny inatyhydỹnareny òbitimy tuu rotohodỹnananyhỹrenyke, tarayky òbiti-di. ¹⁰ Tule kia wesele raurihikre. Iribi òbitimy ròhònykeki, tai dohodỹdu wiòhedỹdu mahãdu-ò ralokre. ¹¹ Ihãwyy tule òbitimy rarekre. Ujõmodumy aõkõ rarekre, iyrubukemy, urileta rexitihynymy rarekemy. ¹² Tule dohodỹdu wiòhedỹdu mahãduõ ihãwyy sohojidilemy rarekre. Tariòre, taijoi-wana reònymyhỹkre. ¹³ Kia mahãduõ Deuxu

aõmysydÿÿna òbitimy riwinymyhÿreki, inatyhymy tii iny rityhynykre. Tai Deuxu aõmydÿÿna tii riòbitinykre ibutumy inydee.

¹⁴⁻¹⁵ Aroramy jiarÿ wylemy arakemy watxireri. Aõkõkeki urile warybe ritina adee rewahinyreri. Kia warybe-di bierynanybenyke aõhebo ityhydÿÿdu mahãdu warybe-di rotÿÿnykemy. Ityhydÿÿdu mahãdu Deuxu ijoiõ rare. Inatyhy rybe yrubudÿÿdu rare. ¹⁶ Iny tyhydÿÿnareny awi tyhytyhy rare. Kia wese rare: —Jesuisi heka hãbu wese nade. Tii Deuxu Tyytyby-di òbitimy rityhynyreu, ÿjurenny tuu robirenyre. Taaõmydÿÿnanarenymy ibutu bede bedemy relyyreny. Sõwemy iny rityhynyreny. Roosere biu botorahakÿ-ò.

4

¹ Deuxu Tyytyby rarybera: —Ihewoladu bededÿÿnana txuu hãbu tyytybybina rybe-ò roholakre. Tai iny tyhydÿÿnanareny ririkre. ²⁻³ Tahe ruina rybe rityhynyre, hãbu aõmy nohõti erykõ rybe-ò. Kia heka hãbu raerynadÿÿmyhÿre uritere hãwyy my heriõmykremy, ijõ rÿsÿna aõtxi irÿsÿõkremy. Kia rÿsÿna iny rirÿsÿke Deuxu riwahinyre. Juhuu àlana Deuxu-ò rawahikre. ⁴ Kia heka ibutumy Deuxu riwinyre awire. Aõ aõkõ heka awiõre. Deuxumy beòbyke, kia tahe ibutumy awike. ⁵ Ixitòedÿÿna Deuxu rybe kia ibutumy awimy risÿnykre.

⁶ Kai heka ityhydÿÿdu mahãdu bierynanykeki, kai heka Jesuisi Kristu aõmysydÿÿdu mahãduwihikÿõ tate. Kia inytyhydÿÿnareny erydumy mabekre. ⁷ Kai ihetxiu nohõtividÿÿna ijyy bityhynyõtyhy. Marurunymy mabeke Deuxu aõmysydÿÿnana-ò. ⁸ Amyruru urihimyõmy idi mohõtinykre, atyytybywi-di tahe kia idi sõwemy mohõtinykre kai kabede-ki adeewikre tule tiu bede-ki awikre. ⁹ Kia rybe heka òbiti rare. Ibutumy iny rityhynyke. ¹⁰ Inyboho raaõmysydÿÿnymyhÿre inatyhymy. Deuxu dori iny rityhynyre. Tii ibutumy iny tarasadu ratximyhÿre, ityhydÿÿdule tarasadure. ¹¹ Kia warybemy bierynanybenyke. ¹² Iny aratyhynyõkeki kai matuari aõkõ tateki, tai ityhydÿÿdu wihikÿ mabekremy bexityhynyke. Tai tahe arybe-ò aratyhynykre aityhydÿÿna, aluuna, òbitina òraru-ki wahe. ¹³ Adehemynykre kotyre, Deuxu rybe-di mariakre dohodÿÿna heto-ki, idi belyykemy mabekemy tule bierynanykemy. ¹⁴ Uritere nohõti lusaõmy kai erydÿÿdu wihikÿ tatemyhÿ. Dohodÿÿna matuari mahãdu debòtidina-di arateònyrenyreu, wahisidÿÿna weseõ tetate rybe-di tÿnydÿÿna òraru-ki. ¹⁵ Kia aõmydÿÿnanamy mohõtinywityhymyhÿ. Ixidile bexiywinytyhymyhÿke bede erydÿÿnana-di tule bexiywinytyhymyhÿke. ¹⁶ Tai kai òraru-ribi bexitake tule aijohonana-di òraru-ribi bitakre.

5

¹ Matuari ityhydÿÿdu mahãdu-ò ywimy aõki tamy marybemyhÿke, bowese idi atximahãke Weryrybò mahãdu, aseriõre wesemy bitohodÿÿnyke. ² Senadu mahãdu adi wesele bierynanykre. Ijadõma mahãdu aseriõre wesere ibutumy òbitilemy biywinykre. ³ Inatyhytyhy wytese mahãdu kai bityhynykre iòsÿnÿ biywinykre. ⁴ Iriòredikeki, iriòkòredikeki, juhuu iriòre bierynanyke imahãdule òbitimy biwiòhenanyke idi watxireri. Kia dori Deuxu dee awire. ⁵ Wytese mahãdu ixisohojilemy rasÿnymyhÿre iriòrekõkeki, Deuxu-ribi aõna aõna riraòmyhÿre. Deuxu dee sõwemy rexitòenymyhÿkemy. ⁶ Kia tahe wyteseõ òraruna luukeki kia tahe irulemy ratximyhÿre hãre rubu rare. ⁷ Tximòtxi, kia bede ywina tahe rewahinyreri urile wytese mahãdu òwe òweõmykremy bibedeerynanykre. ⁸ Inyõ juhuu tasÿreny dee idi aõna aõna taijoi dee kanawyõkeki, tii ityhydÿÿdukõdu mahãdu ratyre rabinare. Tii ityhydÿÿdu mahãdu wese aõkõ dotÿÿnymyhÿde. ⁹ Wytese tÿmyrani tyyriti-ki iritidÿÿõmykre 60 ibeòraõkeki. Tule tii sohojihyyle roire hãbumy. ¹⁰ Tule

tii aõna aõna wihikỹ riwinymyhỹre, tariõre ritybienyre, taroraludu-ò awimyraremyhỹ, ityhydỹdu mahãduwa risuhòmomy raremyhỹ, aõhõkỹtyhytyhymy rotỹỹnomy rare mahãdu riwiõhenanomy raremyhỹ. Aõu aõu heka iny wixira riwiõhenanomy raremyhỹ taworana bedehesi-di. ¹¹ Wytese tỹmyrani heka tyyriti-ki iritidỹõmykre. Hãbумы herimy rõhõtinyinymyhỹre wana, tai Kristu-ribi tõhõti rosamyhỹre. ¹² Tarybe ywidỹỹna riywinyõlemyhỹre, tai iurenana tahe tuudỹỹdumy Deuxu-ò ratximyhỹre. ¹³ Hetomy rawerywerynymyhỹre kia urenana urile raujõmomomymyhỹre aõna aõnalemy. Aõ heka riwinyõlemyhỹre. Kia ratyre bina tahe tuu rybenanamy aõkõ rybebinamy rarybemyhỹre. ¹⁴ Kia heka wadee awire wytese tỹmyra hãbумы roikre, rariõrerenykemy, tule taheto riywinykemy. Kia wese iõludu inydeereny aõna aõnabinamy rarybeõhỹkỹkre. ¹⁵ Wyteseõ dori Satanasi hemy roire. ¹⁶ Wyteseõ ityhydỹdusỹ-ki rarekeki, tii heka riwiõhenadỹỹ rỹikre. Kiawese dohodỹỹdu mahãdu nieru tamy ritakre. Kia nieru rayrubunykre. Tahe rawahikre ixisohojile ratximyhỹre-ò.

¹⁷ Matuari ityhydỹỹdu mahãdu iny rityhytyhynykre. Dohodỹỹna mahãdu aõmydỹỹnana õbitimy retehemy ratximyhỹkeki, ratyhytyhynykre. Inatyhytyhywityhymy kowa õbitimy relymymyhỹre tule rybe wihikỹ rierynanamahãre kia heka raõwywikre. ¹⁸ Tai tahe raritidỹỹmy roimyhỹre: —Broreni maixõmotyre iwysydỹỹmy rariamyhỹu, iry ratõbõnyõtyhy ibyre lau. Tule rõritidỹỹmy roimyhỹre:

—Mobo raaõmysỹdỹỹmyhỹre, tii heka iny riõwynymyhỹre.

¹⁹ Matuari mahãduõ iny tuu raujõmokeki, tuu arityhynyõtyhyke. Tuu lobixidu inatxi ada inataõkekile, aratyhydỹỹkre. ²⁰ Tii inatyhymy õraruna-txi resereu, kai tamy marybeke iõrarumy ibutumy inyko-txi. Iurenana tahe ijõ iny ruberumy rỹimyhỹkremy. ²¹ Adee ararybekre. Deuxu, ýjureny, Jesuisi Kristu-wana ibutumy warybe-ò roholareri. Kai warybe biywinykre. Myheka wiratyre widi rõhõtinyinõtyhy. Tiiemy wiwese weselekemy rỹikemy. ²² Uritere rybe-di tỹnydỹỹdu tỹmyra juhu biurihike idi tahe debõtìdina-di biteõnyke rybe tỹnydỹỹmy. Kawese aõkõkeki heka hãbu õrarunamy tudỹỹdukremy õsana mabekre. Aõmydỹỹnana tiiemy õbitimy biywinyymyhỹ. ²³ Bee sohojilemy aõkõ biõkre urihimyòmomy vỹĩmy biõkre. Kai dori awo ibinareriki tiiemy tuu abinareri. ²⁴ Ijõ õraru aõwesele iny kanatỹnykre, bedeluura aõwesele kòdòhònykre. Ijõ õraru taheka idile kanatỹnykre. ²⁵ Ruxetõnawihikỹ iwesele rare. Ele tii raeryõtyhy idi tahe iny rierymyhỹre.

6

¹ Ibutumy wetxuõ tawedu rityhynykre. Tawedu rityhynyõkeki heka Deuxu nibinarybemy iny rarybekre. Tule ityhydỹỹdu eryna binamy rarybekre. ² Weduõ ityhydỹỹdukeki, kia heka ire ratyhydỹỹmyhỹke tule aõnityhymy tamy aõmysỹdỹỹkre. Tii dori ityhydỹỹdu seriõre wese rare. Kia dori taaõmysỹdỹỹnyteri ityhydỹỹdu widee. Kaiboho ixideerenyle wiluukemy. Kia tule bierydỹỹnykre.

³ Inyõ erydỹỹna wixira rõerynanykeki kia õbitimy aõkõ Jesuisi Kristu Rybewihikỹ wese aõkõ ratxikeki, ⁴ kia hãbu ixiwede rare, aõ rieryõlere. Kia hãbu urile dỹỹraxidỹỹ luure. Kia dỹỹraxidỹỹ-ribi ibutumy rybe jei jei rõhònymyhỹre. Iribi tahe tule rexinaanymyhỹre, raujõmomomymyhỹre, rexiwodohonanymyhỹre. ⁵ Raruimyhỹre. Kia ibutumy rotỹỹnyrerí, hãbu tõhõtina õweòwere. Inatyhyna-ribi kia hãbu tõhõti rosare. Ityhydỹỹdureki tii rõtakemy ixidi ratximyhỹre. Kiamy heka rõhõtinyinymyhỹre. ⁶ Inatyhymy ibutumy

heka tai iny aōtyhydỹỹdu-ki taaō-di teysakreki. ⁷ Aō kabede-ò iny ixihemy diwyōhyhydenyde inatyhymy heka rukururenykreu tule aō ixihemy kabede-ribi rikiwyōtyhyrenykre. ⁸ Iny tydirenykeki, iny rỹsỹnadirenykeki, urile reysarenykre. ⁹ Tahe inyō ityhymy ixidikeki, tii òraruna-txi resekre. Kia heka iny rexiburemy, rexibinanymyhỹre, tule rexiraykyitxỹtenymyhỹre. ¹⁰ Inyō nieru luukeki, tii aō òta òta òraruna-txi resekre. Kia-di heka iny sōwemy ityhydỹỹdu mahādu-ribi ròhònnyra aōhōkỹmy rotỹỹnyrenyre.

¹¹ Kai Deuxu ijoi tate. Ibutumy kia-ribi bexiemy mabekre. Uritere ityhymy ixidi nohōtiōmy tahe awimymabekremy mohōtinykre. Deuxu wiwese, ityhydỹỹdutyhy wese, Deuxuluu wesemy. Tiiemy heka òbitimymatximahāke, ywimya inatyhymy atximahāke. ¹² Aōu aōu òbitimymatximyhỹkemy marurunyke, umy tuedekōnahakỹ bitakemy, kai tule inatyhy rybemy tarybete inysōweko-ò, Deuxu dori adee rarybere juhū. ¹³ Inatyhymy adee ararybekre. Deuxu adee ijohonadu rare. Tule Jesuisi Kristu wadee ijohonadu rare. Tii inatyhy rybemy tarybete Ponsiu Pilatoko-txi. ¹⁴ Kaheka warybe rare: Kai heka bede ywina bityhynyke aō bede ywina tyryiti òraru-ki aōhe botỹỹnyōtyhy. Biraòke Inywedū Jesuisi Kristu dehemy nyna txuu. ¹⁵ Tiutxukremybo Deuxule kedexitỹnynykre, tii deysana wedu rare. Tii sohojile heka Iòlòmymrare. Ibutumy Iòlòwedū rare. Ibutu wedu wedumy rare. ¹⁶ Tii sohojile heka tiu ruruōhy rarekre. Tii irehetyhymy loosònawo-ki rasỹnymyhỹre. Tiimymheka inyō tuu robiōtyhyre. Inyō tiu iòhòmymtamy rehemynyōtyhy. Tamy rikiwodeysanyrenykre. Tiòhe aōu aōu taruru-di ratximyhỹ.

¹⁷ Kai marybekre iaōdi mahādu-ò uritere ta aōna aōna-di rexiwowydynyōtyhy, iaōna aōna dori rỹiōhykre. Tahe Deuxule rityhynykre. Tii dori ibutumy aōna aōna wiwihikỹ inydeereny riwahinyre. ¹⁸ Tii aōna aōna wihikỹ inydeereny riwahinymyhỹre. Iaōdi mahādu uritere aōwihikỹ-di ijō-ò rawiòhedỹỹnykre. Aōu aōu ròwirareamyhỹke iny-ò. ¹⁹ Kia wese tiiboho ributunyrenykre. Aōna aōna wihikỹ biu-ki awimy idi rarekre. Tule umytuedekōnahakỹ tiiboho ritarenykre.

²⁰ Kai Tximòtxi, aōbo adee rawahidỹỹre, kia biyrubunykre. Rybe òwe òwe-ribi irehemy mabekre. Aōbo heka raninireri bedeerydỹỹ kia heka inatyhy aōkō rare. ²¹ Inyō kia aō erydumy ixidi nohōti-ki, rexitara ityhydỹỹdu mahādu-ribi. Deuxu deysanamy adee ratximyhỹkemy idi watzireri.

2 Tximòtxi-ò Paulo Inatxina Tyyriti Tximòtxi-ò

¹ Paulo jiarỹ rare. Jesuisi Kristu deòdu jiarỹ rare. Kia jiarỹ rare Deux-udeewireki wahe. Jesuisi Kristu juhuu rarybere, umy tỹmyra tuedeõna inyeereny kidiwahinykremy. Tii kia wedu rare. ² Kai Tximòtxi, wariòre waluunadu wesemy atximahãte. Kia tyyriti adee ariwahinykre. Wiòhedỹña, ruxetòena, ywina, Deuxu Inytyby-ribi, Jesuisi Kristu Inynyrỹ-ribi adee kedehemynykemy watzireri.

³ Deuxumy reàlãreri iwese wahabohomy reàlãre wese. Wanohõti Deuxu-ò ywile jiarỹ rare. Aõu aõu adee, Tximòtxi, rexitòenymahãre. Txuõ txuõlemy, ruwana Deuxu-ò rexitòenymahãre. ⁴ Iu rareu, arube-ribi wanohõti rosaõhyymyhỹre. Arora-ò arakemy watzimahãre, wadeysatyhymy ararekemy. ⁵ Atyhydỹña-ribi wanohõti rosaõtyhy. Alahi, Lõide, juhuu rityhynymyhỹre. Idi adi, Eunisi, tule rityhynymyhỹre. Kai tule wiji tetyhynymyhỹte inihe. ⁶ Kia dorihe itxi õhõti reijaranyreri. Wadebò tahe aratityre retidireu, arayky-ò Deuxu aõ riwahinyre awahisidỹña wesekremy. Wiji kia arayky woludu rõrõra wana biixixanyke. Kia dori Deuxu wahisidỹña rare. ⁷ Deuxu-wana iny ruberuõtyhy. Tii dori inydee ruru riwahinyra, luuna riwahinyra, tule bedeerydỹña riwahinyra. ⁸ Tule Deuxu rybemy rybe-ki ixỹruõlemy. Deuxu rybemy rybe-ki wamy maixỹruõtyhy. Deuxu rybemy rybe-ki tahe, ròtenawo-ò riwatidire. Kia tahe awire. Deuxu rybe wityhydỹña-ò aõhõkỹmy rokotỹnykre. Deuxu dori inydee ruru riwahinymyhỹre. ⁹ Tii heka iny ritarenyre biu-ò hena riwahinyre wahe. Tai taaõmysỹdỹña inydee diwahinyde. Iny awirerimy rareki aõkõ inydee diwahinyde. Taruxetòenale-ki inydee diwahinyde ixideewireki. Juhu bedeu Jesuisi Kristu òraru-ki ruxetòena inydee diwahinyde. ¹⁰ Kia ruxetòena wijile rehemynyra inydee. Jesuisi Kristu inyтарasadu kia diwyde. Tii rubunale riixãwididỹnyre. Biu-ò hena Rybewihikỹmy kia ritỹnynymy diwyde. ¹¹ Riwatare tarybemy rybedumy. Rybedumy riwateõnyre, tule bedeerydỹdukemy riwateõnyre. ¹² Tai judeukõdu mahãdu òraru-ki aõhõkỹmy ratỹnymahãre. Ihãrele tahe raixỹruõlemahãre. Rexieryre dori tii retyhynymahãre. Reeryre dori tii ruru dire waaõmydỹñana tamy retidire iyrubudỹmy kiatxu-ò. ¹³ Waòbiti rybe biywinyke juhuu kia wamy taholate, ityhydỹña-di. Biywinyke luuna-wana. Jesuisi-ki tahe luuna tyhy rare. ¹⁴ Timybo Deuxu adee diwahinyde, biyrubunyke. Deuxu Tyytybytyhy dori inywo-ki ratxireri.

¹⁵ Ibutumy kabede ludu Asia ludu riwarira. Fikelu ijõnre. Erimojini tahe ijõre. Kia tahe kai teeryte. ¹⁶ Inynyrỹ ruxetòena kidiwahinykemy watzireri Onisiru sỹmahãdu-ò. Tii dori aõu aõu riwawiòhenanyre areysakemy. Tiu riixỹrudỹnyõtyhyre wawomati reroti-di jiarỹ ranyreriki. ¹⁷ Tai tahe Roma hãwãhãkỹ-ò ritehemynyre, riwaijehyyre; idi tawa-ki rahare. ¹⁸ Iny Iòlò ruxetòena tamy kidiwahinykemy watzireri kia txuu. Efesu hãwã-ki dori Onisiru riwawiòhenanytyhyre. Kia teeryte waratyremy.

2

¹ Kai tahe wariòre wese tate. Jesuisi Kristu làhàna-ribi ruruna bitake.
² Aõbo wary-ribi taholatemy iny sõweko-ò relyyre, kia ijõ iny òbiti-ò tuu

belyykre. Iny rexihumy rarekoòle tuu belyykre. Idi tahe tiiboho iny-witxira ribedeerynyrenykre. ³Waaòhòkỹmydỹñana wawana tuu botỹñnykre. Jesuisi Kristu soldadowihikỹ-wesemy kai mabeke. ⁴Soldadoò tadinodu aòmydỹñanale rityhynymyhỹre. Tii ixideewimy rarutaaòtyhy. ⁵Ijesudu ijesu ritake òbitimy resukekile. ⁶Oworuwidỹñdule juhuu suribi bederaty ritamyhỹ. ⁷Aòmybo wiji raryberadi mohotinyke, raweseranyreki. Inyiòlò ibutumy araerynanykre. ⁸Jesuisi Kristu rubu-ribi ixixadu-txi òhòti reake. Ihetxiu Davi Jesuisi labiemy raremyhỹ, iwese inyrybewihikỹ rarybere wese. ⁹Rybe wihikỹmy relyyreki dori womati reroti-di rataamy aòhòkỹmy ratỹñnyreri, aòbina widỹñdu wesemy. Deuxu rybe tahe, inyò ritaaòtyhy. ¹⁰Ibutumy reòludunymahãre ityhydỹñdu mahãdu dee, Deuxuhòrò dee. Kiaboho Jesuisi Kristu tarasanamy ritakemy idi watxireri. Tarasana, làhàna aòu aòu ritakemy idi watxireri. ¹¹Rybe inatyhy rare. Jesuisi Kristu-wana iny rurukeki, irumy tii-wana aroireke. ¹²Inyboho rikityhynyhyrenykeki, tii-wana riòlònyrenyke. Inyboho Jesuisi rikitxiònyrenykeki. Tii tule iny ritxiònykre. ¹³Iny rikityhynyòrenykeki, ihãrele tii ityhyhyymy rarekre. Tii rexitxiònyòtyhy.

¹⁴Iny nohòti kia-txi reakemy biwisỹnyke. Tamy marybeke ujòmohyyòmy rarekemy. Ujòmo tahe wiòhedỹñna aòkò rare. Ujòmo-ò ijohonadu urile ujòmodumy relekre. ¹⁵Kai tahe marurunya Deuxudeewimy belekemy. Kai Deuxu deòdu tate. Kia rybe inatyhy-di òbitimy maraykynyke, idi tahe, bierynanyke. Tahe bexiixỹrudỹñnyòtyhy. ¹⁶Rybe òweòwemy rybedu-ribi irehemy bexieke, rybebina-ribi tule. Kia rybedu urile raòrarunynihikỹmyhỹke. ¹⁷Kia erydỹñna reuròmyhỹre yjy wese. Imineu, Filetu-wana kia wese rierydỹñnanyre. Kia rybe inatyhy-ribi rexihitxinyre. ¹⁸Tii rarybemyhỹre: —Iny ixixana dorihe reara. Kia rybe-di ityhydỹñduò wimy uriurile rityhynyre. ¹⁹Deuxu hòrò tahe inatyhymy rỹirakre. Kia tahe urihixina rare: —Deuxu tahòrò mahãdu rierymyhỹre.

Ijò tahe:

Inynyrỹ ijoimy iximy rybedu, òraruna heka riatykre.

²⁰Ityhy mahãdu hetonihikỹwo-ki womati tỹrỹrỹhỹkỹhyna, pratahyna sohojile aòkò rỹire. Òwòruhyna, suhyna tule rỹire. Hynaò tahe rỹsỹnawihikỹ hyna rare. Ijò tahe rỹnysi-di dehuna rare. ²¹Kia hyna wese iny rỹira. Ijò rỹnysihyna wese rỹikeki, idi rexisuhokeki, rỹsỹnalralyra wesemy reuròke. Tawedu-ò awimy rỹike, tawedudeewimy. Tai tahe aò wihikỹhynamy rexiywinymy rỹire. Kai tahe iwesele mabeke. ²²Kai ijoi tỹmyra tate, amahãdu òraruna-ribi bexiekemy; ixi-ribi aò-di ròhòtinyreri, kia-ribi mahenyke. Òbitina, ityhyna, luuna, ywina-wana biheludunya. Deuxu-ò rexitòenyke òbiti mahãdu-wana. ²³Erysydỹñna itxỹtemy wiribi rybeòmyke. Kiaribile ujòmo ròhònymyhỹre. ²⁴Deuxu deòdu raujòmomyòtyhy. Tii tahe iny ibutu dee ywimy risỹnymyhỹre, erydỹñnany rexihumy ihỹmyhỹre. ²⁵Ywina-di riòbitinyreri iny ixitxiòdỹñna mahãdu. Tii heka riraòreri Deuxu worahòresena tamy riwahinykemy. Idi tahe inatyhymy rierykemy. ²⁶Tule itxỹte-ribi ròòsekemy, Satanasi reroti-ribi rexitakemy. Tai tahe Satanasi rimyrau tahe ritaataara teewimy riwinykemy.

3

¹⁻² Bededỹñana konanamy bededỹñana sirahakỹ kỹnykre. Kia tahe bieryke. Iny ixideewimy riwinykemy ixi-di ratxikre. Nieru tarasalemy ixi-di rexinohòtidỹñnymyhỹke. Rybetyhyhỹkỹlemy iximy rarybekemy ratxikre. Ixidee awihikỹlemy ròhòtinykemy ratxikre. Rybebinalemy rarybemyhỹkre. Tyby ise-wana riwinyòhyymyhỹkre. Inyò-ò aòmy reàlàòhyymyhỹkre. Òbitiry

rityhynyõhyymyhÿkre. ³ Iny-ò tuuna ihoõhyyre. Inyõ ibiòwamy rareõtyhy. Aõbina binalemy inymy relyymyhÿkre. Rexiywinyõhyymyhÿkre. Reburehekÿ rariamyhÿkre. Òbitimyno ibinahyymy rarekre. ⁴ Iny deòsadÿÿdumy rarekre. Ixiluunadumy rarekre. Ywimy aõkõ rarekre. Iwisÿdÿÿna luuhyymy rarekre. Deuxu tahe tuuõkre. ⁵ Òbitimy risÿnymyhÿre wese tahe òbitiruru ritxiõnymyhÿke. Kai, Tximòtxi, kia iny-ribi irehemy mabeke. ⁶ Kia hãbu tahe hetoõ-ò ralomyhÿre. Hãwyy uri uri rÿira xiwedeõ-ò òrarulÿxina-di ralomyhÿre. Kia tawisÿdÿÿna-di rierynanymyhÿre tarybewiuidile, tahe hãwyy rityhynymyhÿre. ⁷ Kia hãwyy aõu aõu ròerykemy ixidi røhõtinyinymyhÿre, urile tahe inatyhyna tiu rieryõtyhy. ⁸ Iwese ihetxiu Ijãni, Ijãbri-wana Moisesi òludumy rÿire wese. Wiji tule kia hãbu inatyhyna òludumy rare. Irayky rawerynyre. Ityhydÿÿna-di deòsanamy rÿimyhÿre. ⁹ Tiu tako-ò raõtyhy, iitxÿtereriki, kia iruina òraruna ibutumy iny rierykre, iwese Ijãni, Ijãbri òraruna ibutumy iny raeryre wese. ¹⁰ Kai, tahe waerydÿÿna-ò taholahyymahãte. Iwese raremahã wese tiwaheludunymahãte. Watyhyna teerymahãte, wadeybina, waywina, waluuna, waixiòlòdÿÿna. ¹¹ Aõu aõu inybinahakÿ wadi riwisÿnyreri, tule aõhøkÿmy ratÿÿnyreri. Kia ibutumy teerymahãte. Kia wade rotÿÿnymy rÿire Atxiòkia hãwã-ki, Ionio hãwã-ki, tule Listra hãwã-ki. Aõwixira wixiramy aõhøkÿmy ratÿÿnymahãre. Wanyrÿ tahe ibutu-ribi riwatate. ¹² Inyõ òbitimy ratxikeki Jesuisi Kristu-ò, tii aõhøkÿmy rotÿÿnykre iòraru-ki. ¹³ Hãbu bina bina rabinahykumy rarekre, tule hãbu inatyhy aõkõ rabinahykumy rarekre. Inyõ tiiboho riitxenanykre, tule tiiboho inyõ kidiitxenanykre. ¹⁴ Kai tahe aõbo teeryte, kia-di mohõtinyke aõbo tetyhynymahãte-di. Tahe tiribibo teeryte, õhõtikile idi mabekre. ¹⁵ Uladuribile teeryte Deuxu Tyyriti. Kiadile bierykre Jesuisi Kristu tarasadÿÿna idi binykremy. Kia adee kanake bityhynykekile kÿnyhe. ¹⁶ Ibutumy Tyyritityhy Deuxu elewesenamy nade. Bedeerysyna urenana heka rare. Òrarudu òbitidÿÿna heka rare, ibutumy riòbitinykemy. Tule aõbo awihikÿmy raremy rierynanykre. ¹⁷ Deuxu deòdu dori òbitile rÿirakemy. Aõwiwihikÿ widÿÿna aõbo dori rexihulemy rÿirakemy.

4

¹ Deuxu, Jesuisi Kristu kiaru-ki arãteònykre. Jesuisi Kristu dori rubu mahãdu iru mahãdu-wana wiribi rihitxinykre, tii taòlòna kaò kidiwykreu. ² Belyyke Deuxu rybemy, inydee awikeki, tule inydee awiòkeki. Ywina-di iny biòbitinyke. Iny biwiòhenanyke. ³ Bededÿÿnanabina kanakre. Kia txuu erydÿÿdu òbiti-ò roholaõhyyre. Erydÿÿdu ributunykre tamydeewimy. Iwese iny tõhõti nohõtijuty-ò rotÿÿnymyhÿre wese tamy wimy aõna aõnaòle roholaamyhÿkre. ⁴ Inatyhyerydÿÿna-ò roholaõhyymyhÿre. Urile ihetxiu ijyyòle roholakemy ixidi ihÿre. ⁵ Kai tahe ywimy maraykynyke. Ibutumy aõhøkÿmy botÿÿnyke. Deuxu Rybewihikÿmy belyyke kia tahe aõmysÿdÿÿnare Deuxu adee riwahinyre. Idi hyylemy mabekre. ⁶ Iny riwawahinyke xiwena wesemy rubu-ò. Waixituededÿÿnana heka rehemynyreri. ⁷ Ijesu wihikÿwesemy tahe rexiijesudÿÿnyre wese. Rekonananyra heka waumy ijera. Retyhynyhyra tahe ityhyna. ⁸ Òbitiwidÿÿna raheto wese wadee rexihumy roire. Wanyrÿ, ywisidÿÿdu òbiti, riwawahinykre kiatxuu. Jiarÿ sohojiòle aõkõ. Tahe tule iraròsòdu mahãdu-ò. Jesuisi dehemynyna lumy kia mahãdu roimyhÿre. Tamy tule rataanaõ raheto wese riwahinykremy.

⁹ Wylemy inihe waroramy manake. ¹⁰ Dema riwarira Tesalonia hãwã-ò rara. Tii bede aõmydÿÿnana luure. Kalatxia bede-ò Kresetxi rara. Dalimasia bede-ò Txitu rara. ¹¹ Luka-wanale watzireri. Tahe kai Marku bididykre, wawiòhedÿÿdu wihikÿmy rarekemy. ¹² Txitxiò heka Efesu-ò

reteònyre. ¹³ Kai tahe manakreu warahana bidiwykre. Troaji hãwã-ki Karpu heto-ki tahe warahana rerire. Watyyriti tule bidiwyke tyyriti welÿte tule nohõti losaõtyhymy. ¹⁴ Alexÿdre womati loresedÿÿdure warybe dibinanymyhÿde. Wanyrÿ iòwydÿÿna tamy kidilidikre riwabinanyreki. ¹⁵ Kai bexiekre kowa-ribi, inyrybe dori rityhynyõhyymyhÿre. ¹⁶ Juhuu dinodu-ò rewyònyreu inyõ riwawiòhenanyõhyyre. Ibutumy rirahure waribi. Aõbo wabinamy riwinyre-ribi Deuxu tõhõti rosamy watzireri. ¹⁷ Wanyrÿ tahe, riwawiòhenanyra Deuxu rybemy rybe-ki. Iny witxira dori, judeukõdu mahãdu roholamyhÿre. Leaõry-ò, wadi rehukõra. ¹⁸ Wanyrÿ tule riwatakre ibutumy aõmydÿÿnana bina bina-ribi. Kowa bede wihikÿ-ò riwadykre. Tuu rekeàlàkre aõu aõu bededÿÿnana roobymy. Kie.

¹⁹ Warybe wehityyna Prisila-ò, Akila-ò biõkre tule Onisiru sÿ mahãdu-ò. ²⁰ Erasto, Oritxi hãwã-ki rarire. Trofimo, Miletu hãwã-ki binamy resere. Taile heka rarira ibinamyhÿreki. ²¹ Wylemy manake inihe beòrako-ki. Ubulu tarybewehityyna adee riwahinyre. Tu Prudente, Lino, Laujia ijõre. Tule ibutumy ityhydÿÿduseriõre rybe wehityyna adee riwahinyreri.

²² Wanyrÿ awana ratxikemy watziwãhãre. Tule làhàna umy-wana ratxikemy watzimahãre. Kie. Paulo

Txitu-ò Paulo Tyyriti Txitu-ò

¹ Jiarỹ Paulo rare. Deuxu deòdu rare. Jesuisi Kristu riwamyre inatyhyna aritỹnynykemy. Kia tyhydỹyna, Deuxu tarasana mahãdu hõrõ rare. Kia ityhydỹyna dee inyõ rierykeki, rityhynykeki, Deuxu deewimy tii rarekre. ² Umytuedeõnahakỹ iny riraõmyhỹre. Deuxu dori tuu rarybere ihetxi bedeu. Deuxu heka tiu raruiõtyhy. ³ Ibededỹynana òbiti dehemynydeu, Deuxu aõmydỹynana rarybekemy rotỹnyre. Kia aõmysỹdỹyna wadee Deuxu riwahinyre, iny tarasadurenymy rybe-ò. ⁴ Txitu-ò kia warybe rewahinyra. Kai iny-wana Deuxu tetyhynyteri, kia dori inatyhymy wariõre wesemy Tate. Deuxu, iny tyby-ribi, Jesuisi Kristu, iny tarasadu-ribi, Deuxudeysana-di, ywina-wana adee kanakemy watzireri.

⁵ Inyaõmydỹynana biòbitinykemy dori adee adiride. Kreta bede-ribi rõhõnyreu, dori waaõmysỹdỹyna rehuõre. Kia-ki dori kowa-di anaride. Ibutumy hãwã hãwã-ki ityhydỹydu mahãduy-ribi kai matuari mahãduõ bimyke. Iwese jiarỹ rarybere wese kai bimyke. ⁶ Matuari òbiti bimykre. Matuari ihãwyy sohojiõ rỹira bimyke. Inyõ ityhydỹyduy riõrenadule bimyke. Iriõre iõraruluukeki, iehehekeki, kia hãbu bimyõke. ⁷ Ityhydỹydu mahãdu yrubudỹydu òbitilemy dori ihỹkemy. Inyõ-ki heka ibinamy mahakeki, imynyõmy. Tii dori, Deuxu dee raaõmysỹdỹykre. Ixidile nohõtidu mynyõmy. Hãbukyara rybebyby, mynyõmy, vỹ luudu aõkõ, hãbu aõbinaluudu aõkõ, hãbu ityhymy nohõtidu aõkõre. Kia mynyõmy. ⁸ Iny inatyhyle, òbiti luunadule, taroraludu-ò awire mahãdu, iny aõwityhy luunadule, ixiwedule, Deuxu rybe tyhydỹydu, kiale bimykre. ⁹ Deuxu rybe-di kia hãbu òbitimy rõhõtinkyre, òbitityhylemy rierynanykemy. Inyõ ierysydỹyna rityhynyõkeki, erydỹydu irayky riywinkyre tai ihewo-ribi rieryke, rityhynykemy. Tule iny iwitxira erydỹyna-di rarybemyhỹreki, tii riòbitidỹnyke.

¹⁰ Iny sõwemy inatyhymy rityhynyõreri. Tii dori aõna aõnalemy rarybemyhỹre, ityhydỹydu mahãdu riitxenanyhỹkemy. Kia mahãdu-ribi, judeu mahãdu ibutu ratyre kia aõna aõnamy rotỹnyhỹre. ¹¹ Inyõ kowa mahãduy riyrykemy tamy rarybeke. Iny sõwemy heka riitxenanyhỹre. Òbitimy aõkõ heka iny rierynanyhỹre. Nieruòle heka iny rierynadỹnyhỹre. ¹² Kowa mahãduõ, ierydỹyduõ rarybera:

–Inyboho, Kreta bedeludu mahãdu, ibutumy ruidu roire. Iròdu brebuna wese iny roire. Inyboho heka teoruxere roire. Byrelemy inyboho rõhõtinyhỹrenyre.

¹³⁻¹⁴ Aõmybo kahãbu rarybera heka inatyhy rare. Urenana tahe arurumy rityhynykemy. Judeu mahãdu ihetxiu ijyy-ribi tõhõtireny rosakemy kai marybeke. Hãbu mahãdu bede ywina rityhynyõkemy. Kia hãbu dori inatyhyna aõkõ rityhynyre. ¹⁵ Òbiti mahãdu dee ibutu òbitire. Ityhydỹyduõdu mahãdu-ò aõ aõkõ òbitire. Tõhõtinareny dori aõbina binalemy rõhõtinyhỹre. Aõu tii rixieryre aõbinahakỹ riwinykemy. Deuxu-ribi tõhõtiti rosare. ¹⁶ Tiibohe rarybemyhỹrenyre: –Deuxu inyboho reeryrenyre. Tiibohe tahe Deuxu erydu wesemy aõkõ aõna aõnamy rotỹnyhỹrenyre. Tiibohe iny riojinyrenyre rybemy reòbyõlemyhỹrenyre. Aõwiihikỹ widỹrieryõrenyre.

2

¹ Kai, Txitu, aõernawihikỹdibo biernanymyhỹke. ² Matuari mahãdu kai biernanyke hãbu ixiwedu mahãdulemy roirelemy, ywimy nohõti wydynadu mahãdu roirekemy, òbitilemy rityhynykemy, ibutu òbiti luukemy, iixiraterékemy. ³ Senadu mahãdu tule biernanyke iyubumy rỹikemy iujõmoõmy rỹikemy, tule vỹi luuõmykemy. Aõernawihikỹdibo biernanybenykemy. ⁴ Hãwyy tỹmyra hãbumy heridu tỹmyra tahãbu luukemy, tariòre luukemy, kia senadu mahãdu riernanykre. ⁵ Tuu iyubumy rỹikemy, òbitimy raraykynymy rỹikemy, taheto riywinymy rỹikemy, awimy rỹikemy, tahãbu rybe riywinymy rỹikemy. Kia wesekeki, Deuxu rybemy inyõ ibinamy rarybeõtyhy. ⁶ Weryrybò mahãdu tule biernanyke iyubumy rỹikemy. ⁷ Kai, Txitu, aõna aõna wiwihikỹmy botỹỹnykre, tai tahe ityhydỹỹdu mahãdu awesele aõna aõnamy rotỹỹnykre. Kai biernanykeu, òbitilemy inatyhymy biernanykre. ⁸ Arybe òbitityhydile biernanykre. Tai tahe aõludu raixỹrukre aõmy dori umy rarybeõtyhy. ⁹ Kai biernanyke urideòdu mahãdu tawedu rityhynykemy. Tamy awimy raaõmysỹdỹỹnykemy. Tamy heka ròrawyòdỹỹõtyhykemy. ¹⁰ Rawasinyke aõkõre, ibutumy òbitilemy riwinykemy. Kiawesekeki, ibutumy Deuxu inytarasadu deewimy riwinykemy. ¹¹ Deuxu taerydỹỹna-di taluuna ibutumy iny-ò rexideòsinyre. Taluuna tahe inytarasana-ò rehemynymy raremyhỹ. ¹² Kia heka iny tuu robikeu, awimy erydỹỹna rahake. Riwaernanymyhỹ aõbina bina widỹỹmy tule òbitina-di yrubudỹỹna-di iny rariakemy kabede-ki. ¹³ Tule iny riraõmyhỹrenykemy iny Deuxu wihikỹ iny tarasadu Jesuisi Kristu loosõnatyhywo-ki kedehemynykre. ¹⁴ Iny òwymy dexiwahinyde iny òraru òwydỹỹrenymy. Kiawese heka iny riwyre idi riratisebenyre iny ijoi lyrahakỹ ixidee rimyre. Kia ijoi iluure.

¹⁵ Kai, Txitu kia aõna aõna inyko belyyke. Tai Deuxudeewimy riwinykemy urenana rakatxirenykemy. Iny biernanykre. Iny biòbitinykre. Iny ibutumy rityhynykemy matxibenyeke.

3

¹ Kai ityhydỹỹdu mahãdu xixi bitõhõtijeranyke ibutumy hãwã dinodu, beded dinodu rityhynykemy, tabede ywina rityhynykemy. Tule aõmysỹdỹỹnana wihikỹ riywinykemy. ² Modee heka ibinamy rarybeõtyhy, raaõbinanyõtyhy ywimy rarekemy, moheka iehehemy riywinyõmyhỹre. ³ Inyboho heka tule iehehe roiremyhỹ, iitxỹtemy roiremyhỹ, òraruluunamy iny riitxenanyroiremyhỹ, òtaluumy roiremyhỹ. Aõbina bina luumy iny wixira aõna aõna-di wii risỹnymy roiremyhỹ, wideramy roiremyhỹ. ⁴ Tahe Deuxu iny tarasadu luuna, ruxetòena-wana inydeereny dehemynde, tii kia-ribi iny ritarenyre. ⁵ Kia aõna aõna wihikỹ iny riwinyrenyreki aõki, iny Deuxu ritarenyre, taluuna-di tahe iny ritarenyre, Jesuisi òraru-ki xiery heka Deuxu riwatỹmyranyre Tatytybytyhy-di. Umytỹmyra riwahinyrenyre, riwasuhòrenyra. ⁶ Tatytyby inydee riwahinyre Jesuisi Kristu iny biu-ò hedureki. ⁷ Kiawese iny riwaòbitinyrenyre taluuna-di. Katahe inyboho umytuedeõna ijõdire. ⁸ Kia heka inatyhy rare. Ka aõna aõna biernanytyhykeu, tahe wadee awikre. Kia wese Deuxu ityhydỹỹdu mahãdu aõwihikỹlemy ròhõtynymyhỹke tule rewinyemyhỹkemy. Kia heka awire. Kia iny riwiòhenanyemyhỹre. ⁹ Yraxina itxỹte kai rỹỹraxidỹỹõmy, iwyòdỹỹõmy, rybe jei jei-ribi irehemy mabekre, tule lahi òraru rybe-ribi. Kia rybe aõ aõkõ rare. Awi aõkõ rare, iny riwiòhenanyõtyhy. ¹⁰ Hãbuõ rybe òwe òwe-di ityhydỹỹdu riernanykeki, aruru rybemy tamy marybeke. Kai inatxi rybemy marybekeki, tii rexiòbitinyõkeki, tahe uritere

aõna aõnamy tamydỹỹõmy. Tii òrarudu dori ratximyhỹre. Hãbu òbiti aõkõ.

¹¹ Tiile rieryre tuudỹỹdumy ratximyhỹre.

¹² Jiarỹ, Txitxiò, Atema-wana aòrysomy ariteònykreu. Niòpòli hãwã-ò wadee manakre. Kowa arasỹnykre ibutumy biu bedeu. ¹³ Zena, bedeywina erydỹỹdu, Apòlo-wana kai itỹinaren-ò biteònylebenyke aõmybo tamy biwahinymyhỹke. ¹⁴ Biernanyke iny aõmysỹdỹỹ wihikỹkemy rotỹỹnymyhỹkemy. Kia wese aõbo rauhenyneri tamyreny ijõdikre. Tai riwiòhenanykre.

¹⁵ Ibutumy kaki jiarỹ-wana iny rybe weityhyna adee rewahinyrenyneri. Warybe biwahinyke ibutumy inyluudu ityhydỹỹdu mahãdu-ò ibutumy adeereny Deuxu deysanamykre. Kie.

Filemo-ò Paulo Tyyriti Filemo-ò

1-2 Jiarỹ Paulo rare. Jesuisi Kristu òraru-ki ròtena-ki wãhãre. Tximòtxi iny seriòre wese jiarỹ-wana adee Filemo-ò rybe rewahinyrenyre. Kai inyluunareny, iny wiòhenadỹỹdu tate. Tule Afia-ò, rewahinyreri, tii iny wyòrenyõ rare. Tule Arikipu-ò, rewahinyreri iny rybe tỹnydỹỹdu-ki ijoiõ rare. Tule ityhydỹỹdu mahãdu-ò rewahinyreri, aheto dohodỹỹna ijoi-ò wahe. ³ Ruxetòena ywina-wana Deuxu iny tyby-ribi, Jesuisi Kristu iny iòlò ribi adeeremy kanakemy watzireri.

⁴ Deuxu-ò rexitòenyreu, atxi, Filemo, wanohõti reamyhỹre. Tai umy rarybera. ⁵ Kai dori Jesuisi tetyhynyte, inyiòlò luummy, ityhydỹỹdu mahãdu luummy atximahãte. Kia-ò raholamyhỹre. ⁶ Tule rexitòenymahãreu kiamy jiarỹ rarybemahãre. Kai iny witxira-ò Deuxu aõmydỹỹnanamy belyykeu, Kristudeewimy bierynanyke. Kia inydeeremy rexitòenyre Deuxu-ò. ⁷ Jiarỹ wadeysatyhyreri, kai dori aluuna iny witxira dee ratximyhỹre. Kia heka deysana nihikỹ ityhydỹỹdu mahãdu-ò rare, tii riwawowesenymyhỹre.

⁸ Jiarỹ timy atxikemy adee ararybekeki, tule ke heka arateranyke. Jiarỹ dori aityhydỹỹdu seriòre rare. ⁹ Tahe aluudỹỹna òraru-ki tahe adee arexitòenykre. Jiarỹ Paulo rare. Ròtenawo-ki jiarỹ roire Jesuisi Kristuluu òraru-ki. ¹⁰ Wariòre wese dee rexitòenyre. Onesimo wariòre wesemy redyreri Kristu tyhydỹỹna-ò waribi umy wese kaki ròtenawo-ki rare. ¹¹ Tiu heka adee riwahinyõmyhỹre tii dori juhUU awiòhedỹỹdutyhy aõkõ rare. Wijile tahe iny diwiòhenanymyhỹde adee wadee tule. ¹² Tii adee reteònyreri. Ixyby araòkesedỹỹnyreri. Kai ixi-ki bimyyke wawesemy, wadee dori tii awityhy rare. ¹³ Jiarỹ dori ixideele remyòre wawiòhedỹỹdu kaki ròtenawo-ki Rybewihikỹ dohodỹỹ òraru-ki. Kia òsỹny adee awire. ¹⁴ Urile aõkõmy marybekeki tii arimyõthy. Kai aõ wadee bidiwahinykeki, kai ixi sohojile inihe biwahinykre. Waixitòena-ki aõkõ. ¹⁵ Onesimo heka aribi irehemy rexiijere ijõ bededỹỹnana witxirau, tahe wijile tiemy abrysimykre. ¹⁶ JuhUU wesemy aõkõ ihỹre deòdumy wahe, wiji aseriòre wesemy heka rare. Tii heka waluutyhy rare, adee tulekemy ityhydỹỹdu wese wiluukemy wadee awire. ¹⁷ Kai wabiòwakeki, tii birybenyke iwese tiwarybenymyhỹte wese. ¹⁸ Aõ adee rasiranyreki, jiarỹ ariwyònykre teròwmy. Jiarỹ iximyna kaa retyyritinyre: Jiarỹ Paulo ariòwynykre. ¹⁹ Kai waòraru-ki ityhydỹỹdumy atximahãte. Kia tahe adee tuu ararybeõtyhy.

²⁰⁻²¹ Warybe mynamy ta kai bòwidỹỹkre Kristu òraru-ki, tai ta biwadeysanykre. Jiarỹ warybe rewahinyreri, araeryre, waixitòedỹỹna ratyre biwinykre. ²² Ijõmy adee arexitòenykre: wasỹ waherina aheto-ki biwinykre. Deuxu-ò bexitòenykreki, tai jiarỹ aõhe-wana adeeremy aròòsekre.

²³ Epafa wabiòwa ròtenawo-ribi adee riwehityhynanyreri (jiarỹboho kaki watzimyhỹrenyre Jesuisi Kristu Rybe òraru-ki), ²⁴ tule Marku, Aristarku, Dema, Luka-wana rexiwehityhynanyreri. Kia ibutumy heka Deuxu-ò aõmysỹdỹỹdumy roire.

²⁵ Jesuisi Kristu làhàna awo-ki ratximyhỹre.

Hebreu-ò Tyyriti judeu ityhydÿÿdu mahãdu-ò

¹ Juhuu Deuxu inytybyreny-ò rarybemy raremyhÿ. Deuxu rybe-ò ijohonadu-di tamy rarybere. Tule sôwemy aõna aõna wixira wixira rarybere tamy. ² Tahe ikonana wiji txuu inydeereny tariòre diteònykemy rarybera. Tii rarybere tybyderòwomy. Iriòre tahe ibutumy aõna aõna wedu rare. Deuxu iriòre kia rarekemy rarybere. Tii tule juhoo bede widÿÿdu rare. ³ Tii Deuxu loosòna tÿnydÿÿdumy ratxireri. Deuxu wesehyymy ihÿmyhÿre. Iriòre, taryberuru-di, ibutumy aõna aõna rimymy roimyhÿre. Iny òrarunareny riixãwididÿÿnymy rahudi, biu-ki Iòlò Deuxu ruruna weribi ronyre. ⁴ Iriòre ranire niwihikÿmy. Tii dori ÿjuratyre awityhyre. ⁵ Tiu heka ÿjuò-ò rarybeòhyymyhÿre: –Kai wariòre tate. Bohyymy wiji wãhãre. Ijò ritidÿÿmy rÿire, kawesemy: –Jiarÿ tybomy ararekre. Tii wariòremy rarekre. (Kia tahe ÿju-ò tii rarybeòhyymyhÿre.) ⁶ Iriòredela kabede-ki reareu ixityre ijõmy rarybere: –Ibutumy Deuxu ÿju tuu reàlàkemy. ⁷ ÿjummy tahe kawesemy Deuxu rarybere: –Jiarÿ ÿjuboho tahe yhy ele elewesemy retxienyre, wadeòduboho heòtyloosòwesemy retxienyre. ⁸ Tahe tariòremy kawese rarybere: –Wariòre, Deuxulemy atxiteri. Kai ibutumy inyiòlòhyymy rare. Aruru tuedeõna debòna dire. Wiwesemy nonana-di ibutu-ò atximahãte, òbitimy. ⁹ Òbitinaluumy kai atximahãte òraruna deramy tahe atximahãte. Tai tahe Deuxu, aDeuxu amahãdu ratyre awimy teleta adee riwahinyre deysana. ¹⁰ Ijõmy Deuxu rarybere tariòremy: –Kai Wanyrÿ juhoo bede widÿÿdu tate. Bede ibutumy tewinyte. Tule biuludu aõmydÿÿnana tewinyte. ¹¹ Kia bede aõmydÿÿnana ludu ibutumy rexihukemy. Kai tahe tiu atuedeõna. Iwese uwòhi retybyre wese, kia aõna aõna retybyke. ¹² Tule wesirahana rawerasemy roimyhÿre wese ibutu tyy retybomyhÿre, rawitxiradÿÿmyhÿre. Kai tahe ixiwesehyy ahãte. Abede dÿÿnana tahe tiu itueòtyhy. ¹³ ÿjuò-ò Deuxu tiu rarybeòmyhÿre: –Bodonyke waruruna weribi. Aòludu mahãdu ako-txi resemehÿkemy. Eòdumy rarekemy. Kiamy tahe tariòre-ò rarybere. ¹⁴ Ibutumy ÿju mahãdu Deuxu deòdu rare tyytyby wesemy rare. Deuxu diteònyde ityhydÿÿdu mahãdu wiòhedÿÿmy tule ibutumy biu-ò hedu mahãdu wiòhedÿÿmy.

2

¹ Tai tahe, waseriòreboho, ityhyna rybe-ò rokoholarenreki, tamy tahe rikimynrenykre rikityhynyrenykre. Tai tahe iribi tiu ròkòirenyòtyhy. ² Ibutumy ÿju rybe inatyhymy raremyhÿ. Ibutu òrarudu rimyre aõhòkÿmydÿÿnana-ò irybe riywinyòreki. ³ Kia inatyhy rare. Tarasana rybe wityhy-ò rokoholarenreki, timybo inyboho rikiòlònyrenyke. Kia rybe wityhy Wanyrÿ Jesusile juhoo inydeereny relyyre. Idi tahe, ijohonadu mahãdu tuu rarybere tule. ⁴ Deuxu irybe myna rotÿÿnyre, ròbedeòbydÿÿnyre tai ròbedeòtiidÿÿnyrenymy tai Deuxu ruru ritÿÿnyre. Tule Deuxu Tatytybytyhy iaòwidÿÿnamy ixideewimy inymy riubÿtÿÿnyre.

⁵ ÿju-dee aòkò bede riwahinyre-kia iòlòmmy rarekemy. Jesusi-ò kia riwahinyre. ⁶ Juhoo inyò rybe txiòdÿÿnamy rarybere: –Ritina-ki kia rybe roimyhÿre: –Aòbo heka hãbu tyhy riòre rare? Tii aõ aòkò rare. ⁷ Ijò bededÿÿnanaõ Deuxu riòre ÿju-ribi tyhymy aòkò ihÿre. ⁸ Tahe wiji wowydyna tamy rawahire iwese iòlò dee iny riwahinyre wese, tamy rawahire. Tule ibutu wedumy rarekemy. Iny ruereny dee ibutu ihòrõ aòkò òsana rare. Ibutu

rurudu wese aõkõ iny ruereny-ki rÿire. ⁹ Tahe inyboho Jesusimy robirenyre. Tiile tuu ihÿre. Urihimyò bedede aõmydÿÿnana bedeu ÿju-ribi tyhymy aõkõ Deuxu tii relere aõhõkÿmy dÿÿnana rimykre. Tahe rurure. Rubu riurihire inyderòwyrenymy. Tai tahe rataana raheto wesena Deuxu tamy riwahinyre deàlana-wana. ¹⁰ Deuxu riwinyre ibutu aõna aõna ixidee. Tii kòkeki, bede ihoõhyymy roike. Tii ityhydÿÿdu mahãdu ridymyhÿre taloosònasy-ò, taijoimy. Tai tahe Jesuisi aõhõkÿmy rotÿÿnyre Deuxudeewireki. Tarasana wydydumy heka wityhymy Deuxu deledede aõhõkÿmy rotÿÿnyreki, tai awityhymy ròhònykemy tarasadudikemy. ¹¹ Òbiti widÿÿdu tahe òbitina mahãdu-wana wimahãdu wese roire. Wiwanale sohoji tybyribile doidenyde. Tai tahe raixÿruõlemy Jesuisi seriòremy rininire. ¹² Ritina-ki rarybere: —Ani aritÿnynykre waseriòreboho-ò. Dohodÿÿna heto-ki àlànawiu-di adee ariwiunykre. ¹³ Ijõ Ritidÿÿna-ki rarybere: Tii arityhynyhykre. Ijõ: Kakile wahe watxireri, tule roire wariòre Deuxu diwawahinyde. ¹⁴ Iwese ibutumy inyummy wiwesele roire wese, tule Jesuisi umyò rimyre, inyummy wesele, tai inywesemy rurukremy. Tai tahe rubu dinodumy rahaananyre, Diabo wahe. ¹⁵ Kia rubu mahãdu lau ruberumyhÿre mahãdu, ibrebu iribi ritare. Kia mahãdu dori rububrebu deòduhyymy ihÿrenyde. ¹⁶ ÿju aõkõ ritakemy namyhÿde, Abraõ riòre riòre ritakemy namyhÿde. Tahe wiji tule ihÿre. ¹⁷ Iseriòre wese hyymy roirekemy ihÿrenyde. Tii dori Deuxu Xiwena widÿÿdumy rarekemy inydeereny tai ruxetòena wahidÿÿdu òbiti tii ihÿre. Ibutumy iny òraru òwydÿÿnamy rÿimyhÿkemy. ¹⁸ Ibutumy ixiradÿÿna mahãdu tii riwiòhenanymyhÿre, ibutumy ixirana-di aõhõkÿmy rotÿÿnymyhÿreki.

3

¹ Tai tahe, waityhydÿÿdu seriòreboho, boholatyhyke Jesuisi rybe-ò: —Kaiboho dori tule bimybennykemy biu bede aõmysÿdÿÿna. Jesuisi iny ityhydÿÿna Xiwena wahidÿÿdu wedu tyhy rare tule inatyhyna deòdÿÿna tyhy tii rare. ² Deuxu tii riwinyre Xiwena wahidÿÿdu wedumy. Tai tahe tii òbitimy riwinyre Moisesi riywinyre wese Deuxu sÿmahãduy-ki raaõmysÿdÿÿnymyhÿreu. ³ Jesuisi-ò tahe sòwemy wowydyna rawahikremy. Moisesi wowydyna ratyre rawowydynanykemy. Hetowidÿÿdu iny riwowydynymyhÿre, hetoratyremy. ⁴ Ibutuheto iwidÿÿdu dire. Ibutu widyydu tahe Deuxu rare. ⁵ Moisesi Deuxu heto-ki òbitimy rybe riywinymyhÿre teòdu aõmysÿdÿÿnanamy. Tai tahe teòsidÿÿna ririre ijesenareki. Deuxu rybe tÿnydÿÿdu tahe Moisesi rare. ⁶ Kristu tahe Deuxu sÿmahãdu wedu rare Deuxu riòre rareki. Inyboho Inynyrÿreny-ò ròkòtyhydÿÿrenykeki tuu rokoirekre. Tai iny brebuterenymy iny raròsònareny inatyhymy rakatximyhÿrenykeki tahe Deuxu ijoi inyboho roire. ⁷ Kiawesemy tahe Deuxu Tyytybytyhymy narybede: —Wiji tahe tamy boholabenyke aworeny iòlududÿÿrenyõmy. ⁸ Judeu mahãdu wesemy aõkõ boibeke, tybyboho wesemy aõkõ wahe boibeke. Tiiboho dori tamy raujòmomyhÿre bedero-ki Deuxu riurihirenyreu. ⁹ Deuxu rarybere: —Aõbede wiwihikÿ rewinyre hãre, alabiereny riwaitxenanyrenyde tamyreny watxireri iny inatxiwaitue beòramy aõbedewiwihikÿ riraòmyhÿre. ¹⁰ Tahe Deuxu rarybere: —Waky reamy tamy wãhãre. Tiu heka wawana ratxiõhyymyhÿre ryòbiti tamy retÿnynyre hãrele. Tawo-ki teòsahyymy ratximyhÿre. ¹¹ Deuxu rarybere: Waky reatyhymy tai tahe ixidee resere, inatyhymy rarybere: —Tiu tiiboho elehyna bede-ò ralòòtyhy. ¹² Bexiijebenymy waseriòreboho uritere awo-ò ròtedÿÿõmy raykyitxÿtena. Kia òraru-ki aDeuxu tyhy-ribi irehemy bexilòhòrarienyheny aDeuxu tyhy dori irumy ratximyhÿre.

Tii inatyhy rare. ¹³ Txuõ txuõlemy wii biòbitinybenyke. Òraruna dori itxenadỹỹdu nihikỹ rare. Tai tahe wiji kiamy botỹỹnybenyke. ¹⁴ Deuxu rikityhynyrenyhyymy rakatxirenyke. Irybe rikiywinyrenykemy rakatxirenyke iwese juhu rityhynyrenyra wese. Kia wesekeki, Kristu leinamy rakatximyhỹrenyke. ¹⁵ Kiawesemy tahe Deuxu Tyytybytyhymy narybede: –Wiji tahe tamy bohlabenyke aworeny iòlududỹỹrenyõmy. Iwese ihetxiu mahãdu riwinyre wese aõkõ boibebenyke. ¹⁶ Timahãdubohe roholare Deuxu rybe-ò iribi tahe wimy raòludure. Kowa Egito bede-ribi doimyhỹde mahãdu roire. Moisesi tamahãdu-wana doimyhỹde. ¹⁷ Mobohe Deuxu kyaradỹỹdure 40 wyra sõwe. Kia mahãdule bederahykile rexihure raòrarunyreki. ¹⁸ Moõbo Deuxu rarybere taelehyna bede-ò ralòõtyhymy? Rybe ywisidỹỹdukõdu mahãdu-ò rarybere. ¹⁹ Inyboho tuu rieryrenyre. Rirònyrenyõremy rityhynyõrenyreki.

4

¹ Deuxu juhUU rarybere: –Inyõ taelehynabede-ò ralokremy. Inatyhymy heka aõmybo rarybere rỹire. Inyõ òsana kaibohoõ tamy rehemynyõtyhy rityhynyõmyhỹrenyreki. Tai tahe bexityhynymyhỹbenyke kia-ò. ² Inydeereny tahe Rybewihikỹ tỹmyra ròhònymy roimyhỹre, iwese Moisesi mahãdu-ò ròhònyre wese. Tamyreny tahe awityhymy aõkõ tamy ròhòtinymyhỹre rityhynyõhyymyhỹreki. ³ Deuxu tyhydỹỹdu mahãdu ralòke taelehyna bede-ò. Deuxu dori rarybere: –Jiarỹ inatyhymy anarybede. Iny rityhynymyhỹrele tamy ralokre. Deuxu kiamy rarybere: –Taelehynabede tamy rewinyre xiery juhUU bededỹỹnana rewinyry roireu. ⁴ Inyboho rierymyhỹrenyre tii riraòmyhỹremy Ritidỹỹna roireki: –Deuxu taelehyna-ki ele rihynyre debòinatxixu bededỹỹnanamy. Taaõmysỹdỹỹna ibutumy rahure aõbo riwinykemy idi raremyhỹ riwinyre. ⁵ Ijõ rybe tule kia-wana roire: –Tiu ralòõtyhy waelehyna bede-ò. ⁶ Tuu heka Deuxu rarybere inatyhy raremy. Ijõ mahãduõ ralòmyhỹre Ijõ mahãduõ ralòrenykre. Moisesi mahãdu tahe ralòõre Deuxu rybe riywinyõreki. ⁷ Wiji bededỹỹnanamy heka Deuxu rarybereri. Kia rybe rare iwese Davi rarybere wese: –Wiji tamy bohlabenykeu, aworeny iòlududỹỹrenyõmy. ⁸ Josue ridyre Moisesi mahãdu Suwitziraõ-ò. Kasu tahe kabede aõkõ rare Deuxu elehyna bede. Deuxu idihyy tuu rarybemy ihỹre. Wijina ròtena bededỹỹnanamy Deuxu rarybemyhỹre. ⁹ Tai tahe Deuxu mahãdu dee elehynasu bede roimyhỹre. Deuxu elehynatxu wese heka rare, iwese Deuxu debò inatxixu-di rexielahynyre wese. ¹⁰ Iwese Deuxu raelehynanyre wese raelehynanyre inyboho taaõmysỹdỹỹna-ribi, inyboho rukururenykreu. ¹¹ Awityhymy rokoireke tamy rikirònyrenykemy tule. Rekeixijerenyke. Deuxu rybe rikiywinyõrenykeki iwese judeu mahãdu wese rikirònyrenyõtyhy. ¹² Ibutumy Deuxu inydeereny rarybere iruru dire. Iwese mayrehe wiòtxureemy rỹrira wese Deuxu rybe rare. Inyrayky wydyna riòròmyhỹre, òhòti wydyna-wana. Mayrehe rayky riraynymyhỹre aõmybo inyrayky Deuxu ibutumy rierykemy. ¹³ Ibutumy Deuxu rierymyhỹre inyraykyreny. Iny Deuxureny irumy ihỹre. Ibutumy aõna aõna tamy itỹnyhỹkỹle rare. Aõ heka iwasi aõkõ tamy rare. Ikonanau ilau ibutumy aõhebo iny rotỹỹnymyhỹrenyre rikitỹnyrenykre.

¹⁴ Jesuisi Deuxu riòre iny xiwenadỹỹdu tyhy rare. Tii rare biu-ò iny wiòhedỹỹmy. Tai tii rikityhynyrenyhyymyhỹke. ¹⁵ Tii iny aõkõnareny rierymyhỹre; ixiradỹỹna rierymyhỹre tai iny riruxetòenyre. Tii kabede-ki tiu heka raòrarunyõhyre, ixiradỹỹna hãrele. ¹⁶ Tai tahe rekexiterenymy rekex-

itòenyrenyke iny iòlòreny rynana-ò. Tai tahe ruxetòena sòwemy inydeereny kidiwahinykre. Bedeòbyna kidiòkre tuu rokorurenykreu.

5

¹ Hãbuõ Deuxu rimyre xiwena widỹỹdu mahãdu wedumy rarekemy. Tii ibutu iny deròwomy Deuxu-ò rybedumy raremyhỹ. Tii iny uriònosõna Deuxu-ò riwahinyre. Tule òraruna brò-ki xiwena tamy riwahinyre. ² Tii dori hãbu rare tamahãdureny-ò dori ywina-di ixi-ki ratxireri iòrarureny rierymyhỹreki. Imahãduõ ibedeeryõre ijõ tahe reòsamyhỹre tiemy aõna aõna bina riwinyhyymyhyre. ³ Tai tahe xiwena riwahinyhyymyhyre tamahãdu òraru-ki tule ixiòraru-ki. ⁴ Inyõ ixideewimy aõkõ xiwenawidỹỹdumy raremyhỹ Deuxudeewi xiery tahe tuu rareke. Deuxu tamy rarybemyhỹrekile tahe tuu rỹike. Iwese Araõ-ò Deuxu rarybere tuu rarekemy. ⁵ Tahe Kristu tule reximyõhyre xiwena widỹỹdu wedumy rarekremy Deuxu tuu rimymy rarybere: –Kai wariòre tate wijile kai inihe anatarã. ⁶ Ijõ ritina-ki ijõ rỹire: –Kai xiwena wahidỹỹdu atximahãte urenana. Xideki xiwena wahidỹỹdu wesemy atximahãte. ⁷ Jesuisi kaki raremyhỹu hãbu wesemy iruberytynymy rexitòenymy reàlãmhyre. Rahinymy riajuamy Deuxu-ò rarybere. Tii heka Deuxu rityhynyre tai tamy roholare. ⁸ Deuxuriòre heka tii rarehãrele tahe aõhòkỹmy rotỹỹnymyhyre. Tai tahe ròeryre rybe ywidỹỹmy. ⁹ Tii heka raòbitinytyhyre. Tai tarasana widỹỹdu rỹimyhỹre iywidỹỹdu ityhydỹỹdu mahãdu dee. ¹⁰ Deuxu dori tii rimyre xiwena wahidỹỹdu wedu rỹirakremy Xideki wesemy.

¹¹ Sòwemy tuu adee ararybekemy watxireri. Urile adee isirare ierysyna, teeryõhyymy taholamahãte. ¹² Kaiboho ihetxiu tetyhynytenyete. Tahe inyõ bibedeerynybenyke. Ihãre tahe teerynanyõhyymahãte. Ihyymy texiòkesedỹỹnyta tai tahe inyõ anaerynanykemy adi ratxireri timybo ityhydỹỹdu-ki tatemahãmy. Juhuu erydỹỹna wahe. ¹³ Tohouã howỹtòdu weselemy atximahãtenyete, ityhydỹỹdu aõmydỹỹnana teerytyhyõmahãtenyete, rybeerysydu òbiti aõkõ atximahãtenyete. Kaiboho taumynyõmahãtenyete iwese ityhydỹỹdu mahãdu rỹirawesekemy. ¹⁴ Deuxu erysynatyhy inyumy rỹsỹna wesemy roire. Aõbinahakỹ aõwihikỹ erysyduòle kia rỹsỹna roire, tiiboho dori rierymyhỹre aõbo awire aõbo ibinare, tuu rotỹỹnyrenyke aõbo awireki.

6

¹ Tikiemy juhuu Kristu rybetyhynamy araerynanymahãre. Rekexitòmonyrenyke. Iwitxira erysyna rikieryrenykeny. Tai tahe rakaumynyrenyke ityhydỹỹdu tyhymy ityhydỹỹdu rurudỹỹna-di. Inyõ rarybemyhỹre. Iny raòbitinymy ratxike xiery iny ratakemy ihỹre. Kia aõmydỹỹnana reerydỹỹnanyòkre tahe. Iny rityhynymyhyhỹkekile iny ratake. ² Ratisebenamy heka anaerynanyòkre, tule debòlidisinamy, tule rubu-ribi ixixanamy, tule bede konana ritxuakre txumy ibutumy heka tuu ararybeòkre. Tii heka juhuu erydỹỹna rare. Kaiboho dori teerytenyete. ³ Wanyrỹ dee wikeki tahe iwitxira erysyna heka ariwiuronykre. ⁴⁻⁶ Inyõ biu-ribi loosõna wãhidỹỹna riurihimy ritakeki. Deuxu Tyytybytyhy aõmydỹỹnamy ijõ ritake wana, Deuxu rybe riurihike wana, kowa bede wihikỹ ruru rieryke wana. Tii ibutukeki tahe Deuxu-ribi tahewo-ò dòòsede inatyhyna ririre. Isiratyhyhyre ixityre ròte taòraruna Deuxu-ò relyyòtyhy. Tii dori Deuxu riòre ixityre itxeònihikỹ-ki ritidire, inyru-ò ritidire ibinamy rarybemyhỹre. ⁷ Biu heka suõ risebenymyhyre. Òwòruty iribi ritxuhudỹỹnymyhyre tòbòròdỹỹdu-ò. Aõratybo raratynykeki tahe Deuxu

bedeòbydỹna kia rare. ⁸ Tahe edeweweju kidiwahinykeki, awiõre heka inydee kia sumy ibinamy rarybere. Urile roomyhỹre. Kia suu tahe iny ityhyna ririre mahãdu wese rare.

⁹ Kiawese jiarỹ urile rarybereri. Ihãrele tuu aõkõ umyreny rahõtinyreri. Inatyhymy rahotinyreri kaiboho aõ òbiti tewinymahãtenytemy. Iwese tarasana mahãdu wese kemy kaiboho ahãtenytemy. ¹⁰ Deuxu dori òbitityhy rare. Kaiboho tamy taaõmysỹdỹnihikỹmahãtenytemy tai aribireny tõhõti rosaõtyhy. Iwese Deuxu-ò aluunareny teteòsinyta wese ityhydỹdu seriõre tewiõhenanytenyteki ihãre tadiwiõhenanymahãte. ¹¹ Wiluu hyymy boibeke bede dỹnana konana-ò. Tuu raruhyymahãre. Tule iny raròsònareny-di mohõtinybenyke. ¹² Tai tahe ityhydỹdu aõmydỹna irisirenyõmy boibeke. Òbiti widỹdu iele ele aõkõ rare. Rityhynyre Deuxu wahisidỹna ritakremy iwese Deuxu rarybereri. Kaiboho òbiti widỹdu mahãdu wesemy ahãbenyke.

¹³ Deuxu Abraõ-ò rarybere, inatyhymy ixideele rarybere. Inyõ dori Deuxu ratyremy ratxiõmyhỹre. ¹⁴ Kawesemy rarybere. Deuxu tiemy ixirybe riwinyhyymyhỹre Inatyhymy anabedeòbynykre, idi anaixijuradỹnykre tai ariokoreõ rasòwekremy. ¹⁵ Tahe Abraõ riraõmyhỹre, raeleleõmy. Idi Deuxu tarybe myna rotỹnyre. ¹⁶ Inatyhymy aõmy inyõ rexirybenykre aõmy rarybekre. Kai tahe aõ ijyy riixãwididỹnymyhỹre. ¹⁷ Deuxu tule ixidee rexirybedỹnyre inatyhy rybe-di. Tai rybe tarasadu mahãdu rierymyhỹre Deuxu rawitxiranyõtyhy. ¹⁸ Inatxi aõmydỹnana iny rieryreny. Deuxu rarybere-wana tiu raruiõtyhy. Tai tahe inyboho inyararòsònareny rimymyhỹre. Iny ixiwõtèna-ò ralòmmyhỹre tarasana-ò ralòmmyhỹre wese. ¹⁹ Inywo-ki inyrayky wiõhedỹdu ijõdire hãwòjura rimymyhỹre wese iny roire Jesuisi koludu wesemy inydeereny ralòmmyhỹre wesirahana webòrò-ribi, Deuxusỹ wahe. ²⁰ Jesuisi juhoo ralore tai. Tai tahe Jesuisi Xiwena wahidỹdu wedu rỹihykemy Jesuisi tahe Xideki axi weseõ xiwena wahidỹdure.

7

¹ Xideki tahe Salẽ hãwã iòlò rare. Deuxu Tyhydỹdu Xiwe wedu rare. Abraõ heka aõbina ritara. Xideki ròhònnyre itxi reakemy, tahe ribedeòbyrybedỹnyre. ² Tai Abraõ tamy riwahinyre ibutu aõbina aõmydỹna-ribi, debòwiò-ribi sohoji riwahinyre, Xidekini tahe òbiti Iòlò rare iwitxira rybe-ki. Salẽ hãwã Iòlò tahe ywina nodu rare iwitxira rybe-ki. ³ Tybyõre, iseõre, isỹõre. Tii heka itxu ròhònnyõhyre tule bedekonanaõhyre. Tii heka Deuxu riõre weselemy ihỹre. Tii Xiwena wahidỹdu urenana ratxihyymyhỹre.

⁴ Kaiboho mohõtinybenyke timybo tii aõnityhymy raremyhỹdi. Abraõ inytybyreny tamy diwahinyde: debòwiò aõmydỹna-ribi sohoji tamy riõre. Iòlò taòludu aõbina aõbina aõmydỹna-ribi tamy riõre. ⁵ Xiwena wahidỹdu mahãdu Levi sỹriõre mahãdu-ribi doidenyde. Tamy bede ywina riywinymy riteònyre debòwiò-ribi sohojina ritakemy iny-ribi. Taijoityhy-ribi. Tiiboho dori Abraõ sỹjioiludu tule roire. ⁶ Xideki tahe Levi sỹjioiludu aõkõ rare. Ihãrele tahe Abraõ tamy debòwiò-ribi sohojina riwahinyre. Xideki tahe bedeòby rybe-di heka Abraõ rirybedỹnyre. Abraõ juhoo ityhydỹdu rare Deuxu dori tamy ityhyna rybe riwahinyre. Xideki tahe ityhytyhy rare. Aõhe inatyhy? ⁷ Bedeòbmy rybedỹdu aõnityhy rare. Moòbo rarybemyhỹre ratyre aõnityhy rare. Ibutumy kia rierymyhỹre. ⁸ Levi xiwedỹdu mahãdu hãbumy ituerenyre. Xideki tahe ruruõhy ihỹre. Kia ritina-ki roimyhỹre. ⁹ Levi debòwiò-ribi sohojina tarasadu rare. Ihãrele tahe Abraõ teròwmy debòwiò-ribi sohojina riwahinyre. ¹⁰ Levi dori natibienyõde, ihãre Abraõ-ki ratximyhỹ iu witxi Xideki-wana witxi reareu.

11 Bede ywina rybe xiwedÿÿdu mahâdu-wana iny rataôtyhy. Tai tahe iwitxira xiwe wahidÿÿdu inyboho riijemâhârenyre. Araô ijoi ribi aôkô nade, Xideki nade wese tahe Kristu nade. 12 Xiwena aômydÿÿnana rawitxirakeki, tule rybe bede ywina rawitxirake. 13-14 Inynyrÿ tahe Levi xiwe-wahidÿÿdu mahâdu-ribi aôkô nade. Tii Juda mahâdu-ribi nade. Tiiboho heka tiu xiwewahidÿÿdu mahâdu-ki riwiôhedÿÿôhyymyhÿre. Moisesi dori tamy kia aômysÿdÿÿna riwahinyôre. 15 Kristu iwitxira xiwewahidÿÿduô rôhônnyre Xideki wesemy raremyhÿ. Tuu heka teerytenyte. 16 Tii heka bede ywina rarybere wesemy aôkô nade. Tahe iwitxi rare. Tii umy wixira tuedeôna-di nade. Kia ruru ôraru-ki nade. 17 Rybe riti-ki rÿire, Kristumy rarybereu: Kai xiwewahidÿÿdu mahâduô tate Xideki wesenamy ahâte. 18 Aômydÿÿna tyby rawitxiradÿÿre awimy aôkô dori rare. Irurudimy aôkôre dori rÿire tarasana wiôhedÿÿmy aôkô. 19 Kia iny riôbitidÿÿnyre aôkô. Wiji tahe rarôsôna wihikÿ rôhônnyre inydeereny Kristu dori Deuxu-ò inatyhymy iny ridymyhÿre. 20-21 Deuxu rexirybedÿÿnyre inatyhymy Kristu xiwena wahidÿÿdumy rarekemy. Tahe iwitxira xiwenadÿÿdumy aôkô kiawese narybede. Kristu-ò tahe Deuxu rarybere: –Deuxu rexirybedÿÿnyre. Tiu rawitxiranyôtyhy arybe. Kai xiwena wahidÿÿdu atximahâte urenana. 22 Tai tahe Jesuisi riôludunyre wijina aômydÿÿnana tÿmyra. 23 Xiweddu sôwekemy idi rôhôtinymyhÿre, ijô rurumyhÿreki. Ijô tahe terôwymy ralômymhÿre. 24 Jesuisi tahe xiwena wahidÿÿdu mahâdu-ribi rôhônnyôtyhy. Kristu tahe aôu aôu ratxihyymy rarekre. Tai ixiwe ôlôdÿÿnamy aôu aôu iweselemy rarekre. Ijô-ò tiu raôtyhy. 25 Tai tahe moô Deuxu-ò Kristu-di kanakeki, tii tahe Jesuisi ritalekemy ratximyhÿre. Tii dori Deuxu-ò inydeereny rexitôenyhyymyhÿre.

26 Tii dori iny derôwymy rarehyymy rareke Deuxu sÿdee. Jesuisi biu-ki rononymhÿre Deuxu-wana. Sÿwihikÿ worana bedehesina-ki rononymhÿre urenana. Tai tahe tii xiwenadÿÿdu wedumy inyboho rurumyhÿrenyre. Tii ôbiti rare, tyrare, îôraruna-ki aôkô, ôrarudu mahâdu-ribi hitximy. 27 Xiwena wedu txuô txuôlemy xiwena diwinymyhÿde juhûu taôraru hetydÿÿnamy riwinymyhÿre idi tahe ibutumy inyôraru hetydÿÿnamy riwinyre. Jesuisi kia Xiwena wedu wesemy aôkô ihÿre. Tii xiwena wahidÿÿdu mahâdu-ribi lahitxi rare. Sohojihyy dori xiwenamy rexiwahinyre rubu-ò ikonana xiwena wahe. Tii txuô txuôlemy aô rubu xiwe wesemy riwahinyôre, iwese iwitxira xiwedÿÿdu riwahinyre wese. Juhûu taôraruna ôraru-ki raxiwenyre idi iny ôraruna ôraru-ki raxiwenyre. 28 Bede ywina hâbule ritidire xiwena wedukremy. Hâbu tahe iruruôre idi tahe sohoji rybeôtyhy bede ywina hewomy nade. Kia tahe Deuxu riôrele tuu risÿnyre, tii ôbitityhyreki.

8

1-2 Kiamy heka jiarÿ rarybere. Kia awese iny xiwena wedu ijôdire. Iôlò tarynana-ki rononymhÿre. Jesuisi tahe Deuxu ruruna-ribi ronyre. Iheto-di itxeredu tahe Jesuisi rare. Deuxusÿle iyrubudÿÿdu rare. Kia hâbu aôkô riwinyre Deuxule riwinyre. 3 Kristu iheto raroowo-ki Deuxu deewina riwinymyhÿre. 4 Kristu kabede-ki ratxikeki tii xiwena wahidÿÿduômy aôkô ratximyhÿke. Kabede ludu dori bede ywina rybe riritinymyhÿre wesemy riwinymyhÿre. 5 Tiiboho biu aômydÿÿnana wesemy urihimyoôlemy aôna aônamy rotynymyhÿrenyre. (Deuxu Moisesi-ò riteôsinyre aôwesemybo tealâna heto-ki raremyhÿ. Tai tahe Moisesi riwinykemy timybo riteôsinyre wesemy hâwâlò ratyy-ki riteôsinyre.) 6 Kristu tahe iwitxira aômysÿdÿÿna iaômysÿdÿÿnare. Bede ôtiidÿÿna urenana heka Kristu aômydÿÿnana rôimyhÿre bede ywina widÿÿdu aômydÿÿnana ratyremy ihÿre. Kristu tahe bede ywidÿÿna tÿmyra riwinyre

Deuxu iny-wana heka widee rilorore. Deuxule rarybere tahe juhoo-ribi awityhyre irybe. ⁷ Juhoo bede ywidỹna awi aõkõ rare. Awikeki tahe ijõ tỹmyraõ rõhõnyõtyhy. ⁸ Deuxu dori ihetxina-ki tamy awimy aõkõ ihỹre. Kawesemy dori rarybere: –Txuõ kanakreu tahe, bede ywidỹna tỹmyra aritobinykremy Juda sỹmahãdu-wana judeu sỹmahãdu-wana. ⁹ Bede ywidỹna tỹmyra ihetxina-ribi iwitxira rarekere. Ihetxina retobinyre tybyreny-ò. Iu Egito-ribi retareu, retobinyre. Tiiboho bede ywidỹna tỹmyra-ò rieryõre. Tai riywinyõre bede ywidỹna. ¹⁰ Kiawese bede ywidỹna tỹmyra rarekre, Wanyrỹ Deuxu rarybere: –Wabede ywina iraykywydyna-di ariritinykre iwo-ò aritidikre wabede ywina. Jiarỹ iDeuxumy ararekre, tule tiiboho wasỹ ijoimy roirekre. ¹¹ Kia txuõ rahukredi tahe ibutumy riwaerykre tasõmo-wana, tanihikỹ-wana. Tiu wii rierynanyõtyhy Wanyrỹ Deuxumy. ¹² Ruxetõena tamy ariwahinykre taòrarutedenamy. Iòrarureny ibutumy wanohõti iribi rosakre. ¹³ Bede ywidỹna tỹmyramy Deuxu rarybereu, ihetxina retybyra raseruserunyra. Taita awiõra heka.

9

¹ Juhoo bede ywidỹna-ki bede rybe ritina rỹimyhỹre Deuxu-ò dealàna timybo rawahinykemy. Tule rỹimy raremyhỹ tykyheto bederahy-ki. ² Iwo-ki inatxi rareamy rỹimyhỹre. Juhoo irareasana-ki Deuxu iõhõnasỹ heka inire iwo-ki tahe adỹỹ loosõna rỹimyhỹre. Tule tii paõ brebuna deõtena òwòrubesetyre-ki rỹimyhỹre. ³ Tyky ijõtòbõna hewo ludu rareasa tahe Deuxu sỹle inire. Òkòsy nihikỹ rihitxinyre ijõ-ribi. Tule tahe òwòruwodỹỹ rỹire womati tỹrỹrỹhỹkỹle ihetyre. Iwo-ki tahe xiwena deõtena. Tai riwosinymyhỹre tỹnyre reakemy. ⁴ Òwòrudỹrãwo-ki tahe womati tỹrỹrỹhỹkỹ butxi riòre ibòbese-di rỹire, iro-ki ihina rỹire mana ta irybereny-ki inire. Tule Araõ hoju rỹimyhỹre tai ruhunymy raremyhỹ. Tule bede ywidỹna riti mana tyre-ki tai roimyhỹre. ⁵ Tule iratyy tyre-ki rỹimyhỹ ýju ritxoo inatximy. Teubrorodile tahe riwòmymhỹre. Òwòru wodỹỹ ratòbõna tikibo Deuxu iny òraruna riixãwidỹnynymyhỹre wahe. Tahe tuu rỹbeõnyrenykre kia aõmydỹnana tai rỹiremy. ⁶ Kia ibutumy rexihureu xiwena wahidỹỹdu mahãdu ralòmymhỹre juhoo rareasanawo-ki taaõmysỹdỹỹna tyhy widyymy. ⁷ Ihewoludu rareasana-ò iwedule ralòmymhỹre. Beòra bededỹnana sohojimy sohojile tamy ralòmymhỹre. Iròdu riwymyhỹre ihãlubu ritxiwikemy xiwenamy. Taòraru-ò iny witxira òraru-ò tule. Inyòraru-ki tii mahãdu aõna aõnamy rotỹnyrenyrexierenyõhyylemy, kiabro-ki. ⁸ Deuxu Tyytybytyhy kia ijyy-di iny ribedeernymyhỹre. Juhoo tyky heto rỹireu, inybohoõ heka Deuxu iòlõnasỹ-ò ralòmymhỹre. ⁹ Kia heka wijina bedeernare. Juhoo dori xiwena witxira witxira wahidỹỹna witxira witxira uriõno rare. Kia urile iwahidỹỹdu iwo irayky-wana riòbitinyõhyyre. ¹⁰ Juhoo ludu aõmydỹnana bede ywinale rare. Rawitxirakekile tahe rõhõnyke. Tii tahe rỹsỹna bede ywinamy rare, monatyhy bede ywinamy, aõna aõna surona bede ywinamy. Iny kia bede ywina ibutumy rityhinykemy rỹimyhỹre.

¹¹ Kristu dehemynydeu, iu tahe rawitxiradỹỹre. Kristu Xiwena wahidỹỹdumy ratximyhỹre. Tai tahe ibutumy rawitxiradỹỹmy roimyhỹre. Tii ralòmymhỹre tyyheto tỹmyra-ò. Itỹmyra tahe biu-ki rare. Kabede-ki aõkõ ihỹre; hãbu iwidỹỹdu aõkõ rare. ¹² Kristu ralore Deuxu Tyytyby sỹnawo-ò tahãlubu òrarukile ralore. Sohojihyyle ralore iny tarasanarenymy inydeereny riwahinykremy. Iròdu hãlubu-di aõkõ ralore, broreni riòre-di aõkõ, budoeni hãlubu aõkõ wahe tahãlubudile. Tai iny tarasanareny rimyhyyre. ¹³⁻¹⁴ Juhoo budòe broreni Oriòre hãlubu-di raxiwenanyreny. Broreni bryby

riubÿtÿnyre iny tyre-ki iaòsusu-ribi rahòkemy. Juhuu xiwena iny taòraru-ribi risuhòkeki, iratyre tyhy Kristu hãlubu iny risuhòke. Tai iny raykybina bina ritamyhÿre tule inywo aò aòkò rare, ritamyhÿre. Idi tahe iny Deuxu irumy ratximyhÿre dee wimyri kiwinyrenykre. Tii òbitimy ihÿre iny dee rurureki. ¹⁵ Kristu tahe bede ywidÿÿna tÿmyra wedu rare. Tai tahe ibutumy bede ywidÿÿna tÿmyra mahãdu namyhÿde ibutumy aòmybo rarybere ritakemy. Tii dori rurure iny òrarureny dire-ki ihetxiu bede ywina aòmydÿÿnana rÿimyhÿreu, tii rubu-ò rexiwahinyre. Tai inyboho òraruna-ribi rexitarenyre. ¹⁶ Inyò rurumyhÿre-wana tii iny dee ritinaò ririmyhÿre kia ritina rarybere: —Moòbo taaòna aòna riwahinymy ririkre. Iny rururemyhÿre xiery tahe, ritina awi rare. ¹⁷ Kia ritina aò aòkò rare iwidÿÿdu tyhy irumy ratxikeki, rubumy roimyhÿrele ritina aò rare. ¹⁸ Tai tahe juhUU bede ywidÿÿna ijò hãlubu txiwixina dire. ¹⁹ Moisesi Deuxu bede ywina wahidÿÿ rahudi, tii bede ywina tyre ritxiwire, iny ratytre riubÿtÿnyre budoeni hãlubu-di broreni riòre hãlubu-di bewana riurinyumy riubÿtÿnyre. Tule budòe siratykysò-di riubÿtÿnyre. ²⁰ Iu tahe tuu rarybere: —Kia bede ywidÿÿna tÿmyra hãlubu rare. Deuxu wadee rarybere kaiboho bityhynykemy. ²¹ Tule tykyheto-ki hãlubu riubÿtÿnyre deàlàna aòmydÿÿnana-ki ²² Bede ywina rybe ditÿnynyde ibutumy hãlubu-di risebenyre, hãlubu txiwixina ihoòkeki òraruna rexihuòtyhy.

²³ Kabede aòmydÿÿnana biu aòmydÿÿnana wesele rare. Tai tahe Kristu tahãlubu-di kia ibutumy risuhore. Tai iratyre tyhymy ihÿre. ²⁴ Kristu heka templo hãbu widÿÿna-ò ralòòre. Kia tahe inatyhy heto aòkò rare. Biu-ò Kristu ralore Deuxuko-ki kia tahe isÿtyhy rare. ²⁵⁻²⁶ Tii sohojihyyle heka rare iny òrarureny riixãwididÿÿnykemy rubu-ò rexiwahinyre. Xiwena wedu wesemy aòkò ralòre. Kia xiwena wedu aòu aòu beòralemy hãlubu-di rara xiwemyhÿre. Kristu tahe sohoji hyyle rubu-ò rexiwahinyre. ²⁷⁻²⁸ Iny rurumyhÿre sohojihyylemy idi tahe Deuxu ywisidÿÿna hitxinatxu kanakre ibutu iny. Kristu rurure sohojile sòwemy iny òraru ixityre riatykemy. Inyò tamy retehemy riraòmyhÿre wana, tamy ixityre kanakre òraru ixãwididÿÿnamy iny tarasanarenymy.

10

¹ Juhu bede ywina rybe urihimyòle iny ribedeerynyre Kristu aòmydÿÿnamy. Bede ywina itÿnytyhymy aòkò iny dee roire aòmybo Kristu inydeereny riwinykre. Ubòròròna wesemy inydeereny dobehede bede ywina. Tai tahe tiu iny riòbitinyòtyhy xiwena-di reamyhÿre beòra ihyymy aòkò. ² Aòkòkeki beòra beòrau idi reaòtyhy. Aòkòkeki sohojihyylemy xiwena riwinykre. Sohoji bede dÿÿnanadile iòrarureny rexihuke. Tahe aòkòre beòra ihyymy aòkò xiwena-di reamyhÿre. ³ Tai tiiemy òraru-di hyy heka ròhòtinymyhÿre. ⁴ Broreni hãlubu, budoeni hãlubu òraruna rahuòtyhy. ⁵ Tai Kristu kabede-ò dehemynydeu, rarybere: —Deuxu, broreni hãlubu budòe hãlubu adee awimy aòkò ihÿre. Tai tahe waumy teywinymy ahãte axiwenamy aroikremy. ⁶ Kai heka awimy tai tahaòhyte iròdu hãlubu xiwena-ki òraru tuedenamy. ⁷ Tahe jiarÿ rarybere: —Betehe inihe waumy rubu-ò rewahinyraò iwese ritidÿÿna rybe roimyhÿre wesemy, adeewina ibutumy arityhynykre wahe. ⁸ Tai Kristu juhUU rarybere: —Deuxu, broreni hãlubu budòe hãlubu adee awimy aòkò ihÿre. Tai tahe waumy teywinymy ahãte axiwenamy aroikremy. Kai heka awimy tai tahaòhyte iròdu hãlubu xiwena-ki òraru tuedenamy. Kia rarybere bedeywina rybe hãrele. ⁹ Tahe ixityre rarybere: —Deuxu kakile watxireri adeewimy ariwinykemy. JuhUU bitake xiwena ihewoludu ritidikemy, Kristu xiwena wahe. ¹⁰ Kristu rurure iny òraru-ki. Ixiwena sohojilemy rÿire

tuhyy ramyhÿre Deuxu deewina wahe. Kabede ywidÿÿna tahe itÿmyra ihÿre. Tai tahe iny riòbitidÿÿny hyy rarekre. ¹¹ Xiwedÿÿdu txuõ txuõlemy rixiwenanymyhÿre. Tii tahe tiu inyòraruna ritaõtyhy. ¹² Jesuisi tahe sohojihyylemy òraru xiwena riwinyre. Iny òrarunareny riixãwidinymy rahudi Deuxu rurunawe-ribi ronyre, riwowydynymyhÿreki. ¹³ Tahe Kristu riraòmy rononymhÿre. Taòludu ruru iribi ritakemy tawarawo-ò Deuxu ritidikemy. ¹⁴ Jesuisi dori sohoji xiwehyy-di, iny riòbitidÿÿnyhyymyhÿre. ¹⁵ Deuxu Tyytybytyhy tule kiamy rarybere. Kiawese ritidÿÿna roire: ¹⁶ —Kiawese bedeywidÿÿna tÿmyra rarekre. Wanyrÿ Deuxu ijõmy rarybere: —Wabede ywina irayky wydyna-ki ariritinykre, aritidikre wabedeywina iwo-ò wahe. ¹⁷ —Idi ixityre rarybere: Ruxetòena tamy ariwahinykre iòrarutuedenamy. Iòrarureny ibutumy wanohõti-ribi rosakre. ¹⁸ Òraru wanohõti-ribi rosareu, idi rehureu, tiu xiwena rÿiõtyhy tuu rahukemy.

¹⁹ Katahe, waseriòre, rekexiuwaresemy rikirònyrenykre Deuxusÿ-ò. Tamy rekexitòenyrenykeny Jesuisi hãlubu dejuxuna òraru-ki sohojile rikirònyrenykre. ²⁰ Jesuisi dori rytÿmyra riraynyre Deuxu-ò wesirahana yra-di ralòkemy. (Iwese xiwedÿÿdu wedu ralòmyhÿre wese, inyboho wiji ralorenyke.) ²¹ Tule iny xiwe wahidÿÿdu nihikÿ ijòdirenny Deuxu heto-ki. ²² Tai rikitehemynyrenykre inyraykytyhy ywinakemy inatyhynatyhymy òbitinatyhymy nohõtmy, rati betyhy ixãwina-di sebena-di inyumyreny. ²³ Inatyhyna rikiyrubunyrenyke inyararòsònareny wahe. Aõbo Deuxu inydeereny riwahinykemy rikiraòrenyke. Tii dori inatyhy rare. ²⁴ Tule widi ròkòhõtynyrenyke wiluurenymy rakatxirenykemy wiwiòhedÿÿmy rakatxirenyke. ²⁵ Uritere ixihitxidÿÿõmy tamy beahyy rakatximahãrenyke. Ijõ dori dohodÿÿna-ò noderamy reamyhÿre kia awi aõkõ rare. Inyõ ryribi rexidòrarienyymyhÿkeki, tamy rakarybemyhÿrenyke kòdòòsekemy ixyby. Inynyrÿtxu dori iòhòmy resera. Tai tahe sòwemy ròkòteòsidÿÿnymyhÿke.

²⁶ Iribi inyboho inatyhyna ibutumy rieryrenymy rahudi, tahe kia hãrele heka òraruna-di rariamyhÿkeki, òraruna xiwena roiòmyhÿre inydeereny iny òraruna tarasana wahe. ²⁷ Kia-ribi tule brebu rÿimyhÿre Deuxu ywisidÿÿnatxu lau. Deuxu heòty ratyradÿÿdu lau ruberumyhÿre. Kia Deuxu òludu rahukemy rÿimyhÿre. ²⁸ Ruxetòena-di aõkõ inyõ rurure Moisesi bedeywina riywinyòreki. Itxeredu inatxi ada inataõ-di aõbo raryberenykemy. Tai rirubunyre. ²⁹ Kia-di dori mohòtinybenyke. Inyõ Jesuisi rybe-di risinykeki, iratyremy ibinatyhymy rarekre tamy. Tii sòwetyhymy aõhòkÿmy rotÿÿnykre ibutu ratyre. Inyõ Deuxu Tyytybytyhy ruxetòena aõ aõkòmy idi ròhòtinyre ibinamy tuu rarybemyhÿre. Jesuisi hãlubu aõ aõkòmy idi ròhòtinyre ibinamy tuu rarybemyhÿre. ³⁰ Deuxu kia rarybere: —Txìòhe iny òwydÿÿdu jiarÿ rare. Inymy jiarÿle arexiòwynykre.

Inyboho rierymyhÿrenyre kiamy rarybemyhÿre. Tii kiawese rare. Tule ijõmy rarybere: —Inynyrÿle taijoi-di ywisidÿÿna-di riywisidÿÿnykre. ³¹ Deuxu irumy rare. Tii brebuna-di tyhy rareke. Iu iny tamy ibinakeki, tii dori idi reheke.

³² Juhuu Kristumy teerytenyete, awimy heka ahãtenyete. Kia-ribi òhòti losarenyõmy. Kristu òraru-ki aõhòkÿmy tatÿÿnytenyete. Ihãrele tahe Kristu-wana hyy toitemahã. ³³ Inyõ umyreny robireu, tai akireny rutxuenyrene, tule akireny òhòte itamadÿÿnyre. Ityhydÿÿdu seriòre mahãdu inyõ aõhòkÿmy risÿnyre, kaiboho tewotòenytenyete. ³⁴ Inyõ ròtenawo-ò ridykeki tai tewotòenymahãtenyete. Inyõ ahòrò-di rawasinyre, urile teysate. Ahòrò dori iratyre sòwemy rÿimyhÿre biubede-ki. Tai aõna aõna tiu rabinaõtyhy. Kia teerymahãtenyete. ³⁵ Uritere araròsòna-ribi awo

xierysyõmy. Kai dori uriõno nihikỹ bitakre. ³⁶ Ywinihikỹ-di heka rokoireke Deuxudeewimy rikiwinyrenykemy. Tai aõwihikỹmybo Deuxu rarybere, rikitarenkre. ³⁷ Ritinamy tahe rỹire: –Txiokre inihe. Urihimyò biraòke. Kia kanakre inatyhymy. Tii raroorehenyõtyhy.

³⁸ Waityhydỹdu mahãdu òbiti iruhyymy rỹirake, riwatyhynyreki. Inyõ tahe ròðsekeki tamy wadeysaõtyhy.

³⁹ Inyboho heka tahewo-ò òkòsedu aõkõ roire. Ityhydỹdu dori roire, iruhyymy nodu, biu-ò hena mahãdu wahe.

11

¹ Aõbohe ityhyna rare. Aõna aõnaõ iny inatyhymy riraðmyhỹreu, kia tahe ityhyna rare. Inatyhymy dori kanakre iny rierymyhỹre, iny tuu ro-biõlemy. ² Ihetxina mahãdu Deuxudeewimy tuu ihỹre, rityhynymyhỹreki. ³ Juhuu Deuxu aõna aõna bede bedemy riwinyre. Iny inatyhy hynale kia rierymahãrenyre. Deuxu lobixiõna-di ibutumy aõna aõna riwinyre. Idi tahe lobixinamy ròhònyre iny itxerenarenymy. Deuxu rarybere. Tai tahe aõna aõna ritxienyre. ⁴ Taityhydỹna òraru-ki Abeli Xiweõ riwahinyre Deuxu-ò. Kaĩ xiwedỹna ratyre tamy riwahinyre. Abeli rityhynyrekile riwahinyre, tai tahe Deuxu reysare, òbitimy rareki. Tai ixiwedỹna Deuxu riwyre. Abeli tahe rurure. Ihãrele, iwese tii ityhyna-di raremyhỹ wese rokoireke. ⁵ Enoi tatyhydỹna òraru-ki tiu ruruõhyyre. Enoi Deuxudeewimy riwinyre tuu Deuxu juhuu rarybere. Aõwesele iõmy reare. Deuxu ridymy reare. ⁶ Inyõ ityhynaõkeki, tiu Deuxudeewimy aõ iwidỹõna. Inyõ Deuxudee iòhòmy ratxikeki, tii rityhynymyhỹke inatyhymy Deuxu-wana ihỹre. Deuxu dori tamy rexideòsinykemy ratxireri. ⁷ Noe tule ityhyna dire. Tii hãwò nihikỹtyhy riwinyre. Aõhebo rotỹnykremy robiõhyyre. Ihãrele tahe Deuxu rybe rityhynyre. Tai tahe tasỹ mahãdu ritare rubu-ribi. Bedeludu mahãdu tahe rurure. Noe tahe Deuxu riòbitidỹnyre, ityhyna òraru-ki. ⁸ Abraõ tule Deuxu rityhynyre. Deuxu ijõ bede-ò diteònydeu, Abraõ irybe riywinyre, rare taijoi-wana. Deuxu tamy rarybere suõ tamy rihitxinykemy isỹmy. Tai Abraõ rexitare, rare ihãwã bede ierykõna-ò. ⁹ Ityhyna-di rasỹnyre kia bede-ki. Tyky heto-ki rahetonymyhỹre iwese ijõ bedeludu witxira mahãdu rahetonymyhỹre wese. Ibede rarehãrele tahe ihõrõmy aõkõ ròhòtimyre idi tuu aõkõ rexinohòtinyre. Tariòre Ijai, Ijaò-wana rasỹnyre. Tamy tule Deuxu rarybere iwese tyby-ò narybede wesemy. ¹⁰ Abraõ tahe hãwãõ riraðmyhỹre. Deuxu widỹna hãwã biu ludu-ki. Kia hãwã Deuxu nohòti-ribi nyide. Kia hãwã dori tiu rabinamy rejuxunyõtyhy ihetotira kyhyna direki. ¹¹ Sara ityhyna dire. Tai ruru dire uladusemy ronykemy ibeòra sòwere hãrele. Tii tahe rityhynyre tuu raryberemy. ¹² Sara iòhòmy irubu roire rasenadunyreki. Ihãrele tahe sòwemy rariòreriòrenyre. Iwese taina rudera wese, ynyra sòwewese.

¹³ Kia heka ibutumy rityhynymyhỹre. Idi tahe ituerenyre aõ heka rimoõre Deuxu rybe lidisinaõ. Ireheribile tuu robirenyre; reysarenyre. Tiiboho rarybemyhỹrenyre kabede ludu mahãdu aõkõ raremy, isỹreny mahãdu aõkõ raremy. ¹⁴ Tii heka rarunymyhỹre sỹwihikỹmy tai raerymyhỹre tuu raryberekiki. ¹⁵ Tamy wikeki riòkeserenyra inihe tahe aõkõre, noderare. ¹⁶ Wiji tahe tii sỹwihikỹmy biu-ki rarunymyhỹre. Tii dori ijõ ratyre rare. Deuxu isỹ wihikỹ riwinyre tai tahe inyõ iDeuxurenymy rarybekeki, tai Deuxu tiu raixỹruõtyhy.

¹⁷ Deuxu Abraõ urihixina-di reareu riwahinyre Ijai xiwenamy. Tariòre sohoji riywinymy rỹire xiwenamy rurukremy. Tii Deuxu rybena-ki iriòre rarehãre. ¹⁸ Deuxu dori juhuu rarybere: –Ariòre Ijai ariokoretybymy rarekre. ¹⁹ Abraõ rieryre Deuxu iruru dire rubu-ribi riixixadỹnyke, tii

Deuxu rityhynyreki. Abraõ dori röhötinyre rawasenanyre. Ijai juhuhu rubu-ribi ixixa wesemy reare, raumynyre. ²⁰ Iribi tahe Ijai tyhyna-di rarybere Ijaò dee, Ijau dee aõbo kabede-ò kanakremy aõwihikỹ wahe. ²¹ Iribi tahe tule Ijaò rarybere Jyje riòre dee, tariokoreboho-ò. Ityhyna-di rarybere. Ijaò iòhòmy rubu-ò ihỹre, òwòru-ò reximymy rariamyhỹre. Tahe òwòru-di rexilamadỹnyny rỹire rexitòenykemy Deuxu-ò, riwowydynyremy wahe. ²² Iribi tahe tule Jyje iòhòmy rubu-ò ihỹre. Tule ityhyna-di rarybere judeu ijoi Egito bede-ribi kòdòhònykemy. Tule tahe tarybe ririre titxibo itityby rỹikremy. ²³ Iribi tahe Moisesi reareu, tybyboho iseboho riwòrenyrene inataõ ahådumy tatyhynareny-di ihỹrenyreki. Moisesi itohouã ruxerare. Iòlò rubudỹỹ bede ywina rybemy rarybere. Moisesi tyby-wana kia bede ywina rybe lau ruberuõhyre. ²⁴ Moisesi raumynyreu, Faraò rioreriere noderare tii tatyhydỹỹna òraru-ki. ²⁵ Tii heka tamywire Deuxu erydu mahãdu-wana aõhòkỹmy rotỹỹnykre. Urihimyò òrarumy reòwarike derare heka rare. ²⁶ Moisesi, Egito bede-ki aõna aõna wihikỹ rỹiramyhỹ derare. Iny tamy aõmy rarybehinamyhỹre. Tahe ibinamy röhötinyõmyhỹre. Kristu dori riraòmyhỹre, biu-ki uriõno idi röhötinyomyhỹre. ²⁷ Moisesi Egito bede-ribi röhònyre, ityhyna direki wahe. Ruberuõhyomyhỹre heka tii iòlò deburehekỹ lau. Iwese Deuxumy lobixiõnadu iko-txi robire wesemy, röhònyre. Tii tahewo-ò ròdseõhyre. ²⁸ Moisesi heka Deuxu rityhynyre. Tai tahe pascoa worana bedehesi riywinykemy beòra beòramy rarybere. Hãlubu ijò-ò ritxi-wire. Tai yju heka iny riòre delareny rirubunyõre. Egito riòre delareny rurure tai. ²⁹ Iwese surubu tyre-di reurore wesele judeu mahãdu Ahobesò rawo-di reurore beõlemy. Iu Egito mahãdu reuròkemy rareu, urile bee idi raratòbòre. Kia riwinyrenyrene ityhydỹỹnadireki. ³⁰ Ijeriò hãwã mana òtity nihikỹ resere judeu mahãdu rityhynyreki. Debò inatxi reurò txuumy hãwã rora-ki rariare tahe resere. ³¹ Raabe heka hãwyy uriuri ixidinodu rare, wedena wahe. Tahe Deuxu tyhydỹỹdukòdu mahãdu rexihureu, Raabe ruruõre tatyhydỹỹna-ki. Bede-di itxeredu riwòreki.

³² Timybohe ijõmy ararybekre? Wasirare heka ibutumy tuu ararybekre, sòwerekiki. Kideõ ijo, Barake, Sansaõ, Ijete, Davi, Samueli, tule Deuxu rybemy rybedu mahãdu sòwerekiki. ³³ Kaheka ibutumy riwinyrene tyhyna-di. Ijõ iòlòhãwã-di rahỹỹnanyre. Òbitina riwinyrenyrene. Ritarenyrene aõmybo Deuxu rarybere. Leaõry dori rirarytxinyrene. ³⁴ Rirònyrene heòtywo-txi ihãrele ruruõrenyrene. Mayrehe rubudỹỹna-ribi rexitarenyrene. Bina-ribi ixyby rarurunyrene. Ijõ aõbina-ki irurudityhymy ratximyhỹre. Tai sòwemy aõbinadu iribi rahenyrene. ³⁵ Tasỹõ rubu-ribi riixixanyrene hãwyyõ rityhynyreki. Ijõ mahãduõ aõhòkỹmy dỹỹnana-ki tamy reare. Ixitarasamy röhötinyõhyrene aõhòkỹmy dỹỹnana-ribi. Tii dori umytuedeõna wihikỹ-di rubu-ribi rexixakredi röhötinyomyhỹre. ³⁶ Ijõ ityhydỹỹduõ idi rybe jei jeina-ki ratximyhỹre. Tule tai òhòte rỹire reruti òhòte-di. Tule ijõ womati reroti-di rataataare, ihyyemy idi rehure ròtenawo-ò. ³⁷ Ijõ mana-di riwerekiki. Ijõ sehòtxi-di riwetyaòròre, wiere riatyrene. Ijõ mayrehe-di rirubunyrene. Ijõ ityhydỹỹdu-ò budoeniyti-di watxinityy-di idi rexitinyrene, rama risarenyrene, aõhòkỹmy risỹnynyrene inyõ tòtxi ririõhyrene. Ijõ heka aõbinalemy tamy reare. ³⁸ Kia ityhydỹỹdu mahãduõ ibutu iny ratyrene Deuxu dee wire. Kabedeludu ityhydỹỹdukòdu mahãdu wese aõkò tiiboho roire. Hãwãlòmy, bederahymy, hãloomy, kia ibutumy bede-di rariamyhỹre iwese iny isỹkòmy rỹire wese. ³⁹ Ibutumy iribi rakaraykynyrenyrene tiiboho dori inatyhynarenydireki. Tahe urile Deuxu rybe wahisidỹỹna ritaõmyhỹrenyrene. ⁴⁰ Deuxu dori iny-ò riraòmyhỹre Kristu dehemynyna wahe. Ihewo-ribi tahe kia inydeereny ri-

wahinykre, wiwanahyyle. Tai tahe idi awityhymy iny ibutumy ròhònykremy.

12

¹ Sòwere inydireny itxeredu. Iny robirenylemy rýirerimy ihýre. Tai tahe tako-ò rekekoamyhýrenykre. Deuxu dori inydeerény riwahinyre. Òraru iutxiere inykireny rýire. Tai tahe rikiatyrenyke òraru ibutumy inyboho dori rimymyhýrenyre. ² Jesuisi-ò sohojile reketehemynyke. Tii dori inatyhydýña deledýñdu rare tule inatyhydýña konanadýñdu rare. Jesuisi deysana kanakredile ròhòtinymyhýrenyre. Tai tahe rahòtinymyhýre. Tai tahe aòhòkýmy rotýñnyre, itxeò nihiký-ki rurure. Tai tahe ixýru tamy reaòhyy rurureu. Wiji tii ronymyhýre Deuxu ryna ruruweribi-ki. ³ Jesuisi dee hàbu binahaký aòbinamy reare. Tahe rawobinarybenyòhyre. Tai tahe idi ròkòhòtinynyke iwese rakatxirenykemy. Uritere bede worenymy bede òtiidýñnyre. ⁴ Boholabenyke, òraru ijesu òraru-ki inyò aribireny ruruòhyymy ihýre. ⁵ Deuxu tariòre dee rybe wesele adeerény rarybemyhýre. Kia-ribi aòbohe òhòtirenny rosara. Kia wese Deuxu rarybera: –Wariòre, araòbitidýñnyre, uritere adebureòmy, alisina aòkò dori rare. Deòsana rybemy adee ararybekeki, uritere bedewoòmy. ⁶ Deuxu dori aluurekile araòbitidýñnykre. Deuxu tariòre wesemy inyò rimykeki, aòhòkýmy risýnymyhýre iòbitidýñnyre. ⁷ Tybydiò aòbohe uri tariòre-di uri aòbohe tyby idi rýira tariòre riòbitinyòmy? Aòkòre. ⁸ Ibutumy iny òbitidýñnyre Deuxu rurumyhýre. Inyò òbitidýñnadiòkeki tii iriòre inatyhy wesemy aòkò rare. ⁹ Tule inytybyrenny inydeerény retehemyhýre inyboho riòbitidýñnymyhýrenyre. Tai tahe iny riywinymyhýrenyre. Deuxu tahe inytybyrenny rare. Inytybyrenny ratyre tahe tuu rikiywinynyke, tahe irumy rokoireke iurenana. ¹⁰ Iny tybyrenny urihimyo bededýñnana-di riòbitidýñnyre iwese tamywimny ròhòtinnyre wese. Deuxu tahe iny riòbitidýñnyre rekexiywinynyrennykemy. Iwese òbitimny tii raremyhý wese rokoirekemy. ¹¹ Inyò òbitidýñnamy deramy reakeki, tii deysamy aòkò rareke. Òbitidýñna bedewona-di rare. Rexihuredi, tahe wiòhedýñnamy reamyhýre modeebo reamyhýreò, irumy ywina-di rarehyke. ¹²⁻¹³ Kai bedewokeki, aumy-di, arayky-di iruruòra, ihàrele tahe birurudýñnymy bimnyke. Ati tule iruruòre ihàrele tahe, myike òbitimny. Betehemy, biywinymny ryòbiti-di mariake. Tai tahe ijò iny reyterenykre, raòwenyòtyhy.

¹⁴ Ainytyhymy inydee ibutumy ahàbenyke tule bexiòbitidýñnymy ahàbenyke. Iny òbitimny rýiòkeki, tiu Deuxumny robiòtyhy. ¹⁵ Inyò tahewo-ò Deuxu ruxetòena-ribi ròðseke lau kaiboho bexiebenyke. Tule amahàdurenny-ki alòbòrònahyre wesemy inyò ihýke lau kaiboho bexiebenyke. Kiakeki, sòwemy iny rahyrennyke òraruna uri wesemy. ¹⁶ Tule bexiebenyke inyò òta òta òraru-txi reseke lau ada Deuxu tòhòti ribi rosake lau. Ijau tahe Deuxu-di ròhòtinnyre. Tyby rurukreu aò tarasana-di tii rohonyre byrena sohoji òwylemy tahelýña-ò rohonyre. ¹⁷ Iribi tahe òhòtirenny losarenymy. Tii dori ròhòtinnyre taaòwi-di ixby imynymny reare. Tahe aòkòhyre rahinyrehàrele. Rabedewomny ronyre Ijau dori rýsýna deròwymny taaòwi riwahinyre taexi-ò. Inyboho tahe rekexiywinymahàrennyke itxýte lau.

¹⁸ Deuxu tabede ywina rybe heka judeu mahàdu-ò riwahinyre, tiiboho Sinai hàwàlò heòtyko-txi rýire. Sòwemy heòty bedeluru yhynihiký tai reare. Tiiboho rubuerurennyre. Kaiboho tiu breburenymny ahàbenyke iwesereny. ¹⁹ Txurònaò rurònyre nihikýmy. Tule rybeò rarybere. Iny ibinamy tai ròhòtinnyre. Tai tahe riixàwidinykemy Deuxu dee rarybere. ²⁰ Iròduò hàwàlò-di tawa ritidikeki, iny mana-di tamy rehuke irubudýñnyre Deuxu rybemynamny. ²¹ Tai tahe iny tahewo-ò rexihejire brebumny. Moisesi tule, rexiòhàrunnyre

tuu robireu. Ramytatamy brebумы. ²²⁻²³ Kaiboho dori iwitxira hãwãlò-ò tetehemynyta, Siaõ hãwãlò-ò, Deuxu hãwã-ò. Kia biu-ki Jerusalẽ rare. Sõwetyhymy tai ýju mahãdu rýire bedede hesina-ò. Ibutu butuna rare. Deuxu riòre sohojile butuna-ò tetehemynyte, dohodýýna mahãdu wahe. Ibutumy ityyriti-ki ini roimyhýre tamy rehemynyre. Deuxu-ò tetehemynyte ibutumy erydumy ratximyhýreò. Inyhýkýna mahãdu òbitimy rýira mahãdu-ò tetehemynyta. ²⁴ Tule Jesuisi-ò tetehemynyte. Tii iny lobitýmyradýýdu rare. Ihãlubu-ò tetehemynyte. Abeli hãlubu ratyre awimy ihýre. Jesuisi hãlubu dori inydee aõwiwihiký rare iny òrarureny òraru-ki dori ritxiwire iny riòbitidýýnykremy. ²⁵ Boholabenyke Deuxu rarybemyhýre, boholabenyke. Kia Deuxu roholaõmyhýre mahãdu, rexihumyhýre kabede-ki. Tii biu-ribi narybedeò, rokholaõrenykeki, tule inyboho rekexihurenyke. Inydeereny aõnityhykre. ²⁶ Iu rarybereu, bedede ramytatatyhyre. Tahe tii rarybere: –Sohojimy ixityre bedede biumy arimytatadýýnykre. ²⁷ Kiamy heka rarybereri. Aõbo relemy, urile ixãwikre aõbo ixãwidikõnalemy rýirakre. ²⁸ Tai tahe Deuxumy rikiàlãrenyke. Inyboho dori Iòlõnasýõ rokoirenykre kia rýihymy rarekre. Iwese Deuxudeewire wese rikiàlãrenyke ityhyna-di òhãruna-di. ²⁹ Deuxu ykarana dori heòty riworonymyhýre wese rare.

13

¹ Ityhydýýdu seriòre wiluummy ahãbenyke. ² Aõtxile aroraluduõ bimyhymy ahãbenyke. Inyõ kawese risýnykeu, ýju dori riwiòhenanyre, rieryòhyyre mobo rare. ³ Ròtenawo-ki rýire mahãdu-ribi nohõti losarenyõmy. Iwese kai tii-wana atximahã wesele, aõhõkýmy botýýnykre. Aõbinahakýlemy tamy reamyhyre mahãdu-ribi nohõtilosaõmy. Iwese inyõ adeereny aõbinahaký riwinymyhýre weselemy idi mohõtinybenyke. ⁴ Ibutumy bityhynybenyke ahãwymy herina, hãbu tahãwyy-wana sohojile roike. Deuxu dori aõhõkýmy risýnykre òta òtana nodu tule òbitimy raòðonyõre mahãdu ixi-di ròtemy aõkõ boibeki. ⁵ Aõnihiký nieru tarasamy ixinohõtidýýrenyõmy. Aõbo akireny rýiredile, beysabenyke. Deuxu dori rarybere: –Tiu kaiboho wanohõti aribi rosaòtyhy. Tiu heka araatyrenyòtyhy. ⁶ Tai tahe rikityhynymy rakaryberenyke: Inynyrý iny wiòhedýýdurenyre. Tai tahe tiu rukuberurenyòtyhy. Inyõ wadee aõbina riwinyòtyhy.

⁷ Aerydýýdureny-ribi nohõti losarenyõmy, tii adeereny Deuxu rybe rotohodýýmyhýreki. Aõbo iruna konana-ò riwinymyhýredi, mohõtinybenyke. Iwese inatyhyna-di rýimyhýre wese kaiboho inatyhyna-di atximahãbenyke. ⁸ Kanau, wiji, Jesuisi Kristu wiwesele ratxireri. Tiiemy iwesele rarehykre. ⁹ Deuxu ruxetòena ixinamy arayky rirurudýýnyke. Roxina bedede ywina wiòhena aõkõ ratxireri. Kia heka moo tiu riwiòhenanyòhyyre. ¹⁰ Inyboho ixiwena witxiradirenyre. Iribi tyby hetowo xiwena widýýdu mahãdu riroxiòtyhy. ¹¹ Iròduõ didyde tykyhetoworanora-ki hãlubu ritxiwikemy. Xiwena widýýdu mahãdu wedu tuu ritxiwire òraruna tuedenamy. Uritere iròdu umy hãwã òtity webrò-ribi riwòsinyre. ¹² Tai tahe Jesuisi tule hãwãhãký ijò webòrò-ribi aõhõkýmy rotýýnyre, iu tahãlubu ritxiwireu inydeereny tòemy, iny riòbitidýýnykemy. ¹³ Rokoirenyke tahe tamy hãwã webòrò-ribi rikimyrenykemy iixýrunayreò. ¹⁴ Inatyhymy inydeereny tiemy hãwã kabede-ki ihoõre. Tahe inyboho riraòmyhýrenyre biu-ki ijòdikre. ¹⁵ Jesuisi òraru-ki tahe Deuxu rikiwowydnyrenyke. Kia iny xiwena wahidýýreny rare tamy. Tii iny rityhynyrenymyhýre, tai tuu rekeàlãrenyke. ¹⁶ Tiu rikiwinyrenyke aõwiwidýý. Tii Deuxudeewire. Tule wii rikiwiòhenanyrenyke.

¹⁷ Aerydỹỹna mahãdu biywinybenyke. Bityhynybenyke. Tiiboho dori aijesedureny ratximyhỹrenyre. Tii idi Deuxu-ò rirawyònymyhỹre. Kaiboho bityhynybenykeki, tii teysamy raaõmysỹdỹỹkre. Aõkõkeki bedewomy ratxikre. Tai arawiòhenanyõtyhy.

¹⁸ Wakireny bexitòenyhyymahãbenyke. Jiarỹboho wodeysanale-di rahõtinyinmahãre, òbitina widỹỹdu-di rahõtinyinmahãreki. ¹⁹ Tule Deuxu-ò bexitòenyhyyke jiarỹ ele elemy adeereny aròòserenykemy.

²⁰ Inynyrỹ Jesuisi Kristu heka Deuxu rubu-ribi riixixadỹỹnyre. Tii iny-di itxeredureny nihikỹ rare. Budoeni-di itxeredu weselemy inydireny rethemyhỹre. Tii tahãlubu ritxiwire iny-wana bedede ywina iixihudunakõna riwinykemy. ²¹ Deuxu adeereny ibutumy riwahinyke tamy wimy kaiboho biwinybenykemy. Kia heka wadeewire. Jesuisi Kristu-ò wowydyna ibutumy rarehyykemy watximahãre. Kie.

²² Waseriòreboho, kia watyyriti nihiỹmy aõkõ rewinyre. Tai tahe ywinamy idi boholabenyke rybe wiòhedỹỹna rybe tahe rare. ²³ Iny seriòreneny Tximõtxi heka ròtena-ribi riteònyrenyre. Ele elemy kanakeki, rakre wawana arorarenymy. ²⁴ Wawehityyna rybe ibutu dohodỹỹna mahãdu-ò biwahinykre, aerydỹỹdu mahãdu-ò tule. Italia bedede ludu mahãdu irybe wehityhyna adeereny diwahinyde.

²⁵ Deuxu ruxetòena akireny ratxikemy watximahãre.

Txiau Txiau Ryberiti

¹ Jiarÿ Txiau rare. Deuxu Jesuisi Kristu Inynyrÿ-wana deòdu rare. Ròritidÿÿreri Deuxu mahãdu inatyhy-ò. Ubÿtÿÿmy iny rÿira mahãdu-ò. Warybe weityhyna adeereny rewahinyreri.

² Waityhydÿÿdu aõna aõnasira seriòre, araurihixinanykeki adeereny kanamyhÿkeki, beysamahãbenyke. ³ Kia-di tahe ityhydÿÿdu tyhymy beleke. ⁴ Aurihixina ixinamy rexiòlònyke atyhykemy. Ixinamy kanake araurihikemy. Tai tahe raòbitidÿÿnykre adee aõ rasiranyòtyhy.

⁵ Inyõ bedeery ihoõkeki, rexitòenykre Deuxu dee, tii dori ibutu dee riwahinymyhyre. Inyõ lau dori ritòenyòhyymyhyre. ⁶ Urile tii iseòdÿÿõmy bexityhynymy tamy bexitòenykre. Riseònykeki yhy òbò-di tiò rehumyhyre wese rare. ⁷⁻⁸ Kia hãbu iòreki, awimy aõkõ aõhebo rotÿÿnymyhyre ywiòreki, tii Deuxu-ribi aõ ritaòtyhy, irybe inatxire.

⁹ Iny aõ ijòkõmy rÿimyhÿre, teysamy rÿirake, aõ ijòdikreki Kristu dori rityhynyre. Kia iaòdimy ityhymy rÿira, tule teysamy rÿike ityhydÿÿdumy. Rÿiraki aõ ijòðkre hãre. ¹⁰ Ityhyna heka iny-ribi wylemy ituemyhyre kie iwese noijese ramorõmyhyre wese. Tahe ityhydÿÿdu mahãdu dee kia aõ aõkõ rare. ¹¹ Txutòteetyhy ròhònymyhyre dori alòbòròna rimoròdÿÿnymyhyre. Tahe noijese rejuxunymyhyre. Tahe iruxerana riixãwidinymyhyre. Kia wesele hãbu ityhymy rÿire rexihumyhyre. Aõhebo rotÿÿnymyhyre wetyatxile.

¹² Urihixina inyõdee kanakeu, tahe ijesu binaõ wesemy ritakeki. Tai tahe tii reysakre. Tii tahe umytuedeõna heka Deuxu-ribi ritakre. Deuxu dori kia wahidÿÿnamy rarybere taluunadu mahãdu dee. ¹³ Inyõ aõbina bina ixirana-di rexirakeki. Tii rarybeòtyhyke Deuxu riixiranymyhyremy. Inyõ dori Deuxu tiu riurihiòtyhy. Tule Deuxu riixiranyòtyhy aõbina bina widÿÿ-di. Ixiradÿÿdu aõkõ tii rare. ¹⁴ Kia wese iny ixiribile rexirake, aõ-di sòwemy ròhòtinykeki, tii arabònyre, araitxenanyre. ¹⁵ Kia urari-ribi tahe òraruna ròhònymyhyre. Iribi tahe òraruwidÿÿna-ribi rubu rÿimyhÿre. ¹⁶ Ixitxenadÿÿõmy waluuna mahãdu, waseriòre mahãdu. ¹⁷ Wahidÿÿna ibutumy bedeerydÿÿnatyhy Deuxu biu-ribi diwahinyde kia ibutumy loosònatyby-ribi naderi. Tiu heka rawitxiraòtyhy, tii aõu aõu iweselere. ¹⁸ Tii iny ixityre riwinymyhyre ritÿmyranymyhyre tatyhyna rybe-di. Tai ibutumy iwidÿÿna-ribi inyboho juhuurenyre, awirenyre.

¹⁹⁻²⁰ Idi mohòtinybenyke waluu waseriòre mahãdu. Ibutumy bexiwinymahãbenyke iny-ò boholamymyhybenyke, tahe aõwimy aõkõ marybeke lau, wymy adebureõmy. Hãbu debure-ribi Deuxu òbitina rahenyòtyhy. ²¹ Abinamy aõhebo tutÿÿnymyhyte ixi-ribi bitake idi biatyke. Tahe Deuxu rybe-ò bohoholake, kia dori iruruna dire atyytyby kanatakemy. ²² Kaiboho bede ywina widÿÿdumy, bede ywina tyhydÿÿdumy boibeke. Aõ ijohonadu mahãdulemy aõkõ boibeke. Kia wesekeki bexiitxenanyke. ²³⁻²⁴ Inyõ ijohonadule ronykeki, rybemynamy nodu aõkõ rare. Tii hãbu itxerena-di itxerenadu wese rare. Itxerena-di ixidee retehereu, rexieryre iwese raremy. Tahe rexitareu, aõwesele ixi-ribi tòhòti rosare timybo tii rare wahe. ²⁵ Inyõ tahe bede ywina òbiti-ò retehemymyhyreki, rityhynymyhyreki tii tahe teysamy ratxikremy ibutumy aõhebo rotÿÿnykremy. Tii dori ijohonamy nohòti losadu aõkõ rare. Bede ywina rybe widÿÿdu rare, ityhydÿÿna wahe. ²⁶ Inyõ bede ywina rybe widÿÿduõmy ròhòtinykeki, tahe tòròtò riyrubunyòhyymyhykeki, tabedeywidÿÿna aõ aõkõ rare. Tii tawokile rexiitxenanymyhyre. ²⁷ Iny Deuxu, Inytyby-ò kia bede

ywina widyŷna òbiti rare. Uladuwyte, wytese-wana riwiòhenanykemy. Tule aòbina bina aòmwydŷnana widyŷõmy.

2

¹ Waseriòre mahādu, kaiboho Inynyrŷ Jesuisi Kristu, tetyhynytenyte loosòna wedu tii rare. Tai iny wiribi lahitxiõmy, wiweseweselemy iny-di atximahābenyke. ² Kie inyõ tahe dohodŷŷnawo-ò kanalòkeki, womati debo tŷrŷrŷ-di tywihikŷ-di kanalòkeki, tahe tule iny aòkõdu mahāduõ kanalòkeki. ³ Kai tywihikŷ dinodu-ò marybekeki: Kaò bodonyke ry-nawihikŷ-ò. Tahe marybekeki iaòkõ-ò: Kiakile myike lamalemy ada bedexi aòbo bonyke. ⁴ Kia wese wiribi hitxidŷŷ-ki tatŷŷnymyhŷtenyte, araykyreny rabinamy kia wese tumahāre. ⁵ Boholake, waseriòreboho, kaiboho juhū iny aòkõ mahādu wese toite. Iribi ityhy ityhydŷŷdukõdu mahādu iaòrarumy roirekemy, kaiboho Deuxu weselemy tadeletenyte atyhyna òraru-ki. Aratamyhŷrenyre inatyhyna-di ityhydumy boibekemy, tule kaiboho kowa biu-ò hena bitabenykre. Deuxu dori rarybere: –Waluudu mahādu tuu arisŷnykre. ⁶ Kiawese, kaiboho urimynodu derarenyre aòhebo tatŷŷnyteri. Ityhy mahādu tahe ararutŷkŷnymyhŷre tule aradyrenymyhŷre soldadu dohodŷŷna heto-ò. ⁷ Tiiboho tule Kristunimy aòbinamy rarybemyhŷrenyre. Kaiboho ini-di texininimyhŷtenyte. ⁸ Kia bedexi ywina rybe-ki roire: iwese ixiluure wese, aerykõdu mahādu luuke, wiery mahādu wahe, abireludu wahe. Kia bedexi ywina biywinykeki, awimy botŷŷnymy mabeke. ⁹ Tahe iny wiribi lahitxinykeki, taòrarunyteri, teywinyõteri. Bedexi ywina aòkõ atximahāte. ¹⁰ Inyõ tahe bedexi ywina rybe ibutumy riywinykeki, tahe sohoji aòmwydŷŷna riywinyõreki, tai tahe bedexi ywina rybe ywidŷŷdu aòkõ ratxireri. ¹¹ Deuxu tarybe ririre. Kia rarybera: –Òta òta widyŷõmy. Tule rarybera: –Rubudŷŷõmy. Tai òta òta biwinyõkeki tahe inyõ terubunytteki, kai bedexi ywina rybe yrubudŷŷdu aòkõ atxiteri. Òrarudumy tate. ¹² Iwese iny bedexi ywina rybe-di tŷmyra ahābenyke. Deuxu dori bedexi ywina-di arararutxŷnyrenykre. Taita òbitimy botŷŷnybenyke, marybebenyke. ¹³ Inyõ riwotòenyõmyhŷkeki, tule tamy riwotòenyõleke tawiribihitxinatxu-u. Wotòedŷŷna wiribihitxina ratyre rare.

¹⁴ Waseriòre mahādu, inyõ rarybekeki: –Jiarŷ watyhyna ijõdire. Tahe iaòmwydŷŷna wihikŷ-di aòkõ rare. Kia tahe aò aòkõhyky heka rare tamy. Ityhynale kahābu ritakekõ aòbo. Tahe reruinyreri. ¹⁵⁻¹⁶ Inyseriòreõ tyy, rŷsŷna ihoòke-wana. Tahe inyõ tamy rarybekeki, ywina-di bòhõnyke, aheto-ki biroxiemy. Tahe aò riwahinyõra tyy, rŷsŷna-wana. Aòbohe irybe rare. Aòkõhykyre irybe. ¹⁷ Kiawese taheka kia hābu inatyhyna rare, iaõywidŷŷna ihoòkeki kia ityhyna ihoòke wese rare. ¹⁸ Inyõ rarybeke-wana: –Kai atyhyna dire. Jiarŷ waõwidŷŷna ijõdire. Biteòsinyke wadee atyhyna sohojile tamyreny wina-di aòkõ. Tahe jiarŷ tamyreny waywina-di adee ariteòsinykre kia òraru-ki bobike jiarŷ Kristumy retyhynyrimy. Watyhyna iny idiõre waõwidŷŷna ijõõre-wana. ¹⁹ Kai bityhynyke Deuxu sohojile raremy. Kia tahe awire urile diabo tyytybybina tule Deuxu rityhynyre. Tai ilau ruberumyhŷre. ²⁰ Inatyhyna iaõmy widŷŷnana ihoòkeki, aò aòkõ wese rare. Kia tetyhynyõlemahāte aòbo, hābu itxŷtere. ²¹ Inylabiereny Abraõ tariòre-di Ijai rixiwenykykeki idi ratximyhŷu, kia-ki Deuxu riòbitinyre. ²² Tabimahāte aòbo. Abraõ tatyhyna iwidŷŷna-wana aõna aõna riwinyre. Ityhyna riwiòhenanyre. ²³ Tahe iwese ritidŷŷnamy roire wesemy tuu rotŷŷnyre aòmwybo heka rarybera Abraõmy: –Boholake, Abraõ heka Deuxu rityhynyre. Tai Deuxu tii riòbitidŷŷnanyre. Tule, Deuxu tabiòwamy rininire. ²⁴ Betehebeny

ini. Inyõ ìòbitidỹỹmy ronyke-wana inatyhyna sohojidile aõkõ tii ihỹke, tahe iwidỹỹna-di tule wahe. ²⁵ Ijõre tahe: Raabe, aderanamy raremyhỹ. Iribi tii Deuxu rybedeòdu mahãdu riyrubunyra rubu lau, tahe riteònyre rywasi wixira-di. Kia widỹỹna Deuxu Raabe riòbitidỹỹnyre. ²⁶ Iwese umy tyytyby-di aõkõ rubumy rỹimyhỹre wese, tule inatyhyna sohojile aõ aõkõ rare tamywina-di aõkõreki heka rubu wese rare.

3

¹ Uritere, waseriòreboho, bedeerydỹỹdu mahãdumy aõkõ ixidi norenykõmyke. Ibede ònana hitxina txuu dorihe aõnihikỹkre bede erydỹỹdu mahãdu dee. ² Inyboho ibutumy sòwemy òraruna-txi aõu aõu resemehỹreny. Inyõ tarybe-ki raòrarunyòkeki, tii iny òbiti rare. ³ Iwese awaru iny riraòmyhỹre wese taumy ibutumy riraòmyhỹre. Awaruru-ki juraròsòna rirutymehỹreu, tii iraròsòna-di rare. Tai tahe awaru iny riywinymehỹre iumy ibutumy iny riraòmyhỹre. ⁴ Betehebenyke iny heòty lawò nihikỹ-ò iraròsòna iyjatyhyre tahe iraròsòdỹỹdu idile riraòmyhỹre titxibo inonana-ò yhy nihikỹ iwetxi kedeakreki, ihãrele iraròsòna riraòmyhỹre. ⁵⁻⁶ Iwesele iny dòròtò rare. Iyjatyhyre ihãrele aõnihikỹmy rarybemyhỹre. Betehebenyke iny heòty helỹỹresi iyjare, ihãrele òtiranihikỹ ritoonymehỹre. Dòròtò tahe heòty wese rare. Sòwemy heka òraru riwinymehỹre. Dòròtò bede aõmydỹỹnanabina dinodu wese rare, inyumy susudỹỹdu dòròtò rare. Sõna bede tòtee-ribi diabo mahãdu-ribi heka nade. ⁷ Ibutumy iròdu brebuna, nawii wixira wixira, iròdu beraludu, utura, riinytyhydỹỹnymehỹre. Iny mahãdu iratyre irurudỹỹna dire. ⁸ Inydòròtò inyõ tahe riinytyhydỹỹnyòtyhy. Ibinatyhy rare. Rubudỹỹna uri-di ratxireri. ⁹ Inydòròtò-di Deuxu inytybymy iny reàlãmehỹre tule idi inymy raujòmomyhỹre. Deuxu ixiwesemy iny riwinyre, ihãrele iny wimy raujòmomyhỹre. ¹⁰ Inyõ tary-di Deuxu rirowòwdynmahãre tule idi ujòmomy reamymehỹre. Waseriòreboho, kiamy aõkõ idi boibeke. ¹¹ Beijirana-ribi ibree ihỹre-wana wiule heka ròhònyòtyhy. ¹² Òwòru inatxi wiribi lahixire. Ijõ aõbo wiraty-di raratynyke aõkõre? (Figueira azetonamy raratynyòtyhy) Videira figomy raratynyòtyhy. Juwyrabe hãloo-ribi bebreke ròhònyòtyhy.

¹³ Inyõ bederykeki ibedeerynadikeki, tii ywimy ratximyhỹke. Ibutumy òbitimy ratxirerimy aõ riwinymehỹremy rexityhynymy ixidi ròhòtinyòtyhy tyhymy rabekemy. ¹⁴ Kaiboho awo-ki ixiburena ijòdikeki, inywixira hãrosu ijòdikeki tai tii deysamy atxiòke tai tuu marybeòke. Kai ruiwidỹỹõmy. ¹⁵ Kia bederyna biu-ribi aõkõ nade, bederibile, iny hãrosu diaboribile nade. ¹⁶ Inywixira hãrosu ijòdike-wana, tai jei jeina rare. Ibutumy aõbina bina. ¹⁷ Bedeerydỹỹna biu ludu juhule òbiti rare, idi ywina rare, rutaõna rare, wityhyna rare, ruxetòena rare. Awihyymy nodu widỹỹna rare. ¹⁸ Òbitina aõu aõu kanakre ywinawidỹỹdu-ò. Iwese aloborodu rehumyhỹre wese, tiiboho ywinamy rekoamymehỹreny.

4

¹ Aõherekibo ayreny-ki jei jei rỹimyhỹre. Awo-ribi namyhỹde araykywydyna ribi. ² Kai sòwemy aõdikemy tahòtinmahãte aõhebo aõkõ tetate. Tahe terubunymahãte. Inywixira aõmydỹỹna-di òbire, tahe aõkõre. Tai aõbina tetelenymehỹte ijei jei-di. Aõ ijõre textitòenyõma hãteki. ³ Textitòenyteki, tetaõmahãtenyete. Teòsamy dori textitòenymahãtenyete. Ixidee sohoji dehnalemy tahòtinamahãtenyete aumydeewimy behukelemy. ⁴ Bede aõmydỹỹnana luudu mahãdu heka Deuxu òludumy ihỹre. Kia aõbo teeryòtenyete, òbitiõna, mahãdu. Inyõ bede aõmydỹỹnana bina biòwamy ratxikeki, Deuxu òludumy

rare. ⁵ Aõ aõkõ aõbohe rybe riti kawese roire: Aõhe rare. Deuxu taTytybytyhy inywo-ki heka Deuxu risÿdÿÿnymyhÿre. Tai tahe iny-di riijetyhymy ratximyhÿre. Aõbo heka kia rare? ⁶ Tii tahe iny rirurutedÿÿnymyhÿre. Kawesemy ritina rarybere: —Ixiwedu mahãdu heka Deuxu ixi-ribi rirehedÿÿnymyhÿre. Tahe ruxetõena sõwemy ixiwedekõ mahãdu-ò riwahnymyhÿre. ⁷ Deuxudeewi biwinymahãke. Diabo ixi-ribi birehedÿÿnykeki, tahe tii aribi rahenyke. ⁸ Deuxu-ò bexiõhòdÿÿnykeki. Deuxu adee rexiõhòdÿÿnykre. Òrarudu mahãdu, ebõmy bexilyraranyke aòraru-ribi bexitake, rybe inatxi mahãdu, araykyworeny biõbitinybenyke. ⁹ Mabedewoke, bobuke, mahinyke aòraruna òraru-ki. Ajuedena-ribi arube rytynkre, eysa-ribi mabedewomy atxikemy. ¹⁰ Ayrubumy Inynyrÿko-txi boibekeki, tii aratamadÿÿnykre; tii ixideewimy riwinykemy.

¹¹ Waseriõreboho, uritere aõmy wimy ryberenyõmy. Inyõ taityhy-dÿÿduseriõremy tuu ibinamy rarybekeki, iaõna aõna riaõkõkeki tii bede ywina ibinamy rarybereri. Bede ywina rybe riaõkõdÿÿnyreri. Inyõ bede ywina rybe riaõkõnykeki, tii bede ywina ywidÿÿdu aõkõ rare. Tii bede ywina rybe hitxidÿÿdu rare. ¹² Deuxu sohojile dori bede ywina hitxidÿÿdure. Bede ywina dohodÿÿna dinodu tii rare. Tii itarasadÿÿdu rare ihãre irubudÿÿdule rare. Mobohe kai atxiteri; abireludu hitxidÿÿmy aõbo texinohõtidiÿÿnyteri? Aõkõre.

¹³ Boholabenyke, tuu tarybetenyteri: wijile aõbo ada biurasõmy aõbo rokoirenykre hãwãõ-ò. Tai bededÿÿnana sohojimy rikierenykre. Tai nieru tarasamy rakaõmysÿdÿÿrenykre. ¹⁴ Txiohe rare. Kaiboho dori teeryõlemahãtenyete aõhebo bede rotÿÿnykre. Timybo mabekre? Iwese biuwetty yja aõwesele rexihymyhÿre wese heka timybo mabekre? Kiawesemy aõkõ marybeke. ¹⁵ Kamy heka marybeke: —Inynyrÿdeewikeki iny rummy rokoireke, tai tahe kia ada kowa aõbo rikiwinyrenyke. ¹⁶ Iwese wiji ratximyhÿre wese. Biurasou aõnihikÿ widÿÿmy marybekeki, kia tahe awi aõkõ rare. ¹⁷ Inyõ aõwiwidÿÿ rierykeki, tahe riwinyõmyhÿ-wana kia rexiõrarunanymyhÿre.

5

¹ Boholabenyke warybe-ò ityhy mahãdu. Mahinybenyke, bobubenyke aõhõkÿmy botÿÿnybenykreki. ² Aõmydÿÿnana wiwihikÿ rabinamy rÿire. Attywityhy isibrey tysini rirõre. ³ Aorotÿÿrÿreny awomatiurarenny raruxinyra tabededÿÿnana riõnonyrerimy. Anieru susudÿÿna awobiredÿÿnamy kiditÿÿnykre. Iwese dee heòty risõmyhÿre wese, kia sudÿÿ anasõmyhÿkre. Aõna aõna sõwemy ixidee tebutunymahãte kia atxukonana-ò. ⁴ Abaderòwysydÿÿdu òwydÿÿdu aõkõ dori kai tate. Kai ixideele tebutunymahãte iribireny tawasinyamahãte. Tiiboho rahinymy rirajuamyhÿreny tahe kia wysydÿÿdu mahãdu hina-ò Deuxu roholare. Tii ruru mahãdu wedu rare. ⁵ Kaiboho abeõrarenny teõnonytenyteri isikile. Ixideehyyle texideysadÿÿnymyhÿte. Ibutumy aõbo adeereny wiwi ixidee temytenyete, iwese rubutxudÿÿnatxu broreni riõwenymyhÿre wese. Kai ahãte. Deuxu akanarubunykre. ⁶ Òbiti mahãdu teteõnymahãte terubunymahãte. Tii tiu adee rexiõwynyõtyhy.

⁷ Ixieleledÿÿõmy tahe waseriõreboho. Inynyrÿ kanakreu. Betehe in-ihẽ. Òworudu heka taaõwi riraõmyhÿre biu bedeu. ⁸ Kia wese kaiboho tule elelemy aõkõ biraõmyhÿke aworeny-ki beximymyhÿbenyke, Inynyrÿ nonana dori iõhõrehe. ⁹ Waseriõreboho uritere wimy ibinamy ryberenyõmy Deuxu dori arahitxinyreny. Ihitxidÿÿdu nonana tahe iõhõre ijõkiwesele riijemy rÿimyhÿre. ¹⁰⁻¹¹ Waseriõreboho ihetxiu Deuxu rybemy rybedu mahãdu iyrubumy rÿiramyhÿ. Iwese tiiboho rÿiramyhÿwese boibeke aõhõkÿmy dÿÿnana-ki rare. Kia aõhõ kÿmydÿÿnana-ki õbitimy rotÿÿnymyhÿre. Iwese

Jòò iyrubumy raremyhÿre taholamahãtenyete. Tule iwese ionanau Deuxu riwiòhenanyre wesemy teerytenyete. Inynyrÿ dori ruxetòenatyhy-di rare làhànatyhy-di.

¹² Ibutu ratyre waseriòreboho inatyhymy sohojilemy marybeke ijõ rybemy rybeõmyke Deuxu arybe ritxiõnyõtyhy. Aõna aõnamydÿÿnanaribike aõkõ ix-imyhyyle marybeke. Kohemy marybekeu kohelemy marybeke. Aõkõmy marybekeu, aõkõlemy marybeke. Kawese-ki inyõ aratxiõnyõkre.

¹³ Inyõ aõbo ayreny-ki aõhõkÿmy rotÿÿnyreri. Tahe tai bexitòenykre. Inyõ aõbo ayreny-ki teysamy ratxireri. Àlànawi-di tii wana mawiunykre.

¹⁴ Inyõ aõbo ayreny-ki webinadumy roireri wana. Tahe dohodÿÿna rybedu mahãdu-ò tamy bididybedenyke tamy rexitòenyrenykemy. Adÿÿ ityre ritxi-wikemy Inynyrÿni òraru-ki. ¹⁵ Ixitòedÿÿna tyhynale webinadu riteytenykre. Inynyrÿle ritamahÿÿnykre. Tii òraru-ò raòrarunymyhyke-wana Deuxu iòraru riixãwidinyke. ¹⁶ Iny wiò wiòmy aõna aõnarenymy belyybenyke. Wiò wiòmy wii biixitòedÿÿnybenyke, ibutu-ribi beytebenykemy. Inyòbiti ixitòedÿÿna iru-rudire, aõna aõna sõwemy riwinymyhyke. ¹⁷ Eliasi heka inywesereny rare. Tii rexitòenyhyymyhyre biu ràaõtyhykremy bede-ò. Tahe inataõ beòra-di biu ràaõhyre. ¹⁸ Tahe ixityre rexitòenyre. Tai biu ròare. Tahe oworu-ki ixityre aõwi ruhunyre.

¹⁹⁻²⁰ Waseriòreboho, inyõ ay-ki inatyhyna-ribi ròhònykeki. Inywitxira tuu rarybekeki, teòsary-ribi ridykeki, tahe ityytyby ritara, rubu konana ixãwina lau sõwemy araru-di riixãwidinyre. Kie.

1 Pedro 1 Pedro Tyyriti

¹ Jiarỹ, Pedro warybe ritina rewahinyreri ubýtỹ deòdỹna jiarỹ rare. Ibutumy judeu mahãdu-ò rewahinyreri Ponto-ò, Alaxia-ò, Apadosia-ò, Asia-ò, Bitinia-ò. ² Kaiboho heka iitxe itxemy toite Deuxu Inytybyreny-ò, Deuxu Tyytybytyhy araòbitinyrenyra, Jesuisi Kristu bityhynybenykemy tule tahãlubu-di arasebenyrenykemy. Wiòhedỹna sòwemy ywina-wana adeereny kanakemy watzireri.

³ Ibutumy àlàna Deuxu Inynyrỹ tyby-ò rikiwahinyrenyke. Tii dori sòwemy ruxetòena inydeereny diwahinyde. Tai inyboho ixityre reamyhỹrenyke ratybienyrenykemy Deuxu sỹ mahãdu wo-ki. Inyboho wijile iraròsònareny dire, Kristu rubu-ribi rexixareki. ⁴ Tii wiòhedỹna wiwihikỹ inydeereny ririre. Biu bedekile riyrubunymy roire. Tiu rasunyòtyhy, retybyòtyhy, iruxerahakỹlemy lyrahakỹlemy roire. ⁵ Deuxu tarurusòwe-di arayrubunyrenyke kia wiòhedỹna bitabenykemy tetyhynyteki. Tarasana heka kia rare. Ikonanatu Deuxu bedexiteòsinykre. ⁶ Tai tahe beysabenyke. Bededỹnana tòbò reakreu, mabedewobenykre òsana aòmydỹnana sira òraru-ki. ⁷ Tii tahe kawese-ki atyhydỹnareny ityhymy ròhònykre. Atyhydỹnareny womati tỹrỹrỹhỹkỹ òwy ratyre iòwy dire. Tiu rabinaòtyhy. Heòtyru-ribi womati tỹrỹrỹhỹkỹ ròhònyre wese atyhynareny kòdòhònykre àlàna, wowodyna, luuna Jesuisi Kristu-ò, tii kedehemynykre. ⁸ Kaiboho tuu tabitenyòte ihãrele tuure. Tetyhynytenyteri, tai tahe tỹxihikỹlemy deysatyhy-di ahãtenyete. ⁹ Tai atarasadỹna-di teteheteri, tetyhynytenyteki. ¹⁰ Juhuu Deuxu rybedu mahãdu ritỹraxinyra kia tarasanamy. Tule wiòhenadỹmy rarybere adeereny kanakemy. ¹¹⁻¹² Idi tahe dierydenyde ibededỹnanau kanaòkre urile ihewo-ribi kanakemy. Katahe adeereny reare Deuxu Tyytybytyhy nade òraru-ki. Ýju mahãdu dori tamywimy tuu rieryrenykemy ihỹrenyke. Jesuisi Kristu aòhòkỹmy dỹnanamy tule toosònadỹnamy rarybemyhỹrenyke, tiubedemybo kia kanakemy riijemyhỹrenyke.

¹³ Arayky-ki birarutxynybenyke wereysana rara rotỹnynyhỹre wese. Òbitimy maraykynybenyke wiòhedỹna-di bidimybedenykre-ki Kristu kedehemynykre. ¹⁴ Wijile kaiboho ywimy nodu riòre wesemy boibeke. Iwese juhu aykaraòtamy tatỹnyny tatemahã wese noòmy, abedeerykòmy tatemahãu. ¹⁵ Iweseòmy. Uritere adee rybedu òbitimy raremyhỹwesemy kaiboho ibutumy tuu botỹnybenyke kia-ki òbitimy boibeke. ¹⁶ Raritinymy dori rỹre: –Òbitityhymy boibeke, jiarỹ dori òbitityhymy raremahã. ¹⁷ Deuxu iny wiribi rihitxihitxinyre aòbina bina widỹ òraru-ki. Deuxu wiwese wesele iny luure tuu rarawetyynyòhyymyhỹre. Iwese bodee textitòenymahãte wese tamy bedeerykò rira wese boibeke. ¹⁸⁻¹⁹ Kia teerymahãtenyete tuu ararybekre. Ixinamy rexihumyhỹredi aòkò iwese womati tỹrỹrỹhỹkỹ iurahakỹ-di aòkò atarasanareny riòwinyre. Tahe Kristu hãlubu-di aòhebo ibina botỹnybenyke-ribi textitatenyete aòwidỹnabo booreny-ribi teerytenyete. Kristu tahe budoeni òbiti lyrahakỹ wesemy rare. ²⁰ Tii juhu bededỹnanau taumy rubu-ò riwahinykemy rexierhyymy raremyhỹ, wijile kaò nade rurukemy aluunareny òraru-ki. ²¹ Tule Deuxu tetyhynymahãtenyete Kristu òraru-ki, Deuxu rubu-ribi riixixadỹnyre tahe tamy loosòna riwahinyre, tai araròsònareny aityhydỹna Deuxu-ki roimyhỹre.

²² Kaiboho atytyby tesurònanytenyete inatyhyna dori teywinytenyeta. Tai tahe wiluuluutyhymy rakatxirenyke. Wiluummy wesenadỹrenyõmy atximahãtenyete. ²³ Wiji umydỹna juhu wese aõkõ iny bõtòdỹna raumydỹre wiji tahe Deuxu Rybe aumydỹnamy ihỹre. Kia tahe ituerenyõtyhy. Umytuedeõna diwahinyde. ²⁴ Iwese ryberiti rarybere wese:

–Ibutu iny asi wese rare. Inyloosona asi noijesa wese rare. Asi ramoenymyhỹreu tõijesa rejuxunymyhỹre.

²⁵ Deuxu Rybe tahe aõu aõuhyy rỹira. Rexihuõtyhy rỹira. Kia rybemy tahe adeereny rarybemyhỹre, Rybewihikỹ wahe.

2

¹ Ibutummy idi behuke ixi-ribi, aõbinatyhyna-di, rui-di, inywitxira aõmydỹna xibure-di aõ ikõkõmy ujõmo-di ibutummy. ² Tahe iwese tohouã howỹsy luure wese rybe-ò bexiborenanyke. Atytyby howỹsyna wese rare. Idi maumynykemy tarasana inatyhy-ò. ³ Wanyrỹ dori wihikỹ rare. Kia teerytenyete. ⁴ Tamy bodoibedenyke. Tii dori manairuhykỹ wese rare. Heto tira widỹdu kia mana-di rehura. Tahe Deuxu dee kia ixitarasanamy rare. Awimy heka tai rahare. ⁵ Kaiboho tule mana iruhukỹ wesemy tõimahãte heto õbiti wesemy aijõreny-di kanaijedỹnydenykemy. Xiwena wedu mahãdu õbitimy boibeke, Deuxu dee wina xiwedỹna õbiti biwinybenykemy Jesuisi Kristu wowydynamy. ⁶ Kawese dori Ryberitina-ki rỹire: –Betehebeny inihe Siaõ bede-ki iny mana heto tiramy iwidỹ wesemy ritidire. Tii aõwihikỹtyhy wadee rare. Kia iny rityhynymyhỹkeki, tiu raixỹruõtyhy bede õtiidỹ ribedewonyõtyhy. ⁷ Kaiboho ityhydỹdu mahãdu, adeereny tii aõwihikỹ rare. Ityhydỹdukõdu mahãdu dee tahe kawese tii rare: –Hetotirawidỹdu kia mana-di rehura. Kia mana tahe wiji juhuludu mana ritidimy roire. ⁸ Tule ijõ kiamy rare: –Mana idireny kedese denykre. Kia mana awi aõkõ tamyreny rare. Reserenykre rybe ritxiõnymyhỹrenyeki Deuxu heka rierymyhỹre reserenykre. ⁹ Kaiboho tahe iny iitxese itxesemy aratareny, xiwena wedu mahãdu õbiti boibe benykemy, inijoi õbiti boibeke, Deuxu hõrõ mahãdule, iruxeranamy marybe benykemy adee dori bededorohokỹ-ribi anadydenyde taloosona wiwihikỹ-ò. ¹⁰ Kaiboho juhoo inyijoi aõkõ toitemahã tahe wiji Deuxu taijoimy aratara. Juhoo ruxetõena tuu inyõ riwahinyõhyre adeereny, wiji tahe tii riwahinyra adeereny.

¹¹ Waluuna mahãdu adeereny ararybekre. Kaiboho iwitxira bedeludu mahãdu wese atximahãtenyete. Uritere õtaõtarenyõmy atytyby òludu dori kia rare. Atytyby aõbina dỹnana adeereny diwahinyde. ¹² Ahotiludu mahãduy-ki õbitimy boibeke. Tai omy ibinamy rarybekeki, tiiboho aumytuedeõnamy robimyhỹkemy tahe Deuxummy kiditoosõdỹnadenykre Deuxu hitxidỹna txuu.

¹³⁻¹⁴ Bede dinodu bede ywina rybe biywiny mahãbenyke Wanyrỹ òraru-ki Iòlòrybe, aõbo kai deòdu rybewydydu aõbo ibutummy biraren benyke. Iòlò deòdu mynyduhykỹ doidenyde aõbinahakỹ widỹdu aõhõkỹmy risỹnomy rimomy risỹdỹnykemy ritamadỹnykemy tule aõwihikỹ widỹdu ritealadỹnykemy. ¹⁵ Aõwi wihikỹ widỹna-di kaiboho hãbu bina biyrydỹnybenyke. Kia Deuxudeewi rare. ¹⁶ Kaiboho hãbu ixihyyludumy ahãtenyete urile aõbina bina widỹõmy boibeke. Deuxu deòduweselemy boibeke. ¹⁷ Iny ibutummy iõsana biwinyke. Ityhydỹdu seriõre luummy boibeke. Deuxu biwowydynybenyke. Iòlò bede dinodu biwowydynybenyke.

¹⁸ Deòdu mahãdu, awedu bityhynybenyke awedu wiwihikỹle-ò sohojile aõkõ ibina bina-wana dori bityhybenyke uritere bedeõtiidỹmy rỹiõmy.

¹⁹ Aõbina riwinyõhyymyhÿre deòdu tawedu-ò. Tahe wedu teòdu-ò aõhõkÿmy risÿnyre. Deòdu riòludunymyhÿre aõmy rarybeõhyymyhÿre, Deuxu rityhynymyhÿreki. Kia wese tahe Deuxudeewina rare. ²⁰ Iny raòrarunymyhÿkeki, tai tahe òhòtenamy inyboho ratximyhÿrenykeki, aõloosòna widÿÿna bohe kia rare. Inyboho riòludunymyhÿreki. Aõwiwihikÿ widÿÿna-di inyboho ywina-di òhòtenamy riòludunymyhÿrenykeki, kia Deuxudeewina rare. ²¹ Kaiboho biòludunymyhÿbenykemy tai iitxemy aratarenyra. Kristu tule dori òrarureny-ki aõhõkÿmy rotÿÿnyre. Iwese tinybo tii riwinyre wese kaiboho biwinybenyke. ²² Kristu dori tiu raòrarunyõtyhy, tule aõbinahakÿmy rarybeõtyhy, raruiõtyhy. ²³ Tamy adebure iràmry rryreuwobinamy aõkõ dirawyònyde. Rihetenyre, aõma aõkõ dirawyònyde. Urile tii rexiwahinyre Deuxu dee. Deuxu dori òbitina-di rihitxidÿÿnyre. ²⁴ Inyòrarureny dori riwyre itxeò nihikÿ tyre-ki. Tai tahe òraruna dee rakarurunyrenykre, tahe òbiti widÿÿna-ò rakatximyhÿrenykre. Kristu wotòmomy iny riteytenymyhÿre. ²⁵ Iwese budoeni reòsamyhÿre wese kaiboho toite. Wijile tahe kaiboho tòðemy atxitenyte aitxeredu-ò atytyby wiòhedÿÿdu-ò.

3

¹⁻² Hãwyyreny, ahãbureny rybe bityhynybenyke. Tai inyõ ihãbu ityhydÿÿdu aõkõkeki, tii kidityhynykre tahãwyyhe-ki, aõrybebo aõkõ roholareki ihe-ki robireki. ³⁻⁴ Hãwyy ruxerana heka ixidee itidisirenyõmy atximahãbenyke aõ taumy-ki ritidimyhÿre aõkõ hãwyy ruxerana rare. Aõ iwo-ribi teysare, Deuxu Tyytybytyhy widÿÿna inytyhyna tii tahe hãwyy ruxerana rare. Rade sihodÿÿtyhy ibutu ratyre aõkõ rare. Womati tÿrÿrÿ noho tule aõkõre, tyy wiwihikÿ-di rariamyhÿre tule aõkõre. Kia tahe Deuxu dee aõwiwihikÿtyhy aõkõ rare. ⁵ Tule ihetxiu hãwyy òbiti tuu rotÿÿnyre, tahãbu riywinyre, Deuxu rityhynyre. ⁶ Sara, Abraõ riòrese, tahãbu riywinyre. Itxi õhõtireny beake tawedumy tamy rarybere. Kiaboho hãwyyreny iriòre riòre atximahãtenyte. Tai aõwiwihikÿ widÿÿnamy botÿÿnybenyke. Bededÿÿnana jei jei lau brebuõmy.

⁷ Hãbu mahãdu, kaiboho tule asÿreny-ki abedeeryna biyrubunybenyke. Ahãwyyreny biywinybenyke hõraõmy idi ahãbenyke, tiiboho dori itxõmotxirenyre iruruõreny. Iòsÿny bityhynybenyke. Wiwana Deuxu ruxetòena tarasadÿÿdu atximahãtenyte. Tai aixitòedÿÿnamy òbitimy bexitòenybenyke.

⁸ Tahe kaiboho ibutumy widi mohõtinybenyke wiwesewesele. Ityhydÿÿdu seriòre dee tòena luuna-wana biwahinyke. Ruxetòena-di boibeke iny-ò ityhydÿÿ aõkõ. ⁹ Inyõ aõbinamy adee rakeki, ixìòwydÿÿõmy. Inyõ rybe-ki aõbinamy adee rakeki, irawyòdÿÿõmy. Wityhymy tamy marybeke. Kia-ò tahe Deuxu aõwiwihikÿ adee riwahinykre, tai ijõtXu Deuxu wityhynamy adee riwahinykre. ¹⁰ Tai inyõ tabededÿÿnanaluumy ratxike-wana, tatxuu teysamy ratxikeki, tahe dòròtò rexitaake rybe bina lau iry riyryke wobina rybe lau. ¹¹ Aõbina bina-ribi bihenybenyke aõwiwihikÿlemy botÿÿnymahãbenyke. Ywina biijemahãbenyke ywina-di ahãbenyke. ¹² Deuxurue tahe òbiti mahãdu-di rethemyhÿre. Tanohòti tahe ixitòena-ò riijohonanymy rononymhÿre. Aõbina widÿÿnadu-ò tamyreny rayaranymy idi rethemyhÿre.

¹³ Kai aõwiwihikÿ widÿÿlemy tiu matxibekeki aõhe iny adee rotÿÿnyõtyhy. ¹⁴ Kai òbitiwidÿÿ òraru-ki aõhebo bõtÿÿnykeki, deysamy atximahãke. Breburenyõmy iwese ilaureny ixìòhãrudÿÿrenyõmy. ¹⁵ Urile Kristu awedurenywesemy bisÿnybenyke aworeny-ribi. Inyõ adeeremy aratyÿraxyke-wana aõherekibo Kristu tetyhynymyhÿtemy, kai bexiywinyhy tamy ixidee rybena bydÿÿna biywinyhyymy idi ahãke. Arawyòdÿÿna ywina-di tamy marybeke

iòsŷny bityhynomy arayky òbiti-di marybemahāke. ¹⁶ Tai tahe biixŷrudŷŷnyke umy ibinamy rarybekeki, tai dori òbitilemy Kristuko-txi tariamahāte. ¹⁷ Tahe Deuxu dee wikeki, aõwiihikŷwidŷŷ òraru-ki inyõ aõhõkŷmy rotŷŷnykeki, kia tahe Deuxu dee awi rare. Aõbinahakŷwidŷŷ òraru-ki aõhõkŷmy rotŷŷnykeki, kia tahe Deuxu dee awi rare. ¹⁸ Kristu tahe sohojihyyle rurure iny òraruna òraru-ki. Òbitiwidŷŷdu tahe rurure òbitiwidŷŷdu aõkõ òraru-ki, kai-boho ruruweselemy atximahātenyete. Deuxu Tyytybytyhy direki kaiboho iruweselemy atximahātenyete. ¹⁹ Kristu Tyytyby rara rotenawo-ò, tyytyby-ò ritŷŷnynomy rarybeke. ²⁰ Noe hāwò nihikŷ riwinyreu, Deuxu riraòmy raremyhŷu urile hābu mahādu rityhynyõmyhŷre. Debò inataõ reurò inomy rohonyre rubu-ribi bera-ò rabòròròre. ²¹ Wiji, kia sebedŷŷna ijyy wese heka rare. Tahe aõsebedŷŷna aõkõ iny tarasanare. Sebedŷŷna-ki Kristu rubu-ribi ixixana inyboho riteòsinyreri iny Deuxu-ò rethemyhŷre tarasana ritakemy. Bee tahe hālubu suròdu aõkõ rare. Rexitòenymyhŷreki inywo rityranymyhŷre risuhònymyhŷre. ²² Kristu tahe wijile biu bede ronyre Deuxu rurunawe-ribi tii ŷjuboho, dinoduboho, rurunaduboho wedu Kristu rare.

4

¹ Tahe Kristu taumy-wana aõhõkõmy rotŷŷnyre. Tai tahe iwesemy mohõtinybenyke. Inyõ dori aõhõkŷmy rotŷŷnyre. Tai tahe òraruna-ribi ixixāwididŷŷmy rōhõtinyreri. ² Tai kabede-ki iny bededŷŷnanareny uhe hābu òta òtawidŷŷ nohõtina wesemy aõkõ rakatximyhŷrenyke. Deuxu deewina widŷŷna-ò rakatximyhŷrenyke. ³ Juhuu kaiboho sōwemy taòrarunyenye, iwese ityhydŷŷdukõdu mahādu wiji rŷira wese. ⁴ Aòraru-ò biòwa mahādu wiji bederiòtiinyre kai tii-wana taòrarunykõmahāteki iwese tiiboho naòrarunymyhŷdenyde wese. Tai adee ibinamy rarybemyhŷrenyke. ⁵ Tule tiiboho ywisidŷŷdu Deuxu-ò rirawyònykre. Idi dori òbiti ywisidŷŷna-di rihitxidŷŷnykre iru mahādu, rubumahādu wana. ⁶ Tai tahe inyõ ituekre mahādu-ò Rybewihikŷmy rarybemyhŷre iumy dori rihitxidŷŷnykre ibutu hābu wesemy. Tahe ityytyby Deuxumy irumy rarekre.

⁷ Boholabeny inyhe, bededŷŷnana konana iòhòra. Tai tahe inatyhymy mohõtinyke Deuxu-ò òbitimy bexitòenykemy. ⁸ Ibutu ratyre wiluutyhymy atximahābenyke. Kaiboho dori aluunadirenykeki wiòraruna-di itxerekõmy ahābenyke. Inyõ dori iluunadikeki, wiòraruna-di itxerekõmy ihŷke. ⁹ Iny witxira dee awimy rŷira, roraludu isŷõmy rŷira aheto-ò bisŷdŷŷnyke. Bitŷhidŷŷnyke roraludu luumy atximahā. ¹⁰ Wii biwiòhenanomy ahābeny iwese bede teerytenyete wese biwiòhenanybenyke. Deuxu wiòhedŷŷdu wi-itxura wahidŷŷdu wiwihikŷmy boibeke. ¹¹ Inyõ rarybekeu, Deuxu rybedile kana rybeke. Inyõ reòbykeu. Deuxu ruudile kedeòbyke. Tai tahe Deuxule loosòna kia-ribi kanatake Jesuisi Kristu òraru-ki ibutumy aõna aõna-di. Aõu aõu ibutumy ruruna, loosòna Jesuisi Kristu hõrõ rare. Kie.

¹² Waluuna mahādu, ixibedeòtiidŷŷõmy bede aõmydŷŷnana sira adee kanakreu. Kia tahe aõ brebudŷŷna aõkõ rare aõhebo adee kodotŷŷnykeki. ¹³ Tŷxihikŷlemy deysa-di atximahāke kia aõhõkŷmy dŷŷnana dori Kristu aõhõkŷmy dŷŷnana-ò biòwa atximahāte. Idi tahe tule kedeysakre Kristu loosòna òraru-ki. ¹⁴ Inyõ adee ibinamy Kristuni òraru-ki rarybekeki beysake. Kiau Deuxu Tyytyby heka loosòna sōwe-di atyre-ki kanakre. ¹⁵ Kaibohoò rubudŷŷrenyõmy, wasirenyõmy, aõna aõna bina widŷŷõmy, inywitxira aõwysyna-txi ròte. Kiake-wana iòwydŷŷnamy aõhõkŷmy botŷŷnybenyke. Tii dori wadee awiòre. ¹⁶ Inyõ tahe aõhõkŷmy rotŷŷnykeki, ityhydŷŷdumy rare òraru-ki tai ixyrũmy mabeke. Urile Kristunimy riwowydynykemy idi rare.

Bededỹnanaha rehemynomy roire ityhydỹdu mahãdu-di rihitxidỹnanomy riteranykemy. ¹⁷ Tahe inydee ywisidỹna ritelenykeki, timybohe Deuxu Rybewihikỹ ityhydỹdukõdu mahãdu-ò kòdòhònykre. ¹⁸ Ryberiti-ki roimyhỹre kia: —Òbiti mahãdu dee tarasana isirakeki, timybohe òrarudu mahãdu ròhònyke. ¹⁹ Tahe inyõ Deuxudeewi òraru-ki aõhòkỹmy rotỹnykeki, Tatytyby Deuxu-ò rawahike tahe aõwihikỹ widỹmy rareke. Deuxu dori aõu aõu iny widỹdureny rare; iny wiòhedỹdureny rare.

5

¹ Ityhydỹdu-ò itxeredu mahãdu-ò aritohonykre ararybekre. Jiarỹ tule itxeredu-ò rare. Kristu aõhòkỹmy rotỹnyreu, jiarỹ tuu rabire. Taloosõna kiditeòsinykreu jiarỹ awana watre tewebyromy rikitarenykemy. ²⁻³ Biwisinanyke aityhydỹdu butuna iwese itxeredu budoeni-di rethemyhỹre wese idi beteheke. Ixideewimy kia biwinyke. Inywitxira deewimy aõkõ. Aõ nieru tarasa sohojilemy aõkõ, ityhydỹdu wiòhedỹmy. Aõ ityhydỹdu wedu wesemy aõkõ bisỹnybenyke, urile bexideòsinyke iwese ityhydỹdu òbiti rỹira wesemy. ⁴ Tahe itxeredu mahãdu wedutyhy kedehemynyke, tii adee kidiwahinykre loosõna araheto. Tii tiu toosò ixãwiòtyhy. ⁵ Itxeredu mahãdu tỹmyra bierybenyke itxeredu mahãdu matuari-ribi widee ixiwedeõmy ahãbenyke. Ixiwede mahãdumy dori Deuxu rarawetyynmyhỹre. Ixiwede aõkõ mahãdu-ò tahe ruxetòena riwahinyke.

⁶ Ywimy ahãke Deuxuru-ò iximy xiwedeõmy. Tii dori bede òbiti kanakeu akanaloosònykre. ⁷ Aõmydỹna witxira witxira biwahinybenyke Deuxu-ò tii dori arawisinaymyhỹreny. Anawiòhenanykre. ⁸ Bexihãrubenyke aòludureny Satanasi-ò. Òbitimy mohòtinybenyke. Tii dori leaõ reburemyhỹre wese rare. Tii rariarerimy ihỹre tibo riròkemy. ⁹ Atyhynatyhy-di idi bexi-umynyke. Aityhydỹdu seriòre-dori awana aõhòkỹmy rotỹnyreri kia ixiradỹduhukỹle-wana. ¹⁰⁻¹¹ Iny Deuxu ruxetòenatyhy rỹire. Kaiboho urihimy aõhòkỹmy botỹnybenykeu akanawiòhenanykre, akanarurudỹnykre, akanaòbitidỹnykre, anaijohonadỹnykre. Ibutumy ruruna ihòrõmy aõu aõu rarekehymy idi watximahãre.

¹² Kia waryberatiyla Sila-wana adeeremy riritinyre. Tii iny seriòreony òbitityhy rare. Jiarỹ rarybereri kia Deuxu wiòhedỹna inatyhy rare. Kaiboho idi tyhy mohòtinybenyke. ¹³ Kowa hãwyy Babilonia hãwã ludu tule tarybe weityhyna adee diwahinyde. Tii tule itarasana mahãdu-ò. Tule wariòre Marku arãrybeweityhynanyreny. ¹⁴ Widee buòbenyke narybewehityhynanyde. Ywina adeeremy kanakemy watxireri Kristu tetyhynmahãtenyteki.

2 Pedro 2 Pedro Tyyriti

¹ Jiarÿ, Simaõ Pedro, Jesuisi Kristu deòdu rare. Jesuisi Kristu rybemy rybedu rare. Warybe ritina rewahinyre ityhydÿÿdu mahãdu-ò, Deuxu ywisidÿÿna mahãdu-ò, Jesuisi Kristu inytarasadu òbitina òraru-ki, inatyhyna inyboho ijòdirennyreki. ² Ruxetòena wiòhedÿÿna-wana adeereny kanakemy watzireri Deuxu erydÿÿna-ki, Inynyrÿ Jesuisi erydÿÿna-ki. ³ Tahe Deuxu rurutyhy-ribi inydeereny aõna aõna sòwemy riwahinymyhÿre òbitimy inyboho rokoirekemy iny bededÿÿnanarenny-ki. Tii inyboho ridyrennyre taloosòna òbitiwo-ò, tii inyboho rieryrennytyhyreki. ⁴ Tai inydeereny tuu rarybere, sòwemy aõna aõna kanakremy awityhymy inydeereny kia rybe rare. ⁵ Kia rybe bityhynybenykeki, bedede aõmydÿÿnana bina-ribi bexitabenyke, òta òta widÿÿna-ribi bexiebenyke. Tule Deuxu rayky wesena-di urihimyo boibeke. ⁶ Tai tahe ibutummy aruru-di marurunyke aityhydÿÿna-ò òbiti widÿÿna bibutunyke, kia-ò bedeerydÿÿna bibutunyke, kia-ò ixiwedudÿÿna bibutunyke, kia-ò widÿÿnahyyna, kia-ò òbitimy nonana. ⁷ Kia-ò ityhydÿÿdu seriòre luuna, kia-ò wiluuna bibutunyke. ⁸ Kia aõna aõna dori awo-ki ratximyhÿkeki, rexiòlònykeki, arawiòhenanykre Jesuisi Kristu Inynyrÿ bierybenykeny. Tai ityhydÿÿdu wihikÿmy boibekemy. Iny witzira biwiòhenanybenyke. ⁹ Kia aõna aõna inywo-ki ratxiòmyhÿkeki, tii heka iruetàlemy ihÿre. Aõbo iòhòmy ratxirerilemy robimyhÿre. Juhu òraruna iribi risuhoremny idi tòhòti rosare. ¹⁰ Tai waseriòreboho marurunybenyke atyhymy boibekemy, aityhydÿÿna tyyhydÿÿmy boibekemy. Tai tiu òraruna-txi aixeõna. ¹¹ Kia wesekeki tahe deysana-di birònybenykre Jesuisi Kristu inytarasadu òlòna bedede-ò.

¹² Kia aõna aõna teerytenyete. Inatyhyna tetyhynyhy atximahãtenyete. Ihãrele tahe itxi aròhòtijiiradÿÿnyhyrennyreki. ¹³ Tule warummy mahãreu, awimny idi rahòtinymahãre kia inatyhyna-di akanaxixadÿÿnydenykeny. ¹⁴ Waummy dori kaki ele elelemny aririkre reeryre. Inynyrÿ Jesuisi Kristu dori kia wadee diteòsinyde. ¹⁵ Aõu aõu tahe ararurunytyhymny ararekre kaiboho kia ibutummy òhòti-ribi rosaòtyhykeny. Tule warubuhewo-ribi kia-di mohòtinnyhy boibekre. ¹⁶ Tahe adeereny Jesuisi Kristu themynynamny rarybereu, aõ uritere tere ijyymny aòkò heka relyyreri hãbu ijyyna-ribi aòkò ijyutyhymny. Inyboho dori iny iòlòrenny loosònatyhymny robimyhÿrennyre. ¹⁷ Tii dori Deuxu inytyby-ribi loosòna wowydyna-wana ritare. Tuu Deuxu loosònawo-ribi narybede: Kai heka Wariòre waluu tate. Jiarÿ reysamny watzireri adee. ¹⁸ Kia rybe-ò jiarÿboho raholarennyre tii-wana hãwãlò raty tyre-ki roiremyhÿu. ¹⁹ Iwese juhu rybemy rybedu mahãdu rarybere wese, kiamny heka wiji inydeereny ritÿnynymny roimyhÿre. Kaiboho tule kia-ò bohohamãbenyke bityhynymãbenyke. Iwese iny loosòna-di bedeluru-ki, retehemyhÿre wese. Idi tahe Kristu kòdòhònykre, iwese tainahakÿ ròhònyre wese. Tahe aworenny-ki kanasÿnykeny ratxikre. ²⁰ Kia heka juhuy bierykre: Tyyritirybeò tiu ixivanale ritÿnydÿÿnyòtyhy. ²¹ Deuxu rybe dori hãbudeewimny aòkò heka nade juhu Deuxu Tyytybytyhy hãbu dee rybe ritÿnynnyre aõmybo rarybekemy.

2

¹ Iwese juhuy iny-ki rybedu inatyhyõna rarybere wese, tule ayrenny-ki rybedu inatyhyõna kidierydÿÿnykeny. Tiiboho kedeernanykre aõbinabinahãkÿmy. Tiiboho kidiitxenanydenykre. Tule Inynyrÿ kidiseònykre.

Tai tahe aõwesele rexihukre. ² Sõwemy iny iòta òta erydỹnyra rityhynykre. Tai iny wixira inatyhyna ery dee ibinamy rarybekre. ³ Kia rybedu inatyhyõna adyna-di ratxihyymy roireke tai adeereny raruimyhỹke. Anieru tarasanareny-ò. ⁴ Iatysyna heka iòhòmy namahãde tule idi dehuna inatyhymy kòdòhònykremy ihỹre. Ýju mahãdu raòrarunyreu Deuxu tõtxi ririõlemy reare tahe idi rehulemy reare bedebina heòty-ò. ⁵ Iu bee-di Deuxu suu ritỹmynyreu, òrarudu mahãdu ituere Deuxu tõtxi ririõre. Noe, òbitina rybedule, ritare debò inatxi reurò iny-wana. ⁶ Sodoma hãwã Omora hãwã-wana aõwesele Deuxu ritoonyre, raòrarunyreki. Brybymy relere. Tai heka iny ribedeerynymyhỹre òraru lau. ⁷ Kia hãwã-ribi heka Lòjoi sohojile ritare. Lòò òbiti rare. Tii heka terare òrarudu mahãdureki. Tõtxi ririõhyyre. ⁸ Imahãdu-ki Lòò rasỹnyreu, txuõ txuõlemy iwo rabadewotyhyymyhỹre, aõbinawidỹmybo robire idi roholareki. ⁹ Tahe òbiti widỹdu urihixina-ribi Inynyrỹ ridykemy rierymyhỹre. Tule ibinamy widỹdu mahãdu aõhòkỹmy dỹnana riraòmyhỹre. Ywisidỹnatxu kedehemynykreò. ¹⁰ Ibutu ratyre urari òta òta widỹdu mahãdu aõhòkỹmy rotỹnykre. Tiiboho Deuxu ruru riseõnyrenymyhỹre. Ixi-di xiwededu wesemy rỹirenyre, ixiluudu wesemy rỹirenyre. ¹¹ Aõbinahakỹlemy biuludu mahãdumy rarybemyhỹrenyre. Tahe ýju mahãdu iruruna ratyre-di hãre tamy ibinamy rarybeõmyhỹre, Deuxuko-txi. ¹² Tahe kia iykaraluu mahãdu iròdu deborehekỹ wesemy ratximyhỹre. Iròdu debore tahe bedehuduna widỹmy rare ada ròtenawo-ò rakelemy. Kia hãbu mahãdu aõmybo ròeryõhyymyhỹre dee ibinamy rarybemyhỹ. ¹³ Tiiboho ixi-di dehuna-di ixi dee kedexiixãwinykre. Tiiboho òraru luumyhỹre txumy dori raòrarunyrenymyhỹre. Awanareny dori riroximahãre, aõbinahakỹtyhy wesemy ayreny-ki ratximyhỹ iòrarunarenymy rybe luureki. ¹⁴ Tiiemy iru hãwyydihyy retehemy ihỹre tamy òta òtalemy ròhòtinymyhỹre. Kia hãbu hãwyydỹweduna rierymyhỹre. Hãwyy urihimyo tỹwekeki kia hãbu idyna rybe-di rierymyhỹre hãwyy-di aõbo tai riurariny my taòbirenareny rihydỹnyymyhỹre aõbo tai riurariny my idi ratximyhỹre. Tiiboho tuedena nihikỹ-di ituerenykre. ¹⁵ Òbitiry ririmyhỹrenyre. Reòsamyhỹrenyre. Balaaõry dori riheludunymyhỹrenyre Balaaõ, Beoro riòre òraruòwydỹnany ritakemy ratxireri iòraru luureki. ¹⁶ Aõbinahakỹ riwinyreki rexiòwinyre. Kiamyre heka. Jumenta wesena rybeteremy tamy rarybere inyrybe wesemy iitxỹtena-ribi riixãwidinykemy. ¹⁷ Tiiboho bedidehuna wese roire bee ihoõreki. Yhy biuwetyy tiò ridymyhỹre wese kia hãbu mahãdu roire. Tamy bede luruhukỹ bede riyrubunymy rỹire. ¹⁸ Tiiemy taòrarumy rarybehyymy raremyhỹ inyõ aòta òta rybe-di ridykemy. Inyõ deòsary-ribi ròhònykeki, tii ridylemyhỹre ixybyle òraruna-ò. ¹⁹ Tamyreny rarybemyhỹre ixideewimy boibekemy. Urile irybedureny òrarunawidỹna deòdumy ihỹrenyre. ²⁰ Iwese inyõ ijesuna-ribi riatymyhỹkeki, iatysydỹdu deòdumy rarekre wesemy. Kiawesele tahe òraruna rare. Inyõ bede aõmydỹnana òraru-ribi ròhònykeki, tahe ixybyle ròòsekeki, teleu raremyhỹ ratyre ikonanau ratỹnykre. Inynyrỹ Jesuisi Kristu dori tii rierymyhỹre juhoo tahe idi rexideyresanyre kia aõmydỹnana òraru-ò. ²¹ Tiiboho ryòbiti rierymyhỹrenyre. Tahe bede ywina òbiti-ribi rexiòlòdỹnyre. Rieryõhyykeki tamy wimy tuu raremyhỹ, rytỹmyra erysy-ribi rohonyrenyreki. ²² Tiiboho kia rybedỹna hitxina wesemy ihỹrenyre: –Ijòròsa tahylòina-ò ròòsere. Tule ijò rybedỹna wesemy: –Ixỹni bedi risuhòkeki, tii tasu burena-di ixybyle rexisunyke.

3

¹ Kia, waluuna mahãdu warybe ritidỹna juhuludu aõkõ rare ihewoludu

rare. Warybe riti wiwanadile anohōti ijiradỹmy watxireri anohōti ri-raixixanykemy. ² Deuxu rybemy rybedu òbitimy rarybemyhỹre òhōti-ribi rosaōkre, tule Inynyrỹ iny tarasadu bede ywina nohōti losaōmy iwese tarybe deòdu adeereny rierynanyre wese. ³ Ibutu ratyre, kia-ribi nohōti losaōmy. Ikonana txuu hābu binahakỹ rybe binatyhy-di kòdòidenykre. Kia hābu òta òta widỹylemy rōhōtinymyhỹre. ⁴ Kiamy hābu rarybekre. Tiubo Jesuisi Kristu nonana kanakre. Juhu inytybyreny ituereu wiji bededỹnanau tiu naōhyymyhỹde. Ibutumy heka juhu bedeu ixi wese hyylemy bede roimyhỹre. ⁵ Iribi tōhōtirenny rosare ixideewimy Deuxu irybedile biu bede-wana riwinyre. Beribi riwinyre, bedi riwinyre. Iribi tahe bedi bede rahure. ⁶ Bedi juhuu bede ibutumy rexihura. ⁷ Tule wiji irybedile bede rỹimyhỹre. Tahe ixybyle kanahukre. Heòty-di kanahukre. Kia txuu ibutumy inybinahakỹ ituekre kia-ribi ixideewilemy kia hābu tōhōti rosare.

⁸ Tahe aōsohojibo, waseriòreboho, nohōti-ribi loosarenyōmy. Kia heka rare: Inynyrỹ dee. Txusohoji 1000 beòra wese heka rare. Tule 1000 beòra txusohoji wese rare. Tamy bededỹnana aō aōkō rare. ⁹ Inynyrỹ tarybewesele aōna aōnamy kodotỹnykre. Aō raroorehenymyhỹre aōkō rare urile tahe hābu riraōhyymy rỹimyhỹre hābu taòraru-txi tōhōti reakemy. Ibutumy tarasana-ki rỹikemy dori idi ratxireri. ¹⁰ Wasidu namyhỹde wasimy Inynyrỹ txuu kòdòhònykre. Biuwetyy, bede-wana rexihukre. Ibutu suludu heka ramyjy heòty adỹwesemy ritxiennykre. ¹¹ Òbitimy rakatxirenyke. Kia ibutumy ròhònyreki. ¹²⁻¹³ Inyboho heka riraòmyhỹrenny biuwetyy tỹmyra sutỹmyra-wana. Inynyrỹ dori rarybere kia kidiwahinykremy.

¹⁴ Tai heka waseriòre waluuboho, òbitimy atximahābenyke kia-ò dori teraòmahātenyete. Tii kanakreu umyrenny robikre ywimy, òbitimy, inyō heka umyrenny ibinamy rarybeòtyhy. ¹⁵ Rexiroorehenymyhỹre ibutumy iny tarasanarenymy. Tule inyseriòre Paulo adeereny ròritidỹre ibede eryna Deuxu tamy riwahinyre. ¹⁶ Kiamy tule aōna aōnamy tii ròritidỹre. Tahe iritina-ki aōbo isiratyhyre ierykònatyhymy roire òbiti mahādu aōkō kia rybe-di aōwitxiramybo rierynanyymyhỹre. Iwese ijō Ryberiti-di riwinyre wese. Tai heka tiiboho ituereny. ¹⁷ Kaiboho tahe waityhydỹdu seriòre bexihārubenyke ilau teòsana-di aradyrenny. Tai kaiboho beòsabenyke. ¹⁸ Inynyrỹ Jesuisi Kristu wiòhedỹna-di ibedeerydỹna-di maumynybenyke. Wowydyna ibutumy tamy kanakemy idi wāhāre wiji tyhymy rareke. Kie.

1 Juaõ

1 Joaõ Tyyriti

¹ Jiarÿboho akoreny retÿÿnynyneri, Jesusimy. Tii Rybe rininirenyra. Tii juhubedeu raremyhÿ. Jiarÿboho rabirenyra, tarybemy aholarenyra, tamy reteherenyre, aõbo riwinyreò, tule tamy iny rerimyhÿre. Tii inydeereny umytÿmyra riwahinyneri. ² Umytÿmyra tuedeõna Deuxu inytyby-ribi rehemynyra. Kia umytÿmyra tuedeõna Jesuisi-di rare. Jiarÿboho tuu rabirenyre. Tii rexideòsinyre inyrenyko-ò. Kia tahe adeereny relyreri iwese raremyhÿ wese. ³ Aõòbo iny roholare wese, tuu rabire wese, kia tahe tuu relyreri inyboho wiluurenykemy winohõtiewesele røkõhõtinyrenykeny. Inyboho rahõtinyrenyneri iwese Deuxu inytybyreny, Jesuisi Kristu Deuxu Riõre-wana wiwese røkõtinyre wese. ⁴ Kia tahe waryberiti adee rewahinyneri adeysamy rakatximahãrenykeny.

⁵ Kiamy tahe Jesuisi inydeereny relyreri: –Deuxu txuloosõna wese ratximyhÿre. Deuxu-ò bedeluru aõmydÿÿnana rehemynyõtyhy kiamy adeereny relyreri. ⁶ Inyõ rarybekeki: –Jiarÿ Deuxu-wana winohõtiewesele rahõtinymahãre. Kia iny bedeluru aõmydÿÿna-di ratxireriki, kia iny raruimyhÿre. ⁷ Tahe inyboho loosõna waõmydÿÿna riwinymyhÿrenykeki iwese, Deuxu loosõnawo-ki ratximyhÿre wese, tai inyboho wiwesele røkõtinyimyhÿke. Tahe Jesuisi, Deuxu Riõre hãlubu ibutumy iny òraru-ribi iny risuhòmymhÿke. ⁸ Inyõ rarybekeki: –Jiarÿ raòrarunyõhywãhãre, kia rybe-di tii ixidee riitxenanyimyhÿre. Tii raruire rityhynyõre. ⁹ Iny taòrarurenymy relyrenykeki, Deuxu tiiemy òbiti rare, tii iny òrarurenny iny-ribi riixãwididÿÿnykre. Aõbo iny iwo-ki isuisumy ihÿre tii rityranyke. ¹⁰ Inyõ òrarudikemy aõkõ raryberenykeki, inyboho Deuxu ruidumy rarybemahãreny. Kia iny Deuxu rybe rieryõhyimyhÿre.

2

¹ Kaiboho wariõre wese atximahãtenyete. Adeereny waryberiti rewahinyneri, kaiboho òrarurennyõmykeny. Iny òraruna-txi resekeki, iny wiòhedÿÿdurenny dire. Tii Jesuisi Kristu rare. Òbiti rare òraru ijyydumy rarekeny Waha Deuxuko iny wiòhedÿÿmy. ² Tii dori itxeònihikÿ-ki rurura iny òraruòwydÿÿ-ki. Inysohojile òraru aõkõ rurura tahe ibutumy iny òraruòwydÿÿ-ki. ³ Tiwesebo inyõ rexierykre Jesuisi rieryrenykeny rityhynymyhÿkeki karybe bede ywina wese rierykre tii rexierykre Jesuisi rityhynyneri wana. ⁴ Inyõ rarybekeki: –Jiarÿ Jesuisi reeryre. Irybe bede ywina riywinyõkeki, iny ruidu rare. Inatyhyna rityhynyõre. ⁵ Inyõ Jesuisi bede ywina riywinykeki, inatyhymy tawo-ki Deuxuluu rare. Kiawese heka iny rierykre Jesuisi mahãduwo-ki ratxireri-wana. ⁶ Inyõ rarybekeki: –Jiarÿ Jesuisi mahãduwo-ki watxireri. Tamy kia wese rÿikeki. Aõmybo Jesuisi rotÿÿnyre wese, tii tule rotÿÿnyke. ⁷ Ityhydÿÿduseriõre, adee bede ywina tÿmyra aõkõ rewahinyneri. Bede ywina tyby kia rare. Kia juhuu teerytenyete. Inyboho wiluurenykeny, kia bede ywina tyby rare, juhuu taholatenyete. ⁸ Kia rybe bede ywina itÿmyra rare. Jiarÿ adee rewahinyneri. Kristu dee inatyhy rare tule adee inatyhy rare. Bedeluru røkõtinyra, loosõna inatyhy bede-ò ralòmymhÿre. ⁹ Inyõ rarybekeki: –Jiarÿ loosõnawo-ki watxireri. Kia iny taityhydÿÿdu seriõre luuõkeki, bedeluru-ki ratximyhÿre. ¹⁰ Inyõ taityhydÿÿdu seriõre luukeki, kia sohojile loosõnawo-ki ratxireri. Aõ aõkõ tii riatydyÿÿnyra.

11 Inyõ taityhydÿÿdu seriõre rexihitxinykeki, bedeluru-ki rariamyhÿre. Titxibo rakre rieryõhyymyhÿre. Bedeluru dori ruetàna rare.

12 Adeereny warybe rewahinyreri wariõre wese aõraru dori, tii ri-ixãwididÿÿnyre Jesuisi õraru-ki. 13 Iumy mahãdu-ò warybe riti rewahinyre adiwahinyde, kaiboho dori tuu teerytenyte. Tii hykyle dori juhoo raremyhÿ. Ijoityhy-ò waryberiti rewahinyre, Satanasimy tahaÿnanytenyte. 14 Wariõre, inytyby Deuxu teerytenyte. Iumy mahãdu, adeereny aratyyritinykre, kaiboho dori tuu teerytenyte. Tii hykyle dori juhoo raremyhÿ. Ijoityhy, adeereny aratyyritinykre, Deuxu rybe dori õhõtireny-ki ratxireri, arurudireny dori. Satanasimy tahaÿnanytenyte. 15 Bede aõmydÿÿnana luurenykõmy boibeke. Inyõ bede aõmydÿÿnana luukeki, Deuxu inytyby luuna rieryõke. 16 Kia bede aõmydÿÿna rare: õraruluuna, aõmy robira-wana tuure, aõna aõnamy ixityhydÿÿna. Kia Deuxu-ribi aõkõ nade. Kia bede aõmydÿÿna-ribi nade. Kia bede aõmydÿÿna-ribi nade. 17 Kabede ixãwikre taaõmydÿÿna õta õta-wana. Deuxudeewimy widÿÿdu tiu ixãwiõtyhy. Tii awimy rÿirakre.

18 Wariõre wese. Ikonana bededÿÿnana iõhõmy roire. Adeereny narybede Kristu õludu kanakemy. Betehe inihe, Kristu õludu sõwemy dehemynyde. Kiawese inyboho rieryrenyre ikonana bededÿÿnana iõhõmy roire. 19 Kia Kristu-ò õludu iny mahãdu wotya-ribi rõhõnyrenyra. Tii ityhydÿÿdutyhymy aõkõ ratximyhÿre. Ityhydÿÿdu mahãdu tiu rõhõnyõtyhy. Rõhõnyrenyreu, ibutumy rieryre, kia iny mahãdu aõkõ ratximyhÿre. 20 Kaiboho aõmydÿÿnana ibutumy teerytenyte Deuxu Tyytybytyhy direki. 21 Kia rybe adee aratyyritinyke, kaiboho dori Deuxu rybe inatyhyna teerytenyte. Tiu rui Deuxu inatyhyna-ribi rõhõnyõhyymyhÿre. Kia tahe teerytenyte. 22 Moheka ruidu rare. Inyõ rityhynyõkeki Jesuisi Deuxu deõdÿÿna raremy, tii tahe ruidu rare. Inyõ Kristu Deuxu-wana ritxiõnykeki, tii Kristu õludu rare. 23 Inyõ Deuxu Riõre ritxiõnykeki, tii Deuxu-wana aõkõ ratxieri. Inyõ rarybekeki: — Deuxu Riõre retyhinyre, tii Deuxu-wana ratxireri. 24 Juhoo aõõbo roholare taholamy toitemyhÿ idi mohõtinybenyke. Idi mohõtinyamahãbenykeki, Deuxu, Iriõre-wana aõu sõu matxibenyke. 25 Jesuisi Kristule juhoo inydeereny narybede, umy ituedeõna inydeereny kidiwahinykemy. 26 Kia waritina jiarÿ wiji rehura. Aitxenadÿÿdu lau adee reritinyra. 27 Abedeerydÿÿna Kristu tatytyby adeereny riwahinyre. Tii tahe awanale ratxireri. Aerydÿÿdu aõkõ adeereny rauhenyrenyeri. Tii tahe inatyhy bedeerydÿÿna ibutumy araerynanyeri. Rui aõkõ rare. Iwese tii araerynanyreri wese, ibutumy biyrubunymahãbenyke. Kia tahe Kristu-ki hykyle bexiemyhÿbenyke. 28 Wiji, wariõre wese aõu aõu boibekemy Deuxu mahãduy-ki. Tai Jesuisi kaõ kedehemynekeu, buberuõtyhy ada maixÿruõtyhy ilau. 29 Deuxu õbitityhyhy ratximyhÿre. Kia teerytenyte. Inyõ õbitimy rarekeki, Deuxu riõremy rareke. Kia tule teerytenyte.

3

1 Boholake, inytyby Deuxu taluuna nihikÿ inydeereny riwahinyre. Inyboho dori tii rininirenyre Deuxu Riõremy. Inatyhymy inyboho Deuxu Riõremy roire. Kia tahe ityhydÿÿdukõdu mahãdu rieryõre. Tiiboho dori Deuxu inytyby rieryõhyymyhÿre. 2 Waluuna mahãdu, inyboho Deuxu Riõremy roire. Rierykõrenykre timybo iny rokoirekemy. Kia inyboho rieryrenyre: Jesuisi kodobehekrey, inyummy taumy wese risÿnykre. Inyboho dori kodobidenykre iwese rarybemyhÿ wese. 3 Inyõ Jesuisi wesemy rarekemy ratxikeki, iwese Jesuisi õbitimy raremyhÿ wese tii rareke. 4 Inyõ Deuxu bede ywina rybe rityhynykeki, tii rexiõrarunyke. Kia heka õraruna rare. 5 Jesuisi dobehede õraru

tarasadumy rarekemy. Kia teerytenyte. Jesuisi inatyhymy raòrarunyõhyy raremyhỹ. ⁶ Inyõ Jesuisirykihyy rarialeke, tii òraruõmy rareõtyhy. Inyõ òrarumy rarehyykeki, tii Deuxu rieryõhyyemy rareke tuu robiõhyyemy rareke. ⁷ Wariòre wese, itxenadỹỹdu lau bexiyrubunyke iny aõmydỹỹnana òbitimy riwinykeki, iny òbitilemy rareke, iwese Jesuisi òbitimy raremyhỹ wese. ⁸ Inyõ òrarunadityhy raretyhykeki, tii Diabo mahãdu-di rareke, Diabo heka òrarauna-ki hyy nodure. Tai kaò Deuxu riòre nade Diabo aõmydỹỹnana ixãwikemy. ⁹ Inyõ Deuxusỹ riòrekeki tii òraruna-txi reseõlemy ratximyhỹre Deuxu dori iwo ritymyranyre. Tii reseõhyky rareke. Deuxusỹ dori rare. ¹⁰ Kia wese iny rieryrenykre inyboho iriòre Deuxu riòremy roire ada Diabo riòremy aõbo, inyõ Deuxu deewimy riwinyõkeki, tii Deuxu Riòre aõkõ rare. Inyõ taityhydỹỹdu seriòre luuõkeki, tule Deuxu Riòre aõkõ rare. ¹¹ Kia bede ywina rybe juhUU taholamy tatemyhỹ ihãre tadoholamahãte. Kia heka rare: iny wiluukemy. ¹² Iwese Kai taseròre rirubunyre wese aõkõ rikiwinykre. Tii dori Satanasi mahãdu rare. Aõherekibo tasewriòre rirubunyre. Iaõmydỹỹna Deuxu dee awiòre Iseròre aõmydỹỹna Deuxu dee òbitire tai tahe rirubunyre.

¹³ Waseriòreboho, ityhydỹỹdukõdu mahãdu eramy ratximyhỹ. Kia-di be-deòtiidỹỹomyke. ¹⁴ Inyõ ityhydỹỹdu seriòre luukeki, tii rubumy rỹire wese mahãdu-ribi ròhònyre. Kia reerymyhỹrenyre. Tahe umytuedõna-ki rahara. Inyõ luuõkeki, tii rubumy rỹirawese mahãdu-ki ihỹmyhỹke. ¹⁵ Inyõ taseriòre derakeki, tii rubudỹỹdu wese rare. Boholake, kia teerytenyte. Rubudỹỹdu umytuedeõna-ki rahaõtyhy. ¹⁶ Kiawese luuna rikierenyre dori Kristu rubu-ò rexiwahinyre inydeereny tòemy. Tai tahe inyõ taseriòre dee rurukeki iluuna sòwerekiki. Tii tahe awire. ¹⁷ Inyõ ityhydỹỹdu seriòre aõhokỹmy rotỹỹnykeki, rama rahukeki, tuu robike aõ ijòdikeki, tahe iny riwiòhenanyõkeki, tii Deuxu luuna-di aõkõ ratximyhỹre. ¹⁸ Wariòre wese, luuna urile tuu rybena aõkõ rare. Aõhebo rotỹỹnykemy ihỹre. Kia tahe aluuna inatyhymy biteòsinyke. ¹⁹⁻²⁰ Kiawese iny reeryrenyre inatyhyna mahãduwo-ki ratximyhỹre. Jiarỹ arahõtinykeki. Jiarỹ aõkobo ityhydỹỹdumy watximahãre. Deuxu warayky riwiòhenanany ratxireri. Deuxu warayky ratyre raraykywydynananyhỹre. Tii ibutumy aõ rieryre. ²¹ Waluuna mahãdu, ruberuõhyyemyhỹre tahe iny ityhydỹỹdu mahãdu-ki ratximyhỹre wana rieryreki Deuxu iny rityhynyre. ²² Tahe aõmy iny rexitòenykeki tii inydee kidiwahinyke. Iny dori ibede ywina rybe rityhynymyhỹre. Deuxu deewimy iny riwinymyhỹre. ²³ Kia heka Deuxu bede ywina rare. Jesuisi Kristu, iriòrenimy rikityhynykemy. Tule iny wiluuna wiluukemy. Iwese tabede ywina rybe diwahinyde wese rarekemy. ²⁴ Inyõ Deuxu bede ywina rybe rityhynykeki, Deuxu-wana rareke. Tii-wana ratxikemy. Kia wese heka iny rieryrenyre Deuxu-wana iny ratxireri. Deuxu Tatytybytyhy dori inydee riwahinyre.

4

¹ Waluuna mahãdu, ibutumy rybe bityhynybenyõke inihe ityhydỹỹrenyõmy. Tai biurihike iny rybe Deuxu-ribi inatyhy aõbo ada aõkõre aõbo. Sòwemy rybedu mahãdu ròhònymyhỹre. Tahe inatyhymy Deuxu rybemy rybedu aõkõ rare. ² Kiamy Deuxumy rybedu mahãdu inatyhymy bierykre, inyõ rarybekeki: Jesuisi Kristu hãbu wesemy nade, tii inatyhy Deuxu mahaduõ ihỹre. ³ Inyõ kiamy rarybeõkeki, tii Deuxu mahãdu aõkõ ratximyhỹre. Kia Kristu òluduõ rare. Tamy taholamahãte kanakreò, tahe, kia ratximyhỹre. ⁴ Wariòre wese, kaiboho Deuxu mahãdumy toite. Rybedu inatyhy aõkõ rare, kia ruru tetatenyte. Deuxu dori aworeny-ki ratximyhỹre Deuxururu, Diabo ruru ratyre rare. ⁵ Inatyhymy rybedu aõkõ aõmydỹỹnana binamy relyymyhỹre. Tii

dori ka bede aōmydŷŷnana bina mahādu rare. Tahe ityhydŷŷdukōdu mahādu tamy roholamyhŷre. ⁶ Inyboho Deuxu mahādu roire. Inyō Deuxu rierykeki, inydeereny roholamyhŷre. Inyō Deuxu rieryōkeki, inydeereny roholaōtyhy. Kiamy rikierymyhŷrenyke inatyhyna mahādu inatyhyna aōkō mahādu.

⁷ Waluuna mahādu, wiluummy rakatximyhŷreny. Luuna dori Deuxu-ribi nade. Inyō luukeki, Deuxu-ribi tibie rare. Iny Deuxu rieryre. ⁸ Inyō luuōkeki Deuxu rieryōre. Deuxu dori luuna rare. ⁹ Kiawese inyboho rieryrenyre Deuxu inyluuremy ratxire. Deuxu Tariōre sohojile diteōnyde bede-ō inyboho Iriōre-ki umy tŷmyra-ki rahakemy. ¹⁰ Kia heka luuna rare. Juhuu Deuxu iny tuu aōkō rare. Tii tahe inyluure. Tule tariōre diteōnyde inyōraru òwy òwydŷŷnanykremy. ¹¹ Waluuna mahādu, Deuxu inyluurenytyhyreki, tai tahe inyboho wiluummy rokoireke. ¹² Tiu Deuxummy inyō robiōhykyre. Inyboho wiluummy rŷikeki, Deuxu inywo-ki ratxike. Tai tahe inatyhymy Deuxu luuna inywo-ki ratximyhŷre. ¹³ Deuxu iny-ō Tatytyby riwahinyre. Kiamy tahe inyboho rieryrenyre tamahādu-ki ratximyhŷre. Tule rierymyhŷreny tii iny-wana ratximyhŷrenyre. ¹⁴ Deuxu Riōremy inyboho robirenyra Tulobixidummy inyboho roire. Tuu adeereny relyreri. Deuxu Tariōre diteōnyde iny tarasadummy rarekemy. ¹⁵ Inyō rityhynykeki idi rarybekeki: Jesuisi Deuxu Riōre rare, tii Deuxu-di tawo-ki ratxireri. Tii Deuxu-wana ratxireri. ¹⁶ Inyboho rieryrenyre Deuxu inyluurenyre. Kia iny rityhynyrenyre. Duexu heka luuna rare. Inyō luuna-ki ratxihyykeki Deuxu tii-wana ratxihyyke. Tii Deuxu-wana ratxihyyemyhŷke. ¹⁷ Iny luunareny Deuxu-ō rauhenyōreri. Tai tahe Deuxu wiribi ritxuakre kia txuu inyboho kiatzulau ruberuōtyhy. Iwese tii ratximyhŷre wese inyboho kabede-ki ratximyhŷrenyre. ¹⁸ Inyō luuna-di ratxityhykeki, tii ruberuōtyhy. Luunatyhy brebuna-di rehumyhŷre. Aōhōkŷmydŷŷnana brebuna kidiwahinyleke. Inyō brebuna-di ratxikeki, tamy aōhŷkŷmy dŷŷnana kanakre. ¹⁹ Juhuu Deuxu inyluurenyre, tai tahe inyboho iluurenyre. ²⁰ Inyō rarybekeki: –Jiarŷ Deuxuluure. Tai tahe tii ityhydŷŷdu seriōre luuōkeki, tii ruidu rare. Inyō taityhydŷŷduseriōre luuōkeki, timykibo Deuxu luummy rarekemy iximy rōhōtinyke Deuxu dori tiu tuu robiōhyymyhŷre, taseriōremy tahe robihyky ihŷre. ²¹ Kia bede ywina rybe heka Kristu inydeereny riwahinyre: Iny Deuxuluummy ratxikeki, tule tii taityhydŷŷdu seriōre luummy ratxikre.

5

¹ Jesuisi inatyhymy Kristu rare, Deuxu deōdŷŷna rare, inyō rityhynykeki, tii inatyhymy Deuxusŷ mahāduwo-ki ratximyhŷre. Inyō Deuxu luukeki, tule iriōre luukre. ² Inyboho Deuxuluukeki tarybe ywina rikiywinykeki, tai Deuxu tibiedŷŷna mahādu luummy rikierymyrenyke. ³ Deuxu rybe ywina rityhynykre, irybe ywina dori isiraōre. Tai inyboho Deuxu luuna riteōsinykre. ⁴ Deuxusŷ mahādu bede aōmydŷŷnana bina bina ruru ritamyhŷre iny Deuxu rityhynyrenyke, kia bede bina bina ruru ritareri. ⁵ Mo tahe kia ijesu tarasadure. Inyō Jesuisi Deuxu Riōre raremy rityhynykeki, tii bedebina bina ijesu tarasadu rare. ⁶ Jesuisi Kristu nade. Inyō tii riratisebenyre idi rare rurukremy tahālubu ritxiwikremy. Rexiratisebenykemy sohojile aōkō nade, tule tahālubu ritxiwikemy nade. Kiamy heka Deuxu Tyytyby tuu rarybere. Deuxu Tyytybytyhy tahe inatyhymy rare. ⁷ Inataō aōmydŷŷnanamy inydeereny rarybere: Deuxu Tyytybytyhy ijōre, Jesuisi ixirati sebedŷŷna ijōre, Jesuisi rubudŷŷna ijōre. ⁸ Kia inataō aōmydŷŷnanamy wiwese wiweselemy rarybereri. ⁹ Hābu rybe iny rityhynymyhŷre. Deuxu rybe hābu

rybe ratyre rikityhynomy rakatximyh̃renykre. Kiamy Deuxu Tariðremy rarybereri. ¹⁰Inyõ Deuxu Riðre rityhynykeki, aõbo inatyhy ixidee rieryre. Inyõ rityhynyõkeki, tii Deuxu-di ruidumy rõhõtinyreri. Tii dori rityhynyõreri timybo Deuxu tariðremy rarybere. ¹¹Kia rybe rare: Deuxu inydeereny umytuedeõna riwahinyre. Tii tiu umy ituedeõna iriðre-ki inyboho rakaharenyke. ¹²Inyõ Deuxu Riðredikeki, tii umytỹmyra tuedeõna-ki rahake. Inyõ Deuxu Riðre-di aõkõkeki, tii umytỹmyra tuedeõna-ki tahasaõna.

¹³Kia aõna aõna adeereny retyyritinyre kaiboho umytuedeõna-di atxitenyteri bierybenykemy. Deuxu Riðre tetyhynytenynte. ¹⁴Inyboho Deuxu-deewimy rexitðenymyh̃renyreu, Deuxu iny-ò roholamyh̃re. Kia tahe inatyhymy rybena rare. ¹⁵Inyboho rierykeki tii inydeereny roholamyh̃re, tai rierymyh̃renyre tii inydeereny riwahinyke aõmybo iny tamy rexitðenyre. ¹⁶Iny ityhydỹ̃du seriðre rubu-ò aõkõ òraruna-txi resekeki, tamy Deuxu-ò rexitðenyrenyke, Deuxu kia riwiðhenanykemy ixyby Deuxu-ò ròðsekemy. Tii rubu-ò òraruna-txi resekeki, jiarỹ adee ararybeõkre tamy bexitðenykemy. ¹⁷Ibutumy òbiti aõkõkeki, òraruna rare. Òraruõ rubudỹ̃nahyky kidiwahinyõkre.

¹⁸Inyõ Deuxu-ribi tybiekeki, òrarunahyy-ki rareõtyhy. Kia inyboho reeryreny. Deuxu Riðre ryrubunymyh̃re. Diabo iribi ròtaõtyhy. ¹⁹Deuxuhõrõ inyboho roire. Kia inyboho rieryreny. Kabede bina mahãdu taaõmydỹ̃na-wana Diabo hõrõ rare. ²⁰Tule inyboho rieryreny: Deuxu Riðre inatyhymy kaò nade. Tii rierynanyre mobo Deuxu inatyhy raremy. Deuxu-wana inyboho ratximyh̃reny, inyboho-dori Jesuisi Kristu Deuxu Riðre-wana ratximyh̃reny. Kia heka inatyhymy Deuxu rare. Kia inatyhymy umytuedeõnamy rare. ²¹Wariðre wese, bexihãruke ibutu bedeòraruna lau.

2 Juaõ

2 Juaõ Ryberiti

¹ Jiarỹ dohodỹyna matuari mahãduõ warybe rare. Watyyriti rewahinyreri Deuxu ywisidỹyna hãwyyõ-ò, iriòre-ò. Jiarỹ ibutumy inatyhyerydu mahãdu-wana tiiboho inyluutyhyrenyre. ² Inatyhyna dori inyworeny-ki ratxireri. Ratxityhyhyymy ratxike. ³ Kia dori inatyhy inydeereny tate luuna-di. Deuxu deysana, ruxetòena, ywina adeereny kanakemy watzimahãre Deuxu Waha-ribi, Jesuisi Kristu, Iriòre-ribi.

⁴ Ariòre mahãduy-ribi inatyhymy ijõ ityhydỹdumy ralore. Kia reeryreu, jiarỹ wadeysatyhyre ariòre Deuxu bedede ywina rityhinyreriki. ⁵ Adeex-itoenykre hãwyy. Bedede ywina rybe tỹmyra rewahinyreri wese aõkõ rare. Juhuu-ribi teeryte. Urile bedede ywina hetxina õhõti reijeradỹnyreri. Kia heka rare: iny wiluukemy rakatzimyhỹrenykemy. ⁶ Bedede ywina rybe rikityhynyhyykeki, kia heka inatyhy luuna rare. Kia bedede ywina juhUU Deuxu-ribi taholate. Tuu txuõ txuõlemy biwinyke. ⁷ Sõwemy hãbu itxenadỹydu tyhy kabede-ò dòhõnyde. Tiiboho Jesuisi hãbuwesemy nade rityhynyõlemyhỹre. Kia itxenadỹydu tyhy tule Kristu òludutyhymy roire. ⁸ Tamyreny bexiebeny, inyaõmydỹynana aõmysỹdỹynatyhy-di ritaremy iõkõkemy, Deuxu wahidỹynaòwy ibutumy ritakemy. ⁹ Inyõ Kristu erydỹynana-ribi rõhõnykeki tule iwitxira erysyna rierynanykeki, tii heka Deuxu hõrõ aõkõ rare. Inyõ Kristu erydỹynana-ribi rõhõnykeki, tii Deuxu dire iriòre dire. ¹⁰ Tai tahe itxenadỹydu Kristu erydỹynana erydỹydu aõkõ aheto-ò rehemynykeki, uritere iròtedỹyõmy, irybedỹyõmy. ¹¹ Inyõ rirybenykeki, iaõmydỹynanabina-ò riwiòhenanyreri.

¹² Jiarỹ warybe sõwemy adibutumy wãhãde. Urile tyyriti-di ariritinyõkre. Arorarenymy dori arakemy watzireri. Kiamy rybe sõwemy rõhõnykre inysõwemy reysakemy. ¹³ Aseriòre Deuxu ywisidỹyna mahãdu senadu, kia riòre tarybe wehityhyna adee riwahinyreri. Kie.

3 JuaŌ

3 JuaŌ Ryberiti

¹ Jiarỹ, dohodỹyna matuari mahãduŏ rare. Wabiŏwa-ŏ, Kaio-ŏ watyyriti rewahinyreri. Inatyhymy aluummy watzimahãre.

² Waliina, juhuutyhy Deuxu-ŏ arãixitŏedỹnyra aaŏmydỹyna tule aumy wihikỹhykymy mabekemy, iwese atyytyby awire wesele ratxireri. ³ Inyseriŏre wese aribi rehemynyrenyreu, wako relyyrenyre umy iwese kai ŏbitimy tate wese tule inatyhyna-ki tateri wese. Tai wawo reysamy watzimahãre. ⁴ Jiarỹ raholamahãreu wariŏre wese Deuxu inatyhyna rityhynyreiki, kia ibutu ratyre wawo riteysadỹnytyhyre.

⁵ Kai tahe, Kaio, kowa inyseriŏre tule iwitxira ludu seriŏre teeryŏteki, tewiŏhenanyteu aŏmydỹynana wihikỹ tewinymahãte. ⁶ Inyboho wirotyra-wana, kia hãbu iny seriŏre aluunamy rarybera. Ibedetỹinana-ŏ biwiŏhenanykeki, aŏwihikỹ biwinymahãke. Tuhyykeki Deuxu deewimy atximahãke. Tii dori iny-wana Deuxu inatyhyna-ŏ raaŏmysỹdỹnykre. ⁷ Kia dori kianimy rŏhŏnyre. Ityhydỹỹdukŏdu mahãdu-ribi aŏ ritaŏhykyre. ⁸ Kia wese tahe tuu rikiwiŏhenanymyhỹke. Tai tahe Deuxu aŏmydỹynana tỹnydỹyna riwiŏhenanymyhỹre.

⁹ Ratyyritinmahãre kowa ityhydỹỹdu mahãdu-ŏ. Inyŏ tahe warybe-ŏ roholaŏmyhỹre. Tiiboho dori juhuludukemy ratxireri. Diŏtesi inire. ¹⁰ Aŏu arehemynykreu, ararybekre aŏmybo tii rotỹnyre tule aŏbinamybo rarybere inymy. Aŏ tiihykyle aŏkŏ, iny ityhydỹỹdu seriŏre hãwãwitxira ludu ixidee tarora-ŏ rimyŏtyhy. Inyŏ kia seriŏreŏ rimykeki, tii riixãwidinyre idy-ribi tii seriŏredyna-ŏ dohodỹỹdu mahãdu-ribi hitximy riteŏnyre. ¹¹ Waleina, kai Kaio, ŏrarudu mahãdu aŏhebo rotỹnyre wese aŏ kai tate. Iny wihikỹ wese kai tate. Inyŏ aŏwihikỹ riwinykeki, Deuxu hŏrŏ tii rare. Aŏkŏkeki Deuxu rieryŏre. ¹² Ibutumy Dimitiu dee inatyhyna-di aŏwihikỹmy rarybere. Inyboho tule. Kaile teeryte inyboho inatyhy rarybere.

¹³ Sŏwemy rybe adee ariwahinykemy watzireri. Tahe aŏkŏre tyyriti ritina-ki. ¹⁴ Eleelemy arakemy dori watzireri aroramy tai tahe widee rakarybekre. ¹⁵ Deuxu awo-ki riyrykemy idi watzireri. Abiŏwaboho kaki awehityhy risareri. Wabiŏwaboho sohoji sohoji kowa-ŏ warybe wehityhyna biwahinykre.

Judas Judas Tyyriti

¹ Jiarỹ Juda rare. Jesuisi Kristu deòdu jiarỹ rare, Txiau exi wahe. Deuxu heka aluudu rare. Tii arayrubunymyhỹre òraruna-txi reseke lau. Tai òbitimy ahãbenyke Kristu nonana-ò. Watyyriti adee rewahinyre. ² Ruxetòena adee kanakemy watzireri Deuxu-ribi. Ywina sòwemy aworeny-ki atxibenykemy adireny watzireri. Wiluuna sòwemy akireny ihỹke, Deuxu-ribi.

³ Jiarỹ kaiboho ibutumy aluurenyre. Deuxu ibutumy inyboho ritarenyre. Kia ibutumy ariritinykemy idi rahòtinyra. Inyboho heka ibutumy Deuxu sỹ mahãdu roire. Iwese iny rityhynymyhỹre wese tii iny ritỹnynymyhỹre. Iribi tahe iny mahãduò adee nade iny inytyhyna riwitxiradỹnykemy adireny ratxireri. Iny heka inatyhyna biyrubunybenyke òbitimy rarehyyke.

⁴ Kia òbitikõ mahãdu ayreny-ò ralòra. Tiiboho Deuxu rityhynyõre. Deuxu indeereny awi heka rare òraru-ribi iny ritarenyreki. Kia òbitikõ mahãdu tahe kia wese rarybere: –Òraru-di atxikeki, kia aõ aõkõ rare. Deuxu dori iny òraru-ribi ritare. Jesuisi iny wedu rare, iny Iòlò wahe. Tiiboho tule rarybere: –Deuxu bityhynybenyõke. Deuxu ihetxiu rieryre kia wese tiiboho rarybekemy. Tai tahe tii ritỹnynymyhỹre tiiboho bedehetybina-ò riteònyke.

⁵ Deuxu inatyhymy riteònykre ritỹnynyraki. Iwese tii ihetxiu iny-di rehure wese, tii wiji iny rehukre. Judeu mahãdu heka Deuxu ritare Egito bede-ribi. Idi tahe imahãduò rityhynyõre. Tai tahe imahãdu rahurenyre. Kia teerytenyete. Itxi òhòtirenny reakre. ⁶ Yju mahãduò tule juhuru Deuxu deòdumy ihỹre. Idi tahe taaõmysỹdỹna ririre. Tai Deuxu ròtena bedeò-ò riteònyre. Bedeloro-hokỹ ihỹre. Kabederawo-ki roire. Tiu heka iribi riòlòdỹnyõtyhy. Deuxu bededỹnnana riywinymy roimyhỹre aõhòkỹmy isỹdỹnnana-ò. Tai tahe yju wesemy kia òbitikõ mahãdu rỹike, Deuxu itỹnydỹdumy rỹikre. ⁷ Ijõ ijyy teeryte. Inatxi hãwã ihetxiu ibinatyhy rare: Sodoma, Omora-wana. Ijõ hãwã tule ibinatyhy rare. Kia hãwã yludu mahãdu ibutumy heka òta òtanale riwinymyhỹre.

Hãbuò dori wiwana rexiòrarunymyhỹre, hãwyy tule wiwana wahe. Tai tahe Deuxu ihãwã rahure. Biu-ribi heòty diteònyde. Idi Deuxu dibedeerynyde òraruna derare tii. Tiiemy aõhòkỹmy dỹnnana riwahinyre. ⁸ Kia tule òbitikõ mahãdu-ò riwahinyre. Tiiboho dori ibinamy riwinymyhỹre. Aõbinalemy raraykynymyhỹreny, taumyreny risurisunymyhỹreny òraruna-di. Deuxu rityhynyõre tule yju ruruna-di risinymyhỹreny. ⁹ Tiiboho Mieli wesemy aõkõ riwinyre Mieli heka Deuxu yju dinoduò rare. Tii Satanasi-wana wiribi òtumy rarybemyhỹreny, Moisesi umy òraru-ki. Mieli heka ritirỹmyhỹre iumy ridyke lau. Iu Mieli Satanasi-ò rarybereu urihimyo rityhynymy rarybere, ixinohòtidile ritehiòtyhy. Urile rarybere: –Deuxule aratehikre. ¹⁰ Kia òbitikõ erydu mahãdu aõbina riwinymyhỹreny. Aõbinalemy tyytyby bede aõmydỹnnanamy rarybere kia rieryõmahã hãrele. Kabede aõmydỹnnanale rierymyhỹre iwese ibutu iròdu mahãdu rierymyhỹre wese. Tiiboho heka iròdu aõna aõna nohòtijuranadile aõna aõnamy rotỹnynymyhỹre. Tai rexihurenyre.

¹¹ Deuxu heka mahãdu kiditynnyke, Kaĩ reòsamy raremyhỹ wese dori reòsareki. Aõbo Kaĩ ixidi riwinykemy ròhòtinymyhỹre heka riwinymyhỹre. Kia mahãdu tule Balaaõ wesemy riwinymyhỹre. Balaaõ nieru sòwemy ritakemy ixidi ihỹmyhỹ. Tai tahe Deuxudeewimy riwinyõre. Tule kia mahãdu Kore wesemy riwinymyhỹre. Deuxu òludumy rexisỹnyre. Tai rexihurenykre iwese Kore mahãdu rexihure wesemy.

¹² Kaiboho wiluuna roxina-ò tebutunyteu, kìa mahãdu tule ayreny-ò ralòra. Aworana bedehesi tiiboho ribinadỹnymyhỹre òbitimyno rieryòreki. Urile rexihydnymyhỹre, inywitzira-txi tòhòti reaòhyymyhỹre. Iwese yhy debure wese tiiboho roire. Urile yhy biu ridyòtyhy. Ròaòtyhy. Sòwemy taheka relemyhỹre, ihãrele aòhomy aòkò namyhỹde. Òwòru bederaty wahidỹdu wese tiiboho roire. Iratydikemy ratxireriu, ihãrele aòkòlere. Òwòru rubu wese roire tiiboho. Raòròmyhỹre, rurumyhỹre. Kia wese heka kìa mahãdu rare. ¹³ Kia òbitikò erydu mahãdu tiu ele risaòhyymyhỹre. Ahohokỹ aòwetari òbòhòkỹ idi rehumyhỹre wesemy tiiboho inyrenyre. Iwese òbòbexi-di ròhònymyhỹre wese. Iòraruna òraru-ki aòbina bina iribi ròhònymyhỹre. Tiiboho dori Deuxu inatyhyna ririrenyre. Iwese taina resemyhỹre wese tiiboho iribi resemyhỹrenyre. Deuxu kìa mahãdu-di ritỹnynomy riteònyke bede luruhukỹ-ò. Iribi ròhònyòtyhy. ¹⁴ Enoi heka Adaò dee yreò rare. Adaò juhoo hãbu rare. Debòinatxi riòreky-ribi Enoi rare. Enoi Adaò riòre roko rare. Ihetxiu Enoi rarybere wijinabòdu mahãdumy. Iwese òbitikò erydu mahãdumy roirekre. Enoi rarybere Kristu nonanamy: –Tii kanakre tamahãdu sòwe-wana. ¹⁵ Idi ibutumy iny ritỹnynykemy. Inyò tii taaòhòkỹmyna aòhòkỹmy rotỹnykre òraruna òraru-ki. Ibutumy òrarudu mahãdu rehukremy Deuxu-my ralahatxinanymyhỹreki. ¹⁶ Tiiboho rexirahemyhỹre, tiu reysaòhyymyhỹre, aòdibo tamywimy rabinadỹmyhỹreki ratxikelemy. Rarybenihikỹmyhỹre. Riwiòhenananymyhỹre aò ritamyhỹre xiery.

¹⁷ Waluuna mahãdu, òhòtirenny reake aòmybo Wanyrỹ Jesuisi Kristu teòdỹna mahãdu juhoo raryberé. ¹⁸ Tiiboho adeereny rarybere: –Bedeỹnana roomy tahe ijesu kòdòhònykre, ixidee wilemy tuu rotỹnymyhỹre. ¹⁹ Kia hãbu iny wiribihiximy risỹnykemy, bede aòmydỹnana luudu mahãdu. Deuxu Tyytybytyhy-di aòkò ratximyhỹre. ²⁰ Kaiboho waluuna mahãdu aityhydỹna-di arurumy bitỹnynyke, Deuxu Tyytybytyhyna-di bexitònyberihyy. Deuxu luunay-ki iximy boibeke. ²¹ Wanyrỹ Jesuisi Kristu ruxetòena biraòbenyke. Tii heka umytuedeòna kidiwahinykre. ²² Biwiòhenananymyhỹke ka ritxiònymy rỹira mahãdu. ²³ Kia mahãdu iworonawe-ribi wese bitake. Ijò-ò ywina-di brebuna-di bisỹnykemy taòraruna deramy bekowabenyke. Iòraruna aòna aòna-ò akyrenny reake.

²⁴ Òraruna lau taruru-di Deuxu arayrubunomy ratximyhỹre. Tii arateòsinykre yramy, tako-ò wowydyna-wana. ²⁵ Wowydyna, àlàdỹna, ruruna, Iòlòtyhydỹna, iny Deuxu sohoji-ò kanakemy watxireri tule Inynyrỹ Jesuisi Kristu iny tarasadu-ò. Kata juhuuna-ribi, wiji aòu aòu-ò rahyykre. Kie.

Apocalypse Deuxu heka Joaõ-ò bede ritỹnynyre

¹ Katyyriti-ki tahe bede aõmydỹynana roire. Kia heka Deuxu Jesuisi-ò ritỹnynyre. Idi Kristu Joaõ-ò ritỹnynyre. Aõhebo ele elemu rotỹỹnykre heka inydeereny riteòsinyreri, teòdu mahãdu wahe. Ýjuõ heka Kristu riteònyre Joaõ-ò ibutumy relyykemy, ritỹnynykemy. ² Iribi tahe Joaõ ibutumy relyyre. Kaki heka riritinyre. Kia heka ijyy rare. Jesuisi Kristu inatyhyna rare. ³ Inyõ katyyriti-di rariakeki, eysamy ratxireri. Inyõ kiamy roholakeki, eysamy ratxireri. Inyõ kia rityhynykeki, eysamy ratxireri. Bededỹynana dori iòhòmy ratxireri. Kia ibutumy rotỹỹnyke.

⁴ Jiarỹ heka, Joaõ wahe, dohodỹyna mahãdu-ò watyyriti rewahinyreri. Debò inatxi reurò mahãdu Asia bede-ki watyyriti rewahinyreri. Ruxetòena, ywina-wana adeereny kanakemy idi watzireri. Deuxu-ribi dori ratxireri, ihetxiu rare, tule tiemy rarekre. Tii dori ruxetòena adee riwahinykre, tule irynana tyytyby riwahinyke, debò inatxi reurò mahãdu wahe. ⁵ Jesuisi Kristu tule adee kia riwahinykre. Tii tahe inatyhyna ijyydu rare. Tii juhuhu rubu-ribi ixixadu rare. Tii ibutu iòlò dinodu heka tii rare. Tii inyluure. Inyòraru iny-ribi tii riwatarenyre tahãlubu òraru-ki. ⁶ Tii Xiwe wahidỹỹdu mahãduõ ixidee riwinyre, inyboho wahe. Ibutumy ityhydỹỹdu heka xiwe wahidỹỹdu mahãdu wese rare, iòlò mahãdu wese wahe. Deuxu rekealàmhyhỹke. Ibutumy wowydyna, ruru-wana heka Jesuisi Kristu-ò rawahidỹỹmy rarekre ihyy hyymy. Kie ⁷ Beteheke, tii biuwetykywo-ki naderi. Ibutumy iny tuu robikre. Irubudỹỹdu tule tuu robikre. Ibutumy iny rahinykre, robukre iòraru-ki. Inatyhy rare. Kie.

⁸ Jiarỹ AA rare YY rare. Juhuu ludu rare, tule ikonana ludu rare. Deuxu jiarỹ rare ibutu ruru wahõrõ rare. Aõu aõu jiarỹ watxiwãhãre.

⁹ Jiarỹ Joaõ rare, aityhydỹỹdu seriòre wahe. Jiarỹ tule awese aõhebo ratỹynyre. Jesuisi Iòlòna òraru-ki. Patmos bedebute-ki jiarỹ ratxire, ròtena wese heka tai ratxire. Jesuisi inatyhyna dori retỹnynyre. ¹⁰ Nobiuotuõ heka jiarỹ aõma Deuxu Tyytybytyhy wadee dobehede. Iu tahe rybeõ-ò raholare, juròna wodỹỹ wese heka rare. ¹¹ Tahe wadee rarybere: –Biritinyke aõma ibutumy aõbo kai bobikre. Ibutumy dohodỹyna mahãdu-ò kia tyyriti biwahinyke. Ka tyyriti tahe biteònyke heka debò inatxi reurò hãwã-ò: Efesu hãwã-ò, Esmirna hãwã-ò, Pergamo hãwã-ò, Txiatira hãwã-ò, Sardesi hãwã-ò, Filadelfia hãwã-ò, Laodisia hãwã-ò. ¹² Retehera wahewo-ò mobo wadee rarybereò. Tahe debò inatxi reurò loosòna mynynalemy rabira, womati tỹrỹrỹyle wahe. ¹³ Itya-ki tahe hãbuõ wese rare. Ityky urarehe heka ratxire. Iwereysana heka womati tỹrỹrỹỹ heka rare wyò wòtena-ki roire. ¹⁴ Irade iurahakỹ ratximyhỹre. Iruue heka heòty wese rare. ¹⁵ Iwa tahe bronze womati wese rare. Irybe wodỹỹ heka bee ijiranahakỹ wese heka rare. ¹⁶ Iruruwe-ribi debò-ki heka taina debò inatxi reurò sòwe rimyre. Irybe mayrehe wiòtxu wese iry-ribi ròhònomyhỹre. Iòsỹny tahe txu tòtee wese heka rare, itỹnytyhyre. ¹⁷ Kia ibutumy rabireu, jiarỹ resera bede-ò rubu wesemy. Tii ruruwe-ribi debò watyre-ki ritidire, rarybere: –Buberuòtyhy! Jiarỹ juhuludu rare, ihewoludu rare. ¹⁸ Jiarỹ rurure, iribi tahe rexixare rubu-ribi, aõu aõu tahe jiarỹ watzireri. Tiu aruruòtyhy. Rububede dinodu heka jiarỹ watzireri, ityre waruru rare. ¹⁹ Biritinyke ibutumy tuu tabita wiji. Tule aõbo idi kanakemy biritinyke. ²⁰ Adee aritỹnynyke aõbo kia ibutumy rare.

Debò inatxi reurò taina heka wadebò-ki rare. Kia taina heka dohodỹỹna mahãdu ŷju wese rare. Loosòna mynyna heka dohodỹỹna mahãdu wese rare.

2

¹ Kia heka biritinyke Efesu dohodỹỹna ŷju-ò: —Kaa heka inyõ rybe rare. Tii taina debò inatxi reurò rimymy idi rỹimyhỹ iruruwe-ribi debò wahe. Tii loosòna mynyna yky-ki rariareri. Kia womati tỹrỹrỹhỹkỹ-di relere wahe. ² Aaõmysỹdỹỹna wiwihikỹ reeryre, awoxierysytere tule. Hãbu bina tiu aitx-erenaõna toite. Inyõ Deuxu deòdumy iximy uritere rybedu, teurihitenyete. Kia iruirybe teerytenyete. ³ Kaiboho tawoxieryterenytenyete. Tule aõhõkỹmy tatỹỹnytenyete waòraru-ki, wijile tule wahe. ⁴ Kiaremy tahe sohojile wadee ibinare. Iwese juhUU waluu wesemy aõkõ wiji ahãtenyete. ⁵ Kaiboho heka atyhyna-ribi ahewo-ò tadòòsetenyete. Kiaremy ta idi bexinohõtinyinmy bexirãhĩbenyke. Iwese juhUU atximahãte wese, ixityre boibekemy. Kiamy aõkõkeki, aloosòna mynyna ay-ribi aritakre. ⁶ Kiaremy ta akireny sohojile awire wadee. Kaiboho heka Nikolaita mahãdu iaõaõna widỹỹ derarenyete wawesemy. ⁷ Iny rybeõ ijohona mahãdu bohohabenyke Deuxu Tyytybytyhy rybe-ò timybo Ityhydỹỹdu mahãdu-ò rarybemyhỹre: —Inyõ òraruna ijesu ritakeki, tamy jiarỹ umytuedeõna ariwahinykre. Kia tahe Deuxu bederaty ritokre, Deuxu oworu-ki rỹimyhỹre wahe. Kia bederaty inyru wahidỹỹdu rare.

⁸ Kia heka biritinyke Esmirna dohodỹỹna ŷju-ò: —Kia heka Juhuuludu rybe rare, Ihewoludu rybe rare. Tii rururibile rexixare. ⁹ Aõhõkỹmy dỹỹnana reerymyhỹre. Uriterenodu wesemy toite. Ihãre tahe aõna aõnawiji ahõrõreny rare. Aòludu mahãdu umy rarybereri ibinamy. Tiiboho Satanasi mahãdu roire. Judeu mahãdu aõkõ roire tiiboho tuu raryberẽhãre. ¹⁰ Buberuõtyhy kaiboho! Aõhõkỹmy dỹỹnanaõ kanakre debò wiò txumy wahe. Tahe buberuõtyhyke. Rõtenawo-ki boibenykre. Burubenyke hãrele heka òbitimy biwatyhynybenyke. Iribi tahe irudỹỹna rataana adee ariwahinykre. ¹¹ Kaiboho nohõti-di mahãdu, bohohake timybo Deuxu Tyytybytyhy heka ityhydỹỹdu mahãdu-ò rarybemyhỹre.

¹² Kia heka biritinyke Pergamo dohodỹỹna ŷju-ò: —Kia inyõ rybe rare. Tii mayrehe wiòtxuree dire:

¹³ —Jiarỹ reeryre asỹ, ahãwã wahe. Kaiboho Satanasisỹ-ki tasỹnyteri, irynana rareri wahe. Tahe Kaiboho aityhydỹỹna teriõtenyete. Tai tiiboho warybedu Antipasi òbiti rirubunyhãrele.

¹⁴ Ihãre tahe akireny sohojile wadee ibinare. Ayreny-ki inyõ Balaaõ erydỹỹna rityhynyre. Tii ihetxiu Balake òraruna-txi aatysydỹỹmy ribedeerydỹỹnyre resedỹỹkemy. Tii Israeli mahãdu-ò rarybere:

—Xiwena aõma ide tahe biròbenyke tule òta tahe urihimyo tahe ibinare.

¹⁵ Tule ayreny-ki tahe Niolaita tohodỹỹna ijõreny rityhynyre, timybo rexiòrarunanykemy. Kia ibinare wadee. ¹⁶ Tai marybeke tiiboho rexirahĩkemy idi iribi rexixãwidỹỹnykemy. Tukõkeki, anakre warymayrehe wiòtxuree-di iòludumy areakre wou-ki. ¹⁷ Iny nohõti-di mahãdu, bohohake Deuxu Tyytybytyhy rybe-ò timybo Ityhydỹỹdu mahãdu-ò rarybemyhỹre: —Inyõ òraruna ijesu ritakeki, tamy biu-ribi rỹsỹna rỹikre. Manauratyre-ki heka nii tỹmyra raritimy roire. Õmo nii rieryõre. Tunidukrele rieryre.

¹⁸ Kia heka biritinyke Txiatira dohodỹỹna ŷju-ò: —Kaa heka Deuxu Riòre Rybe rare. Irue heka heòty wese rare. Iwa bronze womati wese rare.

¹⁹ Aaõmysỹdỹỹna reeryreri, luuna, ywina, tyhydỹỹna, juhUU ratyre wiji aaõmysỹdỹỹna. ²⁰ Kiaremy tahe sohojile wadee ibinare: Kaiboho heka

Jezabel teijemahātenyete. Kia hāwyy dori Deuxumy rybedu ixi-di rare. Ihāre tahe òtaòtamy, xiwe rÿsÿmy rotohodÿÿmyhÿre, ritxoo hōrō wahe. ²¹ Jiarÿ tule txiò reijere òtaòta-ribi ixāwikemy. Tahe tuuōhyyre. ²² Idi herina-ò arilidikre ihābu mahādu-wana. Tai aōhōkÿmy rotÿÿnyrenykre. Tiiboho kia rexirāhÿnyōrenykeki, tuu ele elemy ariwinykre. ²³ Iriòre bina arirubunykre. Tai ibutumy aōwidÿÿnamyna ityhydÿÿdu mahādu riwaerykremy. Jiarÿ heka inywo erydu dori rare. Kiaremyta iny sohoji sohoji ariòwynykre. ²⁴ Ayreny-ki tahe inyō rÿire. Tiiboho bedeeryna bina rityhynyrenyōre. Tiiboho bedeeryna bina rieryōhyyre. Txioinihe, bede ywina sira aōkō adeereny ariwahinykre. ²⁵ Iwese kaiboho tetyhynyte wese wiji bityhynybenyhyyke. Ele ele dori arehemynykre. ²⁶⁻²⁸ Kaiboho heka òraruna ijesu bitakeki, adeereny ruru ariwahinykre. Kaiboho ihyymy wadeewimy biwinybenykeki, bede bede dinodu mahādumy boibebenyke, iwese ruru Waha-ribi remyra wese wahe. Tamywikeki womati òhòte-di bede bede mahādu rihukre, iwese butxi ribòhōnyre wese wahe. Tule adeereny ariwahinykre aōma biuràsò taina wahe. ²⁹ Iny nohōti-di mahādu, boholake Deuxu Tyytybytyhy rybe-ò, timybo tii ityhydÿÿdu mahādu-ò rarybemyhÿre.

3

¹ Kia heka biritinyke Sardesi dohodÿÿna ÿju-ò: —Deuxu Tyytybytyhy debò inatxi reurò dinodu, taina debò inatxi reurò dinodu kia rybe rare: —Aōhebo tatÿÿnymahātenyete reerymyhÿre. Arumy anireny ratÿÿnymyhyre ihāre tahe tarumy ahātenyete. ² Bexirawahatebenyke ainatyhydÿÿna-ki, urikō-ribi kiemy ixāwiheny. Deuxuko-ki awityhymy aōkō ixi-di textiemyhÿtenyete. Kia reerymyhÿre aōmysÿdÿÿnareny tewinymahāte. ³ Inatyhyna juhu taholatenytedi, bexinohōtinybenyke. Idi bityhynybenyke aōnanabina-ribi bexirāhÿke. Tukōkreki wasidu wese ierykōmy adeereny anakre. ⁴ Ihāre tahe Sardesi hāwā-ki inyō reximymy òbitimy rarekremy ihÿre. Tiiboho wahe-ki tyky lyra urahakÿ-di kanariarenkyre kiemy dori òbitimy reximyrenyre. ⁵ Mobo ròtarenkyre, tyurahakÿ-di rexityynyrenykre. Inireny Rutyyriti-ribi aritaōtyhy. Idi Wahakō-ò wahōrōrenymy aritÿnykre tule iÿjuko-ki. ⁶ Kaiboho nohōti-di mahādu, boholake timybo Deuxu Tyytybytyhy heka, ityhydÿÿdu mahādu-ò rarybemyhÿre.

⁷ Kia heka Filadelfia dohodÿÿna ÿju-ò biritinyke: —Kaheka inatyhymy Deuxu deòdÿÿna rybe rare, òbitimy nodu wahe. Tii Davi ijò rayna dinodu rare. Tii ijò riraynykeki tiu inyō riratòbònyōtyhy. Tii riratòbònykeki tiu iny riraynyōtyhy. ⁸ Aōhebo tatÿÿnymahātenyete reeryre. Akyhynakōmy atximahātenytemy rieryre warybe dori tetyhynymyhytenyete. Tai ijò adeereny reraynyra. Tii inyō riratòbònyōtyhy. ⁹ Bodoholabenkyre. Satanasi mahādu heka Judeumy rexininimyhÿre tukōdu hārele. Idi adidydenkyre akoreny-ò tatiowotimy kedeseke. Iu aluurenymy riwaeryrenkyre. ¹⁰ Aōhōkÿmy dÿÿnana kanake ibutumy iny urihidÿÿmy. Kaiboho warybe tetyhynyta, ywina-di tetyhynyta. Tai ilau arayrubunyrenyke. ¹¹ Ele elemy dori adehemynykre. Ahōrōreny biyrubunyke inyō aribi rawasinyheny arudÿÿna rataana wahe. ¹² Oraruna ijesu inyō ritakeki. Tii ixbyby rubumy ruruōkre. Tii Deuxu heto-ki rasÿnyihyykre. Deuxuni ityre raritidyÿmy rÿikre, biu-ribi dobehede wahe. ¹³ —Iny nohōti-di mahādu, boholake Deuxu Tyytybytyhy rybe-ò timybo ityhydÿÿdu mahādu-ò rarybemyhÿre.

¹⁴ Laodisia hāwā dohodÿÿna mahādu ÿju-ò heka biritinyke: —Kie rybe kaa rare. Tii inatyhyna inatyhy rybe rare. Tii Deuxu-wana bede relereu,

ratximyhÿ. ¹⁵ Aõhebo tatÿÿnymyhÿtenyete ibutumy reeryre. Ainatyhyna-ki inatyhymy aõkõ, txiõlemy aõkõ toite tule. ¹⁶ Tai tahe iòraru-ki ixi-ribi aratarenykremy rexinohõtinyre. ¹⁷ Kaiboho tarybetenyte: —Waaõwiwi-di roire. Awityhymy watxirenyreri. Wadeereny aõ rasiranyõhyreri. Idi urile texibõnytenyteri. Kaiboho dori abina, iaõkõ mahãdu, adehekÿ, aruety toite. ¹⁸ Kia aratohonykre: —Waribi womati tÿrÿrÿhÿkÿ aworibityhy biõbranykre, aityhynamy wiwihikÿ. Tasÿse tyyurahakÿ tule, ade wõtenamy. Tasÿse rueluahina tule, arue ywinamy. ¹⁹ Waluuna mahãdu òhòte-di aribedeerynymyhÿre warybemy tule. Tahe eryrewemy aõsusu-ribi bex-itabenykre wadee. ²⁰ Bodoholabenyke. Ijõ-ki rarymy watxireri. Inyõ roholakeki ihetowo-ò aralokre. Tai tii-wana ariroxikre. ²¹ Òraruna ijesu inyõ ritakeki, tii wawana waryna-txi ronykre iwese jiarÿ waha-wana nadonymyhÿde wese. Rõtare dori wawouna-ki. ²² Iny nohòti-di mahãdu, bohohake Deuxu Tyytybytyhy rybe-ò, timybo tii ityhydÿÿdu mahãdu-ò rarybemyhÿre.

4

¹ Iribi tahe biu-ki ijòmÿ rabira rasina wese. Rybeõ raholare, jurònajurò wesemy. Iwese wadee rarybere wese. Kiamy narybede: —Mana òwònyke, aõhebo itxõmo rahudi rotÿÿnykre ini ariteòsinykre. ² Iule tahe Deuxu Tyytybytyhy riwamyre. Iu, inyõ rynanamy rabira biu-ki. ³ Iòsÿny heka roosònymyhÿre womatiwihikÿ rÿsÿ wese, Jaspe wesena, Sadonio wese. Uwajiõ wixira tÿre heka rare istryna rirurawonyre. ⁴ Tahe 24 ryna istryna rirurawonyre. Ityre tahe 24my wedu mahãdu ronyre tyyurahakÿ-di. Irati-ki womati tÿrÿrÿhÿkÿ-di rarataanany. ⁵ Biudelaa, biumyta, istrynana-ribi dohonyde. Heòtyloo heka debo inatxi reuròmÿ sòwe iko-ki rÿire. Kia heka Deuxu Tyytybytyhy tuu sòwedu rare. ⁶ Tule iko-ki mana aho roire iuramy raurananyre. Irurawona-ki wiòwiò-ki aõni inaubiòwa rãire, irue sòwe ihewo-ki, iko-ki. ⁷ Aõni delena heka hãlòhehekÿ wese rare. Ijõ heka karòtihikÿ wese rare. Ijõ tahe hãbu òsÿny wese rare. Ikonanareny tahe nawiihikÿ dowòmÿ nade wese rare. ⁸ Ibutumy tiiboho debò sohoji reuròmÿ tesòwereny. Ta tiiboho tetya wirawyò rawyò irue dire. Tahe tiiboho rexielehynyõhyylemy txumy rummy rawiunymyhÿ: —Òbitityhy tate, Òbitityhy tate, Òbitityhy tate Inynyrÿ Deuxu rurutere. Kai tate, tule kai mabekre. ⁹ Kia heka inaubiòwa boho rawiunyre: —Wowydyna, àlàna-wana rynana-ki rÿdu-ò, iki kiemy nodu-ò wahe. ¹⁰ Iu tahe 24 wedu mahãdu heka tatiowotimy taòsÿny sutxi ritidimy riwowydynymyhÿreny resemÿ iko-ò. Tamy tarataana-di rehumy raryberenyre. ¹¹ —Wadinodureny, waDeuxureny adee sohojile heka wowydyna, loosòna, àlàna rawahike. Ibutumy dori aõna aõna tewinyte. Adeewimy rÿimyhÿre idi rariamyhÿreny.

5

¹ Ryna-ki rÿdu ruruna debò-ki heka tyyriti werywery wesemy rabira. Tyyriti tahe wirawyò rawyò-ki iriti dire, tii debò inatxi reurò iratòbòna sòwe. ² Ýju ruru ruruhukÿ-my ryrymy dÿÿraxi-di: —Mobo ityhykre tyyriti ratòbòna aresydÿÿdukre iraydÿÿ-ki tule. ³ Tai tahe inyõ ijõhyre: —Biu-ki, bede-ki, surawo-ki ijoõhyre. ⁴ Inyõ ityhyòre iraydÿÿ-ki tamy itxere-ki. Iòraru-ki ta urile jiarÿ rahinymyhÿre. ⁵ Iule tahe matuariõ wadee narybede: —Hiõmyke, betehe ta inihe Juda mahãdu hãlòhehekÿ-ò, Iòlò Davi iriòre riòre wahe. Tii dori tyyriti ratòbòna riorokre idi riraynykre, tii sohojile dori wou-ribi rõtare. ⁶ Kiamy tahe rabira, Budoeni Riòre wahe. Tii rynana ubey-ki rÿimyhÿ. Aõni

inaubiòwa ijõre. Tiiboho-wana tahe matuari mahãdu rỹire. Budoeni rurure wesemy rỹire. Iò tahe debò inatxi reurò rare. Irue tahe tule. Kia rare Deuxu Tyytybyõ rare, tii bede bedemy nodu mahãdu. ⁷ Budoeni riòre tahe rynana-ki rỹdu ruru debò-ribi ditade, aõma tyyriti wahe. ⁸ Iule ta aõni inaubiòwa, 24 matuari boho-wana tatiowotimy rejure budøeni riòreko-ò. Tii sohoji sohoji wiuna-di, womati tỹrỹrỹhỹkỹ hyna-di ratximyhỹreny. Sohoji sohojiro-ki tahe òwòrusõ wydysilỹnywi-di wese rare. Kia Deuxu tyhydỹỹdu mahãdu ixitòedỹỹna violão wese tule ratximyhỹreny. ⁹ Tiiboho wiutỹmyramy rawiunymyhỹreny kamy wahe:

–Kai atyhy tate Tyyriti raydỹỹ-ò, iratòbòna eresydu tule. Arubumy heka Deuxu-ò Ixỹju ixỹju teõbranyte. Irybe wixira wixira, ibede wixira wixira iixỹjuna tule.

¹⁰ Iòlòmý tewasynyteny Deuxu dee tule xiwena wahidỹỹny mahãdu wahe. Idi hãwã hãwã ariwedunyrenykremy. ¹¹ Ýju sòwetyhymy rabira rynana werora-ki, aõniboho matuariboho tule. Miliaõ hõkỹmy rasòwerenyre. ¹² Tiiboho rirajuahakỹmy rawiunymyhỹreny: –Wowydyna, ruruna, deysana, àlàna, loosòna tamy sohojile rawahinyrenyke budøeni riòre-ò. Tii dori rurure ityhymy ¹³ Tai tahe ibutumy biu iròdu iròdu, suityre iròdu, bera iròdu iròdu ibutumy aõna tule rawiunymyhỹreny rynana-ki rỹdu-ò. Budoeni riòre-ò tule kia rawiunymyhỹre. Rarehykyle, rarehykyle heka rarekre. Kie. ¹⁴ Aõni inaubiòwa rirawyònyre: –Kie, Matuari 24 tahe resereny iko, kiemy noduko-ò.

6

¹ Tahe Budoeni riòre heka tyyriti ratòbònaõ riòròre. Kiamy rabire. Tule aõni inaubiòwa mahãdu-ò narybede rybenihikỹmy biummyta wodỹỹ wese. Mana ini itxeremy. ² Tai retehere awaru urahakỹmy rabire. Tairỹdu iwaxiwahate dire. Tamy irudỹỹna rataana riwahinyreny. Tahe rare wou ròtakremy.

³ Tahe ijõ ratòbòna riorore. Ijõ aõni tahe narybede inatxina wahe: – Mana ini itxeremy. ⁴ Idi awaru sòhòkỹ ròhònyre. Inyõ ityre rỹdu-ò ruruna riwahinyre, wou ritelenykemy bede bedemy. Tai hãbu mahãdu wii rahukremy. Tule inyõ mayrehe ityre rỹdu-ò riwahinyre.

⁵ Tahe inataõna ratòbòna riraynyre. Ixyby inataõna aõni rybe-ò raholare: – Mana ini itxeremy. Tai retehere. Awaru lybmy rabire, ityre rỹdu urihina-di tebò-ki. ⁶ Tahe aõniy-ribi rybeò-ò raholare: –Womati nieru sohoji-di heka urihina sohojile heka trigo rawykre, txusohoji aõmysỹdỹỹna òwy wahe. Tule inataõ urihina sevada rawykre, txusohoji aõmysỹdỹỹna òwy. Uritere ta uva-ò, adỹỹ-ò aõhe isỹdỹỹõmykre.

⁷ Tahe inaubiòwana ratòbòna riraynyre, Budoeni riòre wahe. Ixyby inataõna aõni rybe-ò raholare: –Mana ini itxeremy. ⁸ Tai retehere. Awaru bisamadòbòlỹre wesemy rabire. Ityre-ki rỹdu heka Rubu inire, heòty bede rubunana iheludumy. Inyõ ityre rỹdu-ò ruru riwahinyre. Tai ròhònyre iny rirubunykremy. Inaubiòwa iny-ribi heka, sohoji rirubunykremy. Wou-ki, rama desemy, rubutyhy-di, iròdu debure-di heka iny rurure.

⁹ Tahe iruyrena ratòbòna riraynyre. Tahe Xiwena wahedỹỹna rawo-ki iny mahãdu rabire Deuxu rybe òraru-ki, tatyhydỹỹna òraru-ki rururenyre mahãdu wahe. ¹⁰ Tiiboho rirajuamyhỹre: –Deuxu Inynyrỹhỹkỹ, kai tyhy tate, òbiti tule. Tiu wexi waòwyreny bilidikre, warubudỹỹdureny-ò? ¹¹ Tahe iximynamynamy tyyurahakỹ-di rexityynyreny. Tahe tamyreny rarybere urihimyo rexielehinyrenykre. Ijoiireny iwesereny rurukreu riraòrenykremy. Isòwereny rexihureu wahe.

¹² Tahe debò sohoji reuròna ratòbòna riraynyre. Kiata idi suu ramytywatare inihikỹmy. Txuu urile rurunyre, ahãdu isòmý relere, halubusò wese. ¹³ Taina tahe sutxi dejujude iwese bederaty yhydebore ritxiwimyhỹre wese. ¹⁴ Biu titxibo ikõre, iwese tyyriti rarasemyhỹre wese. Ibutumy hãwãlò bedebute tule taherina-ribi ratare. ¹⁵ Iu tahe ibutumy iny rexiwore hãloohokỹwo-ò, manahakỹ hewo-ò tule. Tii roire Iòlò mahãdu, bededinodu mahãdu, soldado dinodu mahãdu, ityhy mahãdu irurutere mahãdu, ibutumy ijõ mahãdu rexiwore. ¹⁶ Tahe taixiwotena-ribi rirajuamyhỹreny: —Waxireny mana heka bedesede rynana-ki rỹdu lau rekexiwòrenykemy. Budoeni riòre debure lau tule. ¹⁷ Deburena txu, kyarana txu heka reare tamy, mobo riijekre.

7

¹ Idi tahe inaubiòwa ýjumy heka tuu rabire. Tiiboho heka inaubiòwa bedehitxihitxi bedemy rỹire. Tahe rimyreny yhyhykỹ tebò-ki heka rimyreny. Tiu heka òwòru radeõ raykỹhyky roire. Bede-ki aõkõ, aho-ki aõkõ rebònyra? ²⁻³ Tule ijõmy rabire ýjuõmy ibryra-ribi rarerimy. Deuxu irumy nonadu hãletena nihikỹ widỹña heka diwymy idi nade. Iribi tahe inaubiòwa ýju-ò tii rryre: —Txioke inihe. Iwotõmodỹõmyke wa suu, bee, òwòru. (Kia ýju mahãdu dori, bede, bero, wotõmodỹõdu mahãdu ihỹre.) Biraòriòreke heka Deuxu hãletena deòdu òru-ò aridikre. ⁴⁻⁸ Tiwesebo kia ritidỹña rimymy idi rare. Tahe raholare heka jiarỹ tiweserebo. Ta 144.000 iny ibutumy. Israeli ijoi waòinatxi reurò kia ijoimy heka ixidee rimyre. Sohoji sohoji ijoi-ribi 12.000 inymy heka rimyre: Juda ijoi-ribi, Gade ijoi-ribi, Asser ijoi-ribi, Naftali ijoi-ribi, Manases ijoi-ribi, Simeaõ ijoi-ribi, Levi ijoi-ribi, Issacar ijoi-ribi, Zebulõ ijoi-ribi, Jyje ijoi-ribi, Benjami ijoi-ribi, Kia ibutu ijoi-ribi heka 12000 inymy rimyre.

⁹ Iribi tahe sòwemy inymy rabire. Timy heka idi wariramahãduòkre. Ibutu 12.000 hãwã hãwã-ribi wirotyre. Bede ibutu rybe witxira witxira rybedu ibutu ijoi witxira wahe. Tai tahe Budoeniube-ò tiiboho rotamanyreny. Budoeniko-txi ryanako-txi wirotyre. Ibutumy tiiboho ityyurahakỹlemy roiremy. Horeni iru-di heka roiremyhỹ. ¹⁰ Tahe rryreny —irariemy rryreny: —Biu-ò hena waDeuxu-ribi nade rynana nihikỹ-ki ronyreri. Tule Budoeni-ribi nade. ¹¹⁻¹² Tahe ýju ibutumy heka widotyde ryanawerora-ò, tule matuari mahãdu tule iwo-ki. Inaubiòwa aõni ibutumy resereny rynana nihikỹko-txi resere taòsana sutxi ritidimy Deuxu kia wowodynamy relere. Kie, myheka rarybere: —Wowodyna, Bedeerydỹña, deàlana, loosòna, aruru, aixiòlòdỹña. Ibutumy heka kia kanakre inyDeuxu-ò. Rarehykyle, rarehykyle heka rarekre. Kie. ¹³ Tahe wawiò inaubiòwa matuari mahãduò wadee rỹraxire: —Kai aõbo teerymahãte kia tykyurahakỹ-di ratxirenyreriò, tule tiribibo ròirerí? ¹⁴ Tahe rarybere: —Aõkõre wanyrỹ, reerykõre. Bedelyyke wako. Tahe wako tuu delyyde. Kia heka dòhònyde heka aõhòkymy dỹñana-ribi dòhònyde rare. Ityky rityranyre heka Budoeni riòre hãlubu-di. ¹⁵ Taiki heka rynana nihikỹko-ki ratxirenyreri Deuxuko-ki. Kaha heka ruu, txuu-wana heka rããhimy ratximyhỹreny taheto bededỹñana-ki. Kia rynana-ki rỹdu tahe riyrubunyrenykre. ¹⁶ Tiu rama rirubudỹrenyõmy heka bemomo boho. Tiu txutòteehekỹ-wana wirisỹnyòtyhy ybòtò boho-wana, txutye boho-wana. ¹⁷ Budoeni riòre dori rynana nihikỹko-ki ratximyhỹre. Tii heka aryña adee riwahinymyhỹkre. Tii heka adi itxeredukre heka aradykre heka Umyituedeõna ube-ò. Deuxu irube rirubudỹnykre.

8

¹ Budoeni riòre debò inatxi reurò hãletenamy ribòhònyreu, aõdee biu-ki

roholaõhyyre heka byy, myle roire: aõwodỹỹ wodỹỹhomy aõkõ. Wadee meia hora txумы bedemy bede rewyre. ² Debò inatxi reurò ýjummy tuu rabire Deuxuko-ki nyidemy. Tahe inyõ tamy riõremy idi retehere debò inatxi reurò ajurõnamy.

³⁻⁴ Tahe iwitxira ýju nade. Tii womati tỹrỹrỹhỹkỹ atara nihikỹ. Tahe xiwenatyre orarade rỹny wihikỹ ritoonyre. Inyõ riwahinyre ýju-dee sõwemy. Riurinykemy Deuxu ijoi ixitòedỹỹna-wana xiwenatyre-ò risõkemy aderòna rỹnyrehekỹ heka womati tỹrỹrỹ xiwenatyre-ki ritxiwire Deuxu ryanako-txi. Ýju iribi tahe kia ibutummy raòwònyre Deuxu-ò. ⁵ Tahe heòty-di heka ýju atara ritỹxinyra idi heòty-di rehure biu-ribi bede-ò. Tai tahe biumytxi ramytxynihikỹnyre heka suu biu tawe rihetenyre rybe wese wodỹỹ ramytatare.

⁶ Tahe debò inatxi reurò ýjummy heka rexiywinymy rỹire ajuròna-di jurònykremy.

⁷ Juhu ýju heka rurònyre. Iribi tahe bedejutytyhykỹ heòty hãlubu-wana raurinymy bede-ò rejuxunyre. Bedejura tahe roomyhỹ asirade, bedero-wana inataõ-ribi, sohoji roomyhỹ.

⁸⁻⁹ Iribi ihewoludu txuròna-di rurònyre. Tahe berahakỹ-ò resere hãwãlò nihikỹ wesemy. Tai ibutummy heòtylawò txuramy ituere. Iyre bee tahe hãlubuhukỹlemy relere. Iyre utura tahe ituere.

¹⁰ Tahe ihewoluduhe txuròna-di rurònyre. Iribi tahe tainahakỹõ berohokỹyre-txi resere berayre-txi tule. ¹¹ Tainahakỹ heka ihyre inire. Tahe sõwemy iny ituere ihyre bee riurinyreki.

¹² Tahe ihewotyhy tyaludu txuròna-di rurònyre. Tahe aõwesele txutyemy txuu roosòõhyyre. Tahe ahãdu tawekremy turutyhy inihe relere taina tule. Tahe bederurunytyhyre heka.

¹³ Tahe idi retehemy jiarỹ rãiwãhã. Tahe tuu rabire nawii nihikỹõ ruòmý ratxireriõ. Tii iryru-di heka rarybemyhỹ: –Bede heka rabinakre. Bede heka rabinakre. Suludu bede iny-ò rryrmyhỹ: –Txioinihe sõwemy aõbina binahakỹ rexiòtỹmyranykre. Tahe hewotyhyludu ýju txuròna-di kudurònykreu heka bede rabinatyhykre.

9

¹ Ijõ ýju tajuròna rurònyre. Tii heka iruyre hewoludu rare. Tahe ijõ inymy rabire. Biu-ribi suò taina resere wese tii resere. Tamy ijò raynaõ diwahinyde, hãloo nihikỹ ratòbòna rayna wahe. Hãloo nihikỹ heka irehehekỹ rare. ² Tahe riraynyre. Wàdasi iribi tahe dòhònyde. Iwese tahe bede rurunyre wawerorareny-di. Txuu, ibutummy rurunyre wàdasi lybyhykỹ òraru-ki. ³ Tahe seihikỹlyby wese heka wàdày-ribi dòhònyde tahe desede suò. Seihe heka itytibòròhòkỹ wese heka ihe rare. ⁴ Asi rubudỹỹõmykre bederaradeõ tule, òwòru tule. Inyõ Deuxu kia ritidỹỹna iòru-ki rỹiõkeki, tahe tule tamy ijira rỹikre. ⁵ Iny rubudỹỹmy aõkõre. Tahe iny aõhòkỹmy rotỹỹnykemyre heka iruyre ahãdumy. Aõhòkỹmy rotỹỹnymyhỹre kia ihe juberereri riijererimy ihỹre. ⁶ Kia txuu tahe ixirubudỹỹmy reamyhỹre. Tahe aõkõre heka timyhe ixirubudỹỹkõmy tamyhe rubu dehemynyõhyymyhỹde. Tukemy heka riwisỹnymyhỹre. Tahe aõkõre rubu iribi rahenymyhỹre. ⁷ Seihikỹ heka awaru wese rare. Iwese awaru rexiywinymy wou-ki ralòkremy rỹimyhỹre wese heka rare. Irati-ki rỹire womati tỹrỹrỹhỹkỹle irataana wahe. Iòsana heka iny òsana wese rare. ⁸ Irade irehehekỹre hãwyw radehekỹ wesele. Txuu tahe leaõ juhukỹ wesele rare. ⁹ Wyhy itxena ibreti-ki roimyhỹre. Womatile ibreti rare. Bede heka urile rawodỹỹnyhỹkỹmyhỹre. Iwese tewe awaru-di nodu sõwe iwodỹỹ rare. Iwese aõbina-ò rajaramyhỹre wodỹỹ wese wahe.

¹⁰ Seihikỹ heka bòròhywe nihikỹ wese heka rare. Tahe iruru-di rare. Iny riwotòmonymhỹkemy iruyre ahādumyhỹmy. Iherona ramytxytxyre iruyre ahādumyhỹmy. ¹¹ Iiòlò heka hāloo rahejihikỹ wedu heka rare. Ini heka hebreu rybe, Abadu rare. Grego rybe heka, Apoliō heka rare. Iny rybe heka iny hàdu hàduhukỹ rare.

¹² Juhuu bedebinahakỹ ituera ròhònyra. Katahe ijō iwitxira kòdòhònykre inatximyhỹmy wahe.

¹³ Ijō ýju tajuròna-di rurònyre. Tii heka debò sohoji hewoludu rare. Raholare heka rybeō-ò. Womati xiwena-ò-ribe ròhònyre. Xiwena-ò heka inaubiòwa sòwe. Kia womati tỳrỳrỹ xiwena heka Deuxu ryanako rỹire.

¹⁴ Kia ýju-ò heka rarybere ijuròna dinodu wahe: —Inaubiòwa ýju besedỹnyke ixinamy ròhònyke. Tii heka Bero nihikỹ ròtena-ki, bero Eufratesi-ki. ¹⁵ Tii heka ròtena-ki ratximyhỹre kia bededỹnanau, kia txuu, kia ahāduu kia beòrau. Iribi tahe riòlòdỹnyrenyre. Iribi tahe ihewoludu iny ibutumy rahure. Iyreyre inataō hāwā jurajuramy heka rahure. Inataō jura-ribe sohoji sohoji rirubunyre. ¹⁶ Tahe jiarỹ raholare tiweserebo aōbinadumy rỹire. Iny 200.000.000 inymy rỹire. ¹⁷ Tahe aōbinadumy rabira awaru tyre ronyreri. Awaru tyre ludu tahe iwyhy itxena dire. Ibutumy wako-ki rỹire. Ibutumy rabire. Womatihikỹle, heòtyhykỹwesele heka rare. Ijō heka tỳreura rare safira wese. Ijō tahe tỳre raramadòbò wesele. Awaru rati heka leaō ratihikỹ wesele rare. Heòtyle iry-ribe ròhònyreri wādàsi enxofre-wana wahe.

¹⁸ Kia heòty heka inataō jura-ribe sohoji jura iny rahure. ¹⁹ Tule awaru nohewòru heka iruru dire. Iryribile tahe iheòty ròhònyre. Taile iruru rare. Hemyllala rati wese dire ruròmý heka inatxi hemylala juwesele. ²⁰ Iny ituere sỹtybymy tahe rarònyre. Deuxu deàlana dee heka reòbyòhyre. Diabo mahādu luulemy ratximyhỹrenyre. Aōma rityhynyrenyre womati tỳrỳrỹhỹkỹ ritxoo, òwòru ritxoo suritxoo, mana ritxoo. Kia ritxoo heka aōki robiòhyymyhỹre, aō roholaòhyymyhỹre. Rariaòhyymyhỹre. ²¹ Iòraru-ribe roxirāhiòtyhy iribi tahe rahòtinynyre aō òtaòtamy, rubudỹnyamy, wasinamy, òwòrumy. Kiale ròhòtinymyhỹrenyre.

10

¹ Tahe iwitxira ýjuhukỹ rabira biu-ribe suò robehererimý. Biuwetykywesehekỹle iweroramy rỹireri. Tahe owaji wese iratikile roireri. Iòsỹny tahe txuwewehekỹle, iwaube tasỹ heòtyhykỹwesele roosòmý. ² Tii heka tyyritinadile debò ritỹtenymy ratximyhỹ. Tahe itỹte heka deboube-ki roimyhỹre. Tahe tawaube ruruludu heka betye ritidimý idi rỹire. Tawahyweludu tasỹ ityti-ò ridemy idi rỹire. ³ Tii ryryre heka tarurumy. Leaō iràhàkỹwesele ryryre. Iu tii rarybereu, debò inatxi reuròmý heka ramytxynymy dirawyònyde. ⁴ Tahe riritinyre heka aōmybo timykira raryberenyre wahe. Tahe rybeō-ò raholare: —Kia widỹỹòmy. Kia rybe hewa ierysyna aōkò rare ixinamy tahe tuu roike. Biritinyòke aōmybo ramytxyna rarybere? ⁵ Tahe ýju suki ratxireri, beki ratxireri ruru ludu debò biu-ò riteòsinyre: ⁶ —Deuxu-ribe heka tuu raryberé, warybemy inatyhymy. Deuxu heka tiemy rarehyyle rare. Ibutumy heka riwinyre biu-ki rỹira bede-ki rỹira-wana. Tai heka warybe inatyhymy rare. Ararybekre heka raroorehenyòtyhy kaki. ⁷ Debò inatxi reuròna ýju tajuròna ritxurònykreu heka, Deuxu ibutumy relemy rỹikre iwese rarybere wese. ⁸ Iribi tahe rybe biu-ribe wadee nade. Wadee rarybere: —Biòryke hewa tyyritina ýjudebò-ki naderí suki bera-ki kia rỹireri. ⁹ Tai tahe tamy rehemynyreri iòhòmý tyyriti tamy rexitònyre. Tahe wadee rarybere: —Biwyke. Birỹsỹke. Juhuu tahe bidi wesemy ary-ò bidekre. Birỹsỹkreu

tahe ibutumy rahyrenykre awo-ki. ¹⁰ Iribi rewyrara rerÿsÿra. Iwese tii juhuhu rarybera wese rare. Ibreere juhuhu. Iribi rerÿsÿreu tahe, wawe rubererenyre. ¹¹ Tahe wadee rarybere: —Kai heka dohodÿÿmy makre ixityre ibutumy inywitxiramy heka botohodÿÿkre. Ibutumy inywitxira witxira-my botoho. Ibutumy rybewitxira witxira botohomy. Ibutumy iòlòmÿ botohodÿÿkre.

11

¹ Iribi tahe inyõ wadee diwahinyde urihixinaõ. Wadee rarybere: —Biurihikesÿ titxibo Deuxusÿ rÿimyhÿré. Iwo tule xiwena wahidÿÿna biurihike. Idi mariake tiwesebo iny iwo-ki rÿirémÿ. ² Tahe ahana-ki iube idi riraõmyke. Tii dori ityhydÿÿdukõdu mahãdu dee wahisidÿÿna rare. Tiiboho dori 42 ahãdumy idi rariakre. ³ Jiarÿ dori inatxi rybedu idi watxiwãhãre. Tamy ruru ariwahinykre. Tii heka saumytkyle rariakre. Tii heka rybe ritÿnynykre beõra inataõ weeremy. ⁴ Rybedu inatxi heka bederaty òwòru inatxi wese rare. Tahe tule inatxi loosõna mynydu wese heka rare. Kia Deuxuko-txi rÿire wese heka rare. ⁵ Inyõ idi ibinamy riwisÿnykeki, tahe ixirubudÿÿmy rorukumyhÿre. Heòty iryribihikÿle ròhònÿke heka iny rirubunyke. ⁶ Tii heka irurudire biu dejuxu lau riekemy. Tahe tiu biu reseòtyhy heka inataõ beõra weeremy wahe tii Deuxu rybemy rarybereri wahe. Ihãre tahe tii rexirahòreke bero nihikÿmy aho nihikÿmy hãlubumy rexirahòreke. Ihãre tahe ibutudee bina riwahinyke, rubuna riwahinyke tiiboho awimÿ tai raharenykeki. ⁷ Kia heka inataõ beõra weere rikonananykeu, rybe tÿnydÿÿdu inatxi rikonananykeu, hãloo rehe nihikÿwo-ribi aõni kòdòhònÿkreu, tahe aõbina nihikÿ-ki heka iu rÿikre. Tahe inatxi rybedu rirubunykre. ⁸ Iumy rubu tahe hãwãry-ki roikre, tibo inyry rirubunyrele. Rawesenanyre, kia hãwã arininikre Sòdõma ada Egito wese. ⁹ Inataõ txuu weere riwydi hãwã ube-ki iumy rubu roikre. Inyõ heka tiu rituunyòtyhy. Ibutu iny hãwã hãwã-ribi ibutu rybe witxira-ribi heka tamy itxeremy rehemynykre. ¹⁰ Ibutumy heka iny teysamy rÿikre urile iny widee aõna aõnamy riwahinymyhÿkre. Tiiemy inyõ raaõmysÿdÿÿòtyhy kiatxuu. Tai heka tahòti heka itxi reakre kia inatxi rybedu rurure tahòti itxi reakre. Lisini heka rÿikre, worana bedehesi. ¹¹ Kia txu inataõ txuweere-di, iumyreny iruna kòdòòsekre tamy Deuxu-ribi. Tiiboho lamamy rotamanykre. Iny rarokonykre heka ruberu nihikÿmy rÿikre heka. ¹² Inatxi rybedu-ò heka rybetereõ biu-ribi nade: —Kaiboho bòdòibedenyke kaò. Tahe biuwetyky raòwònÿrenykre kia iòludu mahãdu idi retehemy rÿireri yrubule. ¹³ Kiaule tahe bedede ramytatakre. Debò wiò heto jura jura-ribi heka sohoji resere. Tahe 7000 inumy rurure. Tahe iny rarokonykre tahe iuhe ruberu nihikÿmy rÿikre. Tahe wowydyna riwahinykre Deuxu biu-ki ratximyhÿreò.

¹⁴ Inatxina bedede dÿÿnana bina tahe ròhònÿre. Tahe ijõ kanakre.

¹⁵ Debò inatxi reurò ÿjumy heka juròna rurònÿre. Tahe sòwemyhe iny rarybemy rÿimyhÿ, rryrÿmy rÿimyhÿ: —Kia bedede dÿÿnana, iòlòna, inyryrÿ hõrõ rare. Kristu hõrõ rare. Aõu aõu tii ibutu ibutu iòlòmÿ ronykre.

¹⁶ Wawiò inaubiòwa matuari tahe, rynana-ki ronyrenyri Deuxuko-txi. Tahe Deuxuko-txi reserenyre. Wowydyna tamy riwahinyrenyre:

¹⁷ —Kai Deuxu, tuu tate ihyymy, ibutururu ratyare aruru rare. Aruruteremy bonykre bedede dinodumy. Umy reàlãmÿ kia-ò.

¹⁸ Iny heka ibutumy alau ruberumyhÿre ibutumy òludumy rÿire, adee deburemy rÿimyhÿre. Rubu hitxidÿÿna heka bedede reamy heka roire. Eòdurenyle heka riòwynykre, aijoi riòwynykre, rybedu mahãdu wahe. Ibutumy ani rityhynymy rÿira, nihikÿ iyja-wana, kia bedede huduhukÿ rare. Ibededÿÿnana reamy heka roire.

¹⁹ Biuwetyy riraynyre Deuxu heto. Ibutumy heka lobidÿÿna tyyriti hyna iwo-ò iny robimy rÿire. Iu tahe biumytxi, biudelaa ibutu yhynihikÿ, ibutumy bede ramytatamy rÿire, berahakÿ tule resere.

12

¹ Iribi tahe ròhònyre warasina-ki aõbo. Aõhebo bede ritÿÿnykremy, biuwetty-ribi hãwyyõmy rabire. Txuu wese tahe itykyra. Tii lamamy rÿire ahãdu tyre. Tarati tyre-ki tahe tainahakÿ rataana idi rÿire, waòinatxi taina wahe. ² Tii heka bòtòmy ihÿmyhÿ. Ryrymy heka txubrere riijemy tabededÿÿnana-ò resera uladu reakremy. ³ Iribi tahe aõna aõna biu-ki rexisÿnymy, aõni hemylalasò nihikÿ wese wahe. Irati tahe debò inatxi reurò sòwe iratimy. Debòwiò sòwe heka iòmmy. Irataana heka iratimyna myna rÿimyhÿre. ⁴ Tii tahe tõhewòru-di taina ributunymy ridyre. Bede tyre-ki idi rehure, taina juràõ. Tii hãwyyko-txi rÿire. Uladu reakreule tahe uladu riròkremy. ⁵ Tahe tohouã reare, hãbumy heka reare. Tii iòlòmmy heka ronykre, ibutu bede bede iòlòteremy wahe. Ihãre tahe Deuxu ridyre. Raòwònyre heka Deuxu rynana-ò. ⁶ Hãwyy tahe rahenyre bederahy-ò. Tii 1260 txumy heka tii bederahy-ki bede riekremy. Deuxule heka tii riywinyre.

⁷ Biu-ki heka aõbina nihikÿ rÿire. Mieli, ÿju dinodu heka, tajjoi-wana raaõbinanyre aõni-wana tajjoi-wana. ⁸ Aõni tahe resera tajjoi-wana. Ròtara. Biu-ribi ròhònykemy tahe idi ratxireri. ⁹ Riteònyre biu-ribi, aõni nihikÿ heka ròhònyra. Tii heka hemylala nihikÿ wese rare. Satanasi inire, Diabo wahe. Itxenadÿÿdu heka rare ibutumy iny. Suki resera, tajjoi-wana. ¹⁰ Raholare tahe biu-ribi rybeò-ò: –Deuxu tarasana heka rehemynyre. Tii taruru riteòsinyre iòlòtyhy raremy. Kristu taruru riteòsinyre. Aõbina bina rybedu tahe Deuxu-ò rarybehymy ratxireri, txu-wana, ruwana. Tii tahe ròhònyra biu-ribi. ¹¹ Waityhydÿÿdu seriòre mahãdu heka ròtara Budoeni hãlubu-di, inatyhyna hãletena-wana. Rurukemy ratxireri tiiboho tamydeewikeki. ¹² Beysabenyke biu mahãdu. Koityhyxe tahe ahohokÿ, bede-wana. Diabo dori adee rehemynyre. Tii reburere, ibededÿÿnana dori iòhòmmy reare.

¹³ Iu hemylala aõni heka bedekile ratxirerimy rieryreu, tahe hãwyy tohouã-wana kia-ò aõhòkÿmy rotÿÿnykemy risÿnykemy idi ratxireri. ¹⁴ Tahe hãwyy heka nawiihikÿ-ribi ideì rihuòtera, tahe idi ruòra bederahy-ò, tasÿ-ò. ¹⁵ Hemylala aõni tahe bee sòwemy tary-ribi rarybexinyre hãwyy ribòròbòròdÿÿkemy. ¹⁶ Tahe aòkòre. Suu tary riraynyre tahe ibutumy bee riòre. ¹⁷ Hemylala aõni tahe reburemy reare hãwyy dee. Ibutumy hãwyy ijoj mahãdu rirubunykemy idi ratxireri. Kia mahãdu tahe Deuxu bede ywina rityhynyre, iwese Jesuisi tuu ritÿÿnyre wese. ¹⁸ Tai hemylala aõni ÿnyrakile rÿire.

13

¹ Iribi tahe aõnimy rabire berawo-ribi ròhònyre warasina-ki. Tii heka debò inatxi reurò iratimy tahe debò wiò iòmmy ijòdire. Rataanaõ tahe sohoji sohoji iò-ki rÿire. Irati-ki tahe nibinamy heka rÿire. ² Tii heka hãlòe wesetyhymy rare. Iwa heka ursowa wesele heka rare. Iry heka hãlòery wese rare. Aõni heka tamy ruru sòwemy riwahinyre, irynana wahe. ³ Iribi heka rabire iratiò, sohoji heka wotòmonahakÿ dire. Tahe reytereri. Ibutumy iny riòtiinyre. Aõni riheludunyre. ⁴ Aõni hemylala heka taruru riwahinyre aõni-ò. Tai tahe ibutmy iny heka aõni riwowydynyre. Iny rarybere: –Mobo heka aõni wese rare? Mobo ijosedukre? ⁵ Aõni heka aõbina bina rarybere. Inyò ribyrenyòtyhy. Ahãdu 42 tii heka kiawesemy rÿikre. ⁶ Tii Deuxu

dee heka aõbinamy rarybere, Deuxusÿ dee, ibutumy biuludu mahãdu tule rybebina-di ribinabinadÿÿnyre. ⁷ Inyõ tamy ruru sõwemy riwahinyre Deuxu ijoi mahãdu-wana raaõbinadÿÿkemy. Tuu rahaÿnanykemy heka ibutumy iny wixira wixira, ibutumy rybe wixira mahãdu, ibutumy bede bede mahãdu. ⁸ Ibutumy iny ityhydÿÿdukõdu mahãdu tamy wowydyna riwahinyke. Budoeni Riõre ijoi mahãdu tahe aõkõre, kia dori ini rÿirenyre tyyriti-ki. Juhu bededÿÿnana inireny iwo-ki roire. ⁹ Tahe inyõ roholakeki heka, bohohake. ¹⁰ Inyõ ridyke. Rirõtenyke rõtenawo-ki. Ijõ tahe rirubunyke. Deuxu ijoi mahãdu tahe rexityhynykre idi õbitimy roirenyrekremy. Kie.

¹¹ Tahe ijõ aõnimy rabira. Tii rõtũdõreri bede-ribi. Iõ heka inatxire. Budoeni wese heka rare. Ihãre tahe aõni wesele rarybere. ¹² Tii juhu aõni wese rare, iruru. Rarybere: —Juhuludu aõni biwowydynyke. Kia ratiwotomona-di. ¹³ Budoeni aõni heka aõna aõna wiwihikÿmy riwinyre. Tii heõty biu-ribi resekemy tii rotÿÿnyre. Ibutumy iny tuu robire. ¹⁴ Tii ibutumy iny riitxenanyre kia aõna aõna wiwihikÿ õraruki. Iny ibutu-õ rarybere: —Suritxooõ nihikÿ biwinyke aõni dee. Tii mayrehe-di rawotõmore hãrele ruruõre. ¹⁵ Tahe ihewoludu aõni heka rabunyra suritxoo-õ tahe irumy rÿire. Idi suritxoo rarybere. Inyõ tamy wowydyna riwahinykeki, tii tahe rirubun-nyre. ¹⁶ Tii rarybera ibutumy iny-õ: —Kaiboho waritina bitidike aõru-txi, eboreny-txi, ruruweludu wahe. ¹⁷ Aõkõkeki tahe aõhoho aõkõ riwyke. Iny kia ritina ijõdiõkeki aõhoho aõkõ rohonykre. ¹⁸ Kai erydÿÿna sõwekekile, aõhebo tatÿÿnytemy kaiboho bierybenykre. Kai erydÿÿnadikeki, aõni heka rieryke. Ini heka iritina rarõsõna wese rare 666 ihÿre.

14

¹ Idi tahe budoenimy rabire lamamy nyidemy Jerusalẽ hãwã-ki. Aõma Siaõ hãwãlõkile rÿiremy. Tii-wana heka rÿire 144.000 kia inymy heka tii-wana rÿire. Ibutumy tiiboho heka tybynimy, inymy heka ibutumy iõru-ki raritinymy rÿire ibutu õru-ki. Tahe tuu rabire rasinaõmy. ² Biuwodÿÿ nihikÿmy raholare, tule biuwodÿÿhÿkÿ ada benihikÿ lesetere wese iwodÿÿ rare. Tahe sõwemy iny rawiunymy rare violaõ-wana, kia wodÿÿ wesehekÿle wahe. ³ Kia heka wiu tÿmyra riryrymy rõirenyre kia iny tÿmyra rirahura mahãdu. Kia Deuxu ry-nana nihikÿko-txi heka rotÿÿmynyrenyra. Kia inaubiõwa aõnityhy heka waitue inaubiõwa matuarimy tahe ijõmy rÿire. Tahe 144.000 kia inyle heka rawiun-nykeki, awimy rÿike. Tii dori aõma tarasadumy ratximyhÿrenyke. ⁴ Tiiboho heka tyra roire, tiiboho heka õbiti roire iwese ijadõma ratxirerimy ihÿre wese õtadu mahãdu aõkõhÿyke. Tahe budoeni riõrehemy heka rare titxibo tii rare hemy. Tii dori wydynamy rare. Kia hãbuy-ribi. Bede ywisidÿÿna juradÿÿna kia dinodumy heka rare. Deuxu heka Budoeni Riõre-wana wahidÿÿnamy heka roiremy. ⁵ Tiiboho heka raryberenyõtyhy tiiboho ruidu roiremy. Õbiti heka tiiboho roire. Tiiboho heka rahitxirenyre Deuxu dee.

⁶ Tasÿ ijõmy rabire ÿjuõmy aõma biuwetyky kiako-txi raramy ruõmy rabirerimy. Tii heka Rybewihikÿ tÿmyra rimymy idi rara aõ inywixira-õ ritÿÿnynykremy. Ibutu bede bede inywixira-õ ritÿÿnynykremy. Ibutu rybe-di ritÿÿnynykremy, Rybewihikÿ tÿmyra wahe. ⁷ Kiamy heka ryryre: —Deuxu bityhynyke. Marybebennyke tii awi raremy nihikÿ raremy. Bededÿÿnana rehemynymy roire ihitxidÿÿdu bede-õ. Bityhynybenyke tii dori bede ibutumy riwinyre bee, biu ibutumy riwinyre.

⁸ Tahe ÿjuõ heka ihewomy ruõmy ratximyhÿre. Babilonia hãwã nihikÿ rexihura. Ibutu iny dori õraruna-txi resera. Kia hãwã mahãdu dori ibutumy iõrarudÿÿnyra.

⁹ Iribi tasỹ iwitxira ỹjusỹ tamy nade iheto-ò. Tii tahe ryrmy nade: –Inyõ aõnimy ada iritxoomy rityhynykeki, iribi riwykeki iwotõmona iòru-ribi tebò-ribi riwykeki iritidỹyna, tii tahe Deuxu ykarana heka iribi riwykre. ¹⁰⁻¹¹ Tiiboho heka aõhõkỹmy rotỹnyrenykre ỹjuko-txi. Budoeni Riòreko-txi aõhõkỹmy rotỹnyrenykre. Heòty kia bede dỹynana tyhy tiemy raòwònyhy rarakre. Tiiboho dori tiemy aõnityhy nihikỹle, iritxoo-wana rityhynymyhỹrenykeki, tiiboho heka iritidỹynale ixi-ki riwymyhỹrenyke. ¹² Tai tahe ibutumy iDeuxuhe ywina-di heka iwitxira iny ronykemy heka ratximyhỹre. Ibutu aõ òta ibina bina biòludunybenykeny, tiiboho dori aijoi òbitihy boibekemy ikonana-ò. Jesuisi bityhynykeny.

¹³ Iribi tasỹ ixityre ijõ rybe-ò raholare watyre-ki. Rarybere: –Kiahe bir-itinyke: Aõ roorehemy aõkõ heka dehemynymy deade. Kia Jesuisi-ò rurure heka uriõno heka tamy dehemynymy deade. Iribi tahe tule rarybere: atyytyby reysamy ratxireri. Myle. Tahe rexielehynymy heka rorukumyhỹrenyke aõhõkỹmy dỹynana-ribi. Tii dori aõwihikỹle riwinyrerimy ihỹre. Reerye heka.

¹⁴ Idi tahe iwitxiramy aõmybo rabire wiribi hitxiramy. Nonoe wetyky urahakỹle wese heka rare. Inyõ ityre-ki rononymhỹ. Hãbuõ wesehekỹlemy heka rare. Irataanadihikỹlemy rononymy heka tarati-ki heka idi rononymhỹ. Womati tỹrỹrỹhỹkỹle wesehekỹle irataana rare. Tahe ijõ heka itieresyna-ò-di heka tebòkihikỹle heka rỹire. ¹⁵ Ijõ heka Deuxusỹ-ribi nade, ỹjuõ. Tamyhe ryrre: –Bexitỹmyranyke, itieresyna-di tasỹ bexitỹmyranykre. Bededỹynana rehemynymy roire adee aõ biòròòrokemy. ¹⁶ Tahe kia nonoe wetyky tyre-ki ronyrerimy tahe rexidelenyke riòròrerihe. Riwyrehe ibutumyhe aõna aõna riwyre tahe ributumyhe.

¹⁷ Kia ijõ Deuxusỹ-ki ratxireri tasỹ tule debònadimỹ ratximyhỹ kia tieresy-nadile ratxireri. ¹⁸⁻¹⁹ Kia ỹju aõma heòty kia loo-di ratxireri tahe dyryde heka tieresy-nadile tamy rehemynykeny. Tieresy-nadile biorobeke idi atxibeke. Ibutumyhe bede bede kia biorobeke. Ceifale dori biorobeke. Rubumy dori rỹire hitxidỹyna-ò. Iribi tahe reare. Tiò tiò idi reamy tahyna-ò rabutumy reare kia Deuxu ykarana-ò. ²⁰ Tai tahe bederatyhe risorunyrenyke hãwã-ribi hitximy. Sõwemy hãlubu ròhònyre. Kia urihixina heka sohoji metro weere heka rare. Irehere heka bero wese 300 quilometros irehemy. Awarulomy heka rabeheõmy roire ibero.

15

¹ Ijõ aõna aõnamy rabire biu-ki ihewo-ribi riteòsinyrerimy. Debò inatxi reuròmỹ ỹjumy heka rimyra kaa aõmysỹdỹyna. Kidiwydenykre heka debò inatxi reurò aõhõkỹmy dỹynanamy. Idi tahe Deuxu ykaranamy rexikonanamyhe roikre.

² Iribi tahe bero nihikỹmy rabire wako-txi aõma heòty wese, womati tỹrỹrỹ wese. Sõwemy heka inymy rabire kia sutyre-ki nyidemỹ bero iòhòmỹ. Ibutumy heka aõni debure deburehekỹ kia rubu-ribi ritamy nyide. Iu heka aõni tai roiòhykyre heka, aritidỹyna roiòhykyre heka. Tahe aõma aõnimy rahaỹnanyrenymy ratximyhỹre iritxoomy tule violaõ oworuwodỹkỹhe tai rỹire, Deuxu rawiunyrenykerimy riryryrerimy. ³ Moisesi Inynyrỹ deòdu wiu riryrynyrerimy. Tule Budoeni Riòre wiu riryrynyrenykerimy. Kiamy heka rare: –Oi Deuxu, Kai heka aruru-di tate. Aõni tewinymahãte. Ibutu tarasana tewinymahãte. Ibutu heka ary òbiti rare. Awi heka rare. Kai heka ibutu iòlò tate. ⁴ Iòlòhyky tanamahãte. Tiiemy heka rityhynymy hyky hyky tanamahãte Inynyrỹbohomy. Wowydina heka adee riwahinymahãke. Kai sohojile heka òbitityhymy atximahãte. Ibutu bede bede ludu heka anatyhynykeny kedea

kedeakre. Ibutumy aõbo tewinyte. Ibutumy bede òbitidỹnynmahãte heka rieryre.

⁵ Kia bedeõ heka Deuxu hetomy roimyhỹre ierykõnamy roimyhỹre. Iwòte ierykõna. Tii heka riraynyrenyre heka kia bede. ⁶ Kia debò inatxi reurò kia ýjuhe ròhònyre Deuxu heto-ribi. Diwydehe debò inatxi reurò aõhòkỹmy dỹynana. Aõma itykyrenyre, linho urahakỹ itykyrenyre. Irawo-di ibreti wereysanamy tahe womati tỹrỹrỹhỹkỹ reare. ⁷ Sohoji aõniõ aõma Deuxu ykarana hyna sohoji sohoji-ò tamy diwahinyde. ⁸ Deuxu hetowo heka aõma wàdàhàkỹlemy reare. Loosòna dori iruru dori sòwemy rỹimyhỹ. Tai heka urile roosòhòkỹmy ratỹrỹrỹhỹkỹmy. Inyõ heka iròteõna. Debò inatxi reurò ýjumy. Kia ritxiwimy rexihudile tahe iny ralòke.

16

¹ Deuxu hetowo-ribi ijõmy raholare rybetereõ-ò. Rarybereri ýju mahãdu-ò: Boibenyke hewa abede-ò. Debò inatxi reurò hyna bitxiwibenyke kia Deuxu ykarana hynamy. Tahe ýjumy dòhònymy deade tahyna-di ditxiwide bede-ò.

² Iribi tahe rexidelenymy reare aõma juhoo ýju ihyna ritxiwire bede-ò. Ýju binahakỹmy ròhònyre ibutu inymyhe robỹtỹmy reare. Kia aõma aõni kia ritina iòru-ki rỹirele kỹnyhe tuu rỹximy. Tule suritxoo rityhynymyhỹrele kia mahãdule heka yjy yjy ròhònyre.

³ Tahe ihewoludu heka tahyna-di dòhònymy deade. Betyre ritxiwire. Bee hãlubu hukỹlemy reare. Ibutumy bera-ki raremyhỹre ituere.

⁴ Juhu ludu hewoludu tahe ritxiwire berohokỹ tyre heka ritxiwire. Bee ibutumy bewydysyna rihòrònyre. Ibutumy hãlubu hukỹlemy relere. ⁵ Tahe ýju rybe raholare aõhebo bera-ki rotỹnyrerì: –Kai Deuxu, Kai awi tate. Kai òbiti tate. Tuhyy ahãte ihãre tahe tuhyy ahãte. ⁶ Rybe tỹnydỹdu mahãdu heka ituere, rurure. Deuxu ijoi hãlubu ritxiwire suò. Katahe rubudỹdu kaihe iòwydỹdukre. Hãlubu tetxiwiteriki tule iòwydỹdukre. ⁷ Tahe raholare ijõ ýju rarybereri-ò, Xiwena-ribi heka ròhònymy: –Kia InyDeuxu heka ibutumy ruru dìre. Ibutumy tewinyte òbitimy awimy.

⁸ Tahe ihewotyhy konana ludu tahe ritxiwire hyna txutyre-ki. Tahe txuu ratòteenyre itòtee nihikỹmy relere. Sòwemy heka iny risòre bedetòtee. ⁹ Tai tahe rirajuamyhỹre Deuxu nibinahakỹmy rirajuarerimy ihỹre Deuxu dori diteònyde heka bededỹynana binahakỹ. Tahe inyõ heka tòhòti rawitxi-ranyòhyre iraykywydyna. Kiamy ixiwesehyy ròhòtinyrenyre. Kia iny heka aõhe rotỹnyòhyre wowydyna loosònabo.

¹⁰ Iwixira ýju tahe aõma ritxiwire tahyna aõni ryna tyre. Kia heka aõni beludu rare. Tarynana tyre ronymyhỹ. Tahe ibutu irynanareny torohokỹlemy reare. Ibutu iòlòna torohokỹlemy reare. Tahe tòròtò-ki ruruare taaõhỹkỹhỹkỹnareny-di. ¹¹ Tiiboho heka Deuxu nibinahakỹmy rryre webinadumy roireki taaõhỹkỹhỹkỹnareny-di. Timy heka rexinohòtilosanyòhyymyhỹre aõbina binahakỹ riwinymy roiremyhỹ-ribi.

¹² Tahe iwixira ýju tahyna ditxiwide. Eufratesi berohokỹ tyre ritxiwire. Tahe ibutumy heka ruỹre. Oriente iòlò mahãdu dee tahe ryy kia riraynyre. ¹³ Tuu rabire heka inatxi tyytyby binahakỹ. Rexitykynyre òrò tykyhykỹ wese rexitykynyre. Aõni heka hemylala aõni inire tahe iry-ribi rexiòlòdỹnyrenyre. Tule aõnibina wixirary-ribi, tule aõni rybedubina-ribi.

¹⁴ Iribi heka aõni bina tyytyby kia tyytyby ibutumy heka bede dinodu iòlò ributunyre. Raaõbinanykemy heka dirahude Deuxu kia mahãdu-ò. Deuxu ihitxidỹnatxumy rỹikemy heka anade tii dori ibutu ratyre aõna aõna-ki.

¹⁵ Kristu rarybere: –Tahe boholabenyke. Aõwesele heka anakre. Wasidu

wesemy heka adehemynomy adeakre. Ibutumy iny wararòsòdu mahādu teysamy r̄yikre. Atyky heka biywinymahābenyke tai timyki maix̄yrubenyōtyhy adehemynykreu. ¹⁶ Kristu rarybere: —Ibutumy heka widotyde aōbinakedu Mikidu hāwā-ki wahe. Hebreu rybe-ki tahe Armagedom inire.

¹⁷ Tai tahe ikonanatyhy ŷju tahyna ritxiwire yhykile. Tahe raholare bi-umytxihik̄y raholare Deuxus̄-ki. Deuxu rynana-ribi dōhōnyde: —Ibutumyhe rakonanamy roire. ¹⁸ Tahe biummytxihik̄yle ibutumy rawod̄ȳnyre. Tule biu relaanyra. Biu ramytataōmyh̄yre idi tahe ramytatare. Tii heka lahityhy rare. ¹⁹ Tai tahe Babilonia hāwā rabōhōre inataō jura juramyh̄my. Ibutumy hāwā nihik̄y-ribi hetohok̄y rejuxunyre. Tai tahe kia Babilonia kia òraru-txi tahe Deuxu tōhōti reare. Tai tahe aōhōk̄my ris̄ynomyh̄y ibutumy aōbede binahak̄y tamy riwahinyre. ²⁰ Bedebute ibutumy rexiwore. Iribi tahe hāwālo tytyhyk̄ylemy reare bedero wesehek̄yle. ²¹ Idi inytyre resemeh̄yre bera ere erewesele resererimy ih̄yre. Ijō iutxie tahe 40 quilo bede heka iutxie rare. Kia tahe iny sumy r̄yire nibinahak̄my Deuxumy rarybemy.

17

¹ Tahe ŷju monahyna-ki wadee rybemy nade: —Adee arit̄ynynykre aōbo Hāwā Bero sōwe aōhebo rot̄ȳnykré heka. Kia hāwā adee ariteòsinykre timybo rare. Wedena wese aōhōk̄my rot̄ȳnykremy. Deuxu heka aōhōk̄my d̄ȳnana riwahinyke kia hāwā-ò. ² Bede iòlo dinodu tamyhe iòraruna tamy rexiòrarunyre. Tule iny bedemy r̄yira mahādu ralòre tamy òtaòtamy. ³ Tai ta kia ŷju tamy riwadyre bederahy-ò. Deuxu Tyytyby wadee dobehede? (Riwatyytamy watyytyby heka ridyre). Tai tahe tuu rabire heka hāwyy my aōma iròdutyre-ki ronyrerimy. Iròdu heka isòhòk̄ylemy roire. Debò inatxi reurò irati r̄yire, tahe iò debò ituemy sōwe. Iritina heka aōkōre rar̄ȳnymyh̄yre. Deuxudee heka aōbina binahak̄ylemy tai iritid̄ȳna r̄yimyh̄yre. ⁴ Hāwyy heka isòhòk̄y ityky rare, iwihik̄y rare. Ityky tyre heka womati t̄yr̄h̄yk̄y roire. Mana r̄ys̄y wiwihik̄y, woumana-wana. Bemona debò-ki idi rare. Iwo-ki tahe bemonawo-ki tahe aōna bina nibina tai roire. ⁵ Tai tas̄y iòru-ki tule r̄yire iniō. Aōbo rare tahe iny rieryōtyhy. Babilonia Nihik̄y rare. Ibutu wedenase tii rare. Ibutu inybinase tii rare. Kia luunadu ibutumy bede bede-ki. ⁶ Iribi tahe rabire hāwyy ixityre. Tii iny hālubu riōre. Ityhyd̄ȳdu mahādu hālubu-di rexiòdewàrinomy heka rare. Tiiboho rurure, òbitimy Jesusimy rityhynreki wahe. Kia hāwyy my tahe rabireu, rexiòtiid̄ȳnyre. ⁷ Tai tahe ŷju wadee rarybera: —Aōherekibo bede teòtiinomy t̄yite. Adee arelyykre aōbo rare —kia hāwyy iròdu-wana, arit̄ynynykre tiiboho aōbo raré. ⁸ Iròdu tuu tabita, irumy rare tahe rurukre ele elemy. Tii hāloorehehek̄y-ribi kòdòhònykre. Iribi tahe rexihukre. Tii rurure idi ixby doòsede. Bede iny mahādu bede riòtiinykre idi heka iròdu debure binamy robirenykreu, bede riòtiinykre idi. Tiiboho dori ini ihoōre iru tyyritiwo-ki. Tai tahe iròdu deburebina lau ruberure. Iròdu dori ihetxiu irumy rare tahe wiji aōkōre. Idi tii irumy kanankre ixbyle. ⁹ Kia ibutumy adee arit̄ynynykre: Debò inataō rati tahe iròdule rare. Kia hāwyy ityre ronyre kia hāwālo wesere. Iròdu rati tule iòlo mahāduō rare, debò inatxi reurò sōwe. ¹⁰ Iruyre iòlòō tahe reserenyre. Sohoji iòlò tahe ratximyh̄yre. Ihewotyhy ikonanaludu tahe, kanakre wijina. Tai ibeded̄ȳnana iòhòlere. ¹¹ Iòlò debòinataō ludu tahe iròdu rare —kia irumy juhūu rare tahe wiji rurumy rare wahe —tii juhūuu iòlò mahāduō rare. Tii tule ituekre. ¹² Debò itue òmy tuu tabitamy wahe tule iòlò mahādu rare. Tiiboho kanakre iòlòwesemy. Iròdu-wana tiiboho hāwā wedumy ronyrenykre iròdu aōni-wana sohoji horamy. Tii tyytyby bina rare. ¹³ Tyyritiō riwinykre idi tahe ibutumy ruruna

iròdu bina-ò riwahinykre. ¹⁴Raaõbinanyrenykremy heka Budoeni Riðre-wana. Tahe Budoeni Riðre aõbina-ki hañnadukre. Tahe ýju wadee rarybere: –Tii dori butu iòlò, ibutu iòlòna ratximyhýre. Ibutu inynyrý ratximyhýre. Ijoi heka kia ywimy tii-wana roire itarasaõ-ki. Kia rityhynykremy rýirerimy ihýre. ¹⁵Tahe kia ahohoký, berohoký tai kia hãwyy ronymyhýré. Tiiboho iny rare ibutu rybe-ribi, bede-ribi wahe. ¹⁶Debòwiò òmy tuu tabita iròdu-wana heka hãwyy derarenyre. Tii irurawonykre. Tii heka heòty-ò risòmy, riròrenykre wiò wiò. Ityky iribi ritara idi. ¹⁷Ibutumy inywese rare. Bede bede iny ibutumy rybe òta òta rarybemyhýre. Tahe Deuxu heka riwahinyre aõbo ixideewimy riwinykre. Tai tahe aõwaxiny aõ tamywi heka riwinykre. Tai tahe ibutumy iròdu sòhòký taru riwahinykre, Deuxu Rybemyna bede rýidi. ¹⁸Hãwãhãký nihiký tabite heka wedena wesemy roire. Kia Hãwãhãký heka ibutu wedu iòlò rare.

18

¹Tai tahe ijõmy rabire ýjummy rabire biu-ribi ròhònyreri. Tii sòwemy iruru rare. Tii sòwemy iloosòna rare. Ibutumy bede ritoosònyre. ²⁻³Ta rryryre tarurumy tii rryryre: –Babilonia nihiký resera! Resera! Katahe aõma wedumy, bede bede iòlò heka tii-wana òta riwinyre. Ibutu iny-ò tamona riwahinyre iòtaòta boho boho. Nawii wixira wixira ibinahaký tai rasýnymyhýre, tyytybybina-wana. Ijohodu mahãdu idi nieru sòwemy ributumy. Idi rexytyhinyre.

⁴Iribi tahe raholare ixityre rybeõ biu-ribi rarerí. Manake hewa, Bòdòhònyke wa kia hãwyy-ribi. Kai heka waijoi toite. Tii-wana bexiðrarunybenykemy aõkõ! Bexiðrarunybenykeki tii-wana, tai tii-wana aõhòkýmy botýnykre. ⁵Tii heka iðraru sòwe nihikýmy ratximyhýre. Deuxu heka aõhòkýmy dýñnana tamy riywinymy ratximyhýre iðraru-ki. ⁶Biwinymyhýre heka iwese tii riwinymyhýre wese. Aõ ibinamy ibinatyhymy tamy relekre. ⁷Aõ ibinamy ròhònyke inatxi bededýñnanamy tamy ròhònykre. Ibutumy aõbo tamywimy idi raremyhý heka riwinymyhý ixideewimy. Katahe iwese aõhòkýmy rotýnykre tahe rabadewokre. Hãwyy tahe ixidee rarybere: –Jikarý ikòlò rare. Wytese anokõ jikarý rare. Tiku heka rabadewokòtyhy anohòkýmy ratykýnykòtyhy. ⁸Tai taheka aõwesele heka tamy bedeòtiidýñdu kedehemynymy bedeakre: rubu, aõdese, rama uritereribile tamy kedehemynykre. Heòty ibutumy ritoonykre. Deuxu urihixina-di dehuu ratximyhýre. Tii ruru-di ratximyhýre. ⁹Kia bede dinodu mahãdu rahinykre itòenamy. Tii-wana dori òta òta riwinyrenyra. Tiiboho robikre wàdà iribi ròhònyreriò wahe. ¹⁰Irehemy iribi rýire. Ruberureri iaõhòkýmy dýñnana lau. Tahe raryberenyre: –Babilonia hãwã, kai hãwã nihiký rare. Tahe wiji ituera atximahãte. Kobelàhàxe. ¹¹Ibutumy aõna-ribi ijohodu rahinykre itòenamy. Inyò dorihe iaõ tamy riwydyõmy tamy ijohonamy aõkõ. ¹²Juhuu heka raaõbradýñmy aõma iny mahãdu ratyre. Womati týrýrý riðbranyðre. Tule woumana riwyrerimy ihýre juhuu. Tykyisòwihiký wixira wixira heka riwyrerimy ihýre. Tule òwòrulýnyre, iròdu nohõmy riwinyrerimy ihýre. Bede ritxoo ibutumy aõna iòwyhykýre. Womati òta òta wiwihiký riwyrerimy ihýre. ¹³Aõma rýsýna uri wiwihiký tule aderòna wiwihiký, tule vñ riwyre, paõ widýñna, adýñ-wana riwyrerimy ihýre. Tule maixõmo, broreni, budoeni, awaru, tewe, ityti heòty, tule iny deòdu iòwydimy. ¹⁴Tahe ijohodu mahãdu rarybere hãwã-ò: –Ibutumy aõna aõna wiwihiký ituera, kia kaiboho riwyrerimy ihýre. Tiu ixityre aõna aõna riwyòtyhy, ixãwira. ¹⁵Tahe aõna-di ijohodu mahãdu rabadewokre, rahinykre tiiboho dori

iòraru-ki raityhynyrenyrene. Irehe-ribi retehere. Ruberurennyre. Ryryreri: ¹⁶ — Kobelàhàxe hāwā wihikỹ. Ibutumy atykysò ituera, awomati wiwihikỹ ituera, woumana, manawiwihikỹ ibutumy ixāwire. ¹⁷ Sohoji òraule ibutumy iaõna aõna ixāwira. Ibutumy hāwòhòkỹ dinodu urile, iwiòhenadỹỹdu mahādu tule suludu mahādu retehereri irehe-ribi. Tii dori nieru ritamyhỹre iaõna-di. ¹⁸ Iu hāwā wādāsīmy robirenyreu tahe, ryryre: —Kia hāwā wihikỹ rare. Ijõ hāwā iwese ihoõhyyre. ¹⁹ Tahe brybysi ityreneny rehurerimy ihỹre. Rahinyreri, ryryreri: —Bobrekỹ, bobrekỹ hāwā wihikỹ. Aõwesele heka ixāwira. Ibutumy ityhy mahādu, iaõna rexihura. ²⁰ Tahe kaiboho beysabenyke biu ludu mahādu. Hāwā nihikỹ dori ituera. Deuxu hõrõ mahādu, Deuxu deòdỹỹna mahādu, Deuxu dee rybedu mahādu ibutumy beysabenyke. Deuxu dori iaõhòkỹmy dỹỹnana tamy riwahinyre aòrauru-ki.

²¹ Tahe ýju nihikỹ heka manaõ rimyrene, mana nihikỹõ, iwese maixõmosyna mana wese wahe. Idi rehure ahobero-ki rehure. Tahe ryryre: Kiawese heka Babilonia hāwā-di arehukemy watzireri waruru-di. Ixāwikre. ²² Tahe wiu wodỹỹ kia hāwā-ki roholaõtyhyke, harpa wodỹỹ aõkõ, flauta wodỹỹ aõkõ, jurõna wodỹỹ aõkõ. Aaõmysỹdỹỹdu aõkõ kia hāwā-ki raaõmysỹdỹỹõtyhy. Mai rỹỹna, manasyana iny heka iwodỹỹ roholaõtyhy. ²³ Loosõna ay-ki ri-toosõnyõtyhy. Herina mahādu rybe ay-ki iny roholaõtyhy. Iaõna ijohodu mahādu ibutu hāwā-ribi ityhy rare. Tule ibutumy iny riitxenanyre aòtaòta-di, bede bede iny wahe. ²⁴ Babilonia hāwā heka aõhòkỹmy dỹỹnana rotỹỹnyre. Deuxu rybedu mahādu hālubu dori kai tetata tule Deuxu hõrõ mahādu. Rirubunyre mahādu wahe.

19

¹ Iribi tahe ijoi nihikỹmy roholare. Ryrymy heka rỹimyhỹ sõwemy iny rỹimyhỹ biu-ki. Deuxu deysanamy heka ryryreri: —Wowydynamy Inynyrỹ-ò. Tarasana dori inyDeuxu-ribi rare. Wowydyna, ruruna ibutumy ihõrõle rare. Aõbo tii riwinyré, òbiti rare. ² Aõhòkỹmy dỹỹnana òbiti rare. Aõhòkỹmy rotỹỹnyre heka kia aderana-ki heka rare. Tii aõhòkỹmy dỹỹnana ritare. Bede iny heka riòrarudỹỹnyre. Tahe Deuxu riòwinyre teòdu rubudỹỹna heka riòwinyre. ³ Ixityre ijoi ryrynyre, rawiunyre: —Wowydyna Inynyrỹ-ò. Wādà raòwõnyreri tai rawòsi-ribi. Ihyyemy raòwõnykre, hāwā nihikỹ-ribi wahe. ⁴ Tahe ibutumy rejuxunyre Deuxu luukemy. Wawiò inaubiòwa matuari rare. Tule inaubiòwa aõni rare. Deuxu tahe rynana nihikỹ-ki ronyre. Tamy rirajuare: —Kia, Kia, wowydyna deysana Deuxu-ò. ⁵ Iribi heka ròhõnyre Deuxu rynana nihikỹ-ribi heka rybeunimy ròhõnyre: —Biwowydynybenyke Deuxu-ò ibutumy deòdu mahādu, ibutumy iny rityhynymyhỹre mahādu, iyja ta nihikỹ-wana. ⁶ Tahe ixityre ijoi-ò raholare. Ryrymy rỹimyhỹre. Tahe benihikỹlesetere wese heka iwodỹỹ rỹireri, biumytxi wesehekỹle heka iwodỹỹ rỹireri: —Wowydyna Inynyrỹ-ò biwahinyke. Tii iruru dire. Tii heka iòlò rare. ⁷ Ibutumy iny rekeysarenyke. Tamy wowydyna rikiwahinyrenykre. Tii dori inihikỹre. Iòhòra dori kia Budoeni Riòre kia hāwyyemy herina kia bededỹỹnana-ò. Worana bedehesi kỹnyikre. Ihāwyy heka rexiywinyry ratxireri. ⁸ Tyyurahakỹle-di rexiyyenykre. Awityhymy ity doimyhỹde wahe. Deuxu dee awihikỹ widỹỹna wese heka kia ratxireri. ⁹ Kiamy heka ýju wadee rarybere: —Kia biritinyke. Ibutumy lobidỹỹna mahādu reysamy ratxireri. Ýju wadee rarybere ijõ: —Kia heka Deuxule tuu rarybere. Inatyhy rare! ¹⁰ Tahe jiarỹ resere ýjuko-txi ariwowydynykemy. Tahe tii wadee rarybere: —Kia widỹỹõmyke hewa. Jiarỹ tule Deuxu deòdule heka jiarỹ rare, awesele wahe. Aityhydỹỹdu seriòre tule awesele rare. Rarybemyhỹre dori Jesuisi

tyhydỹnamy. Deuxule biwowydynyke! Ibutumy Jesuisi relyyre heka tuu rybedu mahãdu ritỹnynyre.

¹¹ Iribi tahe tuu rabire awaruurahakỹõ biuwetyky-ki. Inyõ ityre-ki rononymhỹ. Ini heka Òbiti rare, Inatyhy rare. Tii heka aõbinanymhỹle rare. ¹² Irue heka heòty wesele rare. Irati heka sõwemy raheto rỹire. Iò-ribi heka nii roire, ini wahe. Urile inyõ rieryòtyhy mobo ini rare, tyyriti witxira dori tiile heka rieryre. ¹³ Ihety heka hãlubuhukỹle-di ityre rare. Deuxu Rybe heka inire, hãbu wahe. ¹⁴ Sõwemy iny heka awarutyre-ki rỹire, biu-ribi dòidenyde Deuxu Rybe hewomy, soldado wese wahe. Iny ibutumy ityyura-di rexytyynyre, ityratyhy wahe. ¹⁵ Tii heka mayrehe rabuhukỹle iry-ribi ròhònyrerimy ihỹre. Idi tii heka iny rirubunykemy ibutu bede bede-ò. Iribi tahe tii ròhònyre iòlòtyhy tii rare. Aõhòkỹmy dỹỹnana tamy riwahinyre, ibinatyhymy heka riwahinyre, Deuxu iwona, Deuxu ruruwedu wahe. ¹⁶ Ihety-ki heka iti-ki rỹire iniõ: Iòlò iòlò wedu tii rare, ibutu wedu wahe.

¹⁷ Iribi tahe ýjummy rabire, txu-ki rỹire. Nawii ibutu-ò ryrymyhỹ: –Bòdòibedenyke heka, Deuxu worana bedehesina-ò bòdòike rỹsỹna birỹsỹbenykemy. ¹⁸ Aõmade biròbenyke, iòlòde, soldadu wedude, iawarude, ibutumy inyde biròbenyke, ixihy mahãdu, deòdu mahãdu, nihikỹ iyja-wana.

¹⁹ Iribi heka tuu rabire aõni binahakỹ, iòlò mahãdu, tasoldado mahãdu wana. Wii ributunyre aõbinamy. Awaru tyre-ki ronyrerimy kia mahãdu-wana tiiboho raaõbinanykremy. ²⁰ Tahe aõni bina rimyrenyre, rybedu bina-wana. Teròwumy tii aõna aõna witxirawi riwinyre. Iribi ridyrenyre heka heòtyaho-txi idi rehurenkykremy, enxofre-di riworonyre wahe. ²¹ Ibutumy isoldado heka ituemy rỹimyhỹre rurumy. Mayrehe-di rurumyhỹre, kia awaru ura tyre-ki ratxireri kia ryribi ròhònyreri kia-di rurure. Tahe rararesa deadeade ide riròkremy.

20

¹ Iribi tahe ýju nademy biu-ribi. Irayna heka deb-ò-ki idi rỹire. Hãloonihikỹ rayna wahe. Tule womati rerotihikỹle iruty-ki roire. ² Kia aõni rimyre, Diabo wahe, Satanasi wahe. Inyõ tule hemylala raninire. Tahe 1000 beòra riekre ritaataare womati reroti-di. ³ Idi heka rehure hãloo nihikỹ-ò tahe riratòbònyre, rirarytxynyre. Tai tahe tii riitxenanyòtyhy bede bede iny. Kia 1000 beòramy bede reakreule, tahe rexihumy iròtena. Urihimyò bededỹỹnana bede riijekre, ixihyyle tai ixybyle ròbòdỹỹkre.

⁴ Iribi tahe rynana sõwemy rabire. Iny ityre ronyreri mahãdu ywisidỹỹdu mahãdu heka rare. Iribi heka tuu rabire Jesuisi dee rurure mahãdu. Inatyhyna rybe tỹnydỹỹ òraru-ki heka rurure. Aõni rityhynyõre, iritxoo rityhynyõre, iritina òraru iòru-ki ritidiòtyhy, deboreny-ki ritidiòtyhy. Rubu-ribi tiiboho rexixarenyre. Kristu-wana ratxireri 1000 beòramy. ⁵ Kia heka juhuludu ixixana heka rare. Ijõ rubu mahãdu heka wiji rexixaõkre. Tahe 1000 beòramy reareu, tahe rexixarenkyre. ⁶ Juhuludu ixixana mahãdu heka reysatyhymy rarekre. Ixyby rubunamy heka ruruõkre, inatxina rubunamy wahe. Deuxu dee, Kristu dee heka tiiboho Xiwena wahidỹỹdumy roirekre. Tii-wana 1000 beòramy riwyrenkyre, iòlò mahãdu wesemy heka ratxirenkyre.

⁷ Kia 1000 beòra reareu heka Satanasi ixihyymy ròhònykre bedeki. ⁸ Tii itxenadỹỹdumy ròhònykre ibutu iny riitxenanykremy. Kia Kòke bede, tule Makòke bede rare. Satanasi heka sõwemy iny ributunykre raaõbinanykremy. Tiiboho sõwemy ihỹre ýnyra sõwe wese. ⁹ Tiiboho tahe ibutu bede-ò rariarenkyre ityhydỹỹdu hãwã rirurawonyrenyre kia Deuxu hãwã Deuxudeewi wahe. Idi heòty biu-ribi isòrenymy desede. Idi wewòsimy rururenyre, Deuxu

iny mahādu òludu wahe. ¹⁰ Tahe diabo iitxenadỹdureny heka Deuxu rehure heòty aho-ò. Tai aõnibina, ruimy rybedu-wana juhu delemu tamy resereny. Tai txumy rummy aõ rotỹnyrenyhykre.

¹¹ Iribi tahe rynanaurahõkỹmy rabire ityre rỹdu-wana. Suu biu-wana iribi rexitare, titxibo iõreny. ¹² Tahe iny rubumy rabire, iny ibutumy iko-ki rỹireny. Tyyriti rarayre. Ijõ tahe rarayre, irutyriti wahe. Tyyriti-ribi Deuxu iaõna aõna rierymy aõhebo risỹnykre. ¹³ Ahohokỹ-ribi tahe rubu mahādu dòhònyde. Rubunahakỹ bede-ribi iludu mahādu dòhònyde. Idi iaõna aõnamyna Deuxu timybo rexinohõtinkyremy idi rare. ¹⁴ Idi rubunahakỹ, rubuna-wana heòtyaho-txi idi adehu rỹkre. Kia ixyby rubu rare. ¹⁵ Iru ityyriti-ki inyiniõ roiõkeki, tii tule heòtyaho-txi adehu rỹkre.

21

¹ Idi biu tỹmyra sutỹmyramy rabire. Juhusu juhubi titxibo ikõreny, ahohokỹ tule. ² Deuxu hāwā wihikỹ tỹmyra desemy nade biu-ribi. Iwese ijadõma tỹmyrawesemy ramyhỹre wese kia hāwā nade. Deuxu-ribi nade. ³ Tahe rybehekỹ biurynana rỹdu-ribi nade-ò roholare kiamy: —Kahe Deuxu sỹ heka akireny rare. Deuxu ikyreny-ki rarekre. Tii iwedurenykre. Tiiboho Deuxu dee roirekre. ⁴ Idi Deuxu irubereny risuhokre. Tai rubu, hii, ibru, txuberere ijõõkre. Bede tyby dori rexihura. ⁵ Idi rynana-ki rỹdu narybede: —Wiji itỹmyramy ibutumy aõna aõna ariwinykre. Wadee tule narybede: —Kia bityyritinyke. Kaa rybe dori rybetyhy rare, ibutumy iny ratyhykremy. ⁶ Kia ixyby narybede: —Ibutumy relera. Jiarỹ dori AA rare YY rare Juhuludu rare ikonanaludu rare. Inyõ bemomo risakeki, tamy iòwykõlemy ariõkre, beòlõnaberu-ribi wahe. ⁷ Inyõ tarasadu heka ibutumy waribi rimykre. Jiarỹ iDeuxukre. Tii wariõkre. ⁸ Idi kamahādu heòty aõho enxofre-ò rekoarennyre kamahādu wahe: —Iny brebu, watyhydỹkõdu, òrarudu, maleerudu mahādu, òta òta mahādu, iny rubudỹdu mahādu, hàri mahādu, ritxoo tyhydỹdu, ruidu mahādu. Kaboho rubunatyhy-ò rururenykre. Kia tahe inatxina rubuna rare.

⁹ Tahe ýjuõ wadee nade, debò inatxi reurò mahādu-ò. Tii hyna-di ryireri. Hynawo-ki tahe aõna aõnabina debò inatxi mahādu-di. Kiamy narybede: —Mana ini, Budoeni hāwyy ini adee ariteòsinykre, hāwyy wese wahe. ¹⁰ Deuxu Tyytybytyhy wamy reare. Ýju tahe riwadyre hāwālõnora-ò. Jerusalẽ hāwā tỹmyra awityhy wadee riteòsinyre. Tii biu-ribi desemy nade. ¹¹ Deuxu loosõna-di yla aõkõ. Tii tahe manawiwihikỹ wese rarỹnyrenyhyre. Jaspe wese, womati wese mana wihikỹ wese rare. ¹² Tii ijõtòbõna irariere, waòinatxi reuròmý ijõtòbõna, iitxedu ýju tule. Ijò-ki tahe waòinatxi reuròmý Judeusỹ mahāduni wahe. ¹³ Inataõ ijõtòbõna sõwe, iraro-ò, ibòò, biura-ò, beà-ò. ¹⁴ Hāwā rurawona tahe waòinatxi reurò mana tyre-ki rỹimyhỹ. Mana sohoji sohoji-ki budoeni deòdu mahāduni rỹire. ¹⁵ Ýju wadee rybedu tebò-ki womati tỹrỹrỹhỹkỹ deòho-di nade idi hāwā, hāwā ijò, hāwā rurawona iurihinamy. ¹⁶ Hāwā tahe iurihina wiwesele rare. Tahe 2.200 iurihixina rimyre teòho-di tuu riwinyre. ¹⁷ Rurawona raru tahe ýju taurihixinamy riurihixinanyre idi 64my rimyre. ¹⁸ Rurawona tahe jaspe mana-di relere. Hāwā tahe womati tỹrỹrỹhỹkỹ-di relere. ¹⁹ Rurawo òraru heka mana wihikỹ-di juhumana heka jaspe rare. Inatxina safira rare. Inataõna, agata rare. Inaubiò-wana esmeralda rare. ²⁰ Iruyrena sardonio rare. Debò sohoji reuròna sardio rare. Debò inatxi reuròna trisolito rare. Debò inataõ reuròna berilo rare. Debò inaubiò-wana topazio debò ituena crisoprazo rare. Wasohoji reuròna jasinto rare. Wainatxi reuròna ametista rare. ²¹ Woumanahakỹ sohoji-di heka ijò

sohoji sohoji relera, 12my ijò wahe. Ryy heka womati tÿrÿrÿhÿkÿhÿky-di relera. ²² Tohodÿÿna heto tahe ihoõhyyre. Deuxule dori tuu rare, Budoeni-wana. Tai ihoõre. ²³ Txuu ahãdu-wana tai ijõõre Deuxu loosona, budoeni loosona dori itxuuxaranarenyre. ²⁴ Bede bede mahãdu iloosona-di rÿikre. Bede bede mahãdu heka taaõna aõna wiwi-di tamy kidirahukre. ²⁵ Tahe ijò raratòbòõhykre, tai dori ruu ihoõhyyre. ²⁶ Bede bede iòlò mahãdu heka wowydyna-di tamy kidirahukre. ²⁷ Inybina bina, iny òrarudu mahãdu tamy ralòõtyhy, ruidu mahãdu tule. Inyni heka Budoeni tyyriti irumy rÿimyhÿre mahãdu sohojile wahe.

22

¹ Idi ÿju wadee riteòsinyre, iru wahidÿÿna berohokÿ. Ibelyramy Deuxu ryanana, Budoeni ryanana-ribi òlòdu wahe. ² Ryrohokÿ tya-di kaa bera namyhÿde iwyòwò-ki iruwahidÿÿna bederarade rÿimyhÿ. Tii bederarade waò inatxi reuròmÿ raratynyre. Kia ta ahãdu ahãdu-di sohojile raratynyre. Otxirarade tahe bede bede mahãdu deytana rare. ³ Kia hãwã-ki ihetxi txuhòbina tai ijõõkre, Deuxu aõ ritxuhònyõra tai. Deuxu ryananahakÿ itya-ki rÿikre. Kia teòdu mahãdu riwowydynykre. ⁴ Tiiboho iòsÿnymy robikre inireny iòru-ki rÿikre. ⁵ Tai ruu ijõõkre. Tai txuloosona ijõõkre. Deuxu dori itxurenykre. Tiiboho tai ihyymy rÿikre iwese iòlò mahãduõ.

⁶⁻⁷ Kia tahe ÿju wadee rarybere: —Kaa rybe tahe inatyhy rybe rare. Bityhynybenyke. Jesuisi rarybere: —Analekre heka tule adehemynylekre heka. Deuxu heka taÿju deòdu adee kanarybekre. Kaheka wylemy ibed-edÿÿnana kedeakre. Deuxu rarybehyy ratximyhÿre tÿnydÿÿdu mahãdu-ò, aõhebo bede rotÿÿnymyhÿkremy roimyhÿré. Ibutumy kia tyhydÿÿdu mahãdu heka reysamy rÿikremy rÿira.

⁸ Jiarÿ tahe Joaõ rare. Rabirahe, ibutumy kia raholare. Rabimy rexi-hurau tahe, jiarÿ watiowotimy resere ÿjuko-txi. ⁹ Ixityre wadee rarybere: —Iwidÿÿõmy hewa, Jiarÿ heka Jesuisi deòdu tÿnydÿÿduõle jiarÿ watxireri. Ibutumy Deuxu tyyriti ityhydÿÿdu biòwa jiarÿ rare. Deuxule bityhynyke.

¹⁰ Tahe ÿju ijòmÿ wadee rarybere: —Aõbo teritidÿÿnyteri ibutumy iny-ò rybe bitÿnynyke. Kia bededÿÿnana iòhòlemy ratxireri. ¹¹ Kia bededÿÿnana kede-hemynykreu, aõbina bina widÿÿdu heka aõbinale riwinykre. Iny binabina heka, ibinamy rÿikre iu. Inywiwihikÿ tasÿ awimy rÿikre iu. Kia òbitimy rÿira tahe, awityhymy relekre, òbitityhymy rÿira. ¹² Boholake warybe-ò, aõwesele heka anakre. Uriòno heka adiwymy wadi anawãhãde. Aõbo wadee aõ riwinymyhÿre wahe iwese aõbo riwinymy raremyhÿwesemy heka araòwinykre. ¹³ Jiarÿ heka AA jiarÿ rare. YY tule jiarÿ rare. Tyyriti juhuhu rare. Tyyriti konana rare. Jiarÿ heka juhuludu rare. Ihewoludu tule jiarÿ rare, ibutumy wahe. ¹⁴ Ibutumy tatytyramy rÿira —teysamy rÿira. Tiemy teysahyyhy rare. Iru òwòru wahidÿÿna bederaty heka ritokre. Tule rarònyrenykre kia hãwãhãkÿ-ò. ¹⁵ Ibutumy òrarudu mahãdu tule òwòru widÿÿdu tahe ire-hemy Deuxu hãwã-ribi nyimyhÿde. Tule iny rirubunymyhÿre mahãdu, tule suritxoo luunadu mahãdu, tule ibutumy ruidu mahãdu. Ibutumy irehemy hãwãhãkÿ-ribi roimyhÿre.

¹⁶ Jesuisi heka jiarÿ rare. Waÿju reteònyre adeereny kia aõnaaõna bed-edÿÿnana relyykemy. Kaiboho heka dohodÿÿna heto mahãdu-ò relyyrenyke. Jiarÿ iòlò Davi juhu rare, tule Davi riokore rare. Biurasò taina Jiarÿ rare, loosona rare.

¹⁷ Deuxu Tyytybytyhy rarybere: —Manake! Tule hãwymy hãbumy heridu tule rarybere: —Manke! Ibutumy ijohodu tule marybeke: Jiarÿ, Juaõ, tule

rarybere: –Manake! Ibutumy iny bemy rurumyhỹre mahãdu tule manake irube biõke. Iòwy-di aõkõ heka rare.

¹⁸ Jiarỹ, Juaõ, rarybere ibutumy iny katyyriti rariamyhỹre mahãdu-ò.
¹⁹ Iny ributunyekeki aõmybo kaki ritydỹỹna roiré, Deuxu tamy bededỹỹna binahakỹõ riwahinykre karitidỹỹna roireki. Inyõ karitidỹỹna-ribi ritakeki, Deuxu òwòru runa ijuraõ wahe heka iribi ritakre tule Hãwãhãkỹtyhy-ribi nadedi wahe. Tai rỹire tyriti-ki.

²⁰ Tule aõmybo narybede inatyhymy tule rarybekre (Jesuisi wahe): –Analekre hewa idi. Araroorehenyõtyhy. Juaõ, tule rarybere: –Kie, Manake Wanyrỹ Jesuisi.

²¹ Deuxu deysana, Inynyrỹ Jesuisi Kristu kia deysana ibutumy adee kanakremy watxiwahãre.